Bundel - Raadsvergadering van 7 november 2023

Agenda bijlagen

GETEKEND besluitenlijst 7 november 2023

1 Opening/Mededelingen

2 Vaststellen agenda

AGENDA raad 7 november 2023

3 Spreekrecht inwoners

4 Najaarsrapportage 2023

De Najaarsrapportage 2023 wordt aan u voorgelegd in boekwerkvorm en geeft een tussentijdse verantwoording van de uitvoering (financieel) van de programmabegroting 2023-2026. De verantwoording gaat over de eerste acht maanden van 2023.

Memo gewijzigde stukken najaarsrapportage 2023
RV najaarsrapportage 2023 (nieuw)
RB najaarsrapportage 2023 (nieuw)
Bijlage 1 Begrotingswijziging meicirculaire 2023
Bijlage 2 Boekwerk najaarsrapportage 2023 (nieuw)
Bijlage 3a Begrotingswijziging najaarsrapportage 2023
Bijlage 3b Programma wijziging najaarsrapportage 2023
Bijlage 3c Administratieve wijziging najaarsrapportage 2023
Bijlage 4 Stand van zaken budgetoverheveling
MadR Septembercirculaire 2023
Bijlage 1 bij MadR- Septembercirculaire+gemeentefonds+2023
Bijlage 2 bij MadR- Bijlage bij Septembercirculaire 2023
RV najaarsrapportage 2023 (oud)
RB najaarsrapportage 2023 (oud)
Bijlage 2 Boekwerk najaarsrapportage 2023 (oud)
M-063 GL, OB, CU, LSO, D66 Najaarsrapportage - Toekomst van de Jeugdzorg (oud)
M-063a GL, OB, CU, LSO, D66, VPO, PvdA Najaarsrapportage - Toekomst van de
GETEKEND RB Najaarsrapportage 2023

5 Programmabegroting 2024-2027

RV Programmabegroting 2024-2027
RB Programmabegroting 2024-2027 (oud)
RB Programmabegroting 2024-2027 (nieuw)
Programmabegroting 2024-2027
Beantwoording technische vragen Programmabegroting 2024-2027 deel 1
Beantwoording technische vragen Programmabegroting 2024-2027 deel 2
MadR Septembercirculaire 2023
Bijlage 1 bij MadR- Septembercirculaire+gemeentefonds+2023
Bijlage 2 bij MadR- Bijlage bij Septembercirculaire 2023
MadR Verduidelijking tabel begrotingsperspectief
M-053 VPO Motie controle subsidies
M-064a GL, CU, LSO - Visie op balans bedrijventerreinen en buitengebied
M-064 GL, CU - Visie op balans bedrijventerreinen en buitengebied (oud)
M-055a LSO, GL Begroting 2024 - Monitoring Sociaal Domein
M-055 LSO, Begroting 2024 - Monitoring Sociaal Domein (oud)
M-056a CU, LSO, GL Begroting 2024 - Prijscompensatie
M-056 CU, LSO Begroting 2024 - Prijscompensatie (oud)
M-057 LSO, CU Begroting 2024 - Eenzaamheid
M-058 LSO, VPO Begroting 2024 Nanningawerf
M-059 LSO, Begroting 2024 - Aula
M-060a LSO, D66, GL - Begroting 2024 Subsidiologisch
M-060 LSO, Begroting 2024 Subsidioloog (oud)
M-061 D66, VVD, VPO Begroting 2024 Uitleg fiscale zaken
M-054 LSO, Begroting 2024 - Cultuur
M-062a GL, LSO begroting 2024 - Naar Buiten!
M-062 GL, begroting 2024 - Naar Buiten! (oud)

6 Sluiting

gemeente ooststellingwerf

Besluitenlijst van de openbare raadsvergadering van 7 november 2023

OoststellingwerfsBelang:	B. Beijert, H. Betten, A. Broersma-Ruiter H. Dongstra en R. de Groot (vanaf halverwege punt 5)
GroenLinks:	R. Berends, L. Edema en H. Vos
PvdA:	B. Polpe en J. Vledder
CDA:	T.W. Swart en M. van Tellingen
VVD:	B. van 't Klooster en S. van Weperen
Vrije Partij Ooststellingwerf:	B. Oostra en E. Messham
Lokaal Sociaal Ooststellingwerf:	M. Moes en S. ter Heide (tot halverwege punt 5)
ChristenUnie:	B. Leistra
D66:	I. Minnema
AANWEZIG nms. college:	G. But, J. Nijboer, E. Verhagen en J. van Weperen, wethouders
AFWEZIG MET KENNISGEVING:	S. de Jong
VOORZITTER:	J. Werkman
GRIFFIER:	A. Hensen
Verslag:	A. Boltjes

1. Opening / Mededelingen

De voorzitter opent de vergadering om 14.00 uur.

Mevr. R. de Groot/OoststellingwerfsBelang komt later.
Dhr. S. ter Heide/Lokaal Sociaal Ooststellingwerf verlaat de vergadering rond 16.30 uur.
Dhr. S. de Jong/PvdA is met kennisgeving afwezig.

2. Vaststellen agenda

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

Een raadslid heeft het college geattendeerd op een fout in het voorgestelde raadsbesluit Programmabegroting 2024 bij agendapunt 5. Bij beslispunt 8 staat beslispunt '1 tot en met 4', dit moet zijn '2 tot en met 5'. De raad stemt in met de behandeling van een gewijzigd raadsvoorstel zoals hierboven staat vermeld.

De voorzitter wijst volgens artikel 16 van het reglement van orde dhr. B. Polpe/PvdA aan als primus bij een eventuele hoofdelijke stemming.

3. Spreekrecht inwoners

Er hebben zich geen sprekers gemeld.

4. Najaarsrapportage 2023

Voorstel:

1. De begrotingswijziging van de meicirculaire 2023 vast te stellen
2. Kennis te nemen van de Najaarsrapportage 2023 en het negatieve saldo van € 681.000 en daarmee:
3. De begrotingswijzigingen behorend bij de Najaarsrapportage vast te stellen
4. Kennis te nemen van de voortgang initiatiefvoorstel € 1,65 miljoen energiearmoede (inclusief € 400.000 voor ondernemers)

5. € 245.000 vanuit het initiatiefvoorstel beschikbaar te houden voor 2024 voor het Fonds Maatschappelijke initiatieven.
6. De resterende middelen van de regelingen noodfonds energiekosten inwoners, kleine inwonersinitiatieven, fonds maatschappelijke initiatieven (2022), warmteplekken en uitvoeringslasten ultimo 2023 terug te laten vloeien naar de algemene middelen.
7. Kennis te nemen van de stand van zaken van de budgetoverheveling 2022 naar 2023

Motie M-063a - Toekomst van de Jeugdzorg
Dhr. R. Berends/GroenLinks dient een motie in, mede-ingediend door de fracties OoststellingwerfsBelang, ChristenUnie, Lokaal Sociaal Ooststellingwerf, D66, VPO en PvdA waarin zij uitspreken dat;

- Het goed is dat het college gaat onderzoeken waar de jeugdzorg in onze gemeente efficiënter kan, bijvoorbeeld door middel van preventie, nazorg of eerder ingrijpen;
- Een stijging van kosten ten gevolge van het kunnen aanbieden van goede tijdige behandeling in de komende jaren acceptabel is en dat hier ruimte voor moet zijn, ten goede van onze jeugd.

Het college geeft het advies om deze motie te steunen.

Besluit:
De raad besluit overeenkomstig het voorstel met algemene stemmen.

Besluit Motie M-063a - Toekomst van de Jeugdzorg
Het motie is aangenomen met 19 stemmen voor. De fracties CDA, CU, GroenLinks, VVD, OoststellingwerfsBelang, Lokaal Sociaal Ooststellingwerf, D66, PvdA, VPO stemmen voor de motie.

5. Programmabegroting 2024-2027
(Gewijzigd) Voorstel:

1. De Programmabegroting 2024 en het meerjarenperspectief 2025-2027 vast te stellen.

En daarmee:

2. Voor 2024 € 69.000 beschikbaar te stellen voor personele uitbreiding bij burgerzaken.
3. Voor 2024 en 2025 € 700.000 per jaar beschikbaar te stellen om zo de kwaliteit van de wegen, fiets- en voetpaden te verbeteren.
4. Het onderhoudsbudget dorpshuizen structureel met € 15.000 te verhogen.
5. Voor 2024 € 10.000 en voor 2025 en 2026 € 67.500 per jaar beschikbaar te stellen voor het voortzetten van de uitvoering van de buurthuiskamer en de inzet van het Leger des Heils in het Haerenkwartier (€ 145.000 totaal).
6. Paragraaf 9 Strategische projecten toe te voegen aan de begroting.
7. Paragraaf 10 Visie op Samenleven toe te voegen aan de begroting.
8. De besluitpunten **2** tot en met **5** als eerste wijziging te verwerken in de Programmabegroting 2024-2027

Bespreking:
De fracties houden hun algemene beschouwingen en dienen hun moties in.

Mevrouw R. de Groot/OoststellingwerfsBelang treedt toe tot de vergadering om 16.08 uur.

De vergadering wordt geschorst. De heer S. ter Heide/LokaalSociaalOoststellingwerf verlaat de vergadering tijdens de schorsing.

Het college reageert in de eerste termijn op de algemene beschouwingen en de ingediende moties.

Na de eerste termijn van het college wordt de vergadering geschorst tot 18.30 uur.

Na de schorsing krijgen de fracties in de tweede termijn de mogelijkheid vragen te stellen en hun (aangepaste) moties toe te lichten. Het college beantwoordt de vragen uit de tweede termijn en reageert op de moties.

Motie M-053 – Controle subsidies
Dhr. B. Oostra/VPO dient een motie in, waarin zij het college verzoeken om:
- Het overzicht van subsidieontvangers (bijlage E) jaarlijks als een beknopt overzicht aan de raad te sturen met de te behalen doelstellingen per subsidie en de behaalde effecten/resultaten.
- Als bijlagen bij dit overzicht, jaarstukken aan te leveren van subsidieontvangers, die een gemeentelijke subsidie ontvangen boven de 100.000 euro

Het college ontraadt deze motie.

De motie wordt in stemming gebracht.

Motie M-064a – Visie op balans bedrijventerreinen en buitengebied
Mevr. L. Edema/GroenLinks dient een motie in, mede-ingediend door de fracties ChristenUnie en Lokaal Sociaal Ooststellingwerf, waarin zij het college verzoeken om:
- In 2024 met een voorstel te komen voor een visie op bedrijventerreinen, waarin in ieder geval bovenstaande belangen worden meegenomen.

Het college geeft aan dat deze motie voor haar te vroeg komt.

Toezegging 1
Wethouder J. van Weperen zegt toe bij de kadernota volgend jaar met een geïntegreerd plan van aanpak te komen inzake bedrijventerreinen.

De motie wordt ingetrokken.

Motie M-055a - Monitoring Sociaal Domein
Dhr. S. ter Heide/Lokaal Sociaal Ooststellingwerf dient een motie in, waarin zij het college verzoeken om:
- In 2024 met een voorstel te komen voor een visie op bedrijventerreinen, waarin in ieder geval bovenstaande belangen worden meegenomen.

Het college geeft aan deze motie te omarmen, waarna indieners besluiten hem niet in stemming te brengen. De motie wordt door het college overgenomen.

Motie M-056a – Prijscompensatie
Dhr. B. Leistra/ChristenUnie dient een motie in, mede ingediend door Lokaal Sociaal Ooststellingwerf en GroenLinks, waarin zij het college verzoeken om:
- Om met Scala en wellicht ook met andere partijen die diensten voor ons als Gemeente uitvoeren in gesprek te gaan om te kijken of hier een oplossing voor gevonden kan worden.
- De raad te in het eerste kwartaal van 2024 via een mededeling aan de raad te informeren over de uitkomst van de gesprekken.

Het college omarmt deze motie.

Toezegging 2
Wethouder E. Verhagen zegt toe met een mededeling aan de raad te komen over de uitkomst van de gesprekken met o.a. Scala.

Na deze toezegging van wethouder E. Verhagen, wordt de motie ingetrokken.

Motie M-057 - Eenzaamheid
Dhr. S. ter Heide/Lokaal Sociaal Ooststellingwerf dient een motie in, mede ingediend door de fractie ChristenUnie, waarin zij het college verzoeken om:
- In het eerste halfjaar van 2024 een degelijk beleidsstuk over de bestrijding van eenzaamheid aan de raad voor te leggen.

Het college ontraadt deze motie.

Toezegging 3
Wethouder E. Verhagen zegt toe de vier opgaves van de monitoring sociaal domein per kwartaal te behandelen. Tijdens de opgave 'meedoen' zal extra worden ingezoomd op een stukje eenzaamheid.

Na deze toezegging, wordt de motie ingetrokken.

Motie M-058 - Nanningawerf
Dhr. S. ter Heide/Lokaal Sociaal Ooststellingwerf dient een motie in, mede ingediend door de fractie VPO, waarin zij het college verzoeken om:
- De financiële verwerking van het toenmalige raadsbesluit terug te draaien.

Het college ontraadt deze motie.

De motie wordt in stemming gebracht.

Motie M-059 - Aula
Dhr. S. ter Heide/Lokaal Sociaal Ooststellingwerf dient een motie in, waarin zij het college verzoeken om:
- Voor 1 april 2024 met een voorstel aan de raad te komen met goed onderbouwde opties voor een mogelijke bestemming van deze gemeentelijke accommodatie.

Het college vindt deze motie overbodig, omdat er al is afgesproken dat er een voorstel naar de raad gaat in januari/februari.

De motie wordt ingetrokken.

Motie M-060a – Subsidiologisch
Dhr. M. Moes/Lokaal Sociaal Ooststellingwerf dient een motie in, mede ingediend door de fracties D66 en GroenLinks, waarin zij het verzoeken om;
Periodiek mogelijkheden tot cofinanciering (o.a. Europees) te onderzoeken en de raad daarover te informeren via de P&C- cyclus. Dit in ieder geval te onderzoeken voor de volgende onderwerpen:
- Inkoop/ inhuur externe kennis;
- Onderzoeken grote projecten.

Toezegging 4
Portefeuillehouder J. Werkman zegt toe voor het zomerreces 2024 met een strategische agenda te komen die uitgebreider is dan de genoemde punten in motie 60a Subsidiologisch.

De motie wordt ingetrokken.

Motie M-061 – Uitleg fiscale zaken
Dhr. I. Minnema/D66 dient een motie in, mede-ingediend door de fracties D66, VVD en VPO waarin zij het college verzoeken om:

- Eén of meer bijeenkomsten te organiseren voor besturen van verenigingen en dorpshuizen, waarbij fiscale expert(s) nadere uitleg geeft/geven over fiscale zaken (bijv. BTW) die hen aan kunnen gaan.
- De kosten hiervan dekken uit programma 5: Sport, Cultuur en Recreatie en/of Programma 6: Sociaal Domein.

Het college vindt deze motie overbodig onder verwijzing naar de expertise van Doarpswurk.

De motie wordt ingetrokken.

Motie M-054 – Cultuur
Dhr. S. ter Heide/Lokaal Sociaal Ooststellingwerf dient een motie in, waarin zij het college verzoeken om:

- Inzake de genoemde ontwikkelingen geen onomkeerbare besluiten te nemen voordat de raad wordt geïnformeerd

Het college vindt deze motie overbodig.

De motie wordt ingetrokken.

Motie M-062a – Naar buiten!
Dhr. R. Berends/GroenLinks dient een motie in, mede ingediend door de fractie Lokaal Sociaal Ooststellingwerf, waarin zij het college verzoeken om:

- Blijvend zorg te dragen voor een aantrekkelijke buitenruimte die uitnodigend is voor alle leeftijdsgroepen, ongeacht beperkingen;
- Om de komende jaren bij herinrichting (en aanleg) van wijken en straten volop aandacht te hebben voor kind vriendelijkheid;
- Straten in wijken waar mogelijk zo in te richten dat de auto te gast is;

Toezegging 5
Wethouder G. But zegt toe bij de Kadernota een financieel inzicht te geven wat de consequenties zouden zijn als in de geest van de motie 62a Naar buiten! Uitvoering gegeven zou worden aan de daarin vermelde onderdelen.

De motie wordt na deze toezegging ingetrokken.

Toezegging 6
Wethouder J. Nijboer zeg toe met een terugkoppeling te komen over de stand van zaken met betrekking tot de Pumptrackbaan, het streven is in januari 2024.

Besluit:
De raad besluit overeenkomstig het voorstel met algemene stemmen.

Besluit Motie M-053 – Controle subsidies
De motie wordt verworpen met 4 stemmen voor en 15 stemmen tegen. De fracties D66, Lokaal Sociaal Ooststellingwerf, VPO stemmen voor de motie. De fracties CDA, ChristenUnie, GroenLinks, VVD, OoststellingwerfsBelang, Ooststellingwerf en PvdA stemmen tegen.

Stemverklaring dhr. M. Moes/Lokaal Sociaal Ooststellingwerf:
Zoals eerder aangegeven was mijn fractie in eerste instantie niet voor deze motie, maar na de heldere en duidelijke uitleg door de fractie VPO, stemmen wij voor.

Stemverklaring dhr. B. Leistra/ChristenUnie:
Ik heb zojuist bij het spreekgestoelte gezegd dat wij voor waren, maar wij zijn tegen.

Besluit Motie M-058 - Nanningawerf
De motie wordt verworpen met 3 stemmen voor en 16 stemmen tegen. De fracties Lokaal Sociaal Ooststellingwerf, VPO stemmen voor de motie. De fracties CDA, ChristenUnie, GroenLinks, VVD, OoststellingwerfsBelang, D66 en PvdA stemmen tegen.

6. Sluiting
De voorzitter sluit de vergadering om 20.26 uur en wenst een ieder wel thuis.

Vastgesteld in de openbare vergadering van de raad op 28 november 2023.

, griffier.

, voorzitter.

gemeente ooststellingwerf

Aan de leden van de raad

Onderwerp: raadsvergadering 7 november 2023

Oosterwolde, 26 september 2023

Hierbij nodig ik u uit voor het bijwonen van de openbare vergadering van de raad, te houden op dinsdag 7 november 2023, **vanaf 14.00 uur**, in het gemeentehuis te Oosterwolde.

Met vriendelijke groet,
de burgemeester van Ooststellingwerf,
Jack Werkman

AGENDA RAAD

1. Opening / Mededelingen
2. Vaststellen agenda
3. Spreekrecht inwoners (omstreeks 14.00 uur en omstreeks 17.30 uur)

Bespreekpunt in één termijn

4. Najaarsrapportage 2024-2027

Programmabegroting

5. Programmabegroting 2024-2027

14.30 – 16.30 uur	Beschouwingen: Maximaal 8 minuten per fractie, vervolgens maximaal 3 minuten voor inbrengen moties en de amendementen. Sprekersvolgorde: D66, ChristenUnie, Lokaal Sociaal Ooststellingwerf, VPO, VVD, CDA, PvdA, GroenLinks, OoststellingwerfsBelang.
16.30 – 16.45 uur	Pauze
16.45 – 17.30 uur	Eerste termijn college
17.30 – 17.45 uur	Spreekrecht inwoners
17.45 – 19.00 uur	Etenspauze (ook voor externen)
19.00 – 20.30 uur	Tweede termijn fracties – reactie op beschouwingen, inclusief moties en amendementen (maximaal 8 minuten per fractie).
20.30 – 20.45 uur	Pauze
20.45 – 21.30 uur	Tweede termijn college, inclusief reactie op moties en amendementen
21.30 – 22.00 uur	Derde termijn fracties m.b.t. moties en amendementen (maximaal 3 minuten per fractie)
22.00 – 22.15 uur	Pauze
22.15 – 22.45 uur	Derde termijn college m.b.t. moties en amendementen
22.45 – 23.00 uur	Stemming

6. Sluiting

De raadsvergadering wordt uitgezonden via de website www.ooststellingwerf.nl

Postadres Postbus 38, 8430 AA Oosterwolde **Bezoekadres** 't Oost 11 **Telefoon** 14 0516
E-mail gemeente@ooststellingwerf.nl **Internet** www.ooststellingwerf.nl - *Wij zijn Fair Trade*

Memo

Voor	:	Raad
CC	:	Jan van Weperen
Van	:	Team P&C
Datum	:	18 oktober 2023
Onderwerp	:	Gewijzigde stukken najaarsrapportage 2023

Naar aanleiding van de raadscommissie P&C van 17 oktober 2023 zijn een aantal stukken van de najaarsrapportage 2023 aangepast. Hieronder een korte toelichting op de wijzigingen.

In het raadsvoorstel en –besluit is het beslispunt 4 inzake het initiatiefvoorstel opgesplitst in onderstaande beslispunten.

4. Kennis te nemen van de voortgang initiatiefvoorstel € 1,65 miljoen energiearmoede (inclusief € 400.000 voor ondernemers)
5. € 245.000 vanuit het initiatiefvoorstel beschikbaar te houden voor 2024 voor het Fonds Maatschappelijke initiatieven.
6. De resterende middelen van de regelingen noodfonds energiekosten inwoners, kleine inwonersinitiatieven, fonds maatschappelijke initiatieven (2022), warmteplekken en uitvoeringslasten ultimo 2023 terug te laten vloeien naar de algemene middelen.

In bijlage 2 boekwerk najaarsrapportage hebben wij bij de toelichting op het incidenteel nadeel bij huisvesting basisonderwijs (pagina 4) duidelijker onderscheid gemaakt tussen enerzijds de hogere afschrijvingen als gevolg van de investeringen en anderzijds de hogere afschrijvingen in de annuïteit als gevolg van de lagere rente-omslag.

Raadsvoorstel

Commissievergadering	:	**Commissie P&C**
Titel	:	Najaarsrapportage 2023
Onderwerp	:	Najaarsrapportage 2023
Portefeuillehouder/Teamleider	:	Jan van Weperen / Froukje de Wit
Extern zaak ID (zaakcode)	:	

Datum collegevergadering
26 september 2023

Voorgesteld besluit
1. De begrotingswijziging van de meicirculaire 2023 vast te stellen
2. Kennis te nemen van de Najaarsrapportage 2023 en het negatieve saldo van € 681.000 en daarmee:
3. De begrotingswijzigingen behorend bij de Najaarsrapportage vast te stellen
4. Kennis te nemen van de voortgang initiatiefvoorstel € 1,65 miljoen energiearmoede (inclusief € 400.000 voor ondernemers)
5. € 245.000 vanuit het initiatiefvoorstel beschikbaar te houden voor 2024 voor het Fonds Maatschappelijke initiatieven.
6. De resterende middelen van de regelingen noodfonds energiekosten inwoners, kleine inwonersinitiatieven, fonds maatschappelijke initiatieven (2022), warmteplekken en uitvoeringslasten ultimo 2023 terug te laten vloeien naar de algemene middelen.
7. Kennis te nemen van de stand van zaken van de budgetoverheveling 2022 naar 2023

Openbaar
Ja, passief via openbaar verslag

Inleiding
De Najaarsrapportage 2023 wordt aan u voorgelegd in boekwerkvorm en geeft een tussentijdse verantwoording van de uitvoering (financieel) van de programmabegroting 2023-2026. De verantwoording gaat over de eerste acht maanden van 2023.

Argumenten
1. Meicirculaire 2023
U bent via mededeling #1347 geïnformeerd over de gevolgen van de meicirculaire 2023. Hiervoor bieden we u een aparte begrotingswijziging ter vaststelling aan. Deze wijziging zorgt voor een voordeel van € 557.000.

2,3 Najaarsrapportage
In onderstaande tabel staat het resultaat uit de Najaarsrapportage per programma. We verwachten per saldo een nadeel van € 681.000. Het nadeel wordt met name veroorzaakt door hogere lasten jeugdzorg. Bij jeugdzorg verwachten we op basis van een nieuwe prognose een aanvullend tekort van € 1 miljoen. Daarvan is € 750.000 verwerkt in de najaarsrapportage. De komende tijd gebruiken we om de prognose te laten toetsen, oorzaken te achterhalen en opties te vinden om de stijging in de lasten te verminderen dan wel om te buigen. Andere grote nadelen zijn toename van het wachtgeld van oud-wethouders, hogere lasten voor de verkiezingen van maart 2023 en de extra verkiezingen van november 2023 en hogere energielasten bij de gemeentelijke huisvesting, MFS de Boekebeam en de gymlokalen. Grote voordelen zijn hogere rentebaten schatkistbankieren, hogere baten OZB belastingen, lagere afschrijvingslasten doordat

investeringen (nog) niet gereed zijn en dekking lasten lokaal sportakkoord en brede regeling combinatiefuncties via een specifieke uitkering in plaats van de algemene uitkering.

Op onderdelen is sprake van structurele effecten. Dit is benoemd in de najaarsrapportage en verwerkt in de begroting 2024.

In de voorjaarsrapportage 2023 hebben we aangegeven dat we voor het jaar 2023 een tekort verwachten op het levensonderhoud. De uitkeringen zijn gestegen als gevolg van de stijging van het wettelijk minimum loon. Op basis van de verwachte verwerking van de verhoging van het wettelijk minimumloon in het macro budget wordt geen tekort meer verwacht.

Een uitgebreide toelichting op de afwijkingen is opgenomen in de Najaarsrapportage.

Financiële gevolgen Najaarsrappportage 2023	**2023**
Programma 1 Sociaal Domein	- 627
Programma 2 Welzijn en Educatie	- 67
Programma 3 Ruimtelijke en economische ontwikkelingen	- 116
Programma 5 Openbare orde en Veiligheid	- 37
Programma 6 Bestuur en Dienstverlening	166
Totaal	**- 681**

Na verwerking van de meicirculaire 2023 en de Najaarsrapportage 2023 ziet het financieel perspectief er uit zoals in onderstaande tabel.

	bedragen x € 1.000 (min is nadeel)
Begrotingsperspectief	**2023**
Begrotingsperspectief 2023 voorjaarsrapportage	- 496
Gevolg meicirculaire 2023	557
Begrotingsperspectief 2023 na meicirculaie	**61**
Gevolg najaarsrapportage 2023	- 681
Begrotingsperspectief 2023 najaarsrapportage	**- 620**

4, 5, en 6. Dit is conform uw besluit van 20 december 2022
In de raadsvergadering van 20 december 2022 heeft u via een initiatiefvoorstel besloten om eenmalig € 1,25 miljoen in te zetten voor maatregelen die inwoners, maatschappelijke organisaties, verenigingen en onderwijs ondersteunen vanwege de stijgende inflatie en hoge energieprijzen. Daarnaast heeft u besloten om € 400.000,- in te zetten voor ondernemers. Bij de voorjaarsrapportage hebben we u geïnformeerd over de ontwikkelingen tot en met april. Sindsdien is er een beperkt aanvullend beroep op het noodfonds energiekosten inwoners (€ 10.000) en het fonds maatschappelijke initiatieven (€ 4.000) gedaan. De besteding van het fonds maatschappelijke initiatieven heeft betrekking op het budget van € 125.000 dat voor deze regeling voor 2022 beschikbaar is gesteld. We komen nog met een voorstel voor het budget van € 245.000 dat voor deze regeling voor 2023 beschikbaar is gesteld

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de regelingen, het beschikbaar gestelde, het bestede en het resterende budget. De besteding van het noodfonds energiekosten inwoners kan nog wijzigen doordat deze regeling tot ultimo 2023 loopt. Ondanks intensieve communicatie via diverse kanalen is het beroep op de specifieke regelingen beperkt. Gezien het beperkte beroep op deze regelingen en onzekerheid omtrent toekomstige ontwikkelingen stellen we voor om de resterende middelen van de regelingen

noodfonds energiekosten inwoners, kleine inwonersinitiatieven, fonds maatschappelijke initiatieven (2022), warmteplekken en uitvoeringslasten ultimo 2023 terug te laten vloeien naar de algemene middelen.

Regeling	Beschikbaar budget	Besteed budget	Restant
Noodfonds energiekosten inwoners	150.000	27.000	123.000
Kleine inwonersinitiatieven	25.000	250	24.750
Fonds maatschappelijke initiatieven (2022)	125.000	34.000	91.000
Fonds maatschappelijke initiatieven (2023)	245.000	-	245.000
Warmteplekken	90.000	12.000	78.000
Scholen	130.000	130.000	-
Lastenverlichting	835.000	835.000	-
Uitvoeringslasten	50.000	27.000	23.000
Totaal	**1.650.000**	**1.065.250**	**584.750**

7. Budgetoverheveling
U heeft op 20 december 2022 ingestemd met de budgetoverheveling. Via bijlage 4 informeren wij u over de stand van zaken.

Kanttekeningen
n.v.t.

Financiële toelichting
Zie najaarsrapportage.

Publicatie voor bekendmaking
Online via ooststellingwerf.begrotingsapp.nl

Bijlagen
1. Begrotingswijziging meicirculaire 2023
2. Najaarsrapportage 2023
3. Begrotingswijziging Najaarsrapportage 2023
4. Stand van zaken budgetoverheveling 2022-2023

Extern zaak ID (zaakcode) :

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 26 september 2023

Besluit

1. De begrotingswijziging van de meicirculaire 2023 vast te stellen
2. Kennis te nemen van de Najaarsrapportage 2023 en het negatieve saldo van € 681.000 en daarmee:
3. De begrotingswijzigingen behorend bij de Najaarsrapportage vast te stellen
4. Kennis te nemen van de voortgang initiatiefvoorstel € 1,65 miljoen energiearmoede (inclusief € 400.000 voor ondernemers)
5. € 245.000 vanuit het initiatiefvoorstel beschikbaar te houden voor 2024 voor het Fonds Maatschappelijke initiatieven.
6. De resterende middelen van de regelingen noodfonds energiekosten inwoners, kleine inwonersinitiatieven, fonds maatschappelijke initiatieven (2022), warmteplekken en uitvoeringslasten ultimo 2023 terug te laten vloeien naar de algemene middelen.
7. Kennis te nemen van de stand van zaken van de budgetoverheveling 2022 naar 2023

Besloten in de openbare vergadering van 7 november 2023.

, griffier. , voorzitter.

Rub.typ	Rubricering	Kostensoo	Positietekst	Bedrag 2023	Structureel	Eindjaar	Kopiëren	Bedrag 2024	Bedrag 2025	Bedrag 2026	Bedrag 2027
K	6007000	8431000	Meicirculaire	-795.000,00		2023		0,00	0	0	0
K	6630080	4380110	Flankerend beleid energiearmoede (meic 23)	77.000,00		2023		0,00	0	0	0
K	6630140	4380110	Aanpak armoede en schulden (meic 23)	62.000,00		2023		0,00	0	0	0
K	6430010	4341100	Leerlingenvervoer Oekraïne (meicir23)	43.000,00		2023		0,00	0	0	0
K	6430000	4380110	Taal voor ontheemden Oekraïne (meic 23)	24.000,00		2023		0,00	0	0	0
K	6610010	4380110	Maatschappelijke begeleiding (meic 23)	38.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
K	6004160	4351070	Correctie wet goed verhuurderschap (meic 23)	-6.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
K	6011000	4380000	Resultaat meicirculaire	557.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00

Inhoud

Inleiding 2
1. Prognose financieel resultaat 2023 2
2. Investeringskredieten 2
3. Analyse van het financieel resultaat in de Najaarsrapportage 2023 3
Bijlage 1, resultaten 7
Bijlage 2 Programmawijzigingen, zonder resultaatsimpact 16
Bijlage 3 Administratieve wijzigingen, zonder resultaatsimpact 17

Inleiding

Voor u ligt de Najaarsrapportage van 2023. Deze bevat een prognose van het financiële resultaat aan het einde van het jaar 2023. Het financiële resultaat ontstaat door afwijkingen en nieuwe inzichten binnen de programma's. Per programma analyseren we de financiële afwijkingen op hoofdlijnen. De afwijkingen zijn bijgewerkt t/m augustus 2023.

In de rapportage staat in het eerste hoofdstuk het bijgestelde begrotingsperspectief na de verwerking van de meicirculaire 2023. In hoofdstuk 2 geven we een toelichting op bijzonderheden inzake de investeringskredieten. In hoofdstuk 3 staat hoe het resultaat van de Najaarsrapportage is ontstaan per programma en worden de afwijkingen groter dan € 25.000 toegelicht.

Deze Najaarsrapportage bevat een aantal bijlagen:

- Bijlage 3a Resultaat: aanpassingen die invloed hebben op het resultaat.
- Bijlage 3b Programmawijzigingen: aanpassingen die geen resultaatinvloed hebben, maar waarbij er verschuivingen over de programma's plaatsvinden.
- Bijlage 3c Administratieve wijzigingen: aanpassingen die geen resultaatinvloed hebben, maar waarbij er verschuivingen binnen programma's plaatsvinden.

1. Prognose financieel resultaat 2023

In onderstaand overzicht is een prognose opgenomen van het financieel resultaat aan het einde van 2023. De prognose is gebaseerd op de meest actuele en bij ons bekende ontwikkelingen per eind augustus 2023.

bedragen x € 1.000 (min is nadeel)	
Begrotingsperspectief	**2023**
Begrotingsperspectief 2023 voorjaarsrapportage	- 496
Gevolg meicirculaire 2023	557
Begrotingsperspectief 2023 na meicirculaie	**61**
Gevolg najaarsrapportage 2023	- 681
Begrotingsperspectief 2023 najaarsrapportage	**- 620**

2. Investeringskredieten

In de voorjaarsrapportage 2023 hebben we aangegeven dat we na onderzoek tot de conclusie zijn gekomen dat vernieuwing van de pumptrack in Appelscha een betere optie is dan groot onderhoud. Tevens hebben we aangegeven dat hiervoor aanvullend budget nodig is en dat we

hiervoor een voorstel aan u voorleggen. Inmiddels zijn we in gesprek met stichting Boerestreek waarin de ondernemers aan de Boerestreek vertegenwoordigd zijn. Zij hebben ideeën over het verbeteren van de Boerestreek wat mogelijk tot een ander plan dan vernieuwing van de pumptrack leidt. Zodra wij concreet zicht hebben op de plannen en de consequenties daarvan voor het budget pumptrack Appelscha informeren wij u daarover.
Bij de begroting 2023 heeft u € 100.000 beschikbaar gesteld voor de aanleg van een nieuwe pumptrack in Oosterwolde. De aanleg wordt circa € 25.000 duurder dan begroot doordat we als gemeente eigen werkzaamheden moeten verrichten om de aanleg mogelijk te maken. De extra lasten zijn verwerkt in deze najaarsrapportage.

3. Analyse van het financieel resultaat in de Najaarsrapportage 2023

In onderstaande tabel staat het resultaat uit de Najaarsrapportage per programma. Onder de tabel worden de afwijkingen > € 25.000 toegelicht. In de bijlagen zijn alle verschillen verklaard.

Financiële gevolgen Najaarsrappportage 2023	2023
Programma 1 Sociaal Domein	- 627
Programma 2 Welzijn en Educatie	- 67
Programma 3 Ruimtelijke en economische ontwikkelingen	- 116
Programma 5 Openbare orde en Veiligheid	- 37
Programma 6 Bestuur en Dienstverlening	166
Totaal	**- 681**

Diverse programma's

Energielasten, incidenteel nadeel € 221.000
Op basis van de voorschotten tot en met augustus verwachten we bij riolering, openbare verlichting, bij de gemeentelijke gebouwen, bij MFS de Samensprong en de gymlokalen hogere energielasten. De hogere energielasten bij riolering wordt verrekend via de voorziening. Hierdoor is dit per saldo budgetneutraal. Het structurele nadeel is € 54.000. Het lagere structurele nadeel komt door nieuwe prijsafspraken. Het structurele nadeel is verwerkt in de begroting 2024.

Programma 1 Samenleven

Pumptrack Oosterwolde, incidenteel nadeel € 25.000
Hogere eenmalige afschrijving door hogere investering in pumptrackbaan Oosterwolde. Zie ook hoofdstuk 2 investeringskredieten.

Jeugdhulp, (incidenteel) nadeel € 765.000
De inzet van jeugdhulp laten al enige jaren een forse stijging zien, zowel in duur als in complexiteit en intensiteit. Daardoor nemen de kosten ook fors toe. De coronaperiode heeft een enigszins dempend effect gehad, daar is nu geen sprake meer van. Daarom is bij de voorjaarsrapportage 2023 het budget met € 550.000 bijgesteld. Een nieuwe prognose laat een aanvullend tekort van bijna € 1 miljoen zien. In de begroting hebben we het budget met € 750.000 bijgesteld. De komende tijd gebruiken we om onderzoek uit te voeren. Doel hiervan is toetsing van de prognose, oorzaken achterhalen en opties te vinden om de stijging in de lasten te verminderen dan wel om te buigen. Wij komen hier voor de volgende kaderbrief bij u op terug. We verwachten dat voor het onderzoek circa € 15.000 nodig is.

Sportstimulering, (incidenteel) voordeel € 164.000
Dekking lasten voor lokaal sportakkoord en brede regeling combinatiefuncties vond tot 2023 (deels) plaats via de algemene uitkering. Vanaf 2023 kunnen deze lasten gedekt worden door een specifieke uitkering sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis. Deze specifieke uitkering is bestemd voor de uitvoering van de afspraken zoals vastgelegd in het Hoofdlijnen Sportakkoord II, het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Preventieakkoord. Door deze specifieke uitkering ontstaat een voordeel van € 164.000. Het structurele voordeel is verwerkt in de begroting 2024. U bent hierover geïnformeerd via een raadsmededeling.

Programma 2 Welzijn en Educatie

Huisvesting basisonderwijs, incidenteel nadeel € 57.000
Bij zowel o.b.s. de Riemsloot als s.b.o. Kampingerhof zijn bij hercontrole door de brandweer tekortkomingen geconstateerd. De lasten voor het opheffen van de tekortkomingen komen voor gemeentelijke vergoeding in aanmerking. De lasten hiervan bedragen voor o.b.s. de Riemsloot circa € 25.000 en voor s.b.o. Kamperingerhof circa € 5.000. Het betreffen beide investeringen in activa die kleiner zijn dan € 25.000. Conform onze financiële verordening schrijven we dergelijke investeringen in een keer af.
De onderwijsgebouwen zijn gefinancierd met annuïteitleningen. Een annuïteit is een vast bedrag dat zowel de rente als de aflossing bevat. De werkelijke rente-omslag is lager dan begroot. Hierdoor is het renteaandeel in de annuïteit lager dan begroot en het afschrijvingsdeel € 27.000 hoger dan begroot.

Programma 3 Ruimtelijke en Economische ontwikkelingen

Riolering, budgetneutraal
Bij riolering is sprake van een incidenteel nadeel van € 118.000 doordat een deel van de voor 2022 geplande werkzaamheden in 2023 is uitgevoerd en door hogere energielasten. Dit wordt verrekend via de voorziening riolering. Hierdoor is dit per saldo budgetneutraal.

Investeringswerken, incidenteel voordeel € 23.000

In de begroting is voor € 133.000 rekening gehouden met afschrijving Haerenkwartier en voor € 23.000 voor Verkeerplan Donkerbroek. Doordat investeringen (nog) niet gereed zijn vervalt de afschrijving. Afschrijving Haerenkwartier wordt gedekt via onttrekking reserve strategische projecten. Deze is dus ook lager. Per saldo is dit budgetneutraal.

Bomen, incidenteel nadeel € 50.000
Er zijn extra lasten van € 35.000 voor het opruimen van bomen en € 15.000 voor nieuwe aanplant door de juli storm van dit jaar.

Afval, budgetneutraal
De verkoop van ondergrondse containers aan Omrin levert een incidenteel voordeel op van € 78.000. De containers worden nu gehuurd van Omrin en vallen onder de dienstverleningsovereenkomst. Het voordeel wordt verrekend via de reserve lastenverlichting. Hierdoor is dit per saldo budgetneutraal.

Grond en gebouwen, incidenteel voordeel € 33.000
Verkoopopbrengst grond Boerestreek Appelscha.

Programma 5 Openbare Orde en Veiligheid

Brandweer, (incidenteel) nadeel € 37.000
De Veiligheidsregio voert sinds 2022 taken uit voor Ooststellingwerf op het gebied van toetsen vergunningen en controle gebouwen met betrekking tot brandveiligheid. De lasten hiervan bedragen € 37.000. Onze eigen organisatie kan deze taken niet meer zelf door toegenomen complexiteit en eisen die dit stelt aan medewerkers. De structurele last is verwerkt in de begroting 2024.

Programma 6 Bestuur en Dienstverlening

Verkiezingen, (incidenteel) nadeel € 110.000
Het budget voor verkiezingen in maart 2023 is met circa € 40.000 overschreden. Daarnaast verwachten we circa € 70.000 nodig te hebben voor de organisatie van de vervroegde Tweede Kamerverkiezing in november 2023. Gemeenten krijgen geen compensatie voor de lasten die ze moeten maken voor de extra verkiezing in november 2023.

Raad, (incidenteel) nadeel € 29.000
De vergoedingen zijn geactualiseerd naar aanleiding van de laatst bekende circulaire. De structurele verhoging is verwerkt in de begroting 2024.

B&W, (incidenteel) nadeel € 210.000
De aanpassing van de salarislasten naar aanleiding van de laatste circulaire zorgt voor een nadeel van € 30.000. De structurele verhoging is

verwerkt in de begroting 2024. Daarnaast is er een nadeel van € 180.000 vanwege aanpassing indexering wachtgeld oud-wethouders en een afrekening wachtgeld-oud wethouders over 2022.

Representatiekosten, incidenteel nadeel € 45.000
Er zijn circa € 20.000 extra representatielasten door de burgermeesterwissel. Daarnaast zijn er circa € 25.000 extra lasten voor jubilea, afscheid en pensionering van medewerkers.

Huisvesting en werkplek, incidenteel voordeel € 80.000
In de begroting is voor € 80.000 rekening gehouden met afschrijving project hybride werken. Doordat investeringen (nog) niet gereed is vervalt de afschrijving.

Buitendienst, incidenteel voordeel € 95.000
In de begroting is voor € 95.000 rekening gehouden met afschrijving (ver)nieuwbouw buitendienst. Doordat de investering (nog) niet gestart is vervalt de afschrijving.

Kapitaallasten, incidenteel voordeel € 295.000
Er is een voordeel van € 95.000 doordat op basis van de laatste liquiditeitsprognose minder budget nodig is voor kort geld. Daarnaast is er een voordeel van € 200.000 doordat in de begroting geen rekening is gehouden met te ontvangen rente door het schatkistbankieren

Omgevingsvergunningen baten, incidenteel nadeel € 100.000
Er zijn zowel minder reguliere als grote omgevingsvergunningen dan begroot.

Deelneming/dividend, incidenteel voordeel € 70.000
Dit is het gevolg van een hoger dividend van de BNG en Omrin over het jaar 2022.

Baten OZB eigenaren woningen, incidenteel voordeel € 188.000
Als gevolg van hogere WOZ-waarden (na het moment van tariefbepaling) is er een hogere opbrengst. Wel zijn er bezwaarschriften die nog kunnen leiden tot verminderingen. De begrotingsaanpassing is gebaseerd op 75% van de hogere opbrengst.

Bijlage 1, resultaten

2e marap 2023		Incidenteel	Structureel	Totaal
1. Samenleven				
Lasten				
1.2 Thema Samenleven				
6420000 Gymnastieklokalen				
4380030 Energie				
	Op basis van de voorschotten zijn de energielasten hoger dan begroot.	-10.000	0	-10.000
6520030 Sporthallen, overig				
4380110 Ov goed en dienst				
	Extra budget benodigd voor het opstellen van het accommodatiebeleid en Integraal Huisvesting Plan onderwijs. Zie collegeadvies 23 mei 2023.	-17.000	0	-17.000
6520050 subs.reg. am.sp.ver.				
4730000 Afschrijvingen				
	Afschrijvingen zijn lager dan begroot doordat afschrijvingen bijdrage activa SV Oosterwolde een jaar later start dan begroot.	11.000	0	11.000
6570190 Pumptrack Oost.wolde				
4730100 Afschrijvingen				
	Hogere eenmalige afschrijving door hogere investering in pumptrackbaan Oosterwolde. Zie ook hoofdstuk 2 investeringskredieten.	-25.000	0	-25.000
1.1 Thema Meedoen				
6640000 Sociale Werkvrz				
4433000 Bijdrage GR				
	De extra bijdrage aan Caparis i.v.m. corona compensatie geeft een nadeel van € 10.000.	-10.000	0	-10.000
6630080 Armoedebeleid/Minima				
4341200 Bijzondere bijstand				
	De lasten voor de licentie voor de voorzieningenwijzer zijn circa € 12.000 lager dan begroot.	12.000	0	12.000
1.4 Thema Goed opgroeien				

6672270 Jeugdhulp z.verbl.ov				
4341100 Verg natura aan pers				
	De inzet van jeugdhulp laten al enige jaren een forse stijging zien, zowel in duur als in complexiteit en intensiteit. Daardoor nemen de kosten ook fors toe. De coronaperiode heeft een enigszins dempend effect gehad, daar is nu geen sprake meer van. Daarom is bij de voorjaarsrapportage 2023 het budget met € 550.000 bijgesteld. Een nieuwe prognose laat een aanvullend tekort van bijna € 1 miljoen zien. In de begroting hebben we het budget met € 750.000 bijgesteld. De komende tijd gebruiken we om onderzoek uit te voeren. Doel hiervan is toetsing van de prognose, oorzaken achterhalen en opties te vinden om de stijging in de lasten te verminderen dan wel om te buigen. Wij komen hier voor de volgende kaderbrief bij u op terug. We verwachten dat voor het onderzoek circa € 15.000 nodig is.	-765.000	0	-765.000
Baten				
1.2 Thema Samenleven				
6520060 Sporttern beh beleid				
8360000 Huren				
	De zendmast in Appelscha, die op grond van de gemeente staat, is in 2020 verkocht. Het heeft enige tijd geduurd om de gegevens van de huidige eigenaar te achterhalen. Hierdoor is een achterstand in pacht van de grond ontstaan. Inmiddels is duidelijk wie de eigenaar is en wordt de achterstallige pacht alsnog in rekening gebracht.	13.000	0	13.000
6510000 Sportstimulering				
8431100 Overige ovdr vh rijk				
	Dekking lasten voor lokaal sportakkoord en brede regeling combinatiefuncties vond tot 2023 (deels) plaats via de algemene uitkering. Vanaf 2023 kunnen deze lasten gedekt worden door een specifieke uitkering waardoor per saldo een voordeel van € 164.000 ontstaat. Het structurele voordeel is verwerkt in de begroting 2024.	164.000	0	164.000
Totaal 1. Samenleven		**-627.000**	**0**	**-627.000**
2. Welzijn & educatie				
Lasten				
2.2 Thema Onderwijs				
6420010 Huisvesting BO				

4730000 Afschrijvingen				
	Bij zowel o.b.s. de Riemsloot als s.b.o. Kampingerhof zijn bij hercontrole door de brandweer tekortkomingen geconstateerd. De lasten voor het opheffen van de tekortkomingen komen voor gemeentelijke vergoeding in aanmerking. De lasten hiervan bedragen voor o.b.s. de Riemsloot circa € 25.000 en voor s.b.o. Kamperingerhof circa € 5.000. Het betreffen beide investeringen in activa welke kleiner zijn dan € 25.000. Conform onze financiële verordening kunnen dergelijke investeringen in een keer worden afgeschreven. De onderwijsgebouwen zijn gefinancierd met annuïteitleningen. Een annuïteit is een vast bedrag dat zowel de rente als de aflossing bevat. De werkelijke rente is lager dan begroot. Hierdoor is het renteaandeel in de annuïteit lager dan begroot en het afschrijvingsdeel € 27.000 hoger dan begroot.	-57.000	0	-57.000
6420020 MFS De Boekebeam				
4380030 Energie				
	Op basis van de voorschotten zijn de energielasten hoger dan begroot.	-10.000	0	-10.000
Totaal 2. Welzijn & educatie		**-67.000**	**0**	**-67.000**
3. Ruimtelijke & economische ontwikk.				
Lasten				
3.3 Thema Milieu				
6720030 Riolering, onderzoek				
4380200 Onderh roer zaken				
	Een deel van de voor 2022 geplande werkzaamheden is in 2023 uitgevoerd.	-50.000	0	-50.000
6720020 Riol, planvorming				
4720000 Voorzieningen				
	Mutatie voorziening riolering i.v.m. verschuiving werkzaamheden	118.000	0	118.000
6720040 Riolering, onderhoud				
4380110 Ov goed en dienst				
	Een deel van de voor 2022 geplande werkzaamheden is in 2023 uitgevoerd.	-15.000	0	-15.000
4380030 Energie				

	Op basis van de voorschotten zijn de energielasten hoger dan begroot.	-53.000	0	-53.000
3.4 Thema Bouwen en wonen				
6810000 Bestemmingsplannen				
4448100 Uitkering planschade				
	Er wordt dit jaar geen planschade verwacht, die voor rekening komt van de gemeente.	15.000	0	15.000
3.2 Thema Openbare ruimte				
6210060 Openbare Verlichting				
4380030 Energie				
	Op basis van de voorschotten zijn de energielasten hoger dan begroot.	-118.000	0	-118.000
6210070 Investeringswerken				
4730000 Afschrijvingen				
	In de begroting is voor € 133.000 rekening gehouden met afschrijving Haerenkwartier en voor € 23.000 voor Verkeerplan Donkerbroek. Doordat investeringen (nog) niet gereed zijn vervalt de afschrijving. Afschrijving Haerenkwartier wordt gedekt via onttrekking kapitaalreserve. Deze is dus ook lager. Per saldo is dit budgetneutraal.	156.000	0	156.000
6570010 Beplant en gras				
4380650 Onderh onroer zaken				
	Extra uitgaven in verband met de vervanging van meerdere buxus hagen door aantasting door de Buxusmot	-6.000	0	-6.000
6570090 Bomen				
4380650 Onderh onroer zaken				
	Er zijn extra lasten van € 35.000 voor het opruimen van bomen en € 15.000 voor nieuwe aanplant door juli storm van dit jaar.	-50.000	0	-50.000
3.1 Thema Economische ontwikk.				
6570070 Turfroute				
4380110 Ov goed en dienst				
	We zijn nog in gesprek met de Provincie over een nieuwe overeenkomst. We hebben de lasten 2023 bijgesteld op basis van de werkelijke lasten 2022 waarbij we rekening hebben behouden met een verhoging van 5%.	-23.000	0	-23.000
Baten				

3.3 Thema Milieu				
6740020 Zonnepaneelvelden				
8380100 Overige inkomsten				
	We verwachten hogere baten dan begroot op basis van de opgewekte Kwh van de afgelopen jaren en de actuele prijzen.	10.000	0	10.000
6730020 Inz milieustraat				
8380100 Overige inkomsten				
	Verkoopopbrengst ondergrondse containers. Deze worden nu door de gemeente gehuurd van Omrin en vallen onder de dienstverleningsovereenkomst.	78.000	0	78.000
3.4 Thema Bouwen en wonen				
6003000 Grond en gebouwen				
8310000 Opb grondverkopen				
	Verkoopopbrengst grond Boerestreek Appelscha.	33.000	0	33.000
3.9 Thema Reserves programma 3				
6010020 Reserve programma 3				
8710030 Reserves programma 3				
	Mutatie reserve lastenverlichting als gevolg van verkoop ondergrondse containers en mutatie reserve strategische projecten als gevolg van latere afronding investering Haerenkwartier.	-211.000	0	-211.000
Totaal 3. Ruimtelijke & economische ontwikk.		**-116.000**	**0**	**-116.000**
5. Openbare orde en veiligheid				
Lasten				
5.1 Thema Openbare orde en veiligheid				
6110000 Brandweer				
4380110 Ov goed en dienst				
	De Veiligheidsregio voert sinds 2022 taken uit voor Ooststellingwerf op het gebied van toetsen vergunningen en controle gebouwen mbt brandveiligheid. De lasten hiervan bedragen € 37.000. Onze eigen organisatie kan deze taken niet meer zelf door toegenomen complexiteit en eisen die dit stelt aan medewerkers. De structurele last is verwerkt in de begroting 2024.	-37.000	0	-37.000
Totaal 5. Openbare orde en veiligheid		**-37.000**	**0**	**-37.000**

6. Bestuur & Dienstverlening				
Lasten				
6.2 Thema Dienstverlening				
6550030 Monumenten verg.				
4380110 Ov goed en dienst				
	Voor monumenten verwachten we dit jaar minder lasten doordat voor de organisatie van de monumentendag minder inzet van externen nodig is.	5.000	0	5.000
6830020 Omg verg				
4380110 Ov goed en dienst				
	Lasten zijn lager dan begroot doordat er minder welstandsadviezen nodig zijn. Deze ontwikkeling zien we ook terug bij de baten omgevingsvergunningen.	20.000	0	20.000
6.1 Thema Bestuur				
6002010 Verkiezingen				
4380110 Ov goed en dienst				
	Het budget voor verkiezingen in maart 2023 is met circa € 40.000 overschreden. Daarnaast verwachten we circa € 70.000 nodig te hebben voor de organisatie van de vervroegde Tweede Kamerverkiezing in november 2023. Gemeenten krijgen geen compensatie voor de de lasten die ze moeten maken voor de extra verkiezing in november 2023.	-110.000	0	-110.000
6001000 Raad				
4110000 Loonkosten en toel				
	De vergoedingen zijn geactualiseerd naar aanleiding van de laatst bekende circulaire. De structurele verhoging is verwerkt in de begroting 2024.	-29.000	0	-29.000
6001010 B&W				
4110000 Loonkosten en toel				
	Salarislasten aangepast naar aanleiding van de laatste circulaire. De structurele verhoging is verwerkt in de begroting 2024.	-30.000	0	-30.000
4110250 Soc uitk (vrm) pers				
	Betreft wachtgeld oud-wethouders. Er is een aanpassing vanwege indexering en er is een afrekening ontvangen over het jaar 2022.	-180.000	0	-180.000
6.3 Thema Financiën				

6004052 Bet. verkeer en fisc				
4380110 Ov goed en dienst				
	Er zijn hogere lasten door extra fiscale advisering (vpb en btw).	-10.000	0	-10.000
6004055 Representatiekosten				
4380210 Representatiekosten				
	Er zijn circa € 20.000 extra representatielasten door de burgermeesterwissel. Daarnaast zijn er circa € 25.000 extra lasten voor jubilea, afscheid en pensionering van medewerkers.	-45.000	0	-45.000
6004010 IP Huisv werkplek				
4380030 Energie				
	Op basis van de voorschotten zijn de energielasten hoger dan begroot.	-83.000	0	-83.000
4730000 Afschrijvingen				
	In de begroting is voor € 80.000 rekening gehouden met afschrijving project hybride werken. Doordat investeringen (nog) niet gereed is vervalt de afschrijving.	80.000	0	80.000
6004020 IP BD acc. werf				
4730000 Afschrijvingen				
	In de begroting is voor € 95.000 rekening gehouden met afschrijving (ver)nieuwbouw buitendienst. Doordat investeringen (nog) niet gestart is vervalt de afschrijving.	95.000	0	95.000
6005020 Kapitaallasten				
4510000 Betaalde rente				
	Op basis van de laatste liquiditeitsprognose is minder budget nodig voor kort geld.	95.000	0	95.000
Baten				
6.2 Thema Dienstverlening				
6830030 Omg verg baten				
8370200 Leges en rechten				
	Er zijn zowel minder reguliere als grote omgevingsvergunningen dan begroot.	-100.000	0	-100.000
6.3 Thema Financiën				
6005000 Deeln/dividend				

8520000 Dividend/winstuitk				
	Dit is het gevolg van een hoger dividend van de BNG en Omrin over het jaar 2022.	70.000	0	70.000
6005020 Kapitaallasten				
8510000 Ontvangen rente				
	Bij de opzet van de raming is geen rekening gehouden met te ontvangen rente door het schatkistbankieren.	200.000	0	200.000
6061020 Btn OZB eig wo				
8221200 OZB eigenaren woning				
	Als gevolg van hogere WOZ-waarden (na het moment van tariefbepaling) is er een hogere opbrengst. Wel zijn er bezwaarschriften die nog kunnen leiden tot verminderingen. De begrotingswijziging is gebaseerd op 75% van de hogere opbrengst.	188.000	0	188.000
Totaal 6. Bestuur & Dienstverlening		**166.000**	**0**	**166.000**
Eindtotaal		**-681.000**	**0**	**-681.000**

Bijlage 2 Programmawijzigingen, zonder resultaatsimpact

2e marap 2023		Incidenteel	Structureel	Totaal
1. Samenleven				
Lasten				
1.1 Thema Meedoen				
6610280 Welzijn op recept				
4420010 Subsidies				
	Dekking inhuur projectleider voor ketenaanpak welzijn op recept.	8.795	0	8.795
1.3 Thema Gezondheid				
671020 valpreventie				
4380110 Ov goed en dienst				
	Dekking inhuur projectleider voor ketenaanpak valpreventie.	11.205	0	11.205
Totaal 1. Samenleven		**20.000**	**0**	**20.000**
6. Bestuur & Dienstverlening				
Lasten				
6.3 Thema Financiën				
6004160 Afdeling M&O				
4351020 Inc projecten				
	Inhuur projectleider voor ketenaanpak valpreventie en ketenaanpak welzijn op recept. Dekking via budgetten valpreventie en welzijn op recept.	-20.000	0	-20.000
Totaal 6. Bestuur & Dienstverlening		**-20.000**	**0**	**-20.000**
Eindtotaal		**0**	**0**	**0**

Bijlage 3 Administratieve wijzigingen, zonder resultaatsimpact

2e marap 2023		Incidenteel	Structureel	Totaal
1. Samenleven				
Lasten				
1.1 Thema Meedoen				
6650000 Participatie Wrkdeel				
4380900 Vorming en opleiding				
	ESF+ Samen aan de slag via centrumgemeente Leeuwarden	-59.000	0	-59.000
Baten				
1.1 Thema Meedoen				
6650000 Participatie Wrkdeel				
8380300 Verg van derden				
	ESF+ Samen aan de slag via centrumgemeente Leeuwarden	59.000	0	59.000
Totaal 1. Samenleven		**0**	**0**	**0**
2. Welzijn & educatie				
Lasten				
2.2 Thema Onderwijs				
6420050 MFS de Samensprong				
4720000 Voorzieningen				
	Extra dotatie voorziening i.v.m. toevoeging batig saldo van de voormalige Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Haulerwijk. Zie ook college advies van 4 oktober 2022.	-313.000	0	-313.000
Baten				
2.2 Thema Onderwijs				
6420050 MFS de Samensprong				
8380300 Verg van derden				
	Vergoeding van derden betreft het batig saldo van de voormalige Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Haulerwijk bij beëindiging exploitatie MFS de Samensprong	313.000	0	313.000
Totaal 2. Welzijn & educatie		**0**	**0**	**0**

3. Ruimtelijke & economische ontwikk.				
Lasten				
3.4 Thema Bouwen en wonen				
6003000 Grond en gebouwen				
4351350 Uitbest wzh overig				
	Betreft de sloop van de woningen aan de Dertien Aprilstraat.	-30.000	0	-30.000
4730000 Afschrijvingen				
	Afschrijving van de woningen aan de Dertien Aprilstraat.	-300.000	0	-300.000
Baten				
3.4 Thema Bouwen en wonen				
6003000 Grond en gebouwen				
8310000 Opb grondverkopen				
	In februari 2023 is de afwikkeling geweest van de woningen aan de Dertien Aprilstraat. Zie ook bij de lasten voor de afschrijving en de sloop. Hiermee is het budgettair neutraal verlopen.	330.000	0	330.000
Totaal 3. Ruimtelijke & economische ontwikk.		**0**	**0**	**0**
6. Bestuur & Dienstverlening				
Lasten				
6.1 Thema Bestuur				
6001010 B&W				
4720000 Voorzieningen				
	Toevoegen aan de voorziening i.v.m. overname pensioen voormalige wethouders van externe partijen. Zie voor toelichting hieronder bij B&W overige inkomsten.	-335.000	0	-335.000
Baten				
6.1 Thema Bestuur				
6001010 B&W				
8380100 Overige inkomsten				
	Tot 2023 werd het pensioen van twee voormalige wethouders (danwel de partner) verzorgd door een derde partij. Met ingang van 2023 wordt dit, net als de andere pensioenen, verzorgt in eigen beheer. Het opgebouwde kapitaal is aan ons overgedragen en dit wordt gestort in de bestaande	335.000	0	335.000

	voorziening. Zie ook toelichting hierboven bij B&W voorzieningen.		
Totaal 6. Bestuur & Dienstverlening	**0**	**0**	**0**
Eindtotaal	**0**	**0**	**0**

Kostensoor	Positietekst	Bedrag 2023	Structureel	Eindjaar	Kopiëren	Bedrag 2024	Bedrag 202	Bedrag 202	Bedrag 202
4380030	Hogere energielasten obv voorschotten	10.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4380110	Extra budget acc.beleid en IHP	17.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4730000	Afschrijving investering bijdrage activa SV Oosterwolde nog niet gestart	-11.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4730000	Hogere investering pumptrackbaan Oosterwolde	25.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4433000	Extra bijdrage Caparis corona compensatie	10.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4341200	Lagere lasten licentie voorzieningenwijzer	-12.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4341100	Hogere jeugdhulplasten	765.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
8360000	Achterstallige pacht zendmast A'scha	-13.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
8431100	Dekking lasten lokaal sportakk. en reg. Comb.functies via SPUK	-164.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4730000	Opheffing tekortkomingen brandveilig gebruik 2 scholen en mutatie afschrijving door lagere omslag-rente	57.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4380030	Hogere energielasten obv voorschotten	10.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4380200	Deel werkzaamheden 2022 in 2023 uitgevoerd	50.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4720000	Mutatie voorziening riolering i.v.m. verschuiving werkzaamheden	-118.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4380110	Deel werkzaamheden 2022 in 2023 uitgevoerd	15.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4380030	Hogere energielasten obv voorschotten	53.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4448100	Geen planschade voor rekening van gemeente	-15.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4380030	Hogere energielasten obv voorschotten	118.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4730000	Afschrijving Haerenkwartier en Verkeerplan Donkerbroek nog niet gestart	-156.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4380650	Vervanging buxus hagen door aantasting Buxusmot	6.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4380650	Extra lasten voor opruimen bomen en nieuwe aanplant door juli storm	50.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4380110	Hogere lasten bediening bruggen Turfroute	23.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
8380100	Verw. hogere baten dan begroot obv opg. Kwh in afgelopen jaren en act. prijzen.	-10.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
8380100	Verkoop ondergrondse containers aan Omrin	-78.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
8310000	Verkoopopbrengst grond Boerestreek Appelscha	-33.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
8710030	Verkoop ondergrondse containers en afschrijving Haerenkwartier nog niet gestart	211.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4380110	Uitvoering taken brandveiligheid door Veiligheidsregio	37.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4380110	Minder inzet externen monumentendag	-5.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4380110	Minder welstandsadviezen	-20.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4380110	Hogere lasten verkiezingen maart en lasten verkiezingen november	110.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4110000	Vergoeding geactualiseerd nav laatst bekende circulaire	29.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4110000	Salarislasten aangepast nav laatste circulaire	30.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4110250	Afrekening 2022 en aanpassing indexering wachtgeld oud-wethouders	180.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4380110	Er zijn hogere lasten door extra fiscale advisering (vpb en btw).	10.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4380210	Hogere lasten burgemeesterwissel, jub., afscheid, pens. med.	45.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4380030	Hogere energielasten obv voorschotten	83.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4730000	Latere start afschrijving project hybryde werken	-80.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4730000	Latere start (ver)nieuwbouw buitendienst	-95.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4510000	Minder budget nodig voor kort geld.	-95.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
8370200	Minder reguliere als grote omgevingsvergunningen	100.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
8520000	Hoger dividend van de BNG en Omrin 2022	-70.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
8510000	Hogere rente schatkistbankieren	-200.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
8221200	Hogere baten door hogere WOZ-waarden	-188.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4380000	Mutatie najaarsrapportage	-681.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4730000	Mutatie afschrijving najaarsrapportage	260.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4720000	Mutatie voorziening najaarsrapportage	118.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
8710030	Mutatie reserve najaarsrapportage	-78.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
8710030	Mutatie reserve najaarsrapportage	-133.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
4990000	Evenwicht balansmutaties	-167.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00

Rub.typ	Rubricering	Kostensoor	Positietekst	Bedrag 2023	Structureel	Eindjaar	Kopiëren	Bedrag 2024	Bedrag 202	Bedrag 202	Bedrag 202
K	6610280	4420010	Dekking inhuur projectleider voor ketenaanpak welzijn op recept	-8.795,00		2023		0,00	0	0	0
K	6710120	4380110	Dekking inhuur projectleider voor ketenaanpak valpreventie	-11.205,00		2023		0,00	0	0	0
K	6004160	4351020	Inhuur projectleider voor ketenaanpak valpreventie en ketenaanpak welzijn op recept	20.000,00		2023		0,00	0	0	0

Rub.typ	Rubricering	Kostensoor	Positietekst	Bedrag 2023	Structureel	Eindjaar	Kopiëren	Bedrag 2024	Bedrag 202	Bedrag 202	Bedrag 202
K	6650000	4380900	ESF+ Samen aan de slag via centrumgemeente Leeuwarden	59.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
K	6650000	8380300	ESF+ Samen aan de slag via centrumgemeente Leeuwarden	-59.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
K	6420050	4720000	Dotatie batig saldo van van de voormalige Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Haulerwijk.	313.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
K	6420050	8380300	Batig saldo van de voormalige Stichting bij beëindiging exploitatie MFS de Samensprong	-313.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
K	6003000	4351350	Sloop van de woningen aan de Dertien Aprilstraat.	30.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
K	6003000	4730000	Afschrijving van de woningen aan de Dertien Aprilstraat.	300.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
K	6003000	8310000	Afwikkeling woningen Dertien Aprilstraat.	-330.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
K	6001010	4720000	Toevoegen aan de voorziening i.v.m. overname pensioen voormalige wethouders van externe partijen	335.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00
K	6001010	8380100	Overdracht opgebouwde kapitaal voormalige wethouders bij externe partij	-335.000,00		2023		0,00	0,00	0,00	0,00

Nr.	Afdeling	Omschrijving	Grootboeknr./ kostenplaats	Bedrag	Uitgaven t/m augustus	Nog te verwachten uitgaven	Vrijval 2023
1	K&O	Personeelsbeleid	6004070/4380110	26.000	20.000	6.000	
2	K&O	Onderhoud onroerende zaken	6550010/4380650	16.000	-	16.000	
3	K&O	Nog te bestemmen	6008020/4380000	229.000	50.000	179.000	
4	Samenleving	Algemene voorziening jeugd	6610160/4380110	30.000	30.000	-	
5	Samenleving	Cultuurbevordering	6530020/4420010	35.000	25.000	10.000	
6	Samenleving	Gezondheidsbeleid	6710000/4380110	50.000	30.000	20.000	
				386.000	**155.000**	**231.000**	

Toelichting

1. Project loopt. Budget wordt volledig besteed.
2. Schilderwerk wordt in het najaar van 2023 uitgevoerd.
3. We zijn bezig met de implementatie van diverse maatregelen. Nog onzeker of alle maatregelen in 2023 volledig gemplementeerd kunnen worden.
4. Budget wordt ingezet voor inhuur jongerenwerker.
5. Er wordt gebruik gemaakt van een kwartiermaker voor de Bruisplek. Zij begeleidt het programma van wensen naar een programma van eisen inrichting, en structuur en organisatie culturele Bruisplek. Daarnaast worden er nog kosten gemaakt voor o.a. tekeningen, drukwerk.
6. Van dit budget wordt € 30.000 uitgegeven aan de projectleider inclusie. De overige middelen worden ingezet als uitvoeringsbudget voor JOGG

gemeente ooststellingwerf

Mededeling aan de raad

Van	:	Burgemeester en wethouders
Datum B&W	:	9 oktober 2023
Onderwerp	:	Septembercirculaire 2023
Portefeuillehouder	:	Jan van Weperen
Domein	:	Planning & Control

Kennis te nemen van

de gevolgen van de septembercirculaire 2023 (bijlage A, verschenen op Prinsjesdag) voor het jaar 2023 en de Programmabegroting 2024-2027.

Kernboodschap

Het jaar 2023

Het budgettair gevolg van de septembercirculaire 2023 voor 2023 is € 468.000 positief. In bijlage B staat een toelichting. De prognose van het resultaat over het jaar 2023 na verwerking van de najaarsnota is € 620.000 negatief. Rekening houdende met de gevolgen van de septembercirculaire 2023 wordt nu de prognose van het resultaat over 2023 € 152.000 negatief.

Begrotingsperspectief 2024-2027

Het bijgestelde begrotingsperspectief 2024-2027 na het verwerken van de septembercirculaire 2023 is:

	bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
	Structureel begrotingsperspectief				
a	Primitief begroting 2024-2027	1.942	2.935	-1.304	-1.648
b	Voorgesteld nieuw beleid begroting	-784	-715	-15	-15
c	Structureel gevolg septembercirculaire	716	681	596	1.694
		1.874	2.901	-723	31

a. Structureel perspectief begroting primitief
Dit is het gepresenteerde structurele begrotingsperspectief van de primitieve programmabegroting 2024-2027 (dus zonder de gevolgen van het nieuw beleid).

b. Voorgesteld nieuw beleid structureel
Dit is het totaal van het voorgestelde nieuw beleid bij de programmabegroting 2024-2027.

c. Structureel gevolg septembercirculaire 2023
Dit is het resultaat van de berekening van de septembercirculaire 2023 afgezet tegen de berekening van de meicirculaire 2023. Het structureel gevolg van de septembercirculaire 2023 is voor de eerste drie jaar nagenoeg gelijk en vanaf 2027 een miljoen hoger. De eerste drie jaar is het gevolg van bijgestelde ramingen voor de loon- en prijsontwikkelingen. Voor 2027 is de nieuwe financieringssystematiek door het Rijk uitgewerkt, dat betekent een miljoen meer. In de bijlage B worden de verschillen toegelicht.

Na verwerking van de cijfers van de septembercirculaire 2023 is het structureel begrotingsperspectief 2024-2027 over de hele linie verbeterd.

Energietoeslag
De middelen voor de energietoeslag in 2023 zijn niet verwerkt in de septembercirculaire 2023. Op het moment van verschijnen van de circulaire is de besluitvorming nog niet afgerond. Op dit moment heeft de Tweede kamer ingestemd met het wetsvoorstel.

Wel is inmiddels inzicht gegeven over de verdeling van de middelen. Ooststellingwerf ontvangt totaal € 1,99 miljoen voor de energietoeslag 2023. Een deel daarvan hebben we via de decembercirculaire 2022 al ontvangen en is via de bestemming van het resultaat over 2022 weer in 2023 beschikbaar gekomen. Ook is aangegeven dat we nog een compensatie ontvangen op grond van een verdeelherstelactie voor de energietoeslag over 2022. In de jaarstukken 2022 hebben wij ook aangegeven dat er een nadelig verschil zat tussen het uitgekeerde en de ontvangen vergoeding vanuit het Rijk. Dat nadelig verschil was € 313.000. De nu te ontvangen compensatie bedraagt € 104.000.

We hebben al wel gebruik gemaakt van de mogelijkheid om alvast € 500 uit te keren als voorschot voor 2023. Dit geldt dan voor de doelgroep tot 140% van het wettelijk sociaal minimum. Zodra de besluitvorming door de Eerste Kamer is afgerond kunnen we de energietoeslag 2023 verder afronden.

Tot slot

In de aanbieding van de programmabegroting 2024-2027 staat dat wij graag, bij de Kaderbrief 2025, met u in gesprek willen waar we mogelijkheden zien om te bezuinigen of inkomsten te verhogen. De uitkomsten van deze circulaire zijn voor de gehele periode positief en leidt zelfs in 2027 tot een gering positief structureel begrotingsresultaat. Dit betekent niet dat nu het tij is gekeerd. Er zijn nog teveel onzekerheden, zoals verdere invulling van de nieuwe financieringssystematiek gemeentefonds, invulling maatregelen hervormingsagenda jeugd en Rijks bezuinigingen.

De gevolgen van de septembercirculaire 2023 voor begrotingsjaar 2023 nemen we mee bij de jaarrekening 2023. En de gevolgen voor begrotingsjaren 2024-2027 worden via een aparte begrotingswijziging verwerkt.

Bijlagen

A. Septembercirculaire 2023
B. Bijlage B bij de mededeling aan de raad septembercirculaire 2023

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Gemeentefonds

Septembercirculaire 2023

de gemeentebesturen, ter attentie van de raden en de colleges van B&W

DGBRW/ Bestuur, Financiën en Regio's

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon
eventuele vragen per e-mail
postbus.gf@minbzk.nl

Datum
19 september 2023

Kenmerk
2023-0000570821

circulaire

Onderwerp	septembercirculaire gemeentefonds 2023
Doelstelling	bekendmaking van beleid en het geven van informatie
Juridische grondslag	
Relaties met andere circulaires	meicirculaire 2023 (2023-0000285703); decembercirculaire 2022 (2022-0000678404); septembercirculaire 2022 (2022-0000522394); meicirculaire 2022 (2022-0000259109)
Ingangsdatum	19 september 2023
Geldig tot	1 juli 2024

Voorwoord

Voor u ligt de septembercirculaire gemeentefonds 2023.

Via de meicirculaire 2023 zijn gemeenten over de financiële kaders voor hun begrotingen geïnformeerd. De septembercirculaire 2023 geeft zoals gebruikelijk een geactualiseerd beeld, gebaseerd op de Miljoenennota 2024 van het Rijk.

In het algemeen geldt voor de informatie uit de circulaires het voorbehoud van parlementaire besluitvorming. Dat geldt dit jaar uiteraard ook.

De politiek-bestuurlijke zaken worden in hoofdstuk 1 belicht. De circulaire is in belangrijke mate een financieel-technisch document. Vooral de latere hoofdstukken richten zich op de doelgroep van financieel specialisten.

Ik wens u veel succes toe bij de uitvoering van uw taken.

Mede namens de Staatssecretaris van Financiën - Fiscaliteit en Belastingdienst,
De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

Hugo de Jonge

Inhoud

1 Hoofdpunten 7
1.1 Inleiding 7
1.2 Algemene uitkering 7
1.3 Belangrijkste mutaties 8
1.4 Decentralisatie- en integratie-uitkeringen 8
2 Algemene uitkering 9
2.1 Inleiding 9
2.2 Wijzigingen in de omvang van de algemene uitkering 9
1. Accres 2024 10
2. Afrekening ruimte onder plafond BCF 2023 13
3. Financieringssystematiek 14
4. Knelpunten verdeelproblematiek 14
5. Re-integratie 14
6. Wet Visueel beperkten 15
7. Bijzondere bijstand en vroegsignalering 15
8. Hulpmiddelen thuis laten staan 15
9. Rijksvaccinatieprogramma 15
10. Loon- en prijsbijstelling jeugdzorg 16
11. Europese richtlijn energieprestatie gebouwen (EPBD III) 16
2.3 Verdeling mutaties algemene uitkering 16
2.4 Maatstaven, bedragen per eenheid, uitkeringsfactoren en overige uitkeringsonderdelen 17
3 Decentralisatie- en integratie- uitkeringen 21
3.1 Inleiding 21
3.2 Omvang en verdeling decentralisatie- en integratie-uitkeringen 21
1. Faciliteitenbesluit opvangcentra 22
2. Knelpunten verdeelproblematiek 23
3. Vrouwenopvang i.v.m. Wet Seksuele Misdrijven (a) en Specialistische functies (b) 23
4. Indexatie voogdij bijzondere functies 23
5. Outreachend werken 24
6. Regionale Energie Strategieën 24
7. Compensatie Wsw voor bijzondere WML-verhoging 24
8. Begeleiding jongeren naar werk 24
9. Veilig wonen 25
10. A58 Goes 26
11. Versterken arbeidsmarktregio's 26
12. Regionale doelgroepen specifieke aanpak 27
13. Verkeersveiligheid 27
14. Veilige steden 27
15. LHBTI beleid Regenboogsteden 28

3.3 Verdeling bestaande decentralisatie- en integratie-uitkeringen en overige mededelingen 28
3.3.1 Beschermd wonen ... 28
4 Overige mededelingen ... 29
4.1 Inleiding ... 29
4.2 Gemeentefondstotalen, bevoorschotting en nominale ontwikkelingen ... 29
4.3 Energietoelage ... 30
4.4 Actualisatie decentralisatie-uitkeringen Vrouwenopvang en Maatschappelijke Opvang ... 30
4.5 Intensivering beschut werk ... 30
4.6 Wegbeheer ... 31
4.7 Aanpak laaggeletterdheid ... 31
4.8 Stand van zaken onderzoeksagenda verdeelmodel algemene uitkering ... 31
4.9 Integraal overzicht financiën gemeenten ... 32
4.10 Website gemeentefinanciën: www.findo.nl ... 32
4.11 Jaarlijkse weging decentralisatie- en integratie-uitkeringen ... 32
Bijlagen ... 34
Bijlage 2.1.1 Bedragen per eenheid en uitkeringsfactor 2023 ... 35
Bijlage 2.1.2 Bedragen per eenheid 2023 per cluster ... 37
Bijlage 2.1.3 Bedragen per eenheid en uitkeringsfactor 2024 ... 39
Bijlage 2.1.4 Bedragen per eenheid 2024 per cluster ... 41
Bijlage 2.2.1 Opbouw algemene uitkeringen 2023-2028 ... 43
Bijlage 2.4.1 Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten ... 44
Bijlage 2.4.2 Aanvullende informatie uitkeringsfactor ... 52
Bijlage 2.4.3 Volumina maatstaven 2023-2028 ... 54
3.2-2 Decentralisatie-uitkering Knelpuntenverdeelproblematiek ... 57
3.2-6 Decentralisatie-uitkering Regionale Energie Strategieën ... 58
3.2-8 Decentralisatie-uitkering Begeleiding jongeren naar werk ... 59
3.2-9 Decentralisatie-uitkering Veilig Wonen ... 60
3.2-11 Decentralisatie-uitkering Versterken arbeidsmarktregio's ... 68
3.2-12 Decentralisatie-uitkering Regionale doelgroepen specifieke aanpak ... 69
3.2-13 Decentralisatie-uitkering Verkeersveiligheid ... 70
3.2-14 Decentralisatie-uitkering Veilige steden ... 71
3.2-15 Decentralisatie-uitkering LHBTI-beleid Regenboogsteden ... 72
4.4 Decentralisatie-uitkering Maatschappelijke opvang ... 73
4.7 Decentralisatie-uitkering Aanpak Laaggeletterdheid ... 74

1 Hoofdpunten

1.1 Inleiding

Deze circulaire informeert gemeenten over de gemeentefondsuitkeringen. Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron van de gemeenten. Daarnaast bepalen factoren als belastingopbrengsten, gemeentelijke rentelasten, dividendopbrengsten en grondexploitatie mede de financiële ruimte van gemeenten. Zij vallen echter buiten het bestek van deze circulaire.

Gemeenten ontvangen in principe op drie tijdstippen in het jaar informatie over de gemeentefondsuitkeringen: in mei op basis van de Voorjaarsnota, in september op basis van de Miljoenennota en in december, ter afronding van het lopende jaar, op basis van de Najaarsnota. De mededelingen zijn steeds onder het voorbehoud van parlementaire goedkeuring.

De indeling van de circulaire is afgestemd op de soorten uitkeringen die het gemeentefonds kent: de algemene uitkering en de decentralisatie- en integratie-uitkeringen.

1.2 Algemene uitkering

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de totale rijksuitgaven (accresrelevante uitgaven; ARU). Volgens de reguliere normeringssystematiek (trap-op-trap-af) hebben wijzigingen in de ARU direct invloed op de ontwikkeling van de algemene uitkering en daarmee op de omvang van het gemeentefonds. De jaarlijkse toe- of afname van het gemeentefonds, voortvloeiend uit de normeringssystematiek, wordt het accres genoemd.

Het kabinet heeft vorig jaar de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Interprovinciaal Overleg (IPO) het voorstel gedaan om het volumedeel van het accres voor 2022–2025 vast te zetten op stand Voorjaarsnota 2022. De VNG heeft met dit voorstel ingestemd. Het IPO heeft niet met dit voorstel ingestemd. Het accres voor het provinciefonds wordt daarom tot en met 2025 op de reguliere wijze berekend. De accresraming voor het jaar 2023 en verder is in deze circulaire opgenomen.

Het kabinet heeft, als uitwerking van het coalitieakkoord, besloten dat het gemeente- en provinciefonds vanaf 2027 geïndexeerd worden op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). Uitgangspunt is dat de fondsen (gemeente- en provinciefonds) meerjarig de ontwikkeling van het nominaal bbp volgen. De volumeontwikkeling van de fondsen wordt gebaseerd op het 8-jarig historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bbp, waardoor de fondsen minder schommelen. De indexatie voor inflatie volgt de prijs van het bbp van het lopende jaar, waardoor de fondsen reëel ‘op niveau’ blijven. De grondslagen waarover deze indexatie berekend wordt, worden op gelijke wijze bepaald als de huidige grondslagen, waarover vanaf 2026 de huidige loon- en prijsindexatie wordt berekend.

Een toelichting op de accresontwikkelingen is opgenomen in paragraaf 2.2.1 en meer in detail in bijlage 11 van de Miljoenennota 2024.

Plafond BTW-compensatiefonds
Verder informeert deze circulaire over de ruimte onder het plafond van het BTW-compensatiefonds (BCF). Ten opzichte van de septembercirculaire 2022 is de ruimte onder het plafond van gemeenten voor het jaar 2023 gestegen met € 38,45 miljoen. De totale ruimte onder het plafond voor gemeenten in 2023 bedraagt € 359,367 miljoen wat bij deze circulaire aan de algemene uitkering van het gemeentefonds is toegevoegd. Ten opzichte van de septembercirculaire 2022 is ook voor 2024 tot en met 2028 de verwachte ruimte onder het plafond gestegen met name door het hoger totaal plafond als gevolg van de intensiveringen uit het Coalitieakkoord die doorwerken op een hoger accres.

1.3 Belangrijkste mutaties

Bijzondere bijstand en vroegsignalering
Het kabinet stelt in totaal € 200 miljoen voor de jaren 2022 tot en met 2024 beschikbaar om een stapeling van sociale en maatschappelijke problemen als gevolg van de hoge inflatie te voorkomen. Van dit bedrag is er in 2023 in totaal € 50 miljoen via het gemeentefonds aan gemeenten beschikbaar gesteld. In 2024 zal eveneens € 50 miljoen via het gemeentefonds aan gemeenten beschikbaar worden gesteld.

Loon- en prijsbijstelling Jeugd
In deze circulaire worden de middelen voor de loon- en prijsbijstelling 2022 over de reserveringen jeugdzorg op de Aanvullende Post (AP) toegekend. Deze overboeking heeft betrekking op 2024 (€ 45,2 miljoen) en 2025 (€ 27,1 miljoen), omdat voor die jaren de middelen van de AP zijn vrijgegeven.

Rijksvaccinatieprogramma
Vanaf 1 januari 2024 wordt de uitvoering van de maternale kinkhoestvaccinatie formeel overgedragen aan de gemeenten. Bij deze septembercirculaire worden de bijbehorende middelen, circa € 4 miljoen per jaar, voor de uitvoering van de maternale kinkhoestvaccinatie aan het gemeentefonds toegevoegd.

1.4 Decentralisatie- en integratie-uitkeringen

Hoofdstuk 3 van deze circulaire bevat voor uitkeringsjaar 2023 en verder ook een aantal andere wijzigingen in de decentralisatie- en integratie-uitkeringen. Het gaat zowel om de aanpassing van bestaande als om nieuwe uitkeringen.

2 Algemene uitkering

2.1 Inleiding

Binnen het gemeentefonds is de algemene uitkering de grootste component. Het bedrag aan algemene uitkering wordt verdeeld over de gemeenten via maatstaven, zoals het inwonertal en de oppervlakte van een gemeente, een aan de maatstaven gekoppeld gewicht (bedrag per eenheid) en de uitkeringsfactor (de voor alle gemeenten gelijke vermenigvuldigingsfactor). Die drie componenten zijn aan wijzigingen onderhevig. Dit hoofdstuk geeft informatie over de aanleiding voor die wijzigingen en over de uitwerking ervan. In paragraaf 2.2 worden de wijzigingen in de omvang van de algemene uitkering behandeld en in paragraaf 2.3 worden de consequenties daarvan voor de verdeling aangegeven. Paragraaf 2.4 informeert de gemeenten over een aantal gegevens voor de berekening van de algemene uitkering, te weten: maatstaven, gewichten en uitkeringsfactoren. Het totaal van alle wijzigingen vindt zijn neerslag in de bijlagen 2.1.1 tot en met 2.1.4, die overzichten bevatten van maatstaven, bedragen per eenheid en uitkeringsfactoren.

De algemene uitkering is vrij besteedbaar voor gemeenten. Eventuele opmerkingen over de algemene uitkering die in deze circulaire worden gemaakt, zijn niet meer dan voorbeelden die illustreren met welke kosten gemeenten geconfronteerd worden. Dit inzicht is ook van belang voor de Tweede Kamer. Met de betreffende teksten wordt niet beoogd het bestedingsdoel nader te omschrijven, of op welke wijze dan ook de middelen te oormerken.

2.2 Wijzigingen in de omvang van de algemene uitkering

Tabel 2.2.1 bevat de wijzigingen in de omvang van de algemene uitkering over de periode 2023 tot en met 2028 ten opzichte van de meicirculaire 2023. Het betreft achtereenvolgens:

1. Algemene mutaties
   Deze mutaties hebben betekenis voor de financiële ruimte van de gemeenten, zonder veranderingen in het takenpakket.
2. Taakmutaties
   Deze mutaties hebben betrekking op taakmutaties bij gemeenten en hebben corresponderende gevolgen voor inkomsten of uitgaven. De mutaties zijn geordend volgens de clusterindeling van het gemeentefonds om gemeenten een overzicht te bieden per beleidsterrein. De clusterindeling, naar gelijksoortige gemeentelijke beleidsvelden, is een hulpmiddel bij het onderhoud van de verdeling. Het staat gemeenten vrij de indeling al dan niet voor eigen doeleinden te hanteren. De clusterindeling heeft geen gevolgen voor de bestedingsvrijheid van de algemene uitkering.

Tabel 2.2.1 geeft een totaalbeeld van de mutaties in de omvang van de algemene uitkering van circulaire op circulaire. De mutaties hebben betrekking op 2023 en verder en worden onder de tabel toegelicht. In bijlage 2.2.1 zijn de mutaties uit tabel 2.2.1 samengenomen met de mutaties uit eerdere circulaires. Deze bijlage geeft een totaalbeeld van de mutaties van jaar op jaar.

Tabel 2.2.1 Ontwikkeling algemene uitkering, mutaties ten opzichte van de meicirculaire 2023 (in duizenden euro's)

		2023	2024	2025	2026	2027	2028
	stand meicirculaire 2023	**35.180.736**	**37.858.978**	**39.944.720**	**38.018.899**	**39.142.390**	**40.314.906**
	algemene mutaties						
1)	Accres 2024		433.854	370.846	338.789	1.057.937	1.448.097
2)	Afrekening ruimte onder plafond BCF 2023	359.367					
3)	Financieringssystematiek					-76.000	-76.000
4)	Knelpunten verdeelproblematiek						-100
	taakmutaties						
	cluster Participatie						
5)	Re-integratie						-20.000
6)	Wet Visueel beperkten		-900	-940	-980	-1.010	-1.050
7)	Bijzondere bijstand en vroegsignalering		50.000				
	cluster Individuele voorzieningen Wmo						
8)	Hulpmiddelen thuis laten staan	200	500	700	800	800	1.000
	cluster Sociale basisvoorzieningen						
9)	Rijksvaccinatieprogramma		4.427	4.427	4.162	4.162	4.162
	cluster Individuele voorzieningen Jeugd						
10)	Loon- en prijsbijstelling jeugdzorg		45.174	27.092			
	cluster Infrastructuur, ruimte en milieu						
11)	Europese richtlijn energieprestatie gebouwen (EPBD III)	1.797	1.797	1.797	1.797	1.797	1.797
	stand deze circulaire	**35.542.100**	**38.393.830**	**40.348.642**	**38.363.467**	**40.130.076**	**41.672.812**

Toelichting tabel 2.2.1

1. *Accres 2024*

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van het accres. In deze circulaire is een nieuwe accresraming opgenomen voor het jaar 2024 en verder.

In de Startnota 2022 van het kabinet Rutte IV zijn twee belangrijke wijzigingen in de indexering van de algemene uitkering van de fondsen toegelicht. Ten eerste is in het coalitieakkoord besloten dat de fondsen vanaf 2026 niet langer via de normeringssystematiek geïndexeerd worden. Daarmee vervalt de koppeling aan de rijksuitgaven. Het gereserveerde accres vanaf 2026 wordt wel bijgesteld als gevolg van de jaarlijkse loon- en prijsontwikkeling zoals deze door het Centraal Planbureau (CPB) wordt geraamd. Ten tweede is er besloten dat tot en met 2025 het accres op basis van de bestaande koppeling aan de rijksuitgaven wordt berekend. Nieuw daarbij waren de uitzondering op de ARU voor een aantal investeringsfondsen.

Daarnaast heeft het kabinet aangegeven om nader te bezien of het wenselijk is om het accres stabieler te maken. Het kabinet heeft vorig jaar daarom het voorstel aan de VNG en het IPO gedaan om het volumedeel van het accres voor 2022–2025 vast te zetten op de stand van de Voorjaarsnota 2022. De VNG heeft met dit voorstel ingestemd. Het IPO heeft laten weten niet met dit voorstel in te stemmen. Het volumedeel van het accres is voor de periode 2022-2025 dan ook alleen voor de gemeenten vastgezet. Dit betekent dat de accresstanden voor de jaren 2022 tot en met 2025 voor gemeenten slechts nog wijzigen als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen. Door het vastzetten van het volumedeel van het accres voor gemeenten zijn bij zowel het Rijk als de gemeenten veel minder budgettaire schommelingen dan voorheen. Voor een uitgebreide uitleg van de berekening van het accres wordt verwezen naar bijlage 11 (Accres Gemeentefonds en Provinciefonds) van de Miljoenennota 2024.

In de Voorjaarsnota 2023 is besloten om het gemeente- en provinciefonds vanaf 2027 te indexeren op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product. Uitgangspunt is dat de fondsen (gemeente- en provinciefonds) meerjarig de ontwikkeling van het nominaal bruto binnenlands product volgen. De indexatie wordt gesplitst in een volumedeel en een prijsdeel. In de Miljoenennota 2024 is deze indexering uitgewerkt. De volumeontwikkeling van de fondsen wordt gebaseerd op een 8-jaars (t-9 t/m t-2) historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bbp, waardoor de fondsen minder schommelen. De indexatie voor inflatie volgt de prijs bbp van het lopende jaar, waardoor de fondsen reëel 'op niveau' blijven. De grondslagen waarover deze indexatie berekend wordt, worden op gelijke wijze bepaald als de huidige grondslagen, waarover vanaf 2026 de huidige loon- en prijsindexatie wordt berekend. Ten slotte wordt de tranche van het lopend jaar bij Voorjaarsnota definitief. De bbp groei (zowel voor volume als prijs) is daarbij gebaseerd op de CEP-raming (Centraal Economisch Plan) van het CPB.

Tabel 2.2.2 toont de indices voor het accres van het gemeentefonds. Tot en met 2026 is het volume accres vastgezet en vindt bijstelling plaats op basis van loon- en prijsontwikkeling (LPO) zoals deze door het CPB wordt geraamd. De loon- en prijsontwikkeling in het accres wordt bijgesteld met een gecombineerde index op basis van de CPB-indices voor de loonvoet sector overheid, de prijsontwikkeling materiele overheidsconsumptie (IMOC) en de prijsontwikkeling bruto overheidsinvesteringen (IBOI). Hierbij wordt een verdeling van 60/20/20 tussen loon, consumptie en investeringen aangehouden. De individuele indexen worden in procenten met één cijfer achter de komma bijgehouden, de gecombineerde index wordt bijgehouden met twee cijfers achter de komma. De indices worden bijgesteld op basis van het CEP-raming van het CPB in het voorjaar en op basis van de MEV-raming (Macro Economische Verkenning) in september.

Bij de meicirculaire is ook voor 2027 en 2028 LPO-bijstelling toegepast in afwachting op de bbp-indexatie. Daarnaast was er een reservering voor de bbp-indexatie gemaakt, deze was nog niet in het accres verwerkt. In deze septembercirculaire zijn de indices van de nieuwe bbp-systematiek opgenomen, wat leidt tot meer accres.

Tabel 2.2.2 Indices LPO en bbp MEV-raming

	2024	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Loonvoet sector overheid (60%)	6,7%	5,3%	4,7%	n.v.t	n.v.t
Index prijs materiele overheidsconsumptie (IMOC, 20%)	3,5%	2,0%	2,0%	n.v.t	n.v.t
Index prijs overheidsinvesteringen (IBOI, 20%)	3,0%	1,9%	1,9%	n.v.t	n.v.t
8-jaars historisch gemiddelde bbp (t-2 t/m t-9)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	1,8%	1,6%
Prijs bbp	n.v.t.	n.v.t	n.v.t	2,8%	2,4%
Gecombineerde index	**5,3%**	**4,0%**	**3,6%**	**4,7%**	**4,1%**
CPB-raming meicirculaire (LPO)	4,2%	4,2%	3,6%	3,2%	3,2%
Mutatie	**1,1%**	**-0,2%**	**0,0%**	**1,5%**	**0,9%**

De onderstaande tabellen tonen de tranches van de loon- en prijsontwikkeling en volumeontwikkeling op basis van de Miljoenennotastand en de MEV-raming (tabel 2.2.3). Daaronder is de raming uit de Voorjaarsnota weergegeven (tabel 2.2.4) en de mutaties als gevolg van de verschillen tussen de twee ramingen (tabel 2.2.5). Door de uitwerking van de bbp-indexatie verschuift een deel van het accres van de prijs-tranches naar de volume-tranches in 2027 en 2028, per saldo is het accres hoger ten opzichte van LPO.

Tabel 2.2.3 Accres Miljoenennota 2024 (bedragen in miljoenen)

	2024	2025	2026	2027	2028
tranche 2024 volume	1.135	1.135			
tranche 2024 prijs	2.026	2.026	1.842	1.838	1.832
tranche 2025 volume		920			
tranche 2025 prijs		1.557	1.444	1.441	1.436
tranche 2026 volume			1.464	1.464	1.464
tranche 2026 prijs			1.365	1.362	1.358
tranche 2027 volume				706	703
tranche 2027 prijs				1.117	1.114
tranche 2028 volume					670
tranche 2028 prijs					997
Totaal accres	**3.161**	**5.639**	**6.114**	**7.928**	**9.575**

Tabel 2.2.4 Accres Voorjaarsnota 2023 (bedragen in miljoenen)

	2024	2025	2026	2027	2028
tranche 2024 volume	1.135	1.135			
tranche 2024 prijs	1.592	1.592	1.460	1.418	1.418
tranche 2025 volume		920			
tranche 2025 prijs		1.620	1.507	1.464	1.464
tranche 2026 volume			1.464	1.464	1.464
tranche 2026 prijs			1.345	1.306	1.306
tranche 2027 volume (reservering)				150	150
tranche 2027 prijs				1.217	1.217
tranche 2028 volume (reservering)					150
tranche 2028 prijs					1.256
Totaal accres	**2.727**	**5.268**	**5.775**	**7.020**	**8.427**

Tabel 2.2.5 Mutatie sinds Voorjaarsnota

	2024	2025	2026	2027	2028
tranche 2024 volume					
tranche 2024 prijs	434	434	382	420	414
tranche 2025 volume					
tranche 2025 prijs		-63	-63	-23	-28
tranche 2026 volume					
tranche 2026 prijs			20	56	51

tranche 2027 volume				556	553
tranche 2027 prijs				-100	-104
tranche 2028 volume					520
tranche 2028 prijs					-259
Totaal accres	**434**	**371**	**339**	**908**	**1.148**

2. *Afrekening ruimte onder plafond BCF 2023*

Het plafond van het BTW-compensatiefonds (BCF) is sinds 2015 gekoppeld aan de accrespercentages zoals die volgen uit de normeringssystematiek voor het gemeentefonds en provinciefonds. Het plafond wordt daarnaast aangepast voor taakmutaties (zoals decentralisaties) die gepaard gaan met toevoegingen of onttrekkingen aan het BCF. Als het plafond overschreden wordt, komt het verschil ten laste van het gemeentefonds en het provinciefonds. Bij een realisatie lager dan het plafond komt het verschil ten gunste van het gemeentefonds en provinciefonds. Hierdoor zijn het BCF en het gemeente- en provinciefonds communicerende vaten.

Tot en met de meicirculaire 2022 werd de toevoeging of uitname over het gemeente- en provinciefonds verdeeld conform de gerealiseerde aandelen van de gezamenlijke gemeenten en provincies in het BCF. Echter doordat de VNG heeft ingestemd met het voorstel van het kabinet om het volumedeel van het accres voor de periode 2022-2025 vast te zetten en het IPO niet, worden het gemeente- en provinciefonds per 2022 op verschillende wijze geïndexeerd. Het volume-accres 2022-2025 voor het gemeentefonds is vastgesteld bij de Voorjaarsnota 2022 en wordt alleen nog gewijzigd naar aanleiding van de LPO-ontwikkeling, terwijl het accres voor het provinciefonds meebeweegt met de Rijksuitgaven.

Door de verschillende wijze van indexering van het gemeente- en provinciefonds zal de indexering van het gemeentefondsdeel van het BCF-plafond verschillen van de indexering van het provinciefonds-deel van het BCF-plafond. Daarom wordt de afrekening van de ruimte onder het BCF-plafond apart verrekend met respectievelijk het gemeente- en provinciefonds.
Daartoe zullen de taakmutaties vanuit het Rijk naar het gemeente- en provinciefonds apart worden bijgehouden.

In deze circulaire is een geactualiseerde raming voor de jaren 2023 tot en met 2028 opgenomen. De ruimte onder het plafond voor gemeenten is voor 2023 geraamd op € 359 miljoen. Dit is € 211 miljoen lager dan geraamd bij de septembercirculaire 2022.

De ontwikkeling van de uitgaven wordt vlak doorgetrokken. Hierbij is rekening gehouden met de jaarlijkse toevoegingen (taakmutaties) aan het BCF. Bij deze aanname blijft voor alle jaren sprake van ruimte onder het BCF-plafond. De ruimte onder het plafond is in alle jaren, behalve 2027, afgenomen ten opzichte van de ramingen bij de septembercirculaire 2022.

Tabel 2.2.6 Geraamd plafond BCF (bedragen in miljoenen euro)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
BCF Plafond totaal	**4.458**	**4.815**	**5.124**	**5.156**	**5.391**	**5.612**
Plafond aandeel gemeenten VJN23	3.944	4.241	4.528	4.513	4.566	4.714
Taakmutaties	13	2	2	1	76	76
Toevoeging accres sinds voorjaarsnota	-	24	16	39	118	165
Plafond aandeel gemeenten MN24	3.957	4.268	4.547	4.553	4.760	4.955
Uitputting gemeenten	3.598	3.598	3.598	3.598	3.598	3.598
Ruimte onder plafond gemeenten	**359**	**671**	**949**	**955**	**1.163**	**1.358**

3. *Financieringssystematiek*

Bij Voorjaarsnota 2023 heeft het kabinet vanaf 2027 structureel € 1 miljard beschikbaar gesteld aan gemeenten. Zoals reeds in de meicirculaire 2023 (paragraaf 2.2.3) aangekondigd dient van dit bedrag een deel te worden afgestort in het BCF. Die afstorting wordt in deze circulaire verwerkt. Het gaat concreet om een bedrag van € 76 miljoen per jaar.

4. *Knelpunten verdeelproblematiek*

Dit betreft een mutatie die samenhangt met de decentralisatie-uitkering Knelpunten verdeelsystematiek. Deze decentralisatie-uitkering houdt verband met btw-aspecten ten aanzien van wegen die in beheer zijn van waterschappen. Gemeenten zijn op grond van de Wet herverdeling wegenbeheer verplicht om het onderhoud aan hun wegen te bekostigen. Doorgaans kunnen gemeenten de voor het onderhoud van de wegen afgedragen btw declareren bij het BCF. Als het beheer van de wegen is uitbesteed aan de waterschappen is dat echter niet mogelijk. De hogere kosten voor de gemeenten waar het onderhoud aan de wegen wordt verricht door waterschappen, worden met deze uitkering gecompenseerd (zie ook paragraaf 3.2-2 van deze circulaire). De meerjarenraming strekt zich met ingang van deze circulaire uit tot en met het jaar 2028. Daardoor wordt in de tabel het onderwerp Knelpunten verdeelsystematiek voor het jaar 2028 zichtbaar met een bedrag van structureel € 0,1 miljoen. Deze middelen worden binnen de gemeentefondsbegroting overgeheveld naar het onderdeel Decentralisatie-uitkeringen.

5. *Re-integratie*

Met de Voorjaarsnota 2023[1] heeft het kabinet besloten om vanaf 2028 het re-integratiebudget voor gemeenten structureel met € 20 miljoen te verlagen (cluster Participatie). Deze maatregel is onderdeel van de ombuigingen die de Rijksbegroting op orde houden. Het Rijk realiseert zich dat gemeenten hierdoor mogelijk minder bijstandsgerechtigden kunnen ondersteunen.

[1] *Kamerstukken II*, 2022-2023, 36 350, nr. 1, p.127

6. *Wet Visueel beperkten*

De Tweede Kamer heeft het wetsvoorstel aangenomen dat tot doel heeft om de uitvoering van technische werkvoorzieningen voor mensen uit de doelgroep Participatiewet met een visuele beperking over te dragen aan het UWV. Op dit moment ligt het wetsvoorstel bij de Eerste Kamer. Als het wetsvoorstel ook door de Eerste Kamer wordt aangenomen is het de bedoeling dat de middelen voor de werkvoorzieningen en de structurele uitvoeringskosten budgettair neutraal worden overgeheveld van het cluster Participatie in het gemeentefonds naar de begroting van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). Voor 2024 gaat het om € 0,9 miljoen, oplopend naar circa € 1,05 miljoen in 2028. De structurele hoogte bedraagt € 2,3 miljoen per jaar. De incidentele uitvoeringskosten zullen worden opgevangen binnen de begroting van het ministerie van SZW.

7. *Bijzondere bijstand en vroegsignalering*

Het kabinet stelt in totaal € 200 miljoen voor de jaren 2022 tot en met 2024 beschikbaar om een stapeling van sociale en maatschappelijke problemen als gevolg van de hoge inflatie te voorkomen.[2] Van dit bedrag is er in 2023 in totaal € 50 miljoen via het gemeentefonds aan gemeenten beschikbaar gesteld (zie ook paragraaf 2.2-5 van de meicirculaire 2023). Voor 2024 wordt ook in totaal € 50 miljoen via het gemeentefonds aan gemeenten beschikbaar gesteld (cluster Participatie).[3]

8. *Hulpmiddelen thuis laten staan*

De motie Westerveld (GroenLinks) en Bikker (Christen-Unie)[4] verzoekt de regering om met betrokken partijen landelijke afspraken te maken over het behoud van hulpmiddelen thuis voor cliënten die verhuizen naar een instelling in de zin van de Wet langdurige zorg (Wlz) en aangeven thuis te willen logeren. Naar aanleiding van deze motie heeft het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) bestuurlijke afspraken gemaakt met de VNG, Ieder(in), Firevaned (brancheorganisatie van leveranciers van deze hulpmiddelen) en de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN). Onderdeel van deze bestuurlijke afspraken is dat de hulpmiddelen die vanuit de Wmo zijn verstrekt thuis blijven staan en gemeenten de financiering daarvan voortzetten. Gemeenten worden hiervoor gecompenseerd. Vanaf 2023 wordt jaarlijks een bedrag toegevoegd aan de algemene uitkering (cluster Individuele voorzieningen Wmo), oplopend tot € 1 miljoen per 2028.[5]

9. *Rijksvaccinatieprogramma*

Vanaf december 2019 krijgen zwangere vrouwen maternale kinkhoestvaccinatie aangeboden door de Rijksoverheid. Vanaf 1 januari 2024 wordt de uitvoering van deze maternale kinkhoestvaccinatie formeel overgedragen aan de gemeenten. De maternale kinkhoestvaccinatie wordt dan toegevoegd aan de opsomming van vaccinaties in het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) zoals genoemd in artikel 11, tweede lid, in het Besluit publieke gezondheid. Bij deze septembercirculaire worden de

[2] *Kamerstukken II*, 2022-2023, 36 200 XV, nr. 2, p.68
[3] *Kamerstukken II*, 2022-2023, 24 515, nr. 654
[4] *Kamerstukken II*, 2021-2022, 24 170, nr. 255
[5] *Kamerstukken II*, 2022-2023, 24 170, nr 286

bijbehorende middelen, circa € 4 miljoen per jaar, voor de uitvoering van de maternale kinkhoestvaccinatie aan het gemeentefonds toegevoegd aan het cluster Sociale basisvoorzieningen.

10. *Loon- en prijsbijstelling jeugdzorg*

In de meicirculaire 2023 (zie paragraaf 2.2.8) is de loon- en prijsbijstelling 2023 voor jeugdzorg, voor zover deze betrekking heeft op de reserveringen voor jeugdzorg op de AP, aan het gemeentefonds toegevoegd voor de jaren 2024 en 2025. In deze circulaire worden de middelen voor de loon- en prijsbijstelling 2022 over de reserveringen jeugdzorg op de AP toegekend. Ook deze overboeking heeft nu betrekking op 2024 (€ 45,2 miljoen) en 2025 (€ 27,1 miljoen), omdat voor die jaren de middelen van de AP zijn vrijgegeven (zie paragraaf 2.2.7 van de meicirculaire 2023). De middelen worden toegevoegd aan het cluster Individuele voorzieningen Jeugd.

11. *Europese richtlijn energieprestatie gebouwen (EPBD III)*

De algemene uitkering wordt vanaf 2023 structureel met circa € 1,8 miljoen verhoogd in verband met de tweede herziening van de Europese richtlijn energieprestatie van gebouwen (EPBD III). De regeling is op 10 maart 2020 geïmplementeerd en heeft als doel om de energie-efficiëntie van gebouwen te verbeteren. Naar aanleiding van EPBD III is er een verplichting geïntroduceerd voor het documenteren van de energieprestatie van een installatie, voor het installeren van zelfregulerende apparatuur per verblijfsruimte en voor laadinfrastructuur voor elektrische auto's. Ook zijn de eisen voor de energieprestatie van technische bouwsystemen en de keuring van verwarmingsinstallaties en airconditioningssystemen aangepast. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het toezicht en de handhaving. Meer informatie over EPBD III is beschikbaar via de website van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. De middelen worden uitgekeerd via het cluster Infrastructuur, ruimte en milieu.

2.3 Verdeling mutaties algemene uitkering

De verdeelwijze van de mutaties uit paragraaf 2.2 is in tabel 2.3.1 weergegeven. De verdeelwijze bestaat uit een wijziging in de uitkeringsfactor of het gewicht (bedrag per eenheid) van één of meer maatstaven van het cluster waaronder de mutatie valt. De cijfermatige uitwerking is opgenomen in paragraaf 2.4.

Tabel 2.3.1 Verdeelwijze mutaties algemene uitkering

Nummer	Mutatie	Verdeelwijze
	algemene mutaties	
1)	Accres 2024	uitkeringsfactor
2)	Afrekening ruimte onder plafond BCF 2023	uitkeringsfactor
3)	Financieringssystematiek	uitkeringsfactor
4)	Knelpunten verdeelproblematiek	uitkeringsfactor
	taakmutaties	
	cluster Participatie	
5)	Re-integratie	via maatstaven cluster
6)	Wet Visueel beperkten	via maatstaven cluster
7)	Bijzondere bijstand en vroegsignalering	via maatstaven cluster
	cluster Individuele voorzieningen Wmo	
8)	Hulpmiddelen thuis laten staan	via maatstaven cluster
	cluster Sociale basisvoorzieningen	
9)	Rijksvaccinatieprogramma	via maatstaven cluster
	cluster Individuele voorzieningen Jeugd	
10)	Loon- en prijsbijstelling jeugdzorg	via maatstaven cluster
	cluster Infrastructuur, ruimte en milieu	
11)	Europese richtlijn energieprestatie gebouwen (EPBD III)	via maatstaven cluster

2.4 Maatstaven, bedragen per eenheid, uitkeringsfactoren en overige uitkeringsonderdelen

De berekening van de algemene uitkering bestaat uit de vermenigvuldiging van het aantal eenheden van alle maatstaven met het bijbehorende gewicht per maatstaf (bedrag per eenheid). De som van deze producten, de zogenaamde uitkeringsbasis, wordt vervolgens vermenigvuldigd met de uitkeringsfactor (zie uitleg verderop in deze paragraaf). De verkregen uitkomst moet daarnaast worden opgehoogd met enkele uitkeringsonderdelen binnen de algemene uitkering die buiten het format van aantal eenheden en bedragen per eenheid vallen. Hierna wordt achtereenvolgens ingegaan op de maatstaven, de bedragen per eenheid, de uitkeringsfactor en de overige uitkeringsonderdelen.

Maatstaven

Er is in deze circulaire geen sprake van wijzigingen in de definities van de verdeelmaatstaven. Meer informatie over de berekeningswijze van de verdeelmaatstaven van de algemene uitkering kunt u vinden in de toelichting op de berekening van de uitkering uit het gemeentefonds 2023[6].

Begin juli 2023 zijn de actuele gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) ontvangen over twee onderdelen van de maatstaf woonruimten, te weten het aantal uitwonende studenten en het aantal personen in zorginstellingen (onderdeel van het aantal personen in institutionele huishoudens). Deze zijn opgenomen in bijlage 2.4.1 en zullen voor uitkeringsjaar 2022 en 2023 worden toegepast. Het aantal uitwonende studenten blijft voor 2023 een voorlopig cijfer, het aantal personen in zorginstellingen is definitief en wijzigt niet meer.

[6] 'Toelichting op de berekening van de uitkeringen uit het gemeentefonds', Rijksoverheid.nl.

Bedragen per eenheid

De informatie uit de tabellen 2.2.1 en 2.3.1 is verwerkt. Hierdoor is een aantal bedragen per eenheid voor 2023-2028 ten opzichte van de meicirculaire 2023 gewijzigd.

Uitkeringsfactor

De uitkeringsfactor is de voor alle gemeenten gelijke vermenigvuldigingsfactor die wordt berekend door de som van de algemene uitkering, de ozb-maatstaven en de overige uitkeringsonderdelen (circa € 40 miljard) te delen door de uitkeringsbasis (circa € 29,5 miljard). De – landelijke - uitkeringsbasis is berekend door van alle maatstaven de aantallen te vermenigvuldigen met het bijbehorende bedrag per eenheid; er is ook een uitkeringsbasis voor elke gemeente (het product van de gemeentelijke aantallen en de bedragen per eenheid). De uitkeringsfactor verschilt per uitkeringsjaar. Zie voor meer toelichting op het begrip uitkeringsfactor bijlage 2.4.2 van deze circulaire.

De volgende aspecten zijn bij de raming van de uitkeringsfactor van belang:

- de informatie uit de tabellen 2.2.1 en 2.3.1 met betrekking tot de mutaties in het gemeentefonds en de verdeling van deze mutaties;
- de ontwikkeling van de uitkeringsbasis als gevolg van nieuwe aantallen. Bijlage 2.4.3 bevat informatie over de raming van de maatstaven met een groot aandeel in de uitkeringsbasis.

Ten opzichte van de meicirculaire 2023 zijn er geen wijzigingen in de uitkeringsfactoren voor 2021 en 2022. Deze blijven ongewijzigd, respectievelijk 1,689 en 1,824. De ontwikkeling van de uitkeringsfactor voor 2023 en verder is hieronder onder de verticale toelichting nader toegelicht.

De nieuwe raming van de uitkeringsfactor in de jaren 2023-2028 is opgenomen in tabel 2.4.1.

Tabel 2.4.1 Uitkeringsfactor 2023-2028

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Uitkeringsfactor	1,311	1,406	1,480	1,441	1,489	1,532
één punt uitkeringsfactor (in miljoenen)	29.749	29.968	29.873	29.324	29.584	29.778

De uitkeringsfactoren in tabel 2.4.1 zijn in lopende prijzen.[7] Gemeenten die in constante prijzen ramen dienen zelf de loon- prijsontwikkeling te verwerken. Om gemeenten hierbij te faciliteren, is in de gemeentefondsrubriek op internet zoals gebruikelijk een rekenmodel in constante prijzen gepubliceerd. In dit rekenmodel is een hulpmiddel opgenomen waarin gemeenten hun eigen prijsindexen kunnen invullen en/of loon- en prijsindicatoren die het CPB onderscheidt. Op basis van de MEV 2024 zijn in het rekenmodel en in paragraaf 4.2 ook de ramingsgegevens van een aantal indicatoren van het CPB gepresenteerd. Na het invullen van de indexatiecijfers berekent het model automatisch de uitkering in het gemeentefonds in constante prijzen.

Om gemeenten inzicht te geven in de ontwikkeling van de uitkeringsfactoren volgt hieronder een

[7] De algemene uitkering is via het accres afhankelijk van de ontwikkeling van de totale rijksuitgaven (ARU) waarin rekening is gehouden met loon- en prijsontwikkelingen. Daarmee is de algemene uitkering uitgedrukt in het prijspeil van het betreffende jaar ofwel in lopende prijzen.

tabel waarin de ontwikkeling is opgenomen ten opzichte van de meicirculaire 2023 (verticale toelichting).

Verticale ontwikkeling uitkeringsfactor
Onderstaande tabel laat de ontwikkeling van de uitkeringsfactor zien ten opzichte van de stand meicirculaire 2023.

Tabel 2.4.2 Ontwikkeling uitkeringsfactor 2023-2028

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
stand meicirculaire 2023	**1,304**	**1,395**	**1,471**	**1,433**	**1,460**	**1,490**
mutaties deze circulaire						
algemene mutaties	0,012	0,014	0,012	0,011	0,033	0,046
uitkeringsbasis/OZB	-0,005	-0,003	-0,003	-0,003	-0,004	-0,004
overig	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
uitkeringsfactor stand deze circulaire	**1,311**	**1,406**	**1,480**	**1,441**	**1,489**	**1,532**

De uitkeringsfactoren vallen voor de jaren 2023–2028 hoger uit ten opzichte van de meicirculaire 2023. Deze stijgingen worden voornamelijk veroorzaakt door de algemene mutaties die in deze circulaire zijn verwerkt. Het betreft de nieuwe accresstanden in 2024-2028 (met name de indexaties in 2027 en 2028) en de ruimte onder het BCF-plafond in 2023. Verder zijn de uitkeringsfactoren ook gewijzigd als gevolg van aanpassingen in de ramingen van de volumina van de verdeelmaatstaven en de belastingcapaciteit (OZB-maatstaven). Hier spelen onder andere de actualisatie van het aantal bijstandsontvangers, inwoners 75+ met drempel, regionale en landelijke centrumfunctie, leerlingen voortgezet onderwijs en de omvang van de OZB-maatstaven een rol. Per saldo is in alle jaren sprake een neerwaartse invloed op de uitkeringsfactoren.

Op basis van de MEV 2024 zijn de prognoses van het aantal bijstandsontvangers in deze circulaire geactualiseerd. Hieronder staat een overzicht van de ramingen van de maatstaf bijstandsontvangers stand meicirculaire 2023 en de stand van deze circulaire.

Bijstandsontvangers

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand meicirculaire 2023	405.675	401.992	408.094	416.907	423.517	430.912
Stand septembercirculaire 2023	405.786	400.647	406.297	416.586	425.111	433.252

Overige uitkeringsonderdelen
Onder de algemene uitkering vallen ook de volgende uitkeringsonderdelen, die niet de vorm hebben van maatstafaantallen die met een bedrag per eenheid worden vermenigvuldigd:

- Een beperkt aantal gemeenten ontvangt middelen op grond van de maatstaf herindeling of ontvangt een artikel 12-uitkering.
- Eveneens ontvangt een beperkt aantal gemeenten een suppletie-uitkering Bommenregeling vanwege de kosten die zij hebben gemaakt met betrekking tot het opsporen en ruimen van conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog.
- Vanaf 2023 geldt voor gemeenten een ingroeipad als gevolg van de invoering van

het nieuwe verdeelmodel van de algemene uitkering. Dit ingroeipad is verwerkt in een suppletie-uitkering (zie paragraaf 2.5-2 van de meicirculaire 2022).

- Vòòr 2023 hadden alle gemeenten te maken met de suppletie-uitkering IUSD (integratie-uitkering Sociaal domein). In verband met de invoering van de nieuwe verdeling van de algemene uitkering is deze suppletie-uitkering komen te vervallen. In de decembercirculaire 2020 paragraaf 2.4.1 is de suppletie-uitkering doorgetrokken naar 2022 in verband met de uitgestelde invoering van de nieuwe verdeling gemeentefonds (zie septembercirculaire 2021 paragraaf 2.4). De suppletie-uitkering voor 2022 is in deze circulaire nagecalculeerd en daarmee eveneens definitief geworden. De definitieve bedragen van de suppletie-uitkering 2022 zijn opgenomen in de internetbijlage bij deze circulaire.

3 Decentralisatie- en integratie- uitkeringen

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat mededelingen over de decentralisatie- en de integratie-uitkeringen. Deze uitkeringen maken net als de algemene uitkering deel uit van het gemeentefonds, maar hebben een eigen verdeling over de gemeenten.

Decentralisatie- en integratie-uitkeringen zijn net als de algemene uitkering beleids- en bestedingsvrij en er vindt geen verantwoording naar het Rijk plaats, zoals bij specifieke uitkeringen wel het geval is. Eventuele opmerkingen die over decentralisatie- en integratie-uitkeringen gemaakt worden in deze circulaire, zijn dan ook niet meer dan voorbeelden die illustreren met welke kosten gemeenten geconfronteerd worden. Dit inzicht is ook van belang voor de Tweede Kamer. Met de betreffende teksten wordt niet beoogd het bestedingsdoel nader te omschrijven, of op welke wijze dan ook de middelen te oormerken.

Paragraaf 3.2 informeert over de decentralisatie- en integratie-uitkeringen en over de omvang en de verdeling ervan. Paragraaf 3.3 bevat overige mededelingen over de decentralisatie- en integratie-uitkeringen.

3.2 Omvang en verdeling decentralisatie- en integratie-uitkeringen

Tabel 3.2.1 bevat de mutaties in de decentralisatie- en integratie-uitkeringen ten opzichte van de meicirculaire 2023 over de periode 2023 tot en met 2028. De mutaties hebben betrekking op 2023 en verder en worden onder de tabel toegelicht.

Tabel 3.2.2 bevat het complete overzicht van de decentralisatie- en integratie-uitkeringen en de daarmee gemoeide bedragen.

Tabel 3.2.1 Mutaties decentralisatie- en integratie-uitkeringen 2023-2028 (bedragen in duizenden euro's)*

		2023	2024	2025	2026	2027	2028
	stand meicirculaire 2023	**4.796.011**	**4.421.367**	**4.344.513**	**4.262.571**	**4.190.071**	**4.117.359**
1	Faciliteitenbesluit opvangcentra	144					
2	Knelpunten verdeelproblematiek						100
3a	Vrouwenopvang ivm Wet Seksuele Misdrijven		882	896	1.023	990	990
3b	Vrouwenopvang ivm Specialistische functies	-1.003	-781	-781	-781	-781	-781
4	Indexatie voogdij bijzondere functies	-381	-381	-381	-381	-381	-381
5	Outreachend werken	143					
6	Regionale Energie Strategieen		8.781	8.781	8.781	8.781	8.781
7	Compensatie Wsw voor bijzondere WML-verhoging	26.584	25.076	23.420	21.793	20.197	19.235
8	Begeleiding jongeren naar werk		14.895				
9	Veilig wonen	2.415	2.415	2.415	2.415		
10	A58 Goes	1.243					
11	Versterken arbeidsmarkt regio		42	631	631	631	631
12	Regionale doelgroepen specifieke aanpak	2.392					
13	Verkeersveiligheid	95	95	95	95	95	95
14	Veilige steden	360	360	360	360		
15	LHBTI beleid Regenboogsteden	679	679	679	679		
	stand deze circulaire	**4.828.682**	**4.473.430**	**4.380.628**	**4.297.186**	**4.219.603**	**4.146.029**

*Alle bedragen betreffen decentralisatie-uitkeringen (DU) tenzij in de tabel vermeld dat het een integratie-uitkering (IU) betreft.

Tabel 3.2.2 Decentralisatie-en integratie-uitkeringen 2023-2028 (in duizenden euro's)*

Uitkeringsjaar	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Vindplaats
- IU Participatie	1.933.969	1.870.593	1.805.402	1.741.146	1.676.953	1.613.279	september 2023, § 3.2-7
- IU Beschermd wonen	1.641.470	1.642.005	1.642.644	1.643.312	1.643.312	1.643.312	mei 2023, § 3.2-18
- IU Voogdij/18+	61.642	32.124	32.124	32.124	32.124	32.124	september 2023, § 3.2-4
- Maatschappelijke opvang	385.057	385.057	385.057	385.057	385.057	385.057	december 2022, § 3.2-21 en 23
- Vrouwenopvang	229.725	230.829	230.843	210.970	210.937	210.937	september 2023, § 3.2-3
- Inkomstenderving 2021 (covid-19)	132.526						mei 2023, § 3.2-14
- Armoedebestrijding kinderen	85.000	85.000	85.000	85.000	85.000	85.000	mei 2020, § 3.3.8
- Nationaal Actieplan Dakloosheid	55.000						mei 2023, § 3.2-10a
- Vergunningverlening, toezicht en handhaving	46.700	46.700	46.700	46.700	46.700	46.700	mei 2017, § 4.2
- Voorschoolse voorziening peuters	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	september 2022, § 3.2-4
- Jeugd	21.700	21.700	21.700	21.700	21.700	21.700	juni 2012, § 6.9
- Leerlingenvervoer Oekraine	21.400						mei 2023, § 3.2-8
- Taal voor ontheemden uit oekraine	15.000						mei 2023, § 3.2-4
- Versterking arbeidsmarktregio's	14.541	14.583	14.582	14.582	14.582	14.582	september 2023, § 3.2-11
- Beeldende kunst en vormgeving	13.500	13.500	13.500	13.500	13.500	13.500	september 2015, § 4.2-1
- Extra capaciteit BOA's	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000	mei 2022, § 3.2-11
- Maatschappelijke begeleiding	12.855						mei 2023, § 3.2-15
- Wet kwaliteitsborging bouw	10.068	10.076	10.076	10.000			september 2022, § 3.2-3
- Versterking dienstverlening gemeenten: personen met verwa	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	0	mei 2023, § 3.2-19
- Wet goed verhuurderschap	9.188						mei 2023, § 3.2-1
- RES regio's	8.781	8.781	8.781	8.781	8.781	8.781	september 2023, § 3.2-6
- Bodembescherming	8.583						mei 2023, § 3.2-9
- Begeleiding jongeren naar werk	7.895	14.895					september 2023, § 3.2-8
- Veiligheidshuizen	7.699	7.699	7.699	7.699	7.699	7.699	juni 2012, § 6.11
- Pilot EU burgers	7.000						mei 2023, § 3.2-10b
- Aanpak laaggeletterdheid	6.650	7.300					september 2019, § 3.2-7
- Uitstapprogramma prostituees	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000	september 2022, § 3.2-6
- Jeugdhulp aan kinderen in een AZC	5.100	5.100	5.100	5.100	5.100	5.100	december 2019, § 3.3.1
- BRP: centralisering inschrijving vergunninghouders	4.731	4.731	4.731	4.731	4.731	4.731	mei 2020, § 3.3.7
- Aanpak lerarentekort G4	4.000						mei 2023, § 3.2-6
- Knelpunten verdeelproblematiek	3.956	4.047	4.140	4.235	4.332	4.432	september 2023, § 3.2-2
- Versterking omgevingsveiligheidsdiensten	3.825	3.825					september 2020, § 3.2-15
- Veilig wonen	2.415	2.415	2.415	2.415			september 2023, § 3.2-9
- Regionale doelgroepen specifieke aanpak	2.392						september 2023, § 3.2-12
- Einde lening inburgeringsplichtig (ELIP)	1.649						mei 2023, § 3.2-2
- Experiment gesloten coffeeshopketen	1.378	1.378					mei 2022, § 3.2-20
- A58 Goes	1.243						september 2023, § 3.2-10
- Slavernijverleden	958	958					mei 2021, §3.2-15
- LHBTI beleid Regenboogsteden	679	679	679	679			september 2023, § 3.2-15
- Veilige steden	360	360	360	360			september 2023, § 3.2-14
- Outreachend werken	353						mei 2023, § 3.2-3
- Jeugdcontributie bibliotheken	312						mei 2023, § 3.2-7
- Faciliteitenbesluit opvangcentra	144						september 2023, § 3.2-1
- Outreachend werken	143						september 2023, § 3.2-5
- Verkeersveiligheid	95	95	95	95	95	95	september 2023, § 3.2-13
Totaal	**4.828.682**	**4.473.430**	**4.380.628**	**4.297.186**	**4.219.603**	**4.146.029**	

*Alle bedragen betreffen decentralisatie-uitkeringen (DU) tenzij in de tabel vermeld dat het een integratie-uitkering (IU) betreft.

Toelichting

1. *Faciliteitenbesluit opvangcentra*

In het faciliteitenbesluit is geregeld dat aan gemeenten die een opvangcentrum voor asielzoekers hebben jaarlijks door het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) een uitkering wordt verstrekt. De uitkering wordt gebaseerd op het aantal door asielzoekers permanent te bezetten capaciteitsplaatsen verminderd met het op 1 januari van het uitkeringsjaar aantal in de basisregistratie personen ingeschreven bewoners van het opvangcentrum (zie paragraaf 3.2-3 van de decembercirculaire 2022). Het bedrag van € 143.925 voor 2023 betreft een nabetaling aan de gemeenten Harderwijk (€ 138.630) en Eijsden-Margraten (€ 5.925 ten behoeve van het opvangcentrum in Cadier en Keer) over 2021 om hun werkzaamheden in en voor de opvangcentra te kunnen vergoeden.

2. *Knelpunten verdeelproblematiek*

Dit betreft een overheveling van € 0,1 miljoen vanuit het onderdeel algemene uitkering van de gemeentefondsbegroting. Deze decentralisatie-uitkering houdt verband met btw-aspecten ten aanzien van wegen die in beheer zijn van waterschappen. Gemeenten zijn op grond van de Wet herverdeling wegenbeheer verplicht om het onderhoud aan hun wegen te bekostigen. Doorgaans kunnen gemeenten de voor het onderhoud van de wegen afgedragen btw declareren bij het BCF. Als het beheer van de wegen is uitbesteed aan de waterschappen is dat echter niet mogelijk. De hogere kosten voor de gemeenten waar het onderhoud aan de wegen wordt verricht door waterschappen, worden met deze uitkering gecompenseerd (zie ook paragraaf 2.2-4 van deze circulaire). De meerjarenraming strekt zich met ingang van deze circulaire uit tot en met het jaar 2028. De middelen voor 2028 worden binnen de gemeentefondsbegroting overgeheveld en toegevoegd aan deze decentralisatie-uitkering. De middelen worden verdeeld op basis van een historisch verdeelmodel. Het budget en de verdeling worden jaarlijks naar rato geïndexeerd.

De verdeling over de gemeenten voor de decentralisatie-uitkering is opgenomen in bijlage 3.2-2 van deze circulaire.

3. *Vrouwenopvang i.v.m. Wet Seksuele Misdrijven (a) en Specialistische functies (b)*

a. *Wet Seksuele Misdrijven*

In de meicirculaire 2023 (paragraaf 3.3.6) is gecommuniceerd dat de invoering van de Wet Seksuele Misdrijven (a), naar verwachting, zal leiden tot een verhoogde instroom bij de Centra voor Seksueel Geweld (CSG). De Tweede Kamer heeft het wetsvoorstel aangenomen. Op dit moment ligt het wetsvoorstel bij de Eerste Kamer. Als het wetsvoorstel ook door de Eerste Kamer wordt aangenomen zullen gemeenten vanaf de datum van inwerkingtreding van deze wet gecompenseerd worden via de decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang. Voor 2024 en 2025 gaat het om circa € 0,89 miljoen, voor 2026 om circa € 1,02 miljoen en voor 2027 en 2028 om € 0,99 miljoen.

b. Specialistische functies

Op verzoek van de VNG, na consultering van de betrokken wethouders van de centrumgemeenten vrouwenopvang, wordt met ingang van 2023 een structureel bedrag van € 781.000 uitgenomen uit de decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang. Daarnaast wordt in 2023 een incidenteel bedrag uitgenomen van € 222.000. Het betreft een voortzetting van de uitname in voorgaande jaren. Het genoemde bedrag wordt overgeboekt naar de begroting van het ministerie van VWS. Het bedrag wordt gebruikt voor het ophogen van de specifieke uitkering Specialistische functies aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling in 2023 en verder voor een drietal onderdelen:

- Hulp aan slachtoffers eergerelateerd geweld seksuele uitbuiting
- Het Landelijk Centrum Seksueel Geweld
- Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating

4. *Indexatie voogdij bijzondere functies*

In de meicirculaire 2023 (paragraaf 3.2-13) is structureel € 5,4 miljoen overgeheveld naar de

begroting van het ministerie van VWS. Het betrof de middelen vanuit de integratie-uitkering Voogdij/18+ voor 'PC Gesloten jeugdzorg' en 'Academische component Kinder- en Jeugdpsychiatrie'. Besloten is om deze twee onderwerpen landelijke functies in het vervolg te financieren via een specifieke uitkering. Voor deze twee onderwerpen is nog een bedrag van € 381.000 aan loon- en prijsontwikkeling toegekend. Dit bedrag wordt nu ook structureel overgeheveld naar de begroting van het ministerie van VWS.

5. *Outreachend werken*

Het ministerie van SZW draagt bij aan het preventieve deel van het 'breed offensief tegen ondermijnende criminaliteit' en het 'Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV)'. Beide richten zich op de gestapelde problematiek in dezelfde 20 focusgebieden. Naar aanleiding van een werkbezoek in 2022 is gebleken dat de gemeente Schiedam slecht(er) scoort op een aantal sociaal-economische indicatoren. Via deze decentralisatie-uitkering ontvangt de gemeente Schiedam in 2023 een bedrag van € 143.000 om een extra inspanning te kunnen doen voor de kwetsbare gebieden in de gemeente.

6. *Regionale Energie Strategieën*

Een belangrijke mijlpaal in het Klimaatakkoord op weg naar 2030 is het opstellen, beleidsmatig verankeren en uitvoeren van de Regionale Energie Strategieën (RES). Voor de ondersteuning van dit belangrijke proces zijn destijds door het Rijk middelen beschikbaar gesteld aan de RES-regio's voor drie jaar tot eind 2021 (zie paragraaf 3.2-4 van septembercirculaire 2019). Voor 2022 is afgelopen jaar een aanvullend bedrag beschikbaar gesteld (zie paragraaf 3.2-12 van de meicirculaire 2022). Voor 2023 heeft het kabinet eerder voor de gemeenten eenmalig € 8,8 miljoen aanvullend beschikbaar gesteld (zie paragraaf 3.2-11 van de meicirculaire 2023). Aangezien het RES-traject nog een doorlooptijd kent tot 2030 is er ook voor de komende jaren geld gereserveerd voor de ondersteuning van dit proces. Vanaf 2024 wordt er structureel € 8,8 miljoen beschikbaar worden gesteld. De middelen zijn op basis van een aantal criteria (aantal deelnemende overheden, landoppervlak en inwoners) verdeeld over de regio's.

De verdeling over de gemeenten voor de decentralisatie-uitkering is opgenomen in bijlage 3.2-6 van deze circulaire.

7. *Compensatie Wsw voor bijzondere WML-verhoging*

Bij Voorjaarsnota[8] heeft het kabinet besloten om gemeenten te compenseren voor de bijzondere verhoging van het wettelijk minimumloon voor medewerkers in de Wet Sociale werkvoorziening (Wsw). Dit betreft een meerjarige reeks die toegevoegd wordt aan het Wsw-onderdeel in deze integratie-uitkering. De bedragen in de reeks lopen af met de afbouw van de Wsw tot 2048 en worden naar rato verdeeld via het verdeelmodel IU Participatie.

8. *Begeleiding jongeren naar werk*

Met de Aanpak Jeugdwerkloosheid zetten gemeenten, scholen en hun partners zich in om

[8] Zie voetnoot 1

kwetsbare jongeren te ondersteunen naar vervolgonderwijs of werk. Hiervoor waren in het kader van het corona steun- en herstelpakket en het Nationaal Programma Onderwijs tot en met 2022 extra financiële middelen beschikbaar (zie paragraaf 3.2-2 van de decembercirculaire 2020). De jongeren op wie de Aanpak Jeugdwerkloosheid zich primair richt hebben echter een structurele achterstand op de arbeidsmarkt. Het kabinet heeft derhalve besloten de tijdelijke maatregelen om te zetten in structurele wet- en regelgeving. Totdat het wetsvoorstel in werking is getreden (naar verwachting in 2025) worden de middelen, net als voorgaande jaren, gelijkelijk verdeeld over de arbeidsmarktregio's en verstrekt via een decentralisatie-uitkering (zie ook paragraaf 3.2-5 van de meicirculaire 2023). In 2024 zijn de middelen (€ 14,9 miljoen) als volgt onderverdeeld:

Coördinatie van regionale aanpak jeugdwerkloosheid (€ 2.520.000)
De centrumgemeenten van de arbeidsmarktregio's ontvangen middelen voor het coördineren van de aanpak in de regio. Hierbij kunnen centrumgemeenten partners betrekken, zoals regiogemeenten, (contact)scholen, Regionale Meld- en Coördinatiepunten (RMC), Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV), het regionale mobiliteitsteam, het regionale werkgeversservicepunt. Elke centrumgemeente van de arbeidsmarktregio's ontvangt voor dit onderdeel € 72.000.

Ondersteunen naar werk van kwetsbare aankomend mbo-gediplomeerden (*€ 5.252.044)*
Daarnaast ontvangen centrumgemeenten middelen voor het ondersteunen naar werk van aankomend mbo-gediplomeerden die naar verwachting een moeilijke start zullen hebben op de arbeidsmarkt. Aangezien mbo-studenten uit de beroepsopleidende leerweg niveau 2 en mbo-studenten met een niet-westerse migratieachtergrond het meest kwetsbaar zijn, is 80 procent van de verdeling van deze middelen over de centrumgemeenten gebaseerd op het relatieve aantal studenten met deze achtergrondkenmerken die in de betreffende arbeidsmarktregio wonen. Omdat ook andere studenten kwetsbaar kunnen zijn voor jeugdwerkloosheid, is de overige 20 procent van de middelen verdeeld op basis van op het totale aantal mbo-studenten dat in de arbeidsmarktregio woont.

Ondersteunen naar werk van voortijdig schoolverlaters (€ 7.122.956)
Ook ontvangen centrumgemeenten middelen voor het ondersteunen naar werk van voortijdig schoolverlaters. Het gaat om jongeren zonder startkwalificatie tot 23 jaar van wie het Regionale Meld- en Coördinatie (RMC) heeft vastgesteld dat terugkeer naar het initieel onderwijs geen optie meer is. Elke centrumgemeente ontvangt een budget op basis van de in de afgelopen jaren gehanteerde verdeelsleutel van de RMC-functie. Deze verdeelsleutel is gebaseerd op het aantal volwassen inwoners van de gemeente, het relatieve aandeel volwassenen met ten hoogste een vmbo-diploma en het aantal volwassen inwoners met een migratieachtergrond.

De verdeling over de gemeenten voor de decentralisatie-uitkering is opgenomen in bijlage 3.2-8 van deze circulaire.

9. *Veilig wonen*

De veiligheid van decentrale bestuurders is een vereiste voor het goed functioneren van het

openbaar bestuur. Per 1 oktober 2023 wordt de werkgeversverantwoordelijkheid voor hun veiligheid daarom geëxpliciteerd met een wijziging van de Regeling rechtspositie decentrale politieke ambtsdragers. Ten behoeve van een veilige woonplek krijgen decentrale bestuurders een beveiligingsadvies op maat aangeboden. Bij de advisering zal een breder pakket van preventieve maatregelen worden gehanteerd, waaronder fysieke, elektronische en digitale maatregelen. Gemeenten dienen op basis van de nieuwe regeling het beveiligingsadvies altijd over te nemen en de uitvoering van de veiligheidsmaatregelen te bekostigen. Vanuit het programma Weerbaar Bestuur wordt hier een tegemoetkoming van € 2,4 miljoen per jaar tegenover gesteld voor de periode 2023-2026.

De verdeling van de middelen (vast bedrag per gemeente circa € 7.000 per gemeente) is opgenomen in bijlage 3.2-9.

10. *A58 Goes*

Aan de gemeente Goes wordt in 2023 éénmalig een bedrag verstrekt van € 1,2 miljoen vanwege een correctie op de btw-component en het BTW-compensatiefonds voor de eerder verstrekte decentralisatie-uitkering Aansluiting A58 (zie paragraaf 4.2-6 van de decembercirculaire 2016).

11. *Versterken arbeidsmarktregio's*

Per 1 januari 2021 heeft deze decentralisatie-uitkering als doel om de regiefunctie van de centrumgemeente voor de samenwerking en de gezamenlijke publieke werkgeversdienstverlening in de arbeidsmarktregio's structureel te ondersteunen en te versterken. Deze middelen worden deels ingezet voor de landelijke ondersteuning van de arbeidsmarktregio's die is ondergebracht bij de gemeente Den Bosch en worden deels via de centrumgemeenten van de arbeidsmarktregio's uitgekeerd (zie ook paragraaf 3.2-9 van de meicirculaire 2020). De landelijke ondersteuning betreft:
1) de dienstverlening aan landelijke werkgevers voor de gemeentelijke doelgroepen;
2) het beter toegankelijk maken van matchingsgegevens;
3) het beter ontsluiten van regionale arbeidsmarkt- en sturingsinformatie.

De decentralisatie-uitkering is in 2023 geëvalueerd door het ministerie van SZW en de VNG met als doel of voor een vervolg de doelomschrijving en uitkeringsvorm nog volstaat. Beide partijen stellen vast dat de regierol van de centrumgemeenten van de arbeidsmarktregio's per 1 januari 2021 is versterkt, en hebben besloten de huidige uitkeringsvorm en de huidige verdeelwijze (elke centrumgemeente ontvangt hetzelfde budget) in 2024 en verder te continueren[9]. Voor 2024 is aanvullend op de reeds beschikbare middelen € 42.000 beschikbaar gesteld (gelijkelijk verdeeld over alle centrumgemeenten). Vanaf 2025 gaat het jaarlijks aanvullend om circa € 0,63 miljoen structureel, waarvan € 0,59 miljoen voor Den Bosch in verband met de landelijke ondersteuningstaken en € 42.000 gelijkelijk verdeeld over alle centrumgemeenten. De afspraken worden eind 2024 verder geëvalueerd in het kader van de hervorming arbeidsmarktinfrastructuur.

[9] Brief '*Toelichting decentralisatie-uitkering Versterken Arbeidsmarktregio's*', Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (2020).

De verdeling van de middelen is opgenomen in bijlage 3.2-11.

12. *Regionale doelgroepen specifieke aanpak*

Het plan van aanpak 'Statushouders aan het werk' en de hervorming van de arbeidsmarktinfrastructuur van het ministerie van SZW beogen om de doelgroep statushouders en andere kwetsbare doelgroepen extra te ondersteunen om kansen die de arbeidsmarkt biedt te benutten. Doelstelling van de decentralisatie-uitkering is om de doelgroep statushouders te ondersteunen door middel van de aanstelling van regionale verbinders in elke arbeidsmarkregio. Beoogde effecten zijn onder meer opschaling en nieuwe inzet van (start)banen en leerwerktrajecten/duale trajecten waarin (vak)taal, werk en opleiding gecombineerd worden, mogelijkheden van Praktijkleren in het mbo (gecombineerd met jobcarving) verbeteren en meer inzet van jobcoaching voor statushouders.
Voor de andere kwetsbare doelgroepen kan binnen de arbeidsmarktregio's ingezet worden op coördinatie en verbinding tussen partijen waar extra actie op nodig is om deze kwetsbare groepen te begeleiden naar werk.

De decentralisatie-uitkering wordt verstrekt aan de centrumgemeenten van de arbeidsmarktregio's, waarbij elke centrumgemeente in 2023 éénmalig een gelijk bedrag ontvangt. Het totale bedrag bedraagt € 2,4 miljoen, waarvan € 108.471 wordt toegevoegd aan het BCF. Per centrumgemeente wordt circa € 68.300 uitgekeerd.

De verdeling is opgenomen in bijlage 3.2-12.

13. *Verkeersveiligheid*

De Wet tot wijziging van de Wegenverkeerswet 1994 is in 2023 in werking getreden. De wet bepaalt dat lidstaten procedures moeten uitvoeren op autosnelwegen en autowegen ter verbetering van de verkeersveiligheid van weginfrastructuur. Een aantal gemeenten hebben wegen in beheer die onder deze scope vallen. Met deze decentralisatie-uitkering worden deze gemeenten in staat gesteld tot het uitvoeren van deze verkeersveiligheidsprocedures ter bevordering van de verkeersveiligheid op auto(snel)wegen. Zij ontvangen hiervoor vanaf 2023 structureel circa € 95.000. De verdeling van de decentralisatie-uitkering vindt plaats op basis van het areaal in aantal kilometers autosnelweg en autoweg in beheer bij een gemeente.

De verdeling van de middelen is opgenomen in bijlage 3.2-13.

14. *Veilige steden*

De negen gemeenten die participeren in het programma Veilige Steden van het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (OCW) ontvangen voor de periode 2023-2026 een bijdrage van circa € 0,36 miljoen. Het programma heeft als doel de sociale veiligheid van vrouwen en meisjes in de publieke ruimte te vergroten. De middelen worden volgens bestaande afspraken met de deelnemende gemeenten verdeeld. De G4 ontvangt jaarlijks € 50.000 en de overige gemeenten € 30.000.

Een overzicht met de totaalbedragen per gemeente voor 2023 tot en met 2026 is opgenomen in bijlage 3.2-14.

15. *LHBTI beleid Regenboogsteden*

Regenboogsteden zetten zich in voor de gezamenlijke doelstelling de veiligheid, weerbaarheid en sociale acceptatie van Lesbische vrouwen, Homoseksuele mannen, Biseksuelen, Transgenderpersonen en intersekse personen (LHBTI) verder te bevorderen (zie ook paragraaf 3.2-5 van de decembercirculaire 2022). In totaal ontvangen 32 gemeenten een bijdrage van € 0,68 miljoen voor de samenhangende aanpak van de Regenboogsteden voor lokaal LHBTI-beleid voor de periode 2023 tot en met 2026.
Als onderdeel van het Programma Regenboogsteden is er naar aanleiding van de motie Bergkamp een speciaal traject binnen Regenboogsteden dat zich richt op veiligheid in wijken voor LHBTI personen. De middelen worden volgens bestaande afspraken met de deelnemende gemeenten verdeeld. De G4 ontvangt jaarlijks € 50.000 en de overige gemeenten € 20.000.

Een overzicht met de totaalbedragen per gemeente voor 2023 tot en met 2026 is opgenomen in bijlage 3.2-15.

3.3 Verdeling bestaande decentralisatie- en integratie-uitkeringen en overige mededelingen

Deze paragraaf licht de wijzigingen in de decentralisatie- en integratie-uitkeringen toe die niet gepaard gaan met een wijziging in het macrobudget van de betreffende uitkering. Daarnaast bevat de paragraaf overige mededelingen die betrekking hebben op de decentralisatie- en integratie-uitkeringen.

3.3.1 Beschermd wonen

De gemeente Bergen op Zoom ontvangt in 2024 net als in de periode 2018 tot en met 2023 een maximale aanvullende bijdrage van € 4,24 miljoen (zie voor meer informatie paragraaf 3.3.2 van de decembercirculaire 2018 en paragraaf 3.3.4 van de septembercirculaire 2022). In paragraaf 3.3.4 van de septembercirculaire 2022 is aan de gemeente Bergen op Zoom eerder een maximale aanvullende bijdrage van € 4,24 miljoen toegekend voor 2023. Op basis van de jaarrekeningcijfers over 2022 is deze bijdrage voor 2023 definitief vastgesteld op € 0,86 miljoen. De gewijzigde verdeling over de gemeenten voor de integratie-uitkering Beschermd wonen is gepubliceerd in de gemeentefondsrubriek op internet.

4 Overige mededelingen

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat diverse mededelingen over de gemeentefinanciën. Paragraaf 4.2 bevat mededelingen over het gemeentefonds die zowel betrekking hebben op de algemene uitkering als op de integratie- en decentralisatie-uitkeringen. Vervolgd wordt met mededelingen op het terrein van de gemeentefinanciën.

4.2 Gemeentefondstotalen, bevoorschotting en nominale ontwikkelingen

Gemeentefondstotalen

Tabel 4.2.1 bevat een overzicht van de gemeentefondstotalen 2023-2028. In de tabel zijn de bedragen uit de hoofdstukken 2 en 3 bij elkaar gebracht.

Tabel 4.2.1 Gemeentefondstotalen 2023-2028 (in duizenden euro's)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Algemene uitkering	35.542.100	38.393.830	40.348.642	38.363.467	40.130.076	41.672.812
DU/IU	4.828.682	4.473.430	4.380.628	4.297.186	4.219.603	4.146.029
Totaal	**40.370.782**	**42.867.260**	**44.729.270**	**42.660.653**	**44.349.679**	**45.818.841**

Bevoorschotting

De bedragen 2023 uit de tabel zullen worden verwerkt in de bevoorschotting vanaf 3 oktober 2023. Op 3 oktober zullen ook eventuele verrekeningen plaatsvinden als er voor 2023 te veel of juist te weinig voorschot is verstrekt. Verrekeningen over het uitkeringsjaar 2022 worden ook in oktober uitgevoerd.

De voorschotbetalingen op de algemene uitkering over 2024 zullen in beginsel gebaseerd worden op de uitkeringsfactor en de bedragen per eenheid die in deze circulaire zijn vermeld. Daarnaast worden de meeste basisgegevens overgenomen van het jaar 2023. Gemeenten worden over de voorschotbetalingen geïnformeerd via de maandelijkse specificatieoverzichten.

Voor de volledigheid: aan de berekening van de voorschotten kunnen geen rechten worden ontleend voor de definitieve vaststelling van de uitkeringen.

Nominale ontwikkelingen

De algemene uitkering is via het accres afhankelijk van de ontwikkeling van de totale ARU waarin rekening is gehouden met loon- en prijsontwikkelingen. Daarmee is de algemene uitkering in de meerjarenraming uitgedrukt in het prijspeil van het betreffende jaar ofwel in lopende prijzen. De decentralisatie-uitkeringen kennen geen correctie voor loon- en prijsontwikkelingen en betreffen nominale bedragen. De decentralisatie-uitkeringen tellen wel mee in de grondslag voor de berekening van het accres. De integratie-uitkeringen worden wel ieder jaar opnieuw geïndexeerd volgens de voor dat jaar van toepassing zijnde loon- en prijsontwikkeling (constante prijzen).

Het is van belang dat gemeenten in hun ramingen rekening houden met de loon- en prijsontwikkelingen. Om gemeenten, die niet beschikken over eigen loon- en prijsindexen, te

faciliteren bij het omgaan met loon- en prijsontwikkelingen is tabel 4.2.2 opgenomen. De tabel bevat een aantal loon- en prijsindicatoren die het CPB onderscheidt voor de overheidssector. De cijfers zijn ontleend aan de meest recente publicaties van het CPB. Voor nadere informatie verwijzen wij naar de regelmatig bijgestelde prognoses op de website van het CPB.

Tabel 4.2.2 Prijsindexen CPB* MEV 2024 en CEP 2023**

mutaties per jaar in %	2023	2024	2025	2026	2027	2028***
Prijs bruto binnenlands product (pbbp)	6,2	3,3	2,8	2,7	2,5	2,5
Prijs nationale bestedingen (pnb)	6,1	3,4	2,5	2,4	2,3	2,3
Nationale consumentenprijsindex (cpi)	3,0	3,4	2,5	2,4	2,3	2,3
Loonvoet sector overheid	4,0	6,7	5,8	4,8	4,2	4,2
Prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers	3,5	6,3	5,4	4,5	3,9	3,9
Prijs bruto overheidsinvesteringen (iboi)	4,8	3,0	1,9	1,9	1,9	1,9
Prijs overheidsconsumptie, netto materieel (imoc)	5,9	3,5	1,6	1,6	1,6	1,6

* toelichting/ verduidelijking bij de kerngegevens is te vinden op: https://www.cpb.nl/artikel/toelichting-bij-kerngegevenstabel
** 2024 is op basis van de MEV 2024, 2023 en 2025 - 2027 is op basis van de CEP 2023
*** cijfers 2027 zijn doorgetrokken naar 2028

4.3 Energietoelage

De resterende middelen voor de energietoelage 2023 (€ 900 miljoen) kunnen nog niet worden uitgekeerd doordat de noodzakelijke wijziging van de Participatiewet nog niet is goedgekeurd door de Tweede en Eerste Kamer.

4.4 Actualisatie decentralisatie-uitkeringen Vrouwenopvang en Maatschappelijke Opvang

De verdeelmodellen decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang (DUVO) en decentralisatie-uitkering Maatschappelijke Opvang (DUMO) maken gebruik van maatstaven uit het oude verdeelmodel voor de algemene uitkering van het gemeentefonds. Met de herijking van het verdeelmodel voor de algemene uitkering is een aantal maatstaven gewijzigd. In deze circulaire worden de maatstaven in de verdeelmodellen van DUVO en DUMO in lijn gebracht met de maatstaven zoals deze nu in het herijkte verdeelmodel voor de algemene uitkering worden gebruikt. Concreet gaat het om de maatstaf ‘klantenpotentieel regionaal’ die wordt vervangen door ‘regionale centrumfunctie’ en de maatstaf ‘minderheden’ die wordt vervangen door ‘inwoners met een migratieachtergrond’.

De actualisatie heeft een technisch en beleidsarm karakter. Als uitgangspunt bij de actualisatie van de modellen is dan ook uitgegaan van het constant houden van de onderlinge verhoudingen tussen de maatstaven.

De verdeling over de gemeenten is opgenomen in bijlage 4.4 De geactualiseerde rekenmodellen voor de DUVO en DUMO worden als internetbijlage bij deze circulaire gepubliceerd.

4.5 Intensivering beschut werk

In de kamerbrief van 6 juli jl. heeft de minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen (APP) aangekondigd voornemens te zijn per extra middelen beschikbaar te stellen voor de financiering van beschut werk.[10] Aanleiding hiervoor is een recent onderzoek[11] waaruit blijkt dat

[10] *Kamerstukken II*, 2022-2023, 34 352, nr. 300
[11] De kosten en uitvoering van beschut werkplekken in Nederland, Rijksoverheid.nl

gemeenten per beschutte werkplek geld moeten bijleggen wegens de lage netto toegevoegde waarde van medewerkers. De extra middelen zijn onderdeel van een breder pakket aan maatregelen en bestuurlijke afspraken om beschut werk te stimuleren.

Het gaat in 2024 om een intensivering van € 23,1 miljoen (het is de bedoeling dat het bedrag per plek structureel wordt verhoogd met € 2.157 (prijzen 2023)). Deze intensivering stijgt vervolgens mee met het aantal plekken tot € 64,7 miljoen in de structurele situatie. Het is de verwachting dat de bedragen zullen worden verwerkt bij de eerste suppletoire begroting voor het gemeentefonds van 2024 en in de meicirculaire 2024.

4.6 Wegbeheer

Het groeipercentage voor de bijdragen van gemeenten aan het beheer van gemeentelijke wegen door waterschappen bedraagt voor de jaren 2023 en 2024 respectievelijk 4,65% en 4,73%.

Sinds 1993 dient een aantal gemeenten op grond van de artikelen 22 en 24 van de Wet herverdeling wegenbeheer (WHW) een uitkering te verstrekken aan een waterschap voor het beheer van wegen. De hoogte van de uitkering is vastgelegd in het Besluit bijdrage vergoeding wegenzorg. Jaarlijks wordt zij bijgesteld op basis van gegevens van het CPB.

Voor het jaar 2023 wordt het groeipercentage definitief vastgesteld op 3,3% (niet afgerond: 3,32 %). Dit is het saldo van de raming voor 2023 (naar huidig inzicht 4,65%) en de nacalculatie over 2022 (-1,33%). Voor het jaar 2024 wordt het groeipercentage voorlopig vastgesteld op 4,73 %. Dit komt overeen met de huidige raming van de prijsstijging van de overheidsconsumptie in het jaar 2023.

4.7 Aanpak laaggeletterdheid

In bijlage 4.7 is de verdeling voor de decentralisatie-uitkering aanpak laaggeletterdheid opgenomen voor 2024.

4.8 Stand van zaken onderzoeksagenda verdeelmodel algemene uitkering

De verdeling van de middelen uit het gemeentefonds dient rekening te houden met de objectieve kenmerken van gemeenten. Om te bekijken of dat goed gebeurt, wordt in het Periodiek Onderhoudsrapport (POR) geanalyseerd of de uitkomsten van het verdeelmodel van het gemeentefonds aansluiten bij het actuele uitgavenpatroon van gemeenten. Het POR is opgenomen als bijlage in de Ontwerpbegroting 2024 van het gemeentefonds. Bij de invoering van het nieuwe verdeelmodel deelden de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) en VNG in hun adviezen de visie dat het nieuwe model een verbetering is ten opzichte van het oude model, maar benadrukten dat verder onderzoek nodig is. De ROB heeft daartoe een onderzoeksagenda voorgesteld, die door de fondsbeheerders is onderschreven. Het model is geen eindstation en zal continu onderhoud vragen. De onderzoeksagenda bevat onderzoeken naar de maatstaf centrumfunctie (stapeling problematiek sociaal domein), naar de Overige Eigen Middelen (OEM) en naar de maatstaf eenpersoonshuishoudens.

- De eerste twee onderzoeken (centrumfunctie/stapeling problematiek sociaal domein en de

Overige Eigen Middelen) zijn inmiddels opgestart en de uitkomsten worden in 2024 verwacht. Bij het onderzoek naar de stapeling van de problematiek in het sociaal domein zal expliciet aandacht zijn voor het feit dat deze stapeling ook in niet-stedelijke gebieden voorkomt. In het onderzoek naar de overige eigen middelen wordt onderzocht of een meer gedifferentieerde benadering van de overige eigen middelen meer recht doet aan de diverse aard van de eigen inkomsten.

- De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties (BZK) heeft op 27 juni 2023 in de antwoorden op de schriftelijke Kamervragen bij de eerste suppletoire begroting gemeentefonds 2023 aangegeven dat het onderzoek naar de maatstaf eenpersoonshuishoudens door de fondsbeheerders zelf wordt onderzocht en dat de resultaten daarvan in het POR opgenomen worden. De analyse naar de maatstaf eenpersoonshuishoudens is opgenomen in paragraaf 4.1 van het POR (opgenomen in bijlage 5 van de Ontwerpbegroting van het gemeentefonds 2024).

Tot slot loopt er nog een onderzoek naar de grootstedelijkheid. Tijdens het traject is gezamenlijk met de G4 en de 100.000+ gemeenten besloten om het onderzoek niet te baseren op de gegevens van één jaar maar uit te breiden met gegevens van andere jaren om een zo'n goed mogelijk en betrouwbaar mogelijk beeld te krijgen.

4.9 Integraal overzicht financiën gemeenten

In oktober zal de minister van BZK het jaarlijkse Integraal Overzicht Financiën Gemeenten naar beide Kamers sturen. Het overzicht zal ingaan op de financiële positie, inkomsten, uitgaven en de getrouwheid en rechtmatigheid van de verantwoording van gemeenten over 2022.

4.10 Website gemeentefinanciën: www.findo.nl

De gegevens in de online database met informatie over de financiën van decentrale overheden (www.findo.nl) worden op regelmatige basis geactualiseerd.

De Iv3-data, zoals die door gemeenten en provincies zijn aangeleverd bij het CBS, en informatie over de financiële kengetallen zijn bijgewerkt tot en met de begroting van 2023 en de jaarrekening van 2022. De originele begrotingen en jaarstukken van gemeenten en provincies tot en met 2021 (jaarrekeningen) en 2023 (begrotingen) zijn aan de website toegevoegd. In het najaar worden de originele jaarrekeningen over 2022 toegevoegd. Door deze informatie en openbare documenten op één plaats beschikbaar te stellen, wil het ministerie van BZK bijdragen aan de transparantie en openbaarheid van de financiën van decentrale overheden.

Het Iv3-informatievoorschrift 2023 voor gemeenten is hier te downloaden.

4.11 Jaarlijkse weging decentralisatie- en integratie-uitkeringen

In artikel 13, lid 5, van de Financiële-verhoudingswet wordt bepaald dat jaarlijks, in overleg met de ministers die het aangaat, wordt bezien of een decentralisatie- en/of integratie-uitkering kan worden overgeheveld naar de algemene uitkering.

Het gemeentefonds kent nog enkele integratie-uitkeringen.

Binnen de IU Voogdij 18+ resteert nog de reservering voor de compensatieregeling. In overleg met het ministerie van VWS zal gekeken worden hoe hiermee in de toekomst wordt omgegaan.
De invoering van het woonplaatsbeginsel en het nieuwe objectieve verdeelmodel beschermd wonen (BW), eerder voorzien voor 1 januari 2023, is uitgesteld (zie paragraaf 4.4 van de meicirculaire 2023).
Van de IU participatie blijven de onderdelen WSW en Nieuw begeleiding beschut werk vooralsnog bestaan. In overleg met het ministerie van SZW zal gekeken worden hoe hiermee in de toekomst wordt omgegaan.

Voor de decentralisatie-uitkeringen is in tabel 3.2.2 te zien dat de meeste niet structureel zijn. Omzetting naar integratie-uitkering of algemene uitkering is voor die uitkeringen dan ook niet aan de orde.
Voor de overige (structurele) decentralisatie-uitkeringen geldt dat deze niet aan alle gemeenten worden uitgekeerd en/of nu nog niet kunnen worden verdeeld via de maatstaven van de algemene uitkering. Van de nog niet eerder in een begroting opgenomen decentralisatie-uitkeringen wordt bij ontwerpbegroting 2025 bezien of ze kunnen worden omgezet naar een integratie-uitkering of algemene uitkering.

Bijlagen

Bijlage 2.1.1 Bedragen per eenheid en uitkeringsfactor 2023

Verdeeltabel 2023 (bedragen in euro's in basis)

maatstaven en uitkeringsfactor	b.p.e. 2023 stand mei 2023	wijzigingen volgens deze circulaire	b.p.e. 2023 stand september 2023
bedrijven	134,78	-	134,78
bewoonde oorden 1930	42,27	-	42,27
historische woningen in bewoonde oorden 1930	79,48	-	79,48
bijstandsontvangers	5.168,82	-	5.168,82
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	1.045,55	-	1.045,55
éénpersoonshuishoudens	166,53	0,01	166,54
extra groei jongeren	766,20	-	766,20
extra groei leerlingen voortgezet onderwijs	628,55	-	628,55
grote woonkernen	75.166,66	-	75.166,66
huishoudens met een laag inkomen met drempel	3.792,90	0,02	3.792,92
inwoners	375,94	-	375,94
inwoners 75+ met drempel	1.329,35	0,06	1.329,41
inwoners waddengemeenten (<2500 inwoners)	269,09	-	269,09
inwoners waddengemeenten (>7500 inwoners)	47,34	-	47,34
inwoners waddengemeenten (2500 tot 7500 inwoners)	209,89	-	209,89
jongeren	566,90	-	566,90
kernen	114.582,95	1,02	114.583,97
laag opleidingsniveau met drempel	264,37	0,01	264,38
leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	528,66	-	528,66
leerlingen voortgezet onderwijs	384,90	-	384,90
loonkostensubsidie	5.168,82	-	5.168,82
migratieachtergrond	386,50	-	386,50
landelijke centrumfunctie	45,41	-	45,41
lokale centrumfunctie	10,86	-	10,86
regionale centrumfunctie	155,44	-	155,44
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	13,42	-	13,42
oeverlengte*bodemfactor gemeente	31,40	-	31,40
omgevingsadressendichtheid	86,41	-	86,41
onderwijsachterstand	150,84	-	150,84
oppervlak bebouwing buitengebied *	7.900,96	24,14	7.925,10
oppervlak bebouwing buitengebied * bodemfactor buitengebied	2.935,95	-	2.935,95
oppervlak bebouwing woonkern	6.810,69	7,82	6.818,51
oppervlak bebouwing woonkern * bodemfactor woonkern	10.743,51	-	10.743,51
oppervlak binnenwater	126,10	-	126,10
oppervlak buitenwater	39,89	-	39,89
oppervlak historische kern < 40 ha	33.745,44	-	33.745,44
oppervlak historische kern > 65 ha	33.745,44	-	33.745,44
oppervlak historische kern 40 tot 65 ha	33.745,44	-	33.745,44
oppervlak land * bodemfactor gemeente	25,72	-	25,72
oppervlak land	39,00	-	39,00
ozb niet-woningen eigenaren	-0,280%	-	-0,280%
ozb niet-woningen gebruikers	-0,213%	-	-0,213%
ozb woningen eigenaren	-0,086%	-	-0,086%
vast bedrag	980.357,93	-	980.357,93
vast bedrag Amsterdam	74.175.269,15	-	74.175.269,15
verkiezingen Den Haag	1.508.703,68	-	1.508.703,68
vast bedrag Rotterdam	27.064.336,61	-	27.064.336,61
woonruimten *	11,81	-	11,81
woonruimten * bodemfactor woonkern	52,99	-	52,99
uitkeringsfactor	1,304	0,007	1,311

Mutaties 2023 ten opzichte van stand mei 2023 (bedragen in euro's in basis)

maatstaven	totaal	Wmo	Infrastructuur, ruimte en milieu
éénpersoonshuishoudens	0,01	0,01	-
huishoudens met een laag inkomen met drempel	0,02	0,02	-
inwoners 75+ met drempel	0,06	0,06	-
kernen	1,02	1,02	-
laag opleidingsniveau met drempel	0,01	0,01	-
oppervlak bebouwing buitengebied	24,14	-	24,14
oppervlak bebouwing woonkern	7,82	-	7,82

Bijlage 2.1.2 Bedragen per eenheid 2023 per cluster

Bedragen per eenheid stand septembercirculaire 2023 uitkeringsjaar 2023

	Totaal	Sociale basisvoor-zieningen	Participatie	Wmo	Jeugd	Bestuur en ondersteuning	Orde en veiligheid	Onderwijs	Sport, cultuur en recreatie	Infrastructuur, ruimte en milieu	Overig	Overige Eigen Middelen	OZB
bedrijven	134,78	-	-	-	-	-	84,44	-	-	50,34	-	-	-
bewoonde oorden 1930	42,27	-	-	-	-	-	-	-	-	42,27	-	-	-
historische woningen in bewoonde oorden 1930	79,48	-	-	-	-	-	-	-	79,48	-	-	-	-
bijstandsontvangers	5.168,82	-	5.168,82	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	1.045,55	-	1.045,55	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
éénpersoonshuishoudens	166,54	-	-	166,54	-	-	-	-	-	-	-	-	-
extra groei jongeren	766,20	-	-	-	-	-	-	766,20	-	-	-	-	-
extra groei leerlingen voortgezet onderwijs	628,55	-	-	-	-	-	-	628,55	-	-	-	-	-
grote woonkernen	75.166,66	-	-	-	-	-	75.166,66	-	-	-	-	-	-
huishoudens met een laag inkomen met drempel	3.792,92	-	355,17	524,59	2.607,35	-	128,93	176,88	-	-	-	-	-
inwoners	375,94	130,86	-	-	-	205,28	11,53	-	146,16	-	-	-117,89	-
inwoners 75+ met drempel	1.329,41	-	-	1.329,41	-	-	-	-	-	-	-	-	-
inwoners waddengemeenten (<2500 inwoners)	269,09	-	-	-	-	-	-	-	-	-	269,09	-	-
inwoners waddengemeenten (>7500 inwoners)	47,34	-	-	-	-	-	-	-	-	-	47,34	-	-
inwoners waddengemeenten (2500 tot 7500 inwoners)	209,89	-	-	-	-	-	-	-	-	-	209,89	-	-
jongeren	566,90	-	-	-	306,55	-	-	260,35	-	-	-	-	-
kernen	114.583,97	5.579,71	-	23.670,91	-	-	-	-	-	85.333,35	-	-	-
laag opleidingsniveau met drempel	264,38	-	-	264,38	-	-	-	-	-	-	-	-	-
leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	528,66	-	-	-	-	-	-	528,66	-	-	-	-	-
leerlingen voortgezet onderwijs	384,90	-	-	-	-	-	-	384,90	-	-	-	-	-
loonkostensubsidie	5.168,82	-	5.168,82	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
migratieachtergrond	386,50	151,91	-	-	-	-	150,18	84,41	-	-	-	-	-
landelijke centrumfunctie	45,41	-	-	-	-	-	-	-	45,41	-	-	-	-
lokale centrumfunctie	10,86	-	-	-	-	-	5,39	-	5,47	-	-	-	-
regionale centrumfunctie	155,44	29,08	-	49,99	45,77	-	-	-	30,60	-	-	-	-
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	13,42	-	-	-	-	-	-	-	-	13,42	-	-	-
oeverlengte*bodemfactor gemeente	31,40	-	-	-	-	-	-	-	-	31,40	-	-	-
omgevingsadressendichtheid	86,41	17,54	-	-	-26,30	3,66	18,26	-	-	73,25	-	-	-
onderwijsachterstand	150,84	-	-	-	-	-	-	150,84	-	-	-	-	-
oppervlak bebouwing buitengebied	7.925,10	-	-	-	-	-	-	-	-	7.925,10	-	-	-
oppervlak bebouwing buitengebied bodemfactor buitengebied	2.935,95	-	-	-	-	-	-	-	-	2.935,95	-	-	-

(voortzetting op de volgende bladzijde)

Bedragen per eenheid stand septembercirculaire 2023 uitkeringsjaar 2023

	Totaal	Sociale basisvoor-zieningen	Participatie	Wmo	Jeugd	Bestuur en ondersteuning	Orde en veiligheid	Onderwijs	Sport, cultuur en recreatie	Infrastructuur, ruimte en milieu	Overig	Overige Eigen Middelen	OZB
oppervlak bebouwing woonkern	6.818,51	-	-	-	-	-	-	-	-	6.818,51	-	-	-
oppervlak bebouwing woonkern bodemfactor woonkern	10.743,51	-	-	-	-	-	-	-	-	10.743,51	-	-	-
oppervlak binnenwater	126,10	-	-	-	-	-	-	-	-	126,10	-	-	-
oppervlak buitenwater	39,89	-	-	-	-	-	-	-	-	39,89	-	-	-
oppervlak historische kern < 40 ha	33.745,44	-	-	-	-	-	-	-	18.619,46	15.125,98	-	-	-
oppervlak historische kern > 65 ha	33.745,44	-	-	-	-	-	-	-	18.619,46	15.125,98	-	-	-
oppervlak historische kern 40 tot 65 ha	33.745,44	-	-	-	-	-	-	-	18.619,46	15.125,98	-	-	-
oppervlak land * bodemfactor gemeente	25,72	-	-	-	-	-	-	-	-	25,72	-	-	-
oppervlak land	39,00	-	-	-	-	-	-	25,26	-	13,74	-	-	-
ozb niet-woningen eigenaren	-0,2796%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,2796%
ozb niet-woningen gebruikers	-0,2127%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,2127%
ozb woningen eigenaren	-0,0857%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,0857%
vast bedrag	980.357,93	-	-	-	-	529.200,02	-	-	-	401.336,28	-	-	49.821,63
vast bedrag Amsterdam	74.175.269,15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	74.175.269,15	-	-
verkiezingen Den Haag	1.508.703,68	-	-	-	-	1.508.703,68	-	-	-	-	-	-	-
vast bedrag Rotterdam	27.064.336,61	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27.064.336,61	-	-
woonruimten *	11,81	-	-	-	-	82,83	56,12	-	-	-65,05	-	-	-62,09
woonruimten bodemfactor woonkern	52,99	-	-	-	-	-	-	-	-	52,99	-	-	-

Bijlage 2.1.3 Bedragen per eenheid en uitkeringsfactor 2024

Verdeeltabel 2024 (bedragen in euro's in basis)

maatstaven en uitkeringsfactor	b.p.e. 2023 stand september 2023	wijzigingen volgens deze circulaire	b.p.e. 2024 stand september 2023
bedrijven	134,78	-	134,78
bewoonde oorden 1930	42,27	-	42,27
historische woningen in bewoonde oorden 1930	79,48	-	79,48
bijstandsontvangers	5.168,82	-40,82	5.128,00
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	1.045,55	-8,25	1.037,30
éénpersoonshuishoudens	166,54	-0,50	166,04
extra groei jongeren	766,20	-	766,20
extra groei leerlingen voortgezet onderwijs	628,55	-	628,55
grote woonkernen	75.166,66	-	75.166,66
huishoudens met een laag inkomen met drempel	3.792,92	-13,92	3.779,00
inwoners	375,94	0,04	375,98
inwoners 75+ met drempel	1.329,41	-3,98	1.325,43
inwoners waddengemeenten (<2500 inwoners)	269,09	-	269,09
inwoners waddengemeenten (>7500 inwoners)	47,34	-	47,34
inwoners waddengemeenten (2500 tot 7500 inwoners)	209,89	-	209,89
jongeren	566,90	-1,13	565,77
kernen	114.583,97	-71,68	114.512,29
laag opleidingsniveau met drempel	264,38	-0,79	263,59
leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	528,66	-	528,66
leerlingen voortgezet onderwijs	384,90	-	384,90
loonkostensubsidie	5.168,82	-40,82	5.128,00
migratieachtergrond	386,50	-0,26	386,24
landelijke centrumfunctie	45,41	-	45,41
lokale centrumfunctie	10,86	-	10,86
regionale centrumfunctie	155,44	-0,32	155,12
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	13,42	-	13,42
oeverlengte*bodemfactor gemeente	31,40	-	31,40
omgevingsadressendichtheid	86,41	0,11	86,52
onderwijsachterstand	150,84	-	150,84
oppervlak bebouwing buitengebied *	7.925,10	-	7.925,10
oppervlak bebouwing buitengebied bodemfactor buitengebied	2.935,95	-	2.935,95
oppervlak bebouwing woonkern *	6.818,51	-	6.818,51
oppervlak bebouwing woonkern bodemfactor woonkern	10.743,51	-	10.743,51
oppervlak binnenwater	126,10	-	126,10
oppervlak buitenwater	39,89	-	39,89
oppervlak historische kern < 40 ha	33.745,44	-	33.745,44
oppervlak historische kern > 65 ha	33.745,44	-	33.745,44
oppervlak historische kern 40 tot 65 ha	33.745,44	-	33.745,44
oppervlak land * bodemfactor gemeente	25,72	-	25,72
oppervlak land	39,00	-	39,00
ozb niet-woningen eigenaren	-0,2796%	-0,0137%	-0,2933%
ozb niet-woningen gebruikers	-0,2127%	-0,0104%	-0,2231%
ozb woningen eigenaren	-0,0857%	-0,0033%	-0,0890%
vast bedrag	980.357,93	-	980.357,93
vast bedrag Amsterdam	74.175.269,15	-	74.175.269,15
verkiezingen Den Haag	1.508.703,68	-181.798,24	1.326.905,44
vast bedrag Rotterdam	27.064.336,61	-	27.064.336,61
woonruimten *	11,81	-	11,81
woonruimten bodemfactor woonkern	52,99	-	52,99
uitkeringsfactor	1,311	0,095	1,406

Mutaties 2024 ten opzichte van uitkeringsjaar 2023 stand meicirculaire 2023 (bedragen in euro's in basis)

maatstaven	Totaal	Sociale basisvoor-zieningen	Participatie	Wmo	Jeugd	Bestuur en ondersteuning	OZB
bijstandsontvangers	-40,82	-	-40,82	-	-	-	-
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	-8,25	-	-8,25	-	-	-	-
éénpersoonshuishoudens	-0,50	-	-	-0,50	-	-	-
huishoudens met een laag inkomen met drempel	-13,92	-	-2,82	-1,56	-9,55	-	-
inwoners	0,04	-0,55	-	-	-	0,59	-
inwoners 75+ met drempel	-3,98	-	-	-3,98	-	-	-
jongeren	-1,13	-	-	-	-1,13	-	-
kernen	-71,68	-0,84	-	-70,84	-	-	-
laag opleidingsniveau met drempel	-0,79	-	-	-0,79	-	-	-
loonkostensubsidie	-40,82	-	-40,82	-	-	-	-
migratieachtergrond	-0,26	-0,26	-	-	-	-	-
regionale centrumfunctie	-0,32	-	-	-0,15	-0,17	-	-
omgevingsadressendichtheid	0,11	0,01	-	-	0,10	-	-
ozb niet-woningen eigenaren	-0,014%	-	-	-	-	-	-0,014%
ozb niet-woningen gebruikers	-0,010%	-	-	-	-	-	-0,010%
ozb woningen eigenaren	-0,003%	-	-	-	-	-	-0,003%
verkiezingen Den Haag	-181.798,24	-	-	-	-	-181.798,24	-

Bijlage 2.1.4 Bedragen per eenheid 2024 per cluster

Bedragen per eenheid stand septembercirculaire 2023 uitkeringsjaar 2024

	Totaal	Sociale basisvoor-zieningen	Participatie	Wmo	Jeugd	Bestuur en ondersteuning	Orde en veiligheid	Onderwijs	Sport, cultuur en recreatie	Infrastructuur, ruimte en milieu	Overig	Overige Eigen Middelen	OZB
bedrijven	134,78	-	-	-	-	-	84,44	-	-	50,34	-	-	-
bewoonde oorden 1930	42,27	-	-	-	-	-	-	-	-	42,27	-	-	-
historische woningen in bewoonde oorden 1930	79,48	-	-	-	-	-	-	-	79,48	-	-	-	-
bijstandsontvangers	5.128,00	-	5.128,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	1.037,30	-	1.037,30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
éénpersoonshuishoudens	166,04	-	-	166,04	-	-	-	-	-	-	-	-	-
extra groei jongeren	766,20	-	-	-	-	-	-	766,20	-	-	-	-	-
extra groei leerlingen voortgezet onderwijs	628,55	-	-	-	-	-	-	628,55	-	-	-	-	-
grote woonkernen	75.166,66	-	-	-	-	-	75.166,66	-	-	-	-	-	-
huishoudens met een laag inkomen met drempel	3.779,00	-	352,35	523,03	2.597,80	-	128,93	176,88	-	-	-	-	-
inwoners	375,98	130,31	-	-	-	205,87	11,53	-	146,16	-	-	-117,89	-
inwoners 75+ met drempel	1.325,43	-	-	1.325,43	-	-	-	-	-	-	-	-	-
inwoners waddengemeenten (<2500 inwoners)	269,09	-	-	-	-	-	-	-	-	-	269,09	-	-
inwoners waddengemeenten (>7500 inwoners)	47,34	-	-	-	-	-	-	-	-	-	47,34	-	-
inwoners waddengemeenten (2500 tot 7500 inwoners)	209,89	-	-	-	-	-	-	-	-	-	209,89	-	-
jongeren	565,77	-	-	-	305,42	-	-	260,35	-	-	-	-	-
kernen	114.512,29	5.578,87	-	23.600,07	-	-	-	-	-	85.333,35	-	-	-
laag opleidingsniveau met drempel	263,59	-	-	263,59	-	-	-	-	-	-	-	-	-
leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	528,66	-	-	-	-	-	-	528,66	-	-	-	-	-
leerlingen voortgezet onderwijs	384,90	-	-	-	-	-	-	384,90	-	-	-	-	-
loonkostensubsidie	5.128,00	-	5.128,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
migratieachtergrond	386,24	151,65	-	-	-	-	150,18	84,41	-	-	-	-	-
landelijke centrumfunctie	45,41	-	-	-	-	-	-	-	45,41	-	-	-	-
lokale centrumfunctie	10,86	-	-	-	-	-	5,39	-	5,47	-	-	-	-
regionale centrumfunctie	155,12	29,08	-	49,84	45,60	-	-	-	30,60	-	-	-	-
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	13,42	-	-	-	-	-	-	-	-	13,42	-	-	-
oeverlengte*bodemfactor gemeente	31,40	-	-	-	-	-	-	-	-	31,40	-	-	-
omgevingsadressendichtheid	86,52	17,55	-	-	-26,20	3,66	18,26	-	-	73,25	-	-	-
onderwijsachterstand	150,84	-	-	-	-	-	-	150,84	-	-	-	-	-
oppervlak bebouwing buitengebied	7.925,10	-	-	-	-	-	-	-	-	7.925,10	-	-	-
oppervlak bebouwing buitengebied bodemfactor buitengebied	2.935,95	-	-	-	-	-	-	-	-	2.935,95	-	-	-

(voortzetting op de volgende bladzijde)

Bedragen per eenheid stand septembercirculaire 2023 uitkeringsjaar 2024

	Totaal	Sociale basisvoor-zieningen	Participatie	Wmo	Jeugd	Bestuur en ondersteuning	Orde en veiligheid	Onderwijs	Sport, cultuur en recreatie	Infrastructuur, ruimte en milieu	Overig	Overige Eigen Middelen	OZB
oppervlak bebouwing woonkern	6.818,51	-	-	-	-	-	-	-	-	6.818,51	-	-	-
oppervlak bebouwing woonkern bodemfactor woonkern	10.743,51	-	-	-	-	-	-	-	-	10.743,51	-	-	-
oppervlak binnenwater	126,10	-	-	-	-	-	-	-	-	126,10	-	-	-
oppervlak buitenwater	39,89	-	-	-	-	-	-	-	-	39,89	-	-	-
oppervlak historische kern < 40 ha	33.745,44	-	-	-	-	-	-	-	18.619,46	15.125,98	-	-	-
oppervlak historische kern > 65 ha	33.745,44	-	-	-	-	-	-	-	18.619,46	15.125,98	-	-	-
oppervlak historische kern 40 tot 65 ha	33.745,44	-	-	-	-	-	-	-	18.619,46	15.125,98	-	-	-
oppervlak land * bodemfactor gemeente	25,72	-	-	-	-	-	-	-	-	25,72	-	-	-
oppervlak land	39,00	-	-	-	-	-	-	25,26	-	13,74	-	-	-
ozb niet-woningen eigenaren	-0,293%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,293%
ozb niet-woningen gebruikers	-0,223%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,223%
ozb woningen eigenaren	-0,089%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,089%
vast bedrag	980.357,93	-	-	-	-	529.200,02	-	-	-	401.336,28	-	-	49.821,63
vast bedrag Amsterdam	74.175.269,15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	74.175.269,15	-	-
verkiezingen Den Haag	1.326.905,44	-	-	-	-	1.326.905,44	-	-	-	-	-	-	-
vast bedrag Rotterdam	27.064.336,61	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27.064.336,61	-	-
woonruimten *	11,81	-	-	-	-	82,83	56,12	-	-	-65,05	-	-	-62,09
woonruimten bodemfactor woonkern	52,99	-	-	-	-	-	-	-	-	52,99	-	-	-

Bijlage 2.2.1 Opbouw algemene uitkeringen 2023-2028

Bijlage 2.2.1 Opbouw algemene uitkering 2023-2028 (in duizenden euro's)

clusterindeling van het nieuwe verdeelmodel	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Vindplaats
Algemene uitkering voorafgaand jaar	34.126.138	35.542.100	38.393.830	40.348.642	38.363.467	40.130.076	
algemene mutaties							
- accres	2.412.629	2.410.752	2.115.747	-2.301.476	1.081.885		mei 2022, § 2.2-1
- accres bijstelling tranches 2022 en verder	-701	-111.257	-30.695	916.022	-3.366		mei 2023, § 2.2-1
- accres bijstelling tranches 2023 en verder	533.963	861.587	392.416	115.600	687.275	1.646.519	mei 2023, § 2.2-1
- opschalingskorting (coalitieakkoord)				-675.000			mei 2022, § 2.2-2
- plafond BTW-compensatiefonds	-440.407						september 2022, § 2.2-2
- Plafond BTW-compensatiefonds (afrekening 2022)	-2.929	2.929					mei 2023, § 2.2-2
- plafond BTW-compensatiefonds 2023	359.367	-359.367					september 2023, § 2.2-2
- Eenmalige rijksbijdrage				924.000	-924.000		september 2022, § 2.2-4
- Financieringssystematiek					924.000		september 2023, § 2.2-3
- knelpunten verdeelproblematiek	-89	-91	-93	-95	-97	-100	september 2023, § 2.2-4
- bevolkingsdaling	11.245						september 2022, § 2.2-3
- kennisscentrum explosieven WOII			908				mei 2021, § 2.2-5
- volkshuisvestingsfonds	-150.000			150.000			mei 2022, § 2.2-4
- woningbouwimpuls	-100.000			100.000			mei 2022, § 2.2-5
cluster Participatie							
- Participatie: Wajong overheveling vanuit IU	56.175	1.152	1.047	1.518	11.084		mei 2022, § 2.2-13
- Participatie: Regulier werk overheveling vanuit IU	53.384	2.987	4.857	4.172	14.936		mei 2022, § 2.2-13
- loon- en prijsbijstelling	6.464	2	361	-7.316			mei 2023, § 2.2-4
- IPS-trajecten	-10.750	10.750					september 2022, § 2.2-10
- energietoeslag	-1.904.000						december 2022, § 2.2-1
- aanvullende pakket re-integratie	-14.740						september 2021, § 2.2-9
- gemeentelijk schuldenbeleid	-30.000						september 2021, § 2.2-10
- bijzondere bijstand	-50.000						december 2022, § 2.2-2
- Breed Offensief	-9.138						december 2022, § 2.23
- Uitvoeringskosten bijzondere bijstand zelfstandigen	-4.613						december 2022, § 2.2-4
- impuls re-integratie	-43.438						september 2021, § 2.2-9
- Flankerend armoedebeleid	50.000		-50.000				september 2023, § 2.2-7
- Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden	40.000	-40.000					mei 2023, § 2.2-6
- Re-integratie						-20.000	september 2023, § 2.2-5
- Wet Visueel beperkten		-900	-40	-40	-30	-40	september 2023, § 2.2-6
cluster Individuele voorzieningen Wmo							
- wmo 2015 m.u.v. Beschermd Wonen	-3.343						mei 2019, § 2.2-7
- abonnementstarief Wmo	-3.000						maart 2018, § 2.2-7
- loon- en prijsbijstelling	-185	-261					september 2019, § 2.2-8
- uitvoeringskosten SVB PGB trekkingsrechten	-21						september 2022, § 2.2-11
- geen aanspraak op begeleiding		-9.000	-9.000	-9.000			mei 2021, § 2.2-11
- overgangsrecht levenslang		1.157	1.157	1.157	1.158	1.157	mei 2023, § 2.2-14
- mobiliteitshulpmiddelen	-1.500	-1.000					december 2020, § 2.2-4
- continuiteit van zorg: meerkosten wmo	-10.900						december 2022, § 2.2-7
- nacalculatie mobiliteitshulpmiddelen Wlz	1.500	1.000					september 2021, § 2.2-7
- eigen bijdrage huishoudelijke hulp (coalitieakkoord)			-95.000				mei 2022, § 2.2-14
- Terugdraaien eigen bijdrage huishoudelijke hulp (coalitieakkoord)			95.000				mei 2023, § 2.2-13a
- Herinvoering eigen bijdrage Wmo				-225.000			mei 2023, § 2.2-13b
- Integraal Zorgakkoord (Wmo abonnementstarief)			110.000				mei 2023, § 2.2-12
- Hulpmiddelen thuis laten staan	200	300	200	100	-	200	september 2023, § 2.2-8
cluster Sociale basisvoorzieningen							
- toezicht voorschoolse educatie	1.909	-1.020					mei 2023, § 2.2-15
- landelijke vreemdelingenvoorzieningen	4.400						september 2022, § 2.2-6
- Asiel (inburgering)	20.000	-10.000	-30.000				september 2022, § 2.2-7
- versterking ondersteuning wijkteams				5.000		-50.000	mei 2023, § 2.2-16
- impuls integraal werken	-3.000	-3.000					december 2021, § 2.2-3
- Inburgering: overheveling vanuit IU	76.571	-2.134	-2.370	-1.077	-423		mei 2022, § 2.2-18
- valpreventie bij ouderen (coalitieakkoord)	-10.000	-5.000		-833	-834		mei 2022, § 2.2-19
- rijksvaccinatieprogramma meningokokken en informed consent	42	42					september 2018, § 2.2-7
- prenataal huisbezoek door de jeugdgezondheidszorg	2.252						mei 2021, § 2.2-14
- Rijksvaccinatieprogramma		4.427		-265			september 2023, § 2.2-9
cluster Individuele voorzieningen Jeugd							
- jeugdzorg	137.200	-82.000	-504.000	-859.000			mei 2023, § 2.2-7
- loon- en prijsbijstelling jeugdzorg		126.806	-50.941	-75.865			september 2023, § 2.2-10
- loon- en prijsbijstelling voogdij 18+	50.638			-50.684			mei 2023, § 2.2-9
- Voogdij 18+: overheveling vanuit IU	736.676						mei 2022, § 2.2-17
- Werkdrukverlaging jeugdbescherming	-10.000	10.000					mei 2023, § 2.2-11
- ketensystemen jeugd		338					mei 2018, § 2.2-10
- uitvoeringskosten SVB PGB trekkingsrechten	-37						september 2022, § 2.2-11
- jeugdhulp	-291.100						mei 2022, § 2.2-9
- verhoging leeftijdsgrenzen gezinshuizen	1.900						mei 2019, § 2.2-16
- compensatieregeling Voogdij/18+	-59.518	29.518					mei 2023, § 2.2-10
- continuïteit van zorg: meerkosten jeugd	-8.200						december 2022, § 2.2-7
cluster Sport, cultuur en recreatie							
-							
cluster Infrastructuur, ruimte en milieu							
- Europese richtlijn energieprestatie gebouwen (EPBD III)	-						september 2023, § 2.2-11
- handhaving energielabel C kantoren	504			-2.351			mei 2023, § 2.2-21
- Wet Goed Verhuurderschap	12.404						december 2022, § 2.2-12
cluster Bestuur en ondersteuning							
- GDI voorzieningen 2022	-7.993	7.993					mei 2023, § 2.2-20
- Bijdrage centrale financiering GDI	-7.583						september 2022, § 2.2-9
- handelsregister	806						mei 2018, § 2.2-15
- Wet nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslag	3.300						mei 2023, § 2.2-17
- permanente registratie en briefstembureau kiezers buitenland	-						mei 2023, § 2.2-18
- extra bijdragen BRP	1.540						september 2022, § 2.2-8
- robuust rechtsbeschermingssysteem	2.000					-25.000	mei 2023, § 2.2-13
- Wet Open Overheid (structureel)	5.258	5.257	5.258	5.258			mei 2021, § 2.2-18
- Wet Open Overheid (incidenteel)					-24.979		mei 2021, § 2.2-18
- raadsledenvergoeding kleine gemeenten	9.776						mei 2022, § 2.2-6
- Toegankelijkheid verkiezingen	-2.700						december 2022, § 2.2-8
- Aanpassing software burgerlijke stand	-95						december 2022, § 2.2-9
- Opstartkosten kiescollege	-450						december 2022, § 2.2-10
- Kiescollege verkiezingskosten	-948						december 2022, § 2.2-11
- Kiescollege niet ingezetenen	237	-237					mei 2023, § 2.2-19
- systeemleren monitoring	5.000					-10.000	mei 2023, § 2.2-16
Algemene uitkering	35.542.100	38.393.830	40.348.642	38.363.467	40.130.076	41.672.812	

Bijlage 2.4.1 Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2023**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2023***	**Aantal uitwonende studenten 2022****	**Aantal uitwonende studenten 2023 *****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2022******	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2023**
Aa en Hunze	536	21	164	122	202	213
Aalsmeer	373	11	157	165	39	41
Aalten	452	17	123	111	132	105
Achtkarspelen	250	9	165	149	41	37
Alblasserdam	158	8	95	93	24	23
Albrandswaard	678	26	134	131	361	348
Alkmaar	1.140	10	1.180	1.051	295	263
Almelo	1.059	14	605	563	249	181
Almere	1.904	9	2.455	2.310	614	578
Alphen aan den Rijn	1.481	13	877	800	219	200
Alphen-Chaam	104	10	32	31	8	8
Altena	747	13	207	211	52	53
Ameland	38	10	24	23	6	6
Amersfoort	2.112	13	2.355	2.216	589	554
Amstelveen	784	8	3.599	3.400	900	850
Amsterdam	10.402	11	50.133	46.856	12.533	11.714
Apeldoorn	3.768	23	1.589	1.406	1.753	1.816
Arnhem	2.978	18	6.403	5.998	2.330	2.194
Assen	1.638	24	872	793	922	879
Asten	257	15	70	69	18	36
Baarle-Nassau	153	22	23	23	68	62
Baarn	1.163	47	175	151	820	856
Barendrecht	422	9	315	298	79	75
Barneveld	891	14	377	304	115	117
Beek	157	10	95	92	24	23
Beekdaelen	408	11	190	195	48	49
Beesel	97	7	47	39	12	10
Berg en Dal	863	24	331	309	489	452
Bergeijk	156	8	88	68	22	17
Bergen L	136	10	52	46	13	12
Bergen NH	763	25	112	112	409	376
Bergen op Zoom	1.430	21	413	422	596	587
Berkelland	698	16	222	204	112	142
Bernheze	503	16	150	140	87	93
Best	85	3	183	149	46	37
Beuningen	189	7	165	143	41	36
Beverwijk	549	13	314	306	79	77
Bladel	254	12	89	84	22	21
Blaricum	108	9	44	41	11	10
Bloemendaal	697	29	115	109	270	394
Bodegraven-Reeuwijk	276	8	200	204	50	51
Boekel	286	26	44	39	168	142
Borger-Odoorn	248	10	151	133	38	33
Borne	287	12	159	159	40	40
Borsele	251	11	88	94	22	24

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2023**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2023***	**Aantal uitwonende studenten 2022****	**Aantal uitwonende studenten 2023 *****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2022********	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2023**
Boxtel	699	21	258	241	220	294
Breda	2.513	13	7.076	6.691	1.769	1.673
Brielle			94		86	
Bronckhorst	544	15	138	114	35	73
Brummen	395	19	110	93	132	127
Brunssum	422	15	163	129	99	73
Bunnik	126	8	180	181	45	45
Bunschoten	324	14	129	111	37	42
Buren	161	6	91	90	23	23
Capelle aan den IJssel	651	10	864	846	216	212
Castricum	461	13	244	203	74	51
Coevorden	467	13	152	157	38	39
Cranendonck	265	13	80	67	20	17
Culemborg	244	8	253	223	63	56
Dalfsen	234	8	147	127	37	32
Dantumadiel	374	19	121	135	140	143
De Bilt	695	16	545	494	242	214
De Fryske Marren	679	13	313	278	78	70
De Ronde Venen	286	6	249	219	62	55
De Wolden	449	18	129	112	118	138
Delft	1.184	11	15.842	15.630	3.961	3.908
Den Helder	1.413	25	345	328	619	716
Deurne	677	21	155	149	231	260
Deventer	1.425	14	1.968	1.823	492	465
Diemen	259	8	2.456	2.076	614	519
Dijk en Waard	1.051	12	511	539	128	135
Dinkelland	446	17	105	98	79	102
Doesburg	92	8	78	61	20	15
Doetinchem	1.354	23	456	392	608	636
Dongen	416	15	136	128	123	73
Dordrecht	1.945	16	1.187	1.132	532	555
Drechterland	197	10	88	76	22	19
Drimmelen	505	18	95	105	160	145
Dronten	304	7	626	573	157	143
Druten	475	24	98	77	252	225
Duiven	192	8	160	147	40	37
Echt-Susteren	647	20	147	129	281	238
Edam-Volendam	299	8	153	147	38	37
Ede	1.899	16	1.985	1.898	665	693
Eemnes	80	8	45	47	11	12
Eemsdelta	712	16	260	253	155	149
Eersel	430	21	81	78	184	174
Eijsden-Margraten	346	13	163	156	41	39
Eindhoven	3.010	12	13.725	12.818	3.431	3.205
Elburg	414	17	154	136	105	117

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2023**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2023***	**Aantal uitwonende studenten 2022****	**Aantal uitwonende studenten 2023 *****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2022******	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2023**
Emmen	1.520	14	818	826	307	228
Enkhuizen	261	14	115	112	44	29
Enschede	2.879	18	11.121	10.595	3.298	3.306
Epe	498	15	140	123	93	70
Ermelo	1.310	48	164	168	990	973
Etten-Leur	465	10	231	244	58	61
Geertruidenberg	341	15	131	105	88	62
Geldrop-Mierlo	312	8	292	289	73	72
Gemert-Bakel	235	7	133	109	33	27
Gennep	733	41	66	74	501	507
Gilze en Rijen	278	10	156	131	39	33
Goeree-Overflakkee	1.048	20	232	213	412	390
Goes	913	23	270	256	375	434
Goirle	324	13	135	128	72	32
Gooise Meren	657	11	479	437	120	109
Gorinchem	564	15	321	307	80	111
Gouda	1.173	16	1.040	1.002	375	386
Groningen	2.547	11	36.776	34.064	9.194	8.516
Gulpen-Wittem	269	19	65	68	96	90
Haaksbergen	388	16	130	138	82	85
Haarlem	2.230	13	3.082	2.784	771	696
Haarlemmermeer	1.425	9	1.252	1.205	313	301
Halderberge	472	15	136	126	101	76
Hardenberg	930	15	375	363	144	160
Harderwijk	602	12	373	316	93	79
Hardinxveld-Giessendam	218	12	98	106	25	27
Harlingen	277	17	130	112	69	82
Hattem	166	13	88	75	22	19
Heemskerk	639	16	219	221	134	151
Heemstede	595	21	157	145	264	248
Heerde	292	15	97	90	24	50
Heerenveen	777	15	516	470	157	183
Heerlen	1.314	15	970	894	377	337
Heeze-Leende	355	21	79	63	154	142
Heiloo	267	11	130	118	33	30
Hellendoorn	806	22	200	178	197	351
Hellevoetsluis			201		50	
Helmond	637	7	627	583	157	146
Hendrik-Ido-Ambacht	296	9	177	156	44	39
Hengelo	877	11	1.415	1.360	354	340
Het Hogeland	734	15	372	309	193	145
Heumen	237	14	156	150	39	43
Heusden	442	10	229	188	57	47
Hillegom	310	14	120	116	40	30
Hilvarenbeek	176	11	72	53	18	13

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2023**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2023***	**Aantal uitwonende studenten 2022****	**Aantal uitwonende studenten 2023 *****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2022********	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2023**
Hilversum	1.161	12	1.213	1.175	303	294
Hoeksche Waard	1.016	11	368	335	92	84
Hof van Twente	482	14	195	176	63	44
Hollands Kroon	530	11	202	184	51	46
Hoogeveen	1.102	20	332	347	383	411
Hoorn	797	11	537	496	134	124
Horst aan de Maas	594	14	177	154	46	39
Houten	425	8	393	395	98	99
Huizen	677	16	208	201	162	159
Hulst	599	22	73	70	198	237
IJsselstein	301	9	245	219	61	55
Kaag en Braassem	193	7	169	153	42	38
Kampen	858	15	526	498	246	217
Kapelle	116	9	46	53	12	13
Katwijk	930	14	416	370	104	105
Kerkrade	925	20	274	244	340	357
Koggenland	302	13	79	73	20	18
Krimpen aan den IJssel	293	10	174	163	44	41
Krimpenerwaard	608	11	319	288	80	72
Laarbeek	254	11	102	98	26	25
Land van Cuijk	1.517	17	544	504	373	383
Landgraaf	825	22	214	201	382	363
Landsmeer	70	6	72	60	18	15
Lansingerland	511	8	381	366	95	92
Laren	488	42	36	37	339	336
Leeuwarden	1.779	14	7.091	6.636	1.828	1.687
Leiden	1.153	9	14.217	13.882	3.554	3.471
Leiderdorp	228	8	379	337	95	84
Leidschendam-Voorburg	898	12	972	937	243	234
Lelystad	851	10	693	694	173	174
Leudal	616	17	117	142	142	154
Leusden	405	13	203	185	51	46
Lingewaard	606	13	291	223	73	56
Lisse	133	6	109	116	27	29
Lochem	628	18	158	143	242	191
Loon op Zand	333	14	89	94	22	29
Lopik	123	8	50	58	13	15
Losser	497	21	143	128	226	207
Maasdriel	241	9	79	75	20	19
Maasgouw	937	39	105	94	543	626
Maashorst	786	13	274	258	69	65
Maassluis	257	7	234	233	59	58
Maastricht	1.720	14	14.565	13.673	3.669	3.447
Medemblik	777	17	171	159	137	183
Meerssen	313	17	131	132	88	90

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2023**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2023***	**Aantal uitwonende studenten 2022****	**Aantal uitwonende studenten 2023*****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2022******	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2023**
Meierijstad	887	11	342	344	86	86
Meppel	614	17	624	558	324	265
Middelburg	664	13	979	1.146	245	287
Midden Drenthe	516	15	187	197	105	97
Midden-Delfland	105	5	162	156	41	39
Midden-Groningen	1.171	19	447	440	444	433
Moerdijk	346	9	153	164	38	41
Molenlanden	397	9	202	170	51	43
Montferland	455	12	177	173	44	43
Montfoort U	53	4	65	65	16	16
Mook en Middelaar	69	9	65	61	16	15
Neder-Betuwe	264	10	87	94	22	24
Nederweert	198	11	69	65	17	16
Nieuwegein	414	6	710	651	178	163
Nieuwkoop	583	20	115	107	230	204
Nijkerk	382	8	242	239	61	60
Nijmegen	2.460	13	17.501	17.278	4.375	4.320
Nissewaard	838	10	584	532	146	133
Noardeast-Fryslân	648	14	304	294	94	91
Noord-Beveland	108	14	32	26	8	7
Noordenveld	352	11	171	177	43	44
Noordoostpolder	703	14	267	258	102	83
Noordwijk	990	22	289	272	466	435
Nuenen c.a.	125	5	151	126	38	32
Nunspeet	644	22	152	146	284	285
Oegstgeest	380	15	432	419	201	130
Oirschot	254	13	64	65	35	16
Oisterwijk	663	20	178	152	273	247
Oldambt	652	17	232	210	161	167
Oldebroek	236	10	111	115	28	29
Oldenzaal	442	14	244	186	65	49
Olst-Wijhe	394	21	109	95	174	161
Ommen	356	19	108	90	104	118
Oost Gelre	877	29	148	140	334	501
Oosterhout	484	8	364	344	91	86
Ooststellingwerf	633	24	112	121	318	307
Oostzaan	77	8	42	34	11	9
Opmeer	94	8	34	35	9	9
Opsterland	656	22	197	166	294	284
Oss	923	10	615	583	154	146
Oude IJsselstreek	864	22	196	176	330	362
Ouder-Amstel	133	9	236	187	59	47
Oudewater	125	12	38	40	10	10
Overbetuwe	622	13	310	313	78	78
Papendrecht	194	6	180	185	45	46

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2023**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2023***	**Aantal uitwonende studenten 2022****	**Aantal uitwonende studenten 2023 *****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2022********	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2023**
Peel en Maas	712	16	154	152	89	126
Pekela	118	10	67	60	17	15
Pijnacker-Nootdorp	704	12	594	566	149	142
Purmerend	1.449	15	585	600	332	304
Putten	304	12	117	124	29	31
Raalte	734	19	181	183	163	249
Reimerswaal	187	8	76	84	19	21
Renkum	876	28	265	242	565	503
Renswoude	6	1	36	36	9	9
Reusel-De Mierden	73	5	45	53	11	13
Rheden	944	22	706	653	484	507
Rhenen	356	18	149	133	130	109
Ridderkerk	539	11	293	292	73	73
Rijssen-Holten	481	12	168	168	42	42
Rijswijk	643	11	946	881	237	220
Roerdalen	282	14	78	77	20	19
Roermond	771	13	535	467	134	117
Roosendaal	1.318	17	490	459	186	363
Rotterdam	10.110	15	30.525	29.242	8.248	8.272
Rozendaal	9	5	15	18	4	5
Rucphen	201	9	60	75	15	19
Schagen	601	13	225	230	56	58
Scherpenzeel	131	13	52	45	13	11
Schiedam	960	12	1.064	1.011	266	253
Schiermonnikoog	0	0	6	4	2	1
Schouwen-Duiveland	401	12	139	144	35	36
's-Gravenhage	8.692	15	19.772	18.507	5.921	5.563
's-Hertogenbosch	2.252	14	3.306	3.055	930	828
Simpelveld	79	8	77	60	19	15
Sint-Michielsgestel	412	14	157	143	40	36
Sittard-Geleen	1.412	15	930	942	361	377
Sliedrecht	954	36	166	169	609	635
Sluis	293	13	65	55	16	14
Smallingerland	1.023	18	466	423	401	356
Soest	556	12	335	330	84	83
Someren	251	13	90	85	23	21
Son en Breugel	256	14	107	100	33	33
Stadskanaal	549	17	137	128	116	138
Staphorst	108	6	76	83	19	21
Stede Broec	255	12	101	103	25	26
Steenbergen	261	11	98	105	25	26
Steenwijkerland	563	12	281	248	70	62
Stein	194	8	125	112	31	28
Stichtse Vecht	543	8	444	432	111	108
Sudwest Fryslan	1.286	14	650	588	285	181

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2023**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2023***	**Aantal uitwonende studenten 2022****	**Aantal uitwonende studenten 2023 *****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2022********	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2023**
Terneuzen	680	12	195	195	49	49
Terschelling	49	10	384	343	96	86
Texel	265	19	50	55	119	86
Teylingen	395	10	278	273	70	68
Tholen	306	11	104	104	26	26
Tiel	683	16	287	262	209	162
Tilburg	3.806	17	12.956	12.333	4.030	3.751
Tubbergen	213	10	83	78	21	20
Twenterand	373	11	122	126	31	32
Tynaarlo	930	27	207	190	512	501
Tytsjerksteradiel	622	19	237	205	180	226
Uitgeest	54	4	98	90	25	23
Uithoorn	255	8	190	189	48	47
Urk	292	13	105	115	26	29
Utrecht	3.437	9	29.397	27.897	7.349	6.974
Utrechtse Heuvelrug	1.455	29	363	321	785	840
Vaals	132	13	101	94	25	24
Valkenburg aan de Geul	408	25	121	126	108	214
Valkenswaard	370	12	158	151	40	38
Veendam	314	11	178	173	45	43
Veenendaal	843	12	559	538	140	135
Veere	295	13	72	83	18	21
Veldhoven	704	15	291	260	168	129
Velsen	741	11	415	369	104	92
Venlo	1.149	11	1.216	1.171	304	293
Venray	955	21	199	191	390	388
Vijfheerenlanden	834	14	348	344	87	92
Vlaardingen	1.138	15	687	679	251	273
Vlieland	10	8	26	20	7	5
Vlissingen	679	15	834	736	209	241
Voerendaal	131	11	67	79	17	20
Voorne aan Zee	747	10		350		88
Voorschoten	248	10	319	274	80	69
Voorst	739	29	115	117	418	421
Vught	866	27	204	196	444	472
Waadhoeke	738	16	313	299	121	169
Waalre	126	7	94	91	24	23
Waalwijk	528	11	254	242	64	61
Waddinxveen	261	8	207	188	52	47
Wageningen	794	19	7.407	7.123	2.026	2.011
Wassenaar	378	14	181	151	45	43
Waterland	118	7	100	97	25	24
Weert	756	15	334	304	128	131
West Betuwe	618	12	191	177	48	44
West Maas en Waal	268	13	93	79	24	20

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2023**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2023***	**Aantal uitwonende studenten 2022****	**Aantal uitwonende studenten 2023 *****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2022********	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2023**
Westerkwartier	1.064	16	481	424	326	275
Westerveld	564	28	89	73	295	308
Westervoort	152	10	100	101	25	25
Westerwolde	388	15	81	70	20	40
Westland	1.399	12	507	491	127	123
Weststellingwerf	506	19	153	141	180	176
Westvoorne			60		15	
Wierden	194	8	119	111	30	28
Wijchen	453	11	273	247	68	62
Wijdemeren	212	9	103	116	26	29
Wijk bij Duurstede	163	7	121	129	30	32
Winterswijk	544	19	157	154	167	180
Woensdrecht	267	12	54	53	14	13
Woerden	595	11	410	354	103	89
Wormerland	100	6	97	91	24	23
Woudenberg	310	22	88	91	121	135
Zaanstad	1.529	10	1.356	1.363	339	341
Zaltbommel	292	10	134	128	34	32
Zandvoort	398	23	120	114	135	185
Zeewolde	119	5	140	140	35	35
Zeist	2.001	30	1.726	1.617	1.576	1.487
Zevenaar	475	11	272	258	68	65
Zoetermeer	709	6	1.170	1.107	293	277
Zoeterwoude	418	44	78	77	300	307
Zuidplas	524	11	295	255	74	64
Zundert	409	18	83	75	147	118
Zutphen	926	19	437	402	410	359
Zwartewaterland	295	13	99	101	25	25
Zwijndrecht	453	10	295	280	74	70
Zwolle	2.057	16	4.232	3.999	1.203	1.232

* het landelijk gemiddelde per 1000 inwoners is 13,780416. Per gemeente dient het meerdere boven het landelijke gemiddelde te

** Het aantal dient te worden vermenigvuldigd met de wegingsfactor van 25%. Bron: CBS, stand 31-12-2020, afgerond op

*** het aantal dient te worden vermenigvuldigd met de wegingsfactor van 25%. Bron: CBS, stand 31-12-2021, afgerond op

**** inclusief de ophoging aantal personen in zorginstellingen bevoorschotting uitkeringsjaar 2022, stand september 2022 (zie

Bijlage 2.4.2 Aanvullende informatie uitkeringsfactor

Het begrip uitkeringsfactor
Op diverse plaatsen in deze circulaire wordt de term uitkeringsfactor genoemd, de voor alle gemeenten gelijke vermenigvuldigingsfactor. De berekening van de uitkeringsfactor is gebaseerd op twee grootheden. De eerste is globaal genomen de som van de algemene uitkering en de ozb-maatstaf, een bedrag van ongeveer € 40 miljard[12]. De tweede is de zogenaamde uitkeringsbasis, ongeveer € 29,5 miljard[13]. Dat bedrag wordt verkregen door van alle maatstaven de aantallen te vermenigvuldigen met het bijbehorende bedrag per eenheid (de uitkomst hiervan heet de - landelijke – uitkeringsbasis; er is ook een uitkeringsbasis voor elke gemeente: het product van de gemeentelijke aantallen en de bedragen per eenheid). Beide grootheden worden op elkaar gedeeld om uit te komen op de uitkeringsfactor, die nu ongeveer 1,300 à 1,490 bedraagt[14]. Afronding op drie decimalen is gebruikelijk. Bij definitieve vaststelling van de uitkeringsfactor wordt afgerond op vier decimalen.

De uitkeringsfactor speelt bij de verdeling van bedragen steeds een rol en is daardoor aan veranderingen onderhevig. Die ontstaan – meer bijzondere oorzaken als veranderingen in het verdeelstelsel buiten beschouwing latend - door twee oorzaken:

1. Mutaties in de algemene uitkering
Sommige mutaties in de algemene uitkering worden over de gemeenten verdeeld naar rato van de gemeentelijke uitkeringsbasis. Dit gebeurt door de uitkeringsfactor te verhogen (bij een toevoeging) of te verlagen (bij een uitname). Deze verdeelwijze illustreert ook het praktische nut van de uitkeringsfactor. Het alternatief om hetzelfde effect voor de verdeling te bereiken zou zijn om alle bedragen per eenheid met een gelijk percentage te verhogen of te verlagen.

2. Veranderingen in het aantal eenheden van de maatstaven
Door de groei van bijvoorbeeld het aantal inwoners neemt de uitkeringsbasis toe. Door een verlaging van de uitkeringsfactor wordt ervoor gezorgd dat niet meer algemene uitkering wordt uitgekeerd dan beschikbaar is. Opnieuw geldt dat zonder uitkeringsfactor alle bedragen per eenheid zouden moeten worden verlaagd om hetzelfde effect te bereiken. Verlaging van het bedrag per inwoner zou even eenvoudig zijn als verlaging van de uitkeringsfactor, maar die verdeelwijze doet geen recht aan de beoogde dynamiek van de verdeling.

Berekening uitkeringsfactoren in constante prijzen
Om gemeenten die hun begroting in constante prijzen willen opstellen te faciliteren, is in de

[12] Voor uitkeringsjaar 2023 stand septembercirculaire 2023.
[13] Voor uitkeringsjaar 2023 stand septembercirculaire 2023.
[14] Uitkeringsfactor 2023-2028 stand septembercirculaire 2023.

gemeentefondsrubriek op internet zoals gebruikelijk een rekenmodel in constante prijzen gepubliceerd. In dit rekenmodel is een hulpmiddel opgenomen waarin gemeenten hun eigen prijsindexen kunnen invullen en/of loon- en prijsindicatoren die het CPB onderscheidt. Op basis van de CEP of de MEV worden in het rekenmodel en in hoofdstuk 4 van de circulaires, als service, de ramingsgegevens van een aantal indicatoren van het CPB gepresenteerd. Na het invullen van de indexatiecijfers berekent het model automatisch de uitkering in het gemeentefonds in constante prijzen

Bijlage 2.4.3 Volumina maatstaven 2023-2028

Volumina maatstaven 2023-2028 (ramingen september 2023)

maatstaven	2023	2024	2025
bedrijven	2.358.580	2.478.658	2.617.999
bijstandsontvangers	405.786	400.647	406.297
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	121.243	128.214	137.452
éénpersoonshuishoudens	3.266.042	3.254.301	3.291.369
extra groei jongeren	8.101	8.148	8.160
huishoudens met een laag inkomen met drempel	1.471.525	1.486.369	1.498.609
inwoners	17.811.291	17.998.922	18.130.127
inwoners 75+ met drempel	587.831	612.422	634.691
jongeren	3.313.102	3.332.329	3.336.887
laag opleidingsniveau met drempel	1.757.911	1.752.371	1.745.007
leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	379.277	381.527	383.706
leerlingen voortgezet onderwijs	695.552	690.655	689.724
loonkostensubsidie	29.488	34.307	39.126
migratieachtergrond	2.640.225	2.654.107	2.725.648
landelijke centrumfunctie	17.811.280	17.998.911	18.130.116
lokale centrumfunctie	17.811.240	17.998.870	18.130.075
regionale centrumfunctie	17.811.200	17.998.830	18.130.034
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	14.972.055	14.972.055	14.972.055
oeverlengte*bodemfactor gemeente	1.156.634	1.156.634	1.156.634
omgevingsadressendichtheid	17.427.416	17.603.878	17.978.857
onderwijsachterstand	941.959	939.333	938.613
oppervlak bebouwing buitengebied	28.380	28.483	28.546
oppervlak bebouwing buitengebied bodemfactor buitengebied	30.028	30.137	30.205
oppervlak bebouwing woonkern	87.634	88.555	89.460
oppervlak bebouwing woonkern bodemfactor woonkern	95.435	96.410	97.396
oppervlak binnenwater	196.961	196.961	196.961
oppervlak buitenwater	308.557	308.557	308.557
oppervlak land * bodemfactor gemeente	3.579.452	3.579.452	3.579.452
oppervlak land	3.363.129	3.363.129	3.363.129
ozb niet-woningen eigenaren	309.717.100.000	319.066.018.411	331.299.570.508
ozb niet-woningen gebruikers	298.761.750.000	307.779.977.360	319.580.802.801
ozb woningen eigenaren	2.392.878.000.000	2.489.275.578.959	2.568.811.580.705
woonruimten	8.389.748	8.474.699	8.655.218
woonruimten bodemfactor woonkern	9.277.706	9.371.647	9.571.273

(voortzetting op volgende bladzijde)

Volumina maatstaven 2023-2028 (ramingen september 2023)

maatstaven	2026	2027	2028
bedrijven	2.743.435	2.885.216	3.035.063
bijstandsontvangers	416.586	425.111	433.252
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	148.192	158.451	170.040
éénpersoonshuishoudens	3.327.862	3.363.591	3.398.734
extra groei jongeren	8.177	8.183	8.196
huishoudens met een laag inkomen met drempel	1.510.304	1.521.409	1.531.946
inwoners	18.240.737	18.330.378	18.418.013
inwoners 75+ met drempel	655.437	674.802	695.378
jongeren	3.344.195	3.346.617	3.351.677
laag opleidingsniveau met drempel	1.729.847	1.720.598	1.710.138
leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	385.311	387.344	389.302
leerlingen voortgezet onderwijs	689.582	687.607	686.594
loonkostensubsidie	41.716	44.307	46.959
migratieachtergrond	2.795.616	2.863.691	2.929.889
landelijke centrumfunctie	18.240.726	18.330.367	18.418.002
lokale centrumfunctie	18.240.685	18.330.326	18.417.960
regionale centrumfunctie	18.240.644	18.330.284	18.417.919
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor			
	14.972.055	14.972.055	14.972.055
oeverlengte*bodemfactor gemeente	1.156.634	1.156.634	1.156.634
omgevingsadressendichtheid	18.106.021	18.234.113	18.363.140
onderwijsachterstand	934.860	932.507	930.243
oppervlak bebouwing buitengebied *	28.603	28.678	28.743
oppervlak bebouwing buitengebied bodemfactor buitengebied			
	30.265	30.344	30.413
oppervlak bebouwing woonkern *	90.375	91.284	92.226
oppervlak bebouwing woonkern bodemfactor woonkern			
	98.375	99.391	100.401
oppervlak binnenwater	196.961	196.961	196.961
oppervlak buitenwater	308.557	308.557	308.557
oppervlak land * bodemfactor gemeente	3.579.452	3.579.452	3.579.452
oppervlak land	3.363.129	3.363.129	3.363.129
ozb niet-woningen eigenaren	335.517.462.874	339.790.001.532	344.117.899.792
ozb niet-woningen gebruikers	323.649.499.378	327.770.909.291	331.945.720.621
ozb woningen eigenaren	2.596.065.290.339	2.623.614.252.115	2.651.461.686.084
woonruimten	8.716.436	8.778.101	8.840.216
woonruimten bodemfactor woonkern	9.638.970	9.707.161	9.775.850

Gewijzigde volumina 2023 ten opzichte van stand meicirculaire 2023

bedrijven	oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor
bijstandsontvangers	omgevingsadressendichtheid
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	onderwijsachterstand
éénpersoonshuishoudens	oppervlak binnenwater
extra groei jongeren	oppervlak land
extra groei leerlingen voortgezet onderwijs	oppervlak land * bodemfactor gemeente
huishoudens met een laag inkomen met drempel	inwoners waddengemeenten (<2500 inwoners)
inwoners	inwoners waddengemeenten (>7500 inwoners)
inwoners 75+ met drempel	inwoners waddengemeenten (2500 tot 7500 inwoners)
jongeren	woonruimten *
kernen	woonruimten bodemfactor woonkern
laag opleidingsniveau met drempel	ozb niet-woningen eigenaren
leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	ozb niet-woningen gebruikers
leerlingen voortgezet onderwijs	ozb woningen eigenaren
loonkostensubsidie	
migratieachtergrond	
landelijke centrumfunctie	
lokale centrumfunctie	
regionale centrumfunctie	

Raming groeifactoren: inwoners en woonruimten 2023-2028

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
inwoners	1,013	1,011	1,007	1,006	1,005	1,005
woonruimten	1,010	1,010	1,021	1,007	1,007	1,007

3.2-2 Decentralisatie-uitkering Knelpuntenverdeelproblematiek

Decentralisatie-uitkering Knelpuntenverdeelproblematiek			
Gemeente	**Bedrag 2028**	**Gemeente**	**Bedrag 2028**
Alblasserdam	5.637	Middelburg	50.900
Albrandswaard	19.057	Molenlanden	190.605
Alkmaar	86.884	Nissewaard	82.392
Amsterdam	60.219	Noord-Beveland	91.874
Barendrecht	12.801	Oostzaan	16.156
Bergen (NH.)	49.058	Opmeer	38.801
Borsele	143.501	Papendrecht	2.805
Castricum	22.821	Purmerend	87.361
Den Helder	47.872	Reimerswaal	105.490
Drechterland	56.532	Ridderkerk	21.979
Edam-Volendam	56.739	Rotterdam	5.488
Enkhuizen	12.481	Schagen	111.161
Goeree-Overflakkee	330.021	Schouwen-Duiveland	263.173
Goes	92.111	Sliedrecht	12.992
Gorinchem	12.350	Sluis	278.378
Hardinxveld-Giessendam	11.851	Stede Broec	15.655
Hendrik-Ido-Ambacht	6.093	Terneuzen	256.945
Hoeksche Waard	322.439	Tholen	160.818
Hollands Kroon	59.580	Uitgeest	20.927
Hoorn	15.921	Veere	150.685
Hulst	196.060	Vijfheerenlanden	148.962
Kapelle	36.475	Vlissingen	37.355
Koggenland	74.852	Voorne aan Zee	130.576
Krimpen aan den IJssel	4.728	Waterland	55.153
Krimpenerwaard	140.137	Wormerland	45.241
Landsmeer	27.902	Zwijndrecht	20.296
Medemblik	125.723	**Totaal**	**4.432.013**

3.2-6 Decentralisatie-uitkering Regionale Energie Strategieën

Decentralisatie-uitkering Regionale Energie Strategieën	
Gemeente	**Bedrag 2024 en verder**
Alphen aan den Rijn	423.374
Amersfoort	276.667
Barendrecht	570.000
Bernheze	406.434
Breda	490.082
Brummen	297.737
Cranendonck	574.671
Culemborg	281.176
Doetinchem	303.978
Dordrecht	274.187
Goeree-Overflakkee	146.634
Goes	376.059
Gorinchem	159.769
Heerlen	454.883
Het Hogeland	397.208
Hoeksche Waard	153.189
Leeuwarden	493.820
Nijkerk	330.169
Nijmegen	510.387
Oldebroek	256.127
Tilburg	347.526
Utrecht	562.946
Venlo	428.487
Zuidplas	265.721
Totaal	**8.781.231**

3.2-8 Decentralisatie-uitkering Begeleiding jongeren naar werk

Decentralisatie-uitkering Begeleiding jongeren naar werk	
Gemeente	**Bedrag 2024**
Alkmaar	479.205
Almere	465.504
Amersfoort	275.088
Amsterdam	1.104.923
Apeldoorn	474.696
Arnhem	384.383
Breda	530.202
Doetinchem	262.211
Dordrecht	281.903
Ede	267.579
Eindhoven	401.215
Emmen	266.701
Enschede	567.020
Goes	313.002
Gorinchem	170.081
Gouda	208.570
Groningen	595.530
Haarlem	313.979
Heerlen	444.233
Helmond	247.909
Hilversum	222.005
Leeuwarden	499.676
Leiden	368.946
Nijmegen	288.625
Roermond	222.492
Rotterdam	1.466.163
's-Gravenhage	820.624
's-Hertogenbosch	459.546
Tiel	233.579
Tilburg	402.742
Utrecht	582.831
Venlo	276.748
Zaanstad	319.823
Zoetermeer	293.113
Zwolle	384.151
Totaal	**14.894.998**

3.2-9 Decentralisatie-uitkering Veilig Wonen

Decentralisatie-uitkering Veilig wonen				
Gemeente	**Bedrag 2023**	**Bedrag 2024**	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**
Aa en Hunze	7.062	7.062	7.062	7.062
Aalsmeer	7.062	7.062	7.062	7.062
Aalten	7.062	7.062	7.062	7.062
Achtkarspelen	7.062	7.062	7.062	7.062
Alblasserdam	7.062	7.062	7.062	7.062
Albrandswaard	7.062	7.062	7.062	7.062
Alkmaar	7.062	7.062	7.062	7.062
Almelo	7.062	7.062	7.062	7.062
Almere	7.062	7.062	7.062	7.062
Alphen aan den Rijn	7.062	7.062	7.062	7.062
Alphen-Chaam	7.062	7.062	7.062	7.062
Altena	7.062	7.062	7.062	7.062
Ameland	7.062	7.062	7.062	7.062
Amersfoort	7.062	7.062	7.062	7.062
Amstelveen	7.062	7.062	7.062	7.062
Amsterdam	7.062	7.062	7.062	7.062
Apeldoorn	7.062	7.062	7.062	7.062
Arnhem	7.062	7.062	7.062	7.062
Assen	7.062	7.062	7.062	7.062
Asten	7.062	7.062	7.062	7.062
Baarle-Nassau	7.062	7.062	7.062	7.062
Baarn	7.062	7.062	7.062	7.062
Barendrecht	7.062	7.062	7.062	7.062
Barneveld	7.062	7.062	7.062	7.062
Beek	7.062	7.062	7.062	7.062
Beekdaelen	7.062	7.062	7.062	7.062
Beesel	7.062	7.062	7.062	7.062
Berg en Dal	7.062	7.062	7.062	7.062
Bergeijk	7.062	7.062	7.062	7.062
Bergen (L.)	7.062	7.062	7.062	7.062
Bergen (NH.)	7.062	7.062	7.062	7.062
Bergen op Zoom	7.062	7.062	7.062	7.062
Berkelland	7.062	7.062	7.062	7.062
Bernheze	7.062	7.062	7.062	7.062
Best	7.062	7.062	7.062	7.062
Beuningen	7.062	7.062	7.062	7.062
Beverwijk	7.062	7.062	7.062	7.062
Bladel	7.062	7.062	7.062	7.062
Blaricum	7.062	7.062	7.062	7.062
Bloemendaal	7.062	7.062	7.062	7.062
Bodegraven-Reeuwijk	7.062	7.062	7.062	7.062
Boekel	7.062	7.062	7.062	7.062
Borger-Odoorn	7.062	7.062	7.062	7.062
Borne	7.062	7.062	7.062	7.062
Borsele	7.062	7.062	7.062	7.062

Decentralisatie-uitkering Veilig wonen				
Gemeente	**Bedrag 2023**	**Bedrag 2024**	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**
Boxtel	7.062	7.062	7.062	7.062
Breda	7.062	7.062	7.062	7.062
Bronckhorst	7.062	7.062	7.062	7.062
Brummen	7.062	7.062	7.062	7.062
Brunssum	7.062	7.062	7.062	7.062
Bunnik	7.062	7.062	7.062	7.062
Bunschoten	7.062	7.062	7.062	7.062
Buren	7.062	7.062	7.062	7.062
Capelle aan den IJssel	7.062	7.062	7.062	7.062
Castricum	7.062	7.062	7.062	7.062
Coevorden	7.062	7.062	7.062	7.062
Cranendonck	7.062	7.062	7.062	7.062
Culemborg	7.062	7.062	7.062	7.062
Dalfsen	7.062	7.062	7.062	7.062
Dantumadiel	7.062	7.062	7.062	7.062
De Bilt	7.062	7.062	7.062	7.062
De Fryske Marren	7.062	7.062	7.062	7.062
De Ronde Venen	7.062	7.062	7.062	7.062
De Wolden	7.062	7.062	7.062	7.062
Delft	7.062	7.062	7.062	7.062
Den Helder	7.062	7.062	7.062	7.062
Deurne	7.062	7.062	7.062	7.062
Deventer	7.062	7.062	7.062	7.062
Diemen	7.062	7.062	7.062	7.062
Dijk en Waard	7.062	7.062	7.062	7.062
Dinkelland	7.062	7.062	7.062	7.062
Doesburg	7.062	7.062	7.062	7.062
Doetinchem	7.062	7.062	7.062	7.062
Dongen	7.062	7.062	7.062	7.062
Dordrecht	7.062	7.062	7.062	7.062
Drechterland	7.062	7.062	7.062	7.062
Drimmelen	7.062	7.062	7.062	7.062
Dronten	7.062	7.062	7.062	7.062
Druten	7.062	7.062	7.062	7.062
Duiven	7.062	7.062	7.062	7.062
Echt-Susteren	7.062	7.062	7.062	7.062
Edam-Volendam	7.062	7.062	7.062	7.062
Ede	7.062	7.062	7.062	7.062
Eemnes	7.062	7.062	7.062	7.062
Eemsdelta	7.062	7.062	7.062	7.062
Eersel	7.062	7.062	7.062	7.062
Eijsden-Margraten	7.062	7.062	7.062	7.062
Eindhoven	7.062	7.062	7.062	7.062
Elburg	7.062	7.062	7.062	7.062
Emmen	7.062	7.062	7.062	7.062

Decentralisatie-uitkering Veilig wonen				
Gemeente	**Bedrag 2023**	**Bedrag 2024**	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**
Enkhuizen	7.062	7.062	7.062	7.062
Enschede	7.062	7.062	7.062	7.062
Epe	7.062	7.062	7.062	7.062
Ermelo	7.062	7.062	7.062	7.062
Etten-Leur	7.062	7.062	7.062	7.062
Geertruidenberg	7.062	7.062	7.062	7.062
Geldrop-Mierlo	7.062	7.062	7.062	7.062
Gemert-Bakel	7.062	7.062	7.062	7.062
Gennep	7.062	7.062	7.062	7.062
Gilze en Rijen	7.062	7.062	7.062	7.062
Goeree-Overflakkee	7.062	7.062	7.062	7.062
Goes	7.062	7.062	7.062	7.062
Goirle	7.062	7.062	7.062	7.062
Gooise Meren	7.062	7.062	7.062	7.062
Gorinchem	7.062	7.062	7.062	7.062
Gouda	7.062	7.062	7.062	7.062
Groningen	7.062	7.062	7.062	7.062
Gulpen-Wittem	7.062	7.062	7.062	7.062
Haaksbergen	7.062	7.062	7.062	7.062
Haarlem	7.062	7.062	7.062	7.062
Haarlemmermeer	7.062	7.062	7.062	7.062
Halderberge	7.062	7.062	7.062	7.062
Hardenberg	7.062	7.062	7.062	7.062
Harderwijk	7.062	7.062	7.062	7.062
Hardinxveld-Giessenda	7.062	7.062	7.062	7.062
Harlingen	7.062	7.062	7.062	7.062
Hattem	7.062	7.062	7.062	7.062
Heemskerk	7.062	7.062	7.062	7.062
Heemstede	7.062	7.062	7.062	7.062
Heerde	7.062	7.062	7.062	7.062
Heerenveen	7.062	7.062	7.062	7.062
Heerlen	7.062	7.062	7.062	7.062
Heeze-Leende	7.062	7.062	7.062	7.062
Heiloo	7.062	7.062	7.062	7.062
Hellendoorn	7.062	7.062	7.062	7.062
Helmond	7.062	7.062	7.062	7.062
Hendrik-Ido-Ambacht	7.062	7.062	7.062	7.062
Hengelo	7.062	7.062	7.062	7.062
Het Hogeland	7.062	7.062	7.062	7.062
Heumen	7.062	7.062	7.062	7.062
Heusden	7.062	7.062	7.062	7.062
Hillegom	7.062	7.062	7.062	7.062
Hilvarenbeek	7.062	7.062	7.062	7.062
Hilversum	7.062	7.062	7.062	7.062
Hoeksche Waard	7.062	7.062	7.062	7.062

Decentralisatie-uitkering Veilig wonen				
Gemeente	**Bedrag 2023**	**Bedrag 2024**	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**
Hof van Twente	7.062	7.062	7.062	7.062
Hollands Kroon	7.062	7.062	7.062	7.062
Hoogeveen	7.062	7.062	7.062	7.062
Hoorn	7.062	7.062	7.062	7.062
Horst aan de Maas	7.062	7.062	7.062	7.062
Houten	7.062	7.062	7.062	7.062
Huizen	7.062	7.062	7.062	7.062
Hulst	7.062	7.062	7.062	7.062
IJsselstein	7.062	7.062	7.062	7.062
Kaag en Braassem	7.062	7.062	7.062	7.062
Kampen	7.062	7.062	7.062	7.062
Kapelle	7.062	7.062	7.062	7.062
Katwijk	7.062	7.062	7.062	7.062
Kerkrade	7.062	7.062	7.062	7.062
Koggenland	7.062	7.062	7.062	7.062
Krimpen aan den IJssel	7.062	7.062	7.062	7.062
Krimpenerwaard	7.062	7.062	7.062	7.062
Laarbeek	7.062	7.062	7.062	7.062
Land van Cuijk	7.062	7.062	7.062	7.062
Landgraaf	7.062	7.062	7.062	7.062
Landsmeer	7.062	7.062	7.062	7.062
Lansingerland	7.062	7.062	7.062	7.062
Laren	7.062	7.062	7.062	7.062
Leeuwarden	7.062	7.062	7.062	7.062
Leiden	7.062	7.062	7.062	7.062
Leiderdorp	7.062	7.062	7.062	7.062
Leidschendam-Voorbu	7.062	7.062	7.062	7.062
Lelystad	7.062	7.062	7.062	7.062
Leudal	7.062	7.062	7.062	7.062
Leusden	7.062	7.062	7.062	7.062
Lingewaard	7.062	7.062	7.062	7.062
Lisse	7.062	7.062	7.062	7.062
Lochem	7.062	7.062	7.062	7.062
Loon op Zand	7.062	7.062	7.062	7.062
Lopik	7.062	7.062	7.062	7.062
Losser	7.062	7.062	7.062	7.062
Maasdriel	7.062	7.062	7.062	7.062
Maasgouw	7.062	7.062	7.062	7.062
Maashorst	7.062	7.062	7.062	7.062
Maassluis	7.062	7.062	7.062	7.062
Maastricht	7.062	7.062	7.062	7.062
Medemblik	7.062	7.062	7.062	7.062
Meerssen	7.062	7.062	7.062	7.062
Meierijstad	7.062	7.062	7.062	7.062
Meppel	7.062	7.062	7.062	7.062

Decentralisatie-uitkering Veilig wonen				
Gemeente	**Bedrag 2023**	**Bedrag 2024**	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**
Middelburg	7.062	7.062	7.062	7.062
Midden-Delfland	7.062	7.062	7.062	7.062
Midden-Drenthe	7.062	7.062	7.062	7.062
Midden-Groningen	7.062	7.062	7.062	7.062
Moerdijk	7.062	7.062	7.062	7.062
Molenlanden	7.062	7.062	7.062	7.062
Montferland	7.062	7.062	7.062	7.062
Montfoort	7.062	7.062	7.062	7.062
Mook en Middelaar	7.062	7.062	7.062	7.062
Neder-Betuwe	7.062	7.062	7.062	7.062
Nederweert	7.062	7.062	7.062	7.062
Nieuwegein	7.062	7.062	7.062	7.062
Nieuwkoop	7.062	7.062	7.062	7.062
Nijkerk	7.062	7.062	7.062	7.062
Nijmegen	7.062	7.062	7.062	7.062
Nissewaard	7.062	7.062	7.062	7.062
Noardeast-Fryslân	7.062	7.062	7.062	7.062
Noord-Beveland	7.062	7.062	7.062	7.062
Noordenveld	7.062	7.062	7.062	7.062
Noordoostpolder	7.062	7.062	7.062	7.062
Noordwijk	7.062	7.062	7.062	7.062
Nuenen, Gerwen en Ne	7.062	7.062	7.062	7.062
Nunspeet	7.062	7.062	7.062	7.062
Oegstgeest	7.062	7.062	7.062	7.062
Oirschot	7.062	7.062	7.062	7.062
Oisterwijk	7.062	7.062	7.062	7.062
Oldambt	7.062	7.062	7.062	7.062
Oldebroek	7.062	7.062	7.062	7.062
Oldenzaal	7.062	7.062	7.062	7.062
Olst-Wijhe	7.062	7.062	7.062	7.062
Ommen	7.062	7.062	7.062	7.062
Oost Gelre	7.062	7.062	7.062	7.062
Oosterhout	7.062	7.062	7.062	7.062
Ooststellingwerf	7.062	7.062	7.062	7.062
Oostzaan	7.062	7.062	7.062	7.062
Opmeer	7.062	7.062	7.062	7.062
Opsterland	7.062	7.062	7.062	7.062
Oss	7.062	7.062	7.062	7.062
Oude IJsselstreek	7.062	7.062	7.062	7.062
Ouder-Amstel	7.062	7.062	7.062	7.062
Oudewater	7.062	7.062	7.062	7.062
Overbetuwe	7.062	7.062	7.062	7.062
Papendrecht	7.062	7.062	7.062	7.062
Peel en Maas	7.062	7.062	7.062	7.062
Pekela	7.062	7.062	7.062	7.062

Decentralisatie-uitkering Veilig wonen				
Gemeente	**Bedrag 2023**	**Bedrag 2024**	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**
Pijnacker-Nootdorp	7.062	7.062	7.062	7.062
Purmerend	7.062	7.062	7.062	7.062
Putten	7.062	7.062	7.062	7.062
Raalte	7.062	7.062	7.062	7.062
Reimerswaal	7.062	7.062	7.062	7.062
Renkum	7.062	7.062	7.062	7.062
Renswoude	7.062	7.062	7.062	7.062
Reusel-De Mierden	7.062	7.062	7.062	7.062
Rheden	7.062	7.062	7.062	7.062
Rhenen	7.062	7.062	7.062	7.062
Ridderkerk	7.062	7.062	7.062	7.062
Rijssen-Holten	7.062	7.062	7.062	7.062
Rijswijk	7.062	7.062	7.062	7.062
Roerdalen	7.062	7.062	7.062	7.062
Roermond	7.062	7.062	7.062	7.062
Roosendaal	7.062	7.062	7.062	7.062
Rotterdam	7.062	7.062	7.062	7.062
Rozendaal	7.062	7.062	7.062	7.062
Rucphen	7.062	7.062	7.062	7.062
Schagen	7.062	7.062	7.062	7.062
Scherpenzeel	7.062	7.062	7.062	7.062
Schiedam	7.062	7.062	7.062	7.062
Schiermonnikoog	7.062	7.062	7.062	7.062
Schouwen-Duiveland	7.062	7.062	7.062	7.062
's-Gravenhage	7.062	7.062	7.062	7.062
's-Hertogenbosch	7.062	7.062	7.062	7.062
Simpelveld	7.062	7.062	7.062	7.062
Sint-Michielsgestel	7.062	7.062	7.062	7.062
Sittard-Geleen	7.062	7.062	7.062	7.062
Sliedrecht	7.062	7.062	7.062	7.062
Sluis	7.062	7.062	7.062	7.062
Smallingerland	7.062	7.062	7.062	7.062
Soest	7.062	7.062	7.062	7.062
Someren	7.062	7.062	7.062	7.062
Son en Breugel	7.062	7.062	7.062	7.062
Stadskanaal	7.062	7.062	7.062	7.062
Staphorst	7.062	7.062	7.062	7.062
Stede Broec	7.062	7.062	7.062	7.062
Steenbergen	7.062	7.062	7.062	7.062
Steenwijkerland	7.062	7.062	7.062	7.062
Stein	7.062	7.062	7.062	7.062
Stichtse Vecht	7.062	7.062	7.062	7.062
Súdwest-Fryslân	7.062	7.062	7.062	7.062
Terneuzen	7.062	7.062	7.062	7.062
Terschelling	7.062	7.062	7.062	7.062

Decentralisatie-uitkering Veilig wonen				
Gemeente	**Bedrag 2023**	**Bedrag 2024**	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**
Texel	7.062	7.062	7.062	7.062
Teylingen	7.062	7.062	7.062	7.062
Tholen	7.062	7.062	7.062	7.062
Tiel	7.062	7.062	7.062	7.062
Tilburg	7.062	7.062	7.062	7.062
Tubbergen	7.062	7.062	7.062	7.062
Twenterand	7.062	7.062	7.062	7.062
Tynaarlo	7.062	7.062	7.062	7.062
Tytsjerksteradiel	7.062	7.062	7.062	7.062
Uitgeest	7.062	7.062	7.062	7.062
Uithoorn	7.062	7.062	7.062	7.062
Urk	7.062	7.062	7.062	7.062
Utrecht	7.062	7.062	7.062	7.062
Utrechtse Heuvelrug	7.062	7.062	7.062	7.062
Vaals	7.062	7.062	7.062	7.062
Valkenburg aan de Geu	7.062	7.062	7.062	7.062
Valkenswaard	7.062	7.062	7.062	7.062
Veendam	7.062	7.062	7.062	7.062
Veenendaal	7.062	7.062	7.062	7.062
Veere	7.062	7.062	7.062	7.062
Veldhoven	7.062	7.062	7.062	7.062
Velsen	7.062	7.062	7.062	7.062
Venlo	7.062	7.062	7.062	7.062
Venray	7.062	7.062	7.062	7.062
Vijfheerenlanden	7.062	7.062	7.062	7.062
Vlaardingen	7.062	7.062	7.062	7.062
Vlieland	7.062	7.062	7.062	7.062
Vlissingen	7.062	7.062	7.062	7.062
Voerendaal	7.062	7.062	7.062	7.062
Voorne aan Zee	7.062	7.062	7.062	7.062
Voorschoten	7.062	7.062	7.062	7.062
Voorst	7.062	7.062	7.062	7.062
Vught	7.062	7.062	7.062	7.062
Waadhoeke	7.062	7.062	7.062	7.062
Waalre	7.062	7.062	7.062	7.062
Waalwijk	7.062	7.062	7.062	7.062
Waddinxveen	7.062	7.062	7.062	7.062
Wageningen	7.062	7.062	7.062	7.062
Wassenaar	7.062	7.062	7.062	7.062
Waterland	7.062	7.062	7.062	7.062
Weert	7.062	7.062	7.062	7.062
West Betuwe	7.062	7.062	7.062	7.062
West Maas en Waal	7.062	7.062	7.062	7.062
Westerkwartier	7.062	7.062	7.062	7.062
Westerveld	7.062	7.062	7.062	7.062

Decentralisatie-uitkering Veilig wonen				
Gemeente	**Bedrag 2023**	**Bedrag 2024**	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**
Westervoort	7.062	7.062	7.062	7.062
Westerwolde	7.062	7.062	7.062	7.062
Westland	7.062	7.062	7.062	7.062
Weststellingwerf	7.062	7.062	7.062	7.062
Wierden	7.062	7.062	7.062	7.062
Wijchen	7.062	7.062	7.062	7.062
Wijdemeren	7.062	7.062	7.062	7.062
Wijk bij Duurstede	7.062	7.062	7.062	7.062
Winterswijk	7.062	7.062	7.062	7.062
Woensdrecht	7.062	7.062	7.062	7.062
Woerden	7.062	7.062	7.062	7.062
Wormerland	7.062	7.062	7.062	7.062
Woudenberg	7.062	7.062	7.062	7.062
Zaanstad	7.062	7.062	7.062	7.062
Zaltbommel	7.062	7.062	7.062	7.062
Zandvoort	7.062	7.062	7.062	7.062
Zeewolde	7.062	7.062	7.062	7.062
Zeist	7.062	7.062	7.062	7.062
Zevenaar	7.062	7.062	7.062	7.062
Zoetermeer	7.062	7.062	7.062	7.062
Zoeterwoude	7.062	7.062	7.062	7.062
Zuidplas	7.062	7.062	7.062	7.062
Zundert	7.062	7.062	7.062	7.062
Zutphen	7.062	7.062	7.062	7.062
Zwartewaterland	7.062	7.062	7.062	7.062
Zwijndrecht	7.062	7.062	7.062	7.062
Zwolle	7.062	7.062	7.062	7.062
Totaal	**2.415.204**	**2.415.204**	**2.415.204**	**2.415.204**

3.2-11 Decentralisatie-uitkering Versterken arbeidsmarktregio's

Decentralisatie-uitkering Versterking arbeidsmarktregio's	
Gemeente	**Bedrag 2024 en verder**
Alkmaar	400.077
Amersfoort	400.077
Amsterdam	400.077
Apeldoorn	400.077
Arnhem	400.077
Breda	400.077
Doetinchem	400.077
Dordrecht	400.077
Ede	400.077
Eindhoven	400.077
Emmen	400.077
Enschede	400.077
Goes	400.077
Gorinchem	400.077
Gouda	400.077
Groningen	400.077
Haarlem	400.077
Heerlen	400.077
Helmond	400.077
Hilversum	400.077
Leeuwarden	400.077
Leiden	400.077
Lelystad	400.077
Nijmegen	400.077
Roermond	400.077
Rotterdam	400.077
's-Gravenhage	400.077
's-Hertogenbosch	989.664
Tiel	400.077
Tilburg	400.077
Utrecht	400.077
Venlo	400.077
Zaanstad	400.077
Zoetermeer	400.077
Zwolle	400.077
Totaal	**14.592.282**

3.2-12 Decentralisatie-uitkering Regionale doelgroepen specifieke aanpak

Decentralisatie-uitkering Regionale doelgroepen specifieke aanpak	
Gemeente	**Bedrag 2023**
Alkmaar	68.329
Amersfoort	68.329
Amsterdam	68.329
Apeldoorn	68.329
Arnhem	68.329
Breda	68.329
Doetinchem	68.329
Dordrecht	68.329
Ede	68.329
Eindhoven	68.329
Emmen	68.329
Enschede	68.329
Goes	68.329
Gorinchem	68.329
Gouda	68.329
Groningen	68.329
Haarlem	68.329
Heerlen	68.329
Helmond	68.329
Hilversum	68.329
Leeuwarden	68.329
Leiden	68.329
Lelystad	68.329
Nijmegen	68.329
Roermond	68.329
Rotterdam	68.329
's-Gravenhage	68.329
's-Hertogenbosch	68.329
Tiel	68.329
Tilburg	68.329
Utrecht	68.329
Venlo	68.329
Zaanstad	68.329
Zoetermeer	68.329
Zwolle	68.329
Totaal	**2.391.515**

3.2-13 Decentralisatie-uitkering Verkeersveiligheid

Decentralisatie-uitkering Verkeersveiligheid	
Gemeente	**Bedrag 2023 en verder**
Alkmaar	5.610
Almelo	2.404
Amsterdam	15.228
Capelle aan den IJssel	4.809
Diemen	3.206
Eindhoven	3.206
Enschede	6.412
Groningen	7.213
Helmond	2.404
Nijmegen	1.603
Rotterdam	30.456
's-Gravenhage	4.007
Tilburg	4.007
Utrecht	4.809
Totaal	**95.374**

3.2-14 Decentralisatie-uitkering Veilige steden

Decentralisatie-uitkering Veilige steden				
Gemeente	**Bedrag 2023**	**Bedrag 2024**	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**
Almelo	30.000	30.000	30.000	30.000
Almere	30.000	30.000	30.000	30.000
Amsterdam	50.000	50.000	50.000	50.000
Arnhem	30.000	30.000	30.000	30.000
Dordrecht	30.000	30.000	30.000	30.000
Enschede	30.000	30.000	30.000	30.000
Groningen	30.000	30.000	30.000	30.000
's-Gravenhage	50.000	50.000	50.000	50.000
Utrecht	50.000	50.000	50.000	50.000
Zaanstad	30.000	30.000	30.000	30.000
Totaal	**360.000**	**360.000**	**360.000**	**360.000**

3.2-15 Decentralisatie-uitkering LHBTI-beleid Regenboogsteden

Decentralisatie-uitkering LHBTI-beleid Regenboogsteden				
Gemeente	**Bedrag 2023**	**Bedrag 2024**	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**
Amstelveen	18.700	18.700	18.700	18.700
Breda	20.000	20.000	20.000	20.000
Dordrecht	20.000	20.000	20.000	20.000
Ede	20.000	20.000	20.000	20.000
Eindhoven	20.000	20.000	20.000	20.000
Enschede	20.000	20.000	20.000	20.000
Goes	20.000	20.000	20.000	20.000
Gouda	20.000	20.000	20.000	20.000
Groningen	20.000	20.000	20.000	20.000
Haarlemmermeer	20.000	20.000	20.000	20.000
Heerlen	20.000	20.000	20.000	20.000
Helmond	20.000	20.000	20.000	20.000
Hengelo	20.000	20.000	20.000	20.000
Hilversum	20.000	20.000	20.000	20.000
Hoorn	20.000	20.000	20.000	20.000
Leidschendam-Voorburg	20.000	20.000	20.000	20.000
Lelystad	20.000	20.000	20.000	20.000
Middelburg	20.000	20.000	20.000	20.000
Nijmegen	20.000	20.000	20.000	20.000
Nissewaard	20.000	20.000	20.000	20.000
Oss	20.000	20.000	20.000	20.000
Roermond	20.000	20.000	20.000	20.000
Roosendaal	20.000	20.000	20.000	20.000
Rotterdam	50.000	50.000	50.000	50.000
's-Gravenhage	50.000	50.000	50.000	50.000
Sittard-Geleen	20.000	20.000	20.000	20.000
Velsen	20.000	20.000	20.000	20.000
Venlo	20.000	20.000	20.000	20.000
Zaanstad	20.000	20.000	20.000	20.000
Zoetermeer	20.000	20.000	20.000	20.000
Zwolle	20.000	20.000	20.000	20.000
Totaal	**678.700**	**678.700**	**678.700**	**678.700**

4.4 Decentralisatie-uitkering Maatschappelijke opvang

Decentralisatie-uitkering Maatschappelijke opvang		
Gemeente	**Bedrag 2022**	**Bedrag 2023**
Alkmaar	3.858.664	3.597.871
Almelo	3.218.745	3.018.261
Almere	9.134.380	8.580.906
Amersfoort	4.718.814	4.383.662
Amsterdam	73.284.005	64.893.204
Apeldoorn	4.514.506	4.230.876
Arnhem	9.135.131	8.477.724
Assen	4.904.945	4.623.130
Bergen op Zoom	3.216.189	3.051.283
Breda	6.650.111	6.204.361
Delft	2.766.625	2.653.716
Den Helder	1.925.687	1.786.882
Deventer	4.111.565	3.845.636
Doetinchem	4.058.217	3.913.503
Dordrecht	5.763.708	5.427.247
Ede	3.752.276	3.631.978
Eindhoven	12.247.864	11.610.051
Emmen	3.384.159	3.200.999
Enschede	9.692.176	9.038.842
Gouda	2.321.313	2.178.246
Groningen	18.932.097	17.593.234
Haarlem	8.129.986	7.745.734
Heerlen	6.327.003	5.846.853
Helmond	3.202.923	3.042.290
Hilversum	2.408.938	2.287.298
Hoorn	2.454.460	2.259.991
Leeuwarden	15.327.987	14.758.097
Leiden	8.378.042	8.042.702
Maastricht	6.538.489	6.057.283
Nijmegen	11.034.376	10.431.739
Nissewaard	2.834.267	2.639.974
Oss	3.375.879	3.183.745
Purmerend	1.610.691	1.499.859
Rotterdam	47.003.426	40.912.356
's-Gravenhage	34.171.881	29.810.221
's-Hertogenbosch	5.479.214	5.177.801
Tilburg	9.126.932	8.885.938
Utrecht	27.619.988	25.858.716
Venlo	8.677.086	8.199.426
Vlaardingen	2.500.793	2.271.543
Vlissingen	7.010.395	6.990.649
Zaanstad	2.772.180	2.548.339
Zwolle	10.811.236	10.665.180
Totaal	**418.387.349**	**385.057.346**

4.7 Decentralisatie-uitkering Aanpak Laaggeletterdheid

Decentralisatie-uitkering Aanpak laaggeletterdheid	
Gemeente	**Bedrag 2024**
Almere	209.102
Amersfoort	158.461
Amsterdam	521.777
Apeldoorn	209.407
Arnhem	193.490
Breda	231.951
Doetinchem	145.493
Dordrecht	166.099
Ede	151.666
Eindhoven	207.521
Emmen	149.573
Enschede	227.505
Goes	177.693
Gorinchem	124.986
Gouda	142.732
Groningen	249.703
Haarlem	173.174
Heerlen	224.564
Helmond	146.222
Hilversum	141.457
Leeuwarden	220.610
Leiden	190.119
Nijmegen	167.233
Roermond	142.145
Rotterdam	550.185
's-Gravenhage	378.014
's-Hertogenbosch	201.908
Tiel	140.518
Tilburg	195.306
Utrecht	270.060
Venlo	150.637
Zaanstad	176.222
Zoetermeer	174.997
Zwolle	178.695
Totaal	**7.300.000**

Deze brochure is een uitgave van:
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
BFR/Bekostiging Binnenlands Bestuur
Postbus 20011 | 2500 EA Den Haag

September 2023

Bijlage B mededeling aan de raad “Septembercirculaire 2023”

1. Toelichting structurele effecten septembercirculaire 2023

	bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026	2027
	Meicirculaire 2023	56.922	59.684	60.437	55.834	55.222
	Septembercirculaire 2023	57.397	60.481	61.125	56.437	56.916
		475	797	688	603	1.694
	Correctie incidentele baten AU	7	81	7	7	0
	Structureel gevolg baten AU	468	716	681	596	1.694
	Analyse structurele baten					
a	Volume accres	0	0	0	0	1.011
b	LPO accres	0	703	663	530	586
c	BCF	529				
d	Rijksvaccinatieprogramma	0	5	5	4	4
e	Participatie	42	38	34	32	29
f	Overige- en hoeveelheidsverschillen	-103	-30	-21	31	-130
g	Jeugdmiddelen				-1	194
		468	716	681	596	1.694

De toelichting van de incidentele baten bij de septembercirculaire 2023 staat verderop.

1a. Volumeaccres
Sinds de meicirculaire 2022 is het volumedeel bevroren tot en met 2025. Vooruitlopend op een financieringssystematiek heeft het kabinet in de septembercirculaire 2022 eenmalig € 1 miljard extra beschikbaar gesteld in 2026. Bij de Voorjaarsnota 2023 is dit bedrag vanaf 2027 structureel gemaakt (verwerkt in de meicirculaire 2023) en is besloten om de volumeontwikkeling vanaf 2027 te indexeren op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). Deze nieuwe financieringssystematiek is in de Miljoenennota 2023 uitgewerkt en verwerkt in deze septembercirculaire 2023. De indexatie voor het volumedeel wordt vanaf 2027 gebaseerd op een 8-jaars (t-9 t/m t-2) historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product.

1b. Loon- en prijsontwikkelingenaccres (LPO accres)
Voor de jaren tot en met 2026 wordt de index voor loon-prijsontwikkeling berekend op basis van de Centraal Planbureau-raming van de loonvoet Overheid, index materiele consumptie en overheidsinvesteringen. Hierbij wordt een verdeling van 60/20/20 tussen ;loon, consumptie en investeringen aangehouden. Vanaf 2027 volgt de indexatie voor de loon-prijsontwikkeling de prijs bbp van het lopend jaar. Nu in de septembercirculaire 2023 zijn de LPO accressen vanaf 2024 bijgewerkt op basis van de laatste ramingen.

1c. BTW-compensatiefonds (BCF)
Het BCF-plafond bedraagt € 3,9 miljard voor gemeente in 2023. Als de gezamenlijke declaraties onder het plafond blijven wordt het verschil in het gemeentefonds gestort. Bij overschrijding van het plafond volgt een uitname. Door de bevriezing van het volume-accres in 2023 tot en 2025 is het plafond in die jaren ook gefixeerd. Bij de septembercirculaire wordt jaarlijks een voorschot verstrekt op de verwachte onderschrijding van dat kalenderjaar. In de meiciruclaire volgend op het kalenderjaar volgt dan de definitieve afrekening. In deze circulaire bedraagt het voorschot € 359 miljoen.

1d. Rijksvaccinatieprogramma
Vanaf december 2019 krijgen zwangere vrouwen maternale kinkhoestvaccinatie aangeboden door het Rijk. Vanaf 1 januari 2024 wordt de uitvoering van deze vaccinatie formeel overgedragen aan de

gemeenten. Het wordt dan toegevoegd aan het nationale vaccinatieprogramma. Bij deze septembercirculaire worden de bijbehorende uitvoeringsmiddelen toegevoegd aan het gemeentefonds. Wij stellen voor om deze middelen weer beschikbaar te stellen. Zie ook onderdeel 3. Compensaties.

1e. Participatie
Bij de Voorjaarsnota heeft het kabinet besloten om gemeenten te compenseren voor de bijzondere verhoging van het wettelijk minimumloon voor medewerkers in de Wet Sociale werkvoorziening (Wsw). Dit betreft een structurele compensatie. De bedragen in de reeks lopen wel af met de afbouw van de Wsw. In de programmabegroting 2024-2027 hebben we reeds de actuele cijfers voor de Wsw opgenomen.

1f. Overige- en hoeveelheidsverschillen
De maatstaven zijn geactualiseerd naar de laatst bekende gegevens. Dit leidt tot hoeveelheidsverschillen.

1g. Jeugdmiddelen
De Hervormingsagenda Jeugd is definitief vastgesteld, ondertekend en aangeboden aan de Tweede Kamer en Eerste Kamer. Cliëntenorganisaties (MIND en Ieder(in)), professionals (Samenwerkende Beroepsverenigingen Jeugd), aanbieders (Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd), de gemeenten (VNG) en het Rijk hebben de afspraken over fundamentele verbetering van de jeugdzorg in de afgelopen weken voorgelegd aan hun achterban. Dat proces heeft geleid tot instemming van alle achterbannen.

De Hervormingsagenda Jeugd bevat een groot pakket afspraken om de jeugdzorg te verbeteren en financieel houdbaar te krijgen. Er zal structureel worden geïnvesteerd in de landelijke kwaliteit en effectiviteit van jeugdhulp. Ook komt er een aanpassing van de Jeugdwet, waardoor duidelijker wordt waarvoor kinderen en ouders hulp kunnen krijgen. Gemeenten worden verplicht bepaalde specialistische zorg regionaal in te kopen om beschikbaarheid en continuïteit van zorg beter te organiseren.

Vanaf 2025 zijn de extra jeugdmiddelen nog gereserveerd op de zogenaamde aanvullende post (AP) van de Rijksbegroting. Het is nog niet toegevoegd aan het gemeentefonds. De provinciaal toezichthouder heeft toestemming gegeven om voor de jaren 2026 en 2027 een stelpost op te nemen van 100% voor de ‘nog te ontvangen rijksbijdrage jeugdzorg’. In onze programmabegroting 2024-2027 hebben we voor het jaar 2027 de stelpost nog op 75% staan. Dat verklaart het verschil in 2027.

2. Incidentele baten septembercirculaire 2023

	bedragen x € 1.000			2023	2024	2025	2026	2027
	Incidentele baten							
a	Veilig wonen			7	7	7	7	0
b	Bijzondere bijstand			0	74	0	0	0
				7	81	7	7	0

2a. Veilig wonen
De veiligheid van decentrale bestuurders is een vereiste voor het goed functioneren van het openbaar bestuur. Per 1 oktober 2023 wordt de werkgeversverantwoordelijkheid voor hun veiligheid daarom geëxpliciteerd met een wijziging van de Regeling rechtspositie decentrale politieke decentrale politieke ambtsdragers. Ten behoeve van een veilige woonplek krijgen decentrale bestuurders een beveiligingsadvies op maat aangeboden. Bij de advisering zal een breder pakket van preventieve maatregelen worden gehanteerd, waaronder fysieke, elektronische en digitale maatregelen. Gemeente dienen op basis van de nieuwe regeling het beveiligingsadvies altijd over te nemen en de uitvoering van de veiligheidsmaatregelen te bekostigen. Vanuit het programma Weerbaar Bestuur wordt hier een tegemoetkoming van € 2,4 miljoen per jaar tegenover gesteld voor de periode 2023-2026.

Wij stellen u voor deze middelen ad € 7.000 voor de periode 2023-2026 weer beschikbaar te stellen (zie ook onderdeel “Compensatie” hierna).

2b. Bijzondere bijstand
Het kabinet stelt in totaal € 200 miljoen voor de jaren 2022 tot en met 2024 beschikbaar om een stapeling van sociale en maatschappelijke problemen als gevolg van de hoge inflatie te voorkomen. In 2023 is van dit bedrag al € 50 miljoen beschikbaar gesteld (meicirculaire 2023). Voor 2024 wordt nu ook € 50 miljoen beschikbaar gesteld. Dit gaat dan om € 74.000 in 2024.

Wij stellen u voor deze middelen ad € 74.000 in 2024 weer beschikbaar te stellen (zie ook onderdeel “Compensatie”hierna).

3. Voorgestelde compensatie (verhoging van lasten)

	bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026	2027
	Compensatie					
a	Rijksvaccinatieprogramma	0	-5	-5	-4	-4
b	Veilig wonen	-7	-7	-7	-7	0
c	Bijzondere bijstand	0	-74	0	0	0
		-7	-86	-12	-11	-4
	Uitgesplitst naar structureel en incidenteel					
	Compensatie structureel	-7	-12	-12	-11	-4
	Compensatie incidenteel	0	-74	0	0	0
		-7	-86	-12	-11	-4

3a. Rijksvaccinatieprogramma
Zie het gestelde onder 1d.

3b. Veilig wonen
Zie het gestelde onder 2a.

3c. Bijzondere bijstand
Zie het gestelde onder 2b.

Raadsvoorstel

Commissievergadering	**:**	**Commissie P&C**
Titel	:	Najaarsrapportage 2023
Onderwerp	:	Najaarsrapportage 2023
Portefeuillehouder/Teamleider	:	Jan van Weperen / Froukje de Wit
Extern zaak ID (zaakcode)	:	

Datum collegevergadering
26 september 2023

Voorgesteld besluit
1. De begrotingswijziging van de meicirculaire 2023 vast te stellen
2. Kennis te nemen van de Najaarsrapportage 2023 en het negatieve saldo van € 681.000 en daarmee:
3. De begrotingswijzigingen behorend bij de Najaarsrapportage vast te stellen
4. Kennis te nemen van de voortgang initiatiefvoorstel € 1,65 miljoen energiearmoede (inclusief € 400.000 voor ondernemers) en in te stemmen met het voorstel om de resterende middelen ultimo 2023 terug te laten vloeien naar de algemene middelen
5. Kennis te nemen van de stand van zaken van de budgetoverheveling 2022 naar 2023

Openbaar
Ja, passief via openbaar verslag

Inleiding
De Najaarsrapportage 2023 wordt aan u voorgelegd in boekwerkvorm en geeft een tussentijdse verantwoording van de uitvoering (financieel) van de programmabegroting 2023-2026. De verantwoording gaat over de eerste acht maanden van 2023.

Argumenten
1. Meicirculaire 2023
U bent via mededeling #1347 geïnformeerd over de gevolgen van de meicirculaire 2023. Hiervoor bieden we u een aparte begrotingswijziging ter vaststelling aan. Deze wijziging zorgt voor een voordeel van € 557.000.

2,3 Najaarsrapportage
In onderstaande tabel staat het resultaat uit de Najaarsrapportage per programma. We verwachten per saldo een nadeel van € 681.000. Het nadeel wordt met name veroorzaakt door hogere lasten jeugdzorg. Bij jeugdzorg verwachten we op basis van een nieuwe prognose een aanvullend tekort van € 1 miljoen. Daarvan is € 750.000 verwerkt in de najaarsrapportage. De komende tijd gebruiken we om de prognose te laten toetsen, oorzaken te achterhalen en opties te vinden om de stijging in de lasten te verminderen dan wel om te buigen. Andere grote nadelen zijn toename van het wachtgeld van oud-wethouders, hogere lasten voor de verkiezingen van maart 2023 en de extra verkiezingen van november 2023 en hogere energielasten bij de gemeentelijke huisvesting, MFS de Boekebeam en de gymlokalen. Grote voordelen zijn hogere rentebaten schatkistbankieren, hogere baten OZB belastingen, lagere afschrijvingslasten doordat investeringen (nog) niet gereed zijn en dekking lasten lokaal sportakkoord en brede regeling combinatiefuncties via een specifieke uitkering in plaats van de algemene uitkering.

Op onderdelen is sprake van structurele effecten. Dit is benoemd in de najaarsrapportage en verwerkt in de begroting 2024.

In de voorjaarsrapportage 2023 hebben we aangegeven dat we voor het jaar 2023 een tekort verwachten op het levensonderhoud. De uitkeringen zijn gestegen als gevolg van de stijging van het wettelijk minimum loon. Op basis van de verwachte verwerking van de verhoging van het wettelijk minimumloon in het macro budget wordt geen tekort meer verwacht.

Een uitgebreide toelichting op de afwijkingen is opgenomen in de Najaarsrapportage.

Financiële gevolgen Najaarsrappportage 2023	2023
Programma 1 Sociaal Domein	- 627
Programma 2 Welzijn en Educatie	- 67
Programma 3 Ruimtelijke en economische ontwikkelingen	- 116
Programma 5 Openbare orde en Veiligheid	- 37
Programma 6 Bestuur en Dienstverlening	166
Totaal	**- 681**

Na verwerking van de meicirculaire 2023 en de Najaarsrapportage 2023 ziet het financieel perspectief er uit zoals in onderstaande tabel.

	bedragen x € 1.000 (min is nadeel)
Begrotingsperspectief	**2023**
Begrotingsperspectief 2023 voorjaarsrapportage	- 496
Gevolg meicirculaire 2023	557
Begrotingsperspectief 2023 na meicirculaie	**61**
Gevolg najaarsrapportage 2023	- 681
Begrotingsperspectief 2023 najaarsrapportage	**- 620**

4. Dit is conform uw besluit van 20 december 2022
In de raadsvergadering van 20 december 2022 heeft u via een initiatiefvoorstel besloten om eenmalig € 1,25 miljoen in te zetten voor maatregelen die inwoners, maatschappelijke organisaties, verenigingen en onderwijs ondersteunen vanwege de stijgende inflatie en hoge energieprijzen. Daarnaast heeft u besloten om € 400.000,- in te zetten voor ondernemers. Bij de voorjaarsrapportage hebben we u geïnformeerd over de ontwikkelingen tot en met april. Sindsdien is er een beperkt aanvullend beroep op het noodfonds energiekosten inwoners (€ 10.000) en het fonds maatschappelijke initiatieven (€ 4.000) gedaan. De besteding van het fonds maatschappelijke initiatieven heeft betrekking op het budget van € 125.000 dat voor deze regeling voor 2022 beschikbaar is gesteld. We komen nog met een voorstel voor het budget van € 245.000 dat voor deze regeling voor 2023 beschikbaar is gesteld

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de regelingen, het beschikbaar gestelde, het bestede en het resterende budget. De besteding van het noodfonds energiekosten inwoners kan nog wijzigen doordat deze regeling tot ultimo 2023 loopt. Ondanks intensieve communicatie via diverse kanalen is het beroep op de specifieke regelingen beperkt. Gezien het beperkte beroep op deze regelingen en onzekerheid omtrent toekomstige ontwikkelingen stellen we voor om de resterende middelen van de regelingen noodfonds energiekosten inwoners, kleine inwonersinitiatieven, fonds maatschappelijke initiatieven (2022), warmteplekken en uitvoeringslasten ultimo 2023 terug te laten vloeien naar de algemene middelen.

Regeling	Beschikbaar budget	Besteed budget	Restant
Noodfonds energiekosten inwoners	150.000	27.000	123.000
Kleine inwonersinitiatieven	25.000	250	24.750
Fonds maatschappelijke initiatieven (2022)	125.000	34.000	91.000
Fonds maatschappelijke initiatieven (2023)	245.000	-	245.000
Warmteplekken	90.000	12.000	78.000
Scholen	130.000	130.000	-
Lastenverlichting	835.000	835.000	-
Uitvoeringslasten	50.000	27.000	23.000
Totaal	**1.650.000**	**1.065.250**	**584.750**

5. Budgetoverheveling
U heeft op 20 december 2022 ingestemd met de budgetoverheveling. Via bijlage 4 informeren wij u over de stand van zaken.

Kanttekeningen
n.v.t.

Financiële toelichting
Zie najaarsrapportage.

Publicatie voor bekendmaking
Online via ooststellingwerf.begrotingsapp.nl

Bijlagen
1. Begrotingswijziging meicirculaire 2023
2. Najaarsrapportage 2023
3. Begrotingswijziging Najaarsrapportage 2023
4. Stand van zaken budgetoverheveling 2022-2023

Extern zaak ID (zaakcode) :

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 26 september 2023

Besluit

1. De begrotingswijziging van de meicirculaire 2023 vast te stellen
2. Kennis te nemen van de Najaarsrapportage 2023 en het negatieve saldo van € 681.000 en daarmee:
3. De begrotingswijzigingen behorend bij de Najaarsrapportage vast te stellen
4. Kennis te nemen van de voortgang initiatiefvoorstel € 1,65 miljoen energiearmoede (inclusief € 400.000 voor ondernemers) en in te stemmen met het voorstel om de resterende middelen ultimo 2023 terug te laten vloeien naar de algemene middelen
5. Kennis te nemen van de stand van zaken van de budgetoverheveling 2022 naar 2023

Besloten in de openbare vergadering van 7 november 2023.

, griffier. , voorzitter.

Inhoud

Inleiding....2
1. Prognose financieel resultaat 2023....2
2. Investeringskredieten....2
3. Analyse van het financieel resultaat in de Najaarsrapportage 2023....3
Bijlage 1, resultaten....7
Bijlage 2 Programmawijzigingen, zonder resultaatsimpact....15
Bijlage 3 Administratieve wijzigingen, zonder resultaatsimpact....16

Inleiding

Voor u ligt de Najaarsrapportage van 2023. Deze bevat een prognose van het financiële resultaat aan het einde van het jaar 2023. Het financiële resultaat ontstaat door afwijkingen en nieuwe inzichten binnen de programma's. Per programma analyseren we de financiële afwijkingen op hoofdlijnen. De afwijkingen zijn bijgewerkt t/m augustus 2023.

In de rapportage staat in het eerste hoofdstuk het bijgestelde begrotingsperspectief na de verwerking van de meicirculaire 2023. In hoofdstuk 2 geven we een toelichting op bijzonderheden inzake de investeringskredieten. In hoofdstuk 3 staat hoe het resultaat van de Najaarsrapportage is ontstaan per programma en worden de afwijkingen groter dan € 25.000 toegelicht.

Deze Najaarsrapportage bevat een aantal bijlagen:

- Bijlage 3a Resultaat: aanpassingen die invloed hebben op het resultaat.
- Bijlage 3b Programmawijzigingen: aanpassingen die geen resultaatinvloed hebben, maar waarbij er verschuivingen over de programma's plaatsvinden.
- Bijlage 3c Administratieve wijzigingen: aanpassingen die geen resultaatinvloed hebben, maar waarbij er verschuivingen binnen programma's plaatsvinden.

1. Prognose financieel resultaat 2023

In onderstaand overzicht is een prognose opgenomen van het financieel resultaat aan het einde van 2023. De prognose is gebaseerd op de meest actuele en bij ons bekende ontwikkelingen per eind augustus 2023.

bedragen x € 1.000 (min is nadeel)	
Begrotingsperspectief	**2023**
Begrotingsperspectief 2023 voorjaarsrapportage	- 496
Gevolg meicirculaire 2023	557
Begrotingsperspectief 2023 na meicirculaie	**61**
Gevolg najaarsrapportage 2023	- 681
Begrotingsperspectief 2023 najaarsrapportage	**- 620**

2. Investeringskredieten

In de voorjaarsrapportage 2023 hebben we aangegeven dat we na onderzoek tot de conclusie zijn gekomen dat vernieuwing van de pumptrack in Appelscha een betere optie is dan groot onderhoud. Tevens hebben we aangegeven dat hiervoor aanvullend budget nodig is en dat we

hiervoor een voorstel aan u voorleggen. Inmiddels zijn we in gesprek met stichting Boerestreek waarin de ondernemers aan de Boerestreek vertegenwoordigd zijn. Zij hebben ideeën over het verbeteren van de Boerestreek wat mogelijk tot een ander plan dan vernieuwing van de pumptrack leidt. Zodra wij concreet zicht hebben op de plannen en de consequenties daarvan voor het budget pumptrack Appelscha informeren wij u daarover.
Bij de begroting 2023 heeft u € 100.000 beschikbaar gesteld voor de aanleg van een nieuwe pumptrack in Oosterwolde. De aanleg wordt circa € 25.000 duurder dan begroot doordat we als gemeente eigen werkzaamheden moeten verrichten om de aanleg mogelijk te maken. De extra lasten zijn verwerkt in deze najaarsrapportage.

3. Analyse van het financieel resultaat in de Najaarsrapportage 2023

In onderstaande tabel staat het resultaat uit de Najaarsrapportage per programma. Onder de tabel worden de afwijkingen > € 25.000 toegelicht. In de bijlagen zijn alle verschillen verklaard.

Financiële gevolgen Najaarsrappportage 2023	2023
Programma 1 Sociaal Domein	- 627
Programma 2 Welzijn en Educatie	- 67
Programma 3 Ruimtelijke en economische ontwikkelingen	- 116
Programma 5 Openbare orde en Veiligheid	- 37
Programma 6 Bestuur en Dienstverlening	166
Totaal	**- 681**

Diverse programma's

Energielasten, incidenteel nadeel € 221.000
Op basis van de voorschotten tot en met augustus verwachten we bij riolering, openbare verlichting, bij de gemeentelijke gebouwen, bij MFS de Samensprong en de gymlokalen hogere energielasten. De hogere energielasten bij riolering wordt verrekend via de voorziening. Hierdoor is dit per saldo budgetneutraal. Het structurele nadeel is € 54.000. Het lagere structurele nadeel komt door nieuwe prijsafspraken. Het structurele nadeel is verwerkt in de begroting 2024.

Programma 1 Samenleven

Pumptrack Oosterwolde, incidenteel nadeel € 25.000
Hogere eenmalige afschrijving door hogere investering in pumptrackbaan Oosterwolde. Zie ook hoofdstuk 2 investeringskredieten.

Jeugdhulp, (incidenteel) nadeel € 765.000
De inzet van jeugdhulp laten al enige jaren een forse stijging zien, zowel in duur als in complexiteit en intensiteit. Daardoor nemen de kosten ook fors toe. De coronaperiode heeft een enigszins dempend effect gehad, daar is nu geen sprake meer van. Daarom is bij de voorjaarsrapportage 2023 het budget met € 550.000 bijgesteld. Een nieuwe prognose laat een aanvullend tekort van bijna € 1 miljoen zien. In de begroting hebben we het budget met € 750.000 bijgesteld. De komende tijd gebruiken we om onderzoek uit te voeren. Doel hiervan is toetsing van de prognose, oorzaken achterhalen en opties te vinden om de stijging in de lasten te verminderen dan wel om te buigen. Wij komen hier voor de volgende kaderbrief bij u op terug. We verwachten dat voor het onderzoek circa € 15.000 nodig is.

Sportstimulering, (incidenteel) voordeel € 164.000
Dekking lasten voor lokaal sportakkoord en brede regeling combinatiefuncties vond tot 2023 (deels) plaats via de algemene uitkering. Vanaf 2023 kunnen deze lasten gedekt worden door een specifieke uitkering sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis. Deze specifieke uitkering is bestemd voor de uitvoering van de afspraken zoals vastgelegd in het Hoofdlijnen Sportakkoord II, het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Preventieakkoord. Door deze specifieke uitkering ontstaat een voordeel van € 164.000. Het structurele voordeel is verwerkt in de begroting 2024. U bent hierover geïnformeerd via een raadsmededeling.

Programma 2 Welzijn en Educatie

Huisvesting basisonderwijs, incidenteel nadeel € 57.000
Bij zowel o.b.s. de Riemsloot als s.b.o. Kampingerhof zijn bij hercontrole door de brandweer tekortkomingen geconstateerd. De lasten voor het opheffen van de tekortkomingen komen voor gemeentelijke vergoeding in aanmerking. De lasten hiervan bedragen voor o.b.s. de Riemsloot circa € 25.000 en voor s.b.o. Kamperingerhof circa € 5.000. Het betreffen beide investeringen in activa die kleiner zijn dan € 25.000. Conform onze financiële verordening schrijven we dergelijke investeringen in een keer af. De onderwijsgebouwen zijn gefinancierd met annuïteitleningen. Een annuïteit is een vast bedrag dat zowel de rente als de aflossing bevat. De werkelijke rente-omslag is lager dan begroot. Hierdoor is het renteaandeel in de annuïteit lager dan begroot en het afschrijvingsdeel € 27.000 hoger dan begroot.

Programma 3 Ruimtelijke en Economische ontwikkelingen

Riolering, budgetneutraal
Bij riolering is sprake van een incidenteel nadeel van € 118.000 doordat een deel van de voor 2022 geplande werkzaamheden in 2023 is uitgevoerd en door hogere energielasten. Dit wordt verrekend via de voorziening riolering. Hierdoor is dit per saldo budgetneutraal.

Investeringswerken, incidenteel voordeel € 23.000

In de begroting is voor € 133.000 rekening gehouden met afschrijving Haerenkwartier en voor € 23.000 voor Verkeerplan Donkerbroek. Doordat investeringen (nog) niet gereed zijn vervalt de afschrijving. Afschrijving Haerenkwartier wordt gedekt via onttrekking reserve strategische projecten. Deze is dus ook lager. Per saldo is dit budgetneutraal.

Bomen, incidenteel nadeel € 50.000
Er zijn extra lasten van € 35.000 voor het opruimen van bomen en € 15.000 voor nieuwe aanplant door de juli storm van dit jaar.

Afval, budgetneutraal
De verkoop van ondergrondse containers aan Omrin levert een incidenteel voordeel op van € 78.000. De containers worden nu gehuurd van Omrin en vallen onder de dienstverleningsovereenkomst. Het voordeel wordt verrekend via de reserve lastenverlichting. Hierdoor is dit per saldo budgetneutraal.

Grond en gebouwen, incidenteel voordeel € 33.000
Verkoopopbrengst grond Boerestreek Appelscha.

Programma 5 Openbare Orde en Veiligheid

Brandweer, (incidenteel) nadeel € 37.000
De Veiligheidsregio voert sinds 2022 taken uit voor Ooststellingwerf op het gebied van toetsen vergunningen en controle gebouwen met betrekking tot brandveiligheid. De lasten hiervan bedragen € 37.000. Onze eigen organisatie kan deze taken niet meer zelf door toegenomen complexiteit en eisen die dit stelt aan medewerkers. De structurele last is verwerkt in de begroting 2024.

Programma 6 Bestuur en Dienstverlening

Verkiezingen, (incidenteel) nadeel € 110.000
Het budget voor verkiezingen in maart 2023 is met circa € 40.000 overschreden. Daarnaast verwachten we circa € 70.000 nodig te hebben voor de organisatie van de vervroegde Tweede Kamerverkiezing in november 2023. Gemeenten krijgen geen compensatie voor de lasten die ze moeten maken voor de extra verkiezing in november 2023.

Raad, (incidenteel) nadeel € 29.000
De vergoedingen zijn geactualiseerd naar aanleiding van de laatst bekende circulaire. De structurele verhoging is verwerkt in de begroting 2024.

B&W, (incidenteel) nadeel € 210.000
De aanpassing van de salarislasten naar aanleiding van de laatste circulaire zorgt voor een nadeel van € 30.000. De structurele verhoging is

verwerkt in de begroting 2024. Daarnaast is er een nadeel van € 180.000 vanwege aanpassing indexering wachtgeld oud-wethouders en een afrekening wachtgeld-oud wethouders over 2022.

Representatiekosten, incidenteel nadeel € 45.000
Er zijn circa € 20.000 extra representatielasten door de burgermeesterwissel. Daarnaast zijn er circa € 25.000 extra lasten voor jubilea, afscheid en pensionering van medewerkers.

Huisvesting en werkplek, incidenteel voordeel € 80.000
In de begroting is voor € 80.000 rekening gehouden met afschrijving project hybride werken. Doordat investeringen (nog) niet gereed is vervalt de afschrijving.

Buitendienst, incidenteel voordeel € 95.000
In de begroting is voor € 95.000 rekening gehouden met afschrijving (ver)nieuwbouw buitendienst. Doordat de investering (nog) niet gestart is vervalt de afschrijving.

Kapitaallasten, incidenteel voordeel € 295.000
Er is een voordeel van € 95.000 doordat op basis van de laatste liquiditeitsprognose minder budget nodig is voor kort geld. Daarnaast is er een voordeel van € 200.000 doordat in de begroting geen rekening is gehouden met te ontvangen rente door het schatkistbankieren

Omgevingsvergunningen baten, incidenteel nadeel € 100.000
Er zijn zowel minder reguliere als grote omgevingsvergunningen dan begroot.

Deelneming/dividend, incidenteel voordeel € 70.000
Dit is het gevolg van een hoger dividend van de BNG en Omrin over het jaar 2022.

Baten OZB eigenaren woningen, incidenteel voordeel € 188.000
Als gevolg van hogere WOZ-waarden (na het moment van tariefbepaling) is er een hogere opbrengst. Wel zijn er bezwaarschriften die nog kunnen leiden tot verminderingen. De begrotingsaanpassing is gebaseerd op 75% van de hogere opbrengst.

Bijlage 1, resultaten

2e marap 2023		Incidenteel	Structureel	Totaal
1. Samenleven				
Lasten				
1.2 Thema Samenleven				
6420000 Gymnastieklokalen				
4380030 Energie				
	Op basis van de voorschotten zijn de energielasten hoger dan begroot.	-10.000	0	-10.000
6520030 Sporthallen, overig				
4380110 Ov goed en dienst				
	Extra budget benodigd voor het opstellen van het accommodatiebeleid en Integraal Huisvesting Plan onderwijs. Zie collegeadvies 23 mei 2023.	-17.000	0	-17.000
6520050 subs.reg. am.sp.ver.				
4730000 Afschrijvingen				
	Afschrijvingen zijn lager dan begroot doordat afschrijvingen bijdrage activa SV Oosterwolde een jaar later start dan begroot.	11.000	0	11.000
6570190 Pumptrack Oost.wolde				
4730100 Afschrijvingen				
	Hogere eenmalige afschrijving door hogere investering in pumptrackbaan Oosterwolde. Zie ook hoofdstuk 2 investeringskredieten.	-25.000	0	-25.000
1.1 Thema Meedoen				
6640000 Sociale Werkvrz				
4433000 Bijdrage GR				
	De extra bijdrage aan Caparis i.v.m. corona compensatie geeft een nadeel van € 10.000.	-10.000	0	-10.000
6630080 Armoedebeleid/Minima				
4341200 Bijzondere bijstand				
	De lasten voor de licentie voor de voorzieningenwijzer zijn circa € 12.000 lager dan begroot.	12.000	0	12.000
1.4 Thema Goed opgroeien				

6672270 Jeugdhulp z.verbl.ov				
4341100 Verg natura aan pers				
	De inzet van jeugdhulp laten al enige jaren een forse stijging zien, zowel in duur als in complexiteit en intensiteit. Daardoor nemen de kosten ook fors toe. De coronaperiode heeft een enigszins dempend effect gehad, daar is nu geen sprake meer van. Daarom is bij de voorjaarsrapportage 2023 het budget met € 550.000 bijgesteld. Een nieuwe prognose laat een aanvullend tekort van bijna € 1 miljoen zien. In de begroting hebben we het budget met € 750.000 bijgesteld. De komende tijd gebruiken we om onderzoek uit te voeren. Doel hiervan is toetsing van de prognose, oorzaken achterhalen en opties te vinden om de stijging in de lasten te verminderen dan wel om te buigen. Wij komen hier voor de volgende kaderbrief bij u op terug. We verwachten dat voor het onderzoek circa € 15.000 nodig is.	-765.000	0	-765.000
Baten				
1.2 Thema Samenleven				
6520060 Sporttern beh beleid				
8360000 Huren				
	De zendmast in Appelscha, die op grond van de gemeente staat, is in 2020 verkocht. Het heeft enige tijd geduurd om de gegevens van de huidige eigenaar te achterhalen. Hierdoor is een achterstand in pacht van de grond ontstaan. Inmiddels is duidelijk wie de eigenaar is en wordt de achterstallige pacht alsnog in rekening gebracht.	13.000	0	13.000
6510000 Sportstimulering				
8431100 Overige ovdr vh rijk				
	Dekking lasten voor lokaal sportakkoord en brede regeling combinatiefuncties vond tot 2023 (deels) plaats via de algemene uitkering. Vanaf 2023 kunnen deze lasten gedekt worden door een specifieke uitkering waardoor per saldo een voordeel van € 164.000 ontstaat. Het structurele voordeel is verwerkt in de begroting 2024.	164.000	0	164.000
Totaal 1. Samenleven		**-627.000**	**0**	**-627.000**
2. Welzijn & educatie				
Lasten				
2.2 Thema Onderwijs				
6420010 Huisvesting BO				

4730000 Afschrijvingen				
	Bij zowel o.b.s. de Riemsloot als s.b.o. Kampingerhof zijn bij hercontrole door de brandweer tekortkomingen geconstateerd. De lasten voor het opheffen van de tekortkomingen komen voor gemeentelijke vergoeding in aanmerking. De lasten hiervan bedragen voor o.b.s. de Riemsloot circa € 25.000 en voor s.b.o. Kamperingerhof circa € 5.000. Het betreffen beide investeringen in activa welke kleiner zijn dan € 25.000. Conform onze financiële verordening kunnen dergelijke investeringen in een keer worden afgeschreven. De onderwijsgebouwen zijn gefinancierd met annuïteitleningen. Een annuïteit is een vast bedrag dat zowel de rente als de aflossing bevat. De werkelijke rente is lager dan begroot. Hierdoor is het renteaandeel in de annuïteit lager dan begroot en het afschrijvingsdeel € 27.000 hoger dan begroot.	-57.000	0	-57.000
6420020 MFS De Boekebeam				
4380030 Energie				
	Op basis van de voorschotten zijn de energielasten hoger dan begroot.	-10.000	0	-10.000
Totaal 2. Welzijn & educatie		**-67.000**	**0**	**-67.000**
3. Ruimtelijke & economische ontwikk.				
Lasten				
3.3 Thema Milieu				
6720030 Riolering, onderzoek				
4380200 Onderh roer zaken				
	Een deel van de voor 2022 geplande werkzaamheden is in 2023 uitgevoerd.	-50.000	0	-50.000
6720020 Riol, planvorming				
4720000 Voorzieningen				
	Mutatie voorziening riolering i.v.m. verschuiving werkzaamheden	118.000	0	118.000
6720040 Riolering, onderhoud				
4380110 Ov goed en dienst				
	Een deel van de voor 2022 geplande werkzaamheden is in 2023 uitgevoerd.	-15.000	0	-15.000
4380030 Energie				

	Op basis van de voorschotten zijn de energielasten hoger dan begroot.	-53.000	0	-53.000
3.4 Thema Bouwen en wonen				
6810000 Bestemmingsplannen				
4448100 Uitkering planschade				
	Er wordt dit jaar geen planschade verwacht, die voor rekening komt van de gemeente.	15.000	0	15.000
3.2 Thema Openbare ruimte				
6210060 Openbare Verlichting				
4380030 Energie				
	Op basis van de voorschotten zijn de energielasten hoger dan begroot.	-118.000	0	-118.000
6210070 Investeringswerken				
4730000 Afschrijvingen				
	In de begroting is voor € 133.000 rekening gehouden met afschrijving Haerenkwartier en voor € 23.000 voor Verkeerplan Donkerbroek. Doordat investeringen (nog) niet gereed zijn vervalt de afschrijving. Afschrijving Haerenkwartier wordt gedekt via onttrekking kapitaalreserve. Deze is dus ook lager. Per saldo is dit budgetneutraal.	156.000	0	156.000
6570010 Beplant en gras				
4380650 Onderh onroer zaken				
	Extra uitgaven in verband met de vervanging van meerdere buxus hagen door aantasting door de Buxusmot	-6.000	0	-6.000
6570090 Bomen				
4380650 Onderh onroer zaken				
	Er zijn extra lasten van € 35.000 voor het opruimen van bomen en € 15.000 voor nieuwe aanplant door juli storm van dit jaar.	-50.000	0	-50.000
3.1 Thema Economische ontwikk.				
6570070 Turfroute				
4380110 Ov goed en dienst				
	We zijn nog in gesprek met de Provincie over een nieuwe overeenkomst. We hebben de lasten 2023 bijgesteld op basis van de werkelijke lasten 2022 waarbij we rekening hebben behouden met een verhoging van 5%.	-23.000	0	-23.000
Baten				

3.3 Thema Milieu				
6740020 Zonnepaneelvelden				
8380100 Overige inkomsten				
	We verwachten hogere baten dan begroot op basis van de opgewekte Kwh van de afgelopen jaren en de actuele prijzen.	10.000	0	10.000
6730020 Inz milieustraat				
8380100 Overige inkomsten				
	Verkoopopbrengst ondergrondse containers. Deze worden nu door de gemeente gehuurd van Omrin en vallen onder de dienstverleningsovereenkomst.	78.000	0	78.000
3.4 Thema Bouwen en wonen				
6003000 Grond en gebouwen				
8310000 Opb grondverkopen				
	Verkoopopbrengst grond Boerestreek Appelscha.	33.000	0	33.000
3.9 Thema Reserves programma 3				
6010020 Reserve programma 3				
8710030 Reserves programma 3				
	Mutatie reserve lastenverlichting als gevolg van verkoop ondergrondse containers en mutatie reserve strategische projecten als gevolg van latere afronding investering Haerenkwartier.	-211.000	0	-211.000
Totaal 3. Ruimtelijke & economische ontwikk.		**-116.000**	**0**	**-116.000**
5. Openbare orde en veiligheid				
Lasten				
5.1 Thema Openbare orde en veiligheid				
6110000 Brandweer				
4380110 Ov goed en dienst				
	De Veiligheidsregio voert sinds 2022 taken uit voor Ooststellingwerf op het gebied van toetsen vergunningen en controle gebouwen mbt brandveiligheid. De lasten hiervan bedragen € 37.000. Onze eigen organisatie kan deze taken niet meer zelf door toegenomen complexiteit en eisen die dit stelt aan medewerkers. De structurele last is verwerkt in de begroting 2024.	-37.000	0	-37.000
Totaal 5. Openbare orde en veiligheid		**-37.000**	**0**	**-37.000**

6. Bestuur & Dienstverlening				
Lasten				
6.2 Thema Dienstverlening				
6550030 Monumenten verg.				
4380110 Ov goed en dienst				
	Voor monumenten verwachten we dit jaar minder lasten doordat voor de organisatie van de monumentendag minder inzet van externen nodig is.	5.000	0	5.000
6830020 Omg verg				
4380110 Ov goed en dienst				
	Lasten zijn lager dan begroot doordat er minder welstandsadviezen nodig zijn. Deze ontwikkeling zien we ook terug bij de baten omgevingsvergunningen.	20.000	0	20.000
6.1 Thema Bestuur				
6002010 Verkiezingen				
4380110 Ov goed en dienst				
	Het budget voor verkiezingen in maart 2023 is met circa € 40.000 overschreden. Daarnaast verwachten we circa € 70.000 nodig te hebben voor de organisatie van de vervroegde Tweede Kamerverkiezing in november 2023. Gemeenten krijgen geen compensatie voor de de lasten die ze moeten maken voor de extra verkiezing in november 2023.	-110.000	0	-110.000
6001000 Raad				
4110000 Loonkosten en toel				
	De vergoedingen zijn geactualiseerd naar aanleiding van de laatst bekende circulaire. De structurele verhoging is verwerkt in de begroting 2024.	-29.000	0	-29.000
6001010 B&W				
4110000 Loonkosten en toel				
	Salarislasten aangepast naar aanleiding van de laatste circulaire. De structurele verhoging is verwerkt in de begroting 2024.	-30.000	0	-30.000
4110250 Soc uitk (vrm) pers				
	Betreft wachtgeld oud-wethouders. Er is een aanpassing vanwege indexering en er is een afrekening ontvangen over het jaar 2022.	-180.000	0	-180.000
6.3 Thema Financiën				

6004052 Bet. verkeer en fisc				
4380110 Ov goed en dienst				
	Er zijn hogere lasten door extra fiscale advisering (vpb en btw).	-10.000	0	-10.000
6004055 Representatiekosten				
4380210 Representatiekosten				
	Er zijn circa € 20.000 extra representatielasten door de burgermeesterwissel. Daarnaast zijn er circa € 25.000 extra lasten voor jubilea, afscheid en pensionering van medewerkers.	-45.000	0	-45.000
6004010 IP Huisv werkplek				
4380030 Energie				
	Op basis van de voorschotten zijn de energielasten hoger dan begroot.	-83.000	0	-83.000
4730000 Afschrijvingen				
	In de begroting is voor € 80.000 rekening gehouden met afschrijving project hybride werken. Doordat investeringen (nog) niet gereed is vervalt de afschrijving.	80.000	0	80.000
6004020 IP BD acc. werf				
4730000 Afschrijvingen				
	In de begroting is voor € 95.000 rekening gehouden met afschrijving (ver)nieuwbouw buitendienst. Doordat investeringen (nog) niet gestart is vervalt de afschrijving.	95.000	0	95.000
6005020 Kapitaallasten				
4510000 Betaalde rente				
	Op basis van de laatste liquiditeitsprognose is minder budget nodig voor kort geld.	95.000	0	95.000
Baten				
6.2 Thema Dienstverlening				
6830030 Omg verg baten				
8370200 Leges en rechten				
	Er zijn zowel minder reguliere als grote omgevingsvergunningen dan begroot.	-100.000	0	-100.000
6.3 Thema Financiën				
6005000 Deeln/dividend				

8520000 Dividend/winstuitk				
	Dit is het gevolg van een hoger dividend van de BNG en Omrin over het jaar 2022.	70.000	0	70.000
6005020 Kapitaallasten				
8510000 Ontvangen rente				
	Bij de opzet van de raming is geen rekening gehouden met te ontvangen rente door het schatkistbankieren.	200.000	0	200.000
6061020 Btn OZB eig wo				
8221200 OZB eigenaren woning				
	Als gevolg van hogere WOZ-waarden (na het moment van tariefbepaling) is er een hogere opbrengst. Wel zijn er bezwaarschriften die nog kunnen leiden tot verminderingen. De begrotingswijziging is gebaseerd op 75% van de hogere opbrengst.	188.000	0	188.000
Totaal 6. Bestuur & Dienstverlening		**166.000**	**0**	**166.000**
Eindtotaal		**-681.000**	**0**	**-681.000**

Bijlage 2 Programmawijzigingen, zonder resultaatsimpact

2e marap 2023		Incidenteel	Structureel	Totaal
1. Samenleven				
Lasten				
1.1 Thema Meedoen				
6610280 Welzijn op recept				
4420010 Subsidies				
	Dekking inhuur projectleider voor ketenaanpak welzijn op recept.	8.795	0	8.795
1.3 Thema Gezondheid				
671020 valpreventie				
4380110 Ov goed en dienst				
	Dekking inhuur projectleider voor ketenaanpak valpreventie.	11.205	0	11.205
Totaal 1. Samenleven		**20.000**	**0**	**20.000**
6. Bestuur & Dienstverlening				
Lasten				
6.3 Thema Financiën				
6004160 Afdeling M&O				
4351020 Inc projecten				
	Inhuur projectleider voor ketenaanpak valpreventie en ketenaanpak welzijn op recept. Dekking via budgetten valpreventie en welzijn op recept.	-20.000	0	-20.000
Totaal 6. Bestuur & Dienstverlening		**-20.000**	**0**	**-20.000**
Eindtotaal		**0**	**0**	**0**

Bijlage 3 Administratieve wijzigingen, zonder resultaatsimpact

2e marap 2023		Incidenteel	Structureel	Totaal
1. Samenleven				
Lasten				
1.1 Thema Meedoen				
6650000 Participatie Wrkdeel				
4380900 Vorming en opleiding				
	ESF+ Samen aan de slag via centrumgemeente Leeuwarden	-59.000	0	-59.000
Baten				
1.1 Thema Meedoen				
6650000 Participatie Wrkdeel				
8380300 Verg van derden				
	ESF+ Samen aan de slag via centrumgemeente Leeuwarden	59.000	0	59.000
Totaal 1. Samenleven		**0**	**0**	**0**
2. Welzijn & educatie				
Lasten				
2.2 Thema Onderwijs				
6420050 MFS de Samensprong				
4720000 Voorzieningen				
	Extra dotatie voorziening i.v.m. toevoeging batig saldo van de voormalige Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Haulerwijk. Zie ook college advies van 4 oktober 2022.	-313.000	0	-313.000
Baten				
2.2 Thema Onderwijs				
6420050 MFS de Samensprong				
8380300 Verg van derden				
	Vergoeding van derden betreft het batig saldo van de voormalige Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Haulerwijk bij beëindiging exploitatie MFS de Samensprong	313.000	0	313.000
Totaal 2. Welzijn & educatie		**0**	**0**	**0**

3. Ruimtelijke & economische ontwikk.				
Lasten				
3.4 Thema Bouwen en wonen				
6003000 Grond en gebouwen				
4351350 Uitbest wzh overig				
	Betreft de sloop van de woningen aan de Dertien Aprilstraat.	-30.000	0	-30.000
4730000 Afschrijvingen				
	Afschrijving van de woningen aan de Dertien Aprilstraat.	-300.000	0	-300.000
Baten				
3.4 Thema Bouwen en wonen				
6003000 Grond en gebouwen				
8310000 Opb grondverkopen				
	In februari 2023 is de afwikkeling geweest van de woningen aan de Dertien Aprilstraat. Zie ook bij de lasten voor de afschrijving en de sloop. Hiermee is het budgettair neutraal verlopen.	330.000	0	330.000
Totaal 3. Ruimtelijke & economische ontwikk.		**0**	**0**	**0**
6. Bestuur & Dienstverlening				
Lasten				
6.1 Thema Bestuur				
6001010 B&W				
4720000 Voorzieningen				
	Toevoegen aan de voorziening i.v.m. overname pensioen voormalige wethouders van externe partijen. Zie voor toelichting hieronder bij B&W overige inkomsten.	-335.000	0	-335.000
Baten				
6.1 Thema Bestuur				
6001010 B&W				
8380100 Overige inkomsten				
	Tot 2023 werd het pensioen van twee voormalige wethouders (danwel de partner) verzorgd door een derde partij. Met ingang van 2023 wordt dit, net als de andere pensioenen, verzorgt in eigen beheer. Het opgebouwde kapitaal is aan ons overgedragen en dit wordt gestort in de bestaande	335.000	0	335.000

	voorziening. Zie ook toelichting hierboven bij B&W voorzieningen.		
Totaal 6. Bestuur & Dienstverlening	**0**	**0**	**0**
Eindtotaal	**0**	**0**	**0**

MOTIE

#063

De raad van de gemeente Ooststellingwerf in vergadering bijeen d.d. 7 november 2023

Agendapunt 4: Najaarsrapportage

Onderwerp motie: Toekomst van de jeugdzorg

Ondergetekenden, leden van de raad van de gemeente Ooststellingwerf,

Constaterende dat;

- We de afgelopen jaren geconfronteerd zijn met een stijging van kosten in de jeugdzorg;
- De jeugdzorg een open-einde-regeling is.

Overwegende dat;

- Jeugdzorg van cruciaal belang is;
- Een investering in onze jeugd een investering is in de toekomst;
- Juist kwalitatief goede behandelingen, bij voorkeur aan het begin van het traject, op lange termijn kunnen leiden tot lagere zorgkosten doordat dit een positief effect heeft op de (mentale) gezondheid van onze jongeren;

Spreekt uit dat;

- Het goed is dat het college gaat onderzoeken waar de jeugdzorg in onze gemeente efficiënter kan, bijvoorbeeld door middel van preventie of eerder ingrijpen;
- Een stijging van kosten ten gevolge van het kunnen aanbieden van goede tijdige behandeling in de komende jaren acceptabel is en dat hier ruimte voor moet zijn, ten goede van onze jeugd.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening en naam:

GroenLinks, Rik Berends

OoststellingwerfsBelang, Henk Dongstra

ChristenUnie, Berend Leistra

Lokaal Sociaal Ooststellingwerf, Simon ter Heide

D66, Ignas Minnema

De motie is
overgenomen
aangenomen in de vergadering van 7 november 2023
verworpen

Mevrouw A. Hensen, griffier

MOTIE

#063a

De raad van de gemeente Ooststellingwerf in vergadering bijeen d.d. 7 november 2023

Agendapunt 4: Najaarsrapportage

Onderwerp motie: Toekomst van de jeugdzorg

Ondergetekenden, leden van de raad van de gemeente Ooststellingwerf,

Constaterende dat;

- We de afgelopen jaren geconfronteerd zijn met een stijging van kosten in de jeugdzorg;
- De jeugdzorg een open-einde-regeling is.

Overwegende dat;

- Jeugdzorg van cruciaal belang is;
- Een investering in onze jeugd een investering is in de toekomst;
- Juist kwalitatief goede behandelingen, bij voorkeur aan het begin van het traject, op lange termijn kunnen leiden tot lagere zorgkosten doordat dit een positief effect heeft op de (mentale) gezondheid van onze jongeren;

Spreekt uit dat;

- Het goed is dat het college gaat onderzoeken waar de jeugdzorg in onze gemeente efficiënter kan, bijvoorbeeld door middel van preventie, nazorg of eerder ingrijpen;
- Een stijging van kosten ten gevolge van het kunnen aanbieden van goede tijdige behandeling in de komende jaren acceptabel is en dat hier ruimte voor moet zijn, ten goede van onze jeugd.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening en naam:

GroenLinks, Rik Berends

OoststellingwerfsBelang, Henk Dongstra

ChristenUnie, Berend Leistra

Lokaal Sociaal Ooststellingwerf, Simon ter Heide

D66, Ignas Minnema

VPO, Elaine Messham

PvdA, Jan Vledder

De motie is
overgenomen
aangenomen in de vergadering van 7 november 2023
verworpen

Mevrouw A. Hensen, griffier

Extern zaak ID (zaakcode) :

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr. 4

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 26 september 2023

Besluit

1. De begrotingswijziging van de meicirculaire 2023 vast te stellen
2. Kennis te nemen van de Najaarsrapportage 2023 en het negatieve saldo van € 681.000 en daarmee:
3. De begrotingswijzigingen behorend bij de Najaarsrapportage vast te stellen
4. Kennis te nemen van de voortgang initiatiefvoorstel € 1,65 miljoen energiearmoede (inclusief € 400.000 voor ondernemers)
5. € 245.000 vanuit het initiatiefvoorstel beschikbaar te houden voor 2024 voor het Fonds Maatschappelijke initiatieven.
6. De resterende middelen van de regelingen noodfonds energiekosten inwoners, kleine inwonersinitiatieven, fonds maatschappelijke initiatieven (2022), warmteplekken en uitvoeringslasten ultimo 2023 terug te laten vloeien naar de algemene middelen.
7. Kennis te nemen van de stand van zaken van de budgetoverheveling 2022 naar 2023

Besloten in de openbare vergadering van 7 november 2023.

, griffier.

, voorzitter.

Raadsvoorstel

Commissievergadering	**:**	**Planning en Control**
Titel	:	Programmabegroting 2024-2027
Onderwerp	:	Programmabegroting 2024-2027
Portefeuillehouder/Teamleider	:	Jan van Weperen / Froukje de Wit
Extern zaak ID (zaakcode)	:	

Datum collegevergadering

19 september 2023

Voorgesteld besluit

1. De Programmabegroting 2024 en het meerjarenperspectief 2025-2027 vast te stellen.

   En daarmee:

2. Voor 2024 € 69.000 beschikbaar te stellen voor personele uitbreiding bij burgerzaken.
3. Voor 2024 en 2025 € 700.000 per jaar beschikbaar te stellen om zo de kwaliteit van de wegen, fiets- en voetpaden te verbeteren.
4. Het onderhoudsbudget dorpshuizen structureel met € 15.000 te verhogen.
5. Voor 2024 € 10.000 en voor 2025 en 2026 € 67.500 per jaar beschikbaar te stellen voor het voortzetten van de uitvoering van de buurthuiskamer en de inzet van het Leger des Heils in het Haerenkwartier (€ 145.000 totaal).
6. Paragraaf 9 Strategische projecten toe te voegen aan de begroting.
7. Paragraaf 10 Visie op Samenleven toe te voegen aan de begroting.
8. De besluitpunten 1 tot en met 4 als eerste wijziging te verwerken in de Programmabegroting 2024-2027

Openbaar

Ja, passief via openbaar verslag

Inleiding

U ontvangt hierbij de Programmabegroting 2024-2027.

Financieel perspectief

Hoewel we vorig jaar nog een structureel sluitende meerjarenraming aan u voor konden leggen, presenteren we nu een begroting waarin de jaarschijven 2026 en 2027 rode cijfers laten zien. De omvang van de algemene uitkering is vanaf 2026 fors lager dan in de jaren daarvoor. Gecombineerd met stijgende prijzen en de cao ontwikkelingen is een structureel sluitende meerjarenraming op dit moment niet mogelijk.

De inzet van jeugdhulp laten al enige jaren een forse stijging zien, zowel in duur als in complexiteit en intensiteit. Daardoor nemen de kosten ook fors toe. De coronaperiode heeft een enigszins dempend effect gehad, daar is nu geen sprake meer van. Daarom is bij de voorjaarsrapportage 2023 het budget met € 550.000 bijgesteld. Een nieuwe prognose laat een aanvullend tekort van bijna € 1 miljoen zien. In de begroting hebben we het budget met € 750.000 bijgesteld. De komende tijd gebruiken we om de prognose te laten toetsen, oorzaken te achterhalen en opties te vinden om de stijging in de lasten te verminderen dan wel om te buigen. Wij komen hier voor de volgende kaderbrief bij u op terug.

Aanpak tekort meerjarenraming

Normaalgesproken zouden we u een voorstel doen, of een plan van aanpak presenteren, om de begroting weer structureel sluitend te krijgen. Dit jaar heeft de VNG een advies gegeven wat erop neerkomt dat de gemeenten een realistisch beeld moeten geven van de jaren 2026 en 2027 en de eventuele tekorten inzichtelijk moeten maken. Het is uitzonderlijk dat de VNG dit advies geeft, maar de ingreep van het kabinet in het gemeentefonds vanaf 2026 levert een uitzonderlijke financiële situatie op. Door de gevolgen van de keuzes van het kabinet te laten zien, geven we een helder signaal af aan het inmiddels demissionaire kabinet en Tweede kamer, namelijk dat de gemeentelijke financiën op dit moment onvoldoende zijn voor het uitvoeren van het huidige takenpakket en de ambities van het Rijk.

Tegelijkertijd weten we ook dat door de val van het kabinet het nog een hele tijd duurt voordat er vanuit het Rijk duidelijkheid is over de omvang van het gemeentefonds voor de jaren 2026 en verder. Ook zijn er signalen dat het Rijk fors moet bezuinigen. Tegelijkertijd vinden in het jaar 2026 weer gemeenteraadsverkiezingen plaats. Dit maakt dat wij volgend jaar, bij de Kaderbrief 2025, graag alvast met u in gesprek gaan over waar we mogelijkheden zien om te bezuinigen of inkomsten te verhogen. We willen ook voor de toekomst betaalbaarheid en een gezonde financiële situatie waarborgen.

Als college zullen we de ontwikkelingen nauwlettend volgen. Wat betreft nieuw beleid en nieuwe structurele wensen zullen we terughoudend zijn om onze financiële positie niet nog meer te verslechteren.

Nieuwe indeling programmabegroting

In de raadsvergadering van 27 juni 2023 is besloten om vanaf de begroting 2024 een nieuwe indeling te hanteren. De indeling is gebaseerd op de standaard BBV-indeling en is in deze begroting verwekt. Er zijn nu in totaal negen programma's. Er zijn in deze begroting twee paragrafen toegevoegd. Als eerste paragraaf 9 Strategische projecten en ontwikkelingen. Deze onderwerpen stonden in de vorige begroting in programma 4 en zijn nu verplaatst naar een paragraaf. Daarnaast is paragraaf 10 Visie op Samenleven toegevoegd waarin de te bereiken maatschappelijke effecten overkoepelend zijn beschreven. Net als in de jaarstukken 2022 is de (verplichte) paragraaf Wet Open Overheid in de begroting opgenomen.

Overig

- In de bijlage staat een tabel met de onderwerpen uit de samenwerkingsagenda. In deze tabel vindt u de status van de diverse A, B en C onderwerpen.

- Bij de Kaderbrief 2024 heeft u uitgesproken dat de begrotingsoverschotten in 2024 en 2025 ingezet worden voor kapitaallasten die voortkomen uit toekomstige investeringen en bij de betreffende jaarstukken definitief te bepalen wat de bestemming van de begrotingsoverschotten zal zijn. Wij komen later, als er meer duidelijkheid is over toekomstige investeringen, met een voorstel hoe we dit financieel goed in kunnen zetten.
- Wat betreft het stijgen van de prijzen zien we dat dat toch iets is afgevlakt. De onzekerheid is er nog steeds. Dat geldt ook voor partijen die we subsidiëren. Waar nodig voeren we gesprekken en passen we maatwerk toe.
- De nieuwe onderhoudsplannen van een 7-tal sport-, welzijnsaccommodaties en MFA's geven aan dat de huidige dotaties in de onderhoudsvoorzieningen veel te laag zijn om de toekomstige onderhoudsbehoefte te dekken. Er moet structureel budget aan de voorzieningen worden toegevoegd om de voorzieningen voor langere termijn in stand te houden. Wij leggen de nieuwe onderhoudsplannen en de financiële consequenties via een raadsvoorstel aan u voor. De financiële gevolgen zijn nog niet verwerkt in de begroting.

Begrotingsperspectief 2024-2027
Het vertrekpunt voor het opstellen van deze begroting is de Kaderbrief 2024-2027 met de mededeling over de gevolgen van de Meicirculaire 2023. De besluiten uit de kaderbrief en de meicirculaire zijn primitief in de programmabegroting verwerkt. Het gaat daarbij om de besluiten over de voorjaarsrapportage 2023, diverse onvermijdelijke budgettaire consequenties en de besluiten nieuw beleid.

Argumenten

1.1 Programmabegroting 2024 en meerjarenperspectief vaststellen
Het vertrekpunt voor het opstellen van deze begroting is de Kaderbrief 2024-2027 met de mededeling over de gevolgen van de Meicirculaire 2023. De besluiten uit de kaderbrief en de meicirculaire zijn primitief in de programmabegroting verwerkt. Het gaat daarbij om de besluiten over de voorjaarsrapportage 2023, de organisatieontwikkelingen, de owo-ontwikkelingen, de algemene uitkering en de loon- en prijsontwikkeling.

x € 1.000

Begrotingsperspectief	Begroting 2024	MJB 2025	MJB 2026	MJB 2027
Begrotingsresultaat				
Saldo baten en lasten	-68	982	-2.815	-1.911
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	568	862	862	264
Begrotingssaldo na bestemming	**500**	**1.844**	**-1.953**	**-1.648**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	1.442	1.091	649	-
Totaal structureel begrotingsperspectief (voor nieuw beleid)	**1.942**	**2.935**	**-1.304**	**-1.648**
Nieuw beleid structureel	-784	-715	-15	-15
Totaal structureel begrotingsperspectief (na nieuw beleid)	**1.158**	**2.220**	**-1.319**	**-1.663**
Nieuw beleid incidenteel	-10	-68	-68	-
Totaal begrotingsperspectief (na nieuw beleid)	**-294**	**1.061**	**-2.036**	**-1.663**

In bovenstaande tabel staat het begrotingsperspectief voor de komende jaren:
- Begrotingssaldo na bestemming: dit is het totale begrotingssaldo.
- Totaal structureel begrotingsperspectief (voor nieuw beleid): dit is het structurele begrotingsperspectief, de incidentele baten en lasten zitten hier niet bij in.
- Totaal structureel begrotingsperspectief (na nieuw beleid): dit is het structurele begrotingsperspectief als positief wordt besloten over het structurele nieuw beleid.
- Totaal begrotingsperspectief (na nieuw beleid): dit is het totale begrotingsperspectief als positief wordt besloten over het nieuw beleid. Dit is inclusief incidentele baten en lasten.

Het (structurele) perspectief voor nieuw beleid is lager dan het laatst gepresenteerde perspectief bij de meicirculaire 2023. Dit heeft de volgende oorzaken:

- Zoals hierboven ook beschreven zijn er hogere lasten jeugdhulp, dit zorgt voor een nadeel.
- De kapitaallasten van het accommodatiebeleid waren per abuis dubbel meegenomen in de kaderbrief 2024. Dat is in deze begroting gecorrigeerd en zorgt daarom voor een voordeel.
- We hadden niet de volledige loon- en prijscompensatie vanuit de meicirculaire nodig, dit zorgt voor een voordeel.
- Daarnaast ramen we vanaf 2024 in owo-verband de salarissen op het maximum van de schaal. Dit zorgt voor een taakstelling in 2024 die in vier jaar vervalt.
- Over de periode 2023-2027 is een financieringsbehoefte (voornamelijk herfinanciering) van € 20 miljoen. De rentelasten zijn gestegen waardoor dit zorgt voor een nadeel in de begroting.
- Er is een voordeel omdat we meer salarislasten konden toerekenen aan kostendekkende activiteiten zoals riolering en grondexploitatie. De hogere toerekening is een gevolg van de cao-ontwikkelingen.
- Het nadeel door hogere lasten bij de FUMO die betrekking hebben op de nieuwe omgevingswet is primitief verwerkt.

We zijn blij dat we een sluitende begroting kunnen presenteren. Tegelijkertijd beseffen we dat het vanaf 2026 er niet meer zo goed uit ziet. Wij gaan hierover graag met u in gesprek bij de volgende kaderbrief.

1.2 Septembercirculaire 2023
De laatst verschenen (en verwerkte) circulaire van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds is de Meicirculaire 2023. De definitieve uitkomsten van de Septembercirculaire 2023 delen wij u mee voorafgaand aan de behandeling van de begroting.

2 en 3. Nieuw beleid
In het hoofdstuk ‘nieuw beleid’ in de begroting zijn de voorstellen uitgewerkt.

4, 5 en 6 Wijzigingen in onderdelen programmabegroting
De indeling van de programmabegroting is gewijzigd, gebaseerd op de standaard BBV-indeling. Daarnaast hebben we twee paragrafen toegevoegd. Namelijk paragraaf 9 Strategische projecten en ontwikkelingen en paragraaf paragraaf 10 Visie op Samenleven.

7. Eerste begrotingswijziging
De besluitvorming over de voorstellen nieuw beleid zijn van invloed op het begrotingsresultaat. Om een accuraat beeld te presenteren van onze Programmabegroting 2024 en het meerjarenperspectief stellen we voor om deze wijziging te verwerken in de eerste begrotingswijziging 2024.

Kanttekeningen
Zie inleiding m.b.t. meerjarige perspectief.

Financiële toelichting
Zie argumenten en de programmabegroting 2024-2027

Publicatie voor bekendmaking
De Programmabegroting is beschikbaar via ooststellingwerf.begrotingsapp.nl

Vervolg
Planning:

- Dinsdag 17 oktober 2023: Raadscommissie P&C

- Dinsdag 7 november 2023: Raadsvergadering

Burgemeester en wethouders van Ooststellingwerf,

, secretaris , burgemeester.

Bijlagen

1. Programmabegroting 2024-2027

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr.

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 19 september 2023;

besluit

1. De Programmabegroting 2024 en het meerjarenperspectief 2025-2027 vast te stellen.

   En daarmee:

2. Voor 2024 € 69.000 beschikbaar te stellen voor personele uitbreiding bij burgerzaken.
3. Voor 2024 en 2025 € 700.000 per jaar beschikbaar te stellen om zo de kwaliteit van de wegen, fiets- en voetpaden te verbeteren.
4. Het onderhoudsbudget dorpshuizen structureel met € 15.000 te verhogen.
5. Voor 2024 € 10.000 en voor 2025 en 2026 € 67.500 per jaar beschikbaar te stellen voor het voortzetten van de uitvoering van de buurthuiskamer en de inzet van het Leger des Heils in het Haerenkwartier (€ 145.000 totaal).
6. Paragraaf 9 Strategische projecten toe te voegen aan de begroting.
7. Paragraaf 10 Visie op Samenleven toe te voegen aan de begroting.
8. De besluitpunten 1 tot en met 4 als eerste wijziging te verwerken in de Programmabegroting 2024-2027

.

Besloten in de openbare vergadering van 7 november 2023.

, griffier. , voorzitter.

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr.

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 19 september 2023;

besluit

1. De Programmabegroting 2024 en het meerjarenperspectief 2025-2027 vast te stellen.

   En daarmee:

2. Voor 2024 € 69.000 beschikbaar te stellen voor personele uitbreiding bij burgerzaken.
3. Voor 2024 en 2025 € 700.000 per jaar beschikbaar te stellen om zo de kwaliteit van de wegen, fiets- en voetpaden te verbeteren.
4. Het onderhoudsbudget dorpshuizen structureel met € 15.000 te verhogen.
5. Voor 2024 € 10.000 en voor 2025 en 2026 € 67.500 per jaar beschikbaar te stellen voor het voortzetten van de uitvoering van de buurthuiskamer en de inzet van het Leger des Heils in het Haerenkwartier (€ 145.000 totaal).
6. Paragraaf 9 Strategische projecten toe te voegen aan de begroting.
7. Paragraaf 10 Visie op Samenleven toe te voegen aan de begroting.
8. De besluitpunten 2 tot en met 5 als eerste wijziging te verwerken in de Programmabegroting 2024-2027

.

Besloten in de openbare vergadering van 7 november 2023.

, griffier. , voorzitter.

Begroting 2024

gemeente ooststellingwerf

gemeente ooststellingwerf

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 4
Leeswijzer 6
Aanbieding 7
Programma 0 | Bestuur en dienstverlening 9
Thema 0.1 Bestuur 9
Thema 0.2 Dienstverlening 10
Thema 0.3 Financiën 11
Begroting Programma 0 13
Programma 1 | Veiligheid 14
Thema 1.1 Openbare orde en veiligheid 14
Begroting Programma 1 15
Programma 2 | Verkeer en vervoer 16
Thema 2.1 Verkeer en vervoer 16
Begroting Programma 2 17
Programma 3 | Economie 18
Thema 3.1 Economie 18
Begroting Programma 3 20
Programma 4 | Onderwijs 21
Thema 4.1 Onderwijs 21
Begroting Programma 4 23
Programma 5 | Sport, cultuur en recreatie 24
Thema 5.1 Sport en cultuur 24
Thema 5.2 Recreatie en openbaar groen 25
Begroting Programma 5 28
Programma 6 | Sociaal Domein 29
Thema 6.1 Samenleven 30
Thema 6.2 Meedoen 31
Thema 6.3 Goed Opgroeien 34
Begroting Programma 6 36
Programma 7 | Volksgezondheid en milieu 39
Thema 7.1 Gezondheid 39
Thema 7.2 Duurzaamheid, riolering en afval 41
Begroting Programma 7 45
Programma 8 | Bouwen, wonen en gronden 46
Thema 8.1 Bouwen, wonen en grondexploitatie 46
Begroting Programma 8 49
Paragrafen 50
Paragraaf 1 | Lokale Heffingen 50
Paragraaf 2 | Weerstandsvermogen en risicobeheersing 57
Paragraaf 3 | Onderhoud kapitaalgoederen 65

Paragraaf 4 | Financiering 70
Paragraaf 5 | Bedrijfsvoering 73
Paragraaf 6 | Verbonden partijen 75
Paragraaf 7 | Grondbeleid 83
Paragraaf 8 | OWO-Samenwerking 87
Paragraaf 9 | Strategische projecten en ontwikkelingen 90
Paragraaf 10 | Visie op Samenleven 95
Paragraaf 11 | Wet open overheid (Woo) 100
Begrotingspositie 2024-2027 101
Vertrekpunten programmabegroting 2024-2027 101
Uitgangspunten op basis van bestaand beleid 101
Begrotingsresultaat 102
Nieuw Beleid 104
Status samenwerkingsagenda 105
Financieel meerjarenperspectief 109
Budgetten per programma 109
Financiële positie 111
Bijlagen 117
A. Kerngegevens 117
B. Reserves en voorzieningen 2022-2027 119
C. Overzicht incidentele lasten en baten 122
D. Beleidsindicatoren 124
E. Subsidieontvangers 131

Leeswijzer

De Programmabegroting 2024 heeft een nieuwe indeling met negen programma's op basis van de BBV-indeling (Besluit Begroting en Verantwoording). De begroting bestaat uit de beleidsbegroting en de financiële begroting. In de beleidsbegroting staan de programma's en paragrafen. Per programma en thema geven we antwoord op de 4 W-vragen: wat willen we bereiken, wat gaan we ervoor doen, wat merkt de inwoner ervan en wat mag het kosten. Een aantal financiële aspecten in de begroting gaat over de programma's heen. Deze beschrijven we in elf paragrafen die een dwarsdoorsnede van de programma's geven.

De financiële begroting bestaat uit de begrotingspositie 2024-2027 (vertrekpunten, uitgangspunten en begrotingsresultaat), een hoofdstuk nieuw beleid en het financieel meerjarenperspectief.

De volgende bijlagen zijn toegevoegd:

- kerngegevens.
- een overzicht van de reserves en voorzieningen 2022-2027.
- een overzicht van de incidentele lasten en baten 2024-2027.
- een lijst van beleidsindicatoren. Meer informatie over beleidsindicatoren vindt u op waarstaatjegemeente.nl.
- een overzicht van subsidieontvangers.

Aanbieding

U ontvangt hierbij de Programmabegroting 2024-2027.

Financieel perspectief
Hoewel we vorig jaar nog een structureel sluitende meerjarenraming aan u voor konden leggen, presenteren we nu een begroting waarin de jaarschijven 2026 en 2027 rode cijfers laten zien. De omvang van de algemene uitkering is vanaf 2026 fors lager dan in de jaren daarvoor. Gecombineerd met stijgende prijzen en de cao ontwikkelingen is een structureel sluitende meerjarenraming op dit moment niet mogelijk.

De inzet van jeugdhulp laten al enige jaren een forse stijging zien, zowel in duur als in complexiteit en intensiteit. Daardoor nemen de kosten ook fors toe. De coronaperiode heeft een enigszins dempend effect gehad, daar is nu geen sprake meer van. Daarom is bij de voorjaarsrapportage 2023 het budget met € 550.000 bijgesteld. Een nieuwe prognose laat een aanvullend tekort van bijna € 1 miljoen zien. In de begroting hebben we het budget met € 750.000 bijgesteld. De komende tijd gebruiken we om de prognose te laten toetsen, oorzaken te achterhalen en opties te vinden om de stijging in de lasten te verminderen dan wel om te buigen. Wij komen hier voor de volgende kaderbrief bij u op terug.

Aanpak tekort meerjarenraming
Normaalgesproken zouden we u een voorstel doen, of een plan van aanpak presenteren, om de begroting weer structureel sluitend te krijgen. Dit jaar heeft de VNG een advies gegeven wat erop neerkomt dat de gemeenten een realistisch beeld moeten geven van de jaren 2026 en 2027 en de eventuele tekorten inzichtelijk moeten maken. Het is uitzonderlijk dat de VNG dit advies geeft, maar de ingreep van het kabinet in het gemeentefonds vanaf 2026 levert een uitzonderlijke financiële situatie op. Door de gevolgen van de keuzes van het kabinet te laten zien, geven we een helder signaal af aan het inmiddels demissionaire kabinet en Tweede kamer, namelijk dat de gemeentelijke financiën op dit moment onvoldoende zijn voor het uitvoeren van het huidige takenpakket en de ambities van het Rijk.

Tegelijkertijd weten we ook dat door de val van het kabinet het nog een hele tijd duurt voordat er vanuit het Rijk duidelijkheid is over de omvang van het gemeentefonds voor de jaren 2026 en verder. Ook zijn er signalen dat het Rijk fors moet bezuinigen. Tegelijkertijd vinden in het jaar 2026 weer gemeenteraadsverkiezingen plaats. Dit maakt dat wij volgend jaar, bij de Kaderbrief 2025, graag alvast met u in gesprek gaan over waar we mogelijkheden zien om te bezuinigen of inkomsten te verhogen. We willen ook voor de toekomst betaalbaarheid en een gezonde financiële situatie waarborgen.

Als college zullen we de ontwikkelingen nauwlettend volgen. Wat betreft nieuw beleid en nieuwe structurele wensen zullen we terughoudend zijn om onze financiële positie niet nog meer te verslechteren.

Nieuwe indeling programmabegroting
In de raadsvergadering van 27 juni 2023 is besloten om vanaf de begroting 2024 een nieuwe indeling te hanteren. De indeling is gebaseerd op de standaard BBV-indeling en is in deze begroting verwekt. Er zijn nu in totaal negen programma's. Er zijn in deze begroting twee paragrafen toegevoegd. Als eerste paragraaf 9 Strategische projecten en ontwikkelingen. Deze onderwerpen stonden in de vorige begroting in programma 4 en zijn nu verplaatst naar een paragraaf. Daarnaast is paragraaf 10 Visie op Samenleven toegevoegd waarin de te bereiken maatschappelijke effecten overkoepelend zijn beschreven. Net als in de jaarstukken 2022 is de (verplichte) paragraaf Wet Open Overheid in de begroting opgenomen.

Overig
- In de bijlage staat een tabel met de onderwerpen uit de samenwerkingsagenda. In deze tabel vindt u de status van de diverse A, B en C onderwerpen.
- Bij de Kaderbrief 2024 heeft u uitgesproken dat de begrotingsoverschotten in 2024 en 2025 ingezet worden voor kapitaallasten die voortkomen uit toekomstige investeringen en bij de betreffende jaarstukken definitief te bepalen wat de bestemming van de begrotingsoverschotten zal zijn. Wij komen later, als er meer duidelijkheid is over toekomstige investeringen, met een voorstel hoe we dit financieel goed in kunnen zetten.
- Wat betreft het stijgen van de prijzen zien we dat dat toch iets is afgevlakt. De onzekerheid is er nog steeds. Dat geldt ook voor partijen die we subsidiëren. Waar nodig voeren we gesprekken en passen we maatwerk toe.

- De nieuwe onderhoudsplannen van een 7-tal sport-, welzijnsaccommodaties en MFA's geven aan dat de huidige dotaties in de onderhoudsvoorzieningen veel te laag zijn om de toekomstige onderhoudsbehoefte te dekken. Er moet structureel budget aan de voorzieningen worden toegevoegd om de voorzieningen voor langere termijn in stand te houden. Wij leggen de nieuwe onderhoudsplannen en de financiële consequenties via een raadsvoorstel aan u voor. De financiële gevolgen zijn nog niet verwerkt in de begroting.

Begrotingsperspectief 2024-2027
Het vertrekpunt voor het opstellen van deze begroting is de Kaderbrief 2024-2027 met de mededeling over de gevolgen van de Meicirculaire 2023. De besluiten uit de kaderbrief en de meicirculaire zijn primitief in de programmabegroting verwerkt. Het gaat daarbij om de besluiten over de voorjaarsrapportage 2023, diverse onvermijdelijke budgettaire consequenties en de besluiten nieuw beleid.

x € 1.000

Begrotingsperspectief	Begroting 2024	MJB 2025	MJB 2026	MJB 2027
Begrotingsresultaat				
Saldo baten en lasten	-68	982	-2.815	-1.911
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	568	862	862	264
Begrotingssaldo na bestemming	**500**	**1.844**	**-1.953**	**-1.648**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	1.442	1.091	649	-
Totaal structureel begrotingsperspectief (voor nieuw beleid)	**1.942**	**2.935**	**-1.304**	**-1.648**
Nieuw beleid structureel	-784	-715	-15	-15
Totaal structureel begrotingsperspectief (na nieuw beleid)	**1.158**	**2.220**	**-1.319**	**-1.663**
Nieuw beleid incidenteel	-10	-68	-68	-
Totaal begrotingsperspectief (na nieuw beleid)	**-294**	**1.061**	**-2.036**	**-1.663**

In bovenstaande tabel staat het begrotingsperspectief voor de komende jaren:
- Begrotingssaldo na bestemming: dit is het totale begrotingssaldo.
- Totaal structureel begrotingsperspectief (voor nieuw beleid): dit is het structurele begrotingsperspectief, de incidentele baten en lasten zitten hier niet bij in.
- Totaal structureel begrotingsperspectief (na nieuw beleid): dit is het structurele begrotingsperspectief als positief wordt besloten over het structurele nieuw beleid.
- Totaal begrotingsperspectief (na nieuw beleid): dit is het totale begrotingsperspectief als positief wordt besloten over het nieuw beleid. Dit is inclusief incidentele baten en lasten.

Het (structurele) perspectief voor nieuw beleid is lager dan het laatst gepresenteerde perspectief bij de meicirculaire 2023. Dit heeft de volgende oorzaken:
- Zoals hierboven ook beschreven zijn er hogere lasten jeugdhulp, dit zorgt voor een nadeel.
- De kapitaallasten van het accommodatiebeleid waren per abuis dubbel meegenomen in de kaderbrief 2024. Dat is in deze begroting gecorrigeerd en zorgt daarom voor een voordeel.
- We hadden niet de volledige loon- en prijscompensatie vanuit de meicirculaire nodig, dit zorgt voor een voordeel.
- Daarnaast ramen we vanaf 2024 in OWO-verband de salarissen op het maximum van de schaal. Dit zorgt voor een taakstelling in 2024 die in vier jaar vervalt.
- Over de periode 2023-2027 is een financieringsbehoefte (voornamelijk herfinanciering) van € 20 miljoen. De rentelasten zijn gestegen waardoor dit zorgt voor een nadeel in de begroting.
- Er is een voordeel omdat we meer salarislasten konden toerekenen aan kostendekkende activiteiten zoals riolering en grondexploitatie. De hogere toerekening is een gevolg van de cao-ontwikkelingen.
- Het nadeel door hogere lasten bij de FUMO die betrekking hebben op de nieuwe omgevingswet is primitief verwerkt.

Afsluitend
We zijn blij dat we een sluitende begroting kunnen presenteren. Tegelijkertijd beseffen we dat het vanaf 2026 er niet meer zo goed uit ziet. Wij gaan hierover graag met u in gesprek bij de volgende kaderbrief.

Programma 0 | Bestuur en dienstverlening

Kenmerkend voor Ooststellingwerf is dat de gemeente open en transparant wil besturen richting zijn inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen; vertrouwen en ruimte geven om hen eigen verantwoordelijkheid te laten nemen en initiatief te ontplooien. De faciliterende rol van ons als 'eerste overheid' vraagt steeds meer aandacht. Dit houdt ook in dat de gemeente continu de dienstverlening verbetert, zowel in kwaliteit als in begrijpelijkheid en toegankelijkheid. Verdere digitalisering staat het persoonlijke karakter van onze dienstverlening niet in de weg. “Ja, mits” is hierbij altijd ons vertrekpunt.

Thema 0.1 Bestuur

Wat willen we bereiken

- We willen een verbindend bestuur zijn. Een bestuur dat de verbinding legt en onderhoudt naar de raad, de inwoners, bedrijven en organisatie. Een bestuur dat zichtbaar aanwezig is in de dorpen, de contacten onderhoudt met de besturen van plaatselijk belang / bewonerscommissies en luistert naar wat er speelt in de dorpen.
- We willen een eerlijk en betrouwbaar bestuur zijn dat, ook al is de boodschap niet zo aangenaam, dit open en eerlijk brengt. Initiatieven vanuit de dorpen behandelen wij op adequate wijze.
- Een goede samenwerking met de raad zien we als een basisverantwoordelijkheid van dit college. Daarom hebben we aan het begin van deze periode een aantal basisafspraken gemaakt tussen college en raad.
- Inwoners, bedrijven en organisaties in onze gemeente vormen een belangrijke partij om nieuw beleid of projecten mee vorm te geven. We willen onze inwoners, bedrijven en organisaties dan ook nadrukkelijk betrekken bij het opstellen van nieuw beleid of het uitvoeren van projecten in de leefomgeving. De politieke debatten over nieuw beleid of het uitvoeren van projecten willen we in de dorpen laten plaatsvinden.
- We willen dat iedereen, hoe verschillend we ook zijn en met welke beperkingen en uitdagingen we ook kampen, volwaardig onderdeel kan en mag zijn van de samenleving.

Beleidsindicatoren

De formatie bestaat uit het begrote aantal formatieplaatsen op 1 januari 2024 per 1.000 inwoners. Bezetting is het aantal fte’s dat werkzaam is per 1.000 inwoners op 1 januari 2024 (formatie minus vacatureruimte).

Beleidsindicatoren thema Bestuur	Eenheid	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	9,3	9,4	9,9
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	8,8	9,0	9,0

Begroting 2024

Wat gaan we ervoor doen

- We geven uitvoering aan de Samenwerkingsagenda.
- Bij de start van grote projecten of belangrijk nieuw beleid, bespreken we eerst een startnota of keuzenota met de raad, waarin de kaders worden vastgelegd en zo mogelijk al richtinggevende uitspraken worden gedaan. In deze nota wordt ook de fasering aangegeven en de beslismomenten voor raad en college.
- Bij onderwerpen met grote belangentegenstelling bieden we de raad de mogelijkheid een openbaar debat te voeren aan de hand van een startnotitie.
- Bij grote (infrastructurele) projecten werken we met een voorbereidingskrediet voordat we een totaal krediet aanvragen.
- Belangrijke projecten in de dorpen worden in samenspraak met het dorp gerealiseerd.
- We voeren het nieuwe beleid inwonersparticipatie (juni 2023) uit. Hierin staat hoe inwoners kunnen meedenken, meedoen of meebeslissen bij beleid en projecten van de gemeente die hen aangaan. We bepalen per onderwerp of participatie van inwoners zinvol en mogelijk is, wat de ruimte is die inwoners krijgen (meedenken tot meebeslissen) en wat de beste manier(en) zijn om inwoners die het onderwerp aangaat te betrekken.
- We zetten vanaf 2024 drie nieuwe structurele instrumenten in voor jeugdparticipatie namelijk een digitaal jongerenpanel, een ‘pop up’ kinderadviesraad en een ‘pop up’ jongerenadviesraad.

- We zetten de burgerpeiling, het inwonerspanel voor 1 dag voort en starten met een kindergemeenteraad.
- In 2024 gaan we werken met een kinderburgemeester, die in eerste instantie vooral een ambassadeurstaak heeft en met de burgemeester en/of wethouders mee gaat naar bijzondere gebeurtenissen.
- We doen een experiment met een burgerberaad in deze raadsperiode. Het college komt hiervoor met een raadsvoorstel.
- We willen laagdrempelige en duidelijke informatie die voor inwoners, bedrijven en organisaties toegankelijk is.
- De OWO-visie is in 2021 door de drie gemeenteraden vastgesteld, de komende vier jaar werken we verder aan concretiseren en optimaliseren van de samenwerking met behoud van zelfstandigheid.
- We maken inzichtelijk wat er wordt gedaan om het rendement van de OWO-samenwerking te communiceren en we houden de raad op de hoogte van de acties en voortgang.
- Inclusie is voor ons een belangrijke toetssteen bij alle uitdagingen waar we als samenleving en gemeente voor staan. We nemen dit serieus en investeren in de uitwerking en uitvoering van onze Lokale Inclusieagenda.

Wat merkt de inwoner ervan

De inwoner zal merken dat het bestuur de verbinding zoekt en zichtbaarder is in de dorpen. Inwoners (een zo breed mogelijke groep, inclusief jongeren) merken dat de gemeente hen op allerlei manieren gelegenheid geeft hun mening en ideeën te laten horen over actuele onderwerpen waar de gemeente mee bezig is. En zij merken dat de gemeente helder communiceert wat ze er mee doet en waarom.

Wat mag het kosten

U heeft bij de Kaderbrief 2024-2027 besloten om € 135.000 in 2024 en structureel € 85.000 vanaf 2025 beschikbaar te stellen voor het uitvoeren van het beleid inwonersparticipatie. Dit is voor een adviseur inwonersparticipatie, voor een digitaal jongerenpanel, een ‘pop up’ kinderadviesraad en een ‘pop up’ jongerenadviesraad en het instellen van een kinderburgmeester. In 2024 is het extra budget van € 50.000 voor het uitvoeren van een experiment met een burgerberaad.

U heeft bij de Kaderbrief 2024-2027 besloten om voor 2024 € 35.000 en 2025 € 20.000 beschikbaar te stellen voor het uitvoeringsplan Direct Duidelijk.

Nieuw beleid: fte burgerzaken
De komende jaren is er een toename van afgifte van reisdocumenten en rijbewijzen. Het gaat hier om verlengingen na de termijn van tien jaar. Dit zorgt voor extra werkzaamheden bij burgerzaken. We komen bij de Kaderbrief 2025 bij u terug met een voorstel hierover. Vooruitlopend daarop stellen we voor € 69.000 beschikbaar te stellen voor 2024. In de primitieve begroting is de hogere legesopbrengst al wel verwerkt (2024 € 20.000 oplopend naar € 45.000 in 2027).

Beleidskaders

- Visiedocument Ooststellingwerf (2016)
- Strategische samenwerking OWO-gemeenten
- Bestuursovereenkomst OWO
- Rapportage evaluatie OWO-samenwerking
- Visie op inwonersparticipatie Ooststellingwerf (juni 2023)

Thema 0.2 Dienstverlening

Wat willen we bereiken

- We willen een betrouwbare en laagdrempelige overheid zijn.
- Voor het vertrouwen in de lokale democratie zijn kwaliteit en snelheid van de gemeentelijke diensten en goede en zorgvuldige communicatie van groot belang.
- De inwoner is tevreden over de dienstverlening.
- We voldoen aan de vereisten van het VN-verdrag iedereen doet mee! (inclusie).
- We richten processen in vanuit de klantketen.
- We handelen 90% af binnen de servicenorm.

- We sturen op het voorkómen van onnodig contact met onze inwoners.
- We streven naar een integraal klantbeeld (omnichannel dienstverlening).
- Naast direct contact met inwoners aan de servicebalie, willen we zoveel mogelijk diensten digitaal beschikbaar stellen.

Wat gaan we ervoor doen

We werken via het programmaplan dienstverlening en het bijbehorende uitvoeringsprogramma aan een steeds betere dienstverlening.

- We zijn duidelijk in wat we verwachten van onze medewerkers als het gaat om dienstverlening naar onze inwoners toe en sturen daarop.
- We zorgen voor begrijpelijke taal (niveau B1) in al onze uitingen. Dit doen we via het project Direct Duidelijk.
- We betrekken inwoners en belangengroepen bij ontwikkelingen rondom het verbeteren van onze dienstverlening. Dit doen we met een inwonerspanel (het panel was er tot nu toe in pilotvorm, we maken dit panel structureel).
- We streven ernaar dat onze dienstverlening inclusief is, dus voor iedereen toegankelijk.
- We gebruiken steeds meer data om onze dienstverlening te verbeteren.
- We sturen op tevredenheid van onze inwoners en signaalmanagement.
- We doen onderzoek naar de ervaringen en voeren kleine verbeteringen direct door.
- We streven naar online waar het kan en offline waar het helpt.
- We zetten optimaal in op digitale mogelijkheden. Met oog voor de menselijke maat en inclusie. Niet alleen als het gaat om persoonlijk contact, maar ook bij het zorgvuldig toepassen, uitvoeren en handhaven van regels.
- We ontwikkelen een heldere kanaalstrategie, waarin duidelijk wordt hoe de gemeente de kanalen voor communicatie wil inzetten om ambities en doelen van de gemeente over te brengen.

Wat merkt de inwoner ervan

- De inwoner merkt dat onze dienstverlening begrijpelijk, efficiënt, gebruiksvriendelijk en digitaal is.
- De inwoner merkt dat onze medewerkers klantgericht zijn en open staan voor verbeteringen.
- De inwoner weet wat hij van ons mag verwachten en mag ons daarop aanspreken.
- De inwoner kan actief meedenken in verbeteringen. Je kan hierbij denken aan meldingen of klachten, maar ook meedenken via het inwonerspanel.
- De inwoner ervaart dat de gemeente één organisatie is (geen kastje - muur).

Wat mag het kosten

- Voor het programma dienstverlening is structureel € 25.000 beschikbaar.
- Voor het inwonerspanel is structureel € 8.000 beschikbaar.

Beleidskaders

- Visie Dienstverlening in Ooststellingwerf (augustus 2019)
- Programmaplan en uitvoeringsprogramma dienstverlening (juni 2020)

Thema 0.3 Financiën

Wat willen we bereiken

- De financiën van onze gemeente zijn op orde en dat willen we zo houden.
- We willen jaarlijks een realistische/uitvoerbare begroting opstellen.

Beleidsindicatoren

Apparaatskosten zijn alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie (o.a. loonkosten, ICT, huisvesting, facilitair etc.). Onder overhead verstaan we alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Beleidsindicatoren thema Financiën	Eenheid	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Apparaatskosten	In euro´s per inwoner	893	938	1.051
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	9,5%	1,3%	0,9%
Overhead	% van totale lasten	11,2%	14,3%	13,9%

Begroting 2024

Wat gaan we ervoor doen

- We stellen jaarlijks een structureel en reëel sluitende begroting op. Dit betekent dat we structureel niet meer uitgeven dan we binnenkrijgen. De uitgaven ramen we ook realistisch.
- We blijven goed kijken naar gemeentelijke uitgaven en sturen hier scherp op door nut en noodzaak van projecten, uitgaven en subsidies steeds te beoordelen.
- We gaan zorgvuldig om met belastinggeld en de keuzes die hierin gemaakt worden. De belastingen verhogen we jaarlijks trendmatig. Als de begroting niet sluitend is, bijvoorbeeld door nieuwe ambities, lossen we dit niet gelijk op door de belastingen te verhogen, maar door middel van een pakket aan maatregelen waarvan, in uiterste noodzaak, het verhogen van de belastingen onderdeel kan uitmaken.
- Lokale belastingen en heffingen waar een duidelijke tegenprestatie tegenover staat, zoals afvalstoffenheffing, rioolheffing en sommige leges, worden kostendekkend doorberekend.
- Bij nieuw beleid/ambities nemen we ook de benodigde ambtelijke capaciteit mee in de afweging.
- Wij zetten de komende bestuursperiode een deel van de algemene reserve in om incidentele lasten te dekken en ambities te realiseren.
- Aan de versteviging van de rol van de auditcommissie wordt uitvoering gegeven, onder andere doordat de nieuwe verordening auditcommissie is vastgesteld waarin o.a. de taken van de auditcommissie zijn uitgebreid. Verder heeft de auditcommissie een wijziging van de indeling van de programmabegroting voorgesteld. U heeft hier in juni 2023 over besloten. De nieuwe indeling is in deze begroting verwerkt. De komende tijd bespreekt de auditcommissie ook diverse andere financieel technische onderwerpen waaronder het doorontwikkelen van de P&C cyclus.

Deelneming: N.V. Bank Nederlandse gemeenten (BNG)
De BNG verstrekt tegen lage tarieven krediet aan Nederlandse overheden. Daarmee speelt de bank een essentiële rol in de financiering van gewenste maatschappelijke investeringen.

Wat merkt de inwoner ervan

- Een financieel gezonde gemeente.
- Onze financiën zijn voor iedereen te bekijken via ooststellingwerf.begrotingsapp.nl.
- Onze belastingen, diensten en producten zijn betaalbaar.

Wat mag het kosten

De bedragen van het financieel perspectief en de besluiten over nieuw beleid uit de Kaderbrief 2024-2027 zijn primitief in deze begroting verwerkt.

Het financieel perspectief voor 2024 en 2025 is goed. Daarna wordt het perspectief negatief, voornamelijk door een lagere algemene uitkering. Ondanks een stabiele reservepositie liggen er naar de toekomst toe ook flinke opgaven en uitdagingen. Het VNG heeft geadviseerd om voor de jaren 2024 en 2025 een sluitende begroting te presenteren en voor de jaren 2026 en 2027 de lasten realistisch in beeld te brengen en het ontstane tekort duidelijk aan te geven.

Beleidskaders

- Financiële verordening 2023 (art 212)
- Controleverordening 2023 (art. 213 Gemeentewet)
- Doelmatigheid- en doeltreffendheidsverordening 2023 (art. 213a Gemeentewet)

Begroting Programma 0

- Thema Bestuur bestaat uit de volgende taakvelden: 0.1
- Thema Dienstverlening bestaat uit de volgende taakvelden: 0.2
- Thema Financiën bestaat uit de volgende taakvelden: 0.3, 0.4, 0.5, 0.61, 0.62, 0.64, 0.7, 0.8, 0.9

x € 1.000

0. Bestuur en Ondersteuning	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJB 2025	MJB 2026	MJB 2027
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
0.1 - Bestuur	-1.970	-1.933	-1.943	-1.852	-1.862	-1.852
0.2 - Burgerzaken	-776	-582	-1.028	-976	-983	-977
0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden	-169	-125	-293	-293	-292	-292
0.4 - Overhead	-11.945	-16.633	-15.396	-15.008	-14.249	-13.887
0.5 - Treasury	-30	53	-370	-610	-522	-499
0.61 - OZB Woningen	-370	-235	-221	-221	-221	-221
0.62 - OZB niet-woningen	-245	-218	-215	-215	-215	-215
0.64 - Belastingen Overig	-109	-76	-100	-100	-100	-100
0.7 - Alg.uitkering en ov.uitk. gemeentefonds	-	-	-	-	-	-
0.8 - Overige baten en lasten	-6	-314	8	553	894	753
0.9 - Vennootschapsbelasting (VpB)	2	-	-	-	-	-
Totaal Lasten	**-15.619**	**-20.064**	**-19.558**	**-18.722**	**-17.551**	**-17.290**
Baten						
0.1 - Bestuur	280	-	-	-	-	-
0.2 - Burgerzaken	358	296	423	450	522	512
0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden	54	1	1	1	1	1
0.4 - Overhead	2.589	3.182	3.440	3.444	2.912	2.912
0.5 - Treasury	225	64	69	67	67	67
0.61 - OZB Woningen	2.525	2.567	2.626	2.626	2.626	2.626
0.62 - OZB niet-woningen	694	477	743	743	743	743
0.64 - Belastingen Overig	157	135	129	129	129	129
0.7 - Alg.uitkering en ov.uitk. gemeentefonds	57.637	56.885	59.684	59.737	55.134	54.622
0.8 - Overige baten en lasten	73	9	9	9	9	9
0.9 - Vennootschapsbelasting (VpB)	0	-	-	-	-	-
Totaal Baten	**64.592**	**63.616**	**67.123**	**67.205**	**62.142**	**61.620**
Resultaat voor bestemming	**48.974**	**43.552**	**47.566**	**48.483**	**44.592**	**44.330**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**-1.033**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen	**1.124**	**1.531**	**368**	**333**	**333**	**264**
Mutatie reserves	**91**	**1.531**	**368**	**333**	**333**	**264**
Resultaat na bestemming	**49.065**	**45.083**	**47.934**	**48.816**	**44.925**	**44.594**

Programma 1 | Veiligheid

In de gemeente Ooststellingwerf willen we wonen, werken, naar school gaan en recreëren in een veilige en schone omgeving. Dit realiseren we samen met alle betrokken partijen. We werken samen met partners om risico's te beheersen. Samen coördineren we ook de voorbereiding op hulpverlening bij incidenten en crises.

Thema 1.1 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken

- We willen dat onze inwoners en ondernemers wonen en werken en naar school gaan in een veilige woonomgeving.
- We willen dat de toeristen die we als gast mogen ontvangen in een veilige omgeving kunnen recreëren.
- We willen meer bewustwording rond het thema ondermijning.

Wat gaan we ervoor doen

- We werken samen met de Veiligheidsregio Fryslân om risico's en incidenten te beheersen. Dit betekent dat we het hele jaar door oefenen op incident- en crisisbeheersing en dat er scenario's worden ontwikkeld om voorbereid te zijn op mogelijke crises en rampen. Samen coördineren we ook de voorbereiding en preparatie op hulpverlening bij incidenten en crisissen.
- We geven gevolg aan het uitvoeringsplan ondermijning. Hierin werken we nauw samen met politie en de OWO-gemeenten. We zetten onder andere in op bewustwording, het leren herkennen van signalen van ondermijning en het actualiseren van beleid voor de aanpak van ondermijning.
- We blijven extra aandacht geven aan het risico op natuurbranden.
- We gaan samen met partners (zoals: politie, GGZ, GGD, Gebiedsteam, Scala, reclassering, VNN, Veilig Thuis, Fier) aan de slag met preventie en aanpak van overlast (personen, drugs, leefomgeving).
- We zetten waar nodig in op preventie woninginbraak.
- We gaan aandacht geven aan digitale veiligheid bij inwoners en ondernemers.
- Het team OOV wordt uitgebreid met 1 fte zodat we de aanpak van ondermijning steviger neerzetten.

Wat merkt de inwoner ervan

- Het veiligheidsgevoel van onze inwoners blijft minimaal gelijk aan het huidige niveau.
- Er wordt adequaat gereageerd op meldingen van overlast of gevaarlijke situaties die bij de gemeente binnenkomen.
- In crisissituaties merken onze inwoners dat de crisisbeheersing goed en professioneel is geregeld. Onze inwoners worden goed opgevangen en de communicatie is helder.
- Kwetsbare inwoners worden benaderd om ze digitaal weerbaarder te maken.
- Onze inwoners worden gericht bewust gemaakt op het gebied van ondermijning.

Wat mag het kosten

- Voor de uitvoering van het integraal veiligheidsbeleid is een structureel bedrag van € 58.000 beschikbaar.
- We nemen deel aan de Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Fryslân (VRF) voor de onderdelen rampenbestrijding en crisisbeheersing. Voor de crisisbeheersing is structureel een bedrag van € 30.000 beschikbaar. Dit budget zetten we in om de gemeentelijke organisatie goed voor te bereiden op crisissituaties en calamiteiten.
- U heeft bij de Kaderbrief 2024-2027 besloten om structureel € 90.000 beschikbaar te stellen voor capaciteit voor de aanpak van ondermijning.

Beleidskaders

- Integraal veiligheidsbeleid 2023-2026
- Beleidsplan Crisisbeheersing 2019-2022

Begroting Programma 1

x € 1.000

1. Veiligheid	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJB 2025	MJB 2026	MJB 2027
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-1.703	-1.852	-1.963	-1.983	-1.983	-1.983
1.2 Openbare orde en veiligheid	-699	-580	-486	-486	-486	-486
Totaal Lasten	**-2.402**	**-2.431**	**-2.449**	**-2.469**	**-2.469**	**-2.469**
Baten						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-	-	-	-	-	-
1.2 Openbare orde en veiligheid	3	-	-	-	-	-
Totaal Baten	**3**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat voor bestemming	**-2.399**	**-2.431**	**-2.449**	**-2.469**	**-2.469**	**-2.469**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Mutatie reserves	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat na bestemming	**-2.399**	**-2.431**	**-2.449**	**-2.469**	**-2.469**	**-2.469**

Programma 2 | Verkeer en vervoer

We blijven zorgen voor veilige fietspaden, wegen en kruisingen.

Thema 2.1 Verkeer en vervoer

Wat willen we bereiken

- We houden onze gemeente goed bereikbaar en investeren in een goed en veilig wegennet.
- We willen dat alle verkeersdeelnemers veilig gebruik kunnen maken van onze infrastructuur.
- We willen mobiliteit verduurzamen.

Wat gaan we ervoor doen

- We zorgen voor kwalitatief goede en veilige wegen, voet- en fietspaden.
- We continueren onze permanente verkeerseducatie en blijven sturen op gedragsbeïnvloeding, waaronder bewustwording en handhaving.
- We houden in alle plannen in onze gemeente rekening met de verkeersveiligheid.
- We zetten ons in voor een goed openbaarvervoer-netwerk. Daarnaast zetten we in op snelle verbindingen in de regio.
- Om de bereikbaarheid verder te verbeteren ondersteunen wij de komst van de Lelylijn.
- Om de bereikbaarheid verder te verbeteren ondersteunen wij de komst van een mobiliteitsknooppunt, ook wel hub genaamd.
- We stimuleren het fietsen. We zorgen voor kwalitatief goede en veilige (snel)fietsverbindingen voor zowel inwoners als recreanten. We zorgen voor voldoende voorzieningen voor fietsen (stalling, oplaadpunten enz.).
- Bij onderhoud of het opnieuw inrichten van wegen en voet- en fietspaden houden we rekening met de veiligheid van (duo)fietsers, voetgangers en mindervaliden.
- We gaan aandacht besteden aan de inrichting van 30 en 60 km/uur gebieden.
- We gaan de handhaving van de verkeersregels onder de aandacht brengen.
- We gaan inzetten op het nog beter maken van de fietsverbindingen inclusief snelfietspaden en recreatieve routes waarbij we samenwerking zoeken in regionaal verband en met stakeholders.

Wat merkt de inwoner ervan

- De gebruikers merken dat de kwaliteit en veiligheid behouden blijft of vergroot wordt door het uitvoeren van klein en grootschalig onderhoud aan verhardingen, bermen, bruggen en oevervoorzieningen.
- Inwoners merken dat er verkeerseducatieprojecten worden aangeboden. Bij deze projecten wordt aandacht besteed aan voorlichting, educatie, veiligheidsbewustzijn en verkeersveiligheid.

Wat mag het kosten

- De tweejaarlijkse actualisatie van de MeerjarenOnderhoudsProgramma (MOP) wegen is in 2023 uitgevoerd. Dit ten behoeve van de nieuwe MeerjarenOnderhoudsProgramma (MOP) wegen 2024-2028.
- In 2022 heeft de Raad € 500.000 beschikbaar gesteld (t/m 2025) om de maatregelen, voortkomend uit het Strategisch Plan Verkeersveiligheid, uit te voeren. Daarnaast is er € 223.000 subsidie ontvangen.

Nieuw beleid: Kwaliteit wegen
Alle gemeentelijke verhardingen zijn in maart en april dit jaar geïnspecteerd door een onafhankelijke weginspectie bedrijf. Alle wegen waar op basis van de resultaten van de inspectie maatregelen noodzakelijk zijn in 2024 en 2025, zijn ambtelijk beoordeeld. Bij deze beoordeling zijn de definitief te nemen maatregelen bepaald. Hierbij is onder andere rekening gehouden met de fundering, grondgesteldheid en andere weg specifieke eigenschappen. Op deze wijze ontstaat maatwerk per weg.

Het uitvoeren van groot-onderhoud aan wegen geeft de mogelijkheid om eventuele kleine verbeterpunten (binnen het budget) wat betreft de inrichting van de weg aan te brengen. Werk met werk maken. Om tot deze verbeterpunten te komen nemen we contact op met de weggebruikers. Hiervoor benaderen we, afhankelijk van de weg, o.a. Plaatselijke Belangen, Dorpsbelangen, bewonerscommissies, ABO en bewoners. Door het betrekken van belanghebbenden ontstaat er begrip voor de bijkomende hinder(beleving).

Om het groot-onderhoud aan de verhardingen te kunnen uitvoeren is voor de eerste twee planjaren (2024 en 2025) € 3.700.000 nodig. Het huidige totale budget van € 2.300.000 voor de eerste twee planjaren is niet toereikend. Om al het benodigde onderhoud uit te kunnen voeren is een totale extra investering van € 1.400.000 nodig. Dit is voor planjaar 2024 en 2025 een investering van € 700.000 per jaar. Door in 2024 en 2025 eenmalig een investering te doen in de wegen kunnen de structurele lasten op het huidige niveau worden gehouden. Het areaal verharding is cyclisch doorgerekend voor een periode van twintig jaar. We stellen daarom voor om voor 2024 en 2025 € 700.000 per jaar beschikbaar te stellen om zo de kwaliteit van de wegen, fiets- en voetpaden te verbeteren.

Beleidskaders

- Strategisch Plan Verkeersveiligheid
- Omgevingsvisie
- Programma Duurzaamheid

Begroting Programma 2

x € 1.000

2. Vervoer	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJB 2025	MJB 2026	MJB 2027
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
2.1 Verkeer en vervoer	-2.811	-6.220	-3.239	-3.261	-3.261	-3.247
2.4 Economische havens en waterwegen	-8	-8	-	-	-	-
Totaal Lasten	**-2.819**	**-6.228**	**-3.239**	**-3.261**	**-3.261**	**-3.247**
Baten						
2.1 Verkeer en vervoer	58	398	58	58	58	58
2.4 Economische havens en waterwegen	-	-	-	-	-	-
Totaal Baten	**58**	**398**	**58**	**58**	**58**	**58**
Resultaat voor bestemming	**-2.761**	**-5.830**	**-3.181**	**-3.202**	**-3.202**	**-3.189**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**-134**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen	**107**	**2.748**	**-**	**-**	**-**	**-**
Mutatie reserves	**-28**	**2.748**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat na bestemming	**-2.789**	**-3.082**	**-3.181**	**-3.202**	**-3.202**	**-3.189**

Programma 3 | Economie

We blijven inzetten op een kwalitatief goede en toekomstbestendige woningvoorraad en toegang tot nieuwe bedrijfslocaties. Daarnaast willen we inzetten op het versterken en verduurzamen van recreatie en toerisme, bij voorkeur in regionale samenwerking en verbinding.

De Omgevingswet treedt op 1 januari 2024 in werking. Met de komst van de Omgevingswet wordt het huidige omgevingsrecht overzichtelijker, worden regels eenvoudiger en kunnen we procedures veel sneller doorlopen. Met de nieuwe instrumenten zoals de Omgevingsvisie, het Omgevingsplan en het Programma kan de gemeente straks in beleid en uitvoering sturen en monitoren om een gezonde en veilige fysieke leefomgeving richting haar inwoners te waarborgen.

Thema 3.1 Economie

Wat willen we bereiken

We willen een gunstig vestigingsklimaat in onze gemeente bevorderen om een gezonde lokale duurzame economie te versterken. Bedrijven die zich in onze gemeente willen vestigen, moeten er op kunnen rekenen dat wij kwaliteit leveren. We willen dat er voldoende ruimte is voor de groei van onze bedrijven, passend binnen het streven van een CO^2 neutrale gemeente in 2030. Hiervoor moet er uitbreiding plaatsvinden van onze bedrijventerreinen.

We willen investeren in de ontwikkelingen in de arbeidsmarkt met aandacht voor de mismatch tussen vraag en aanbod. We willen dat het Centrumplan Oosterwolde wordt afgerond. In het winkelgebied van Oosterwolde blijven we werken aan het versterken van het winkelhart Oosterwolde.

Wat gaan we ervoor doen

- We stellen een plan op voor de (her)ontwikkeling van bedrijventerreinen in Oosterwolde, Haulerwijk en Donkerbroek.
- Samen met ondernemers kijken we naar mogelijkheden om aan de vraag naar personeel te kunnen voldoen.
- Op weg naar deze inclusieve samenleving versterken en intensiveren de vijf gemeenten in Zuidoost Friesland de onderlinge samenwerking en de samenwerking met alle partners in de keten. Inclusief het onderwijs, de (SW)bedrijven en het UWV in de arbeidsmarkt Zuidoost Friesland. De bundeling van kennis en deskundigheid is noodzakelijk om het vraagstuk van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt om te buigen ‘van mismatch naar match’. De insteek daarbij is dat gekeken wordt naar de talenten van werkzoekenden. Het uitvoeringsplan "talenten benutten voor een duurzame match" geeft de komende jaren richting aan de uitvoering.
- We willen dat de uitvoering van het Centrumplan Oosterwolde volgens plan wordt afgerond. Dit doen we door inwoners, ondernemers en vastgoedeigenaren een duidelijke stem te geven bij de herinrichting en planontwikkeling van de kop Stationsstraat met de kruising Dertien Aprilstraat.
- Ter versterking van het winkelhart van Oosterwolde de bestaande BIZ (bedrijven investeringszone) voortzetten waarbij de komende twee jaar ondernemer en vastgoedeigenaren en de gemeente in totaal € 105.000 per jaar investeren.

Bedrijventerreinen

- We eisen veel kwaliteit op het Ecomunitypark. De acquisitie is niet een zaak van de gemeente maar van de ontwikkelaar. Waar mogelijk ondersteunen we de ontwikkelaar en trekken we samen op om te komen tot een invulling van het gebied en een bijpassend ruimtelijk kader.
- We investeerden de afgelopen jaren al veel in de kwaliteit van bedrijventerreinen. Dit houden we op peil.
- We zetten ons in om leegstand te voorkomen. Hiervoor werken we samen met ondernemers en vastgoedeigenaren in het platform winkelgebied Oosterwolde.
- We gaan de mogelijkheden onderzoeken om het bedrijventerrein Venekoten uit te breiden.

Gunstig vestigingsklimaat

We bevorderen het vestigingsklimaat door aandacht, zichtbaarheid en klantvriendelijkheid. Aan dit laatste aspect besteden we de komende jaren extra aandacht:

- We bezoeken veel bedrijven.
- We organiseren jaarlijks 1 of 2 ondernemersbijeenkomsten.
- We zijn lid van diverse ondernemersverenigingen en bezoeken hun activiteiten zoveel mogelijk.
- We bezoeken ook andere netwerkbijeenkomsten.
- We willen samen met Bizo en de Vereniging van Vastgoed Eigenaren Oosterwolde de detailhandelstructuur in Oosterwolde verbeteren. We werken samen naar een toekomstbestendig centrumgebied.
- Wij stimuleren de samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven.
- We profileren ons ondernemersloket actief.

Ondernemersloket en ondernemers voorlichten
Het ondernemersloket blijft de komende jaren de spil tussen de ondernemers en de gemeente. Het ondernemersloket blijft ook (startende) ondernemers/zzp'ers voorlichten door onder ander het toezenden van een maandelijkse nieuwsbrief voor ondernemers.

Samenwerking Onderwijs - Bedrijfsleven
Wij vragen bedrijven heel nadrukkelijk om opdrachten voor het onderwijs in de vorm van stageplaatsen, onderzoeksvragen en afstudeeropdrachten. We zetten ons in om samen met het bedrijfsleven de werkzoekenden uit de eigen gemeente weer in te zetten in het arbeidsproces. Daarbij besteden we meer aandacht aan de speciale doelgroepen met een achterstand op de arbeidsmarkt. Er is een onderzoek gestart naar de mogelijkheid om met behulp van een Leerwerkbedrijf de positie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te verbeteren.

We zetten in de regio Zuidoost Friesland activiteiten in om de kloof tussen vraag en aanbod van werk te verkleinen. In overleg met werkzoekenden en ondernemers kijken we wat er nodig is wel een match te kunnen maken. We besteden daarbij nadrukkelijk aandacht aan het mobiliteitsvraagstuk dat in deze regio speelt.

Wat merkt de inwoner ervan

Meer banen die worden ingevuld door goede lokale werknemers, en dus meer besteedbaar inkomen voor meer mensen. Mensen geven meer uit, waar ondernemers weer van profiteren. Voorzieningen blijven zoveel mogelijk in stand. Zo ontstaat een domino-effect, dat leidt tot grotere tevredenheid bij inwoners en ondernemers.

Wat mag het kosten

De lasten worden grotendeels gedekt uit bestaande budgetten. U heeft bij het de heroverwegingen 2022-2025 ingestemd met een structurele uitbreiding van het budget voor een bijdrage van € 35.500 vanuit de gemeente aan de stichting Bedrijven Investeringszone Oosterwolde (BizO).

Beleidskaders

- Actieplan Oosterwolde De Nieuwe Winkelstraat
- Samenwerken aan een Krachtig en prachtig winkelgebied van Oosterwolde
- strategisch beleidsplan arbeidsmarktregio Zuidoost Friesland.

Begroting Programma 3

x € 1.000

3. Economie	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJB 2025	MJB 2026	MJB 2027
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
3.1 Economische ontwikkeling	-136	-107	-93	-93	-93	-93
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-1.662	-1.130	-273	9	9	9
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-262	-262	-192	-192	-192	-192
3.4 Economische promotie	-322	-205	-233	-233	-233	-233
Totaal Lasten	**-2.382**	**-1.703**	**-790**	**-509**	**-509**	**-509**
Baten						
3.1 Economische ontwikkeling	52	-	-	-	-	-
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.576	2.167	281	-	-	-
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-	-	-	-	-	-
3.4 Economische promotie	563	456	450	450	450	450
Totaal Baten	**3.191**	**2.623**	**731**	**450**	**450**	**450**
Resultaat voor bestemming	**809**	**920**	**-58**	**-58**	**-58**	**-58**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Mutatie reserves	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat na bestemming	**809**	**920**	**-58**	**-58**	**-58**	**-58**

Programma 4 | Onderwijs

We handhaven de kwaliteit, bereikbaarheid en betaalbaarheid van het onderwijs en verbeteren en borgen de samenwerking tussen zorg en onderwijs.

Thema 4.1 Onderwijs

Wat willen we bereiken

- Maatschappelijk effect L. Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal
- Uit het collegeakkoord: We willen dat kinderen zich kunnen ontwikkelen in goede gezondheid en in een veilige en stimulerende omgeving.
- Uit het collegeakkoord: We vergroten de kansengelijkheid door onderwijsachterstanden bij kinderen en jongeren tegen te gaan.
- Handhaven van de kwaliteit en bereikbaarheid van de huisvesting het onderwijs. Borgen van de samenwerking met het onderwijs. Dit binnen de kaders van het Rijk.

Wat gaan we ervoor doen

Maatschappelijk effect L: Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal
Dit maatschappelijk effect hoort bij opgave 'goed opgroeien' uit de visie op Samenleven.

L1. Jeugdigen krijgen optimaal kans om talenten te ontplooien (faciliteren)
We bieden jeugdigen (vanaf -9 maanden) een kansrijke start door de inzet van preventief aanbod en programma's. Zo dragen we bij aan het voorkomen van verschillen in vaardigheden tussen jonge kinderen en vergroten we onderwijskansen. Het preventief aanbod bestaat bijvoorbeeld uit het consultatiebureau (JGZ/GGD), peuteropvang, stapprogramma's en integrale vroeghulp. We subsidiëren peuteropvang (2-4 jarigen) en houden toezicht op de kwaliteit van de peuteropvang en de kinderopvang in onze gemeente (wettelijke taak). Binnen de peuteropvang en de kinderopvang en in groep 1 en 2 van het basisonderwijs is er Voor- en vroegschoolse Educatie (VVE). Dit zijn pedagogische programma's om jeugdigen met een onderwijsachterstand te ondersteunen en een goede start te geven in groep 3 van het basisonderwijs. Buurtsportcoaches stimuleren de fysieke en motorische ontwikkeling van kinderen. Via JOGG werken we aan de gezondheid van jonge inwoners. We hebben kindregelingen om te zorgen dat kinderen mee kunnen doen (zie thema 6.1). In het programma Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) stimuleren we dat jongeren (10-18 jarigen) gezond en gelukkig opgroeien en willen we voorkomen dat jongeren gaan drinken, roken of drugs gaan gebruiken. Om deze positieve leefomgeving voor jongeren te waarborgen zetten we in op de volgende plekken: het gezin, op school, in de vriendenkring en in de vrije tijd. In deze vier domeinen wordt er samengewerkt met ouders, scholen, jongerenwerkers en andere professionals. Dit geldt ook voor jonge mantelzorgers. Kinderen en jongeren die voor een naaste zorgen kunnen hierbij ondersteuning krijgen (zie ook gezondheid, gezond ouder worden, mantelzorg). We willen hiermee voorkomen dat kinderen en jongeren overbelast raken in de zorg in zich hierdoor minder goed kunnen ontwikkelen. We bieden ondersteuning, lotgenoten contact en activiteiten.

L2. Jeugdigen gaan naar school (regisseren)
Onze leerplichtambtenaar werkt samen met onderwijsinstellingen en zorgpartijen om voortijdig schoolverlaten te voorkomen en 'uitvallers' te ondersteunen en begeleiden. De leerplichtambtenaar van Ooststellingwerf is vanuit preventief handelen betrokken bij zorgvraagstukken en dreigende schooluitval.

Sinds 2022 wonen er vluchtelingen uit Oekraïne in Ooststellingwerf. Over het aanbod peuteropvang en onderwijs aan Oekraïense kinderen zijn afspraken gemaakt met Scala Welzijn en de schoolbesturen van het basisonderwijs. Voor het voortgezet onderwijs reizen Oekraïense kinderen naar de Internationale Schakelklas in Drachten.

L3. Jeugdigen halen een startkwalificatie (regisseren)
Een startkwalificatie is belangrijk voor vervolgonderwijs en/of een goede kans op de arbeidsmarkt. Om te zorgen dat jeugdigen een startkwalificatie behalen werken gemeente (leerplicht, Gebiedsteam), voortgezet onderwijs en Regionale Meld- en Coördinatiepunt samen.

L4. Jeugdigen zijn taalvaardig (spreken, lezen, schrijven) (regisseren)
Om laaggeletterdheid te voorkomen en achterstanden te verkleinen is een goede basis essentieel. Dit draagt bij aan 'gelijke startkansen'. Bij de jongste jeugd wordt al ingezet op een adequate taalontwikkeling door het aanbod VVE in peuter- en kinderopvang en stapprogramma's. Ook in het onderwijs is er extra aandacht voor de taalontwikkeling. In 2024 stellen we een doe-agenda op over onderwijsachterstanden (doe-agenda L) besteden we aandacht aan een efficiënt aanbod om laaggeletterdheid te voorkomen en te verminderen (niet alleen kinderen, maar alle leeftijden). Hierbij hanteren we een brede definitie van laaggeletterdheid (ook digitale vaardigheid).

L5. Jeugdigen en ouders ervaren dat de school en zorg samenwerken om hen optimaal te begeleiden (regisseren)
Bij problemen is het belangrijk dat kinderopvang, peuteropvang, basisonderwijs, voortgezet onderwijs, Gebiedsteam, voorliggende voorzieningen en jeugdhulp goed samenwerken. We faciliteren en stimuleren deze samenwerking.

Onderwijshuisvesting
In 2023 zijn we met de schoolbesturen aan de slag gegaan om samen een Integraal Huisvesting Plan op te stellen. De uitvoering van sectorale routekaart voor de verduurzaming van de onderwijshuisvesting is hierin meegenomen. Het Integraal Huisvesting Plan is in 2023 vastgesteld en in 2024 en daarna wordt het uitgevoerd.

Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed
De Stichting beheert en exploiteert de Kampus voor de huidige gebruikers (het Stellingwerf College, Kunst & COO en de Openbare Bibliotheek) en ook, bij behoefte, voor culturele evenementen en overige activiteiten in het openbaar belang en voor de inwoners van Ooststellingwerf.

Wat merkt de inwoner ervan

- L. Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal.
- De kwaliteit en bereikbaarheid van de huisvesting van het onderwijs in de gemeente blijft op peil.

Wat mag het kosten

- Het kabinet heeft met het NPO in 2021 geld beschikbaar gesteld om de gevolgen van corona tegen te gaan. De gemeente heeft samen met de scholen in Ooststellingwerf een plan van aanpak opgesteld. In dit plan staat welke activiteiten worden gedaan. Het kabinet heeft besloten dat de bestedingsduur van het geld wordt verlengd tot augustus 2025.
- Het stimuleren van samenwerken tussen gemeente, schoolbesturen en ouders betalen we uit de reguliere budgetten.

Beleidskaders

- Visie op samenleven 2020-2024
- Wet op het Primair-, Speciaal en Voortgezet (speciaal) Onderwijs
- Lokale Educatieve Jeugd Agenda (dynamisch)
- Subsidieregeling peuterspeelgroepen
- Integraal Huisvesting Plan

Begroting Programma 4

x € 1.000

4. Onderwijs	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJB 2025	MJB 2026	MJB 2027
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
4.2 Onderwijshuisvesting	-1.181	-1.397	-1.370	-1.363	-1.370	-1.386
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-1.835	-2.146	-1.943	-1.943	-1.943	-1.943
Totaal Lasten	**-3.016**	**-3.543**	**-3.313**	**-3.306**	**-3.313**	**-3.330**
Baten						
4.2 Onderwijshuisvesting	72	219	216	216	216	216
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	450	591	447	447	447	447
Totaal Baten	**522**	**811**	**664**	**664**	**664**	**664**
Resultaat voor bestemming	**-2.494**	**-2.733**	**-2.650**	**-2.643**	**-2.650**	**-2.666**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Mutatie reserves	-	-	-	-	-	-
Resultaat na bestemming	**-2.494**	**-2.733**	**-2.650**	**-2.643**	**-2.650**	**-2.666**

Programma 5 | Sport, cultuur en recreatie

We hebben een gevarieerde basis van activiteiten op het gebied van kunst en cultuur en we streven ernaar om nog meer doelgroepen te bereiken. Dat geldt ook voor sport. We ondersteunen diverse organisaties en activiteiten op het gebied van ontmoeten en sport. Recreatie en toerisme zijn belangrijk voor onze gemeente, met de natuurgebieden Drents Friese Wold en Fochteloërveen. Appelscha (en omgeving) is een belangrijke toeristische locatie voor de recreatieve ontwikkeling van de regio. Voor het openbaar groen geldt dat we een veilige en goed onderhouden openbare ruimte hebben die toekomstbestendig is ingericht.

Thema 5.1 Sport en cultuur

Wat willen we bereiken

Maatschappelijk effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur (zie doe-agenda G).

Wat gaan we ervoor doen

We hebben een gevarieerde basis van activiteiten op het gebied van kunst en cultuur. We streven ernaar om nog meer doelgroepen te bereiken. De werkgroep culturele bruisplek krijgt ondersteuning van een kwartiermaker, die helpt bij de concretisering van de plannen. We zijn bezig met het opstellen van een business model. Met de bibliotheek zijn we in gesprek over financiering en het maatschappelijk effect van hun activiteiten.

We ondersteunen diverse organisaties en activiteiten op het gebied van ontmoeten en sport. In het kader van het Lokaal Sport- en Beweegakkoord werken we er o.a. aan dat kinderen vaardig zijn in bewegen. Bijvoorbeeld op de basisscholen wordt de motorische ontwikkeling van kinderen gescreend en eventueel extra gestimuleerd. We werken aan een goed en divers beweegaanbod voor ouderen en mensen met een beperking. Ook zetten we het 6-weken-leefstijltraject voort voor inwoners die aan de slag willen met positieve gezondheid, gedrag en voeding.

We zorgen samen met maatschappelijke organisaties dat inwoners gemakkelijk informatie kunnen vinden over wat er te doen is in Ooststellingwerf, bijvoorbeeld via activiteitenagenda www.uutgaon.nl en www.beweegplein.nl. Er lopen diverse samenwerkingsinitiatieven (o.a. Multifunctionele sportkooi op en bij het Sportpark van de vv Stanfries Appelscha en een pumptrackbaan in Oosterwolde). Gemeente, opbouwwerk, maatschappelijke organisaties, verenigingen en inwoners werken samen om ontmoetingsplekken te verbeteren of te realiseren (bijvoorbeeld Oosterwolde Noord, Haerenkwartier, Haulerwijk, Donkerbroek). Zie ook accommodatiebeleid in paragraaf 9 Strategische projecten en ontwikkelingen.

Wat merkt de inwoner ervan

G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur

Wat mag het kosten

Het Rijk stelt al vele jaren budget beschikbaar voor buurtsport. Vanaf dit jaar maakt dit budget deel uit van SPUK GALA. Dit Rijksbudget wordt aangevuld met financiële middelen door de gemeente vanuit o.a. lokaal sportbeleid en door andere lokale partners zoals Comprix, Tjongerwerven en Scala.

SPUK voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026
De Brede SPUK-regeling is voor alle gemeenten in werking gesteld om diverse afspraken uit te kunnen voeren. Deze afspraken zijn vastgelegd in het Hoofdlijnen Sportakkoord II, het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). De SPUK bestaat uit vijftien verschillende onderdelen, bijvoorbeeld het lokaal Sportakkoord, aanpak overgewicht en obesitas, verstreken van de sociale basis en valpreventie. We ontvangen hiervoor in 2024 totaal € 473.778, voor 2025 € 473.778 en in 2026 een bedrag van € 375.593.

Beleidskaders

- Sport- en beweegnota zuidoost Friesland 2017-2021
- Lokaal Sport- en beweegakkoord (2020)
- Lokaal Sport Akkoord 2023-2026 (herijking)

- Doe-agenda G Iedereen doet en ontmoet 2021-2025

Thema 5.2 Recreatie en openbaar groen

Wat willen we bereiken

Recreatie

Recreatie en toerisme zijn belangrijke pijlers in ons economisch beleid. De natuurgebieden Drents Friese Wold en Fochteloërveen liggen in onze gemeente, waarbij Appelscha (en omgeving) een belangrijke toeristische locatie is voor de recreatieve ontwikkeling van deze regio. Ons doel is:

- Slimme groei van het (duurzame) toerisme in deze regio, een optimale balans tussen een toenemende toeristische druk en de draagkracht van onze leefomgeving. Hiermee willen wij bereiken dat de toeristisch-recreatieve sector tools krijgt aangereikt om toekomstbestendig en kwalitatief verder te professionaliseren, toekomstbestendig te ondernemen en op deze wijze de kwaliteit en aantrekkelijkheid van het gebied verder te vergroten.
- Vitaal, dus duurzaam en toekomstbestendig aanbod van toeristische logies accommodaties.
- Vakantieparken ondersteunen met het toekomstbestendig maken van hun recreatieve functie.
- Gebiedsgerichte ontwikkelingen waar recreatie en toerisme een prominente plek inneemt.
- Dat Ooststellingwerf een aantrekkelijke verblijfslocatie is voor toeristen die de Koloniën van Weldadigheid bezoeken.
- Een goed en uitgebreid voorzieningenniveau op het gebied van routenetwerken voor fietsers, wandelaars, ATB-ers, ruiters en menners.
- Het op orde houden van de voorzieningen aan de Turfroute.
- De Bosbergtoren als toeristische trekpleister voor de hele regio in stand houden.

Openbare ruimte (Groen)

Een veilige en goed onderhouden openbare ruimte die toekomstbestendig is ingericht.

Wat gaan we ervoor doen

Recreatie

- In Zuidoost Friesland verband werken wij intensief samen, onder andere met de doorloop in 2024 van het Regio Deal project Recreatie en Toerisme, waar wij trekker van zijn. Stichting Toerisme Regiomarketing Zuidoost Friesland (TRZF) doet de uitvoering van de regionale marketing en (verdere) professionalisering van de sector. We bestendigen de extra inzet van TRZF gezamenlijk met de andere vier gemeenten door het bedrag van de jaarlijkse subsidie te verhogen.
- Coöperatie Appelscha Regio (CAR) 3.0 is verantwoordelijk voor de lokale marketing, promotie en ondernemerssamenwerking in onze gemeente en een partner bij de promotie - en marketingcampagnes van TRZF. Daarnaast doet CAR 3.0 de exploitatie van de Bosbergtoren.
- We werken samen op het gebied van marketing en promotie, productontwikkeling en gastheerschap bij de Koloniën van Weldadigheid, Unesco Werelderfgoed.
- We gaan verder met het uitvoeren van de pilot Vitale Vakantieparken.
- We zetten in op zowel kwaliteit als kwantiteit van de recreatieve routenetwerken, samen met Recreatieschap Drenthe en het Friese recreatieschap Marrekrite met middelen uit de Regio Deal Recreatie en Toerisme. Daarnaast optimaliseren wij de functionaliteit van de toeristisch-recreatieve bebording en de fysieke informatievoorziening zoals infopanelen.
- Met het project Vitale Logies uit de Regio Deal, stellen wij ontwikkelkaders op voor nieuwe initiatieven en uitbreiding van bestaande accommodaties.
- We brengen de pilot vitaal vakantiepark De Hildenberg verder in uitvoering. Per vakantiepark passen we een maatwerk aanpak toe en eigenaren en managers worden actief geïnformeerd.
- We koppelen plannen rond landschapsontwikkeling aan biodiversiteit en duurzaamheid aan toeristisch-recreatieve doelen uit de Regionale Ontwikkelstrategie en we hebben aandacht voor de randen in het Drents-Friese Wold (de Drents Friese grensstreek).
- Voor meer beleefbaarheid en toegankelijkheid van het Nationaal Park Drents-Friese Wold, investeren wij in natuurontwikkeling, recreatie en ondernemerschap door betrokken partijen te verbinden en nemen we actief deel aan overlegstructuren en projectgroepen.

- Voor het Fochteloërveen werkt Natuurmonumenten aan een update van de Recreatievisie, waarin ook de entree een belangrijk aandachtspunt is. Daarnaast werken we aan het in goede banen leiden van verkeersstromen rond dit natuurgebied. Samen met provincies en betrokken gemeenten wordt een plan van aanpak voor de Gebiedsontwikkeling Fochteloërveen opgesteld.
- Het bezoeken van bedrijven op initiatief van de gemeente is een doorlopend proces. Daarnaast bezoeken we bedrijven naar aanleiding van vragen vanuit ondernemers. Bij eventuele bestuurlijke wisselingen vindt er een kennismakingsronde plaats.
- Het Recreatieschap Drenthe is een gemeenschappelijke regeling op het gebied van recreatie en toerisme van alle Drentse gemeenten en de gemeente Ooststellingwerf. We ondernemen gezamenlijke acties op het gebied van recreatie en toerisme, we stemmen beleidszaken af, pakken gemeentegrens overschrijdende zaken op en we nemen deel aan gezamenlijke projecten. We willen nog beter gebruik maken van de mogelijkheden van het fonds van het Recreatieschap. Dit fonds is bedoeld voor cofinanciering.
- We streven naar kwalitatief goede vaarverbinding. Samen met de provincie en de gemeente Opsterland wordt een nieuwe overeenkomst opgesteld.
- In 2022 is de exploitatie overgenomen door Appelscha 3.0. Door onvermijdelijke invloeden (warmte, zand en insecten) is gebleken dat hierdoor met enige regelmaat uiteenlopende storingen zich voordoen. Het deels onvoorziene onderhoud van de Bosbergtoren wordt gecontinueerd.

Openbare ruimte (Groen)

- We zorgen voor veilige en goed onderhouden openbare ruimte. Hierbij houden we rekening met zaken zoals gebruiksfunctie, klimaatverandering, inclusie, verharding, groen, riolering, afwatering en de zorg voor de natuur en het milieu.
- Bij initiatieven (o.a. woningbouw) zorgen we ervoor dat de openbare ruimte integraal onderdeel uitmaakt van het totaalplan.
- We bevorderen de biodiversiteit. We passen onze werkwijzen hierop aan en richten indien nodig de openbare ruimte hierop in.
- We vinden het belangrijk dat iedereen gebruik kan maken van de openbare ruimte en dat die ook voor iedereen toegankelijk is. Bij de inrichting van de openbare ruimte houden we hier rekening mee.
- We kappen zo min mogelijk bomen. Voor elke gekapte boom planten we een of meer bomen terug.
- De problemen met de eikenprocessierups komen jaarlijks terug. We houden dit in de gaten en blijven bestrijden om de overlast te beperken. Dit doen we met een brede integrale aanpak door preventieve en curatieve acties. We gaan door met het bestrijden van de eikenprocessierups door het verhogen van de biodiversiteit, o.a. door bermen in te zaaien met een kruidenrijk bloemenmengsel.
- We zetten bij speelvoorzieningen in op duurzaamheid en bevorderen ‘natuurlijk spelen’. We betrekken hierbij de jeugd en omwonenden.

Wat merkt de inwoner ervan

Inwoners worden uitgenodigd om mee te denken over toeristische en recreatieve ontwikkelingen. Met de uitvoering van bovenstaande doelen en activiteiten:

- Neemt het aantal dagrecreanten en toeristische overnachtingen toe.
- Komen er meer banen in de horeca-, toerisme- en recreatiesector.
- Profiteren inwoners van de recreatieve voorzieningen.
- Stijgt het aantal overnachtingen buiten het hoogseizoen.

Voor de openbare ruimte geldt:

- De gebruikers merken dat de kwaliteit en veiligheid behouden blijft of vergroot wordt door het uitvoeren van klein en grootschalig onderhoud aan bomen en groen.
- De gebruikers van de openbare ruimte meer bloem-/kruidenrijke bermen zien.

Wat mag het kosten

- De doelstellingen op het gebied van recreatie & toerisme betalen we grotendeels uit reguliere budgetten. Het uitvoeringsprogramma recreatie & toerisme wordt betaald uit de Rijksbijdrage in de Regio Deal.

- U heeft besloten om de toeristenbelasting voor de periode 2024-2026 vast te stellen op € 1,65 en € 1,20 per persoon per nacht. Het tarief van € 1,20 per persoon per nacht is voor overnachtingen in kampeermiddelen op kampeerterreinen en in kampeerboerderijen. Het tarief van € 1,65 per persoon per nacht is voor verblijf in andere verblijfsaccommodaties. Ook heeft u besloten om de leeftijd voor vrijstelling van toeristenbelasting voor kinderen te verhogen van 4 naar 12 jaar. Per saldo verwachten wij dat de baten toeristenbelasting hierdoor dalen met € 10.000 per jaar.
- Afgelopen jaren zijn de kosten voor de bediening van bruggen op de Turfroute flink gestegen door met name cao-verhogingen en aanpaste eisen voor brugwachters. In de begroting zijn wij uitgegaan van de gerealiseerde kosten 2022 plus een beperkte indexatie. Wij zijn nog in onderhandeling met de provincie en de gemeente Opsterland over een nieuwe overeenkomst. Op basis daarvan moet de begroting mogelijk worden bijgesteld.
- TRZF heeft de afgelopen jaren naast de structurele subsidie vanuit de gemeenten Zuidoost Friesland extra bijdragen uit de Regio Deal ontvangen voor marketing, promotie en productontwikkeling. Na afloop van de Regio Deal willen de gemeenten in ZuidOost Friesland de structurele subsidie graag verhogen. Hiervoor is het budget bij de kaderbrief 2024 structureel met € 20.000 verhoogd naar € 40.000.
- Voor het uitvoeren van bomenonderhoud is jaarlijks € 163.000 beschikbaar conform de notitie 'Het behoud van veilig bomen 2020'.
- Bij de besluitvorming Kaderbrief 2022-2025 heeft u een motie risico's en onzekerheden eikenprocessierups ingediend. Op dit moment zijn er vele onderzoeken gaande naar een juiste en efficiënte bestrijdingsmethode. Daarom is het invoeren van een egalisatiereserve op dit moment niet effectief en is het budget voor het bestrijden van de eikenprocessierups voor de periode 2022 tot en met 2024 incidenteel verhoogd met € 86.000 naar € 120.000.

Beleidskaders

- Masterplan Regio Appelscha (2017-2021)
- Structuurvisie Ooststellingwerf 2010-2020-2030 (2009)
- Regionale ontwikkelstrategie Recreatie en Toerisme Zuidoost Friesland
- Notitie Groenbeleid 2011 (Raad januari 2012)
- Beleidsnotitie biodiversiteit gemeente Ooststellingwerf Versie 10 maart 2021, vastgesteld 20 april 2021
- Notitie 'Het behoud van veilige bomen' 2020

Begroting Programma 5

- Thema Sport en cultuur bestaat uit de volgende taakvelden: 5.1, 5.2, 5.3, 5.5, 5.6
- Thema recreatie en openbaar groen bestaat uit de volgende taakvelden: 5.7

x € 1.000

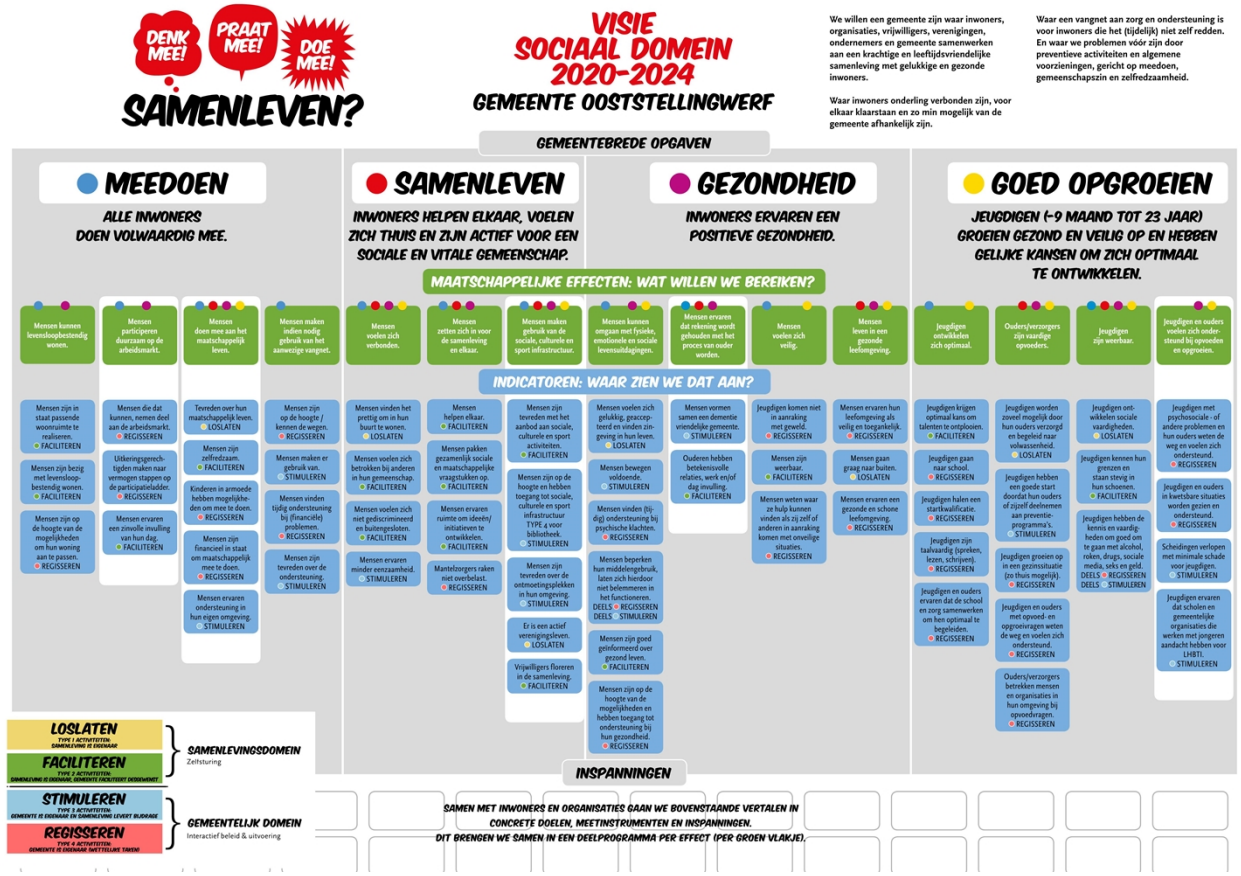
5. Sport, cultuur en recreatie	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJB 2025	MJB 2026	MJB 2027
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
5.1 Sportbeleid en activering	-315	-245	-235	-235	-235	-235
5.2 Sportaccommodaties	-1.374	-1.723	-1.796	-1.985	-2.084	-2.154
5.3 Cultuurpres. cultuurprod. en cultuurpart	-422	-545	-553	-541	-541	-521
5.5 Cultureel erfgoed	-100	-190	-140	-140	-143	-143
5.6 Media	-587	-612	-619	-619	-619	-619
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-3.038	-3.259	-3.334	-3.272	-3.318	-3.359
Totaal Lasten	**-5.836**	**-6.573**	**-6.678**	**-6.793**	**-6.941**	**-7.031**
Baten						
5.1 Sportbeleid en activering	45	180	164	164	164	164
5.2 Sportaccommodaties	221	218	211	211	211	211
5.3 Cultuurpres. cultuurprod. en cultuurpart	-	-	-	-	-	-
5.5 Cultureel erfgoed	17	14	14	14	14	14
5.6 Media	20	45	20	20	20	20
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	86	110	101	101	101	101
Totaal Baten	**389**	**566**	**510**	**510**	**510**	**510**
Resultaat voor bestemming	**-5.447**	**-6.008**	**-6.169**	**-6.283**	**-6.431**	**-6.522**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**-51**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen	**62**	**135**	**32**	**20**	**20**	**-**
Mutatie reserves	**11**	**135**	**32**	**20**	**20**	**-**
Resultaat na bestemming	**-5.436**	**-5.872**	**-6.137**	**-6.263**	**-6.411**	**-6.522**

Programma 6 | Sociaal Domein

Dit programma 'Samenleven' gaat over de Visie op Samenleven 2020-2024 (vastgesteld in oktober 2019). Het is een integraal programma over het gehele sociaal domein. Het bestaat uit vier opgaven namelijk Meedoen, Samenleven (programma 7), Gezondheid en Goed Opgroeien. In een doelenboom staat samengevat wat we per opgave willen bereiken (maatschappelijke effecten). De doelenboom vindt u hieronder en in groter formaat op https://www.ooststellingwerf.nl/visie-samenleven. Zie ook paragraaf 10.

Er is een aantal gemeenschappelijke regelingen dat bijdraagt aan de vier opgaven:

- Sociaal Domein Fryslân (SDF): Binnen de Centrumregeling SDF werken Friese gemeenten samen aan beleidsvoorbereiding en de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel is, om waar nodig, specialistische jeugdhulp en ondersteuning te leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.
- Veiligheidsregio Fryslân (VRF): Binnen de VRF werken Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners samen aan brandweerzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. De VRF werkt op het gebied van gezondheidszorg aan het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de Friese inwoner.
- GR SW Fryslân: GR SW Fryslân en Caparis NV dragen bij aan het aanbieden van arbeidsplaatsen voor onze inwoners in het kader van de voormalige wet sociale werkvoorziening. Per 1 januari 2020 is de herstructurering van Caparis afgerond. De GR is aangepast. Alle SW-medewerkers zijn daarin administratief ondergebracht. Wij zijn geen aandeelhouder meer van Caparis en hebben een Dienstverleningsovereenkomst gesloten met Caparis voor de begeleiding en ontwikkeling van onze inwoners met een SW-indicatie.

Thema 6.1 Samenleven

Inleiding

Inwoners helpen elkaar, voelen zich thuis en zijn actief voor een sociale en vitale gemeenschap
Samenleven is een onderwerp dat erg leeft in de gemeente. Inwoners vinden 'elkaar ontmoeten', 'elkaar ondersteunen' en activiteiten en verenigingen in de dorpen en in de buurten belangrijk. Voor de Opgave Samenleven zijn in de Visie op Samenleven drie maatschappelijke effecten benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan werken.

Wat willen we bereiken

- Zie collegeakkoord: We willen een samenleving met een sterke sociale basis waarin inwoners verantwoordelijkheid nemen en voelen naar elkaar, voor elkaar klaar staan en elkaar helpen.
- Maatschappelijk effect E. Mensen voelen zich verbonden *(zie doe-agenda E)*
- Maatschappelijk effect F. Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar

Wat gaan we ervoor doen

Maatschappelijk effect E: Mensen voelen zich verbonden
We blijven investeren in sport, ontmoeting, zingeving en culturele activiteiten, omdat dit mensen samenbrengt en verbindt. We voeren de Lokale Inclusieagenda uit, wat betrokkenheid bij elkaar versterkt. Laagdrempelige en informele dagactiviteiten in dorpen en buurten dragen eraan bij dat inwoners actief blijven, anderen ontmoeten en betekenis ervaren. We zetten een aantal projecten vanuit het programma Aandachtsgebieden 2020-2023 voort. We werken aan het voorkomen, doorbreken en duurzaam aanpakken van eenzaamheid onder andere door inzet van VraagElkaar, door huisbezoek aan alle 75-plussers door vrijwilligers en door meer aandacht voor eenzaamheidsproblematiek door het Gebiedsteam (zie doe-agenda E).

Maatschappelijk effect F: Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar
We nodigen inwoners uit en faciliteren hen om in te spelen op ontwikkelingen en te werken aan maatschappelijke doelen, bijvoorbeeld door middel van opbouwwerk en subsidies, de wijk- en dorpsbudgetten en het Fonds, dat we in de periode 2022-2026 doorzetten.

De inzet van vrijwilligers is van cruciaal belang in een samenredzame en vitale samenleving. Er is een denktank gestart van actieve vrijwilligers, gemeente en Scala om de ondersteuning van vrijwilligersorganisaties (door bijvoorbeeld opbouwwerk en bestuurscoaching) goed te laten aansluiten bij de behoeften. Dit vertalen we in de nieuwe resultaatafspraken met Scala voor 2024. Daarnaast stimuleren en waarderen we maatschappelijke initiatieven en vrijwilligerswerk door hier publiciteit aan te geven en door de uitreiking van de vrijwilligersawards aan vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties. Wat we doen op het terrein van mantelzorg (F4) staat bij thema 7.1 Gezondheid.

Wat merkt de inwoner ervan

E. Mensen voelen zich verbonden
F. Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar

Wat mag het kosten

- Er is jaarlijks € 65.000 beschikbaar voor Wijk- en dorpsbudgetten. Ieder dorp krijgt € 2.500 en € 1 per inwoner.
- Binnen Aandachtsgebieden Ooststellingwerf 2020-2023 is € 180.400 beschikbaar o.a. voor een professionele coördinator voor de Buurthuiskamer Haerenkwartier tot oktober 2024.
- Via de specifieke rijksuitkering SPUK GALA (Gezond en Actief leven Akkoord) is geld beschikbaar voor versterken van de sociale basis, tegengaan van eenzaamheid en mantelzorgondersteuning. Daarnaast biedt het SPUK GALA gelden om te investeren in verschillende doelen op het beleidsterrein Gezondheid. We komen in 2023 met een plan voor de besteding van de SPUK GALA gelden.
- Voor tegengaan van eenzaamheid is structureel € 45.000 beschikbaar.
- Vanuit het rijk zijn voor de bibliotheken twee specifieke uitkeringen (SPUK) via de gemeente beschikbaar. *SPUK IDO* voor het verder inrichten van een informatiepunt digitale overheid (IDO) in de bibliotheek en *SPUK Herstel bibliothekennetwerk* om het bibliotheekwerk te versterken.
- Er is structureel € 35.000 per jaar beschikbaar voor de Bruisplek.

- De subsidie voor VraagElkaar was tot nu toe incidenteel. Voorgesteld wordt dit vanaf 2024 voor een bedrag van € 43.000 structureel te dekken uit het bestaande budget van Aanpak Eenzaamheid.

SPUK voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026
De Brede SPUK-regeling is voor alle gemeenten in werking gesteld om diverse afspraken uit te kunnen voeren. Deze afspraken zijn vastgelegd in het Hoofdlijnen Sportakkoord II, het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). De SPUK bestaat uit vijftien verschillende onderdelen, bijvoorbeeld het lokaal Sportakkoord, aanpak overgewicht en obesitas, verstreken van de sociale basis en valpreventie. We ontvangen hiervoor in 2024 totaal € 473.778, voor 2025 € 473.778 en in 2026 een bedrag van € 375.593.

Nieuw beleid: Onderhoudsbudget dorpshuizen
Sinds 2010 bedraagt het dorpshuizenbudget € 30.000. Per 2023 is dit aangepast naar € 35.000. Omdat mede door de oorlog in Oekraïne een enorme stijging van bouwmaterialen en loonkosten is ontstaan heeft de Stichting Overkoepeling Dorpshuizen Ooststellingwerf het verzoek gedaan het dorpshuizenbudget per 2024 te verhogen naar € 50.000. Het dorpshuizenbudget is bestemd als cofinanciering voor (vervangende) nieuwbouw, uitbreiding, renovatie en groot onderhoud. We stellen voor het budget met € 15.000 structureel te verhogen.

Nieuw beleid: Buurthuiskamer Haerenkwartier
Een belangrijk doel van de wijkvernieuwing Haerenkwartier is het verbeteren van de sociale cohesie en het activeren van bewoners. Het creëren van een sociale basis draagt bij aan welbevinden en gezondheid. Een belangrijk middel om dit te organiseren is het faciliteren van ontmoeting en een plek waar inwoners trots op zijn en waar nieuw initiatief kan ontstaan. De Buurthuiskamer in het Haerenkwartier is hierin een belangrijke schakel. Om dit te faciliteren is sinds oktober 2021 het beheer in handen van het Leger des Heils. De inzet van een professionele beheerder (20uur per week) heeft ervoor gezorgd dat de locatie de centrale plek in de wijk is geworden. Jong en oud bezoeken de locatie en oude en nieuwe bewoners ontmoeten elkaar. Steeds meer bewoners weten de weg te vinden en er is een mooi programma ontstaan waar al vele vrijwilligers aan bijdragen.

Tot oktober 2024 zijn er vanuit Aandachtsgebieden Stellingwerven provinciale middelen beschikbaar om de Buurthuiskamer uit te voeren. Hierna stopt het programma Aandachtsgebieden en daarmee ook de bijdrage van de provincie. We willen de ingeslagen weg voortzetten en de wijk niet loslaten. Mede op verzoek van de bewonersvertegenwoordiging van het Haerenkwartier willen we de uitvoering van de Buurthuiskamer en de inzet van het Leger des Heils voortzetten tot in ieder geval 2026 (einde huurperiode Actium). We stellen voor hiervoor in totaal € 145.000 beschikbaar te stellen. Daarnaast willen we de mogelijkheden verkennen om een verbouwing te realiseren voor verdere optimalisatie van de Buurthuiskamer. We komen hier bij de Kaderbrief 2025 bij u op terug.

Beleidskaders
- Visie op samenleven 2020 -2024
- Sport- en beweegnota zuidoost Friesland 2017-2021
- Lokaal Sport- en beweegakkoord (2020)
- Lokaal Sport Akkoord 2023-2026 (herijking)
- Ontwikkelrichting wijkvernieuwing Haerenkwartier
- Doe-agenda E Mensen voelen zich verbonden 2022-2026
- Doe-agenda G Iedereen doet en ontmoet 2021-2025
- Doe-agenda I Gelukkig en gezond ouder worden en mantelzorg 2021-2025

Thema 6.2 Meedoen

Inleiding
Alle inwoners doen volwaardig mee
Inwoners vinden ‘Meedoen’ een belangrijk thema. Daarnaast hebben we wettelijke taken op dit terrein. Het gaat om de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, de Participatiewet en de Wet gemeentelijke Schuldhulpverlening. Voor de Opgave Meedoen zijn in de Visie op Samenleven vier maatschappelijke effecten (A t/m D) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Wat willen we bereiken

- Maatschappelijk effect A. Mensen kunnen levensloopbestendig wonen *(zie Doe Agenda A en woon(zorg)visie)*.
- Maatschappelijk effect B. Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt *(zie doe-agenda B)*.
- Maatschappelijk effect C. Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven *(zie doe-agenda C en doe-agenda Inburgering)*.
- Maatschappelijk effect D. Mensen maken indien nodig gebruik van het vangnet

Wat gaan we ervoor doen

Maatschappelijk effect A: Mensen kunnen levensloopbestendig wonen
We maken prestatieafspraken met corporaties over het realiseren van geclusterde woningen voor senioren en woonvormen met zorg en voorzieningen nabij. We maken met zorgaanbieder en corporatie plannen voor (zorg)woningen op de locatie Rikkingahof. In Oosterwolde Noord werken we samen met o.a. zorgverzekeraar, zorgkantoor, zorgaanbieders en woningbouwcorporaties aan domein overstijgende samenwerking (DOS) waarbij we zorgen dat thuiswonende, kwetsbare ouderen hulp of zorg krijgen die nodig is, of dat nu uit de buurt, de Wmo, de Wet Langdurige Zorg of de Zorgverzekeringswet komt. Ons Gebiedsteam adviseert inwoners doorlopend over levensloopbestendig wonen en regelt zo nodig financiële ondersteuning bij verhuizing of woningaanpassing. We faciliteren inwoners hierbij nog meer door de inzet van een seniorenmakelaar. Ook blijven we de Verzilver- en Blijversleningen aanbieden en zetten we in op informatiecampagnes en het gebruik van domotica.

We werken beleid uit waarmee we het splitsen van grotere woningen naar levensloopbestendige woningen, meergeneratiewoningen of twee aparte wooneenheden op één erf mogelijk maken. Zie ook thema 8.1 Bouwen, wonen en gronden.

Om mantelzorg beter mogelijk te maken stellen we beleidsregels op voor het realiseren van (pre)mantelzorgwoningen. Voor mantelzorg zie ook thema 7.1 Gezondheid.

Maatschappelijk effect B: Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt
We willen dat iedere bijstandsgerechtigde naar vermogen en duurzaam meedoet in de samenleving. Soms lukt dat door hen (blijvend) te bemiddelen naar betaald werk waardoor ze geen uitkering meer nodig hebben. Indien nodig bieden we werkgevers (financiële) ondersteuning bij de plaatsing van een werkzoekende en bieden we ook nazorg zodat het goed blijft gaan.

Met de huidige arbeidsmarkt zien we echter dat mensen die nu in de bijstand zitten vaak een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben en kampen met problemen op meerdere levensgebieden. We begeleiden hen om deze situatie te doorbreken door casemanagement. Dit is intensieve, integrale en waar mogelijk ontschotte begeleiding bij het wegnemen van drempels die meedoen in de weg staan. Soms is fulltime betaald werk niet haalbaar, maar lukt meedoen wel in de vorm van vrijwilligerswerk of parttime betaald werk. Zij behouden dan (deels) hun uitkering, maar hebben we een zinvolle invulling van hun dag en doen mee. Daarnaast bieden we ook nazorg aan klanten die succesvol uitgestroomd zijn en de werkgevers die ze in dienst hebben genomen. Dit met als doel de uitstroom duurzaam te laten zijn zodat ze werk behouden en niet terug hoeven in de bijstand.

We monitoren het resultaat van de inspanningen met de Participatieladder. Ook meten we de klanttevredenheid over onze dienstverlening van inwoners die aanspraak maken op een voorziening uit de Participatiewet.

Maatschappelijk effect C: Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven

- We zetten in op zelfredzaamheid van inwoners (alle leeftijden) door hen in staat te stellen vaardigheden aan te leren (denk aan digitale vaardigheden, omgaan met geld, taalvaardigheid), onder andere via de bibliotheek. Zie ook 6.3 Goed Opgroeien maatschappelijk effect L.
- We zetten meer capaciteit in op preventie en vroegsignalering van schulden. Daarbij zetten we naast budgetadviseurs ook ervaringsdeskundigen in. We plegen extra inzet om te voorkomen dat jongeren als volwassene schulden krijgen.

- We zorgen dat inwoners en verwijzers weten waar ze met vragen over geld terecht kunnen en stimuleren dat partijen die hierin actief zijn samenwerken en hun diensten op elkaar afstemmen. Daarbij onderzoeken we ook de mogelijkheden om te komen tot een fysieke 'papierwinkel' (geldloket) waarbij inwoners laagdrempelig binnen kunnen lopen met allerlei vragen over geldzaken. We maken en verspreiden jaarlijks een Regelingenwijzer waarin alle hulp op het gebied van geld op een rij staat.
- We zetten de Voorzieningenwijzer (digitale applicatie in combinatie met persoonlijk advies aan huis) in die inwoners helpt om optimaal gebruik te maken van bestaande landelijke en gemeentelijke (kind)regelingen en voorzieningen (bereik vergroten). We verkennen de mogelijkheden van een 'meedoenpas' waarin alle regelingen samenkomen en inwoners meer keuzevrijheid krijgen waardoor het beter aansluit op de behoeften van de inwoner.
- We zetten concreet op papier wat onze wettelijke schuldhulpverleningstaken zijn en hoe we die uitvoeren. We monitoren de inzet van bewindvoering bij schulden.
- Ook kiezen we gebieden (wijken) waarin we samen met woningcorporaties en Scala Welzijn willen komen tot een integrale aanpak gericht op het versterken van de bestaanszekerheid van inwoners die dit het meest nodig hebben.
- We starten een pilot waarin we ouders met een bijstandsuitkering een intensief traject aanbieden van hulp in combinatie met een baan in kansrijke sectoren. Zo doorbreken we voor de betreffende inwoners de generatie-op-generatie-armoede.
- Wij gaan in gesprek met de samenleving, met relevante partijen en de gemeenteraad om tot voorstellen te komen om armoede en schulden nog beter dan nu te voorkomen of te vroegtijdig te signaleren zodat problemen niet (verder) uit de hand lopen.
- In het kader van de inburgeringswet ontzorgen we statushouders in de eerste zes maanden van hun verblijf in onze gemeente door hun vaste lasten te betalen vanuit hun bijstandsuitkering (wettelijke verplichting) en begeleiden we hen naar maatschappelijke en financiële zelfredzaamheid.

Maatschappelijk effect D: Mensen maken indien nodig gebruik van het vangnet
Soms hebben inwoners ondersteuning nodig. Wij bieden hen een vangnet. Zij kunnen terecht bij het Gebiedsteam om ondersteuning te krijgen of te regelen. We faciliteren vrijwilligers om proactief inwoners van 75+ te bezoeken om hen te informeren, de weg te wijzen en eventuele behoeften te signaleren (preventief huisbezoek). De medewerkers van het Gebiedsteam zijn zichtbaar op vindplaatsen (scholen en bij de huisartsen bijv.) en welzijnswerkers zijn actief in de wijken. De bibliotheek biedt ondersteuning aan inwoners bij het omgaan met de digitale overheid (informatiepunt digitale overheid). We brengen jaarlijks de Regelingenwijzer uit met alle (financiële) regelingen voor inwoners (zie ook Meedoen C). We zetten extra in om inwoners te laten weten wat het Gebiedsteam is en hoe men daar gebruik van kan maken. We positioneren de onafhankelijke cliëntondersteuner breed in het sociaal domein. We blijven werken aan de verdere doorontwikkeling van het Gebiedsteam, onder meer gericht op een goede en laagdrempelige toegang en ontschot werken. We blijven investeren in preventie, werken intensief samen met welzijn- en zorgorganisaties om een stevig vangnet te houden en ondersteunen diverse initiatieven vanuit de samenleving voor indicatievrije dagbesteding. Zie ook paragraaf 10 'visie op Samenleven' over Gebiedsteam, grip op uitgaven Wmo en jeugd en voorliggende voorzieningen.

Wat merkt de inwoner ervan
A. Mensen wonen op de door hun gewenste plek
B. Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt of doen naar vermogen mee in onze samenleving
C. Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven
D. Mensen maken indien nodig gebruik van het aanwezige vangnet

Wat mag het kosten
Eigen bijdrage Wmo
De eigen bijdrage die inwoners moeten betalen voor gebruik van voorzieningen uit de Wmo is voor iedereen gelijk (abonnementstarief). Dit heeft geleid tot een aanzuigende werking o.a. bij de huishoudelijke hulp. Er is wetgeving in voorbereiding om vanaf 2026 weer een inkomensafhankelijke eigen bijdrage in te voeren voor de Wmo.

Wet inburgering 2021
We ontvangen van het Rijk uitvoeringsmiddelen en een specifieke uitkering. De uitvoeringsmiddelen gebruiken we voornamelijk voor de inzet van gespecialiseerde casemanagers. De specifieke uitkering is voor de bekostiging van inburgeringsvoorzieningen die we vanuit deze wet moeten bieden. Via de SiSa leggen we hier verantwoording over af.

Participatie werkdeel
Bij de heroverweging 2022 is besloten het budget voor participatie werkdeel te verlagen. Dit op basis van het uitkeringsbestand. Bij een toename van 15 bijstandsgerechtigden kan alsnog aanspraak worden gemaakt op deze middelen. Dit omdat er dan tekort aan middelen ontstaat waardoor de beoogde dienstverlening niet meer geboden kan worden. De verwachting is niet dat het bijstandsbestand zal toenemen, maar wel vragen de inwoners met een uitkering intensievere dienstverlening. We onderzoeken hoe te kunnen blijven werken aan de doelen en komen in de tussenevaluatie Visie op Samenleven met een voorstel.

Kindregelingen
Bij de begroting 2023 is structureel € 45.000 beschikbaar gesteld voor het verhogen van de norm voor onze gemeentelijke kindregelingen naar 130% van het wettelijk sociaal minimum.

Inkomensconsulent
U heeft bij de Kaderbrief 2023-2026 besloten structureel € 80.000 beschikbaar te stellen om daarmee de formatie inkomensconsulent met 1 fte uit te breiden.

Beleidskaders
- Visie op samenleven 2020-2024
- Woon(zorg)visie 2022-2026
- Doe-agenda B Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt 2021-2025
- Doe-agenda C Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven 2021-2025
- Doe-agenda Nieuwe Wet Inburgering 2022-2026
- Re-integratieverordening Participatiewet 2017
- Verordening Tegenpresentatie 2015
- Maatregelenverordening 2018
- Verordening Individuele Inkomenstoeslag 2015
- Verordening Individuele Studietoeslag 2015
- Handhavingsverordening 2015
- Verordening Verrekening Bestuurlijke Boete bij Recifice 2015
- Verordening adviesraad sociaal domein gemeente Ooststellingwerf 2015
- Verordening Maatschappelijke Ondersteuning 2022

Thema 6.3 Goed Opgroeien

Inleiding
Jeugdigen (-9 maand tot 23 jaar) groeien gezond en veilig op en hebben gelijke kansen om zich optimaal te ontwikkelen
Inwoners vinden ‘Goed Opgroeien’ een belangrijk thema. Daarnaast hebben we veel wettelijke taken op dit terrein. Voor de Opgave Goed Opgroeien zijn in de Visie op Samenleven vier maatschappelijke effecten (L t/m O) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Wat willen we bereiken
- Maatschappelijk effect M. Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders *(zie doe-agenda O)*
- Maatschappelijk effect N. Jeugdigen zijn weerbaar
- Maatschappelijk effect O. Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien *(zie doe-agenda O)*

Wat gaan we ervoor doen

Goed opgroeien vraagt een integrale aanpak (eenzaamheid, weerbaarheid, armoede, onderwijs).

Maatschappelijk effect M: Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders

We investeren in allerlei vormen van preventie en indicatie-vrije voorzieningen. Voor (aanstaande) ouders en jonge kinderen is er een sluitend palet van zorg en ondersteuning voor de eerste 1.000 dagen van het kind. Waar nodig ondersteunen we ouders ook later in de opvoeding, bijvoorbeeld met laagdrempelige opvoedondersteuning door de GGD, het programma Stevig Ouderschap, informatie over preventie van alcohol / drugsgebruik door kinderen. Zie verder onder O.

Maatschappelijk effect N: Jonge inwoners zijn weerbaar

Maatschappelijke diensttijd trajecten (MDT) zijn ingezet met als uitgangspunten talentontwikkeling van jongeren, van betekenis zijn voor anderen, nieuwe ontmoetingen en keuzes maken voor de toekomst. Het activeringsprogramma Young leaders is een van de MDT trajecten. In dit programma worden jongeren gestimuleerd in hun ontwikkeling en begeleid tot zelfbewuste personen die verantwoordelijkheid willen nemen in hun buurt. Daarnaast loopt ook het MDT Divers programma waarin jongeren op ontdekkingsreis gaan naar de beste versie van zichzelf. Zij worden tijdens deze reis ondersteund door een jongerencoach en samen stellen zij een routekaart op voor hun MDT-reis. We voeren in samenwerking met anderen preventieve activiteiten uit, bijvoorbeeld 'Nuchter over gewicht', Nuchtere Fries (alcohol) en de gezonde sportkantine. We sluiten aan bij de uitgangspunten van positieve gezondheid. Ook zijn er preventieprogramma's gericht op weerbaarheid. Op de scholen krijgen kinderen en jongeren preventielessen over gamen, alcohol, roken en drugs. Scholen, Gebiedsteam en jongerenwerk werken samen met Verslavingszorg Noord Nederland (VNN) om een (beginnende) verslaving bij jongeren te signaleren, te bespreken en aan te pakken. Zie ook thema 7.1 Gezondheid (extra inspanningen Notitie Preventie en Handhaving middelengebruik).

Maatschappelijk effect O: Kwetsbare jonge inwoners en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien

We hebben aandacht voor preventie van jeugdproblematiek, zodat het aantal jongeren dat een beroep moet doen op jeugdzorg en de intensiteit van problemen afneemt. Er zijn veel laagdrempelige mogelijkheden voor opvoedondersteuning en ons Gebiedsteam is aanwezig op vindplekken, zoals scholen, VVE locaties en huisartsen, waardoor we inwoners kunnen helpen als de problemen nog niet zo groot zijn (dure zorg voorkomen). We bieden hulp aan ouders met relatieproblemen, om de schade voor kinderen te beperken. Verder zetten we in op normaliseren. We gaan het gesprek aan over realistische verwachtingen die de samenleving heeft van kinderen en jongeren, van tegenslagen in het leven, van weerbaarheid en zelfredzaamheid en van de rol die de gemeente kan spelen. Daar waar het nodig is, biedt het Gebiedsteam zelf kortdurende ondersteuning, zet jongerenwerk in of regelt hulp bij een jeugdhulpaanbieder. Ook werken we samen met jongeren om begrip en openheid te creëren rondom LHBTI+. Lokaal wordt er invulling gegeven aan de, voorheen door SDF regionaal ingekochte, complementaire ondersteuning voor jeugdigen. De gemeente is vanaf 2024 verantwoordelijk voor de organisatie van deze vorm van ondersteuning. Het komende jaar zal als pilot dienen om de implementatie en borging van complementaire ondersteuning in het lokale sociaal domein vorm te geven voor de komende jaren. Dit zal in samenwerking met Scala en de GGD worden opgepakt.

Wat merkt de inwoner ervan

M. Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders.
N. Jeugdigen zijn weerbaar.
O. Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien.

Wat mag het kosten

We gebruiken ook voor 2024 de monitor Sociaal Domein om een berekening te maken van de te verwachten lasten Jeugdhulp. De berekening is bij de diverse onderdelen gebaseerd op o.a. de verwachte instroom in aantallen trajecten (op basis van voorgaande jaren), de gemiddelde looptijd van een traject en de gerealiseerde aantallen en lasten van voorgaande jaren.

De inzet van jeugdhulp laten al enige jaren een forse stijging zien, zowel in duur als in complexiteit en intensiteit. Daardoor nemen de kosten ook fors toe. De coronaperiode heeft een enigszins dempend effect gehad, daar is nu geen sprake meer van. Daarom is bij de voorjaarsrapportage 2023 het budget met € 550.000 bijgesteld. Een nieuwe prognose laat een aanvullend tekort van bijna € 1 miljoen zien. In de begroting hebben we het budget met € 750.000 bijgesteld. De komende tijd gebruiken we om de prognose te laten toetsen, oorzaken te achterhalen en opties te vinden om de stijging in de lasten te verminderen dan wel om te buigen. Wij komen hier voor de volgende kaderbrief bij u op terug.

Beleidskaders

- Doe agenda O Kwetsbare jonge inwoners 2021-2025
- Doe agenda HK Positieve Gezondheid 2022-2026
- Preventie- en handhavingsplan Alcohol en Middelen 2021-2024
- Beleidsplan Hart voor de Jeugd, Verordening Hart voor de Jeugd en Beleidsregels Hart voor de Jeugd
- Regiovisie huiselijk geweld en kindermishandeling: Veilig thuis in Fryslân
- Verordening Leerlingenvervoer Ooststellingwerf en Aanvullende beleidsregels Verordening Leerlingenvervoer
- Toezicht en handhaving kinderopvang en peuterspeelzalen
- Lokale Educatieve Jeugd Agenda (dynamisch)
- Subsidieregeling peuterspeelgroepen
- Centrumregeling Sociaal Domein Fryslân

Begroting Programma 6

- Thema Samenleven bestaat uit de volgende taakvelden: 6.1 en 6.2
- Thema Meedoen bestaat uit de volgende taakvelden: 6.3, 6.4, 6.5, 6.6, 6.71a, 6.71, 6.71c, 6.71d.
- Thema Goed Opgroeien bestaat uit de volgende taakvelden: 6.72a, 6.72b, 6.72c, 6.72d, 6.72a, 6.73b, 6.73c, 6.74a, 6.74b, 6.74c, 6.81a, 6.81b, 6.82a, 6.82b

x € 1.000

6. Sociaal Domein	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJB 2025	MJB 2026	MJB 2027
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-3.069	-5.434	-2.516	-2.457	-2.428	-2.170
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-2.488	-2.402	-3.126	-3.126	-3.126	-3.126
6.3 Inkomensregelingen	-12.776	-12.548	-11.313	-11.452	-11.592	-11.655
6.4 WSW en beschut werk	-3.755	-3.643	-2.886	-2.579	-2.339	-2.091
6.5 Arbeidsparticipatie	-754	-609	-978	-978	-978	-978
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-563	-1.694	-1.752	-1.752	-1.752	-1.752
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	-2.439	-2.789	-2.932	-2.932	-2.932	-2.932
6.71B Begeleiding (WMO)	-2.382	-1.602	-1.487	-1.487	-1.487	-1.487
6.71C Dagbesteding (WMO)	-37	-1.202	-1.484	-1.484	-1.484	-1.484
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-1.583	-79	-91	-91	-91	-91
6.72A Jeugdhulp begeleiding	-323	-784	-894	-894	-894	-894
6.72B Jeugdhulp behandeling	-8.015	-32	-81	-81	-81	-81
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	-	-784	-862	-862	-862	-862
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	-175	-1.535	-2.395	-2.395	-2.395	-2.395
6.73A - Pleegzorg	-	-784	-787	-787	-787	-787
6.73B - Gezinsgericht	-	-784	-787	-787	-787	-787
6.73C - Jeugdhulp met verblijf overig	-	-784	-787	-787	-787	-787
6.74A - Jeugdhulp beh. GGZ zonder verblijf	-	-784	-787	-787	-787	-787
6.74B - Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-	-784	-787	-787	-787	-787
6.74C - Gesloten plaatsing	-	-784	-787	-787	-787	-787
6.81A - Beschermd wonen (WMO)	-14	-7	-3	-3	-3	-3
6.81B - Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-646	-7	-7	-7	-7	-7
6.82A - Jeugdbescherming	-45	-469	-487	-487	-487	-487
6.82B - Jeugdreclassering	-751	-469	-487	-487	-487	-487
Totaal Lasten	**-39.815**	**-40.796**	**-38.501**	**-38.275**	**-38.146**	**-37.703**
Baten						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	2.409	3.589	489	486	457	400
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-	-	-	-	-	-
6.3 Inkomensregelingen	8.748	8.305	8.748	8.887	9.027	9.120
6.4 WSW en beschut werk	-	-	-	-	-	-
6.5 Arbeidsparticipatie	-	2	2	2	2	2
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	50	200	200	330	332	332
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	-	-	-	-	-	-
6.71B Begeleiding (WMO)	629	-	-	-	-	-
6.71C Dagbesteding (WMO)	-	-	-	-	-	-
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	335	-	-	-	-	-
6.72A Jeugdhulp begeleiding	-	-	-	-	-	-
6.72B Jeugdhulp behandeling	-	-	-	-	-	-
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	-	-	-	-	-	-
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	-	-	-	-	-	-
6.73A - Pleegzorg	-	-	-	-	-	-

6.73B - Gezinsgericht	-	-	-	-	-	-
6.73C - Jeugdhulp met verblijf overig	-	-	-	-	-	-
6.74A - Jeugdhulp beh. GGZ zonder verblijf	-	-	-	-	-	-
6.74B - Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-	-	-	-	-	-
6.74C - Gesloten plaatsing	-	-	-	-	-	-
6.81A - Beschermd wonen (WMO)	-	140	140	140	140	140
6.81B - Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-	-	-	-	-	-
6.82A - Jeugdbescherming	-	-	-	-	-	-
6.82B - Jeugdreclassering	-	-	-	-	-	-
Totaal Baten	**12.171**	**12.236**	**9.579**	**9.845**	**9.958**	**9.994**
Resultaat voor bestemming	**-27.644**	**-28.560**	**-28.922**	**-28.429**	**-28.188**	**-27.709**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**-30**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen	**228**	**1.385**	**-**	**-**	**-**	**-**
Mutatie reserves	**198**	**1.385**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat na bestemming	**-27.446**	**-27.175**	**-28.922**	**-28.429**	**-28.188**	**-27.709**

Programma 7 | Volksgezondheid en milieu

Thema 7.1 Gezondheid

Inleiding

Inwoners ervaren een positieve gezondheid
Inwoners vinden 'Gezondheid' een belangrijk thema. Daarnaast hebben we wettelijke taken op dit terrein en moeten we lokaal invulling geven aan de landelijke gezondheidsnota. Voor de Opgave Gezondheid zijn in de Visie op Samenleven vier maatschappelijke effecten (H t/m K) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Wat willen we bereiken

- Zie collegeakkoord: We willen gezondheid integreren in alle beleidsdomeinen.
- Zie collegeakkoord: We zetten in op positieve gezondheid, het zo vroeg mogelijk verkleinen van motorische en gezondheidsverschillen en/of -achterstanden, een gezonde fysieke leefomgeving en vitaal ouder worden. Daarmee verlagen we ook de druk op de gezondheidszorg.
- Zie collegeakkoord: We weten dat inwoners met een ongunstige sociaaleconomische positie extra kwetsbaar zijn voor gezondheidsproblemen. Deze ongelijkheid werkt vaak generaties lang door. We willen deze doorbreken.
- Maatschappelijk effect H. Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen *(zie doe-agenda HK)*.
- Maatschappelijk effect I. Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden *(zie doe-agenda I)*.
- Maatschappelijk effect J. Mensen voelen zich veilig.
- Maatschappelijk effect K. Mensen leven in een gezonde leefomgeving *(zie doe-agenda HK)*.

Wat gaan we ervoor doen

Algemeen
Wij kijken bij nieuw beleid altijd wat het effect is op de gezondheid van onze inwoners. Dat kan gaan om de inrichting van de openbare ruimte, maar ook om economisch beleid, wonen of veiligheid.

Maatschappelijk effect H: Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen
We investeren in de bestaanszekerheid van mensen (zie thema 6.1 Meedoen). We zijn JOGG-gemeente (Jongeren op Gezond Gewicht), waarmee we specifiek inzetten op de gezondheid van jongeren. Gezonde leefstijl is de norm, we zetten in op elke dag fruit, een gezonde lunch en elke dag voldoende bewegen op scholen, kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en welzijnsactiviteiten. We zetten breder en intensiever in op preventie van verslaving. Zowel in preventie als in vroegsignalering, handhaving en hulp bieden. Daarom besteden we bij de uitvoering van de Notitie Preventie en Handhaving middelengebruik extra aandacht aan verslaving (bijvoorbeeld aan roken, gokken of drugs). We doen dit door middel van het preventieprogramma Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (zie thema 6.3 Goed Opgroeien). We ondersteunen sportverenigingen om het alcoholgebruik in sportkantines te beperken en de leeftijdsgrens van 18 jaar te handhaven. We stimuleren en faciliteren positieve gezondheid in onze gemeente, o.a. door initiatieven voor bloeizones in de dorpen te ondersteunen, door buurtsportcoaches met bewegingsaanbod in de dorpen, inzet op gezonde scholen, door het project gezonde kantines, door te investeren in ontmoetingsplekken.

We zetten in op een ketenaanpak overgewicht en obesitas voor jongeren en volwassenen.

Maatschappelijk effect I: Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden
Het uitgangspunt is een leeftijdsvriendelijke gemeente, een inclusieve en toegankelijke omgeving die actief ouder worden promoot. Gericht op de fysieke omgeving (een groene buurt waar een ommetje mogelijk is, wonen op maat, toegankelijke openbare gebouwen, (openbaar) vervoer, hoge nood app) en de sociale omgeving (meedoen, ontmoeten, maatschappelijke betrokken zijn). Daarnaast voeren we onze wettelijke taken uit op het gebied van langer zelfstandig thuis wonen voor ouderen in hun vertrouwde omgeving, met een goede kwaliteit van leven (zie 6.1 meedoen). In het kader van de Friese samenwerkingsagenda werken we samen met zorgverzekeraars, zorgkantoor, zorgaanbieders en woningbouwverenigingen aan domein overstijgende samenwerking (DOS) waarbij we zorgen dat thuiswonende, kwetsbare ouderen hulp of zorg krijgen die nodig is, of dat nu uit de buurt, de Wmo, de Wet Langdurige Zorg of de Zorgverzekeringswet komt. We werken aan een website over dementie in Ooststellingwerf om inwoners zowel 'de weg te wijzen' als voor te lichten over de omgang met dementie. We zetten in op het actief betrekken van mensen met dementie binnen de samenleving met DemenTalent. Er is speciale aandacht voor bewegen door ouderen en voor maatschappelijk meedoen, ook voor mensen met de aandoening dementie. Vrijwilligers bezoeken proactief inwoners van 75+ om hen te informeren en eventuele behoeften te signaleren. Waar nodig bieden we als gemeente geïndiceerde dagbesteding en waar gewenst en mogelijk helpen we mensen om een zinvolle daginvulling te vinden in het informele circuit (denk aan Welzijn op Dorpse Schaal, dagcentrum Oosterwolde en de Buurthaven).

We bieden mantelzorgondersteuning en -waardering. De mantelzorgconsulent van het Gebiedsteam biedt informatie aan mantelzorgers en is aanspreekpunt voor mantelzorgers met ondersteuningsvragen. De mantelzorgconsulent houdt zich bezig met lotgenotencontact en het voorkomen van overbelasting. Er is ook aparte aandacht voor mantelzorgers van mensen met dementie. We subsidiëren het Alzheimercafé om inwoners die te maken hebben met dementie (waaronder veel mantelzorgers) te ondersteunen. In steeds meer dorpen is laagdrempelige dagbesteding, dit helpt mede om mantelzorgers te ontlasten. Al het ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers staat in de sociale kaart Ooststellingwerf. We gaan meer samenwerken met huisartsenpraktijken, fysiotherapeuten en andere zorgaanbieders om (overbelaste) mantelzorgers te vinden, bewustwording te creëren en overbelasting zoveel mogelijk te voorkomen. De uitkomsten van het onderzoek naar overbelaste mantelzorgers nemen we mee in het ontwikkelen van aanvullend instrumentarium. Naast de doelgroep ouderen richten we ons ook op andere doelgroepen, zoals jonge mantelzorgers en mantelzorgers van zorgvragers met psychische problematiek. Bij de ondersteuning van mantelzorgers kijken we wat professioneel opgepakt wordt en wat met vrijwilligers gedaan kan worden. We gaan zo ruimhartiger mogelijk om met aanvragen van inwoners voor mantelzorgwoningen en prémantelzorgwoningen (uit 3.6 collegeakkoord).

We zetten in op een ketenaanpak valpreventie waarbij we als leidraad nemen dat ouderen zo lang mogelijk vitaal thuis kunnen wonen. Met verschillende interventies stimuleren we bewegen en gezonde voeding voor ouderen.

Maatschappelijk effect J: Mensen voelen zich veilig
We bekostigen Veilig Thuis, het advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling. We betalen mee aan de Kindertelefoon. We dragen bij aan de aanpak voor mensen met verward gedrag. Verder zetten we ons in om bepaalde thema's bespreekbaar te maken, bijvoorbeeld paarse vrijdag (seksuele en genderdiversiteit) et cetera.

Maatschappelijk effect K: Mensen leven in een gezonde leefomgeving
We zetten in op een gezonde, beweegvriendelijke en leeftijdsvriendelijke omgeving en op het makkelijk maken van gezonde keuzes. In het programma Omgevingswet en -visie is gezondheid een vast onderdeel en opgenomen in de omgevingsvisie en omgevingsplan. In de aandachtsgebieden investeren we onder meer in de verbetering van de fysieke leefomgeving. Via het accommodatiebeleid zetten we in op ontmoetingsplekken die uitnodigen tot bewegen en verbinding tussen generaties. We dragen bij aan de realisatie van een dekkend AED netwerk met burgerhulpverlening.

Wat merkt de inwoner ervan
H. Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen
I. Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden
J. Mensen voelen zich veilig
K. Mensen leven in een gezonde leefomgeving

Wat mag het kosten

- U heeft bij de heroverwegingen 2022-2025 een aantal structurele budgetten beschikbaar gesteld: € 45.000 voor eenzaamheidsbeleid, € 50.000 voor positieve gezondheid/bloeizones en € 7.500 voor dementievriendelijke gemeente.
- Voor 2024 ontvangen we SPUK middelen voor uitvoering van het GALA beleid. Voor de aanpak van overgewicht en obesitas is dat € 27.983. Voor de ketenaanpak valpreventie is dat € 75.951. Voor de gezonde leefomgeving is dat € 15.990.
- Voor het voortzetten van 'Jongeren op gezond gewicht' (JOGG) is in 2023 voor in 2023 en 2024 € 30.000 beschikbaar gesteld.
- De subsidie voor VraagElkaar was tot nu toe incidenteel. Voorgesteld wordt dit vanaf 2024 voor een bedrag van € 43.000 structureel te dekken uit het bestaande budget van Aanpak Eenzaamheid.

Beleidskaders

- Visie op samenleven 2020 -2024
- Doe-agenda I 'Gelukkig en gezond ouder worden' 2021
- Doe-agenda HK 'Positieve gezondheid en gezonde leefomgeving' 2022
- Sport- en beweegnota zuidoost Friesland 2017-2021
- Lokaal sportakkoord (2020)
- Preventie en handhavingsplan Alcohol en Middelen 2021-2024
- Friese Preventieaanpak
- Friese samenwerkingsagenda
- Gemeenschappelijke regelingen GGD, binnen VRF.
- GALA akkoord

Thema 7.2 Duurzaamheid, riolering en afval

Wat willen we bereiken

Duurzaamheid

Het is onze ambitie om CO^2 neutraal te zijn in 2030 om opwarming van de aarde en daarmee verandering van het klimaat tegen te gaan. Hierdoor liggen er belangrijke opgaven in de energietransitie, het vergroten van de biodiversiteit en het stimuleren van een circulaire economie. We benutten het Biosintrum, en het daar gevestigde leer- en kenniscentrum Bodem, zo optimaal mogelijk voor onderzoek naar en ontwikkeling van mogelijkheden die ons bij deze opgaven helpen.

Wij willen in 2030 CO^2 neutraal zijn. Om dit bereiken streven we naar:

- Energieneutraal te zijn in 2030 door het gebruik van energie te verminderen en het lokaal opwekken van duurzame energie en duurzame mobiliteit te stimuleren.
- Klimaatbestendig te zijn in 2030 door het vergroten van de biodiversiteit en de verbetering van de bodemgezondheid te stimuleren.
- Circulair te zijn in 2030 door kringlopen meer sluitend te maken.

Afval

- Voldoen aan de VANG-doelstelling van het Rijk (VANG = Van Afval Naar Grondstof). Met de invoering van Diftar+ en het verder optimaliseren van de nascheiding van restafval in 2021 is het doel om in 2023 te kunnen voldoen aan de landelijke richtlijn om 75% van het huishoudelijk afval te scheiden en maximaal 100 kg per inwoner per jaar aan te verbranden restafval te hebben. We richten ons verder op het realiseren van de VANG-doelstelling 2025 van 30 kg restafval per inwoner per jaar.
- Inwoners hebben steeds minder huishoudelijk afval en bieden dit afval nog beter gescheiden aan.
- Zwerfafval in de openbare ruimte verder terugdringen.
- Samen met ondernemers het zwerfafval in de winkelgebieden terugdringen.

Wat gaan we ervoor doen

Duurzaamheid

Energieneutraal zijn in 2030

- We zetten in op het verminderen van het gebruik van energie en gaan door met het stimuleren van energiebesparingsprojecten.

- Naast de landelijke subsidiemogelijkheden, faciliteren we woningeigenaren in de energietransitie door o.a. het verstrekken van duurzaamheidsleningen voor energiebesparende maatregelen.
- Voor inwoners in energiearmoede zorgen we bij verduurzaming voor extra ondersteuning.
- In samenwerking met woningcorporaties zorgen we voor extra aandacht voor verduurzaming en isolatie van huurwoningen.
- Naast verduurzaming thuis, gaan we ondernemers stimuleren in de verduurzamingsopgave, o.a. door het faciliteren in verduurzamingsadvies.
- Voor de duurzame opwekking van energie geven we prioriteit aan projecten voor zon op dak, bijvoorbeeld bij ondernemers met bedrijfspanden en bijgebouwen met groot dakoppervlak.
- De grote uitdaging bij nieuwe projecten voor duurzame energie is de beperkte capaciteit op het elektriciteitsnetwerk. We stimuleren pilotprojecten op het gebied van lokale opslag van energie en slimme energienetwerken om vraag en aanbod op lokaal niveau op elkaar af te stemmen.
- Een groot deel van de energievraag wordt gebruikt voor het verwarmen van woningen en gebouwen. De Transitievisie Warmte en de bijbehorende wijkuitvoeringsplannen voeren we uit.
- We stimuleren fietsgebruik en openbaar vervoer. Ook zetten we in op projecten voor deelmobiliteit en het vergroten van het aantal laadpalen voor elektrische auto's.

Klimaatbestendig zijn in 2030

- We willen de klimaatbestendigheid van de openbare ruimte vergroten om wateroverlast bij piekbuien te voorkomen.
- We zorgen bij initiatieven, zoals de ontwikkeling van binnenstedelijke woningbouwlocaties, voor een klimaatbestendige openbare ruimte, met voldoende (biodivers) groen.
- We moedigen inwoners aan om aan de slag te gaan met het verbeteren van bodemgezondheid en het vergroten van de biodiversiteit in eigen tuin en buurt.
- Wij geven zelf het goede voorbeeld en passen onze manier van maaien aan op het verbeteren van de biodiversiteit.
- We gaan door met de uitvoering van de projecten uit het biodiversiteitsplan samen met de verschillende plaatselijk belangen in de dorpen.
- We stimuleren en faciliteren het vergroenen van schoolpleinen, ook vanuit onze doelstellingen ten aanzien van positieve gezondheid.

Circulair zijn in 2030

- Voor het hergebruik van grondstoffen stimuleren we een duurzame circulaire en biobased economie. Dit doen we o.a. door de samenwerking en kennisuitwisseling tussen ondernemers, onderwijs en kennisinstellingen te stimuleren.
- We willen de komende periode ambitieus aan de slag met de verdere doorontwikkeling van Biobased Economy.
- We willen ondernemers faciliteren om de kansen van een BioBased Economy te verzilveren.
- We voeren projecten uit de uitvoeringsstrategie circulaire economie uit.
- We geven het goede voorbeeld door ons inkoop- en aanbestedingsbeleid zo duurzaam en circulair mogelijk te maken.
- We willen kennisdeling en kennisontwikkeling over biobased materialen en producten tussen ondernemers, onderwijs, kennisinstellingen stimuleren.
- We hebben met onze partners een leer- en kenniscentrum Bodem gerealiseerd als onderdeel van de Regio Deal.
- We ondersteunen lokale initiatieven die de voedselketens verkleinen en kringlopen meer sluitend maken.

Riolering & Water

We geven doelmatig, efficiënt en rechtmatig invulling aan de afvalwater-, hemelwater- en grondwaterzorgplicht. De wijze waarop we dat doen is omschreven in het Gemeentelijk Rioleringsplan 2020-2024 (GRP). In dit GRP is vastgesteld dat:

- Alle kwaliteitsprofielen op 'basis' staan (met uitzondering van het profiel: transport van afvalwater, dat staat op 'hoog').
- Er nader onderzoek wordt gedaan naar de wijze waarop de gemeentelijke afvalwaterketen bij kan dragen aan het CO^2-neutraal maken van de gemeente.
- Er invulling wordt gegeven aan het onderwerp klimaatadaptatie op gebied van regenwateroverlast.

- Er nader wordt gekeken waar besparing mogelijk is door te zoeken naar duurzame oplossingen.

Afval

- Wij gaan samen met onze inwoners, vrijwilligers en Omrin volop aan de slag met het verder verbeteren van afvalscheiding, om in 2025 de VANG-doelstelling te kunnen realiseren.
- Voor afvalpreventie en het verbeteren van afval scheiden loopt de Friese communicatiecampagne 'Samen Halen We Alles Eruit'. Deze provinciale campagne heeft geen einddatum.
- Onderzoeken welke instrumenten ingezet kunnen worden om preventie van afval en hergebruik verder te stimuleren.
- Onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de hoeveelheid Grof Huishoudelijk Afval en Bouw-&Sloopafval te verminderen en/of beter te scheiden.
- We gaan de bestaande projecten uit het beleids- en uitvoeringsprogramma aanpak zwerfafval 2014-2022 continueren.
- Op het Stellingwerf College geven we invulling aan projecten rondom (zwerf)afval.
- Samen met ondernemers en Nederland Schoon monitoren we winkelgebieden op zwerfafval en houden we gezamenlijk opruimacties.

Zwerfafval
Vanaf 2023 ontvangen gemeenten geen vergoeding meer voor de aanpak zwerfafval. We willen ons blijven inzetten op gedragsbeïnvloeding en participatie en het uitvoeren van zwerfafvalprojecten bij basis en voortgezet onderwijs. Daarnaast willen we onze vrijwilligers in de aanpak van zwerfafval blijven faciliteren met opruimspullen en het afhalen van het door hen gevonden zwerfafval.

Verbonden partij: Omrin (Afvalsturing Friesland NV en NV Fryslân Miljeu) is het bedrijf van en voor gemeenten voor de reinigingstaken.
Afvalsturing Friesland NV verwerkt het ingezamelde huishoudelijke afval en exploiteert de gemeentelijke milieustraat. De BV Fryslân Miljeu Zuidoost zamelt huishoudelijk afval in en voert voor ons de reinigingstaken uit, zoals straatvegen, onkruid borstelen en kolken reinigen.

Wat merkt de inwoner ervan

- Meer (financiële) mogelijkheden om aan de slag te gaan met duurzaamheid.
- Steeds meer mensen treffen (zichtbaar) duurzame maatregelen. Zoals isolatie van de woning of de aanleg van zonnepanelen.
- Steeds meer mensen worden geadviseerd over de maatregelen die ze kunnen treffen om hun woning te verduurzamen.
- Inwoners worden betrokken bij het maken van het biodiversiteitsplan.
- Basisschoolkinderen krijgen structureel les over duurzaamheid.
- Alle basisschoolkinderen in de gemeente doen ieder jaar mee aan een project over duurzaamheid. Familie en buren worden betrokken bij huiswerk of presentaties.
- We dragen zichtbaar de BBE-ambities en -identiteit uit, onder andere via onze social media kanalen.
- We continueren bestaande samenwerkingen en er ontstaan nieuwe samenwerkingsverbanden en netwerken.
- De gebruikers merken dat de kwaliteit en veiligheid behouden blijft of vergroot wordt door het uitvoeren van klein en grootschalig onderhoud aan de riolering.
- Bewustwording: Diftar+ -afrekensystematiek is ingevoerd.
- Van Afval Naar Grondstof: de provinciale communicatiecampagne SHWAE (Samen Halen We Alles Eruit) en gemeentelijk communicatie moeten samen leiden tot minder afval en verbeterde afvalscheiding.
- Milieustraat: service door ruime openingstijden blijft behouden.
- Schone straten.
- Afval scheiden: de milieustraat aan de Nanningaweg richten we optimaal in voor het scheiden van nog meer afvalstromen.
- Zwerfafval: inwoners roepen we regelmatig op mee te doen aan opruimacties. Inmiddels zijn er in alle dorpen vrijwilligers (150) die zwerfafval opruimen. Met basisscholen houden we jaarlijks de Himmelwike en met het voorgezet onderwijs doen we op maat gemaakte zwerfafvalprojecten.

Wat mag het kosten

- Jaarlijks is een bedrag van € 70.000 opgenomen voor de uitvoering van milieu-/duurzaamheidsbeleid. Vanaf 2020 is aanvullend een uitvoeringsbudget van € 100.000 beschikbaar voor het Programma Duurzaamheid (conform uw besluit bij de begroting 2020).
- Voor de periode 2021-2025 heeft u het resterende budget van € 253.000 uit het Programma BBE 2016–2020 beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de opgave Biobased produceren binnen het nieuwe Programma Duurzaam Ooststellingwerf.
- Voor de periode 2023 t/m 2026 is € 250.000 per jaar extra uitvoeringsbudget beschikbaar voor het verder verbreden en versnellen van onze aanpak duurzaamheid.
- Voor de periode 2023 t/m 2025 hebben wij klimaatmiddelen van het Rijk ontvangen (CDOKE), ca. € 525.000 per jaar. De CDOKE is een regeling ter vergroting van de capaciteit van decentrale overheden (o.a. loonkosten eigen personeel en inhuur) voor klimaat- en energiebeleid. Met deze klimaatmiddelen hebben wij een aantal projectleiders duurzaamheid aangenomen. De verwachting is dat deze middelen ook voor de periode 2026 - 2030 beschikbaar komen.
- Waarschijnlijk komen er de komende jaren meer rijksmiddelen vrij voor de aanpak en projecten ten aanzien van duurzaamheid, isolatie van woningen, etc. Van deze mogelijkheden gaan wij zo veel mogelijk benutten en wij houden de raad van deze ontwikkelingen op de hoogte via de reguliere P&C cyclus.
- De bekostiging van de gemeentelijke watertaken is vastgelegd in het GRP.
- De kosten van afvalinzameling verrekenen we met onze inwoners via de afvalstoffenheffing.
- Vanaf 2023 ontvangen gemeenten geen vergoeding meer voor de aanpak van zwerfafval. De kosten van aanpak zwerfafval, zoals de zwerfafvalprojecten met het onderwijs en het faciliteren van vrijwilligers komen daardoor geheel ten laste van de begroting afvalinzameling 2023.
- U heeft bij de heroverwegingen 2022-2025 besloten om extra lasten aan afval toe te rekenen en hiermee in 2022 € 37.500, in 2023 € 75.000, in 2024 € 112.500 en vanaf 2025 € 150.000 te besparen. De uitwerking hiervan komt bij het vaststellen van de tarieven bij u terug.

Beleidskaders

- Milieubeleidsplan Ooststellingwerf 2010-2016 (mei 2010)
- Versnellingsagenda Duurzaam Ooststellingwerf 2030
- Infographic Versnellingsagenda Duurzaam Ooststellingwerf 2030
- Beleid zonnepaneelvelden gemeente Ooststellingwerf (vastgesteld in 2021)
- Nota van uitgangspunten Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2021 - 2025
- Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2021 - 2025
- Biodiversiteitsplan
- Gemeentelijk Rioleringsplan 2020 - 2024
- Programma Duurzaamheid 2021-2025
- Beleids- en uitvoeringsplan zwerfafval 2014-2022
- Wet milieubeheer
- Landelijk Afval Plan (LAP)
- Afvalstoffenverordening Ooststellingwerf

Begroting Programma 7

- Thema Gezondheid bestaat uit de volgende taakvelden: 7.1
- Thema Duurzaamheid, riolering en afval bestaat uit de volgende taakvelden: 7.2, 7.3, 7.4

x € 1.000

7. Volksgezondheid en milieu	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJB 2025	MJB 2026	MJB 2027
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
7.1 Volksgezondheid	-1.541	-2.133	-1.932	-2.245	-2.186	-1.545
7.2 Riolering	-2.188	-2.155	-2.070	-2.037	-2.028	-2.025
7.3 Afval	-2.889	-3.016	-2.964	-2.964	-2.964	-2.964
7.4 Milieubeheer	-2.132	-1.810	-1.843	-1.814	-1.814	-1.564
Totaal Lasten	**-8.751**	**-9.114**	**-8.808**	**-9.060**	**-8.991**	**-8.098**
Baten						
7.1 Volksgezondheid	22	560	188	192	132	-
7.2 Riolering	2.898	2.759	2.982	2.983	2.983	2.983
7.3 Afval	3.293	3.062	3.553	3.590	3.590	3.590
7.4 Milieubeheer	1.235	125	125	125	125	125
Totaal Baten	**7.449**	**6.506**	**6.849**	**6.890**	**6.830**	**6.699**
Resultaat voor bestemming	**-1.302**	**-2.608**	**-1.960**	**-2.170**	**-2.161**	**-1.400**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**-404**	**-435**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen	**288**	**1.265**	**169**	**509**	**509**	**-**
Mutatie reserves	**-117**	**830**	**169**	**509**	**509**	**-**
Resultaat na bestemming	**-1.418**	**-1.778**	**-1.791**	**-1.661**	**-1.652**	**-1.400**

Programma 8 | Bouwen, wonen en gronden

Thema 8.1 Bouwen, wonen en grondexploitatie

Wat willen we bereiken

Er moeten woningen aan de voorraad worden toegevoegd, met name voor senioren en starters. Er is ook een stevige vraag naar zorggeschikte woningen. De komende jaren neemt de vraag naar levensloopbestendige woningen aanzienlijk toe, waardoor ouderen langer zelfstandig met zorg aan huis kunnen blijven wonen. Ook ligt er een grote opgave om de noodzakelijke uitbreiding van de 24-uurs zorgplekken voor psychogeriatrie (dementiezorg) en somatiek te realiseren, waardoor dit zorgaanbod in onze gemeente geborgd wordt. De gemeente Ooststellingwerf heeft in de Regio Deal Zuid Oost Fryslan afspraken gemaakt met betrekking tot de toe te voegen woning voorraad.

- We hebben de ambitie om de komende 10 jaar minimaal 700 woningen te realiseren. Dat kan door nieuwbouw, maar ook door het herbestemmen van andere functies naar de functie wonen.
- Voor Ooststellingwerf geldt de unieke situatie dat in alle dorpen binnenstedelijk vrij in aantal mag worden gebouwd. In de Regio Deal 'wonen' is deze afspraak bevestigd. Dit geeft de mogelijkheid om bestaande panden waarvan de huidige functie is vervallen om te zetten naar wonen. Het biedt mogelijkheden om ‘rotte kiezen’ aan te pakken, te herstructureren en op deze plekken woonmogelijkheden te creëren.
- Zorgvuldige invulling van de leefomgeving is van essentieel belang; door goede ruimtelijke ordening, klimaatbestendig ontwerpen, groene openbare ruimte en een gezond leefklimaat te creëren kan er een plus aan de leefomgeving worden toegevoegd.
- De huisvesting van de bijzondere doelgroepen en statushouders, in de sociale woningvoorraad vraagt de nodige aandacht zowel kwantitatief als kwalitatief. Hiervoor maken we afspraken met de provincie. Vanaf 1 januari 2024 heeft de gemeente twee jaar de tijd om een urgentieverordening op te stellen. Hierin worden een aantal doelgroepen (door het Rijk aangewezen)opgenomen. De gemeente mag het aantal categorieën urgenten uitbreiden, maar niet verminderen (nb statushouders zijn in het wetsontwerp- geen aangewezen urgente categorie).
- Ouderen kunnen langer zelfstandig blijven wonen in levensloopgeschikte woningen en geclusterde woonvormen.
- De 24 uurs-zorgplekken met toezicht voor psychogeriatrie en somatische zorg zijn uitgebreid.
- ‘Zorgen voor elkaar’ wordt mogelijk gemaakt voor jong en oud en voor generaties door dit te faciliteren met verschillende woonconcepten.
- We willen een aantrekkelijke woongemeente zijn voor onze huidige en toekomstige inwoners.
- Onze inwoners wonen in een huur- of koopwoning die past bij hun financiële situatie, gezinssamenstelling of zorgbehoefte. Daarnaast willen we dat deze woning energieneutraal en digitaal ontsloten is.
- We blijven inzetten op inbreiding, maar we staan ook nadrukkelijk open voor uitbreiding. Hiervoor is de gemeente actief bezig met het verwerven van grond.
- We staan open voor innovatieve woningbouw zoals Knarrenhofjes of tijdelijke woningen.
- We willen dat we bij de uitvoering van de Woon(zorg)visie indien nodig kunnen bijsturen. We vinden het belangrijk dat (nieuwbouw) woningen ook voor inwoners van Ooststellingwerf en jongeren bereikbaar zijn.

Wat gaan we ervoor doen

- In alle dorpen woningen toevoegen in afstemming met de Woon(zorg)visie 2022-2026.
- We onderzoeken de mogelijkheden om woningtoewijzing aan eigen inwoners mogelijk te maken. Daarbij houden we de landelijke regelgeving nauwlettend in de gaten.
- Voorkeur geven aan binnenstedelijke ontwikkeling waar mogelijk en actief stimuleren.
- Gemeentelijke eigendommen, woningbouwlocaties ontwikkelen. Hiervoor zijn we actief met grondverwerving aan de slag gegaan.
- Proactief acteren t.a.v. grondaankopen, op particuliere initiatieven en potentiële woningbouwlocatie.
- Prestatieafspraken maken met woningbouwcorporaties over toename sociale woningbouw, waarbij we de Wbi-normering (30% sociale woningbouw) nauwlettend volgen.
- Integrale planontwikkeling waar een goede leefomgeving uitgangspunt is: (bio-divers) groen, klimaatbestendig, duurzaam zijn speerpunten.

- We maken prestatie afspraken met corporaties over het realiseren van geclusterde woningen voor senioren (bijvoorbeeld Knarrenhoven) en woonvormen voor overige doelgroepen zonder zorg maar met zorg en voorzieningen nabij; via bestaande woningen of nieuwbouw. Er ligt een opgave voor 400 geclusterde woningen voor 2030 waarvan 2/3 sociaal en 1/3 particuliere huur of koop.
- We maken prestatieafspraken met zorgaanbieders voor het realiseren van de extra vraag naar minimaal 50 extra plekken voor psychogeriatrische 24 uurs zorg en minimaal 20 extra plekken voor somatische 24-uurs zorg voor 2030.
- We werken beleid uit voor het stimuleren en faciliteren van splitsen van grotere woningen naar levensloopgeschikte woningen op de benedenverdieping en/of starterswoningen op de bovenverdieping. Daarbij denken we ook aan ruimte voor het bouwen van meergeneratiewoningen of twee aparte wooneenheden op 1 erf om de vraag naar 'zorgen voor elkaar' te faciliteren.
- Om mantelzorg beter mogelijk te maken stellen we beleidsregels op voor het realiseren van (pre)mantelzorgwoningen die bij een bestaande woning kunnen worden gerealiseerd.
- We onderzoeken hoe we ruimhartiger om kunnen gaan met aanvragen van inwoners voor mantelzorgwoningen en prémantelzorgwoningen (uit H3 collegeakkoord).
- We clusteren woningen voor ouderen zoveel mogelijk, zodat zij onderlinge steun en kunnen bieden, de kans op eenzaamheid vermindert en de zorg aan huis goed en efficiënt geboden kan worden (uit H3 collegeakkoord).
- We kijken naar de kansen die de uitvoering van de Woon(zorg)visie ons als raad biedt, rekening houdend met de veranderende maatschappelijke ontwikkelingen.
- We onderzoeken of (onder voorwaarden) het mogelijk is voorrang te geven aan personen met lokale economische of maatschappelijke binding, waarbij we de nationale regelgeving nauwlettend blijven volgen.
- We sluiten aan en participeren bij de door de provincie en BZK gefaciliteerde versnellingstafels, kennistafels op het gebied van wonen. Hierbij willen we voor zoveel als mogelijk onze 'couleur locale' meegeven aan de centraal geredigeerde regelgeving.
- We gaan met de raad in gesprek over alternatieve woonvormen of duurzaam ingerichte buitenstedelijke woningbouwontwikkelingen.

Wonen in Ooststellingwerf - Woon(zorg)visie
De Woon(zorg)visie 2022 is door de raad vastgesteld. Wonen en zorg is een belangrijk thema voor het wonen de komende jaren, evenals betaalbaarheid en de beschikbaarheid van zowel koop als huurwoningen. We gaan voor een kwalitatieve toekomstbestendige woningvoorraad.

Nieuwbouw - Taskforce Wonen
De druk op de woningvoorraad is groot en vraagt om creatief denken en handelen om de voorraad (tijdelijk) te vergroten. We zijn in gesprek met initiatiefnemers, corporaties, bouwers en de provincie om alle mogelijkheden te benutten. Er wordt al volop gebouwd en panden worden herbestemd tot woningen, maar er mag een versnelling bij. De Taskforce Wonen is volop bezig om de versnelling verder in uitvoering te brengen. We hebben hierbij ook aandacht voor innovatieve woningbouw. Daarnaast zetten we in op intensievere samenwerking met en tussen zorgpartijen om ervoor te zorgen dat ouderen zo lang mogelijk thuis kunnen wonen.

Ruimtelijke kwaliteit behouden
We wegen nieuwe woningbouw zorgvuldig af. De bestemmingsplannen zijn hierin leidend, het Afwegingskader Woningbouw en de Woon(zorg)visie dienen hierbij als hulpmiddel.

Sociale woningbouw
We maken jaarlijks prestatieafspraken met de woningcorporaties Actium en WoonFriesland en de huurdersorganisaties. De Woon(zorg)visie en de Woningbouw impuls (Wbi) vormen hiervoor de basis. We maken afspraken over onder andere: betaalbaarheid, beschikbaarheid, wonen en zorg, duurzaamheid en leefbaarheid. Met corporaties Woonzorg Nederland en Habion, die een kleiner bezit hebben in Ooststellingwerf, hebben we meerjarige prestatieafspraken. We staan open voor alternatieve vormen van sociale huur, zoals wooncoöperaties.

Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (voorheen Hûs en Hiem)
Het college stemde in 2021 in met een plan van aanpak voor een nieuw adviesstelsel voor ruimtelijke kwaliteit onder de Omgevingswet. Het is een plan van aanpak dat vanuit de VFG is opgesteld en wat de meeste Friese gemeenten steunen. Er wordt gezamenlijk een projectleider aangesteld die zich zal inzetten om het plan van aanpak in samenwerking met de gemeenten tot uitvoer te brengen. Het nieuwe adviesstelsel is nodig om te kunnen voldoen aan de Omgevingswet (inwerkingtredingsdatum 1 januari 2024). De meeste Friese gemeenten hebben een deel van de advisering over ruimtelijke kwaliteit ondergebracht bij de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Hûs en Hiem. Dit betreft bijvoorbeeld advisering over beeldkwaliteit (welstand) en monumenten. In juni 2023 heeft de raad ingestemd met de verordening op de adviescommissie Ruimtelijke kwaliteit.

Monumentenzorg
In december 2020 stelde de gemeenteraad een nieuwe subsidieverordening vast en deze trad begin 2021 in werking. De verordening biedt meer mogelijkheden om een subsidie toe te kennen aan herstel van monumenten of aan een project dat meer mensen laat kennismaken met monumenten, erfgoed of cultuurhistorie en/of de kennis erover kan vergroten. De drempel voor het aanvragen van subsidie is lager komen te liggen. Waarschijnlijk worden hierdoor meer subsidieverzoeken ingediend. In 2021 is verkend of het mogelijk is om de huidige lijst met monumenten uit te breiden met meer 'jonge' monumenten die daarmee de cultuurhistorische waarde van de gemeente vergroten. In 2022 is de lijst met monumenten uitgebreid. In juni 2023 is de verordening aangepast aan de Omgevingswet.

In 2024 wordt een themaraad gehouden over monumenten. Ook in 2024 doen we mee met de landelijke Open Monumentendag. Op deze dag stellen de deelnemers aan deze dag hun monument open voor het publiek.

Kerkenvisie
In 2024 willen we actief blijven werken met de kerkenvisie Ooststellingwerf. Op basis van deze visie willen we kerkeigenaren blijven helpen met het vinden van een geschikte herbestemming van hun monumentale kerken. Niet afwachten, maar op voorhand nadenken over toekomstige ontwikkelingen. De kerkenvisie is een uitstekend middel gebleken om in gesprek te raken en te blijven met de kerkbesturen in Ooststellingwerf.

Wat merkt de inwoner ervan

- Inwoners ervaren dat Ooststellingwerf een goede woongemeente is.
- Inwoners ervaren een goede leefbaarheid en een toereikend voorzieningenniveau.
- Inwoners zien dat woningen - in diverse typen en prijsklassen - en kavels te koop staan.
- Inwoners vinden binnen een redelijke termijn een sociale huurwoning.
- Eigenaren van een monument en mensen die een project over monumenten willen bekostigen, kunnen eenvoudig een subsidie aanvragen.

Wat mag het kosten

De lasten worden deels gedekt uit bestaande budgetten. Bij het heroverwegingsproces 2022-2025 heeft u ingestemd met het beschikbaar stellen van € 1,5 miljoen uit de Algemene reserve voor de Taskforce Wonen. Daarnaast heeft u aan het college meer armslag gegeven om snel te kunnen handelen bij aankopen van grond.

U heeft in december 2020 bij het voorstel over monumentenzorg ingestemd met een jaarlijkse bijdrage van € 2.500 aan Stichting Fryske Mole uit de reserve monumenten. Daarnaast heeft u ingestemd met het dekken van een eventuele overschrijding van het beschikbare budget voor subsidie monumenten uit de reserve monumenten tot een maximaal bedrag van € 25.000 per jaar.

Beleidskaders

- Structuurvisie 2010-2020-2030 Ooststellingwerf
- Notitie 'Platteland aan zet' (kaders gebiedsuitwerkingen) (januari 2012)
- Notitie 'Voortgang pilot dorpsagenda's/gebiedsagenda's' (voorjaar 2012)
- Woon(zorg)visie Ooststellingwerf 2022-2026
- Regiodeal wonen Z-O Fryslan 2023
- Nota bouwleges gemeente Ooststellingwerf 2016-2019 (januari 2016)
- Afwegingskader woningbouw (januari 2019)

- Kerkenvisie (januari 2021)
- Notitie Tiny Houses Ooststellingwerf (januari 2021)

Begroting Programma 8

x € 1.000

3. Economie	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJB 2025	MJB 2026	MJB 2027
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
8.1 Ruimtelijke ordening	-1.487	-3.465	-1.333	-1.333	-1.333	-1.314
8.2 Grondexploitatie niet bedrijventerreinen	-54	-165	26	26	26	26
8.3 Wonen en bouwen	-1.536	-1.755	-1.721	-1.720	-1.720	-1.718
Totaal Lasten	**-3.077**	**-5.385**	**-3.029**	**-3.027**	**-3.027**	**-3.006**
Baten						
8.1 Ruimtelijke ordening	175	160	205	205	205	205
8.2 Grondexploitatie niet bedrijventerreinen	216	323	-	-	-	-
8.3 Wonen en bouwen	749	680	578	576	574	572
Totaal Baten	**1.140**	**1.163**	**783**	**781**	**779**	**777**
Resultaat voor bestemming	**-1.937**	**-4.222**	**-2.246**	**-2.246**	**-2.248**	**-2.228**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**-1.053**	**-1.179**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen	**229**	**2.108**	**-**	**-**	**-**	**-**
Mutatie reserves	**-824**	**929**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat na bestemming	**-2.761**	**-3.293**	**-2.246**	**-2.246**	**-2.248**	**-2.228**

Paragrafen

Paragraaf 1 | Lokale Heffingen

De gemeente stuurt rekeningen (aanslagen) voor een aantal belastingen en heffingen. Denk aan o.a. de onroerendezaakbelasting, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Deze lokale heffingen zijn een belangrijk onderdeel van onze inkomsten. Deze paragraaf laat de hoogte van de inkomsten zien en geeft een overzicht van de diverse heffingen.

Algemene beleidslijn

Het fiscale beleid voeren we uit in overeenstemming met de fiscale wetgeving, de gevormde jurisprudentie en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, zoals die gelden voor het belastingrecht. Daarnaast zijn rechtvaardigheid, redelijkheid en billijkheid zowel bij de heffing als bij de invordering de bepalende elementen.

Bijzonderheden en ontwikkelingen

De Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ)

Zoals elk jaar, worden de nieuwe WOZ-waarden gebruikt voor o.a. de heffing van de onroerendezaakbelasting en forensenbelasting, gebaseerd op het prijspeil van het voorliggende jaar. De waardepeildatum ligt steeds één jaar voor het belastingjaar en blijft daardoor actueel. Door de actualiteit van de waarde wordt deze mede voor andere doeleinden, zoals de belastingdienst voor de erfbelasting en eigen woningforfait, forensenbelasting, waterschapslasten en door notarissen gebruikt.

Tot en met 2021 werden de woningen getaxeerd op basis van de inhoud, maar vanaf 2022 gebeurt dit op basis van de gebruiksoppervlakte van een woning (een nieuwe ontwikkeling en wettelijke verplichting). Landelijk waren er verschillen in waarderingsmethodiek waardoor ervoor gekozen is om alle gemeenten de woningen te laten taxeren op oppervlakten. De Landelijke Voorziening WOZ is openbaar voor vele afnemers zoals notarissen, het CBS, de burgers etc. Door de overgang op de gebruiksoppervlakte bij woningen zijn er ook geen problemen bij de verplichte levering aan de afnemers.

Basisregistraties

Vanaf 1 juli 2011 geldt het verplicht gebruik van de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ). Aangezien de WOZ de overgang naar de gebruiksoppervlakten van de woningen heeft gerealiseerd volgt nu de afstemming met de oppervlakten in de BAG. De BAG/WOZ koppeling speelt hierbij een belangrijke rol als het gaat om de onderlinge afstemming. Deze afstemming tussen basisregistraties is het begin van de Samenhangende objectenregistratie (SOR).

Het ministerie van BZK is gestart met Doorontwikkeling in Samenhang van de GEO-basisregistraties (DisGeo). Doelstelling daarvan is om meer samenhang te creëren in de Geo informatie Infrastructuur. Onderdeel is de doorontwikkeling van enkele bestaande GEO-basisregistraties tot een Samenhangende Objectenregistratie (SOR). Dit betreft een objectenregistratie met daarin basisgegevens van objecten in de fysieke werkelijkheid zoals o.a. gebouwen, wegen, water, spoorlijnen, bomen, terreindelen en gemeentegrenzen. Er wordt nu gewerkt door het Ministerie aan een roadmap voor de vervolgstappen. Het betreft een intensief traject en zal de komende jaren verder ingevuld worden. De BAG, BGT en de WOZ gaan onderdeel uitmaken van de SOR. Ook zijn er belangrijke raakvlakken met de basisregistratie topografie (BRT) en het Nationaal Wegenbestand.

Afvalstoffenheffing

Diftar+ is ingegaan per 1 januari 2019. Dit heeft alles te maken met de Van Afval Naar Grondstof (VANG) doelstelling opgelegd vanuit het Rijk. Deze doelstelling betekent een afname van het aantal kg's per inwoner per jaar. De VANG doelstelling 2020 (100 kg te verbranden restafval per inwoner) is nog niet gehaald. Het (Rijks) Uitvoeringsprogramma VANG-HHA (HuisHoudelijk Afval) richt zich de komende tijd op een kwalitatief betere scheiding van het huishoudelijk afval.

Omgevingswet
De Omgevingswet (inwerkingtredingdatum januari 2024) bundelt en moderniseert de wetten voor de leefomgeving. Hierbij gaat het onder meer om wet- en regelgeving over bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en natuur. De Omgevingswet staat voor een goed evenwicht tussen het benutten en beschermen van de leefomgeving. Met de Omgevingswet wil de overheid de regels voor ruimtelijke ontwikkeling vereenvoudigen en samenvoegen. Zodat het straks bijvoorbeeld makkelijker is om bouwprojecten te starten.

Bij de implementatie van de Omgevingswet werkt het team BVI nauw samen met andere vakafdelingen. BVI draagt zorg voor de actualiteit, betrouwbaarheid en compleetheid van de gegevens in de basisregistraties BAG en BGT en stelt overige ruimtelijke Geo data beschikbaar die via het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) wordt ontsloten. Daarnaast leveren de Adviseur Geo-informatie en de Gis-medewerker ieder vanuit hun een eigen rol een bijdrage in de projectgroep 'pilot Omgevingsplan gemeente Ooststellingwerf' en 'OWO Uitvoeringsprogramma Omgevingswet 2021-2024'.

Legesverordening
De Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) gaan per 2024 in. Gelijktijdig met het invoeren van de nieuwe wetgeving, moet ook de legesverordening worden aangepast om aan te sluiten op de nieuwe wetgeving. In de huidige legesverordeningen van de OWO gemeenten zitten aanzienlijke verschillen in activiteiten waarvoor leges wordt geheven en in maatstaven en tarieven. Bestuurlijk is de ambitie uitgesproken om zowel beleidsinhoudelijk als qua financiën (zoveel mogelijk) in te zetten op harmonisatie binnen de OWO gemeenten. De harmonisatie betreft de hoofdstukken 2 (omgevingsvergunningen) en 3 (APV gerelateerde diensten), omdat de diensten binnen deze hoofdstukken worden uitgevoerd door de OWO-afdeling VTH. Via themabijeenkomsten bent u geïnformeerd over de belangrijkste gevolgen van de nieuwe wetgeving. U ontvangt eind dit jaar een voorstel voor een nieuwe geharmoniseerde legesverordening. Hoofdstuk 1 is uitsluitend tekstueel geharmoniseerd op basis van het VNG model. Hiervoor is gekozen omdat de dienstverlening voor hoofdstuk 1 niet plaatsvindt via OWO-VTH, maar via de separate gemeenten.

Belastingsoorten

Onroerendezaakbelasting (OZB)
Benchmark: vergelijking gemeentelijke woonlasten per provincie. Vanaf 2020 is de macronorm OZB vervangen door deze benchmark. De benchmark beoogt, door middel van meer vergelijking, de informatievoorziening over de ontwikkeling van de lokale lasten te bevorderen. Dit kunnen gemeenten gebruiken bij hun keuzes over de ontwikkeling van de lokale lasten. De benchmark vergelijkt voor alle gemeenten binnen een provincie de hoogte van de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens met een koopwoning. De woonlasten zijn de som van de gemiddeld betaalde ozb, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing minus een eventuele heffingskorting (= eenmalige korting die sommige gemeenten geven). De benchmark moet het lokale debat over de keuzes voor ontwikkelingen, zoals stijging van de lasten, bevorderen.

Rioolheffing
In 2020 is het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2020-2024 vastgesteld. Het plan is een voortzetting van het vorige GRP op gebied van beheer en onderhoud. Aangevuld met beleid over klimaatadaptatie en -mitigatie. Uitgangspunt bij het opstellen van het nieuwe GRP is dat de rioolheffing met niet meer dan de inflatiecorrectie stijgt. In het kostendekkingsplan behorende bij het GRP is weergegeven hoe de heffing zich ontwikkelt in de periode 2020-2024.

Leges
De invoering van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) hebben impact op de legesbaten. De impact van de Omgevingswet is in 2024 nog relatief beperkt, doordat de OWO gemeenten beleidsneutraal overgaan. Tot 2032 krijgen gemeenten de tijd om het omgevingsplan vast te stellen. Hierin zullen gemeentelijk keuzes worden gemaakt of omgevingsplanactiviteiten vergunningsplichtig blijven, meldingsplichtig worden of geen van beide. Deze keuzes kunnen gevolgen hebben voor de legesbaten.

Door de Wkb wordt de leges voor bouwactiviteiten opgeknipt in een ruimtelijk en een bouwtechnisch deel. De technische bouwkundige toets wordt voor gevolgklasse 1 door kwaliteitsborgers uitgevoerd en niet meer door de gemeente. Hierdoor komt de leges voor het bouwtechnisch deel te vervallen. Gevolgklasse 1 zijn bijvoorbeeld eensgezinswoningen en simpele bedrijfspanden. Circa 90% van alle bouwvergunningen in de OWO gemeenten zit in gevolgklasse 1. Historisch heeft ruim 60% tot 75% van de legesopbrengsten betrekking op bouwvergunningen. De consequenties voor de legesopbrengsten zijn daardoor aanzienlijk.

De raming van de legesopbrengsten bevat een groot aantal onzekerheden. Die onzekerheden waren er in andere jaren ook, maar zijn door de nieuwe wetgeving nu groter. Door de knip tussen de ruimtelijke en technische vergunning (Wkb) hebben we de kosten voor deze vergunningssoorten opnieuw geraamd. Na invoering van de Wkb moet blijken of deze raming accuraat is. Ook het aantal vergunningsaanvragen varieert jaarlijks. Het eerste jaar waarin we met de nieuwe wetgeving werken is een overgangsjaar, waarin in verband met overgangsrecht ook nog oud recht van toepassing is. Een echt goed beeld van de werkelijke kostendekkendheid ontstaat naar verwachting in 2025. We monitoren de komende jaren de werkelijke kosten en opbrengsten en kunnen tarieven desgewenst bijstellen.

Toeristenbelasting
Per 1 januari 2024 is de verordening toeristenbelasting gewijzigd. Het forfaitair tarief is uit de verordening geschrapt. Recreatieondernemers kunnen hier geen gebruik meer maken vanaf 2024. Voor de ondernemers die dat wensen is een vaststellingsovereenkomst beschikbaar. In deze vaststellingsovereenkomst wordt met vaste, eenduidige normen het aantal overnachtingen forfaitair vastgelegd.

De tarieven voor de periode 2024-2026 zijn € 1,65 en € 1,20 per persoon per nacht. Het tarief van € 1,20 per persoon per nacht is voor overnachtingen in kampeermiddelen op kampeerterreinen en in kampeerboerderijen. Het tarief van € 1,65 per persoon per nacht is voor verblijf in andere verblijfsaccommodaties. In de raadsvergadering van 27 juni 2023 heeft de raad bij amendement besloten om leeftijd van vrijstelling toeristenbelasting kinderen te verhogen van vier jaar naar 12 jaar.

Forensenbelasting
Onder de naam ‘forensenbelasting’ heffen we een belasting van personen die (voor meer dan 90 dagen per jaar) een gemeubileerde woning als bedoeld in artikel 223 van de Gemeentewet voor zichzelf en/of hun gezin beschikbaar houden. De belasting heffen we naar de heffingsmaatstaf voor de onroerendezaakbelastingen (de WOZ-waarden). De belasting van caravans of chalets met een standplaats voor meerdere jaren wordt naar een vast bedrag geheven.

Reclamebelasting en de Bedrijven Investeringszone (BIZ)
- Reclamebelasting: Met de invoering van de BIZ (Bedrijven Investeringszone) is deze belasting komen te vervallen.
- BIZ (Bedrijven Investeringszone): Op 20 oktober 2021 heeft u ingestemd met de verordening Bedrijveninvesteringszone Oosterwolde Centrum 2021 (BIZ). De opbrengsten van de BIZ worden als subsidie uitgekeerd aan de stichting BIZO. Met de stichting is een uitvoeringsovereenkomst gesloten waarin de activiteiten zijn opgenomen die zij met de subsidie gaan verwezenlijken.

Afvalstoffenheffing
Voor het ophalen en verwerken van afval vraagt de gemeente aan inwoners een vergoeding. Dit noemen we afvalstoffenheffing. De afvalstoffenheffing bestaat uit een vast bedrag per woning (vastrecht), een bedrag voor het aantal keren dat afval wordt aangeboden en het aantal kilo's restafval (Diftar+). Het vastrecht moet altijd worden betaald, ook als er geen afval wordt aangeboden. Met ingang van 2021 wordt het vastrecht vermeld op de belastingaanslag met daarbij het aantal ledigingen over het hele voorafgaande jaar.

Kwijtschelding

We voeren de kwijtschelding uit volgens de Uitvoeringsregeling van de Invorderingswet 1990. Als inkomenstoets voor de kwijtschelding wordt de 100% bijstandsnorm gehanteerd. Dit betekent dat, afgezien van vermogen cum annexis, aanvragers met een inkomen op bijstandsniveau in principe voor kwijtschelding in aanmerking komen. Kwijtschelding geldt niet voor alle belastingsoorten alleen voor de afvalstoffenheffing vast deel (+ Diftar tot € 100) en rioolheffing (alleen gebruikersdeel). Sinds begin 2018 is er een versnelde en vereenvoudigde, geautomatiseerde toets vooraf (via het Inlichtingenbureau) om te bepalen of iemand in aanmerking komt voor kwijtschelding. De kosten voor kwijtschelding worden uiteindelijk vertaald in het tarief voor rioolheffing en vastrecht van de afvalstoffenheffing. Het aantal aanvragen in 2022 is toegenomen door de lastenstijging en de verhoogde energielasten.

Inkomsten

Lokale heffingen en leges

x € 1.000

Lokale heffingen en leges	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJB 2025	MJB 2026	MJB 2027
lokale heffingen	8.974	8.590	9.696	9.735	9.734	9.734
leges	945	853	880	906	978	969
Totaal	**9.920**	**9.443**	**10.576**	**10.641**	**10.713**	**10.703**

Lokale heffingen

x € 1.000

Lokale heffingen	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJB 2025	MJB 2026	MJB 2027
0.3 Thema Financien						
Onroerende zaakbelasting eigenaren	2.777	2.891	2.991	2.991	2.991	2.991
Onroerende zaakbelasting gebruikers	245	0	277	277	277	277
Bedrijven investeringszone	63	66	60	60	60	60
3.1 Thema Economie						
Toeristenbelasting	322	319	309	309	309	309
Forensenbelasting	117	137	141	141	141	141
7.2 Thema Duurzaamheid, Riolering en Afval						
Reinigingsrechten en afvalstofheffing	2.593	2.419	2.935	2.973	2.973	2.973
Rioolheffing (gecombineerd)	2.858	2.759	2.982	2.983	2.983	2.983
Totaal Lokale Heffingen	**8.975**	**8.591**	**9.695**	**9.734**	**9.734**	**9.734**

Leges

x € 1.000

Leges	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJB 2025	MJB 2026	MJB 2027
0.2 Thema Dienstverlening						
Burgelijke stand / huwelijk	18	13	13	13	13	13
Burgerzakenleges	306	268	395	422	494	484
Overige leges	13	15	15	15	15	15
0.3 Thema Financien						
IP Bedrijfsvoering algemeen	2					
IP Buitendienst acc. Nanningawerf	3					
2.1 Verkeer en vervoer						
Verharding	17	27	27	27	27	27
8.1 Thema Bouwen wonen Grondexploitatie						
Bestemmingsplannen	19	30	30	30	30	30
Omgevingsvergunningen, baten	568	500	400	400	400	400
Totaal Leges	**946**	**853**	**880**	**907**	**979**	**969**

Kostendekking

Berekening van kostendekkendheid riolering en reiniging

In onderstaande tabellen staan de berekeningen van kostendekkendheid van de heffingen riolering en reiniging. Het uitgangspunt bij deze heffingen is volledige kostendekking. Naast de baten en lasten verantwoord op het taakveld mogen we een aantal lasten toerekenen, waaronder overhead. De overhead is berekend als opslagpercentage over de directe salarislasten die op het taakveld verantwoord zijn. Daarbij is onderscheid gemaakt in een opslagpercentage voor de salarislasten van de buitendienst (56%) en van de binnendienst (79%). Op basis van de vastgestelde scenario's van kostendekkendheid, wordt voor 2024 kostendekkendheid gerealiseerd en is er sprake van een kleine toevoeging aan de egalisatiereserve (reserve lastenverlichting). De dotatie aan de rioleringsvoorziening voor de exploitatie is verwerkt in de lasten van het taakveld.

Berekening van kostendekkendheid leges

In onderstaande tabel staan de berekeningen van kostendekkendheid van de heffingen leges. De totale kostendekkendheid van de legesverordening komt uit op 65%. Tussen de titels van de legesverordening vindt geen kruissubsidiëring plaats. Kostendekkendheid bij leges burgerzaken (hoofdstuk 1) is niet haalbaar, vanwege wettelijke maximumtarieven voor de belangrijkste diensten in dit hoofdstuk. De kostendekkendheid bij leges omgevingsvergunningen (hoofdstuk 2) daalt als gevolg van Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb). De kostendekkendheid van dit hoofdstuk fluctueert bovendien jaarlijks door fluctuaties in de omvang van bouwactiviteiten. De lage kostendekkenheid bij APV gerelateerde onderwerpen (hoofdstuk 3) is een politieke keuze om te stimuleren dat vergunningen voor deze diensten worden aangevraagd.

De berekening van de tarieven gebeurt extracomptabel. Bij de kosten taakvelden zijn de directe personeelskosten en de materiële kosten opgenomen die samenhangen met het verstrekken van de diensten waarvoor leges geheven wordt. Bij directe personeelskosten gaat het bijvoorbeeld om de uren van baliemedewerkers en van de uren van de medewerkers bij Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH) en Ruimtelijke Ordening (RO). De basis voor de toerekening van deze kosten zijn de teamplannen en historische cijfers. Materiële kosten zijn bijvoorbeeld de kosten die samenhangen met de afdracht aan het Rijk voor reisdocumenten en de afdracht aan het RDW voor rijbewijzen. De overhead wordt via een opslag op de directe personeelskosten toegerekend. Voor hoofdstuk 1 rekenen we met het integraal uurtarief van Ooststellingwerf. Daarin hanteren we een opslag van 79% voor overhead over de directe loonkosten. Voor hoofdstuk 2 en 3 rekenen we met het integraal uurtarief van VTH. Daarin hanteren we een opslag van 60% voor overhead over de directe loonkosten. Er is voor gekozen om de btw niet als kostenelement mee te wegen, omdat het overgrote deel van de kosten de eigen personele kosten betreft waarvoor geen btw verschuldigd is. De wel toerekenbare btw maakt slechts een klein onderdeel uit van de kosten.

Toelichting overhead
In de bijlage van de begroting is een overzicht met taakvelden opgenomen. Op de taakvelden verantwoorden we alle baten en lasten die direct betrekking hebben op het taakveld, waaronder salarislasten. De lasten die we niet direct aan de taakvelden kunnen toerekenen, zijn de overheadkosten. Overhead is 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'. Het gaat hier dan om onder andere personele kosten, huisvesting, ICT, etc.

Omdat alle directe kosten al rechtstreeks zijn toegerekend aan de taakvelden, passen we een opslagpercentage toe voor overhead op salarislasten bij taakvelden waarvoor we kostendekkende tarieven mogen berekenen. Bijvoorbeeld afval, riolering en leges.

x € 1.000

Berekening van kostendekkendheid	Begroting Rioolheffing (taakveld 7.2)	Begroting Reinigingsheffing (taakveld 7.3)
Lasten		
Lasten	2.095	2.964
Baten	-25	-617
Netto lasten taakveld	**2.070**	**2.347**
Toe te rekenen lasten		
Overhead	418	135
Kwijtschelding	51	90
Rente		-1
Dubieuze debiteuren	7	10
Slootonderhoud en straatreiniging	164	
BTW	273	355
Totaal toe te rekenen lasten	**913**	**589**
Totale lasten	**2.983**	**2.936**
Opbrengst heffingen	**-2.983**	**-2.936**
Dekkingspercentage	**100%**	**100%**

x € 1.000

Berekening van kostendekkenheid	Hoofdstuk 1	Hoofdstuk 2	Hoofdstuk 3	Totaal
Lasten				
Directe lasten	**473**	**389**	**26**	**888**
Toe te rekenen lasten				
Overhead	217	230	16	463
BTW	0	0	0	0
Totaal toe te rekenen lasten	**217**	**230**	**16**	**463**
Totale lasten	**690**	**619**	**42**	**1.351**
Opbrengst leges	**435**	**430**	**15**	**880**
Dekkingspercentage	**63%**	**69%**	**36%**	**65%**

Paragraaf 2 | Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf laat zien hoe solide onze begroting is en in hoeverre we financiële tegenvallers kunnen opvangen. Het gaat om de relatie tussen de (financiële) weerstandscapaciteit en alle risico's die de gemeente loopt die niet zijn afgedekt door reserves, voorzieningen en verzekeringen. Door het vormen van een weerstandsvermogen hoeven we bij een financiële tegenvaller in de begrotingsuitvoering niet direct te anticiperen. Het weerstandsvermogen is op dit moment voldoende om de risico's af te dekken.

Conclusie weerstandsvermogen

De beschikbare weerstandscapaciteit is per 1 januari 2024 € 23,693 miljoen. Dit bestaat uit de Algemene reserve van € 23,060 miljoen (exclusief het bodembedrag van € 3 miljoen) en de bestemmingsreserves van € 0,633 miljoen. Het totaal van de bestemmingsreserves is € 6,177 miljoen. Voor de weerstandscapaciteit halen we hier de reserve Kapitaallasten € 2,305 miljoen en de Algemene reserve grondexploitatie € 3,239 miljoen vanaf.

De benodigde weerstandscapaciteit is € 2,733 miljoen (zie overzicht bij kwantificeerbare risico's). Het weerstandsvermogen is ruim voldoende om de risico's af te dekken. Naast de beschikbare weerstandscapaciteit van € 23,693 miljoen is er nog de algemene buffer van € 3 miljoen (als onderdeel van de Algemene reserve). Deze beide gecombineerd maakt dat in relatie tot de omvang van de activiteiten er voldoende buffer aanwezig is voor het opvangen van de risico's.

Risico's die zich regelmatig voordoen en die vrij goed meetbaar zijn, maken geen onderdeel uit van de risico's binnen het weerstandsvermogen. Hiervoor zijn verzekeringen afgesloten of reserves en voorzieningen gevormd. We gaan op de volgende manier om met de risico's rondom grondexploitatie, openeinderegelingen, verbonden partijen en decentralisaties:

Grondexploitatie
Hiervoor is de Algemene reserve grondexploitatie ingesteld. Deze reserve is bestemd voor het opvangen van verliezen (bijvoorbeeld van niet-kostendekkende complexen), planschadeclaims en verlaging van verkoopprijzen. We beoordelen ieder jaar opnieuw of de reserve toereikend is.

Openeinderegelingen
De belangrijkste openeinderegelingen zijn de regelingen Sociaal Domein en WWB. De risico's binnen het Sociaal Domein (Wmo, jeugd en participatie) kunnen niet meer worden gedekt uit de reserve Sociaal Domein. Onder de tabel met risico's staat een aparte toelichting hierover. Het risico in het kader van de WWB nemen we mee in de bepaling van de weerstandscapaciteit (risico nummer 1).

Verbonden Partijen
Jaarlijks beoordelen we de jaarrekeningen, begrotingen en tussentijdse rapportages van de verbonden partijen en leggen die aan u voor. We nemen deel aan aandeelhoudersvergaderingen en bij de meeste verbonden partijen ook aan tussentijdse overleggen. Net als bij de grondexploitatie geldt dat er geen extra financiële buffer noodzakelijk is, omdat er geen risico's zijn die een gevaar vormen voor de financiële positie. Als dit wel het geval is, nemen we dat risico mee in deze paragraaf. Dat beoordelen we ieder jaar opnieuw.

Projecten
De risico's bij projecten worden per project geïnventariseerd en maken onderdeel uit van het projectplan.

Algemene beleidslijn

Om het weerstandsvermogen te beoordelen zetten we de beschikbare weerstandscapaciteit af tegen de benodigde weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit is een optelsom van middelen die beschikbaar zijn om de gevolgen van risico's die niet begroot zijn te dekken.

Benodigde weerstandscapaciteit
De benodigde weerstandscapaciteit stellen we vast aan de hand van een risico-inventarisatie. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet. Daarnaast zijn de financiële gevolgen van deze risico's zo veel mogelijk weergegeven.

Beschikbare weerstandscapaciteit
De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en de mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet-begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken. Het gaat dan vooral om de reservecapaciteit (algemene- en bestemmingsreserves), de onbenutte begrotingscapaciteit, de onbenutte investeringscapaciteit en de stille reserves. We bepalen de beschikbare weerstandscapaciteit aan de hand van de algemene reserve en bestemmingsreserve. We willen een beschikbare weerstandscapaciteit met minimaal de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit.

Risicobeheersing
Risicobeheersing is de manier waarop we risico's beheersen, inclusief de processen en systemen waarmee we dat doen. Onze organisatie heeft tal van beheersmaatregelen getroffen om de doelstellingen in de programma's te realiseren. Er is een grote verscheidenheid aan maatregelen, die we als volgt indelen:

- Juridische beheersmaatregelen (inkoopvoorwaarden, contractbepalingen, leveringsvoorwaarden, juridische kwaliteitszorg)
- Financiële beheersmaatregelen (financial control, verzekeringen, bankgaranties, financieringsfunctie artikel 13 Financiële verordening)
- Organisatorische beheersmaatregelen (AO/IC, procedures, 4-ogen-principe, audits)
- Materiële beheersmaatregelen en informatiebeveiligingsbeheersmaatregelen (gemeentelijk informatiebeveiligingsplan).

Twee keer per jaar, als onderdeel van de P&C-cyclus, actualiseren we het overzicht met de belangrijkste risico's. Dit doen we op basis van dossieronderzoek en interviews met management en medewerkers. Na identificatie van het risico brengen we de oorzaak en het gevolg van het risico in beeld. We kwantificeren ieder risico (als dat mogelijk is). En we maken een inschatting van de kans dat het risico zich voordoet, evenals het financiële gevolg. Dit resulteert in het risicoprofiel voor onze gemeente. Vervolgens inventariseren we voor elk risico de getroffen beheersmaatregelen.

Bij de kwantificeerbare risico's staat een opsomming van de risico's. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet, evenals de financiële gevolgen. Bij deze inschattingen gebruiken we onderstaande tabel:

Categorie	Kans op voorkomen	Kwantitatief	Financieel gevolg
1.	< of 1 keer per 10 jaar	10%	Geen geld gevolgen
2.	1 keer per 5-10 jaar	30%	< € 25.000
3.	1 keer per 2-5 jaar	50%	> € 25.000 - € 100.000
4.	1 keer per 1-2 jaar	70%	> € 100.000 - € 500.000
5.	1 keer per jaar of meerdere keren per jaar	90%	> € 500.000

Kwantificeerbare risico's

De benodigde weerstandscapaciteit is ten opzichte van de Jaarstukken 2022 is met € 107.000 toegenomen. Dat wordt veroorzaakt door de volgende risico's:

- Risico 1c 'Rijksmiddel jeugd structureel geraamd' is aangepast (+ € 8.000)
- Het risicobedrag van Bijstelling van de algemene uitkering is iets toegenomen (+ €21.000)
- Het risicobedrag WOZ-verhoging valt hoger uit door een hogere boekwaarde van gebouwen per eind 2022 (+ € 128.000)
- Het risico van diverse gerechtelijke procedures valt lager uit door toepassing van een kansscore van 50% (- € 49.000)

Nr.	Risico en beheersmaatregel	Kans op voorkomen risico	Financieel gevolg	Benodigde weerstands-capaciteit
1	**Risico: vangnet-uitkering wordt niet toegekend**	1	-	-
	Toelichting risico: Het risico is dat we niet voldoen aan de voorwaarden waardoor we geen vangnetuitkering ontvangen. Voor 2024 is dit risico nihil omdat we verwachten dat we geen aanspraak op de vangnetuitkering behoeven te doen.			
2	**Risico: afwijking op WWB I-deel budgetten, waardoor beroep op algemene middelen onvermijdelijk is**	2	4	€ 185.378
	Toelichting risico: Bij een tekort van 10% van het WWB I-deel budget moeten wij 7,5% betalen uit eigen middelen. Het risico gaat over dit mogelijke tekort.			
	Beheersmaatregel: Eén keer per maand ontvangen we managementcijfers met de stand van zaken. Hierdoor kan op financieel gebied bijgestuurd worden. Ook zijn er procesmaatregelen aan de poort en ten aanzien van uitstroom. Beïnvloeding van klantaantallen is niet of zeer marginaal mogelijk.			
3	**Risico: Rijksmiddelen voor jeugdhulp structureel geraamd**	3	5	€ 978.000
	Toelichting risico: We hebben in 2022 extra middelen van het Rijk voor de jeugdhulp ontvangen. In augustus 2022 is bekend geworden dat we de verwachte jeugdmiddelen vanaf 2024 voor 100% mogen ramen. Dit was 75%. Daarnaast is in het regeerakkoord een besparing van € 500 miljoen afgesproken op de jeugdzorg. Het rijk is verantwoordelijk voor de invoering. In de gemeentelijke begroting kunnen we dan een lagere raming opnemen voor de uitgaven. Dat hebben we in deze begroting verwerkt. Omdat nog steeds niet zeker is of we de 100% vergoeding structureel mogen ramen, nemen we een risico op. Het bedrag dat we in 2024 hebben opgenomen is € 1.856,000 aan baten en 100.000 aan lagere lasten. Het totale risico komt daarmee op € 1.956.000.			
	Beheersmaatregel: nb			
4	**Risico: Bijstelling Algemene uitkering gemeentefonds (au)**	5	5	€ 597.000
	Toelichting risico: De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de totale rijksuitgaven, de zogenaamde “trap op, trap af systematiek”. Als na afloop van een jaar blijkt dat de rijksuitgaven lager zijn dan gepland, wordt de algemene uitkering naar beneden aangepast. Dit vertaalt zich in een aanpassing van het accres. We nemen 1% van de algemene uitkering op als benodigd weerstandsvermogen.			
	Beheersmaatregel: Drie keer per jaar verschijnt er een circulaire. Deze circulaires beoordelen we en rekenen we door.			
5	**Risico: extra lasten door invoering WMO abonnementstarief**	3	-	PM
	Toelichting risico: De invoering van het abonnementstarief leidt aantoonbaar tot een aanzuigende werking op Wmo-ondersteuning, vooral huishoudelijke hulp. Toch weigert het kabinet gemeenten volledig te compenseren voor de extra kosten. Gemeenten moeten volledig worden gecompenseerd voor de effecten van de invoering van het abonnementstarief. Niet volledig compenseren zal er aan bijdragen dat gemeenten, gezien de grote tekorten in het sociaal domein, verder moeten bezuinigingen en zij de Wmo niet kunnen blijven uitvoeren zoals beoogd. Vanaf 1 januari 2025 komt een aanpassing in de eigen bijdrage voor huishoudelijke hulp via de Wmo, waarbij meer rekening wordt gehouden met de draagkracht van huishoudens. Wie meer dan 185 procent van het sociaal minimum verdient, betaalt een hogere eigen bijdrage. Voor huishoudens met een inkomen boven 185 procent van het sociaal minimum stijgt de eigen bijdrage geleidelijk naarmate het inkomen hoger wordt. Voor een huishouden met een inkomen van duizend euro boven dat grensbedrag zal de maandelijkse eigen bijdrage ongeveer 6,70 euro hoger zijn. Vanaf een inkomen van ongeveer 66.000 gaat een maximum van de eigen bijdrage gelden, van 255 euro per maand.			
	Beheersmaatregel: Er wordt al scherp gekeken naar de uitvoeringskosten op dit vlak. Daarbij is de gemeente afhankelijk van de VNG, die onderhandelt over aanpassing van de zogenaamde 'openeinderegeling'. De (financiele) gevolgen hiervan zijn nog niet bekend, daarom wordt dit punt vooralsnog als PM aangemerkt.			
6	**Risico: terugbetaling verstrekte geldleningen**	1	2	€ 6.000
	Toelichting risico: Er zijn leningen verstrekt aan instellingen op het terrein van volkshuisvesting, veiligheid, sport en dorpshuizen. Het is niet in alle gevallen duidelijk of er voldoende opstallen, installaties e.d. aanwezig zijn, om in geval van het uitblijven van betaling de restant schuld te voldoen.			
	Beheersmaatregel: bij eventuele achterstanden in aflossingen ondernemen we meteen actie.			
7	**Risico: garanties woningbouwcorporaties**	1	3	€ 50.000
	Toelichting risico: het waarborgfonds Sociale Woningbouw heeft de bestaande directe risico’s op geldleningen overgenomen. De gemeente kan op basis van de ‘achtervangregeling’ worden aangesproken.			
	Beheersmaatregel: Het door het Waarborgfonds verstrekte overzicht wordt beoordeeld en daarnaast wordt bij een individuele aanvraag de situatie beoordeeld. Per 1 augustus 2022 is het 'meetekenen' met nieuwe leningen vervallen en wijzigt de wijze van berekening van de achtervangpositie op nieuwe leningen. De impact hiervan op het risico voor de gemeente is zeer beperkt.			

Nr.	Risico en beheersmaatregel	Kans op voorkomen risico	Financieel gevolg	Benodigde weerstands-capaciteit
8	**Risico: National Hypotheek Garantie**	1	2	€ 19.000
	Toelichting risico: vanaf 2011 heeft het Rijk de achtervang voor alle nieuwe hypotheekgaranties op zich genomen. De gemeente blijft echter wel garant staan voor de vóór 1 januari 2011 verleende garanties.			
	Beheersmaatregel: we beoordelen het jaarlijks verstrekte overzicht van hypotheekgaranties.			
9	**Risico: overige garanties**	1	3	€ 50.000
	Toelichting risico: er zijn garanties verleend aan instellingen op het terrein van gezondheid, volkshuisvesting en onderwijs.			
	Beheersmaatregel: we beoordelen het overzicht garanties.			
10	**Leegstand in M.F.A.'s in eigendom van de gemeente met overwegend een onderwijsfunctie**	5	3	€ 90.000
	Toelichting risico: Per 1 januari 2020 heeft de gemeente het beheer & de exploitatie van MFS Waskemeer overgenomen van de Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Waskemeer; de Stichting is opgeheven. De leegstand is tot halverwege 2023, daarna ligt er weer de uitdaging deze opgevuld te krijgen. MFA Haulerwijk (= de Samensprong) heeft een groot normatief overschot aan bruto vloeroppervlak c.q. leegstand wat gedeeltelijk is opgevuld door het inhuizen van kinderopvang. Mede door een dalend aantal leerlingen in 2023 neemt de leegstand toe en is de accommodatie niet meer kostendekkend te exploiteren door de Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Haulerwijk. De Stichting heeft het beheer & de exploitatie in 2022 terug gegeven aan de gemeente. MFA Oosterwolde Zuid heeft ook een normatief overschot aan bruto vloeroppervlak wat een aantal is gebruik door één van de vaste gebruikers, maar dat hield in 2022 op. Ook de Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Oosterwolde Zuid is in staat gebleken de accommodatie kostendekkend te exploiteren en dat is voor 2023 ook de verwachting. De toepassing van de componentenmethode voor het berekenen van de onderhoudsvoorziening is hiervan grotendeels de reden van.			
	Beheersmaatregel: De notitie Platteland aanzet en de daaraan voorliggende Structuurvisie worden vervangen door de Omgevingsvisie.			
11	**Risico: diverse gerechtelijke procedures**	4	3	€ 49.154
	Toelichting risico: op basis van de huidige stand van zaken lopende procedures en/of te verwachten claims/procedures is een inschatting gemaakt.			
	Beheersmaatregel: juridische kwaliteitszorg en inhuur van externe juristen bij lopende procedures en/of te verwachten claims.			
12	**Risico: veiligheidsmaatregelen politieke ambtsdragers**	2	-	PM
	Toelichting risico: in rechtspositionele besluiten is uitdrukkelijk bepaald dat het betreffende bestuursorgaan verantwoordelijk is voor de bekostiging van voorzieningen ten behoeve van de politieke ambtsdrager, welke in het Stelsel bewaken en beveiligen worden aangemerkt als werkgeverskosten. In deze lijn past dat beveiliging op het werk maar ook daarbuiten voor zover die een werkgeverszorg is, voor rekening komt van de gemeente en door de gemeente geregeld wordt.			
13	**Risico: Invoering Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb)**	5	-	PM
	Toelichting risico: Aan de berekening van de baten, lasten en kostendekking van de diensten waarvoor leges wordt geheven ligt een raming ten grondslag. Deze raming bevat een aantal onzekerheden. Die onzekerheden waren er in andere jaren ook, maar zijn nu groter door de invoering van de Omgevingswet en Wkb vanaf 2024. We monitoren de komende jaren de werkelijke baten en lasten, zodat we op basis hiervan kunnen bijsturen. Zie ook paragraaf 1.			
	Beheersmaatregel: implementatie wordt jaarlijks gemonitord. Indien de verwachting is dat een aanvulling nodig is zal de raad hierover worden geïnformeerd en of een aanvullend krediet worden aangevraagd.			
14	**Risico: Fraude**	5	-	PM
	Toelichting risico: het risico dat de gemeente financiele schade loopt door onrechtmatige handelingen door medewerkers op het gebied van fraude, corruptie, bedreiging en beïnvloeding			
	Beheersmaatregel: Er wordt vanaf 2019 periodiek een fraude risico-analyse uitgevoerd door IC. Daarbij komen de risico's jaarlijks aan bod in een separate bespreking met het MT. Daarbij worden zowel interne risico's (functiescheiding e.d.) als externe risico's (cybercrime, ransomware e.d.) besproken.			
15	**Verduurzaming gemeentelijk onroerend goed**	5	-	PM

Nr.	Risico en beheersmaatregel	Kans op voorkomen risico	Financieel gevolg	Benodigde weerstands-capaciteit
	Toelichting risico: Er is een sectorale routekaart vastgesteld om invulling te geven aan het landelijke beleid en de wet- en regelgeving rondom de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed. In de kern gaat het om 49% CO2-redutie in 2030 en 95% CO2-reductie in 2050 ten opzichte van 1990. In de themaraad van 8 februari 2022 is dit besproken. Hierin is aangegeven dat de indicatieve investering € 38 miljoen bedraagt en de indicatieve structurele toename van de kapitaallasten tussen de € 1,3 en € 1,6 miljoen bedraagt. Indicatieve kapitaallasten en investering zijn gebaseerd op het verduurzamen van zowel de gebouwen in juridische eigendom gemeente, onderwijsgebouwen en gebouwen met economisch claimrecht. Beheersmaatregel: het onderwerp ligt op tafel en is bij iedereen top-of-mind. Op 13 december 2022 is een thema avond aan het onderwerp gewijd. Uiteindelijke investering en kapitaallasten zijn afhankelijk van diverse factoren zoals het eventueel slimmer inzetten van accommodaties, verdeling verantwoordelijkheden investering onderwijsgebouwen en gebouwen economisch claimrecht en bijdrages rijksoverheid. Voor de investering in het verduurzamen van (sport)accommodaties zijn geen middelen beschikbaar.			
16	**Risico: Informatiebeveiliging risico datalekken** Toelichting risico: het risico dat de gemeente financiele schade loopt door datalekken, cybercrime e.d. Beheersmaatregel: Er is een informatieveiligheids- en privacy beleid opgesteld. Alle (nieuwe) medewerkers volgen een e-learning privacy en informatieveiligheid. Daarbij zijn beheersmaatregelen verwerkt in processen en systemen.	5	-	PM
17	**Risico: Verbonden partijen** Toelichting risico: Ten aanzien van de verbonden partijen blijft extra aandacht noodzakelijk voor de uitvoeringsorganisatie FUMO en de Veiligheidsregio Fryslân (VRF). Deze samenwerkingsverbanden zijn van rijkswege verplicht gesteld en gelden dus voor de 18 Friese gemeenten. De invloed die als individuele gemeente kan worden uitgeoefend is (zeer) beperkt. Beheersmaatregel: De OWO-samenwerking heeft een positief effect als vanuit een gezamenlijk belang kan worden opgetrokken. Ook in de overige samenwerkingsverbanden zien we dat gemeenten elkaar steeds beter vinden, maar dat er lang niet altijd een eensluidende visie is binnen de 18 Friese gemeenten. Daarbij is de gemeente altijd vertegenwoordigd in de gezamenlijke overleggen. Verder is onze gemeente sinds kort betrokken bij het controllers overleg voor Friese gemeentes inzake verbonden partijen. Gezamenlijk optrekken t.a.v. verbonden partijen heeft als voordeel om gezamenlijk vanuit hetzelfde afwegingskader de acteren richting de verbonden partij. Mogelijke beheersing van risico's van verbonden partijen is kansrijker als dit namens alle/meer deelnemers worden gedaan. Daarnaast is het ook efficiënter. Zowel voor de gemeente als voor de verbonden partij. Vooralsnog is de financiele impact lastig in te schatten, dus voor nu op PM gezet.	2	-	PM
18	**Risico: OWO bedrijfsvoering** Toelichting risico: het risico bestaat dat er vanuit de samenwerking extra lasten naar voren komen die of onvermijdelijk zijn, danwel grote voorkeur genieten van 2 van de 3 gemeentes. Beheersmaatregel: Er is structureel overleg en tot op heden is er nog geen sprake van 2 tegen 1 besluiten. De financiele impact is lastig op geld te zetten, daarom op PM gezet.	2	-	PM
19	**Risico: afschrijvingen bedrijfsgebouwen met restwaarde (60% van de WOZ waarde)** Toelichting risico: Bij de heroverwegingen in 2021 is besloten om miv 2022 de bedrijfsgebouwen ipv 50%, af te schrijven tot 60% van de WOZ-waarde. Risico: Als het bedrijfsgebouw niet meer de maatschappelijke functie vervult is er het risico dat de resterende boekwaarde hoger is dan de eventuele verkoop c.q. vervanging. Beheersmaatregel: Het percentage ligt in lijn met het percentage van de WOZ bij verkopen de laatste jaren (59%). De kans dat dit de komende jaren fors verslechterd is beperkt.	1	5	€ 708.839
			TOTAAL	**€ 2.733.371**

Overige ontwikkelingen

Prijsstijgingen

De subsidies en bijdragen in de begroting zijn, conform de uitgangspunten in de Kaderbrief 2024, verhoogd met 3,1%. Automatische prijscompensatie voor uitbestede werkzaamheden en leveranties passen wij niet toe. We zien de prijsstijgingen wat afvlakken. De onzekerheid is er nog steeds. Dat geldt ook voor partijen die we subsidiëren. Waar nodig voeren we gesprekken en passen we maatwerk toe.

Financiële kengetallen en geprognosticeerde balans

Kengetallen drukken de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen ons helpen bij de beoordeling van de financiële positie van onze gemeente. De kengetallen geven informatie over hoeveel (financiële) ruimte onze gemeente heeft om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid. Ook geeft het mogelijkheden om onze gemeente te vergelijken met andere gemeenten. Er is ook een geprognosticeerde balans opgenomen in de begroting. De kengetallen komen voort uit deze balans. Het voorgestelde nieuw beleid is in de berekening van deze kengetallen niet opgenomen.

Kengetallen	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJB 2025	MJB 2026	MJB 2027
Netto schuldquote	22%	24%	29%	29%	36%	40%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	14%	15%	19%	19%	25%	29%
Solvabiliteitsratio	46%	47%	45%	46%	43%	41%
Structurele exploitatieruimte	7%	6%	2%	3%	-2%	-2%
Grondexploitatie	1%	1%	0%	0%	1%	1%
Belastingcapaciteit	85%	84%	84%	84%	84%	84%
EMU saldo (bedrag x € 1.000)	4.928	717	-4.400	100	-3.514	-2.776

Beoordeling onderlinge verhouding kengetallen in relatie tot de financiële positie

Het is niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen moeten we altijd in samenhang bekijken. Ze geven alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld van de financiële positie van onze gemeente. Op basis van de kengetallen concluderen we dat de financiële positie van onze gemeente goed is.

Netto schuldquote en Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote is de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en afgezet tegen de totale baten. We geven de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weer. Zo brengen we duidelijk in beeld wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Normaal bevindt de netto schuldquote van een gemeente zich tussen de 0% en 100%. Voor een gemeente geldt dat als de netto schuldquote uitkomt boven de 130% er sprake is van een zeer hoge schuld. Boven de 100% blijft er weinig leencapaciteit over om de gevolgen van financiële tegenvallers (door bijvoorbeeld een economische recessie) op te vangen. Met percentages van 29% en 19% is er sprake van een lage schuldenlast voor onze gemeente.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in hoeverre de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het is het eigen vermogen (de reserves) als percentage van het balanstotaal. Een solvabiliteit tussen de 20% en 50% voor gemeenten is gemiddeld. Hoe hoger het solvabiliteitsratio, hoe hoger de weerbaarheid van de gemeente. Uit de tabel blijkt dat onze solvabiliteit in 2024 ruim voldoende is om tegenvallers op te vangen.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Hierin is duidelijk te zien dat deze ruimte in de jaren 2026 en 2027 onvoldoende is.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten (exclusief mutaties reserves). Hoe lager het kengetal, hoe lager de grondpositie ten opzichte van de totale geraamde baten. De grondexploitatie kan een behoorlijke invloed hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is belangrijk, deze moeten we weer terugverdienen bij de verkoop. Ieder jaar beoordelen we of de gronden tegen een actuele waarde op de balans staan. Het kengetal van 0,4% ligt ruim onder de signaleringswaarde van 20% en geeft aan dat het risico voor ons zeer laag is. Als er nieuwe exploitaties worden uitgegeven zal dit percentage stijgen. Uiteraard wordt de ratio daarin meegewogen.

Belastingcapaciteit
De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoeverre we een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kunnen opvangen en of er ruimte is voor nieuw beleid. De gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) voor een gezin worden afgezet tegen het landelijk gemiddelde. Na de algemene uitkering uit het Gemeentefonds zijn de belastinginkomsten de belangrijkste inkomsten voor een gemeente. Het Centrum van Onderzoek van de Lagere Overheden (Coelo) publiceert jaarlijks de Atlas van de lokale lasten. Deze publicatie is de basis voor de berekening van dit kengetal. De woonlasten in onze gemeente zijn lager dan het landelijk gemiddelde. Het kengetal van 84% geeft aan dat er ruimte is om financiële tegenvallers op te vangen door het verhogen van de opbrengsten vanuit woonlasten.

Economische en Monetaire Unie (EMU)-saldo
De EMU-systematiek (kosten en opbrengsten) die het Rijk hanteert werkt anders dan het baten-lastenstelsel dat we (als decentrale overheid) hanteren. Investeringen en uitgaven bijvoorbeeld die we dekken uit reserves tellen wel door in het EMU-saldo, maar hebben geen gevolg voor de uitkomst in het baten-lastenstelsel. Dus bij een sluitende begroting kan het EMU-saldo negatief zijn. Tussen het Rijk en de decentrale overheden zijn afspraken gemaakt voor de beheersing van het EMU-saldo. Het tekort voor de decentrale overheid mag niet hoger uitkomen dan 0,4% van het bruto binnenlands product. Ons EMU-saldo voor 2024 is negatief.

Geprognosticeerde balans
De geprognosticeerde balans biedt inzicht op hoofdlijnen van de effecten van de verwachte financiële ontwikkeling van de gemeente voor de komende jaren. De balans is opgesteld op basis van bestaand beleid.

x € 1.000

Activa	31-dec-22	31-dec-23	31-dec-24	31-dec-25	32 dec 2026	31-dec-27
Vaste Activa						
Immateriele Vaste Activa	2.361	2.244	2.215	2.215	2.215	2.215
Materiele Vaste activa	59.876	61.440	65.213	65.213	65.213	65.213
Financiele vaste activa	13.347	13.252	14.842	14.842	14.842	14.842
Totaal Vaste activa	**75.584**	**76.936**	**82.270**	**82.270**	**82.270**	**82.270**
Vlottende activa						
Voorraden	800	525	335	413	413	413
Vordering	4.709	4.900	5.909	5.909	5.909	5.909
Liquide middelen	426	1.688	0	0	0	0
Overlopende activa	4.688	4.688	4.688	4.688	4.688	4.688
Totaal Vlottende activa	**10.623**	**11.801**	**10.932**	**11.010**	**11.010**	**11.010**
Totaal Activa	**86.207**	**88.737**	**93.202**	**93.280**	**93.280**	**93.280**

Passiva	31-dec-22	31-dec-23	31-dec-24	31-dec-25	32 dec 2026	31-dec-27
Vaste passiva						
Eigen vermogen	34.610	37.365	41.555	41.193	42.175	39.958
Voorzieningen	10.763	10.187	9.409	8.605	7.906	7.042
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	26.539	25.169	30.169	30.169	31.903	34.783
Totaal Vaste passiva	**77.041**	**77.479**	**81.633**	**81.811**	**80.031**	**80.135**
Vlottende passiva						
Vaste schulden met een rentetypische looptijd tot 1 jaar of korter	2.909	5.001	5.312	5.212	6.992	6.888
Overlopende passiva	6.257	6.257	6.257	6.257	6.257	6.257
Totaal Vlottende passiva	**9.166**	**11.258**	**11.569**	**11.469**	**13.249**	**13.145**
Totaal Passiva	**86.207**	**88.737**	**93.202**	**93.280**	**93.280**	**93.280**

Paragraaf 3 | Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn goederen waarvoor investeringen nodig zijn. Het gaat om zaken die daarna regelmatig onderhoud vergen. Bijvoorbeeld wegen, gebouwen, riolering en groen. Het onderhoud van kapitaalgoederen is van groot belang voor een goede kwalitatieve instandhouding van het openbare voorzieningenniveau. Dit onder meer op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, vervoer en recreatie. In deze paragraaf gaan we per kapitaalgoed in op het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties.

Financiële consequenties

x € 1.000

Onderhoud kapitaalgoederen	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJB 2025	MJB 2026	MJB 2027
0. Bestuur en ondersteuning						
Automatisering	- 1.362	- 1.718	- 1.770	- 1.770	- 1.770	- 1.770
2. Vervoer						
Bruggen en oevervoorzieningen	- 65	- 69	- 69	- 69	- 69	- 69
Verkeersvoorzieningen	- 235	- 341	- 363	- 363	- 363	- 363
4. Onderwijs						
Huisvesting Onderwijs	- 926	- 990	- 965	- 958	- 965	- 982
5. Sport, cultuur en recreatie						
Openbaar Groen	- 751	- 934	- 935	- 839	- 829	- 829
Welzijn en sportaccommodaties	- 1.148	- 1.599	- 1.560	- 1.748	- 1.848	- 1.918
7. Volksgezondheid en milieu						
Verhardingen	- 1.126	- 3.832	- 1.446	- 1.469	- 1.469	- 1.469
Rioleringen	- 1.668	- 1.686	- 1.529	- 1.496	- 1.488	- 1.486
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	**- 7.283**	**- 11.168**	**- 8.638**	**- 8.713**	**- 8.802**	**- 8.885**

Wegen

Beleidskader

De onderhouds- en vervangingswerkzaamheden aan de wegen worden op basis van de vastgestelde MOP uitgevoerd. Periodiek inspecteren we alle verhardingen voor het actualiseren van de MOP. Voor het beheer van de wegen is een beheersysteem operationeel. De gegevens die in het beheersysteem zitten actualiseren we regelmatig.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit.

Civieltechnische kunstwerken

Beleidskader

De onderhouds- en vervangingswerkzaamheden aan de civieltechnische kunstwerken worden op basis van de MOP uitgevoerd. De MOP actualiseren we periodiek, aan de hand van inspecties. Voor het beheer van de civieltechnische kunstwerken (met name bruggen) is een beheersysteem operationeel. De gegevens die in het beheersysteem zitten actualiseren we regelmatig.

Financiële gevolgen voor de begroting
De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit.

Openbare verlichting

Beleidskader
De onderhoud- en vervangingswerkzaamheden aan de openbare verlichting worden op basis van de MOP uitgevoerd. De MOP actualiseren we periodiek. Voor het beheer en onderhoud van de openbare verlichting participeren we, samen met de meeste andere Friese gemeenten en de provincie Fryslân, in de "Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A." De Coöperatie ondersteunt in het beheer en onderhoud van de openbare verlichting. Per 1 januari starten de OVEF met zelflevering, dat betekent dat OVEF zelf de energieleverancier is en zij niet meer via een andere leverancier energie inkopen.

Financiële gevolgen voor de begroting
De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit.

Groen

Beleidskader
Op 24 januari 2012 is de Notitie Groenbeleid 2011 door u vastgesteld. Hierin is de groenstructuur voor de 13 dorpen van onze gemeente vastgelegd. Met het groenstructuurplan is inzichtelijk gemaakt welk belangrijk groen in de leefomgeving aanwezig is. Ook is aangegeven welke grond door de gemeente kan worden afgestoten. Voor de uitvoering van het groenbeheer gebruiken we een groenbeheersysteem. Dit systeem wordt gebruikt om op basis van landelijke normen (IMAG-normen) te bepalen hoeveel uren nodig zijn en welk budget nodig is om het onderhoud aan de groenvoorzieningen uit te voeren. Het gemiddelde onderhoudsniveau in Ooststellingwerf is in overeenstemming met kwaliteitsniveau B van de Landelijke ‘CROW-kwaliteitscatalogus openbare ruimte’.

Er is een nieuw Biodiversiteitsplan, inclusief uitvoeringsagenda, opgesteld en vastgesteld in april 2021. Het Biodiversiteitsplan vervangt op onderdelen de Notitie Groenbeleid 2011. In 2020 heeft u de notitie “Het behoud van veilige bomen" vastgesteld. Uitvoering hiervan zullen we continueren.

Financiële gevolgen voor de begroting
De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit.

Riolering

Beleidskader
Het Gemeentelijk RioleringsPlan 2020-2024 (GRP) is medio 2020 vastgesteld. In het GRP is vastgesteld dat:

- Alle kwaliteitsprofielen op “basis” staan (met uitzondering van het profiel: transport van afvalwater op “hoog”).
- Er nader onderzoek wordt gedaan naar de wijze waarop de gemeentelijke afvalwaterketen bij kan dragen aan het CO2 neutraal maken van de gemeente.
- Er invulling wordt gegeven aan het onderwerp klimaatadaptatie op gebied van regenwateroverlast.
- Er nader wordt gekeken waar besparing mogelijk is door te zoeken naar duurzame oplossingen.

Financiële gevolgen voor de begroting
In het GRP is vastgesteld dat de rioolheffing met niet meer dan de inflatiecorrectie stijgt. In het kostendekkingsplan behorende bij het GRP is weergegeven hoe de heffing zich ontwikkelt in de periode 2020-2024. In de Verordening Rioolheffing wordt jaarlijks het exacte tarief vastgesteld.

Gymnastieklokalen

Beleidskader
De instandhouding van gymnastieklokalen is een gemeentelijke verantwoordelijkheid. Voor het groot onderhoud aan de gymlokalen is een voorziening gevormd. De onderhoudsplannen zijn de basis voor aanwendingen en dotaties aan de voorziening. In augustus 2023 zijn nieuwe onderhoudsplannen opgesteld voor drie gymnastieklokalen. Het gymnastieklokaal in Donkerbroek is niet meegenomen in verband met het DoarpsSintrum Donkerbroek. We hebben de raad in de werksessie van 4 juli 2023 over het accommodatiebeleid geïnformeerd over het voornemen om het gymnastieklokaal in Oosterwolde als eerste te verduurzamen. Zodra we voldoende zicht op de plannen en bijbehorende lasten hebben leggen we een voorstel aan u voor om hiervoor krediet beschikbaar te stellen.

Financiële gevolgen voor de begroting
De nieuwe onderhoudsplannen geven aan dat de huidige dotaties in de onderhoudsvoorzieningen veel te laag zijn om de toekomstige onderhoudsbehoefte te dekken. Er moet structureel budget aan de voorzieningen worden toegevoegd om de voorzieningen voor langere termijn in stand te houden. Wij leggen de nieuwe onderhoudsplannen en de financiële consequenties via een raadsvoorstel aan u voor. De financiële gevolgen zijn nog niet verwerkt in de begroting 2024. De Verduurzaming van het gymlokaal in Oosterwolde wordt gedekt uit het budget dat de raad bij de behandeling van de begroting 2023 via amendement A-019 ‘Gas erop van het aardgas af voor slim en toekomstgericht accommodatiebeleid’ beschikbaar heeft gesteld voor de verduurzaming van accommodaties.

Multifunctionele- en welzijnsaccommodaties

Beleidskader
De gemeente is eigenaar van de multifunctionele accommodaties MFA Oosterwolde Zuid, MFS de Boekebeam en MFA de Samensprong en welzijnsaccommodatie de Kompaan. MFA Oosterwolde Zuid wordt nog beheerd en geëxploiteerd door de Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Oosterwolde Zuid. Voor MFS de Boekebeam en MFA de Samensprong is het beheer en exploitatie overdragen aan de gemeente. De Stichtingen Beheer voor deze accommodaties zijn opgeheven. De Kompaan wordt beheerd en geëxploiteerd door Stichting Scala. Voor het groot onderhoud aan de multifunctionele- en welzijnsaccommodaties zijn voorzieningen gevormd. De onderhoudsplannen zijn de basis voor aanwendingen en dotaties aan de voorzieningen. Begin 2023 zijn er nieuwe onderhoudsplannen opgesteld voor de multifunctionele- en welzijnsaccommodaties.

Financiële gevolgen voor de begroting
De nieuwe onderhoudsplannen geven aan dat de huidige dotaties in de onderhoudsvoorzieningen veel te laag zijn om de toekomstige onderhoudsbehoefte te dekken. Er moet structureel budget aan de voorzieningen worden toegevoegd om de voorzieningen voor langere termijn in stand te houden. Wij leggen de nieuwe onderhoudsplannen en de financiële consequenties via een raadsvoorstel aan u voor. De financiële gevolgen zijn nog niet verwerkt in de begroting.

Gemeentelijke monumenten en museum

Beleidskader
Voor de gemeentelijke monumenten en molen 'De Weijert' worden in de toekomst MeerjarenOnderhoudsPlanningen vervaardigd. Totdat dit is gebeurd worden de objecten periodiek geïnspecteerd. In 2023 is het schilderwerk van de molen uitgevoerd.

Financiële gevolgen voor de begroting
Op dit moment zijn de reguliere onderhoudslasten opgenomen in de begroting.

Huisvesting gemeentelijke activiteiten

Beleidskader
Het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen is in verschillende meerjarenonderhoudsplannen (MOP's) opgenomen. Het gaat om de volgende gebouwen: gemeentehuis, de gemeentewerf en het overslagstation. In 2023 wordt de MOP voor het gemeentehuis geactualiseerd. Met de actualisatie voor de gemeentewerf en het overslagstation wordt nog even gewacht. In november 2021 heeft de raad € 4.333.422 beschikbaar gesteld voor de (ver)nieuwbouw van de gemeentewerf. Op dit moment staat het project 'on hold'. De raad wordt over project regelmatig geïnformeerd.

Financiële gevolgen voor de begroting
Dekking van de onderhoudslasten loopt via de bestaande budgetten.

Overige gebouwen

Beleidskader

De gemeente is eigenaar van het Biosintrum, de Bosbergtoren en de koepel en spots aan de Boerestreek. Het Biosintrum wordt verhuurd aan de stichting Biosintrum. De Bosbergtoren wordt sinds medio 2022 verhuurd aan Coöperatie Appelscha. Voor het groot onderhoud aan de Bosbergtoren is een voorziening gevormd. Het onderhoudsplan is de basis voor aanwending en dotatie aan de voorziening. In augustus 2023 is een nieuw onderhoudsplan opgesteld voor de Bosbergtoren. Voor het Biosintrum wordt nog een onderhoudsplan opgesteld. Het eigendom van de tennisaccommodaties in Appelscha, Oosterwolde en Haulerwijk ligt bij de gemeente. De gemeente is daarnaast eigenaar van de voormalige opslagruimte sportpark Ontwijk, clubgebouw voormalige vv Griffioen, voormalige Aula en voormalig schoolgebouw bbs de Peggebult. Bij de kaderbrief heeft u motie #044 aangenomen waarin u het college verzoekt om voor 1 februari 2024 met een uitgewerkt voorstel met diverse opties te komen inzake de aula. De gemeente is ook eigenaar van diverse gebouwen/faciliteiten aan de Turfroute, zoals de toiletgebouwen in Oosterwolde en Donkerbroek, de passantenhaven/toiletgebouw in Oldeberkoop, de vuilwaterpomp in Appelscha en de stroompalen en muntautomaten aan de Turfroute.

Financiële gevolgen voor de begroting

Dekking van de onderhoudslasten van de overige gebouwen loopt via de bestaande budgetten. Wij leggen het nieuwe onderhoudsplan van de Bosbergtoren en de financiële consequenties eind 2023 via een raadsvoorstel aan u voor.

Sportaccommodaties

Beleidskader

Per 2017 geldt een nieuwe exploitatieovereenkomst voor het beheer en de exploitatie van de 2 B's (sportcomplex de Boekhorst te Oosterwolde en sporthal de Bongerd te Haulerwijk) met dezelfde exploitant voor een periode van 5 jaar. Per 2022 geldt een nieuwe termijn van 5 jaar voor de exploitatie van de 2 B's. Daarvoor zijn in 2021 per B (= sportaccommodatie) exploitatieovereenkomsten gesloten met elk een eigen exploitant. Voor de andere B (= het Bosbad) is per 2017 Stichting Bosbad Appelscha (SBA) verantwoordelijk voor het beheer en de exploitatie. De gemeente en SBA hebben hiervoor een budgetovereenkomst getekend voor een periode van 10 jaar. SBA heeft het beheer en de exploitatie uitbesteed aan een exploitant. Per 2018 geldt een nieuwe exploitatieovereenkomst voor het beheer en de exploitatie van de Steegdenhal te Appelscha voor een periode van 10 jaar. Voor het groot onderhoud aan de sportaccommodaties zijn voorzieningen gevormd. De onderhoudsplannen zijn de basis voor aanwendingen en dotaties aan de voorzieningen. Begin 2023 zijn nieuwe onderhoudsplannen opgesteld voor de sportaccommodaties.

Per 1 januari 2019 is de sportvrijstelling in de Wet om de omzetbelasting verruimd. Door deze wetswijziging vervalt het recht op aftrek van btw voor planmatig onderhoud voor gemeenten en niet-winstbeogende exploitanten van sportaccommodaties. Er is een Specifieke uitkering sport (SPUK) sport, tot en met 2023, voor gemeenten om het btw nadeel (grotendeels) te compenseren. Over de voortzetting van SPUK sport na 2023 is nog geen definitief besluit genomen. Wel is aangegeven dat de middelen op een nog nader te bepalen manier bij de gemeente terecht komen. Vanaf 2021 is er door aanpassing van de afspraken duidelijkheid omtrent de winstbeogendheid van deze exploitanten en wordt de btw op het planmatig onderhoud van het betreffende onroerend goed gecompenseerd via het btw-aangifte.

Financiële gevolgen voor de begroting

In de begroting zijn we ervan uitgegaan dat de SPUK sport wordt verlengd dan wel dat er een vergelijkbare regeling voor in de plaats komt.

De nieuwe onderhoudsplannen geven aan dat de huidige dotaties in de onderhoudsvoorzieningen veel te laag zijn om de toekomstige onderhoudsbehoefte te dekken. Er moet incidenteel en structureel budget aan de voorzieningen worden toegevoegd om de voorzieningen voor langere termijn in stand te houden. Wij leggen de nieuwe onderhoudsplannen en de financiële consequenties via een raadsvoorstel aan u voor. De financiële gevolgen zijn nog niet verwerkt in de begroting.

Sportterrreinen

Beleidskader

Het specialistische onderhoud aan de grasvelden van de gemeentelijke sportterreinen wordt in opdracht van ons uitgevoerd. De basis van de onderhoudswerkzaamheden zijn de kwaliteitscriteria van de KNVB. Op basis hiervan voeren we planmatig onderhoud aan de sportvelden uit. Dit is vastgelegd in de notitie 'Planmatig onderhoud grassportvelden'. Per jaar renoveren we de toplaag van één veld. Het overige onderhoud voeren de sportverenigingen zelf uit. Hier krijgen de sportverenigingen een jaarlijkse vergoeding voor. Het sportcomplex Waskemeer is uitgebreid met een wetra-veld en beschikt nu over een volledig trainingsveld. Daarnaast zijn alle sportvelden voorzien van automatische beregening. In 2023 is het onderhoud opnieuw aanbesteed en gegund voor vier jaar met tweemaal de mogelijkheid om de termijn met een jaar te verlengen. Er wordt gebruik gemaakt van robotmaaiers.

Financiële gevolgen voor de begroting

De aard en omvang van het planmatig onderhoud aan de grassportvelden is afgestemd op de beschikbare middelen. Per jaar renoveren we de toplaag van één veld. Elk jaar wordt er bekeken welk sportveld aan een toplaag renovatie toe is. De weersomstandigheden, bespelingsdruk, grasbezetting, vlakheid, beschikbaarheid overige velden op een complex zijn afwegingsfactoren die de basis vormen van een toplaagrenovatie. De jaarlijkse kosten voor de renovatie van 1 grassportveld wordt gedekt uit de exploitatie.

Overzicht beheerplannen

	Naam beheerplan	Vastgesteld in de raad	Looptijd	Lasten	Is er achterstallig onderhoud?
Wegen	MOP wegen	21-9-2021 MadR	2022 t/m 2026	1.156.000	Nee
Kunstwerken	MOP Civieltechnische Kunstwerken 2023-2027	tkn maart 2022	2023 t/m 2027	69.000	Nee
Gebouwen	MOP gemeentelijke vastgoed		2016 t/m 2025	176.500	Nee
Water	N.v.t.				nvt
Riolering	Gemeentelijk RioleringsPlan 2020-2024	1-7-2020	2020 t/m 2024	2.983.000	Nee
Openbare verlichting	MOP OV 2023-2027	Q4 2023	2023 t/m 2027	235.956	Nee

Paragraaf 4 | Financiering

De paragraaf Financiering gaat over het aantrekken, beheren en uitzetten van gelden. Ook het garanderen en verstrekken van geldleningen aan derden valt hieronder. Deze activiteiten vormen een onderdeel van de treasuryfunctie van de gemeente. Een adequate sturing op de geldstroom is noodzakelijk. In deze paragraaf gaan we in op de vraag hoe we gelden zo optimaal mogelijk beleggen dan wel aantrekken.

Algemene beleidslijn en Risicobeheer

Algemene beleidslijn

De financiële verordening Ooststellingwerf 2020 is door u op 16 december 2020 vastgesteld. In artikel 13 van deze verordening is de financieringsfunctie beschreven. De verordening berust op de bepalingen in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). Het uitgangspunt van de Wet Fido is het beheersen van risico's. Het doel is om doelmatig en doeltreffend om te gaan met de beschikbare financiële middelen.

Risicobeheer

Op grond van de Wet Fido moeten gemeenten zich houden aan de zogenaamde kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal. De uitkomst van die berekening is het maximale bedrag dat rente typisch 'kort' gefinancierd mag worden. De kasgeldlimiet voor 2024 bedraagt € 7,3 miljoen (8,5% van het begrotingstotaal 2024 van afgerond € 86,4 miljoen).

Renterisiconorm

De renterisiconorm is gesteld op 20% van het begrotingstotaal per 1 januari. Daar wordt het berekende renterisico op de vaste schuld tegen af gezet. Het renterisico op de vaste schuld mag de renterisiconorm niet overtreffen. Navolgend schema (in bedragen x € 1.000) laat zien dat de renterisiconorm in de jaren 2024-2027 naar verwachting niet wordt overschreden.

bedragen x € 1.000

Rente risiconorm	Begroting 2024	MJB 2025	MJB 2026	MJB 2027
Renterisiconorm				
Lasten begroting	86.366	85.422	84.207	82.684
Percentage renterisiconorm	20%	20%	20%	20%
Totaal renterisiconorm	**17.273**	**17.084**	**16.841**	**16.537**
Aflossingen en renteherzieningen				
Reguliere aflossingen geldleningen	3.800	6.000	4.500	4.500
Geldleningen met renteherzieningen				
Totaal aflossingen en renteherzieningen	**3.800**	**6.000**	**4.500**	**4.500**
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	**13.473**	**11.084**	**12.341**	**12.037**

Leningenportefeuille

Opgenomen gelden

De onderstaande tabel geeft inzicht in de samenstelling, grootte en rentegevoeligheid van de opgenomen geldleningen. De leningen zijn onderverdeeld in leningen opgenomen voor onze eigen huishouding en leningen opgenomen ten behoeve van woningcorporaties. Deze leningen zijn met een renteopslag weer doorgeleend naar de corporaties (sinds 1999 zijn we hiermee gestopt).

x € 1.000

Leningenportefeuille opgenomen gelden	Eigen leningen		Woningbouw leningen	
	Bedrag	Gemidd. rente	Bedrag	Gemidd. rente
Stand per 1 januari 2024	**22.800**	**1,74%**	**2.367**	**4,49%**
Nieuwe leningen	20.000		-	
Reguliere aflossingen	-3.800		-73	
Vervroegde aflossingen	-		-	
Stand per 31 december 2024	**39.000**	**1,67%**	**2.294**	**4,56%**

Het gemiddelde rentepercentage begin 2024 is als volgt berekend: rente 2024 / stand 1-1-2024. Het gemiddelde rentepercentage eind 2024: rente 2025 / stand per 31-12-2024. Voor de berekening van het gemiddelde rentepercentage is geen rekening gehouden met herfinanciering. Op basis van de huidige liquiditeitsprognose is er rekening gehouden in de begroting met nieuwe (her)financiering ter hoogte van € 20 miljoen voor de periode 2024-2027.

Uitgezette gelden

De gemeente loopt met betrekking tot de verstrekte geldleningen beperkt risico. Veelal zijn er opstallen, installaties en dergelijke aanwezig die naar verwachting voldoende zijn om, in geval van het uitblijven van betaling, de restantschuld te voldoen. We voeren ten aanzien van overige debiteuren een actief beleid. Waar nodig nemen we tijdig de gebruikelijke invorderingsmaatregelen. Wanneer invordering niet (meer) mogelijk is, boeken we vordering af ten laste van het lopende boekjaar.

x € 1.000

Leningenportefeuille uitgezette gelden	Bedrag
Leningen aan woningcorporaties	2.293
MFC Oldeberkoop	196
Volkskredietbank	119
Sportverenigingen	20
Dorpshuizen	6
Stichting Stimuleringsfonds (verzilverleningen)	300
Stichting Stimuleringsfonds (stimuleringsleningen)	200
Stichting Stimuleringsfonds (blijversleningen)	60
Stichting Stimuleringsfonds (duurzaamheidsleningen)	700
Stichting Stimuleringsfonds (startersleningen)	300
Stand per 1 januari 2024	**4.194**

Overig

Schatkistbankieren

Vanaf 1 januari 2014 zijn alle decentrale overheden verplicht om te schatkistbankieren. Dit betekent dat we alle overtollige liquide middelen, het saldo liquide middelen boven een bepaald drempelbedrag van de begroting, moeten stallen bij het Rijk. Vanaf 1 juli 2021 wordt voor gemeenten (en provincies, waterschappen en hun gemeenschappelijke regelingen) met een begrotingstotaal tot € 500 miljoen de drempel voor het verplicht schatkistbankieren verhoogd naar 2% (was 0,75%) van het begrotingstotaal met een minimum van € 1 miljoen.

Liquiditeitsprognose

Twee keer per jaar onderzoeken we aan de hand van een liquiditeitsprognose in hoeverre we de huidige leningenportefeuille nog juist is.

Renteschema

Met ingang van 2017 is het Besluit Begroting en Verantwoording gewijzigd. Eén van de onderdelen is de gewijzigde rentetoerekening en de aanbeveling om onderstaand renteschema op te nemen.

x € 1.000

Renteschema 2024		Bedrag
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering		504
b. De externe rentebaten (idem)		-116
Saldo rentelasten en rentebaten		**388**
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorgerekend	-	
c2. De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-106	
c3. De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	108	
		1
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		**389**
d1. Rente over eigen vermogen		-
d2. Rente over voorzieningen		-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		**389**
e. De aan taakvelden toegerekende rente (rente-omslag)		-128
Renteresultaat op het taakveld Treasury		**262**

Paragraaf 5 | Bedrijfsvoering

De gemeente Ooststellingwerf is een benaderbare, lokale overheid. Wij weten wat er speelt en bieden oplossingen die ertoe doen.

We zijn een mooie, groene gemeente. We bieden onze inwoners, ondernemers en bezoekers een aantrekkelijke, veilige en bereikbare leefomgeving. Inwoners en ondernemers kunnen bij ons rekenen op een goede service onder alle omstandigheden. Veel voorkomende verzoeken worden snel en adequaat afgehandeld. We weten wat er speelt in onze samenleving en omgeving. Dit betekent dat wij reageren op signalen en meedenken met initiatieven. Wij faciliteren zelfredzaamheid en bieden hulp en zorg waar nodig. Wij zoeken naar integrale oplossingen voor complexe onderwerpen waar verschillende belangen bij elkaar komen.

Wij zijn trots op de OWO-samenwerking en onze OWO-partners kunnen rekenen op een proactieve inzet in de samenwerking.

Interbestuurlijk toezicht en Human Resource Management

We geven uitvoering aan de Wet revitalisering generiek toezicht. Deze wet zorgt voor een vereenvoudiging van het toezicht tussen de verschillende bestuurslagen, het zogenoemde ‘interbestuurlijk toezicht’. Het belangrijkste uitgangspunt van de wet is dat het interbestuurlijk toezicht verschuift van verticaal toezicht (provincie - raad) naar horizontale verantwoording (college - raad). De provinciale toetsing vindt plaats op de volgende domeinen: Omgevingsrecht/Wabo, Ruimtelijke Ordening, Water en Riolering, Fries, Archief en Informatiestromen, Monumenten en Archeologie. In samenspraak met de gemeente wordt per domein een toezichtsplan opgesteld.

Human Resource Management

Ook in 2024 levert HRM een belangrijke bijdrage aan de uitvoering van verbeteringen in het kader van de organisatiescan 'Fit voor de toekomst'. De agenda daarvoor loopt tot en met 2024. Het accent zal in 2024 vooral liggen op uitvoering van onderdelen van het strategisch personeelsbeleid waaronder het aanbieden van trainingen waarmee invulling wordt gegeven aan persoonlijk leiderschap voor iedere medewerker. Het jaar 2024 zal ook in het teken staan van de verder harmonisatie van arbeidsvoorwaarden en beleid in OWO-verband. De initiatieven zijn gericht op harmonisatie en hebben ook als doel om als OWO-werkgevers aantrekkelijk te blijven. Met het beleid om medewerkers te vinden, te binden en te boeien zijn we als gemeente Ooststellingwerf gestart in 2023. Dit willen we in 2024 verder uitbouwen met onze OWO-partners.

Financiën, Planning & Control

De financiële functie voorziet de gemeenteraad, het college en de organisatie van actuele en volledige financiële informatie voor de ondersteuning van de gemeentelijke beleidsontwikkeling en uitvoering. Deze functie is gericht op een duurzame en gezonde financiële positie van de gemeente. Kwaliteit, snelheid en toegankelijkheid spelen in deze processen een belangrijke rol. We gaan in 2023 verder met het optimaliseren van de P&C cyclus.

Juridische kwaliteitszorg

De juridische functie in de vakafdelingen en het cluster Bestuurlijk Juridische Zaken (BJZ) zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de juridische kwaliteit van het gemeentelijk handelen. Zij ondersteunen daarnaast het bestuur en de organisatie met juridisch advies. Juridische control is de taak van BJZ. We investeren in kennis en kunde (door beschikbaar stellen van informatie en standaard formats, casusanalyse, opleidingen en trainingen) en vroegtijdige betrokkenheid van de juridisch adviseurs van BJZ bij dossiers. We stimuleren de 'informele aanpak': eerst het goede gesprek (premediation).

Rechtmatigheid

Met ingang van boekjaar 2023 wijzigt de wetgeving met betrekking tot de accountantscontrole van gemeenten en moet er in 2024 een rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen in de jaarrekening. Hiermee wordt verantwoording afgelegd over de mate waarin de gemeente de wet- en regelgeving naleeft, voor zover dit financiële gevolgen heeft. Om verantwoording af te kunnen leggen vormt de verbijzonderde interne controle een belangrijke basis. Jaarlijks leggen we de uitvoering hiervan vast in het Interne Controleplan. De gemeente blijft zichtbaar werken aan de verbetering van processen zodanig dat afwijkingen gesignaleerd en gecorrigeerd worden.

Informatiebeveiliging en Privacy

Inwoners, ondernemingen en instellingen moeten erop kunnen vertrouwen dat we zorgvuldig omgaan met (persoons)gegevens. Het is daarom van groot belang dat gegevens alleen onder strikte voorwaarden gebruikt worden en goed beveiligd zijn tegen onbevoegd gebruik.

Ons informatiebeveiligingsbeleid dient volledig gebaseerd te zijn op het treffen van passende technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen in het kader van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), het normenkader geldend voor de gemeenten, provincies, waterschappen en rijk. Jaarlijks leggen we volgens dit normenkader verantwoording af aan de gemeenteraad en verschillende toezichthouders.

De beveiligingsfunctionaris (CISO) zorgt voor de coördinatie en toezicht op de naleving van beveiligingsmaatregelen en -procedures, voor elk onderdeel van het informatiebeveiligingsbeleid. Jaarlijks toetsen we door middel van zelfevaluatie en externe audits de specifieke maatregelen voor de BRP en de waardedocumenten, de BAG, BGT, BRO, WOZ, DigiD en Suwinet.

Burgers hebben op grond van de AVG in bepaalde voorwaarden ook op grond van de Wpg het recht te weten welke gegevens van hen worden verwerkt, voor welk doel en met wie deze worden gedeeld. De gemeente beschikt over een register van verwerkingsactiviteiten en houdt deze actueel om daarmee te kunnen voldoen aan de verantwoordingsplicht en inzicht te kunnen geven aan burgers wanneer zij hun privacyrechten uitoefenen. Gegevensbescherming en privacy dringen door in alle processen binnen onze gemeentelijke organisatie. In 2024 zullen we verder werken aan de inrichting van onze processen, systemen en interne organisatie conform de privacywetgeving. De Functionaris Gegevensbescherming houdt onafhankelijk toezicht op de naleving van de privacyregels. Privacy heeft een direct raakvlak met informatiebeveiliging en vraagt continue aandacht en investeringen. De gemeente zet diverse instrumenten in om het informatiebeveiligings- en privacybewustzijn te optimaliseren.

Fraude

Jaarlijks stellen we vast of we binnen onze algehele bedrijfsvoering in voldoende mate effectieve technische en organisatorische maatregelen hebben getroffen om misbruik, oneigenlijk gebruik en fraude te voorkomen, dan wel op te sporen. Hierbij houden we ook rekening met invloeden van buiten de organisatie, zoals corruptie, omkoping, bedreiging en cybercrime. We werken aan een overkoepelende nota over misbruik en oneigenlijk gebruik.

Communicatie

We zetten communicatie op verschillende manieren in om inwoners, ondernemers en stakeholders te informeren over beleid en diensten en om hen te betrekken bij het maken van beleid. In onze communicatie maken we veel gebruik van verhalen van inwoners. Om zo herkenbare verhalen te vertellen en inwoners meer aan te spreken. We gebruiken offline kanalen (zoals de wekelijkse gemeentepagina in de Nieuwe Ooststellingwerver) en online kanalen (de website en sociale media). Online ontwikkelen we door. Zo monitoren we het gebruik van onze website en sociale media, om op basis van die data deze kanalen zo effectief mogelijk in te zetten en zo veel mogelijk mensen te bereiken. Naast uitvoerende communicatieactiviteiten richten we ons op het stimuleren, coachen en ondersteunen van de organisatie om communicatiebewustzijn en –vaardigheden te vergroten. Want communiceren doen we allemaal. We adviseren bij de organisatieontwikkelingen en de bestuurlijke dossiers zoals in de programma's Omgevingswet, Samenleven, Duurzaamheid en Dienstverlening.

Paragraaf 6 | Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft. Een bestuurlijk belang betekent dat de gemeente zeggenschap heeft. Een financieel belang betekent dat de gemeente financiële middelen beschikbaar heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de partij. De gemeente heeft ook een financieel belang als de verbonden partij haar financiële problemen kan verhalen op de gemeente. Elke verbonden partij draagt direct of indirect bij aan de beleidsdoelen van de gemeente. De verbonden partijen bestaan uit Gemeenschappelijke Regelingen, deelnemingen en overige verbonden partijen.

Algemene beleidslijn

Elke verbonden partij draagt direct of indirect bij aan de beleidsdoelen van de gemeente. In de programma's geven we aan op welke wijze de verbonden partij aansluit op het eigen beleid, de activiteiten en welke risico's er zijn met betrekking tot de samenwerking. Deze paragraaf is vereenvoudigd tot een totaalbeeld van participaties in verbonden partijen en van de financiële aspecten.

Verbonden partijen zijn (participaties in) Gemeenschappelijke Regelingen, stichtingen en verenigingen en vennootschappen. Van bestuurlijk belang is sprake als de gemeente zeggenschap heeft door een zetel in het bestuur of door stemrecht. Onder financieel belang verstaan we dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijtraakt in geval van faillissement van de verbonden partij. Of dat de gemeente voor een bepaald bedrag aansprakelijk wordt gesteld als de verbonden partij zijn/haar verplichtingen niet nakomt.

Deelname in een verbonden partij is een alternatief voor enerzijds het zelf uitvoeren van gemeentelijke taken of anderzijds het uitbesteden van deze taken. Het uitgangspunt is dat we alleen deelnemen in een verbonden partij als we daarmee een publiek belang dienen. Er kunnen verschillende redenen zijn om deel te nemen in een verbonden partij, bijvoorbeeld:

- Efficiencyvoordelen: kostenvoordeel door samenwerking
- Risicospreiding: het delen van (financiële) risico's met andere partijen
- Kennisvoordeel: gebruik maken van elkaars kennis en expertise
- Bestuurlijke kracht/effectiviteit: deelnemers staan samen sterker
- Katalysatorfunctie: de gemeente als belangrijke initiërende factor

We streven naar het efficiënt uitvoeren van gemeentelijke taken op basis van samenwerking. Waarbij de sturingselementen zoals transparantie, kaderstelling, verantwoording en controle voldoende gewaarborgd zijn.

SDF

Verband	Gemeenschappelijke Regeling Centrumregeling samenwerking sociaal domein Friese gemeenten te Leeuwarden
Gemeenschappelijke regeling	
Deelnemers	Alle 18 Friese gemeenten nemen deel in deze GR. Er vindt ambtelijk en bestuurlijk overleg plaats tussen gemeenten over (de uitvoer van) deze regeling.
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Binnen de Centrumregeling Sociaal Domein Friese Gemeenten (uitvoeringsorganisatie Sociaal Domein Friesland (SDF)) werken de Friese gemeenten samen aan de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel van de regeling is specialistische zorg en ondersteuning leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.
Financieel belang	De centrumgemeente berekent de integrale kosten voor haar dienstverlening door aan gemeenten. De kosten voor de dienstverlening bestaan uit kosten voor instandhouding en kosten voor taakuitvoering. De kosten voor instandhouding worden onder gemeenten verdeeld op basis van inwoneraantal van elke gemeente met peildatum 1 januari van jaar t-1. De kosten voor uitvoering van taken worden verdeeld onder gemeenten op basis van het percentuele aandeel dat een gemeente toekomt in het totaal van aantallen cliënten op basis van de Jeugdwet. de verwachte bijdrage voor 2024 bedraagt op € 181.000.
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Het resultaat wordt verrekend met de bijdragen van de gemeente. Er is daarom geen sprake van vermogen.
Verwachte resultaat x € 1.000	€ 0
Risico's	Als het SDF de afspraken over de begroting niet haalt, krijgen de gemeenten achteraf alsnog de rekening gepresenteerd. Dit risico beheersen we intern door periodiek de uitgaven te monitoren en bij bestuurlijk en ambtelijk overleg input te leveren. Daarnaast bespreken we de begroting van het SDF in de planning- en controlcyclus van het SDF.

VRF

Verband	Veiligheidsregio Fryslân te Leeuwarden	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Een gemeenschappelijke regeling met de 18 Friese gemeenten. Zowel bestuurlijk als ambtelijk bestaan er gremia waarin (één van de) OWO-gemeente(n) vertegenwoordigd is/zijn: · Deelname in Algemeen Bestuur (AB) van de VRF (drie burgemeesters); · Deelname in Dagelijks Bestuur (DB) van de VRF (burgemeester Werkman); · Deelname in Bestuurscommissie Veiligheid van de VRF (drie burgemeesters); · Deelname in Agendacommissie Veiligheid van de VRF (burgemeester Werkman); · Deelname in Bestuurscommissie Gezondheid (drie portefeuillehouders); · Deelname in Agendacommissie Gezondheid (Heerenveen); · Deelname in POOK (Plenair Overleg Oranje Kolom) drie gemeentesecretarissen; · Deelname in ambtelijk regionaal overleg (zowel VRF-breed als in district Zuidoost) (3 Ambtenaren Openbare Orde en Veiligheid (AOV'ers).	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Veiligheidsregio Fryslân (VRF) is een samenwerkingsverband van de Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners. In de VRF werken zij samen aan brandweerzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. Zo willen we (gezondheids)risico's zo veel mogelijk beperken en het beleid van gemeenten op het gebied van gezondheid en veiligheid bevorderen.	
Financieel belang	Bijdrage 2024 € 3.075.472: 1. Gezondheid € 216.970 2. Jeugdgezondheidszorg € 965.430 3. Veiligheid € 121.337 4. Brandweer € 1.771.735	
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2024 € 7.801 31-12-2024 € 7.000	Vreemd vermogen: 1-1-2024 € 70.137 31-12-2024 € 77.040
Verwacht resultaat x € 1.000	€ 0 (2024)	
Risico's	Als de VRF afwijkt van afspraken over de begroting, krijgen de gemeenten achteraf alsnog de rekening gepresenteerd. Dit risico beheersen we intern door periodiek de uitgaven te monitoren en bij bestuurlijk en ambtelijk overleg input te leveren. Daarnaast bespreken we de begroting en de jaarrekening van de VRF in de planning- en controlcyclus van de VRF.	

SW Fryslân

Verband	Gemeenschappelijke Regeling Sociale Werkvoorziening Fryslân te Drachten	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Er nemen naast Ooststellingwerf nog 7 gemeenten deel. sociale werkvoorziening Drachten. Vertegenwoordiging in dagelijks en algemeen bestuur: wethouder Nijboer	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De taken vanuit de voormalige Wet sociale werkvoorziening (WSW) moeten door ons als gemeente worden uitgevoerd. Op basis van efficiency en financiële redenen zijn deze taken uitbesteed aan de GR. Vanaf 1 januari 2015 is nieuwe instroom in de WSW niet meer mogelijk. Dit heeft tot gevolg dat de WSW alleen nog van kracht blijft voor de huidige werknemers met een vaste aanstelling. Voor de toekomst heeft de GR besloten de WSW verantwoord en versneld af te bouwen, met aandacht voor de positie van de huidige werknemers. Dit doen we door een gezamenlijk beschutwerkbedrijf (met 8 deelnemende gemeenten) in stand te houden. Nieuwe activiteiten van Caparis N.V. komen niet voor rekening van de aandeelhouders. Verder streeft de GR naar het terugdringen van het subsidie- en exploitatietekort bij Caparis N.V. Vanaf 1-1-2020 zijn de activiteiten van de GR veranderd waarbij geen sprake meer is van de uitvoering van de WSW. Door de gemeente is een DVO (dienstverleningsovereenkomst) afgesloten met Caparis voor de uitvoering van deze activiteiten. Vanaf 2020 is daarom de bijdrage aan de GR gering.	
Financieel belang	Vanaf 2020 is sprake van een geringe exploitatiebijdrage.	
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 01-01-2024 € 0 31-12-2024 € 0	Vreemd vermogen: 01-01-2024 € 3.997 31-12-2024 € 3.420
Verwachte resultaat x € 1.000	€ 0 (2024)	
Risico's	Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor uitstaande geldleningen van de GR.	

Recreatieschap

Verband	Recreatieschap Drenthe te Diever	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Alle 12 Drentse gemeenten en de gemeente Ooststellingwerf nemen deel. Vertegenwoordiging in algemeen bestuur door wethouder Jan van Weperen	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Het samenwerkingsverband heeft tot taak de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen op het gebied van recreatie & toerisme. Het Recreatieschap heeft primair een ondersteunende en verbindende taak. Het is het instrument waarmee gezamenlijke acties kunnen worden ondernomen, beleidszaken kunnen worden afgestemd en gemeentegrens-overschrijdende zaken kunnen worden opgepakt. Individuele vraagstukken kunnen bovengemeentelijk (en daardoor in breder verband) worden opgepakt. “Samen is meer dan de som der delen”.	
Financieel belang	Bijdrage 2024: € 92.122	
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2024 € 1.176 31-12-2024 € 1.184	Vreemd vermogen: 1-1-2024 € 1.050 31-12-2024 € 1.286
Verwacht resultaat x € 1.000	€ 0 (2024)	
Risico's	De financiële risico’s voor de Gemeenschappelijke Regeling zijn gering. De bijdrage is beperkt en de regeling heeft een financieel gezonde positie.	

FUMO

Verband	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) te Grouw	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Alle Friese gemeenten, de provincie Fryslân en het Wetterskip Fryslân. Vertegenwoordiging in algemeen bestuur door wethouder But.	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Deelname aan de FUMO is wettelijk verplicht gesteld voor alle Friese gemeenten. Hiermee wordt beoogd de uitvoering van de milieuregelgeving te professionaliseren, te uniformeren en de afstemming met andere handhavingspartners (Justitie) te verbeteren. In het basistakenpakket is vastgelegd voor welke activiteiten (van bedrijven en instellingen) de FUMO haar werkzaamheden moet uitvoeren. De gemeente blijft het bevoegd gezag. De FUMO voert voor de gemeente gedeeltelijk het omgevingsrecht uit: de vergunningverlening en het toezicht van het milieucomponent van grote en complexe bedrijven en instellingen.	
Financieel belang	Bijdrage 2024 € 548.630	
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2024 € 1.400 31-12-2024 € 1.400	Vreemd vermogen: 1-1-2024 € 1.300 31-12-2024 € 1.300
Verwacht resultaat x € 1.000	€ 0 (2024)	
Risico's	De Gemeenschappelijke Regeling brengt een inherent risico mee, dat alle deelnemers moeten bijspringen bij eventuele tekorten. We voeren toezicht op de uitvoering van de taken door de FUMO. Op bestuurlijk niveau in het Algemeen Bestuur. Op ambtelijk niveau door deelname aan de Controllersgroep en het Opdrachtgeversoverleg. We hebben enkel de wettelijk verplichte basistaken in de FUMO ondergebracht. Niet de plustaken. Daarmee zijn we niet aansprakelijk voor de risico's die met de uitvoering van plustaken gepaard gaan. Dat er risico's kleven aan een dergelijke regeling blijkt uit de laatste wijziging van de regeling. Er wordt vanaf 2022 door de deelnemers betaald voor de verkregen diensten in plaats van het huidige abonnementstarief per aantal bedrijven. Hiermee wordt er dus alleen betaald als er ook daadwerkelijk een dienst van de FUMO wordt verkregen. Deze wijziging in de financieringssystematiek heeft voor onze gemeente een forse verhoging van de bijdrage betekend.	

Lokale Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit

Verband	Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (voorheen Hûs en Hiem) te Leeuwarden	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Een Gemeenschappelijke Regeling van deelnemende gemeenten op het gebied van de bouwkundige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Fryslân. Vertegenwoordiging in het dagelijks bestuur door wethouder Nijboer.	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De commissie Ruimtelijke Kwaliteit Hûs en Hiem, welstandadvisering en monumentenzorg heeft als doel de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeente te behartigen op het gebied van de bouwkunstige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Friesland. Betrokken gemeenten moeten op grond van de nieuwe Omgevingswet een onafhankelijke commissie benoemen die zich uitspreekt over verbouwingen, sloop of verplaatsing van rijksmonumenten. Daarnaast adviseert deze commissie ook over meer kwaliteitsvragen dan monumenten alleen.	
Financieel belang	Voor de dienstverlening biedt de gemeente geen vergoeding aan deze GR. Leges die de GR - Hûs en Hiem bij de gemeente in rekening brengt worden één op één doorberekend naar de aanvrager. De Gemeenschappelijke Regeling is budgetneutraal.	
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2024 € 338 31-12-2024 € 338	Vreemd vermogen: 1-1-2024 € 443 31-12-2024 € 421
Verwacht resultaat x € 1.000	€ 0 (2024)	
Risico's	In feite loopt de gemeente geen risico. Kosten gemaakt door de commissie worden één-op-één in rekening gebracht bij de aanvrager. Daarnaast is de financiële positie van de regeling gezond. Wel is het zaak alert te blijven bij maatschappelijke ontwikkelingen. Bijvoorbeeld het teruglopen van de bouwactiviteiten in relatie tot de financiële crisis zoals we die in de afgelopen jaren hebben ervaren. Dit risico kunnen we verminderen door in te spelen en actief te reageren op ontwikkelingen en toekomstprognoses in de begroting. Zo kunnen we daar waar nodig bijsturen of zelfs maatregelen afdwingen om de kosten dekkend te maken voor de komende jaren. Dit alles conform de eisen en voorschriften zoals die zijn gesteld in de Gemeenschappelijke Regeling Hûs en Hiem.	

Omrin

Verband	Omrin: a. Afvalsturing Friesland N.V. (OMRIN) te Leeuwarden b. N.V. Fryslân Miljeu te Leeuwarden	
Vennootschappen en Coöperaties		
Invloed	Gemeente is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders door wethouder But.	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Omrin (Afvalsturing en Fryslân Miljeu) is het bedrijf van en voor gemeenten voor de reinigingstaken. Zij verwerkt het ingezamelde huishoudelijke afval en exploiteert de gemeentelijke milieustraat. Het bedrijf wil als totaaloplosser de gehele afvalketen bestrijken (van kringloop tot storten). Samen met de aandeelhouders wordt het beleid bepaald.	
Financieel belang	Aandelenkapitaal: a. € 54.457 b. € 46.807	
	Het bruto dividend over 2022 bedraagt € 49.148 (Afvalsturing) en € (60.000 (inschatting)) (NV Fryslan Miljeu)	
Omvang van het vermogen x € 1.000	a. Eigen vermogen: 1-1-2022 € 64.757 31-12-2022 € 70.303	a. Vreemd vermogen 1-1-2022 € 128.437 31-12-2022 € 119.141
	b. Eigen vermogen: 1-1-2022 € 11.487 31-12-2022 € 11.303	b. Vreemd vermogen 1-1-2022 € 25.340 31-12-2022 € 23.497
Verwachte resultaat x € 1.000	a. € 4.047 (2024) b. € 1.432 (2022)	
Risico's	De risico's zijn beperkt. Op beleidsniveau is voor ons voldoende vertegenwoordiging en beslissingsbevoegdheid aanwezig. De onderneming heeft een gezonde financiële positie.	
* Geen geprognosticeerde balans aanwezig		

BNG

Verband	N.V. Bank Nederlandse gemeenten te Den Haag	
Vennootschappen en Coöperaties		
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De kerntaak van de BNG is om tegen lage tarieven krediet te verstrekken aan of onder garantie van Nederlandse overheden. Daarmee speelt de bank een essentiële rol in de financiering van door overheden gewenste maatschappelijke investeringen. De aandeelhouders van de BNG zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. De burgemeester van Ooststellingwerf vertegenwoordigt de gemeente.	
Financieel belang	18.720 aandelen a € 2,50 nominaal. Het dividend over 2022 is € 46.800	
Vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2022 € 5.062.000 31-12-2022 € 4.615.000	Vreemd vermogen: 1-1-2022 € 143.995.000 31-12-2022 € 107.459.000
Resultaat x € 1.000	€ 300.000 (2022)	
Risico's	De onderkende risico's voor de verbonden partij zijn minimaal. BNG publiceert op hun website het risicoprofiel. Daaruit blijkt dat door de topratings de bank in staat is tegen lage prijzen geld aan te trekken op de geld- en kapitaalmarkt. De BNG hanteert een strak kapitalisatiebeleid. De bank heeft een gezonde financiële positie.	
* Geen geprognosticeerde balans aanwezig		

SBMVO

Verband	Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Oosterwolde	
Stichtingen en Verenigingen		
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed beheert en exploiteert en houdt de voorziening (= de Kampus) in stand voor de huidige gebruikers (= het Stellingwerf College, Kunst & COO en de Openbare Bibliotheek). Maar ook voor culturele evenementen en overige activiteiten in het openbaar belang en voor de inwoners van Ooststellingwerf. De Stichting is volle eigenaar en is verantwoordelijk voor de meerjarige instandhouding van de Kampus.	
Financieel belang	De gemeente staat garant voor een lening van € 1 miljoen.	
Vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2021 € 71 31-12-2021 € 68	Vreemd vermogen: 1-1-2021 € 1.058 31-12-2021 € 1.029
Resultaat x € 1.000	€ -2 (2021)	
Risico's	Een risico is dat de Stichting door onvoorziene omstandigheden zijn taak niet meer kan uitvoeren (bijvoorbeeld als een van de huidige gebruikers ophoudt te bestaan). Dit risico wordt beperkt doordat indien nodig bestuurlijk overleg plaatsvindt. Daarnaast ontvangen wij als gemeente jaarlijks het jaarverslag van de Stichting, dat we aan de gemeenteraad ter decharge voorleggen. Ooststellingwerf staat garant voor de lening van € 1.000.000. Uit de jaarrekening van de Stichting blijkt dat de stand van de liquide middelen samen met de activa ongeveer 1,7 keer de hoogte van de lening is. Daarom is het financiële risico voor ons gering.	

Paragraaf 7 | Grondbeleid

Door de druk op de woningmarkt heeft de gemeenteraad in 2022 besloten om weer actief regie te voeren op en beleid te maken over (haar eigen) grond ten behoeve van woningbouw. De ambtelijke Taskforce Wonen is druk bezig met de woningbouwopgave.

Het grondbeleid is gericht op, en voldoet aan, de wettelijke taken: volkshuisvesting en ruimtelijke ordening (RO). Ook zal het grondbeleid ten dienste van algemene maatschappelijke taken staan op het gebied van economie, werkgelegenheid, natuur, cultuur, zorg en onderwijs.

Het grondbeleid dient sturing te geven aan de inzet en het gebruik van grond om zodoende de door de gemeente nagestreefde doelen te realiseren. Grondbeleid is daarmee een middel en geen doel op zich.

Sommige woningbouwontwikkelingen worden volledig door private ontwikkelaars uitgevoerd. Ook zijn er ontwikkelingen waarbij de gemeente regie voert op het gewenste woningbouwprogramma en de ontwikkeling/realisatie hiervan door een private partij laat uitvoeren. De kosten hiervan verhalen we vervolgens op de ontwikkelende partij (Hoofdstuk 6.4 Wet ruimtelijke ordening). Dit doen we door het sluiten van een anterieure overeenkomst. In de gemeentelijke plannen worden de kosten verdisconteerd in de grondprijs.

Algemene beleidslijn

Het grondbeleid wordt uitgevoerd aan de hand van de Nota Grondbeleid 2022: De Nota Grondbeleid schetst de uitgangspunten van het te voeren grondbeleid van de gemeente Ooststellingwerf. Het beschrijft onder andere de diverse grondbeleidsinstrumenten die de gemeente tot haar beschikking heeft en er worden concrete grondbeleidskeuzes gemaakt. Ook geeft het richtlijnen voor het “in de markt zetten” van in exploitatie te brengen gronden. De methoden van prijsbepaling voor de toekomstige functie van de te verkopen grond staan beschreven, met als doel een zo marktconform mogelijke prijs.

Het grondbeleid vindt de grondslag in de volgende wettelijke landelijke/internationale regelgeving:

- Wet ruimtelijke ordening (Wro)
- Besluit ruimtelijke ordening (Bro)
- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)
- Wet voorkeursrecht Gemeenten (Wvg)
- Wet Markt en Overheid
- Gemeentewet (Gemw)
- Staatssteunregeling Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU).
- Anticiperend op de Omgevingswet (beoogde inwerkingtredingdatum januari 2023)

Het ontwikkelen en realiseren van woningbouw in relatie tot onze volkshuisvestelijke opgave vraagt om een op maat gesneden aanpak. Deze aanpak sluit aan bij de Woon(zorg)visie. Daarnaast zijn in de Regiodeal Wonen afspraken gemaakt met Rijk, Provincie en regio over de woningbouwopgave voor de gemeente Ooststellingwerf.

Doelstelling

Het gemeentelijk grondbeleid heeft tot doel de bestuurlijke en maatschappelijk gewenste ruimtelijke ontwikkelingen van de gemeente Ooststellingwerf mogelijk te maken door aankoop, exploitatie en uitgifte van gronden dan wel door medewerking te verlenen aan ontwikkeling van plannen door private personen, bedrijven en instellingen.

De wijze waarop we het grondbeleid uitvoeren

Extern: het grondbeleid is gericht op:

- Ruimtelijke kwaliteit.
- Het stimuleren van plaatselijke economie.
- Het inzetten op duurzaamheid.
- Het opstellen van economisch beleid.
- Het verbeteren van veiligheid en leefbaarheid.
- Vraaggerichte aansluiting bij lokale initiatieven.

Intern: Het grondbeleid aanpassen aan de trends en ontwikkelingen in de samenleving.

- Richt grondzaken zich primair op de volkshuisvestelijke en wettelijke taken uit de Wro.
- Voldoet grondzakenf aan de kwaliteitscriteria van het BBV.
- Heeft grondzaken een interne bezetting (fte) met voldoende kennis en kunde (functies) om de regie goed uit te kunnen voeren.
- Is grondzaken robuust, toekomstbestendig, gericht op continuïteit en in staat om te anticiperen op conjuncturele ontwikkelingen.
- Is grondzaken financieel transparant en gezond (inzet op terugverdiencapaciteiten kostenverhaal).
- Heeft grondzaken dwarsverbanden met de leefbaarheid.

Uitvoering

Met de komst van de Omgevingswet (beoogde inwerkingtredingdatum januari 2024) is de Nota Grondbeleid 2022 aangepast. De consequenties voor het grondbeleid vloeien met name voort uit de Aanvullingswet Grondeigendom van de Omgevingswet. In de Aanvullingswet worden de instrumenten voor grondbeleid geïntegreerd in het stelsel van het omgevingsrecht. Het gaat om de volgende instrumenten: voorkeursrecht en onteigening. Herverkaveling en kavelruil in landelijk en stedelijk gebied worden toegevoegd aan het instrumentarium. Verder wordt de bestaande regeling voor het kostenverhaal bij gebiedsontwikkeling gewijzigd.

Woningbouwopgave

Wonen in Ooststellingwerf

De Woon(zorg)visie 2022-2026 is door de raad vastgesteld. Als input hiervoor is onder andere woningmarktonderzoek gedaan. Wonen en zorg is een belangrijk thema voor het wonen de komende jaren, evenals betaalbaarheid en de beschikbaarheid van zowel koop als huurwoningen. We gaan voor een kwalitatieve toekomstbestendige woningvoorraad.

Nieuwbouw

De gemeente heeft in de Regiodeal Zuid-Oost Fryslân de opgave gekregen om 700 woningen bij te bouwen.

De Taskforce wonen is in gesprek met initiatiefnemers, corporaties, bouwers en de provincie om alle mogelijkheden te benutten. We hebben hierbij speciale aandacht voor betaalbare woningen en innovatieve woningbouw. Daarnaast zetten we in op intensievere samenwerking met en tussen zorgpartijen om ervoor te zorgen dat ouderen zo lang mogelijk thuis kunnen wonen. Ook hebben we aandacht voor de speciale doelgroepen (per 1-1-2024 door het Rijk aangewezen).

Complexen grondexploitatie

Woningbouw

- Langedijke: 1 kavel beschikbaar, deze komt in 2023 te koop. Het bouwplan zit in de afrondende fase woonrijp maken.
- Elsloo: alle kavels zijn verkocht, afrondende fase woonrijp maken.
- Donkerbroek-West: alle kavels zijn verkocht, afrondende fase woonrijp maken.
- De Kromten, Waskemeer: drie (3) kavels verkocht.
- Boekhorsterweg, Oosterwolde: zes (6) koopwoningen verkocht, startbouw mei 2023

Bedrijventerreinen

- Oosterwolde Venekoten: prognose € 270.000 per jaar aan verkopen. Resterende looptijd 2035.
- Haulerwijk De Turfsteker: uitgifte prognose: 1 kavel per jaar, resterende looptijd 2023.

Grondexploitatie

Winstnemingen grondexploitatie

Voor de lopende complexen hebben we geen risico. In overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn de winsten die genomen konden worden toegevoegd aan de Algemene Reserve Grondexploitatie (ARG). Dit overeenkomstig het in het BBV dwingend voorgeschreven systeem van de POC (percentage of completion). Bij verkoop van gronden (kaveluitgifte) wordt de gemeente ook geconfronteerd met de vennootschapsbelasting.

Algemene reserve grondexploitatie
Het doel van de ARG is om de winsten van de complexen toe te voegen en over deze reserve te beschikken indien een complex niet kostendekkend is (een soort vereveningsfonds). Ook renteverliezen door een langere looptijd van een complex komen ten laste van de reserve. Om nu en in de toekomst verzekerd te zijn van een gezonde basis voor grondexploitatie is het op peil houden van de reserve van essentieel belang. We hebben sinds 2017 na het aanscherpen van de regels van het BBV de POC-methodiek moeten toepassen. Er wordt nu gekeken naar het 'percentage of completion'. De stand van de reserve is per 1-1-2023 € 2,060 miljoen. Naast een bedrag van € 1,479 miljoen als algemene reserve grondexploitatie, is voor Masterplan 'Oosterwolde Centrum – Venekoten Noord' € 0,581 miljoen beschikbaar.

Budget strategische aankopen
Het budget strategische aankopen is feitelijk een jaarlijks mandaat van de gemeenteraad aan het college om snel strategische aankopen te kunnen doen. Het college kan strategische aankopen verrichten tot het door de gemeenteraad vastgestelde bedrag. De voorwaarden om gebruik te maken van het mandaat staan in de 'Nota Grondbeleid'. (zie financiële verordening 2020 Ooststellingwerf ex artikel 212 Gemeentewet, artikel 16, derde lid). Voor 2023 en 2024 is het mandaat tijdelijk uitgebreid.

Meerjarenbegroting grondexploitatie
Per complex (woningbouwgronden en industriegrond) houdt de gemeente een exploitatie bij waarin de huidige stand van zaken is opgenomen en een prognose wordt gegeven over de verdere looptijd van de exploitatie (doorgaans 10 jaar). Omdat we voorzien dat het aantal complexen (fors) wordt uitgebreid, immers we gaan weer woningbouw initiatieven in ontwikkeling brengen, zullen we de administratie hierop aanpassen.

PAS en PFAS

PAS
Het kabinet heeft als doel geformuleerd om voor het jaar 2030 de hoeveelheid stikstof op minimaal de helft van de hectares met stikstofgevoelige natuur in Natura 2000-gebieden te verminderen, tot een voor de natuur veilig niveau. Hiervoor is een wetsvoorstel ingediend. Tot op heden zijn er in onze gemeente geen bouwprojecten als gevolg van de PAS komen te vervallen, wat niet wegneemt dat we de ontwikkelingen aandachtig blijven volgen.

PFAS
De gemeente Ooststellingwerf heeft zich inmiddels aangesloten bij de tijdelijke PFAS regeling (1 juli 2020). Hierdoor kunnen bouwprojecten getoetst worden aan de tijdelijke regeling.

Sinds 2021 voldoen we aan de wettelijke verplichting om een recente bodemkwaliteitskaart inclusief PFAS voor het grondgebied van de gemeente Ooststellingwerf te hebben. Deze bodemkwaliteitskaart zal dan als toetsingskader dienen bij grondverzet.

Verschillende lidstaten, met Nederland als koploper, willen dat alle schadelijke PFAS-stoffen worden verboden. Er is hiervoor een Europese verordening in voorbereiding die in de komende 5 jaar van kracht zou moeten worden. Wat de impact van het verbod op onder andere de bouw heeft wordt uitgezocht door de Europese wetenschappelijke comités.

Particuliere ontwikkelingen

Particuliere ontwikkeling woningbouw
Onder meer:

- Aan de Leeksterweg in Haulerwijk wordt een commerciële functie herbestemd voor woningbouw met diverse type woningen.
- Aan de dr. Beumerstraat te Haulerwijk worden 5 energieneutrale woningen gerealiseerd
- In Oosterwolde is het woningbouwproject De Wrongel in ontwikkeling. De "kop" van het plan moet nog worden ingevuld.
- Aan de Bakkeveensterweg te Waskemeer worden 11 woningen gerealiseerd.
- Aan de Dertien Aprilstraat in Oosterwolde wordt een appartementencomplex ontwikkeld met daaronder een commerciële plint. De sloop heeft al plaatsgevonden.
- Aan de Brink 4 te Oosterwolde wordt een commerciële ruimte herontwikkeld tot een appartementencomplex.

- Een woon(zorg)complex aan het Oost 60 in Oosterwolde. Het gaat om een plan met 6 koopappartementen die geschikt zijn voor wonen met zorg.
- Aan de Vaart ZZ 41 in Appelscha worden 12 woningen (een 2^1 kap woning en een appartementengebouw) gerealiseerd.
- Wolvegasterweg /Willinghe prinsstraat in Oldeberkoop: er is 1 vrijstaande woning gerealiseerd.

Particuliere ontwikkeling niet-woningbouw

- Oosterwolde Venekoten Noord. In 2020 heeft een grote brand een groot terrein verwoest in de kop Venekoten-Noord. Dit particuliere terrein zal heringericht worden. Ook aan de zuid-zijde van Venekoten-Noord wordt invulling gegeven met bedrijfsunits.
- Oosterwolde Ecomunity: dit is een particulier initiatief, gericht op de realisatie van een hoogwaardig duurzaam bedrijvenpark met een kenniscentrum.

Paragraaf 8 | OWO-Samenwerking

1.1 Algemene ontwikkelingen

De klankbordgroep

De klankbordgroep heeft in 2023 tweemaal overleg gehad, waarbij zij hebben nagedacht over de eigen rolinvulling en hebben meegedacht over de verdere ontwikkeling van de OWO-samenwerking. Ook in 2024 zal de klankbordgroep tweemaal bij elkaar komen om zo te kunnen blijven meedenken over de OWO-samenwerking in brede zin.

Harmonisatie in OWO-verband

Vanuit de OWO-samenwerking wordt continu gekeken of het mogelijk is over te gaan op de harmonisering van beleid waarbij de eigen gemeentelijke 'kleur' altijd een plek kan krijgen. Zoveel mogelijk werken met uniform beleid zorgt voor eenvoudigere processen, efficiënter kunnen werken en een kleinere kans op fouten. In 2024 werken we aan de harmonisatie van de arbeidsvoorwaarden en de financiële administratie.

1.2 Voortgang van de topprioriteiten

OWO 2.0: herijken en identiteit

De OWO-samenwerking brengt mensen vanuit verschillende organisaties met ieder een eigen cultuur samen. We werken aan een programma waarmee we in 2024 actief aan de slag gaan met het verder samenbrengen van de gemeenten, medewerkers en bestuurders om zo te leren van elkaar en verder te werken aan de gezamenlijke OWO-identiteit.

Eerder hebben we onderzoek gedaan wat er nodig is om de OWO-afdeling Bedrijfsvoering toekomstbestendig te maken. In 2023 startten we een soortgelijk onderzoek voor de OWO-afdelingen Beheer & Registratie (B&R) en Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving (VTH). De uitkomsten verwachten we in de eerste maanden van 2024.

Ambities en inrichting dienstverlening

De inrichting van de 'digitale' dienstverlening is een continue proces. In 2022 zijn we begonnen met een verandertraject binnen de OWO-afdeling Bedrijfsvoering dat gericht is op het bouwen van een toekomstbestendige afdeling waar de ICT, informatievoorziening en archivering voor de gehele OWO op orde is.

ICT

In 2022 is de aanbesteding van vijf kernapplicaties gedaan. Dat zijn de programma's die ondersteunen op het vlak van Belastingen, Dienstverlening, Sociaal Domein en Zaakgericht werken en de onderliggende koppelingen tussen programma's. De implementatie is deels in 2023 gerealiseerd, in 2024 ronden we dit af. Wijzigingen in wet- en regelgeving dragen bij aan de verdere digitalisering binnen de gemeenten. Denk bijvoorbeeld aan het Digitaal Stelsel Omgevingswet en de invoer van landelijke administratieprotocollen.

We zijn in 2023 ook begonnen met het overbrengen van zoveel mogelijk applicaties naar de cloud (het internet), in 2024 gaan we hiermee verder. De overgang naar Microsoft 365 is hierbij de meest omvangrijke. Dit grote project, waarbij we ook de telefonie moderniseren ronden we in de zomer van 2024 af. In navolging van de gemeente Opsterland, sluiten we in 2024 ook de gemeenten Ooststellingwerf en Weststellingwerf aan op de berichtenbox van mijnoverheid.nl. Hiermee zetten we verdere stappen in het verbeteren van de dienstverlening aan onze inwoners.

In 2023 zijn door de drie gemeenteraden aanvullende middelen beschikbaar gesteld om met name op het vlak van ICT een forse inhaalslag te maken. Vanuit een meerjarenplan (de 'roadmap ICT') werken we aan de versterking van onze ICT. Bij de kaderbrief 2025 komt het eerste ijkmoment, waarbij we u inzicht geven in de gehele stand van zaken van de ontwikkelingen in de ICT en we vooruitkijken naar de verdere ontwikkelingen. Vooralsnog gaan we ervan uit dat we met de genomen maatregelen een goed basisniveau kunnen borgen.

(Documentaire) Informatievoorziening
We werken aan de uitvoering van het verbeterplan rondom onze (documentaire) informatievoorziening met als doel onze post- en interne processen eenvoudiger in te richten en te digitaliseren. Onderdelen van dit project zijn het vervangen van de papieren post voor een digitaal origineel (de zogenaamde 'substitutie'), het invoeren van een digitaal archief (een e-depot) en het verminderen het aantal zaaktypes in ons zaaksysteem zodat we gemakkelijker stukken kunnen vinden. We harmoniseren hiermee direct de werkwijze in de drie gemeenten zodat we een hogere doelmatigheid krijgen en een kleinere foutgevoeligheid. In 2024 zien we hiervan de concrete resultaten.

Archivering
In 2023 heeft u incidenteel middelen beschikbaar gesteld voor het wegwerken van achterstanden bij het archief. Het project 'wegwerken achterstanden archief' is ondertussen op stoom. We hebben de medewerkers met kennis van de papieren archieven vrijgemaakt om te werken aan het rubriceren en ontsluiten van de nog te archiveren stukken. Bij de kaderbrief 2024 is de financiering van dit project doorgetrokken naar 2024 en 2025, daarna moet het project afgerond zijn.

Verdere voortgang inkoop- en aanbestedingsbeleid
Met de gezamenlijke inkoop en aanbesteding worden naast inkoopvoordelen door goedkopere contracten, ook voordelen behaald op het gebied van de voorbereiding van de aanbesteding en de kwaliteit van de uitvraag. In 2024 gaan we verder met het professionaliseren van het contract- en leveranciersbeheer om ook de beheersing op lopende contracten te versterken. Tenslotte kijken we naar het gehele proces (van de inkoop tot aan de betaling) of daar winst te behalen is. Dat kan bijvoorbeeld leiden tot meer raamovereenkomsten, tot minder contracten en tot minder facturen. Bij het jaarverslag over 2024 zullen we de effecten inzichtelijk maken, door de opname van prestatie indicatoren.

Datagedreven werken
Datagedreven werken is steeds meer onderdeel van onze organisaties. Het benutten van beschikbare data moet volledig onderdeel worden bij zowel het opstellen van beleid als het uitvoeren van onze gemeentelijke taken. Om dit te organiseren bouwen we binnen ICT een cluster waar data-deskundigen een plek krijgen.

Slimmer verzekeren
De OWO-samenwerking biedt ook kansen door de verzekeringsportefeuilles van de drie gemeenten te integreren. Daarom werken we in OWO nauw met elkaar samen op het gebied van verzekeren. In het eerste kwartaal van 2024 gaan we het verzekeringsbeleid actualiseren.

Harmonisatie en verduidelijking apv
De Omgevingswet is een uitgelezen kans om de APV-en van de OWO-gemeenten tegen het licht te houden en waar mogelijk deze te harmoniseren. In het eerste kwartaal van 2024 zal een voorstel aangeboden worden aan de raden van de OWO-gemeenten.

Actualiseren VTH-beleidsplannen
Voor de periode 2020-2024 is een OWO-breed beleidsplan VTH vastgesteld. De drie gemeenteraden hebben kaders meegegeven voor dit beleidsplan. Met name verkeersveiligheid, leefbaarheid en ondermijning vragen meer inzet van de afdeling VTH. Niet alleen formatief, maar ook in veiligheid voor de betrokken medewerkers (opleidingen, uitrusting, wagenpark) wordt dit vertaald in deze begroting.

Zorgvuldige invoering omgevingswet
De invoeringsdatum voor de Omgevingswet is definitief vastgesteld op 1-1-2024. Tegelijkertijd treedt ook de Wet kwaliteitsborging in werking. Beide wetten hebben een forse impact op de organisaties en specifiek op de OWO-afdeling VTH. Er vindt namelijk een verschuiving van taken plaats van provincie naar gemeenten en van gemeenten naar de omgevingsdienst als gevolg van de Omgevingswet.

De Wet kwaliteitsborging voor de bouw heeft tot gevolg dat taken van VTH naar de markt gaan en de gemeente een meer controlerende taak moet gaan invullen. Ook mag er meer vergunningsvrij gebouwd worden. Beide hebben gevolgen voor de legesinkomsten. De effecten van deze veranderingen zijn meegenomen in een aangepaste, geharmoniseerde legesverordening 2024. Een mooi voorbeeld van de OWO-samenwerking.

Inwoners en bedrijven moeten wennen aan de nieuwe wet- en regelgeving en we verwachten dan ook veel vragen. Ook denken we dat er intern extra inzet nodig is om de nieuwe regelgeving toe te passen en af te stemmen met de omgevingsdienst. Wij verwachten daarom dat we in 2024 en 2025 te maken krijgen met extra frictiekosten voor onze organisatie. Hoewel het Rijk middelen voor de invoering van deze wetgeving beschikbaar stelt, is de verwachting dat deze middelen niet toereikend zullen zijn voor de te maken kosten. Per jaar monitoren we de ontwikkelingen als gevolg van deze grote wetswijziging.

Informatiebeveiliging en veiligheid
In 2024 nemen we de WOO (wet open overheid) en de Wmbev (Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer) op in onze werkprocessen. Samen met de AVG en de nieuwe Archiefwet is dit het nieuwe wettelijk kader voor onze informatiehuishouding. Het is nodig onze processen, systemen en werkwijzen hier opnieuw op in te richten. Vanuit een uniform en overkoepelend toetsingskader gaan we vanaf 2024 de naleving van de diverse wetten en regels op het vlak van de informatiehuishouding monitoren.

We gaan daarnaast door met de versterking van de cybersecurity en het moderniseren van netwerk- en systeembeheer. Doordat steeds vaker software in de cloud draait, is er steeds meer aandacht voor de netwerkbeveiliging en het managen van koppelvlakken met de leveranciers. We zien hierdoor een verschuiving van lasten van investering in hardware naar hogere licentie- en netwerkkosten.

Innoveren voor de toekomst
Anders denken, anders doen en anders werken is nodig om te kunnen innoveren. Dit vraagt iets van de organisaties, de medewerkers en de aansturing. Ook zijn er faciliteiten nodig om op andere manieren te kunnen werken. Ondertussen kunnen alle medewerkers thuis of op ieder gemeentekantoor inloggen om te werken. Ook wordt hybride werken steeds beter gefaciliteerd en kent ieder gemeentekantoor verschillende werkplekken die aansluiten bij de behoefte van de medewerker. Denk bijvoorbeeld aan het kunnen samenkomen in een werkcafé, het kunnen bellen in een speciale belruimte of het kunnen samenwerken in projectruimtes. Hier wordt in iedere OWO-gemeente op dit moment aan gewerkt, ondersteund door de OWO afdeling Bedrijfsvoering.

Paragraaf 9 | Strategische projecten en ontwikkelingen

Inleiding

In deze paragraaf stellen we de strategische ontwikkelingen binnen onze gemeente centraal. Het gaat om de visie op Samenleven, de Omgevingswet, de Regio Deal, het Haerenkwartier, stikstof en het accommodatiebeleid.

1. Omgevingswet, bestemmingsplannen

De omgevingswet treedt op 1 januari 2024 in werking. Wij hebben ons daar al geruime tijd op voorbereid, maar toch vraagt het de komende tijd veel van de organisatie.

Uitvoeringsprogramma Omgevingswet

Medio 2017 is het Uitvoeringsprogramma Omgevingswet Ooststellingwerf 2017-2020 vastgesteld. In dit programma zijn drie uitvoeringslijnen benoemd (Informatie & Automatisering, Personeel & Organisatie en Beleid & Uitvoering). Voor deze uitvoeringslijnen zijn in het uitvoeringsprogramma concrete uitvoeringsprojecten benoemd die tijdens de looptijd van het programma opgepakt worden. In 2020 is, na het volledig uitkristalliseren van de Omgevingswet, pas echt een helder totaalbeeld ontstaan van alle acties die nodig zijn voor een goede en adequate invoering van de wet. Het uitvoeringsprogramma is daarom eind 2020 geactualiseerd en heeft een langere looptijd gekregen tot en met 2024. De invoering van de Omgevingswet pakken we, daar waar het maar enigszins kan, op met onze OWO-partners. De focus ligt daarbij eerst op de minimale verplichtingen die de wet stelt.

Omgevingsvisie

Een belangrijk project in het uitvoeringsprogramma is het opstellen van een omgevingsvisie voor onze gemeente. In deze omgevingsvisie legt de gemeente de koers en ambitie neer voor de fysieke leefomgeving voor de komende jaren. In 2018 is hiervoor door de gemeenteraad een Nota van Uitgangspunten vastgesteld. In 2019 is gestart met het visietraject inclusief een uitgebreid participatieproces met onze inwoners en andere belanghebbenden. In november 2021 is de omgevingsvisie voor Ooststelling door de toenmalige gemeenteraad vastgesteld.

Omgevingsplan

Het omgevingsplan is ook een onderdeel van de Omgevingswet. In 2020 is een start gemaakt met de pilot omgevingsplan voor het gebied Appelscha e.o. Met deze pilot sorteren we voor op het gemeente brede omgevingsplan dat daarna wordt opgepakt. De pilot omgevingsplan wordt OWO-breed ingestoken en moet uiteindelijk resulteren in een vastgesteld (deel)omgevingsplan. Dit is voorzien in het eerste kwartaal van 2024. Voorafgaand aan de vaststelling zal ook binnen deze pilot invulling gegeven worden aan het onderdeel participatie. Van 2024 tot 2029 bouwen we aan het gemeentebrede omgevingsplan. In de tussentijd werken we met tijdelijke omgevingsplannen (van rechtswege omgezette bestemmingsplannen), wat extra werk met zich mee brengt.

Op basis van de participatievisie die in 2023 is vastgesteld, is een participatiewijzer opgesteld. Deze participatiewijzer is bedoeld voor initiatiefnemers en ook voor ons zelf.

Digitaal

Voor het digitale spoor van de wet moeten er ook de nodige stappen worden gezet. We hebben inmiddels OWO-breed nieuwe Omgevingswet-software aangeschaft. De aansluiting van de OWO-gemeenten op het digitale stelsel Omgevingswet (DSO-LV) is in 2021 ook gerealiseerd. Sinds begin 2023 werken met de nieuwe vergunningssoftware, die we ook onder de omgevingswet blijven gebruiken. Daardoor kan er nu ook volop in de keten worden geoefend. Daarnaast worden de gebruikers van de nieuwe systemen opgeleid en is men druk bezig met het inrichten en vullen van de nieuwe systemen.

Opleiding/training

Om straks te kunnen werken met de Omgevingswet is opleiding/training van onze medewerkers nodig. In 2020 is daarom gestart met een OWO-brede basistraining Omgevingswet. Vanaf september 2022 tot april 2023 is een OWO-breed opleidingstraject uitgevoerd. Hierbij zijn allerlei verdiepende trainingen op het gebied van de Omgevingswet gegeven. In de tweede helft van 2023 worden de medewerkers van het KCC aanvullend getraind.

We nemen onze huidige werkprocessen kritisch onder de loep en maken deze Omgevingswetproof. Dit geldt voor het vergunningentraject als ook voor ruimtelijke initiatieven die bij de gemeente binnen komen. Ook hier kijken we naar harmonisatie en afstemming met onze OWO-partners. Op dit moment oefenen we samen met de OWO partners de nieuwe werkprocessen.

Raadsbesluiten
We hebben in 2021 al een aantal verplichte raadsbesluiten genomen zoals over het bindend adviesrecht, verplichte participatie, delegatiebesluit, verordening nadeelcompensatie en in 2022 over het instellen van een adviescommissie omgevingskwaliteit. In 2023 zijn de verordening op de gemeentelijke adviescommissie omgevingskwaliteit, de erfgoedverordening en de subsidieverordening monumenten aangeboden aan de raad. Voor 1 januari 2024 moet de gemeenteraad nog een besluit nemen over de legesverordening.

Communicatie
We gaan de komende periode, voor de inwerkingtreding op 1 januari 2024, de communicatie richting onze inwoners en bedrijven over de Omgevingswet intensiveren met meer informatie en uitleg. De wet is veelomvattend en vraagt een andere manier van werken, waardoor in de eerste periode kinderziektes zullen optreden.

2. Regio Deal Zuidoost Friesland

In juli 2020 heeft de regio Zuidoost Friesland een Regio Deal gesloten met het Rijk. Het Rijk investeert € 15 miljoen in deze Regio Deal en daar tegenover zorgt de regio voor minimaal € 15 miljoen aan cofinanciering. De regio doet dit primair vanuit bestaande projecten en programma's die aansluiten bij de ambities van de Regio Deal. Met de rijksbijdrage kunnen deze projecten en programma's versneld en/of uitgebreider uitgevoerd worden.

Alle betrokken partners in de regio trekken een aantal projecten. In dit thema beschrijven we uitsluitend de projecten waarvoor de gemeente Ooststellingwerf projecttrekker is. De projecttrekker is primair verantwoordelijk voor de inhoud, organisatie, planning, communicatie, financiën en verantwoording. Daarbij altijd rekening houdend met de regionale context.

De Regio Deal Zuidoost Friesland verloopt voorspoedig en is begonnen aan de afrondende fase. In deze fase worden de projecten uitgevoerd en afgerond. In de oorspronkelijk beoogde planning is de Regio Deal van start gegaan op 1 oktober 2020 en is afgesproken dat alle gelden besteed moeten zijn op 31 december 2023. Hierbij was ruimte overgelaten van 1 januari 2024 tot 1 oktober 2024 voor de afronding en de verslaglegging van de Regio Deal.

De meeste projecten verlopen voorspoedig en hebben geleid tot de versterking van de samenwerking tussen de overheden, onderwijs en zorginstellingen. Bij verschillende projecten is gebleken dat deze, om verschillende legitieme redenen, niet afgerond kunnen worden voor 31 december 2023, maar wel binnen de looptijd van de Regio Deal (1 oktober 2024). Voor Ooststellingwerf is dit het geval voor de projecten Leer- en Kenniscentrum Bodem en Zorgeconomie. Voor enkele projecten is het niet mogelijk om deze af te ronden binnen de looptijd van de Regio Deal. Voor deze projecten is uitstel gevraagd bij het rijk. Voor Ooststellingwerf is dat het geval voor het uitvoeringsprogramma Recreatie & Toerisme. Met een verzoek om uitstel wordt de looptijd van de Regio Deal verlengd met een jaar en is de einddatum van de Regio Deal 1 oktober 2025. Het uitstellen van de einddatum heeft gevolgen voor de overheadkosten. Via de P&C-cyclus wordt een voorstel aan u voorgelegd voor dekking van de extra overheadkosten, zodra hier duidelijkheid over is.

Zorgeconomie
Met het project Zorgeconomie willen we als regio inzetten op een leefbare regio waar onze inwoners prettig kunnen (blijven) wonen en werken. Dit gaat erover wat we als regio kunnen doen om de sociaal maatschappelijke uitdagingen o.a. door vergrijzing en ontgroening tegemoet te treden. We doen dit door in te zetten op positieve gezondheid en werkgelegenheid in de zorg. Er zijn/worden drie regiobrede aanpakken ontwikkeld: Bloeizones, Atelier Sociaal Domein en werkgelegenheid in de zorg.

Voor Zorgeconomie is met de partners uit de Regio Deal een uitvoeringsprogramma opgesteld. We zetten daarbij in op Positieve Gezondheid (Atelier Sociaal Domein en Bloeizone) en Werkgelegenheid in de zorg. Met het thema Positieve Gezondheid beogen we dat onze inwoners mentaal en fysiek gezond blijven. Dit doen we door het stimuleren en faciliteren van Bloeizones in de regio zodat inwoners in een gezonde leefomgeving wonen. Ook werken we met studenten aan vraagstukken rondom Positieve Gezondheid in het Atelier Sociaal Domein. De resultaten hieruit delen we met onze partners. Doel van het thema werkgelegenheid is ervoor zorgen dat we vraagstukken rondom werkgelegenheid (in de zorg) kunnen aanpakken en aantrekkelijk blijven als arbeidsmarktregio. Dit doen we door het verstrekken van opstartsubsidies aan een aantal projecten die een vernieuwende bijdrage leveren aan het personeelstekort in de zorg. Binnen Zorgeconomie werken we nauw samen met verschillende partners, zoals het HANNN, FSP en NHL-Stenden.

Vanuit het Rijk is € 525.000 beschikbaar gesteld om inhoud te geven aan de zorgeconomie. Vanuit de gemeente is € 55.000 aan cofinanciering beschikbaar. De looptijd van het project is tot eind 2023. Inmiddels is er uitstel gevraagd (en verleend) tot 1 oktober 2024. Uitvoering kan binnen de bestaande project begroting.

Personeelstekort (ouderen)zorg

- We starten een pilot met waarin we ouders met een bijstandsuitkering een intensief traject aanbieden van hulp in combinatie met een baan in de zorg.
- We blijven in gesprek met partners in welzijn, zorg, onderwijs en arbeidsparticipatie om te zoeken naar andere concrete oplossingen en kansen die regionale samenwerking ons kan brengen.
- We gaan onderzoeken hoe we ruimhartiger om kunnen gaan met aanvragen van inwoners voor mantelzorgwoningen en prémantelzorgwoningen.
- We clusteren woningen voor ouderen zoveel mogelijk, zodat zij onderlinge steun kunnen bieden, de kans op eenzaamheid vermindert en de zorg aan huis goed en efficiënt geboden kan worden.

Masterplan Oosterwolde

De regionale kernen hebben een belangrijke voorzieningenfunctie voor de vele kleine dorpen in de regio. Deze voorzieningen staan zowel qua omvang als kwaliteit onder druk. We willen de sociale cohesie vergroten en het voorzieningenfunctie van Oosterwolde behouden en versterken. Om die reden werken we aan een Masterplan Oosterwolde waarin een structurele versterking van het centrum centraal staat.

Dit project is in 2023 afgerond. Er is een nieuwe detailvisie vastgesteld en er zijn een drietal projecten ten behoeve van de verbetering van de sfeer, leefbaarheid en vergroening van het centrumgebied in Oosterwolde uitgevoerd. Een daarvan is het vergroenen van de Stationsstraat naar voorbeeld van het mobiele bos in Leeuwarden. Er zijn 10 bomen geplant in verrijdbare bakken. De andere twee betreffen het plaatsen van grondspots onder drie grote beukenbomen en plaatsen van stekkers op lantaarns ten behoeve van de feestverlichting.

Uitvoeringsprogramma Recreatie & Toerisme

Het project beoogt een slimme groei van het toerisme in deze regio. Dit betekent dat we een optimale balans willen ontwikkelen tussen een toenemende toeristische druk en de draagkracht van onze leefomgeving. De route naar die balans bepalen we met een regionale toeristische ontwikkelstrategie. Dit project bouwt voort op een reeds bestaande regionale samenwerking en geeft een impuls aan de doorontwikkeling van de ontwikkellijnen en projecten uit het uitvoeringsprogramma Zuidoost Friesland (UPZOF) en aan de verdere versterking van een professionele organisatie voor promotie en marketing van Zuidoost Friesland (TRZF).

De regionale toeristische ontwikkelstrategie is opgesteld. Deze geeft de ontwikkelrichting aan voor 2030 inclusief een uitvoeringsprogramma dat nu in uitvoering is. Het Uitvoeringsprogramma Ervaren-Turf krijgt invulling door de realisatie van TOP's, entrees en toeristische routes. De TRZF heeft een financiële bijdrage ontvangen om de marketing, professionalisering van de sector en productontwikkeling van Het Andere Friesland verder uit te bouwen.

Vanuit het Rijk is € 1.000.000 beschikbaar gesteld om inhoud te geven aan het uitvoeringsprogramma. Vanuit de regio is € 200.000 aan cofinanciering beschikbaar gesteld. De looptijd van het project is tot eind 2023.

Leer- en kenniscentrum Bodem
Het LKC-Bodem sluit met name aan op het veerkrachtig landschap en daarmee op maatschappelijke vraagstukken die gerelateerd zijn aan bodemgesteldheid, waterkwaliteit en biodiversiteit. Het Rijk wil dat in 2030 alle landbouwgronden duurzaam worden beheerd. Om dat te realiseren moet er meer worden geïnnoveerd, nieuwe verdienmodellen worden ontwikkeld, kennis over duurzaam bodembeheer verspreiden worden en meer bewustwording worden gecreëerd. Het LKC-Bodem draagt bij aan al deze terreinen. Het LKC-Bodem zal onderdeel worden van een breder in Noord-Nederland opgezette strategie en samenwerking voor praktijkgericht onderzoek naar duurzaam beheerde bodems.

We hebben een leer- en onderzoekscentrum opgezet waar agrariërs, bedrijven, onderzoekers en studenten kennis kunnen vergaren over de samenhang tussen ecosysteem diensten van de bodem, organische stofgehalte, emissies naar lucht en water, circulariteit van gebruik van stofstromen, adaptatie aan klimaatverandering en hiervan afgeleide verdienmodellen. Een centrum dat regionaal is ingebed, maar met een (inter)nationale netwerk en uitstraling. Het centrum heeft als belangrijkste doelstelling handelingsperspectieven te genereren voor inzetten van bodem in een economisch renderende landbouw voor tegengaan van effecten van klimaatverandering en ontwikkelen van methodieken om bodems en geleverde ecosysteemdiensten beter bestand te maken tegen effecten van klimaatverandering.

Vanuit het Rijk is € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld voor de realisatie van de faciliteiten en coördinatie, communicatie en projecten in de eerste drie jaar. Na drie jaar (2024) moet het leer- en onderzoekscentrum op eigen benen staan en zelf voldoende middelen genereren uit projecten, cursussen en verhuur faciliteiten om personeel, onderhoud en vervanging te bekostigen.

3. Haerenkwartier
De wijk Haerenkwartier is een moderne toekomstbestendige wijk, waarbij de gemeente rekening heeft gehouden met het inrichten van de wijk op een klimaatrobuuste en duurzame wijze. Het woningaanbod past bij de demografische ontwikkelingen en draagt bij aan de verbetering en verduurzaming van het woningbestand in Ooststellingwerf. De bewoners van de wijk ontmoeten elkaar en zijn trots op hun wijk en medebewoners. Ze voelen eigenaarschap en dragen naar vermogen actief bij aan een nette, gezellige en leefbare wijk. Professionals zijn zichtbaar en bekend en bieden ondersteuning aan bewoners die dit nodig hebben. Ze kennen de wijk en de bewoners waardoor vroegsignalering mogelijk wordt en vormen een sluitende keten van zorg en ondersteuning.

Alle fysieke werkzaamheden zijn afgerond. Er staat een volledige nieuwe en duurzame wijk waar iedereen trots op kan zijn. Naast alle fysieke maatregelen was en is er veel aandacht voor bewoners(participatie) en de leefbaarheid in de wijk. We werken samen met de klankbord van ca. 35 enthousiaste wijkbewoners. Het programma Aandachtsgebieden liep in 2023 af. We willen de wijk nog niet loslaten en blijven investeren in de sociale cohesie en activering in de wijk. In samenwerking met onder andere het Leger des Heils, Scala, het Gebiedsteam en Actium houden we gezamenlijk vinger aan de pols om problemen vroeg te signaleren en waar nodig hulp te organiseren.

4. Stikstof
In de gemeente Ooststellingwerf ligt een groot deel van het Fochteloërveen, het Drents Friese Wold en de beekdalen waarvan de stikstofmaatregelen en de opgave stikstofreductie vanuit het Nationaal Programma Landelijk Gebied veel impact hebben. Het stikstofvraagstuk is een ingrijpend en complex vraagstuk met veel belanghebbenden. Provincie Fryslân is verantwoordelijk voor het uitvoeringsprogramma met een gebiedsgerichte aanpak waarbij in gebiedsopdrachten de doelen, bronmaatregelen voor de stikstofreductie en de natuurherstelmaatregelen worden opgenomen.

We zetten in op deelname in de gebiedsgerichte aanpak. De gebiedsgerichte aanpak start in 2024. Dit leidt naar verwachting tot een forse inzet vanuit de gemeente qua capaciteit. Denk daarbij aan de inzet en input van ambtenaren uit verschillende werkvelden naar de provincie toe en in een later stadium om het gesprek aan te gaan rond de genoemde natuurgebieden met agrariërs, natuurbeheerders, bedrijven uit de recreatiesector en bewoners.

We willen een balans tussen de draagkracht van de natuur, met een robuust watersysteem en een lage impact op het klimaat, en een perspectief voor de maatschappelijke en economische ontwikkeling voor bewoners, agrariërs, grondeigenaren/beheerders in de gemeente.

Wat gaan we doen

- Meewerken aan verbetering van natuur.
- Hierin samen met de raad optrekken.
- Zorg dragen voor een gebiedsgerichte aanpak.
- Daarbij rekening houden met de balans tussen natuur, landbouw en economische ontwikkelingen.
- De agrariërs steunen die de omslag naar kringlooplandbouw (willen) gaan maken en circulaire landbouwinitiatieven steunen.
- Ons inspannen om alle maatschappelijke partners, de natuurorganisaties, grondeigenaren en -gebruikers in het gebiedsproces te betrekken.
- We bieden sociaal psychologische hulp voor agrariërs die daar behoefte aan hebben. Participatie is een belangrijk onderdeel van het proces: we zijn en gaan in gesprek met groepen agrariërs en andere groepen belanghebbenden.

We gaan in gesprek met de raad aan de hand van een startnotitie, waarin de inzet voor 2024 wordt opgenomen.

5. Accommodatiebeleid

Het accommodatiebeleid en leefbaarheid Ooststellingwerf geeft inzicht in de kansen om accommodaties in Ooststellingwerf op een efficiënte en betaalbare wijze in te zetten in relatie met het maatschappelijke nut van de accommodatie in de omgeving. Een integrale afweging gericht op efficiëntie van gebruik, betaalbaarheid en maatschappelijk nut. Waar liggen kansen en waar liggen risico's? Dat geldt voor de accommodaties waar de gemeente eigenaar van is en voor de accommodaties waar de gemeente geen zeggenschap over heeft, maar die wel een maatschappelijk nut dienen of daarvoor inzetbaar zijn. We willen in samenwerking met eigenaren en gebruikers komen tot meer maatschappelijk rendement, waarbij de activiteiten centraal staan en niet het vastgoed. Daarnaast is het beheer, onderhoud en de grote financiële opgave om de accommodaties te verduurzamen een aanleiding die de gemeente dwingt een standpunt in te nemen over de accommodaties. De sectorale routekaarten van het maatschappelijk vastgoed, die door het Rijk zijn vastgesteld als uitvloeisel van het Klimaatakkoord van Parijs, moeten worden uitgevoerd. De CO2 uitstoot moet in 2030 met 49% zijn verminderd ten opzichte van 1990 en in 2050 met 95%. De bestaande accommodaties verduurzamen genereert (indicatief) een extra kapitaallast van tussen de € 1,3 en € 1,6 miljoen. De raad heeft op 8 november 2022 amendement # A-019 "Gas erop van het aardgas af voor slim en toekomstgericht accommodatiebeleid" aangenomen. Inhoudende dat met ingang van 2024 € 200.000 structureel aan kapitaallast beschikbaar is gesteld en in de jaren daarna het budget steeds met € 100.000 op te hogen, tot er voldoende budget beschikbaar is.

We willen dat de op termijn (in 2030) benodigde en verduurzaamde accommodaties op een slimme en efficiënte wijze worden ingezet voor de gebruikers.

We gaan een accommodatiebeleid opstellen dat insteekt op:

- Efficiënt gebruik van accommodaties in relatie met behoud van leefbaarheid in alle dorpen.
- Een slimme inzet van accommodaties en keuzes maakt in welke accommodaties er dan nodig zijn.
- De langdurige betaalbaarheid zowel op beheer en onderhoud als op het gebied van verduurzaming

Om hier invulling aan te geven ontwikkelen we scenario's voor duurzaam accommodatiebeleid. Op 4 juli 2023 heeft een bijeenkomst met de raad plaatsgevonden waarin richting is gegeven voor de mogelijke scenario's.

Paragraaf 10 | Visie op Samenleven

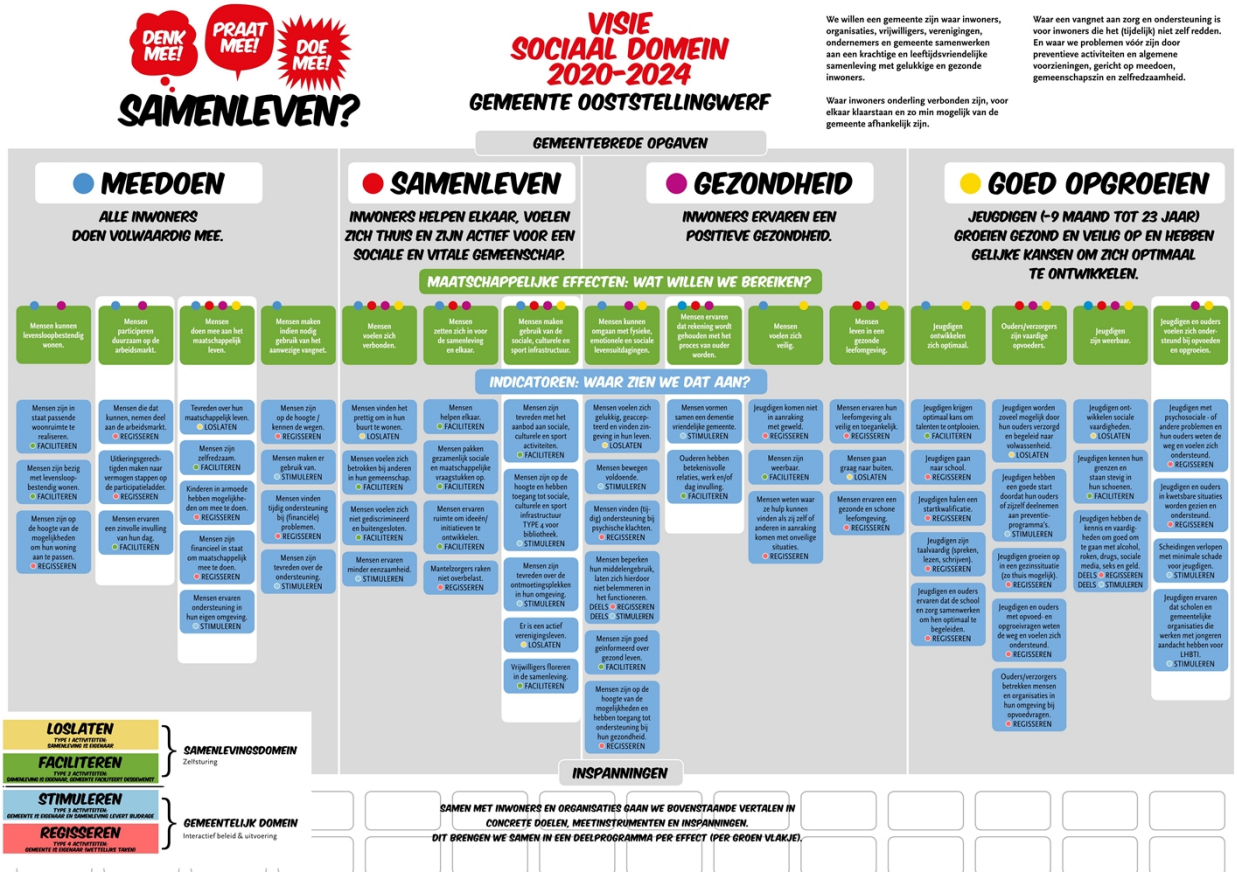
Inleiding

Dit programma 'Samenleven' gaat over de Visie op Samenleven 2020-2024 (vastgesteld in oktober 2019). Het is een integraal programma over het gehele sociaal domein. Het bestaat uit vier opgaven namelijk Meedoen, Samenleven, Gezondheid en Goed Opgroeien. In een doelenboom staat samengevat wat we per opgave willen bereiken (maatschappelijke effecten). De doelenboom vindt u hieronder en in groter formaat op https://www.ooststellingwerf.nl/visie-samenleven.

Er is een aantal gemeenschappelijke regelingen dat bijdraagt aan de vier opgaven:

- Sociaal Domein Fryslân (SDF): Binnen de Centrumregeling SDF werken Friese gemeenten samen aan beleidsvoorbereiding en de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel is, om waar nodig, specialistische jeugdhulp en ondersteuning te leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.
- Veiligheidsregio Fryslân (VRF): Binnen de VRF werken Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners samen aan brandweerzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. De VRF werkt op het gebied van gezondheidszorg aan het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de Friese inwoner.
- GR SW Fryslân: GR SW Fryslân en Caparis NV dragen bij aan het aanbieden van arbeidsplaatsen voor onze inwoners in het kader van de voormalige wet sociale werkvoorziening. Per 1 januari 2020 is de herstructurering van Caparis afgerond. De GR is aangepast. Alle SW-medewerkers zijn daarin administratief ondergebracht. Wij zijn geen aandeelhouder meer van Caparis en hebben een Dienstverleningsovereenkomst gesloten met Caparis voor de begeleiding en ontwikkeling van onze inwoners met een SW-indicatie.

Voor de vier verschillende opgaven zijn maatschappelijke effecten geformuleerd. Ze zijn uitgewerkt in doe-agenda's en staan hieronder beschreven.

1. Opgave meedoen: Alle inwoners doen volwaardig mee

Inwoners vinden 'Meedoen' een belangrijk thema. Daarnaast hebben we wettelijke taken op dit terrein. Het gaat om de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, de Participatiewet en de Wet gemeentelijke Schuldhulpverlening. Voor de Opgave Meedoen zijn in de Visie op Samenleven vier maatschappelijke effecten (A t/m D) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Onderstaande maatschappelijke effecten staan in programma 6, thema 6.1 Meedoen.

Maatschappelijk effect A. Mensen kunnen levensloopbestendig wonen (zie Doe Agenda A en woon(zorg)visie).
A1. Mensen zijn in staat passende woonruimte te realiseren (faciliteren)
A2. Mensen zijn bezig met levensloopbestendig wonen (faciliteren)
A3. Mensen zijn op de hoogte van de mogelijkheden om hun woning aan te passen (regisseren)

Maatschappelijk effect B. Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt (zie doe-agenda B).
B1. Mensen die dat kunnen, nemen deel aan de arbeidsmarkt (regisseren)
B2. Uitkeringsgerechtigden maken naar vermogen stappen op de Participatieladder (regisseren)
B3. Mensen ervaren een zinvolle invulling van hun dag (faciliteren)

Maatschappelijk effect C. Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven (zie doe-agenda C en doe-agenda Inburgering).
C1. Mensen zijn tevreden over hun maatschappelijk leven (loslaten)
C2. Mensen zijn zelfredzaam (faciliteren)
C3. Kinderen in armoede hebben mogelijkheden om mee te doen (regisseren)
C4. Mensen zijn financieel in staat om maatschappelijk mee te doen (regisseren)
C5. Mensen ervaren ondersteuning in hun eigen omgeving (stimuleren)

Maatschappelijk effect D. Mensen maken indien nodig gebruik van het vangnet
D1. Mensen zijn op de hoogte/kennen de wegen (regisseren)
D2. Mensen maken gebruik van de wegen (stimuleren)
D3. Mensen vinden tijdig ondersteuning bij (financiële) problemen (regisseren)
D4. Mensen zijn tevreden over de ondersteuning (stimuleren)

2. Opgave samenleven: Inwoners helpen elkaar, voelen zich thuis en zijn actief voor een sociale en vitale gemeenschap

Samenleven is een onderwerp dat erg leeft in de gemeente. Inwoners vinden 'elkaar ontmoeten', 'elkaar ondersteunen' en activiteiten en verenigingen in de dorpen en in de buurten belangrijk. Voor de Opgave Samenleven zijn in de Visie op Samenleven drie maatschappelijke effecten benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan werken.

Maatschappelijk effect E. Mensen voelen zich verbonden (zie doe-agenda E)
Dit maatschappelijk effect staat in programma 6, thema 6.2 Samenleven
E1. Mensen vinden het prettig om in hun buurt te wonen (loslaten)
E2. Mensen voelen zich betrokken bij anderen in hun gemeenschap (faciliteren)
E3. Mensen voelen zich niet gediscrimineerd en buitengesloten (faciliteren)
E4. Mensen ervaren minder eenzaamheid (stimuleren)

Maatschappelijk effect F. Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar
Dit maatschappelijk effect staat in programma 6, thema 6.2 Samenleven
F1. Mensen helpen elkaar (faciliteren)
F2. Mensen pakken gezamenlijk sociale en maatschappelijke vraagstukken op (faciliteren)
F3. Mensen ervaren ruimte om ideeën/initiatieven te ontwikkelen (faciliteren)
F4. Mantelzorgers raken niet overbelast (regisseren) Zie thema 1.3 Gezondheid.

Maatschappelijk effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur (zie doe-agenda G)
Dit maatschappelijk effect staat in programma 5, thema 5.1 Sport en cultuur
G1. Mensen zijn tevreden met het aanbod aan sociale, culturele en sportactiviteiten (faciliteren)
G2. Mensen zijn op de hoogte en hebben toegang tot sociale, culturele en sportinfrastructuur (stimuleren)
G3. Mensen zijn tevreden over de ontmoetingsplekken in hun omgeving (stimuleren)
G4. Er is een actief verenigingsleven (loslaten)
G5. Vrijwilligers floreren in de samenleving (faciliteren)

3. Opgave gezondheid: Inwoners ervaren een positieve gezondheid

Inwoners vinden 'Gezondheid' een belangrijk thema. Daarnaast hebben we wettelijke taken op dit terrein en moeten we lokaal invulling geven aan de landelijke gezondheidsnota. Voor de Opgave Gezondheid zijn in de Visie op Samenleven vier maatschappelijke effecten (H t/m K) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Onderstaande maatschappelijke effecten staan in programma 7, thema 7.1 Gezondheid.
Maatschappelijk effect H. Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen (zie doe-agenda HK)
H1. Mensen ervaren laagdrempelige mogelijkheden om hun eigen gezondheid te verbeteren (deels faciliteren, deels stimuleren)
H2. Mensen voelen zich lichamelijk gezond (stimuleren)
H3. Mensen voelen zich mentaal gezond en ervaren zingeving (stimuleren)
H4. Mensen ervaren dat zij in staat zijn tot alledaagse dingen zoals werken, omgaan met tijd en geld en grenzen stellen (stimuleren)

Maatschappelijk effect I. Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden (zie doe-agenda I)
I1. Mensen vormen samen een dementievriendelijke gemeente (stimuleren)
I2. Ouderen hebben betekenisvolle relaties, werk en/of daginvulling (faciliteren)
I3. Mantelzorgers raken niet overbelast (regisseren)

Maatschappelijk effect J. Mensen voelen zich veilig
J1. Jeugdigen komen niet in aanraking met geweld (regisseren)
J2. Mensen zijn weerbaar (faciliteren)
J3. Mensen weten waar ze hulp kunnen vinden als zij zelf of anderen in aanraking komen met onveilige situaties (regisseren)

Maatschappelijk effect K. Mensen leven in een gezonde leefomgeving (zie doe-agenda HK)
K1. Mensen ervaren hun leefomgeving als veilig en toegankelijk (regisseren)
K2. Mensen gaan graag naar buiten (loslaten)
K3. Mensen ervaren een gezonde en schone leefomgeving (regisseren)

4. Opgave goed opgroeien: Jeugdigen (-9 maand tot 23 jaar) groeien gezond en veilig op en hebben gelijke kansen om zich optimaal te ontwikkelen

Maatschappelijk effect L. Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal
Dit maatschappelijk effect staan in programma 4, thema 4.1 Onderwijs.
L1. Jeugdigen krijgen optimaal kans om talenten te ontplooien (faciliteren)
L2. Jeugdigen gaan naar school (regisseren)
L3. Jeugdigen halen een startkwalificatie (regisseren)
L4. Jeugdigen zijn taalvaardig (spreken, lezen, schrijven) (regisseren)
L5. Jeugdigen en ouders ervaren dat de school en zorg samenwerken om hen optimaal te begeleiden (regisseren)

Maatschappelijk effect M. Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders (zie doe-agenda O)
Dit maatschappelijk effect staat in programma 6, thema 6.3 Goed Opgroeien.
M1. Jeugdigen worden zoveel mogelijk door hun ouders verzorgd en begeleid naar volwassenheid (loslaten)
M2. Jeugdigen hebben een goede start doordat hun ouders of zijzelf deelnemen aan preventieve programma's (stimuleren)
M3. Jeugdigen groeien op in een gezinssituatie (zo thuis mogelijk) (regisseren)
M4. Jeugdigen en ouders met opvoed- en opgroeivragen weten de weg en voelen zich ondersteund (regisseren)
M5. Ouders/verzorgers betrekken mensen en organisaties bij hun opvoedvragen (regisseren)

Maatschappelijk effect N. Jeugdigen zijn weerbaar
Dit maatschappelijk effect staat in programma 6, thema 6.3 Goed Opgroeien.
N1. Jeugdigen ontwikkelen sociale vaardigheden (loslaten)
N2. Jeugdigen kennen hun grenzen en staan stevig in hun schoenen (faciliteren) - Zie ook doe-agenda HK Positieve gezondheid (2022).
N3. Jeugdigen hebben de kennis en vaardigheden om goed om te gaan met alcohol, roken, drugs, sociale media, seks en geld (deels regisseren, deels stimuleren) - Zie Preventie en handhavingsplan Alcohol en Middelen 2021-2024

Maatschappelijk effect O. Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien (zie doe-agenda O)
Dit maatschappelijk effect staat in programma 6, thema 6.3 Goed Opgroeien.
O1. Jeugdigen met psychosociale of andere problemen en hun ouders weten de weg en voelen zich ondersteund (regisseren)
O2. Jeugdigen en ouders in kwetsbare situaties worden gezien en ondersteund (regisseren)
O3. Scheidingen verlopen met minimale schade voor jeugdigen (stimuleren)
O4. Jeugdigen ervaren dat scholen en gemeentelijke organisaties die werken met jongeren aandacht hebben voor LHBTI (stimuleren)

Integraal en ontschot werken
We blijven investeren in integraal en ontschot werken. In de doe-agenda's zien we het integraal werken terug (niet meer denken vanuit beleidsterreinen maar vanuit de effecten die we voor inwoners willen bereiken). Dit werkt ook door in onze afspraken met samenwerkingspartners. Bijvoorbeeld met stichting Scala en de bibliotheek werken we aan het anders vormgeven van de subsidie-afspraken. We richten deze steeds meer op effecten (outcome) in plaats van activiteiten (input, output).

Doorontwikkeling Gebiedsteam
De doorontwikkeling van het Gebiedsteam is afgerond. De leiding van het Gebiedsteam draagt zorg voor borging van de resultaten. Het belangrijkste resultaat is dat inwoners weten waarvoor en hoe ze bij het Gebiedsteam terecht kunnen.

Het Gebiedsteam is belangrijk bij de implementatie van de Visie op Samenleven. We willen één (voldoende laagdrempelige) toegang voor inwoners, zoveel mogelijk één aanspreekpunt per inwoner/huishouden, zo eenvoudig en snel mogelijke processen en versterking van het ontschot werken. We vragen inwoners met de meeste 'stapeling' van problemen wat zij echt nodig hebben en bekostigen dat (in plaats van verstrekken waar zij recht op hebben). Hierdoor zijn we goedkoper uit, zijn de oplossingen duurzamer en voelen de mensen waar het om gaat zich meer gehoord. We werken op vindplaatsen zoals scholen en bij de huisarts. We zorgen voor een communicatiestrategie zodat inwoners de weg weten en optimaal geïnformeerd zijn. Er is een sociale kaart waarin zichtbaar is wat er in onze gemeente allemaal is (zonder indicatie) op het terrein van zorg, welzijn, werk, opvoeden, geldzaken en vrije tijd. Daarmee maken we het inwoners en professionals makkelijker om gebruik te maken van algemene (preventieve en lichte) voorzieningen ('voorliggend veld'). Ook stimuleren we het gebruik hiervan door medewerkers te helpen meer gebruik te maken van het voorliggende veld (algemene voorzieningen). Hierdoor zorgen we, daar waar mogelijk, voor passende oplossingen zonder (dure) geïndiceerde zorg in te zetten en dragen we bij aan normaliseren.

Datagedreven werken en Monitor Sociaal Domein

Bij het maken van de doe-agenda's gebruiken we data om gericht en lokaal knelpunten aan te pakken of problemen te voorkomen. Denk aan gerichte acties in een buurt, straat of dorp waar relatief veel zorggebruik, armoede of eenzaamheid is. We monitoren ons beleid via de Monitor Sociaal Domein. Hierin staat per opgave en per doe-agenda informatie die ons helpt om te zien of onze inspanningen de beoogde effecten opleveren, wat er goed gaat en wat aandacht vraagt.

Grip op uitgaven jeugd en Wmo

- We willen problemen vóór zijn door te investeren in preventie en door te zorgen dat inwoners ons weten te vinden als zij hulp nodig hebben.
- We willen de uitgaven op jeugd en Wmo beperken en blijven doen wat nodig is om de meest kwetsbare inwoners goed te ondersteunen.
- We willen dat inwoners zoveel mogelijk gebruik maken van voorzieningen en activiteiten die zonder indicatie beschikbaar zijn (voorliggende voorzieningen).

We investeren we in allerlei vormen van preventie (zie opgaven Meedoen, Gezondheid en Goed Opgroeien) en in sociale verbanden tussen mensen en in samenredzaamheid (stevige sociale basis). In de periode 2019-2022 namen we diverse andere maatregelen om de uitgaven te beperken. Bovengenoemde Monitor Sociaal Domein geeft onder meer inzicht of we daar in slagen. Mocht dit onvoldoende het geval zijn, dan vallen we terug op de reeds geïnventariseerde besparingsmogelijkheden op het terrein van de Wmo en leggen deze (opnieuw) aan de raad voor.

Paragraaf 11 | Wet open overheid (Woo)

Inleiding

Per 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) inwerking getreden. De wet is bedoeld om overheidsorganisaties transparanter te maken en dat moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar en uitwisselbaar is. Het grote verschil tussen de Woo en de Wob betreft de actieve openbaarmaking van documenten behorende tot 11 informatiecategorieën. Dat is een belangrijke aanvulling op de Wob.

De Woo kent enkele doelstellingen waarvan de belangrijkste onderstaand zijn weergegeven:

1. Actieve openbaarmaking. Hieronder valt het actief openbaar maken van informatie uit eigen beweging.
2. Passieve openbaarmaking (Woo-verzoeken). Met de inwerkingtreding van de Woo is de afhandelingstermijn op Woo-verzoeken verkort. Feitelijk betekent dit dat Woo-verzoeken nu binnen 6 weken afgehandeld moeten worden in plaats van 8 weken die er onder de Wob nog voor stonden. Een Woo-verzoek moet daarbij elektronisch kunnen worden ingediend.
3. Bestuursorganen moeten maatregelen treffen om de duurzame toegankelijkheid van digitale documenten te borgen als randvoorwaarde om uitvoering te geven aan openbaarheid.

Wat hebben we gedaan?

In 2023 werden de eerste stappen gezet ten behoeve van de Woo-implementatie. In 2023 zijn de wettelijke kaders van het niveau basis ingericht zoals het instellen van een Woo-coördinator. Daarnaast is er anonimiserings-software aangeschaft die bij het verwerken van Woo-verzoeken nu gebruikt wordt; niet alle informatie is namelijk openbaar, zeker omdat er bijvoorbeeld tevens rekening gehouden dient te worden met de privacy vanuit de AVG.

Wat gaan we doen?

De focus zal komen te liggen op de implementatie van de actieve openbaarmaking vanuit de informatiecategorieën die in 2024 verplicht worden. Dat betreft dus het Woo-ambitieniveau Basis. We willen echter doorgroeien naar het ambitieniveau Medium, om daarmee nog meer stappen te kunnen zetten t.a.v. de optimalisering van de transparantie. In 2024 zal daarom worden gewerkt aan diverse stappen. Dat betreft onder andere:

- Het onderzoeken welke stukken openbaar gemaakt dienen te worden vanuit zowel het niveau Basis als ook het niveau Medium.
- Het publiceren (actief openbaar maken) van stukken die onder de verplichte informatiecategorieën vallen (niveau Basis). En een start maken met het publiceren van overige informatiecategorieën (niveau Medium).
- Onderzoeken van de mogelijkheden die het e-depot biedt. Stukken worden namelijk openbaar zodra ze worden overgebracht naar het e-depot en hoeven dan niet langer of ook nog eens elders gepubliceerd te worden.

Tevens wordt voor inbedding van alle te zetten stappen gezorgd in de drie OWO organisaties. Dat betreft dan niet alleen het uitvoering geven aan de verplichtingen, maar zeker ook het communiceren over de verplichtingen die de Woo met zich mee brengt. Als ook het opleiden van medewerkers om hier binnen hun huidige werkzaamheden opvolging aan te kunnen geven. Want de implementatie van een wet als de Woo betreft een cultuurverandering die moet zorgen voor een verandering van een houding van ‘gesloten mits' naar 'open tenzij’.

Begrotingspositie 2024-2027

Vertrekpunten programmabegroting 2024-2027

Kaderbrief 2024-2027
De vertrekpunten zijn vastgelegd in de kaderbrief 2024-2027. U heeft kennis kunnen nemen van het meerjarenperspectief en de uitkomsten van de Meicirculaire 2023 over de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Daarnaast heeft u ingestemd met de uitgangspunten voor de begroting. De besluiten uit de kaderbrief en de meicirculaire zijn primitief in de programmabegroting verwerkt. Het gaat daarbij om de besluiten over de voorjaarsrapportage 2023, diverse onvermijdelijke budgettaire consequenties en de besluiten nieuw beleid.

Structureel nieuw beleid waarover is besloten bij de Kaderbrief 2024:
- Hogere bijdrage Toerisme Regiomarketing Zuidoost Friesland (TRZF) (€ 20.000)
- Extra capaciteit aanpak ondermijning (€ 90.000)
- Uitvoeren beleid inwonersparticipatie (€ 135.000 in 2024 en € 85.000 vanaf 2025)
- DoarpsSintrum Donkerbroek (€ 35.000 kapitaallasten)

Incidenteel nieuw beleid waarover is besloten bij de Kaderbrief 2024:
- Toezicht en handhaving sociaal domein (2024-2026 € 80.000 per jaar)
- Heronderzoeken participatiewet (2024 en 2025 € 70.000 per jaar)
- Uitvoeringsplan Direct duidelijk (2024 € 35.000 en 2025 € 20.000)
- Opgroeien in een kansrijke omgeving (OKO) (€ 1.394.000)
- OWO: digitalisering archief (2024 € 83.000 en 2025 € 37.000)

Opzet programmabegroting
In de raadsvergadering van 27 juni 2023 is besloten om vanaf de begroting 2024 een nieuwe indeling te hanteren. De indeling is gebaseerd op de standaard BBV-indeling en is in deze begroting verwekt. Er zijn nu in totaal negen programma's. Er zijn in deze begroting twee paragrafen toegevoegd. Als eerste paragraaf 9 Strategische projecten en ontwikkelingen. Deze onderwerpen stonden in de vorige begroting in programma 4 en zijn nu verplaatst naar een paragraaf. Daarnaast is paragraaf 10 Visie op Samenleven toegevoegd waarin de te bereiken maatschappelijke effecten overkoepelend zijn beschreven.

Uitgangspunten op basis van bestaand beleid

De laatst verschenen circulaire van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds is de Meicirculaire 2023. De definitieve uitkomsten van de Septembercirculaire 2023 delen wij u mee voorafgaand aan de behandeling van de begroting. De onderdelen van het financieel perspectief uit de kaderbrief 2024-2027 zijn primitief in deze begroting verwerkt.

We hebben bij de primitieve ramingen rekening gehouden met de hierna genoemde uitgangspunten:
- De Meicirculaire 2023 is de basis.
- De ramingen voor de jaarschijf 2024 zijn gebaseerd op de ramingen zoals die zijn opgenomen in de meerjarenbegroting 2023-2026.
- Autonome ontwikkelingen zijn in de ramingen verwerkt.
- De ramingen voor bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen zijn gebaseerd op (concept)begrotingen 2024-2027 van deze regelingen voor zover deze bekend waren.
- Het uitgangspunt bij wettelijke taken is dat we ons hierbij beperken tot de middelen die het Rijk hiervoor (extra) beschikbaar stelt. Bijvoorbeeld binnen het Gemeentefonds of specifieke uitkeringen. Regelingen met een open einde karakter vormen hierbij een risico.
- De budgetten van het sociaal domein zijn geïndexeerd op basis van 80% lonen en 20% prijzen.

Daarnaast hebben we (in de primitieve ramingen) rekening gehouden met de volgende uitgangspunten die u bij de Kaderbrief 2024-2027 heeft vastgesteld:
- Lonen + 5% (incl. pensioenpremie)
- Prijzen + 3,1%
- OZB + 3,1%

- Forensenbelasting + 3,1%
- Leges + 3,1%
- Afvalstoffenheffing 100% kostendekking
- Rioolrechten 100% kostendekking
- Toeristenbelasting € 1,65 en € 1,20 per persoon per nacht

Bovenstaande begrotingsuitgangspunten zijn gebaseerd op bestaand beleid. Waar nodig is hieronder een toelichting gegeven op deze uitgangspunten.

Lonen en prijzen
De loon- en prijsontwikkeling is gebaseerd op gepubliceerde cijfers uit het Centraal Economisch Plan (CEP). De loonindex is gebaseerd op de gewogen cao-loon bedrijven en overheidindex. De prijsindex is gebaseerd op de nationale prijsindex. De budgetten ramen wij reëel in relatie tot de doelstelling en/of het beoogd effect. Automatische prijscompensatie voor uitbestede werkzaamheden en leveranties passen wij niet toe. De subsidies en bijdragen worden wel verhoogd. Voor het eerstvolgende begrotingsjaar (2024) gaan wij uit van lopende prijzen en daarna (2025 tot en met 2027) van constante prijzen.

Onroerendezaakbelasting (OZB)
Jaarlijks wordt de opbrengst OZB geïndexeerd. Bij een algehele waardedaling of waardestijging van de onroerende zaken, verhogen of verlagen wij het tarief van OZB, om de begrote opbrengst te realiseren.

Forensenbelasting
Bij de behandeling van de Programmabegroting 2020-2023 heeft u besloten om de opbrengsten van de forensenbelasting te verhogen met € 15.000 in 2020 tot € 60.000 in 2023. Voor 2024 is de opbrengst geïndexeerd.

Rioolrechten
Elke vijf jaar stelt de gemeenteraad het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vast. In het bijbehorende kostendekkingsplan staat hoe de heffing zich ontwikkelt in deze periode. Aan het einde van elk jaar stelt de gemeenteraad de tarieven van de heffing voor het volgende jaar definitief vast. Dit gebeurt op basis van kostendekking. Het tarief dekt daarmee alle kosten die met watertaken gepaard gaan.

Afvalstoffenheffing
Het uitgangpunt is hier ook 100% kostendekkendheid. In de praktijk is deze kostendekkendheid er vanuit de vastgestelde tarieven (nog) niet. Jaarlijkse tekorten worden nu gedekt vanuit de reserve lastenverlichting. De gemeenteraad heeft in het verleden besloten dat we toe moeten groeien naar een kostendekkendheid van 100%. Dit betekent dat tarieven die op afvalinzameling betrekking hebben, stapsgewijs worden verhoogd tot een volledige kostendekkendheid vanaf 2025.

Toeristenbelasting
In de raadsvergadering van 30 maart 2021 is besloten om een tariefdifferentiatie toe te passen op de toeristenbelasting. Dit betekent dat er een tarief is voor overnachtingen in kampeermiddelen op kampeerterreinen en in kampeerboerderijen en een tarief voor andere verblijfsaccommodaties. De tarieven voor de periode 2024-2026 zijn € 1,65 en €1,20 persoon per nacht. Hiermee sluiten we aan bij het advies van het Recreatieschap Drenthe. In de raadsvergadering van 27 juni 2023 heeft de raad bij amendement besloten om leeftijd van vrijstelling toeristenbelasting kinderen te verhogen van vier jaar naar 12 jaar. Dit zorgt voor een lagere bate van € 40.000 structureel.

Begrotingsresultaat

In het begrotingsresultaat geven we inzage in het resultaat van het meerjarenperspectief op basis van bestaand beleid en structurele lasten nieuw beleid voor zowel het komende jaar als de prognosejaren daarna. Het laatst bekende financiële perspectief komt uit de brief over de Meicirculaire 2023. Het resultaat in deze begroting (voor nieuw beleid) is lager dan dat perspectief. Dat heeft de volgende oorzaken;

- Er zijn hogere lasten jeugdhulp, dit zorgt voor een nadeel.
- De kapitaallasten van het accommodatiebeleid waren per abuis dubbel meegenomen in de kaderbrief 2024. Dat is in deze begroting gecorrigeerd en zorgt daarom voor een voordeel.

- We hadden niet de volledige loon- en prijscompensatie vanuit de meicirculaire nodig, dit zorgt voor een voordeel.
- Daarnaast ramen we vanaf 2024 in owo-verband de salarissen op het maximum van de schaal. Dit zorgt voor een taakstelling in 2024 die in vier jaar vervalt.
- Over de periode 2023-2027 is een financieringsbehoefte (voornamelijk herfinanciering) van € 20 miljoen. De rentelasten zijn gestegen waardoor dit zorgt voor een nadeel in de begroting.
- Er is een voordeel omdat we meer salarislasten konden toerekenen aan kostendekkende activiteiten zoals riolering en grondexploitatie. De hogere toerekening is een gevolg van de cao-ontwikkelingen.
- Het nadeel door hogere lasten bij de FUMO die betrekking hebben op de nieuwe omgevingswet is primitief verwerkt.

Het begrotingsresultaat voor de jaren 2024 tot en met 2027 is opgenomen in onderstaande tabel. Het begrotingsperspectief is gecorrigeerd met het saldo van incidentele baten en lasten om zo het structurele begrotingsperspectief aan te geven. In bijlage C staat een overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten.

De uitkomsten van de Septembercirculaire 2023 zijn nog niet verwerkt in deze programmabegroting. Voor de begrotingsbehandeling informeren wij u hierover.

x € 1.000

Begrotingsperspectief	Begroting 2024	MJB 2025	MJB 2026	MJB 2027
Begrotingsresultaat				
Saldo baten en lasten	-68	982	-2.815	-1.911
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	568	862	862	264
Begrotingssaldo na bestemming	**500**	**1.844**	**-1.953**	**-1.648**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	1.442	1.091	649	-
Totaal structureel begrotingsperspectief (voor nieuw beleid)	**1.942**	**2.935**	**-1.304**	**-1.648**
Nieuw beleid structureel	-784	-715	-15	-15
Totaal structureel begrotingsperspectief (na nieuw beleid)	**1.158**	**2.220**	**-1.319**	**-1.663**
Nieuw beleid incidenteel	-10	-68	-68	-
Totaal begrotingsperspectief (na nieuw beleid)	**-294**	**1.061**	**-2.036**	**-1.663**

In bovenstaande tabel staat het begrotingsperspectief voor de komende jaren:

- Begrotingssaldo na bestemming: dit is het totale begrotingssaldo.
- Totaal structureel begrotingsperspectief (voor nieuw beleid): dit is het structurele begrotingsperspectief, de incidentele baten en lasten zitten hier niet bij in.
- Totaal structureel begrotingsperspectief (na nieuw beleid): dit is het structurele begrotingsperspectief als positief wordt besloten over het structurele nieuw beleid.
- Totaal begrotingsperspectief (na nieuw beleid): dit is het totale begrotingsperspectief als positief wordt besloten over het nieuw beleid. Dit is inclusief incidentele baten en lasten.

Nieuw Beleid

Tabel nieuw beleid

x € 1.000

Nr.	Programma	Onderwerp	Inc / struct	2024	2025	2026	2027
1.	1	**Uitbreiding fte burgerzaken**	S	-69			
2.	2	**Kwaliteit wegen**	S	-700	-700		
3.	6	**Onderhoudsbudget dorpshuizen**	S	-15	-15	-15	-15
4.	6	**Buurthuiskamer Haerenkwartier**	I	-10	-68	-68	
		Totaal voorstel nieuw beleid		**-794**	**-783**	**-83**	**-15**
		Waarvan incidenteel		-10	-68	-68	-
		Waarvan structureel		-784	-715	-15	-15

Toelichting nieuw beleid

We doen u een aantal voorstellen voor nieuw beleid. De bedragen/voorstellen komen ook in de programma's terug onder de kopjes 'wat mag het kosten'.

1. Uitbreiding fte burgerzaken

De komende jaren is er een toename van afgifte van reisdocumenten en rijbewijzen. Het gaat hier om verlengingen na de termijn van tien jaar. Dit zorgt voor extra werkzaamheden bij burgerzaken. We komen bij de Kaderbrief 2025 bij u terug met een voorstel hierover. Vooruitlopend daarop stellen we voor € 69.000 beschikbaar te stellen voor 2024. In de primitieve begroting is de hogere legesopbrengst al wel verwerkt (2024 € 20.000 oplopend naar € 45.000 in 2027).

2. Kwaliteit wegen

Alle gemeentelijke verhardingen zijn in maart en april dit jaar geïnspecteerd door een onafhankelijk weginspectie bedrijf. Alle wegen waar op basis van de resultaten van de inspectie maatregelen noodzakelijk in 2024 en 2025 zijn, zijn ambtelijk beoordeeld. Bij deze beoordeling zijn de definitief te nemen maatregelen bepaald. Hierbij is onder andere rekening gehouden met de fundering, grondgesteldheid en andere wegspecifieke eigenschappen. Op deze wijze ontstaat maatwerk per weg.

Het uitvoeren van groot onderhoud aan wegen geeft de mogelijkheid om eventuele kleine verbeterpunten (binnen het budget) wat betreft de inrichting van de weg aan te brengen. Werk met werk maken. Om tot deze verbeterpunten te komen nemen we contact op met de weggebruikers. Hiervoor benaderen we, afhankelijk van de weg, o.a. Plaatselijke Belangen, Dorpsbelangen, bewonerscommissies, ABO en bewoners. Door het betrekken van belanghebbenden ontstaat er begrip voor de bijkomende hinder(beleving).

Om het groot onderhoud aan de verhardingen te kunnen uitvoeren is voor de eerste twee planjaren (2024 en 2025) € 3.700.000 nodig. Het huidige totale budget van € 2.300.000 voor de eerste twee planjaren is niet toereikend. Om al het benodigde onderhoud uit te kunnen voeren is een totale extra investering van € 1.400.000 nodig. Dit is voor planjaar 2024 en 2025 een investering van € 700.000 per jaar. Door in 2024 en 2025 eenmalig een investering te doen in de wegen kunnen de structurele lasten op het huidige niveau worden gehouden. Het areaal verharding is cyclisch doorgerekend voor een periode van twintig jaar. We stellen daarom voor voor 2024 en 2025 € 700.000 per jaar beschikbaar te stellen om zo de kwaliteit van de wegen, fiets- en voetpaden te verbeteren.

3. Onderhoudsbudget dorpshuizen

Sinds 2010 bedraagt het dorpshuizenbudget € 30.000. Per 2023 is dit aangepast naar € 35.000. Omdat mede door de oorlog in Oekraïne een enorme stijging van bouwmaterialen en loonkosten is ontstaan heeft de Stichting Overkoepeling Dorpshuizen Ooststellingwerf het verzoek gedaan het dorpshuizenbudget per 2024 te verhogen naar € 50.000. Het dorpshuizenbudget is bestemd als cofinanciering voor (vervangende) nieuwbouw, uitbreiding, renovatie en groot onderhoud. We stellen voor het budget met € 15.000 structureel te verhogen.

4. Buurthuiskamer Haerenkwartier
Een belangrijk doel van de wijkvernieuwing Haerenkwartier is het verbeteren van de sociale cohesie en het activeren van bewoners. Het creëren van een sociale basis draagt bij aan welbevinden en gezondheid. Een belangrijk middel om dit te organiseren is het faciliteren van ontmoeting en een plek waar inwoners trots op zijn en waar nieuw initiatief kan ontstaan. De Buurthuiskamer in het Haerenkwartier is hierin een belangrijke schakel. Om dit te faciliteren is sinds oktober 2021 het beheer in handen van het Leger des Heils. De inzet van een professionele beheerder (20uur per week) heeft ervoor gezorgd dat de locatie de centrale plek in de wijk is geworden. Jong en oud bezoeken de locatie en oude en nieuwe bewoners ontmoeten elkaar. Steeds meer bewoners weten de weg te vinden en er is een mooi programma ontstaan waar al vele vrijwilligers aan bijdragen.

Tot oktober 2024 zijn er vanuit Aandachtsgebieden Stellingwerven provinciale middelen beschikbaar om de Buurthuiskamer uit te voeren. Hierna stopt het programma Aandachtsgebieden en daarmee ook de bijdrage van de provincie. We willen de ingeslagen weg voortzetten en de wijk niet loslaten. Mede op verzoek van de bewonersvertegenwoordiging van het Haerenkwartier willen we de uitvoering van de Buurthuiskamer en de inzet van het Leger des Heils voortzetten tot in ieder geval 2026 (einde huurperiode Actium). We stellen voor hiervoor in totaal € 145.000 beschikbaar te stellen. Daarnaast willen we de mogelijkheden verkennen om een verbouwing te realiseren voor verdere optimalisatie van de Buurthuiskamer. We komen hier bij de Kaderbrief 2025 bij u op terug.

Overige onderdelen die (mogelijk) op termijn financiële consequenties hebben

- Initiatievenloket: Het is voor inwoners moeilijk om initiatieven te ontplooien en vrijwilligers overwegen af te haken door complexiteit van regelgeving en aanvraagprocedures, gebrek aan overzicht waar je als initiatief allemaal aan moet voldoen, welke (subsidie)mogelijkheden er zijn en wie je moet hebben binnen de gemeentelijke organisatie. Er is vraag naar een aanspreekpunt en een proactieve houding van de gemeente om het gehele proces met hen te overzien en gezamenlijk tot een goed einde te brengen. Ook in het collegeakkoord staan twee onderdelen die gaan over het beter faciliteren van maatschappelijke initiatieven door de gemeentelijke organisatie. Wij hebben bij de Kaderbrief 2024 aangegeven dat we hierover later met een voorstel bij u terugkomen. We nemen de tijd om te kijken of het initiatievenloket binnen het reguliere takenpakket kan worden opgenomen. We starten al wel met het initiatievenloket in het eerste kwartaal van 2024.
- Turfroute: er is nog geen nieuwe overeenkomst met de provincie.
- Gymzalen: er is een hogere dotatie nodig aan de voorziening gymzalen. Hiervoor wordt een raadsvoorstel gemaakt.
- We zijn bezig met een inventarisatie en doorrekening van alle vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte waarbij ook duurzaamheidsaspecten worden meegenomen. Als er financiële gevolgen zijn wordt dit aan u voorgelegd.
- Er volgt een separaat voorstel over het onderhoudsplan en de lift van de Bosbergtoren.

Status samenwerkingsagenda

In onderstaande tabel staan de onderwerpen vanuit de Samenwerkingsagenda. Er is per onderwerp aangegeven wat de status is op dit moment.

A- onderwerpen	Soort document	Jaar	Kwartaal	Toelichting december 2022. Ingekomen stuk 1236	Status bij begroting 2024 (september 2023)
1.2 Sociaal domein: Preventie en bestrijding van armoede en schulden	Startnotitie	2023	3	Met een onderdeel hiervan (energiearmoede) zijn we al heel nadrukkelijk bezig omdat dat op dit moment urgent is.	Pakket door de raad samengesteld en bepaald.
4.1 Duurzaamheid: Energietransitie	Startnotitie	2023	4	We komen met een startnotitie. In de tussentijd gaan wij verder met de lopende uitvoering van het Programma Duurzaamheid en informeren wij u tijdens de themabijeenkomst van de gemeenteraad op 13 december over de voortgang.	We komen met een startnotitie. In de tussentijd gaan wij verder met de lopende uitvoering van het Programma Duurzaamheid
5.2 Duurzaamheid: Stikstof	Startnotitie	2023	1	We komen in de startnotitie voornamelijk met de huidige stand van zaken, de rol van de gemeente in dit dossier en een mogelijke planning van de landelijke acties.	Startnotitie is opgesteld, wordt besproken in de raadsvergadering oktober 2023
6.1 Financiën en lokale lasten: Planning & control	Startnotitie	2023	2	We komen met een startnotitie	De startnotitie is opgesteld en besproken in de raad. Naar aanleiding daarvan is de verordening op de auditcommissie aangepast.

B- onderwerpen	Soort document	Jaar	Kwartaal	Toelichting december 2022. Ingekomen stuk 1236	Status
1.1 Sociaal domein: Preventie verslaving	Raadsvoorstel (gecombineerd met 1.4)	2023	2	Op 17 januari 2023 is er een themabijeenkomst over dit onderwerp	Besluit OKO genomen.
1.3 Sociaal domein: Aanpak laaggeletterdheid	Raadsvoorstel	2023	4		Diverse acties ondernomen (bv aanjager laaggeletterdheid), nog niet verwerkt in beleid door vertrek beleidsmedewerker
1.4 Sociaal domein: Preventie jeugdproblematiek	Raadsvoorstel (gecombineerd met 1.1)	2023	2	Op 17 januari 2023 is er een themabijeenkomst over dit onderwerp	Besluit OKO genomen.
2. Wonen en ruimtelijke ordening	Halfjaarlijks een themabijeenkomst	xxx	xxx	Doorlopend. Ieder half jaar wordt hierover een themabijeenkomst georganiseerd.	(besloten) bijpraatsessies
3. Accommodatiebeleid	Discussiestuk	2023	1	In december 2022 is hier een themabijeenkomst over.	Proces loopt, startnotitie komt in het najaar van 2023
4.2 Duurzaamheid: klimaatadaptatie	Direct antwoord	xxx	xxx	Waar het van toepassing is geven we in het voorstel aan, aan welk doel van de global goals het bijdraagt (in het kopje argumenten).	Waar het van toepassing is geven we in het voorstel aan, aan welk doel van de global goals het bijdraagt (in het kopje argumenten).
4.3 Duurzaamheid: circulaire economie	Raadsvoorstel	2023	2		De Circulaire Uitvoeringsstrategie is op 9 mei in raadscommissie besproken. Definitieve versie op 31 oktober 2023 op agenda raadsvergadering ter besluitvorming.

5.1 Openbare ruimte: biodiversiteit	P&C cyclus	xxx	xxx	We hebben een meerjarig biodiversiteitsplan met een uitvoeringsplan waarin dit is opgenomen. We informeren over de stand van zaken via de P&C cyclus.	We hebben een meerjarig biodiversiteitsplan met een uitvoeringsplan waarin dit is opgenomen. We informeren over de stand van zaken via de P&C cyclus
6.2 Financiën en lokale lasten: kwijtschelding	Direct antwoord / Raadsvoorstel	2023	4	Dit wordt in de werkgroep over de 1,25 miljoen besproken. Waar nodig komen we in december 2023 bij u met een voorstel.	Is besproken in de werkgroep 1,25 miljoen. En daarmee afgerond.
7.1 Economie en recreatie & toerisme: bedrijventerreinen	P&C cyclus	xxx	xxx	Dit is continu onder de aandacht bij ons. We houden u op de hoogte via de P&C cyclus.	Dit is continu onder de aandacht bij ons. We houden u op de hoogte via de P&C cyclus.
7.2 Economie en recreatie & toerisme: dienstverlening aan ondernemers	Themabijeenkomst	2024	1	We organiseren een themabijeenkomst over wat we allemaal in dit kader doen en waar mogelijkheden zijn.	We organiseren een themabijeenkomst over wat we allemaal in dit kader doen en waar mogelijkheden zijn. Dit is nog in voorbereiding.
7.4 Economie en recreatie & toerisme: versterken regionale netwerken	Themabijeenkomst / P&C cyclus	2023	3	We organiseren een themabijeenkomst over dit onderwerp. Inhoudelijk wordt het opgenomen in de P&C cyclus.	We organiseren een themabijeenkomst, dit is nog in voorbereiding. Inhoudelijk wordt het opgenomen in de P&C cyclus.
8.1 Mobiliteit en bereikbaarheid algemeen	Direct antwoord	xxx	xxx	We zijn actief betrokken bij de aanbesteding van het openbaar vervoer. Op 6 dec 2022 start de inspraakprocedure programma van eisen busconcessie 2024-2034.	We zijn actief betrokken bij de aanbesteding van het openbaar vervoer. Op 6 dec 2022 start de inspraakprocedure programma van eisen busconcessie 2024-2034.
9.1 Openbare orde en veiligheid: digitale veiligheid en aanpak ondermijning	Direct antwoord / Raadsvoorstel	2023	2	Er komt een notitie over ondermijning. Aandacht voor de capaciteit van de politie is structureel ingebed in de driehoek. Digitale veiligheid: Begin 2023 worden hier in Basis Team verband afspraken over gemaakt voor 2023 en verder.	Het IVB 2024-2027 komt 26 september bij de raad. Daar uitvolgend komt het uitvoeringsprogramma integraal veiligheidsbeleid 2023-2024 in het college in oktober. In dit uitvoeringsprogramma komt een uitwerking van de aanpak ondermijning
9.3 Openbare orde en veiligheid: verkeersveiligheid	P&C cyclus	xxx	xxx	Er zijn al middelen hiervoor beschikbaar gesteld door de raad. Dit loopt de komende jaren door en betreffen maatregelen binnen 30 en 60 km gebieden.	Er zijn al middelen hiervoor beschikbaar gesteld door de raad. Dit loopt de komende jaren door en betreffen maatregelen binnen 30 en 60 km gebieden.
10.1 Bestuur: participatie	Notitie	2023	1	In december 2022 is hier een themabijeenkomst over.	Gerealiseerd. Beleid vastgesteld.

C - onderwerpen	Soort document	Jaar	Kwartaal	Toelichting december 2022. Ingekomen stuk 1236	Status
1.5 Sociaal domein: Zicht op huidige inspanningen en bereik cultuur	Themabijeenkomst	2022	4	Op 22 november 2022 is hierover een themabijeenkomst geweest en daarmee is dit onderwerp afgerond.	Op 22 november 2022 is hierover een themabijeenkomst geweest en daarmee is dit onderwerp afgerond.
7.3 Economie en recreatie & toerisme: Biosintrum	P&C cyclus	xxx	xxx	Dit is een continu proces	Dit is een continu proces
7.5 Economie en recreatie & toerisme: recreatieve promotie	Raadsvoorstel	2023	1	Dit wordt meegenomen in het raadsvoorstel over de evaluatie.	Dit wordt meegenomen in het raadsvoorstel over de evaluatie, raadsvergadering november '23
8.2 Mobiliteit en bereikbaarheid: aspect van recreatieve routes en toegankelijkheid	P&C cyclus	xxx	xxx	Dit onderwerp is ook onderdeel van het collegeakkoord en wordt daarom verwerkt in de P&C documenten	Dit onderwerp is ook onderdeel van het collegeakkoord en wordt daarom verwerkt in de P&C documenten

9.2 Openbare orde en veiligheid: vergunningverlening evenementen	Direct antwoord	xxx	xxx	Er is een thema avond geweest (september 2022) over evenementen. We werken al met een evenementenkalender. Dit onderwerp is daarmee afgerond.	Er is een thema avond geweest (september 2022) over evenementen. We werken al met een evenementenkalender. Dit onderwerp is daarmee afgerond.
10.2 Bestuur: OWO-samenwerking	Direct antwoord	xxx	xxx	Hier is een klankbordgroep voor in het leven geroepen waarbij voorstellen worden gedaan om zichtbaarheid te vergroten en efficiëntie te verbeteren. 1 van de voorstellen is het afschaffen van het driehoofdige briefpapier.	Hier is een klankbordgroep voor in het leven geroepen waarbij voorstellen worden gedaan om zichtbaarheid te vergroten en efficiëntie te verbeteren. 1 van de voorstellen is het afschaffen van het driehoofdige briefpapier.

Toelichting

- In de kolommen 'jaar' en 'kwartaal' staat de oorspronkelijke planning

- Als in de kolommen 'Jaar' en 'Kwartaal' kruisjes staan betekent het dat dit onderwerp niet wordt opgenomen in de bestuurlijke planning. De onderwerpen waarbij wel een jaartal en kwartaal zijn aangegeven worden wel opgenomen in de bestuurlijke planning.

- Direct antwoord: in de kolom 'toelichting' staat het antwoord

- P&C cyclus: het onderwerp wordt meegenomen in de reguliere P&C cyclus

Financieel meerjarenperspectief

Budgetten per programma

In bijgaand overzicht treft u de budgetten per begrotingsprogramma aan op basis van bestaand beleid. Het nieuw beleid dat we u voorstellen is nog niet financieel in de begroting verwerkt. Deze wordt na besluitvorming als begrotingswijziging in de begroting verwerkt. Elk programma is onderverdeeld naar lasten en baten. Per jaarschijf kunt u het resultaat voor en na bestemming aflezen. In de bijlage ‘Overzicht reserves en voorzieningen 2022-2027' vindt u een gespecificeerd meerjarenoverzicht per reserve en per voorziening. Het totaaloverzicht Programmabegroting 2024-2027 geeft, in het kader van de dualisering, het autorisatieniveau van de raad aan. Dit gebeurt namelijk op programmaniveau. Binnen deze budgetten is het college geautoriseerd de begroting uit te voeren. Dit is dus ook het niveau waarop u wordt geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering van het nieuwe beleid. De documenten voor de planning- en controlcyclus worden op dit niveau afgestemd.

Noodzakelijke mutaties op programmaniveau in de loop van het begrotingsjaar leggen wij door middel van een begrotingswijzing aan u voor.

x € 1.000

Programmabegroting	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJB 2025	MJB 2026	MJB 2027
Resultaat voor bestemming						
Lasten programma's						
0 Bestuur en ondersteuning	-3.555	-3.119	-3.675	-3.531	-3.547	-3.532
1 Veiligheid	-2.402	-2.431	-2.449	-2.469	-2.469	-2.469
2 Verkeer en vervoer	-2.819	-6.228	-3.239	-3.261	-3.261	-3.247
3 Economie	-2.382	-1.703	-790	-509	-509	-509
4 Onderwijs	-3.016	-3.543	-3.313	-3.306	-3.313	-3.330
5 Sport, cultuur en recreatie	-5.836	-6.573	-6.678	-6.793	-6.941	-7.031
6 Sociaal Domein	-39.817	-40.796	-38.501	-38.275	-38.146	-37.703
7 Volksgezondheid en milieu	-8.751	-9.114	-8.808	-9.060	-8.991	-8.098
8 Bouwen, wonen en gronden	-3.077	-5.385	-3.029	-3.027	-3.027	-3.006
Totaal Lasten	**-71.654**	**-78.894**	**-70.482**	**-70.230**	**-70.203**	**-68.925**
Baten programma's						
0 Bestuur en ondersteuning	929	585	654	680	753	743
1 Veiligheid	3	-	-	-	-	-
2 Verkeer en vervoer	58	398	58	58	58	58
3 Economie	3.191	2.623	731	450	450	450
4 Onderwijs	522	811	664	664	664	664
5 Sport, cultuur en recreatie	389	566	510	510	510	510
6 Sociaal Domein	12.171	12.236	9.579	9.845	9.958	9.994
7 Volksgezondheid en milieu	7.449	6.506	6.849	6.890	6.830	6.699
8 Bouwen, wonen en gronden	1.138	1.163	783	781	779	777
Totaal Baten	**25.851**	**24.888**	**19.827**	**19.879**	**20.002**	**19.894**
Totaal programma's	**-45.803**	**-54.006**	**-50.655**	**-50.351**	**-50.201**	**-49.030**
Lasten algemene dekkingsmiddelen						
Algemene uitkering	-	-	-	-	-	-
Deelnemingen	-0	-1	-0	-0	-0	-0
Lokale heffingen	-83	-51	-51	-51	-51	-51
Saldo financieringsfunctie	-29	53	-370	-610	-522	-499
Onvoorzien	-	-1	-1	-1	-1	-1
Overige algemene dekkingsmiddelen	-6	-313	9	554	895	754
Totaal lasten algemene dekkingsmiddelen	**-119**	**-312**	**-412**	**-108**	**321**	**204**
Baten algemene dekkingsmiddelen						
Algemene uitkering	57.637	56.885	59.684	59.737	55.134	54.622
Deelnemingen	161	51	61	61	61	61
Lokale heffingen	3.139	2.891	3.268	3.268	3.268	3.268
Saldo financieringsfunctie	64	13	8	6	6	6
Onvoorzien	-					
Overige algemene dekkingsmiddelen	73	9	9	9	9	9

Totaal baten algemene dekkingsmiddelen	61.074	59.849	63.030	63.081	58.478	57.966
Totaal algemene dekkingsmiddelen	60.955	59.537	62.618	62.973	58.799	58.169
Totaal lasten overhead	-11.945	-16.633	-15.472	-15.084	-14.325	-13.963
Totaal baten overhead	2.589	3.182	3.440	3.444	2.912	2.912
Totaal overhead	-9.357	-13.451	-12.032	-11.640	-11.413	-11.051
Totaal lasten vennootschapsbelasting	2	-	-	-	-	-
Totaal baten vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-
Totaal vennootschapsbelasting	2	-	-	-	-	-
Resultaat voor bestemming	5.797	-7.920	-69	982	-2.815	-1.912
Mutatie reserves						
Toevoegingen	-2.705	-1.614	-	-	-	-
Onttrekkingen	2.037	9.172	569	862	862	264
Mutatie reserves	-669	7.558	569	862	862	264
Resultaat na bestemming	5.129	-362	500	1.844	-1.953	-1.648

Financiële positie

Voor het beoordelen van de financiële positie is het van belang inzicht te hebben in het gemeentelijke financiële beleid, de mogelijke (financiële) risico's en het (eigen) vermogen van de gemeente. De punten, voor het beoordelen van de financiële positie, zijn nader toegelicht in de volgende zes onderdelen:

1. De budgettaire positie in 2024 tot en met 2027
2. Het weerstandsvermogen
3. De beheersplannen
4. De grondexploitatie
5. De belastingcapaciteit
6. De reserves en voorzieningen
7. Investeringen

Samenvatting

1. Het begrotingsperspectief in 2024 en 2025 is positief. Vanaf 2026 wordt het perspectief negatief.
2. De benodigde weerstandscapaciteit bedraagt € 2,733 miljoen. Het beschikbare weerstandsvermogen (algemene reserve en bestemmingsreserves) is voldoende om risico's af te dekken. Het Rijk schrijft een vijftal financiële kengetallen voor, die verplicht zijn opgenomen in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en Risicobeheersing'. Op basis van deze kengetallen kunnen we concluderen dat de financiële positie van onze gemeente goed is te noemen.

3. Het niveau van het onderhoud kapitaalgoederen is gebaseerd op actuele onderhoudsplannen en is afgestemd op het gewenste onderhoudsniveau.
4. In de Algemene reserve grondexploitatie is een bedrag opgenomen voor mogelijke risico's. Om nu en in de toekomst verzekerd te zijn van een gezonde basis voor grondexploitatie, is het op peil houden van deze reserve van belang.
5. Belastingdruk: Belastingen verhogen we daar waar nodig trendmatig. Bij de bestemmingsheffingen, zoals de afvalstoffenheffing en rioolheffing is het uitgangspunt volledige kostendekking. De opbrengsten leges zijn niet hoger dan de kosten. De inwoner betaalt gemiddeld niet meer dan de kostprijs voor het afnemen van deze gemeentelijke producten en diensten. De onroerendezaakbelastingen, forensenbelasting en de toeristenbelasting zijn algemene belastingen. Ze hebben het karakter van een algemeen dekkingsmiddel en vloeien als zodanig in de algemene middelen van de gemeente.
6. Onze reservepositie is op dit moment toereikend voor het realiseren van de doelen waarvoor de reserves zijn gevormd. Voor diverse risico's hebben we voorzieningen gevormd.
7. We hebben een overzicht opgenomen van lopende investeringen en geplande investeringen voor het jaar 2024. Hierover is al besluitvorming geweest.

Voor u is het van belang vast te stellen in hoeverre meerjarig voldoende middelen beschikbaar zijn voor het uitvoeren van de taken waarvoor de gemeente zich moet inzetten en voor het continueren van de bedrijfsvoering. Daarbij is het van belang inzicht te hebben in het vermogen van de gemeente en inzicht in de mogelijke risico's die kunnen worden gelopen. Dit houdt in dat:

- In de begroting alle lasten en baten zijn geraamd op basis van het bestaand beleid.
- De mogelijke risico's zijn aangegeven.
- De meerjarenbegroting een reëel beeld geeft van de financiële positie op middellange termijn.

1. Budgettaire positie in 2024-2027

In de begroting geven we per programma aan wat de kaders zijn voor het bestaande beleid. De baten en lasten ramen we op basis van de begroting van het voorgaande jaar inclusief de inmiddels vastgestelde begrotingswijzigingen. Hierbij houden wij rekening met de door de raad vastgestelde uitgangspunten. Daarnaast wijken we, als blijkt dat externe factoren hiervoor aanleiding geven, in voorkomende gevallen af van het door de raad vastgestelde percentage voor prijsstijgingen en dergelijke. We indexeren we niet automatisch alle budgetten.

Het begrotingsperspectief 2024-2027 is voor de jaren 2024 en 2025 positief. Vanaf 2026 wordt het begrotingsperspectief negatief. De VNG heeft een begrotingadvies gegeven dat bestaat uit twee onderdelen:

- Presenteer voor 2024 en 2025 een sluitende begroting
- Breng de lasten in de meerjarenramingen voor 2026 en 2027 in beeld in de vorm van een realistische begroting. Naar verwachting zullen deze jaren een tekort aangeven.

Het is uitzonderlijk dat de VNG het advies geeft om bewust tekorten te laten zien, maar de ingreep van het kabinet in het gemeentefonds vanaf 2026 levert een uitzonderlijke financiële situatie op. Door de gevolgen van de keuzes van het kabinet te laten zien, geven we een helder signaal af aan het inmiddels demissionaire kabinet en Tweede kamer, namelijk dat de gemeentelijke financiën op dit moment onvoldoende zijn voor het uitvoeren van het huidige takenpakket.

Door de gevolgen van de keuzes van het kabinet te laten zien, geven we een helder signaal af aan het inmiddels demissionaire kabinet en Tweede kamer, namelijk dat de gemeentelijke financiën op dit moment onvoldoende zijn voor het uitvoeren van het huidige takenpakket en de ambities van het Rijk.

Tegelijkertijd weten we ook dat door de val van het kabinet het nog een hele tijd duurt voordat er vanuit het Rijk duidelijkheid is over de omvang van het gemeentefonds voor de jaren 2026 en verder. Ook zijn er signalen dat het rijk fors moet bezuinigen. Tegelijkertijd vinden in het jaar 2026 weer gemeenteraadsverkiezingen plaats. Dit maakt dat wij volgend jaar, bij de Kaderbrief 2025, graag alvast met u in gesprek gaan over waar we mogelijkheden zien om te bezuinigen of inkomsten te verhogen. We willen ook voor de toekomst betaalbaarheid en een gezonde financiële situatie waarborgen.

Als college zullen we de ontwikkelingen nauwlettend volgen. Wat betreft nieuw beleid en nieuwe structurele wensen zullen we terughoudend om onze financiële positie niet nog meer te verslechteren.

In de begroting is voor de jaren 2024-2027 in totaal € 4,703 miljoen aan incidentele lasten en € 1,521 miljoen (onttrekkingen aan reserves) aan incidentele baten geraamd. In de bijlage 'Overzicht incidentele baten en lasten' vindt u een specificatie. Daarnaast doen we u een voorstel voor nieuw beleid (voornamelijk een vertaling vanuit het collegeakkoord).

2. Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is het vermogen om tegenvallers op te vangen zonder dat de continuïteit in gevaar komt. De weerstandscapaciteit bestaat uit de potentieel in te zetten middelen om de tegenvallers op te vangen. In de paragraaf 'Weerstandsvermogen en Risicobeheersing' wordt hierop uitgebreid ingegaan. De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt 1 januari 2024 € 23,693 miljoen.

Dit bedrag kan als volgt gespecificeerd worden:

- Algemene reserve € 23,060 miljoen (exclusief bodembedrag van € 3 miljoen).
- Bestemmingsreserves € 0,633 miljoen (exclusief reserve Sociaal Domein, Kapitaalreserve en de Algemene reserve grondexploitatie).

De benodigde weerstandscapaciteit wordt vastgesteld aan de hand van een risico-inventarisatie. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet. De benodigde weerstandscapaciteit bedraagt € 2,733 miljoen. De huidige aanwezige weerstandscapaciteit is van voldoende niveau (omvang). De mogelijke risico's zijn beheersbaar te noemen. Op het moment dat een risico zich voordoet, is er voldoende weerstandscapaciteit om het risico op te kunnen vangen.

3. Beheersplannen: onderhoud van kapitaalgoederen

Voor elk kapitaalgoed is een (actueel) beleidsplan aanwezig. In de meerjarenbegroting zijn de budgetten opgenomen die afgestemd zijn op het gewenste onderhoudsniveau. Verder zijn, daar waar noodzakelijk, vervangingsinvesteringen opgenomen. In de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' wordt per kapitaalgoed kort ingegaan op het beleidskader en de financiële gevolgen in de begroting.

Jaarlijks worden bij de behandeling van de jaarrekening de reserves en voorzieningen geactualiseerd. De meerjarige onderhoudsbehoefte van de kapitaalgoederen is in beeld. De omvang van de reserves en voorzieningen is afgestemd op de meerjarige onderhoudsbehoefte. De nieuwe onderhoudsplannen van een 7-tal sport-, welzijnsaccommodaties en MFA's geven aan dat de huidige dotaties in de onderhoudsvoorzieningen veel te laag zijn om de toekomstige onderhoudsbehoefte te dekken. Er moet structureel budget aan de voorzieningen worden toegevoegd om de voorzieningen voor langere termijn in stand te houden. Wij leggen de nieuwe onderhoudsplannen en de financiële consequenties via een raadsvoorstel aan u voor. De financiële gevolgen zijn nog niet verwerkt in de begroting.

4. Grondexploitatie

De grondexploitatie is een onderdeel van de totale exploitatie van de gemeente. Gelet op de risico's in relatie tot de omvang van de bedragen is een afzonderlijke paragraaf over het grondbeleid verplicht gesteld (zie paragraaf '7 Grondbeleid').

Bij de ontwikkeling van ruimtelijke projecten is het uitgangspunt minimaal een sluitende exploitatie. In bepaalde gevallen, zoals bv. bij bedrijfsterreinen en inbreidingslocaties, wordt een niet sluitende exploitatie geaccepteerd. Wel wordt in deze gevallen getracht om met maatregelen binnen het plan tot dekking van de kosten te komen. Ook in andere gevallen is het uitgangspunt dat er dekking van het tekort moet zijn voordat de exploitatie kan worden vastgesteld. U stelt de exploitatieopzet vast. Door de jaren heen heeft dit geleid tot een saldo in de grondexploitatie. Dit saldo is verwerkt in een reserve: de Algemene reserve grondexploitatie. De stand van de reserve is per 1-1-2023 € 2,06 miljoen. Naast een bedrag van € 1,479 miljoen als algemene reserve grondexploitatie, is voor Masterplan 'Oosterwolde Centrum – Venekoten Noord' € 0,581 miljoen beschikbaar.

Bij de bepaling van de omvang van deze reserve wordt een minimumniveau aangehouden. Besloten is de hoogte van de reserve te baseren op een bedrag voor mogelijke risico's en een bedrag voor grondaankopen. Dit niveau wordt bij de jaarlijkse actualisatie van de reserves en voorzieningen bijgesteld. Bij de actualisatie van de jaarstukken 2022 is besloten hiervan af te wijken. Naar verwachting zullen de komende tijd nieuwe exploitatieplannen worden vastgesteld. Dan is het goed om de reserve grondexploitatie op niveau te hebben.

5. De (onbenutte) Belastingcapaciteit

In deze begroting is de opbrengst van OZB geïndexeerd met 3,1%.

In overeenstemming met de uitgangspunten hebben we bij de berekening van een aantal tarieven voor de gemeentelijke belastingen en rechten rekening gehouden met een indexatie van 3,1%. Voor de afvalstoffenheffing is kostendekking het uitgangspunt, waarbij de reserve Lastenverlichting ingezet wordt om de tarieven te egaliseren. Het doel is het vaste tarief afvalstoffenheffing per perceel de komende jaren op een laag niveau te houden, en zo mogelijk in te zetten om de VANG-doelstellingen te realiseren. De reserve lastenverlichting is niet meer toereikend. In december 2020 heeft de raad besloten tot een groeiscenario naar 100 procent kostendekkendheid voor het product afval. U heeft bij de heroverweging 2022 en bij de begroting 2020 (Samen Waarmaken) besloten om meer lasten toe te rekenen aan afval.

Ook voor de rioolheffing geldt het uitgangspunt van 100% kostendekking. U heeft bij de begroting 2020 (Samen Waarmaken) besloten vanaf 2020 meer lasten toe te rekenen aan de rioolheffing. In 2020 heeft u het nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2020-2024 vastgesteld. Het plan is een voortzetting van het vorige GRP op gebied van beheer en onderhoud. Aangevuld met beleid over klimaatadaptatie en -mitigatie. Uitgangspunt bij het opstellen van het nieuwe GRP is dat de rioolheffing met niet meer dan de inflatiecorrectie stijgt. In het kostendekkingsplan behorende bij het GRP is weergegeven hoe de heffing zich ontwikkelt in de periode 2020-2024.

Uit het kengetal belastingcapaciteit kan afgeleid worden dat de woonlastendruk van Ooststellingwerf lager is dan het landelijk gemiddelde. De gemiddelde woonlasten (ozb, rioolheffing en afvalstoffenheffing) voor een gezin worden afgezet tegen het landelijk gemiddelde.

6. Reserves en voorzieningen

Jaarlijks worden de reserves en voorzieningen geactualiseerd bij het opmaken van de jaarstukken.

Onze reservepositie is gezond en is toereikend voor het realiseren van de doelen waarvoor de (bestemmings)reserves zijn gevormd. Voor diverse risico's hebben we voorzieningen gevormd. De uitkomsten van de actualisatie 2022-2027 (Jaarstukken 2022) zijn in deze programmabegroting meegenomen. De jaarlijkse actualisatie levert een goed inzicht in de samenhang tussen de exploitatie enerzijds en de reserves en voorzieningen anderzijds. Uiteindelijk is het belangrijk dat de omvang van de reservepositie die aangehouden wordt past bij de risico's, schaalgrootte en ambitieniveau van de gemeente.

Incidenteel kan een reserve aangewend worden voor incidentele uitgaven ofwel om een tekort van een jaarschijf tijdelijk te dekken. Er wordt op de algemene reserve een meerjarig beslag (2024–2027) gelegd van in totaal € 1,488 miljoen. Rekening houdende met het bodembedrag van € 3 miljoen, de benodigde weerstandscapaciteit van €2,733 miljoen, en het meerjarig beslag 2024–2027 van € 1,488 miljoen, is een bedrag van € 18,838 miljoen vrij aanwendbaar.

Uit de kapitaalreserve vindt een structurele onttrekking van € 264.000 plaats als dekking voor kapitaallasten van diverse investeringen.

x € 1.000

Minimale niveau Algemene reserve	Begroting 2024
Bodembedrag	3.000
Benodigde weerstandscapaciteit	2.733
Meerjarig beslag 2024-2027	1.488
Minimale niveau algemene reserve	**7.221**
Algemene reserve per ultimo 2023	26.060
Vrij aanwendbaar	**18.838**

Overzicht reserves en voorzieningen

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de reserves en voorzieningen 2022-2027. In de bijlage vindt u een gespecificeerd meerjarenoverzicht per reserve en voorziening.

x € 1.000

Reserves en voorzieningen	Saldo ultimo 2022	Saldo ultimo 2023	Saldo ultimo 2024	Saldo ultimo 2025	Saldo ultimo 2026	Saldo ultimo 2027
Reserves						
Algemene reserve	26.791	26.060	25.768	25.170	24.572	24.572
Bestemmingsreserves	7.819	6.177	5.900	5.636	5.373	5.109
Totaal Reserves	**34.610**	**32.237**	**31.668**	**30.807**	**29.945**	**29.682**
Voorzieningen						
Voorz. Verplichtingen, verliezen en risico's (art 44. 1a)	475	475	475	475	475	475
Voorziening bestaande risico's (art 44. 1b)	457	457	457	457	457	457
Voorz.tbv gelijkm. verd.lst (art 44. 1c)	1.713	3.174	1.788	1.946	1.732	1.877
Voorz. Van derden verkregen middelen (art 44. 2)	5.672	4.992	4.678	4.166	3.656	2.838
Voorz.arb.kst gerel.verpl. ongel.verl.	2.902	2.877	2.852	2.827	2.802	2.777
Totaal Voorzieningen	**11.219**	**11.975**	**10.250**	**9.871**	**9.122**	**8.424**
Totaal	**45.829**	**44.211**	**41.918**	**40.677**	**39.067**	**38.106**

7. Investeringen

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van lopende investeringen in het jaar 2024. Dit betekent investeringen die doorlopen in 2024 en geplande investeringen 2024.

x € 1.000

Omschrijving	Totale investering	Reeds beschikbaar gesteld	Reeds geïnvesteerd tm 2022	Investering 2024
Investeringen met een economisch nut				
Aanschaf inventaris 2023	52	52		52
Aanhang strooier	52	52		52
Aanhangwagen	3	3		3
	3	3		3
aanhangwagen kraan	5	5		5
Bladveger	15	15		15
Frisian motor elektrisch	17	17		17
Schelpenkar	15	15		15
Vrachtauto	210	210		210
VW Transporter 2x	142	142		142
Piaggio	39	39		39
VW Caddy	34	34		34
Opzetstrooier Vrachtauto	81	81		81
Wave handbediening	24	24		24
Ethesia Grasmaaier	18	18		18
Investeringen met een economisch nut waarvoor ter bestrijding v.d kosten een heffing kan worden geheven				
Vrijverval riolering	650	650		650
Investeringen in de openbare ruimte maatschappelijk nut				
Verkeersplan Donkerbroek	350	350		350
Huisvesting buitendienst	4.333	4.333		4.333

gemeente ooststellingwerf

Bijlagen

A. Kerngegevens

Fysieke kerngegevens

Fysieke kerngegevens	Rekening 2020	Rekening 2021	Rekening 2022	begroting 2023	begroting 2024
Sociale structuur					
Aantal inwoners	25.470	25.464	25.680	25.723	25.902
van 0 - 18 jaar	*4.821*	*4.551*	*4.529*	*4.457*	*4.457*
van 0 - 19 jaar					
van 19 - 64 jaar	*14.375*	*14.641*	*14.699*	*14.674*	
van 19-75 jaar					*18.357*
van 20 - 64 jaar					
van 65 jaar en ouder	*6.274*	*6.272*	*6.452*	*6.592*	
75 jaar en ouder					*3.088*
Aantal periodiek bijstandsgerechtigden	555	533	516	508	523
WWB	512	*492*	*475*	*465*	*482*
IOAW/IOAZ	43	*41*	*41*	*43*	*41*
Fysieke structuur					
Oppervlakte (in ha.)	22.611	22.611	22.611	22.611	22.611
binnenwater	*264*	*282*	*278*	*278*	*282*
land	*22.347*	*22.329*	*22.333*	*22.333*	*22.329*
Aantal woonruimten (voor de algemene uitkering)	11.824	11.993	12.019	12.098	12.141
Lengte van wegen (in km.)	387	387	387	387	387
binnen de bebouwde kom	*132*	*132*	*132*	*132*	*132*
buiten de bebouwde kom	*255*	*255*	*255*	*255*	*255*
Lengte recreatieve fiets-, ruiter- en wandelpaden (in km.)	79	79	79	79	79
Lengte van waterwegen (in km.)	32	32	32	32	32
Openbaar groen (in ha.)	306	306	289	289	309
beplanting	*87*	*87*	*87*	*87*	*86*
gras	*219*	*219*	*202*	*202*	*203*
kruidenrijk gras/bloemrijke bermen					*20*
Aantal bomen langs wegen en openbaar groen	36.000	36.100	36.100	36.100	37.500
Aantal rioolaansluitingen voor rioolheffingen	12.370	12.852	12.755	12.660	12.750

Peildatum gegevens: 1 januari van het begrotings- en rekeningjaar

gemeente ooststellingwerf

Financiële kerngegevens

x € 1.000

Financiële kerngegevens	Rekening 2020	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Exploitatie					
Exploitatielasten	74.359	76.470	83.715	77.664	86.622
Opbrengst belastingen	5.473	5.593	3.461	3.677	3.778
Opbrengst onroerendezaakbelasting	2.982	3.007	3.022	3.156	3.268
Algemene uitkering gemeentefonds	46.218	49.239	57.367	55.276	59.684
Boekwaarde vaste activa	75.713	80.829	71.050	73.658	76.936
Balans					
Vaste schuld	43.240	38.874	30.107	26.537	25.167
Eigen financieringsmiddelen	38.938	39.062	41.660	39.781	44.211
Reserves	27.386	27.488	29.903	29.349	32.237
Voorzieningen	11.552	11.574	11.757	10.432	11.975
Overig					
Loonkosten	15.385	16.095	17.322	18.730	22.116
Bijdragen en subsidies	4.643	4.027	4.919	3.898	4.323

Financiële kerngegevens per inwoner

bedragen €

Financiële kerngegevens per inwoner	Rekening 2020	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Exploitatie					
Exploitatielasten	2.920	3.000	3.260	3.020	3.340
Opbrengst belastingen	210	220	130	140	150
Opbrengst onroerendezaakbelasting	120	120	120	120	130
Algemene uitkering gemeentefonds	1.810	1.930	2.230	2.150	2.300
Boekwaarde vaste activa	2.970	3.170	2.770	2.860	2.970
Balans					
Vaste schuld	1.700	1.530	1.170	1.030	970
Eigen financieringsmiddelen	1.530	1.530	1.620	1.550	1.710
Reserves	1.080	1.080	1.160	1.140	1.240
Voorzieningen	450	450	460	410	460
Overig					
Loonkosten	600	630	670	730	850
Bijdragen en subsidies	180	160	190	150	170

B. Reserves en voorzieningen 2022-2027

Overzicht reserves

x € 1.000

Reserves	Saldo ultimo 2022	Toev.	Onttr.	Saldo ultimo 2023	Toev.	Onttr.	Saldo ultimo 2024	Toev.	Onttr.	Saldo ultimo 2025	Toev.	Onttr.	Saldo ultimo 2026	Toev.	Onttr.	Saldo ultimo 2027
Algemene Reserve																
Algemene Reserve	26.791	5.099	- 5.831	26.060	-	- 292	25.768	-	- 598	25.170	-	- 598	24.572	-	-	24.572
Totaal Algemene reserve	**26.791**	**5.099**	**- 5.831**	**26.060**	**-**	**- 292**	**25.768**	**-**	**- 598**	**25.170**	**-**	**- 598**	**24.572**	**-**	**-**	**24.572**
Bestemmingsreserves																
Algemene reserve grondexploitatie	2.060	1.179	-	3.239	-	-	3.239	-	-	3.239	-	-	3.239	-	-	3.239
Reserve lastenverlichting	591	435	- 504	522	-	-	522	-	-	522	-	-	522	-	-	522
Res.overheveling kredieten	386	-	- 386	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reserve strategische projecten	2.038	-	- 2.025	13	-	- 13	0	-	-	0	-	-	0	-	-	0
Res.organisatieontwikkelingen	75	30	- 105	0	-	-	0	-	-	0	-	-	0	-	-	0
Reserve monumenten	100	-	- 3	98	-	-	98	-	-	98	-	-	98	-	-	98
Kapitaalreserve	2.568	-	- 264	2.305	-	- 264	2.041	-	- 264	1.778	-	- 264	1.514	-	- 264	1.251
Totaal Bestemmingsreserves	**7.819**	**1.644**	**- 3.286**	**6.177**	**-**	**- 277**	**5.900**	**-**	**- 264**	**5.636**	**-**	**- 264**	**5.373**	**-**	**- 264**	**5.109**
Totaal reserves	**34.610**	**6.743**	**- 9.117**	**32.237**	**-**	**- 568**	**31.668**	**-**	**- 862**	**30.807**	**-**	**- 862**	**29.945**	**-**	**- 264**	**29.682**

Overzicht voorzieningen

x € 1.000

Voorzieningen	Saldo 31-dec-2022	Dot.	Aanw.	Saldo 31-dec-2023	Dot.	Aanw.	Saldo 31-dec-2024	Dot.	Aanw.	Saldo 31-dec-2025	Dot.	Aanw.	Saldo 31-dec-2026	Dot.	Aanw.	Saldo 31-dec-2027
Voorzieningen Verplichtingen, verliezen en risico's (art 44 1a)																
Voorziening bodemsanering	475	0	0	475	0	0	475	0	0	475	0	0	475	0	0	475
Totaal Voorzieningen Verplichtingen, verliezen en risico's (art 44 1a)	**475**	**0**	**0**	**475**	**0**	**0**	**475**	**0**	**0**	**475**	**0**	**0**	**475**	**0**	**0**	**475**
Voorzieningen bestaande risico's (art 44 1b)																
Voorziening oninbare debiteuren	59	0	0	59	0	0	59	0	0	59	0	0	59	0	0	59
Voorziening oninbare debiteuren SoZaWe	398	0	0	398	0	0	398	0	0	398	0	0	398	0	0	398
Totaal Voorzieningen bestaande risicos (art 44 1b)	**457**	**0**	**0**	**457**	**0**	**0**	**457**	**0**	**0**	**457**	**0**	**0**	**457**	**0**	**0**	**457**
Voorzieningen bestaande risico's (art 44 1c)																
Voorziening onderwijsgeb. en gymlok.	114	15	-65	64	15	-13	66	15	-39	42	15	-12	45	15	-16	44
Voorziening onderhoud geld de Kompaan	114	20	-5	129	20	-29	120	20	-43	97	20	-50	67	20	-31	56
Voorziening onderhoud geld Steegdenhal	73	16	-32	57	16	-5	68	16	-32	52	16	-9	59	16	-56	19
Voorziening onderhoud Boekhorst en Bosbad	437	25	-94	368	25	-112	281	25	-114	192	25	-90	127	25	-63	89
Voorziening onderhoud MFS de Boekebeam	196	16	-31	181	16	0	197	16	-122	91	16	-38	69	16	-48	37
Voorziening onderhoud gebouwen	622	75	-159	538	75	-372	241	75	-65	251	75	-5	321	75	0	396
Voorzieningen onderhoud Bosbergtoren	26	14	0	40	14	0	53	14	0	67	14	-13	68	14	0	81
Voorziening onderhoud sporthal de Bongerd	116	10	0	126	10	-39	97	10	-59	48	10	-17	41	10	-37	14
Voorziening onderhoud MFA de Samensprong	0	358	-34	324	45	-105	264	45	-29	280	45	-166	159	45	-6	198
Totaal Voorzieningen bestaande risicos (art 44 1c)	**1.698**	**549**	**-420**	**1.827**	**236**	**-675**	**1.387**	**236**	**-503**	**1.120**	**236**	**-400**	**956**	**236**	**-257**	**934**
Voorzieningen derden verkregen middelen (art 44.2)																
Voorziening riolering	5.672	324	-1.004	4.992	336	-650	4.678	306	-818	4.166	308	-818	3.656	0	-818	2.838

Totaal Voorzieningen derden verkregen middelen (art 44.2)	**5.672**	**324**	**-1.004**	**4.992**	**336**	**-650**	**4.678**	**306**	**-818**	**4.166**	**308**	**-818**	**3.656**	**0**	**-818**	**2.838**
Voorziening arbeidskst gerelateerde verplichtingen																
Voorziening lopende pensioen bestuurders	1.621	25	-100	1.546	25	-100	1.471	25	-100	1.396	25	-100	1.321	25	-100	1.246
Voorziening pensioen vm / huid. wethouders	1.224	50	0	1.274	50	0	1.324	50	0	1.374	50	0	1.424	50	0	1.474
Voorziening verlofsparen	57	0	0	57	0	0	57	0	0	57	0	0	57	0	0	57
Totaal Voorziening arbeidskst gerelateerde verplichtingen	**2.902**	**75**	**-100**	**2.877**	**75**	**-100**	**2.852**	**75**	**-100**	**2.827**	**75**	**-100**	**2.802**	**75**	**-100**	**2.777**
Totaal voorzieningen	**11.204**	**948**	**-1.524**	**10.628**	**647**	**-1.425**	**9.849**	**617**	**-1.421**	**9.045**	**619**	**-1.318**	**8.346**	**311**	**-1.175**	**7.481**

C. Overzicht incidentele lasten en baten

Overzicht incidentele lasten en baten

In onderstaande tabel zijn de incidentele baten en lasten boven de € 25.000 opgenomen. Toelichting:

0 Bestuur en dienstverlening

- *Direct duidelijk:* Wij hebben ons aangesloten bij de 'direct duidelijk brigade' van het ministerie. Om dit goed te kunnen doen moeten we onze medewerkers hierin trainen. De raad heeft hiervoor € 55.000 in totaal beschikbaar gesteld (€ 35.000 in 2024 en € 20.000 in 2025).
- *OKO-projectleider:* Voor de inzet van een OKO projectleider en de aansturing vanuit de gemeente is voor de jaren 2024, 2025 en 2026 per jaar € 69.000 beschikbaar gesteld.
- *Generatiegericht maatwerk:* De komende jaren verwachten we een behoorlijke uitstroom in het personeelsbestand in verband met natuurlijk verloop. De verwachting is dat er meer gebruik wordt gemaakt van generatiegericht maatwerk. Het budget van generatiegericht maatwerk is daarom voor drie jaar met € 30.000 verhoogd.
- *Traineeprogramma:* Voor 2023 en 2024 is € 120.000 per jaar beschikbaar gesteld voor een gezamenlijk traineeprogramma in OWO-verband.
- *OWO ontwikkelingen:* Voor de investering in het netwerk, software en hardware is voor 2024 € 300.000 extra beschikbaar gesteld, waarvan 1/3 voor rekening van onze gemeente komt.
- *Digitaliseren archief OWO*: Er is een achterstand in het verwerken en digitaliseren van het papieren archief. Hiervoor is in2023 in OWO-verband € 300.000 gereserveerd. De wordt ingezet om tijdelijk met een bezetting boven de formatie te kunnen werken. Voor onze gemeente betekent dit € 83.000 in 2024 en € 67.000 in 2025.

1 Veiligheid

- *Toezicht en handhaving sociaal domein*: Het is een wettelijke taak om bij Wmo & Jeugd het toezicht en de handhaving op rechtmatig gebruik (bv van PGB's) én om toezicht en handhaving op de zorgaanbieders te organiseren. Voor drie jaar is hiervoor geld beschikbaar gesteld. Na deze periode gaan we beoordelen wat het effect is geweest op de budgetten Wmo & Jeugd. Lasten voor de extra fte is € 80.000 per jaar.

6 Sociaal Domein

- *Voorzieningenwijzer:* We willen de voorzieningenwijzer inbedden in bestaande structuren en contactmomenten. Voor de periode 2023 t/m 2026 is jaarlijks € 30.000 beschikbaar. Dit is voor de applicatie, training en uitvoeringscapaciteit.
- *Intensiever begeleiden bijstandsgerechtigden:* Er is een pilot opgestart waarin we ouders met een bijstandsuitkering een intensief traject aanbieden van hulp in combinatie met een baan in kansrijke sectoren. Hiervoor is voor de periode 2023-2026 0,8 fte beschikbaar gesteld, totale lasten € 64.000.
- *Heronderzoeken participatiewet:* We willen de komende jaren inzetten op de achterstanden in controles op de rechtmatigheid van uitkeringen. Om die reden hebben we een tijdelijke formatie uitbreiding van 1 fte gedurende twee jaar nodig, € 70.000 per jaar.
- *Het Fonds:* Er is voor de periode 2023 t/m 2026 jaarlijks € 225.000 beschikbaar gesteld.
- *Inclusie:* voor onze lokale inclusieagenda is voor 2024 en 2025 € 30.000 per jaar beschikbaar gesteld.
- *Medewerkers gespecialiseerd in voorliggend veld:* er is voor 2023 en 2024 in totaal € 140.000 beschikbaar gesteld voor (extra) medewerkers die gespecialiseerd zijn in het voorliggend veld (algemene voorzieningen).
- *JOGG:* Voor het voortzetten van 'Jongeren op gezond gewicht' (JOGG) in 2023 en 2024 is in die jaren € 30.000 beschikbaar gesteld.

7 Volksgezondheid en milieu

- *OKO-uitvoeringskosten:* Er is voor de jaren 2023 t/m 2026 in totaal € 1.431.000 beschikbaar gesteld voor de uitvoering van Opgroeien in een kansrijke omgeving (hiervan is € 207.000 verantwoord in programma 0 - OKO-projectleider).
- *Duurzaamheid: E*r is voor de jaren 2023-2026 € 1.000.000 beschikbaar gesteld voor duurzaamheid. Dit is voor formatie en uitvoeringsbudget.
- *Stikstof:* Er is voor formatie en een klein deel uitvoeringsbudget € 125.000 in 2023 en € 225.000 in 2024 en 2025 beschikbaar gesteld.

Daarnaast zijn er een aantal incidentele lasten (onder de € 50.000) die ten laste van de reserves komen. Deze zijn getotaliseerd in de tabel opgenomen.

x € 1.000

Incidentele lasten en baten	Lasten				Baten			
	2024	2025	2026	2027	2024	2025	2026	2027
0 Bestuur en ondersteuning								
0.2 Dienstverlening								
Direct duidelijk (kaderbrief 2024)	-35	-20						
0.3 Financien								
OKO-projectleider dekking Algemene Reserve (RB 18 april 2023)	-69	-69	-69		69	69	69	
Generatiegericht maatwerk (begroting 2023)	-30	-30						
Traineeprogramma (kaderbrief 2023)	-120							
OWO ontwikkelingen (kaderbrief 2023)	-100							
Digitaliseren archief OWO (kaderbrief 2024)	-83	-67						
1 Veiligheid								
1.1 Openbare orde en veiligheid								
Toezicht en handhaving sociaal domein (kaderbrief 2024)	-80	-80	-80					
6 Sociaal Domein								
6.1 Meedoen								
Voorzieningenwijzer (begroting 2023)	-30	-30	-30					
Intensiever begeleiden bijstandsgerechtigden (begroting 2023)	-64	-64	-64					
Heronderzoeken participatiewet (kaderbrief 2024)	-70	-70						
6.2 Samenleven								
Het Fonds (begroting 2023)	-225	-225	-225					
Inclusie (begroting 2023)	-30	-30						
6.3 Goed opgroeien								
Medewerkers gespecialiseerd in voorliggend veld (begroting 2023)	-70							
JOGG (begroting 2023)	-30							
7 Volksgezondheid en milieu								
7.1 Volksgezondheid								
OKO-uitvoeringskosten dekking Algemene Reserve (RB 18 april 2023)	-169	-509	-509		169	509	509	
7.2 Duurzaamheid, riolering en afval								
Duurzaamheid (begroting 2023)	-250	-250	-250					
Stikstof (begroting 2023)	-225	-225						
Diverse onderdelen die onder de € 50.000 vallen, dekking diverse reserves	-87	-20	-20		87	20	20	
Totaal incidentele lasten en baten	**-1.767**	**-1.689**	**-1.247**	**-**	**325**	**598**	**598**	**0**
Saldo incidentele lasten en baten	**-1.442**	**-1.091**	**-649**	**-**				

D. Beleidsindicatoren

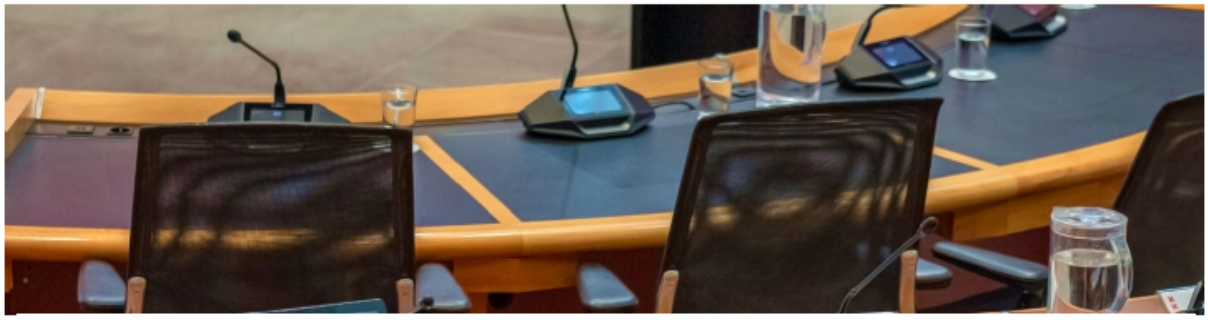
Het is voor gemeenten verplicht om een vaste lijst van beleidsindicatoren op te nemen in de begroting en jaarstukken. Als bijlage voor deze begroting zijn twee overzichten opgenomen waarin de prestaties van de gemeente Ooststellingwerf worden vergeleken met het landelijk gemiddelde en met alle Friese gemeenten.

- Vergelijking beleidsindicatoren gemeente Ooststellingwerf vs Nederland
- Vergelijking beleidsindicatoren gemeente Ooststellingwerf vs Friese gemeenten

Deze cijfers komen van de website waarstaatjegemeente.nl en hebben als peildatum 13 september 2023. Op de website waarstaatjegemeente.nl vindt u meer uitleg over deze indicatoren en kan naar behoefte met elke gemeente in Nederland een vergelijking gemaakt worden.

In programma 0 Bestuur en Dienstverlening zijn een 5-tal beleidsindicatoren opgenomen die op basis van eigen informatie zijn berekend.

gemeente ooststellingwerf

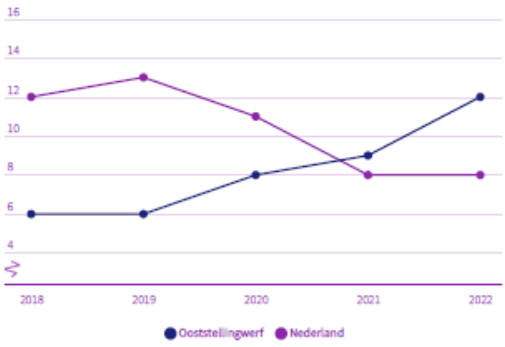

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

Veiligheid

Verwijzingen Halt
per 1.000 jongeren

Halt | 2018 - 2022

Economie

Functiemenging

46,0%
Ooststellingwerf

53,8%
Nederland

Meerdere bronnen | 2022

Vestigingen (van bedrijven)
per 1.000 inw.15 t/m 64jr

177,6
Ooststellingwerf

174,1
Nederland

LISA | 2022

Onderwijs

Absoluut verzuim
per 1.000 leerlingen

0,0
Ooststellingwerf

2,7
Nederland

DUO/Ingrado | 2020

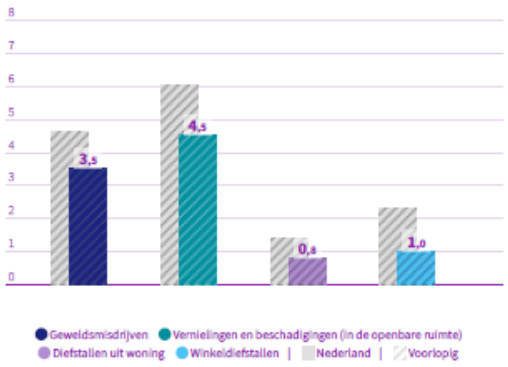
Relatief verzuim
per 1.000 leerlingen

35
Ooststellingwerf

24
Nederland

DUO/Ingrado | 2022

Misdrijven
Ooststellingwerf, per 1.000 inwoners

CBS | 2022

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

1,8% Ooststellingwerf

1,9% Nederland

DUO/Ingrado | 2021

Sport, cultuur en recreatie

Niet-sporters

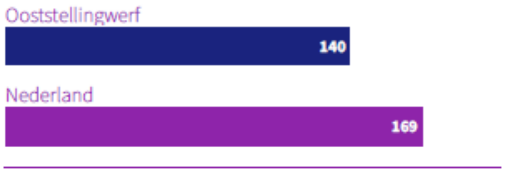
56,8% Ooststellingwerf

49,2% Nederland

Meerdere bronnen | 2020

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval
kg per inwoner

CBS | 2021

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

80,0% Ooststellingwerf

33,2% Nederland

berekening | 2021

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Sociaal domein

Banen
per 1.000 inwoners van 15-64 jaar

627,5 Ooststellingwerf

825,4 Nederland

Meerdere bronnen | 2022

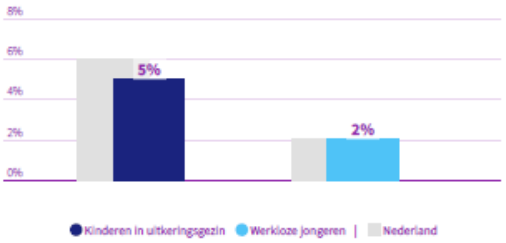
Jongeren met een delict voor de rechter

1% Ooststellingwerf

1% Nederland

CBS | 2021

Achterstand onder jeugd
Ooststellingwerf

CBS | 2021

Netto arbeidsparticipatie

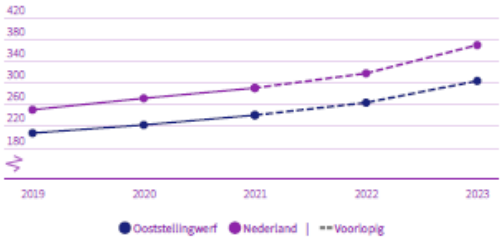
70,0% Ooststellingwerf

72,2% Nederland

CBS | 2022

gemeente ooststellingwerf

Gemiddelde WOZ-waarde
x €1.000

CBS | 2019 - 2023

Personen met een bijstandsuitkering
per 10.000 inwoners

Ooststellingwerf **339,5**

Nederland **431,2**

cbs_reint | 2021

Nieuw gebouwde woningen
per 1.000 woningen

2,3 Ooststellingwerf

9,3 Nederland

BAG/ABF | 2022

Lopende re-integratievoorzieningen
per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

315,3 * Ooststellingwerf

197,7 * Nederland

cbs_reint | 2022 | *Voorlopig

Demografische druk

Ooststellingwerf **82,4%**

Nederland **70,3%**

CBS | 2023

Jongeren met jeugdhulp
% van alle jongeren tot 18 jaar

Ooststellingwerf **15,2**

Nederland **13,2**

Voorlopig

CBS | 2022

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

€ 625 Ooststellingwerf

€ 860 Nederland

COELO | 2023

Jongeren met jeugdbescherming

2,4% * Ooststellingwerf

1,2% * Nederland

CBS | 2022 | *Voorlopig

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

€ 813 Ooststellingwerf

€ 942 Nederland

COELO | 2023

Jongeren met jeugdreclassering

0,3% * Ooststellingwerf

0,3% * Nederland

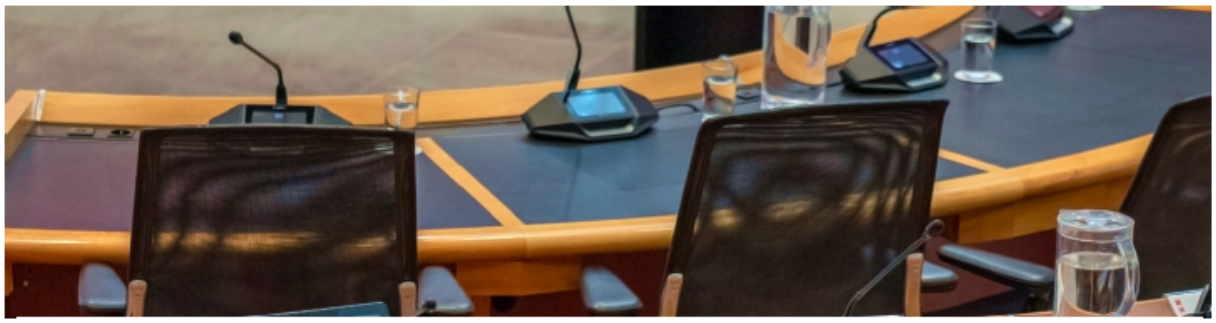
CBS | 2022 | *Voorlopig

Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo
per 10.000 inwoners

810 Ooststellingwerf

700 Nederland

CBS GMSD Wmo | 2022

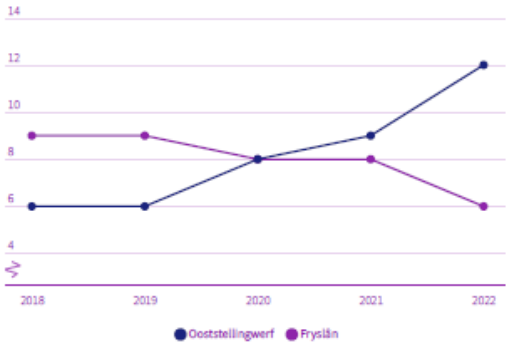

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

Veiligheid

Verwijzingen Halt
per 1.000 jongeren

Halt | 2018 - 2022

Economie

Functiemenging

46,0%
Ooststellingwerf

50,9%
Fryslân

Meerdere bronnen | 2022

Vestigingen (van bedrijven)
per 1.000 inw.15 t/m 64jr

177,6
Ooststellingwerf

172,4
Fryslân

LISA | 2022

Onderwijs

Absoluut verzuim
per 1.000 leerlingen

0,0
Ooststellingwerf

2,6
Fryslân

DUO/Ingrado | 2020

Relatief verzuim
per 1.000 leerlingen

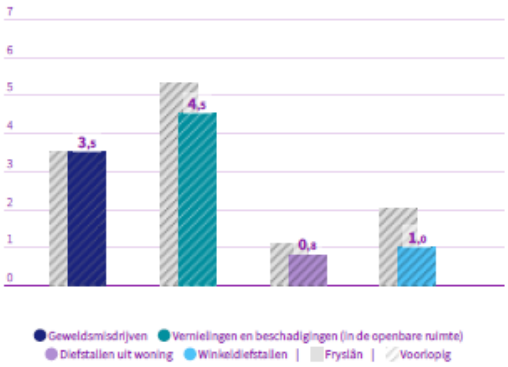
35
Ooststellingwerf

29
Fryslân

DUO/Ingrado | 2022

gemeente ooststellingwerf

Misdrijven
Ooststellingwerf, per 1.000 inwoners

CBS | 2022

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

1,8% Ooststellingwerf

1,7% Fryslân

DUO/Ingrado | 2021

Sport, cultuur en recreatie

Niet-sporters

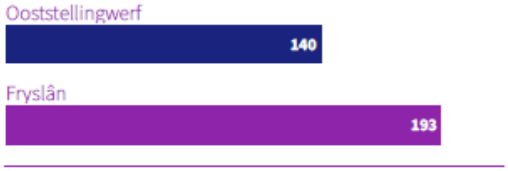
56,8% Ooststellingwerf

53,9% Fryslân

Meerdere bronnen | 2020

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval
kg per inwoner

CBS | 2021

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

80,0% Ooststellingwerf

57,5% Fryslân

berekening | 2021

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Sociaal domein

Banen
per 1.000 inwoners van 15-64 jaar

627,5 Ooststellingwerf

781,9 Fryslân

Meerdere bronnen | 2022

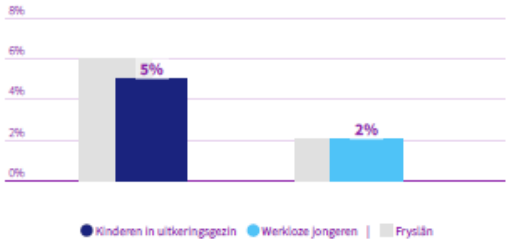
Jongeren met een delict voor de rechter

1% Ooststellingwerf

1% Fryslân

CBS | 2021

Achterstand onder jeugd
Ooststellingwerf

CBS | 2021

Netto arbeidsparticipatie

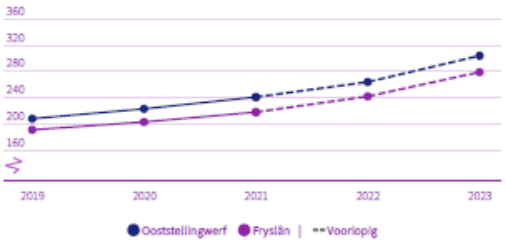
70,0% Ooststellingwerf

71,6% Fryslân

CBS | 2022

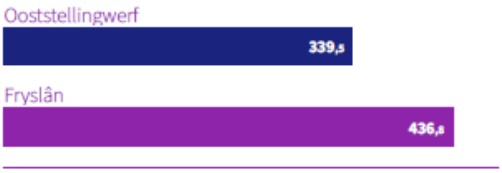
gemeente ooststellingwerf

Gemiddelde WOZ-waarde
x €1.000

CBS | 2019 - 2023

Personen met een bijstandsuitkering
per 10.000 inwoners

cbs_reint | 2021

Nieuw gebouwde woningen
per 1.000 woningen

2,3 Ooststellingwerf

7,4 Fryslân

BAG/ABF | 2022

Lopende re-integratievoorzieningen
per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

315,3 * Ooststellingwerf

268,1 * Fryslân

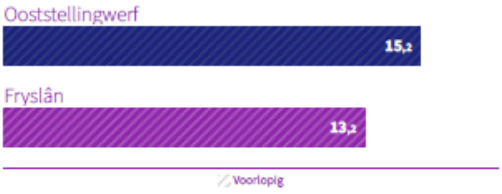
cbs_reint | 2022 | *Voorlopig

Demografische druk

CBS | 2023

Jongeren met jeugdhulp
% van alle jongeren tot 18 jaar

CBS | 2022

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

€ 625 Ooststellingwerf

€ 761 Fryslân

COELO | 2023

Jongeren met jeugdbescherming

2,4% * Ooststellingwerf

1,6% * Fryslân

CBS | 2022 | *Voorlopig

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

€ 813 Ooststellingwerf

€ 867 Fryslân

COELO | 2023

Jongeren met jeugdreclassering

0,3% * Ooststellingwerf

0,3% * Fryslân

CBS | 2022 | *Voorlopig

Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo
per 10.000 inwoners

810 Ooststellingwerf

761 Fryslân

CBS GMSD Wmo | 2022

E. Subsidieontvangers

Subsidieontvangers

Deze tabel bevat alle partijen waarvoor we in de begroting een subsidiebedrag hebben opgenomen.

Aanvrager	Doelstelling	Begroting 2024
Alzheimer Café Ooststellingwerf	activiteiten Alzheimer-Café	1.701
De Buurthaven	organiseren van dagopvang en andere activiteiten voor inwoners in Haulerwijk	20.000
De Fochtel	het verzorgen van dagbesteding voor inwoners die met dementie te maken hebben	100.000
Dorpskamer Appelscha	en plek om elkaar te ontmoeten en samen te zijn	2.000
Federatie van muziekverenigingen Ooststellingwerf	Bevorderen van cultuuruitingen en algemene muzikale vorming, ondersteuning van de korpsen	21.867
Humanitas De Stellingwerven	het Voorleesproject	4.916
Humanitas De Stellingwerven	Rouwbegeleiding, Vriendschappelijke huisbezoek en Thuisadministratie	3.150
Humanitas distr. Noord	Home -startondersteuning van gezinnen met jonge kinderen	26.371
Humanitas district Noord	Begeleid Omgangsregeling (BOR)	2.320
Jeugdfonds Sport & Cultuur Friesland	Ieder kind de mogelijkheid bieden tot maatschappelijke participatie	39.610
Kunst & COO	Cultuureducatie + Huisvesting	294.450
Leger des Heils	Uitvoering van de Buurthuiskamer in de wijk Haerenkwartier	55.000
Nationale Vereniging De Zonnebloem, afd. Noordwolde e.o.	activiteiten voor huisgebonden ouderen in Ooststellingwerf (Oldeberkoop en Makkinga)	539
PB Appelscha		6.888
PB Appelscha-Boven		2.988
PB Donkerbroek		4.430
PB Elsloo en Tronde		3.175
PB Fochteloo		2.856
PB Haerenkwartier		1.241
PB Haule		3.082
PB Haulerwijk		5.695
PB Langedijke	Sociale en maatschappelijke participatie en het stimuleren van leefbaarheid in dorp en wijk	2.824
PB Makkinga		3.531
PB Nijeberkoop		2.775
PB Oldeberkoop		4.035
PB Oosterwolde-Noord		5.092
PB Oosterwolde-Noordoost		4.109
PB Oosterwolde-Zuid		4.404
PB Ravenswoud		2.905
PB Waskemeer		3.329
Stichting Bibliotheken Zuidoost Fryslân	Bibliotheekwerk	605.727
Stichting Bibliotheken Zuidoost Fryslân	dBos / Bibliotheek op School	41.099
Stichting Bosbad Appelscha	Exploitatie openlucht zwembad, conform budgetovereenkomst 2021 t/m 2024	95.000
Stichting Comprix	Logopedie	8.701
Stichting Comprix	Heemkunde	12.316
Stichting Comprix	Coördinatie IKC, schakelklas, consulent jonge risicokinderen	41.098
Stichting De Kortsluiting	stimuleren van lokale kunst-, cultuur- en muziekactiviteiten	10.000
Stichting Hartveilig Ooststellingwerf	het optimaliseren van de reanimatieketen in Ooststellingwerf	1.551
Stichting Kunstwerf	amateuristische kunstuitingen	25.574
Stichting Leergeld Friesland-Oost	Ieder kind de mogelijkheid bieden tot maatschappelijke participatie	60.000

Stichting Muziek op Stapel, Stapel op Muziek	Schoolconcerten	1.031
Stichting Nobilis	het stimuleren van regionale, nationale en internationale cultuurprojecten	1.056
Stichting Odrie	Radio lokaal nieuws	11.510
Stichting Ontwikkelingssamenwerking Ooststellingwerf	Bewustwordingsactiviteiten ontwikkelingssamenleving organiseren in Ooststellingwerf	6.299
Stichting Open Stal	Kunstroute Open Stal	5.937
Stichting Present Zuidoost-Friesland	Stimuleren en faciliteren van vrijwilligerswerk	-
Stichting Scala	“Het mensen mogelijk maken om betrokken te zijn en te blijven bij de samenleving"	1.657.227
Stichting Sociaal Steunpunt Ooststellingwerf	advies en ondersteuning minima	2.081
Stichting Stellingwarver Schrieversronte	Promoten van de Stellingwarver taal, cultuur(historie) en streektaal	29.938
Stichting Urgente Noden	hulp-, zorg- en schuldhulpverlening voor kwetsbare inwoners in Friesland	3.877
Stichting Vakantiespelen Ooststellingwerf	vakantiespelactiviteiten voor basisschoolleerlingen	10.822
Stichting Voedselbank Ooststellingwerf	het verstrekken van levensmiddelen aan inwoners van Ooststellingwerf die niet in staat zijn in hun levensonderhoud te voorzien	15.012
Stichting Welzijn op dorpse schaal	indicatievrije dagbesteding voor ouderen	32.870
Stichting ZuidOostZorg	het verzorgen van dagbesteding voor inwoners die met dementie te maken hebben	80.000
sv Oosterwolde	G-voetbal	1.084
VluchtelingenWerk Nederland	Juridische ondersteuning van vluchtelingen	6.346
Voorlichting en Adviescommissie Wonen	adviesfunctie aan de gemeente Ooststellingwerf over woningbouwplannen en woonomgeving	3.511
VraagElkaar		43.000
Werkgroep Toegankelijkheid Ooststellingwerf	adviesfunctie over toegankelijkheid gebouwen voor medeburgers met een handicap	1.584
Zorggroep Liante	Dagopvang en Sociale Recreatie	26.101
Zwembad Haulewelle	Exploitatie openlucht zwembad	92.500
Totaal		**€ 3.568.135**

Beantwoording technische vragen Programmabegroting 2024-2027 (deel 1)

Partij	Nr	**Hoofdstuk (tegel)**	**Paragraaf (onderdeel)**	**Titel (subonderdeel)**	**Pagnr.**	Vraag
PvdA	1	Algemeen				Over de opmaak: waarom overal bullets en geen nummering bij de uitleg. Is nummering niet praktischer communiceren? Nu moeten wij tellen… Zo van wij hebben een vraag bij pagina 12 bullet 26… **Antwoord:** Gaan we in het volgende P&C document rekening mee houden.
PvdA	2	Algemeen				Over de leesbaarheid. Die wordt beter! Complimenten. **Antwoord:** Bedankt.
PvdA	3	Aanbieding		Aanpak te kort meerjarenraming	7	Blij dat gemeente het VNG-advies volgt. **Antwoord:** Waarvan akte.
PvdA	4	Aanbieding		Tabel Begrotingsperspectief	8	Onjuist/onduidelijk, maar zou worden vervangen(?). **Antwoord:** De tabel is wel juist. Voor de verduidelijking zie raadmededeling d.d. 9 oktober 2023.
CU	5	0	0.1 Bestuur	Beleidsindicatoren	9	Betekent dat het verschil tussen formatie en bezetting (in 2024: 0,9) dat er extra inhuur plaatsvindt of lopen projecten vertraging op? Op welk programma speelt dit 'tekort'? **Antwoord:** Nee dat betekent het niet. De bezetting zal altijd afwijken van de formatie. In een organisatie zullen er altijd vacatures zijn door het verloop van het personeel. Het verschil is een momentopname ten tijde van het opstellen van de begroting.
PvdA	6	0	0.3 Financiën	Beleidsindicatoren	12	Bullet 2 Externe inhuur: kosten als extern dalen komende jaren sterk. Erg fan van, maar hoe? **Antwoord:** In de begroting is alleen een budget voor inhuur tbv het seizoenswerk opgenomen. Dat verklaart het lage percentage voor de begroting 2023 en 2024. Gedurende een jaar wordt inhuur gepleegd als gevolg van ziekte (inclusief vervanging zwangerschap), tijdelijke invulling vacatures etc en invulling tijdelijke projecten. De dekking van deze inhuur gebeurt veelal ten laste van de loonkosten. Dus het werkelijke percentage voor een jaar zal hoger zijn.
PvdA	7	0	0.3 Financiën	Begroting Programma 0	13	1. *0.2 - Burgerzaken* ***(Lasten)*** : bijna verdubbeling van lasten 2023-2024. 2. *0.4 - Overhead* ***(Lasten)*** : gaan behoorlijk omhoog, hoe komt dit? Komt dit door daling extern/stijging intern qua personeel (zie ook punt 12 hierboven)? 3. *0.7 - Alg. Uitkering en ov.uitk. Gemeentefonds* ***(Baten)***: flink minder geld van de staat, bijna 5 miljoen minder per jaar over periode 2025-2027. Wij zijn zeer bezorgd. Zie ook opmerking van ons over pagina 7 VNG-advies. **Antwoord:**

Partij	Nr	**Hoofdstuk (tegel)**	**Paragraaf (onderdeel)**	**Titel (subonderdeel)**	**Pagnr.**	Vraag
						0.2 Burgerzaken: dit heeft te maken met deels nieuw beleid (inwonersparticipatie, project direct duidelijk), bijstelling lasten verkiezingen, hogere afdracht leges aan het Rijk en een hogere doorbelasting loonkosten. Voor de begroting 2024 zijn de verdelingen van de doorgerekende loonkosten geactualiseerd. 0.4 Overhead: de lasten 2024 zijn lager dan de lasten 2023. En in de verdere jaren is er ook een afname. 0.7 Alg uitkering: Wij zijn ook bezorgd over de ontwikkelingen omtrent de financieringssystematiek van de algemene uitkering.
CU	8	2	Verkeer	2.1	16	Op welke wijze vindt de ondersteuning plaats bij het realiseren van zgn hub's. Denkt u dat er in 2024 concrete plannen worden gerealiseerd? **Antwoord:** De ondersteuning voor het realiseren van Hub's bestaat naast het adviseren en samen optrekken met diverse belanghebbenden en overige overheidsinstellingen uit het opstellen en ter goedkeuring aanbieden van een Omgevingsplan. Gezien de complexiteit van een dergelijke hub en een zorgvuldig ruimtebeslag is het niet de verwachting dat in 2024 sprake is van een gerealiseerd en in werking zijnde Hub.
CU	9	2	Verkeer	2.1	16	Snelfietspaden? Waar? Waarheen? Wanneer? Is het in de begroting opgenomen en voor welk bedrag? **Antwoord:** De Raad is door middel van de mededeling aan de Raad van 17 december 2019 (iBabs ID 469, 7-1-2020, Fietsagenda) geïnformeerd over de fietsambitie van Zuidoost Fryslân. Onderdelen hiervan zijn de Quickscan hoofdfietsnetwerk Zuidoost Fryslân en de tracéstudie Drachten-Heerenveen. Op dit moment wordt gewerkt aan een kwaliteitsimpuls voor bestaande fietsverbindingen. De huidige verbindingen zoals in de Quickscan zijn genoemd voldoen op dit moment aan de behoefte.
PvdA	10	2	Verkeer	Begroting Programma 2	17	*2.1 Verkeer en vervoer **(Lasten)***: lasten halveren de komende jaren, hoe komt het dat in 2023 dit bedrag extreem veel hoger is? Komt dit door infrastructuur Haerenkwartier? Anders? **Antwoord:** Dat wordt inderdaad veroorzaakt door de lasten voor de herinrichting van de openbare ruimte van het Haerenkwartier.
OB	11	2	Verkeer	Nieuw beleid: kwaliteit van wegen	17	Er wordt voorgesteld om voor planjaar 2024-2025 €700.000,- investeren. Komt dat bovenop de € 500.000,- die de raad heeft toegezegd voor 2024-2025 in 2022 ? **Antwoord:** De € 500.000 is door de Raad beschikbaar gesteld voor uitvoeren van maatregelen vanuit het SPV (Strategisch Plan Verkeersveiligheid). De twee keer € 700.000 is ten behoeve van het onderhoud van wegen zoals toegelicht tijdens de presentatie Kwaliteitsimpuls Wegen op 3 oktober 2023 (Themaraad).

Partij	Nr	**Hoofdstuk (tegel)**	**Paragraaf (onderdeel)**	**Titel (subonderdeel)**	**Pagnr.**	Vraag
CU	12	3	Economie	3.1	18	U geeft aan de bedrijventerreinen wilt uitbreiden. Is bij u bekend in hoeverre hoe aanvraag voor is. **Antwoord:** De basis voor uitbreiding van bedrijventerrein is gebaseerd op een extern onderzoeksrapport van Bureau Louter. Ook merken wij bij een actuele selectieprocedure voor de verkoop van een tweetal bedrijfskavels in Oosterwolde dat de vraag groter is dan ons aanbod.
PvdA	13	3	Economie	3.1	19	**Wat mag het kosten?** Er wordt gesproken over 35k **structureel** begroot, is dit niet slechts voor een paar jaar begroot van niet-structurele middelen, wellicht herinneren wij ons dit verkeerd? **Antwoord:** Bij het heroverwegingsproces in 2021 heeft u besloten om de bijdrage aan de BIZ vanaf 2022 structureel te begroten. De huidige BIZ loopt tot en met 2025.
PvdA	14	3	Economie	Begroting Programma 3	20	*3.2. Fysieke bedrijfsinfrastructuur:* baten en lasten muteren flink, hoe kan dit? Resultaten ook: wat verklaart deze verschillen per 2024? Komt dat mogelijk door subsidies o.i.d.? **Antwoord:** Dit zijn de cijfers grondexploitatie bedrijventerreinen, geactualiseerd bij de jaarrekening 2022. Elk jaar bij de jaarrekening worden de cijfers geactualiseerd.
PvdA	15	4	Onderwijs	4.1	22	Onderwijshuisvesting. Er wordt gesproken over uitvoering van beleid wat sterk doet neigen naar accommodatiebeleid (integraal huisvesting plan). Wordt dit uit het accommodatiebeleid getrokken, of gaan we dit wel meenemen in het accommodatiebeleid? En de financiering hiervan? **Antwoord:** Het Integraal Huisvesting Plan voor het onderwijs loopt synchroon met het accommodatiebeleid en wordt volgens planning in april 2024 opgesteld. Het bespreken en vaststellen van het I.H.P. en het accommodatiebeleid door de raadscommissie en raad staat gepland voor mei - juni 2024.
CU	16	5	Recreatie	5.2	25	Op welke manier gaat u de ondersteuning bieden bij het toekomstbestendig maken? **Antwoord:** Binnen diverse projecten (Zuidoost Friesland, Recreatieschap e.d.) is duurzaamheid/toekomstbestendig maken een belangrijk thema. Dit kan zijn op het vlak van bebording, paden, materialen e.d.
CU	17	5	Recreatie	5.2	25	‘Bij Appelscha 3.0 wordt genoemd in relatie tot TRZF maar niet met Recreatieschap Drenthe. Kunt u dit verschil uitleggen. **Antwoord:** TRZF en Appelscha 3.0 houden zich bezig met de marketing en communicatie. TRZF regionaal en Appelscha 3.0 lokaal. Het Recreatieschap is geen marketingorganisatie maar een Gemeenschappelijke Regeling (GR). Alle Drentse gemeenten én Ooststellingwerf maken deel uit van de GR. Het Recreatieschap ondersteunt de gemeenten in de vitalisering en groei van de vrijetijdssector. Dat doet zij met haar projecten, met kennis en de inzet van het

Partij	Nr	**Hoofdstuk (tegel)**	**Paragraaf (onderdeel)**	**Titel (subonderdeel)**	**Pagnr.**	Vraag
						stimuleringsfonds voor recreatie en toerisme. Daarnaast speelt zij een belangrijke rol binnen de toeristische informatievoorziening en ontwikkelt en onderhoudt het Recreatieschap recreatieve routes en netwerken.
OB	18	5	Recreatie	5.2	25	Wat gaan we er voor doen: De combinatie van bullit 4, we gaan verder met het uitvoeren van de pilot Vitale vakantie parken in combinatie met bullit 6, we brengen de pilot Vitale vakantiepark de Hildenberg verder tot uitvoering. Vraag opmerking: de opmerking over 'afhankelijk van de evaluatie eind 2023 zou beter op zijn geweest" **Antwoord:** Afhankelijk van de uitkomsten van de evaluatie wordt het vervolgtraject bepaald.
OB	19	5	Recreatie	5.2	26	Wat gaan we er voor doen: laatste bullit eerste tekst deel: Het stukje over de Bosbergtoren is onduidelijk. Wat doen we nou wel en niet qua onderhoud en storingen? **Antwoord:** De Coöperatie is verantwoordelijk voor het beheer en dagelijks onderhoud, het inrichten van een meldpunt en het coördineren van klachten en meldingen. De gemeente is verantwoordelijk voor de onderhoudscontracten van de Bosbergtoren.
OB	20	6	Sociaal Domein	6.1	30/31	Wat mag het kosten: De subsidie voor "Vraag elkaar" wil men van incidenteel naar structureel brengen. Vraag: wanneer krijgen we een evaluatie van de opbrengst van vraag elkaar. Hoe kunnen we anders een afweging over de inzet van dit middel? **Antwoord:** VraagElkaar heeft drie jaren achtereen incidentele subsidie van de gemeente ontvangen. Van rechtswege krijgt een subsidie dan vanzelf een structureel karakter. Dit betekent vooral dat de gemeente de subsidieontvanger tijdig moet informeren wanneer zij de subsidie wil wijzigen of stoppen. Bij de financiële heroverwegingen in juli 2021 heeft uw raad structureel € 45.000 per jaar beschikbaar gesteld voor tegengaan van eenzaamheid. Het is de taak van het college om bij dit doel passende interventies te kiezen, uit te voeren en te evalueren. In april 2022 heeft uw raad het evaluatierapport over de inspanningen van VraagElkaar in 2021 ontvangen. In november 2023 worden de resultaten opnieuw gemeten. D.m.v. een mededeling aan de raad zullen we u hierover informeren.
OB	21	6	Sociaal Domein	6.1	31	Vraag: van wie is het gebouw de buurthuiskamer in het Haerenkwartier? **Antwoord:** De buurthuiskamer is van Actium.
PvdA	22	6	Sociaal Domein	Begroting Programma 6	37	1. *6.1 Samenkracht en burgerparticipatie **(Lasten)**:* waarom zijn de lasten dit jaar zo hoog ten opzichte van vorig en volgende jaren? 2. *6.71C – Dagbesteding (WMO) **(Lasten)**:* lasten 1 miljoen hoger dan vorig jaar, blijft hangen op dit niveau. Waar komen deze extra lasten weg? 3. *6.73A t/m 6.74c **(Lasten)***: mooie bedragen, maar enigszins willekeurig? Het lijkt op een totaalsom gedeeld door de vakjes, maar dat is natuurlijk nietszeggend. Dit komt waarschijnlijk door de nieuwe begrotings-indeling. Hoe kunnen we de vakjes betrouwbaar gevuld krijgen?

Partij	Nr	**Hoofdstuk (tegel)**	**Paragraaf (onderdeel)**	**Titel (subonderdeel)**	**Pagnr.**	Vraag
						4. *6.1 Samenkracht en burgerparticipatie **(Baten)***: 2023 erg hoog, per 2024 weer laag, hoe komt dit? Mogelijk subsidies die wegvallen? 5. *Resultaat na bestemming*: komende jaren (2024, 2025, 2026) 1,5 miljoen hogere lasten, daarna weer terug naar oude niveau. Waar komt dit precies door? **Antwoord:** 1. Dit komt om dat in dit taakveld de lasten en baten voor opvang Oekraïners verantwoord worden. In 2023 is dit aan de baten en lastenzijde van de begroting verwerkt. Voor 2024 is hier nog niks opgenomen. 2. Dit is een nieuw taakveld sinds 2023. Vanaf 2023 is er dan ook op begroot. 3. Dat klopt. Deze taakvelden zijn nieuw sinds 2023. Het is lastig op voorhand in te schatten waar de meeste lasten vallen. Na 2023 kunnen we met die ervaringscijfers de begroting beter inrichten per taakveld. 4. Zie 1. 5. Dit komt hoofdzakelijk door incidentele lasten. Zie daarvoor het overzicht incidentele baten en lasten in bijlage c van de begroting.
PvdA	23	7	Volksgezondheid	7.2	44	*Wat mag het kosten Punt 5:* "Vermoedelijk komen meer rijksmiddelen vrij" voor energietransitie. De raad wordt op de hoogte gesteld via P&C cyclus, wij zouden dit ook graag terug willen zien in de startnotitie energietransitie van Q4. Lukt dat? Wij zien wel dat NU de financiële middelen voor deze kostbare transitie niet erg hoog zijn. Wat zijn de verwachtingen van "Vermoedelijk komen meer rijksmiddelen vrij" voor energietransitie"? **Antwoord:** Gemeenten ontvangen voor de periode 2023-2025 rijksmiddelen voor klimaat- en energiebeleid. De verwachting is dat deze tijdelijke middelen (mede door afspraken tussen provincies en het rijk) structureel beschikbaar komen voor gemeenten voor in ieder geval de periode tot 2030. Over de definitieve beschikking van deze middelen en het karakter (incidenteel of structureel) wordt u via de P&C cyclus op de hoogte gesteld.
PvdA	24	8	Bouwen, wonen ..	Begroting Programma 8	49	8.1 Ruimtelijke ordening (Lasten): 2023 heeft t.o.v. 2024 2 miljoen hogere lasten, waar komt dit door? **Antwoord:** Dit wordt met name veroorzaakt door de beschikbaar gestelde middelen voor de verwachte lasten die betrekking hebben op de omgevingswet en de Taskforce woningbouw.
CU	25		Paragraaf 1	Leges	54	Wat is de oorzaak van de inkomstenverhoging bij burgerzakenleges? **Antwoord:** Deze verhoging heeft te maken met de 5 jaarlijkse reisdocumenten piek. De komende 5 jaar zal er landelijk meer dan een verdubbeling plaatsvinden aan aanvragen. Dit is om de 5 jaar het geval omdat vanaf 2014 de reisdocumenten 10 jaar geldig werden i.p.v. 5 jaar levert dit een 5 jaarlijkse dip en een 5 jaarlijkse piek op voor alle gemeenten op.

Partij	Nr	**Hoofdstuk (tegel)**	**Paragraaf (onderdeel)**	**Titel (subonderdeel)**	**Pagnr.**	Vraag
PvdA	26		Paragraaf 2	Tabel Risico/beheersm.	59	Over risicobeheersing in het algemeen: elke keer risico's/beren op de weg, maar dit document zegt dat er geen beren zijn. Mooi! **Antwoord:** Risico's zijn er altijd, maar met de juiste beheersmaatregelen worden deze als beheersbaar gezien.
PvdA	27		Paragraaf 2	Tabel Fin. Kengetallen	62	Alle ratio's prima. Stabiel, hier zijn wij erg tevreden mee. **Antwoord:** Dat is goed om te lezen. Het college is ook tevreden over de ratio's en de stabiele financiële positie.
PvdA	28		Paragraaf 3	Gymnastieklokalen	66	"Raad geïnformeerd over gymnastiekhalletje nabij de Toekan". **Waarschuwing**: college, doe dit nou niet, dit is perfect voor accommodatiebeleid, als opmerking op amendement A-019 naar aanleiding van recente ontwikkelingen omtrent accommodatiebeleid. Is deze faciliteit echt noodzakelijk, kunnen ze niet uitwijken naar SWC? (Wellicht een politieke opmerking. Maar de PvdA is not amused). **Antwoord:** Dit is geen technische vraag.
OB	29		Paragraaf 3	Sportaccommodaties	68	1e alinea laatste zin: Zijn dat de onderhoudsplannen die de raad in September 2023 in de commissie vergadering kreeg? Zo ja, waarom dan pas in september als er begin 2023 al onderhoudsplannen waren opgesteld? **Antwoord:** De onderhoudsplannen die in september 2023 door de raadscommissie zijn besproken betroffen de 3 B's, de Steegdehal, MFA de Kompaan, MFA Haulerijk en MFS de Boekebeam; onder de kopjes: Sportaccommodaties (blz 68) en Multifunctionele – welzijnsaccommodaties (blz 67). NB. Het concept raadsvoorstel over de voorzieningen nieuwe MOP's is in mei 2023 door het college aangeleverd. De Agendacommissie heeft het punt verplaatst naar september 2023.
PvdA	30		Paragraaf 7	Grondbeleid	83	Structuurvisie: is deze er? Voor zover wij weten niet. Dit is natuurlijk de kapstok voor vele andere activiteiten zoals Taskforce Wonen, maar ook ontwikkeling van bedrijvengebied en grondacquisitie/beleid in het algemeen. Is het niet krom om met accommodatiebeleid bezig te gaan als er geen structuurvisie is? Of missen wij iets? **Antwoord:** De structuurvisie is vervallen bij de vaststelling van de omgevingsvisie. De omgevingsvisie is de kapstok voor de ruimtelijke indeling van onze omgeving. Accommodatiebeleid is een onderdeel van de indeling van de bebouwde omgeving.
CU	31		Paragraaf 7	Grondbeleid	84	Wat is de actuele situatie met betrekking tot bedrijventerrein Turfsteker? Zijn hier nog kavels uit te geven? Bent u bezig met actuele grondverwerving om extra kavels aan te kunnen bieden. **Antwoord:**

Partij	Nr	**Hoofdstuk (tegel)**	**Paragraaf (onderdeel)**	**Titel (subonderdeel)**	**Pagnr.**	Vraag
						In Haulerwijk beschikken wij nog steeds over uitgeefbare industriegrond. Wij zijn bezig met actuele plannen over de wijze waarop we deze grond willen gaan aanbieden. Het verwerven van extra grond speelt hier momenteel niet.
CU	32		Paragraaf 9	Regiodeal ZOF	91	Wat is de reden dat het uitvoeringsprogramma Recreatie en toerisme niet afgerond kan worden voor de einddatum van 1 oktober 2024? Hebt u een indicatie van de extra overheadkosten? **Antwoord:** Diverse projecten maken onderdeel uit van het uitvoeringsprogramma. Een deel van de projecten nemen meer tijd in beslag dan verwacht en kunnen niet voor de einddatum worden afgerond. Via de P&C cyclus wordt een voorstel aan u voorgelegd voor de extra overheadkosten, zodra hier duidelijkheid over is.
PvdA	33		Paragraaf 9	Regiodeal ZOF	91	Teruggrijpend op opvallend minder inkomsten vanaf 2024, komt dit mogelijk door wegvallen gelden van Regio Deal Zuidoost Friesland? **Antwoord:** Wij hebben niet helder op welke inkomstendaling u doelt.
CU	34		Begrotingspositie	Uitgangspunten	101	Wat maakt dat het sociaal domein wordt geïndexeerd op 80% lonen en 20% prijzen? Wijkt dit af van wat gangbaar is? Welke consequenties heeft dat? **Antwoord:** Omdat de lasten binnen het sociaal domein hoofdzakelijk uit salarislasten (bij de aanbieders) bestaat. Dit zorgt ervoor dat de indexatie hoger is dan bij de begrotingsposten van bijvoorbeeld subsidieontvangers.
PvdA	35		Nieuw Beleid	3. Onderhouds-budgetten dorpshuizen	104	Vraag is om lasten te verhogen met 15k per jaar structureel per dorpshuis, is het niet slimmer om gezien het komende accommodatiebeleid dit budget niet te verhogen, maar kijken wat mogelijk van de incidentele gelden kan? Deze vraag komt natuurlijk van meerdere partijen over deze begroting en is precies een MOP-discussie die we niet nogmaals moeten hebben! Eerst het Accommodatiebeleid dan dit soort zaken. Wat vindt u hiervan? **Antwoord:** Dit betreft een indexering in verband met de sterk stijgende bouwkosten. Deze jaarlijkse bijdrage wordt door SODO toebedeeld aan dat dorpshuis dat op dat moment toe is aan groot onderhoud, renovatie etc. Zonder deze ophoging kan met de huidige prijzen het onderhoud niet adequaat worden uitgevoerd.
PvdA	36		Bijlagen	A. Kerngegevens	117	*"Kruidenrijk gras/bleomrijke bermen (Openbaar groen in ha.)*: wat zijn bleomen? (Flauw grapje) **Antwoord:** Bleomrijke moet inderdaad bloemrijke zijn.

Beantwoording technische vragen Programmabegroting 2024-2027 (deel 2)

Partij	Nr	Hoofdstuk (tegel)	Paragraaf (onderdeel)	Titel (subonderdeel)	Pagnr	Vraag
GroenLinks	1	0	0.2	Dienstverlening	11	'We gebruiken steeds meer data...' Waarom zou 'steeds meer data' tot een betere dienstverlening leiden? **Antwoord:** Meer data betekent meer informatie over klanten, hun gedrag, voorkeuren en behoeften. Dit stelt ons als organisatie in staat om diepere inzichten te verkrijgen in wat onze klanten willen. Wij kunnen daar onze diensten op aanpassen om beter aan die behoeften te voldoen.
GroenLinks	2	0	0.3	Financiën	12	'Onze belastingen, diensten en producten zijn betaalbaar'. Voor wie? Welke maatstaf is hiervoor? M.a.w.: hoe kunnen we deze uitspraak hard maken? **Antwoord:** Het Centrum van Onderzoek van de Lagere Overheden (Coelo) publiceert jaarlijks de Atlas van de lokale lasten. Deze publicatie is de basis voor de berekening van het kengetal belastingcapaciteit. De gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) voor een gezin worden afgezet tegen het landelijk gemiddelde. Bij onze gemeente is dit 84%. De woonlasten in onze gemeente zijn ruim lager dan het landelijk gemiddelde.
GroenLinks	3	2	2.1	Wat gaan we ervoor doen	16	In de tekst wordt gesproken over verkeerseducatieprojecten. Zijn effecten hiervan ook zichtbaar? **Antwoord:** De effecten van verkeerseducatie zijn niet meetbaar als het gaat om afname van het aantal verkeersongevallen. Het gaat bij verkeerseducatie om het bijbrengen van de verkeersregels voor basisschoolleerlingen en bewustwording van middelbare scholieren als het gaat om bijv. bellen/appen op de fiets, alcohol en/of drugs in het verkeer. Daarnaast besteden we o.a. aandacht aan senioren zodat ze veilig deel kunnen blijven nemen aan het verkeer door rijvaardigheidstrainingen te organiseren en ze te laten deelnemen aan meefietsdagen binnen het project Doortrappen (stimuleren veilig te fietsen, dit is ook gezellig en gezond). Hiermee stimuleren wij verkeersveilig gedrag waardoor we naast infrastructurele maatregelen en handhaving de verkeersveiligheid in het algemeen vergroten.
GroenLinks	4	3: Economie	3.1: Economie	Wat willen we bereiken?	18	Er wordt gezegd dat we bedrijventerreinen moeten uitbreiden? Kost dit ook landbouwgrond en/of natuur? **Antwoord:**

Partij	Nr	Hoofdstuk (tegel)	Paragraaf (onderdeel)	Titel (subonderdeel)	Pagnr	Vraag
						Om aan deze ruimte vraag te kunnen voldoen is het voor de toekomst wel noodzakelijk om hiervoor extra gronden te gaan verwerven. Meestal zal dat landbouw/cultuurgrond zijn.
GroenLinks	5	3: Economie	3.1: Economie	Wat gaan we er voor doen	18	We spreken over 'uitbreiding van bedrijventerreinen.' We moeten ons ook 'inzetten om leegstand te voorkomen.' En we moeten kijken 'hoe we aan de vraag naar personeel kunnen voldoen.' Deze drie zaken lijken elkaar tegen te spreken. We moeten werken om leegstand te voorkomen, we moeten beleid zetten op personeel vinden en tegelijkertijd willen we uitbreiden. Kan deze (schijnbare) discrepantie worden toegelicht? **Antwoord:** Door middel van bedrijfsbezoeken denken we actief mee en dragen wij mogelijke kandidaten/werkzoekende aan, passend bij een bedrijf. Daarnaast denken we actief mee en houden korte lijnen aan als het gaat om vraag en aanbod met betrekking tot leegstand. Een actieve rol van zowel eigenaar als overheid is hierbij een must. Daarnaast hebben we in de afgelopen periode van diverse ondernemers een verzoek ontvangen of het mogelijk is om zich in de gemeente vestigen. Tot slot, de basis voor uitbreiding van bedrijventerrein is gebaseerd op een extern onderzoeksrapport van Bureau Louter.
GroenLinks	6	3: Economie	3.1: Economie	Wat mag het kosten?	19	De lasten worden grotendeels gedekt uit bestaande budgetten. Waar komt het overige geld vandaan? **Antwoord:** Het overige geld is na aftrek gemeentelijke kosten afkomstig uit de BIZ-bijdrage die we van de deelnemende winkeliers/vastgoedeigenaren in het gebied vragen.
GroenLinks	7	5	5.2	Recreatie en openbaar groen	25	De fietspaden door het DFW zijn op veel stukken erg slecht, zelfs gevaarlijk. Deze zijn niet in ons beheer. Hoe kunnen we hier toch verbetering bewerkstelligen? **Antwoord:** De paden in het Drents Friese Wold zijn grotendeels in eigendom van Staatsbosbeheer. Het is al meerdere keren bij SBB aangeven dat de paden in slechte staat zijn.
GroenLinks	8	Programma 6: Sociaal Domein	Algemeen		29	Algemene opmerking: de doelenboom in deze vorm is niet leesbaar, zeker niet op papier. **Antwoord:** Door de grootte van de afbeelding is niet de gehele doelenboom goed leesbaar. De begrotingsapp is wellicht een alternatief, daar is de leesbaarheid beter.
GroenLinks	9	6	6.1: Samenleven	Wat mag het kosten?	30	Wat doen we verder met het geld voor Aandachtsgebieden? **Antwoord:**

Partij	Nr	Hoofdstuk (tegel)	Paragraaf (onderdeel)	Titel (subonderdeel)	Pagnr	Vraag
						Aandachtsgebieden loopt tot eind 2023. Het hele programma is opgenomen in het Plan van aanpak Aandachtsgebieden 2020-2023 dat is gepresenteerd in de raadscommissie Samenleving op 19 november 2019. Besteding vindt plaats conform het Plan van Aanpak aan o.a. wijknet en buurthuiskamer Haerenkwartier
GroenLinks	10	6	6.1: Samenleven	Nieuw beleid: onderhoudsbudget dorpshuizen	31	Er komt een budgetwijziging. Is deze budgetwijziging genoeg om stevige toekomstige wijzigingen zoals nu bij het accommodatiebeleid te voorkomen? **Antwoord:** Het onderhoudsbudget staat los van het nog vast te stellen accommodatiebeleid. We kunnen niet in de toekomst zien, maar naar verwachting zal het nieuwe budget als startsubsidie voor (vervangende) nieuwbouw, renovatie, groot onderhoud, aanpassingen aan wet- en regelgeving voldoende zijn.
GroenLinks	11	6	6.1: Samenleven	Buurthuiskamer Haerenkwartier	31	We lezen dat de professionele beheerder in de Buurthuiskamer een duidelijk effect heeft op het gebruik. Bevat dat lessen voor elders in de gemeente? **Antwoord:** Hoewel situaties verschillen zou dit zeker kunnen. De meerwaarde in het Haerenkwartier zijn onder andere een stabiele basis, drijvende kracht en vertrouwenspersoon voor het gebied en buurthuiskamer.
GroenLinks	12	6	6.2: Meedoen	Mensen kunnen levensloopbestendig wonen	32	Zien we een verandering in de doorstroming van woningen? Welk effect heeft woningen levensloopbestendig maken hierop? **Antwoord:** Het grootste gedeelte van de bouwopgave (toevoeging van 520 woningen volgens de Woonzorgvisie, met een verhoging op basis van de Regionale woningbouwafspraken waarbij de gemeente 700 moet realiseren) moet nog gerealiseerd worden. In die zin moet een verandering in de doorstroming nog op gang komen. Levensloopbestendig maken van woningen zorgt ervoor dat de (oudere) bewoner langer in de woning kan blijven wonen door het aanbrengen van noodzakelijke aanpassingen.
GroenLinks	13	6	6.2: Meedoen	Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt	32	Kan ‘waar mogelijk ontschot’ worden toegelicht? **Antwoord:** In sommige situaties ontvangt een inwoner dienstverlening vanuit de Wmo, de P-wet, schuldhulpverlening etc. (en andere wetten die wij als gemeente niet uitvoeren). Verschillende wetten kennen verschillende, soms tegengestelde, regels. In die situaties waar wij er invloed op kunnen uitoefenen, proberen we zowel wat budget als regelgeving beter ontschot te werken.

Partij	Nr	Hoofdstuk (tegel)	Paragraaf (onderdeel)	Titel (subonderdeel)	Pagnr	Vraag
GroenLinks	14	6	6.2: Goed opgroeien	Maatschappelijk effect O	35	'We bieden hulp aan ouders met relatieproblemen' Loopt dit? Komen we 'achter de voordeur'? **Antwoord:** We bieden hulp aan ouders. Wanneer zij vastlopen op het gebied van opvoeding, bijvoorbeeld vanwege relatieproblemen, kunnen zij verder geholpen worden door ons gebiedsteam. Bij relatieproblemen wordt op dit moment de Schip-aanpak gebruikt, een methodische benadering die specifiek gericht is op het herstellen van de verbinding en communicatie tussen ouders. Onder begeleiding van het gebiedsteam hebben ouders zich opnieuw aan elkaar verbonden, als partners, of als partners in ouderschap. Op deze manier is er stabiliteit ontstaan in de omgeving van opgroeiende kinderen, waardoor vervolghulp minder of niet meer nodig was. We denken aan het breder aanbieden van relatietherapie of inzet van een relatiecoach voor ouders met thuiswonende kinderen vanuit de GALA middelen. Ons streven is om ondersteuning aan ouders zo laagdrempelig mogelijk te maken. Daarom zijn gebiedsteammedewerkers te vinden op belangrijke 'vindplaatsen', zoals huisartspraktijken en scholen. Bij de huisartsen fungeren onze gebiedsteammedewerkers als jeugdpraktijkondersteuners. Ze staan ouders bij met uiteenlopende vragen omtrent psychische klachten. Daarnaast kan welzijnsorganisatie Scala ouders begeleiden naar passende hulp. Samen zetten we ons in voor het welzijn van gezinnen en het welzijn van opgroeiende kinderen.
GroenLinks	15	6	Begroting		37	Er zijn grote verschillen te lezen tussen begroting, rekening en begroting komend jaar. 6.72D spant de kroon met een verschil van 8 miljoen tussen dit jaar en vorig jaar. In de rest van het programma wordt dit niet toegelicht. Kan in algemene termen worden toegelicht waarom deze afwijkingen zo hoog zijn? **Antwoord:** Dit wordt veroorzaakt door de nieuwe (gedetailleerde) taakvelden voor WMO en jeugd die in 2023 vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording is doorgevoerd. Dit geeft bij een aantal taakvelden een wat vertekend beeld.
GroenLinks	16	7	7.2	Wat gaan we ervoor doen: Duurzaamheid	42	Wordt er op het gebied van energieprojecten ook prioriteit geven aan coöperatieve projecten? Hoe verloopt de samenwerking tussen gemeenten en energiecoöperatie? **Antwoord:** Ja, het uitgangspunt om coöperatieve projecten prioriteit te geven is ook specifiek benoemd in de Regionale Energie Strategie. De samenwerking met de Energiecoöperatie De Eendracht in Ooststellingwerf is goed.

Partij	Nr	Hoofdstuk (tegel)	Paragraaf (onderdeel)	Titel (subonderdeel)	Pagnr	Vraag
GroenLinks	17	7	7.2	Wat gaan we ervoor doen: Duurzaamheid	42	Hoe ver zijn we met het opstellen van de wijkuitvoeringsplannen? **Antwoord:** Het opstellen van wijkuitvoeringsplannen is onderdeel van de uitvoering Transitievisie Warmte (TVW) en staat in de planning. Dit wordt concreet met inwoners van dorpen/wijken vormgegeven zodra 'het energiebureau' (ook onderdeel van de uitvoering van de TVW) gestalte heeft gekregen. Wel lopen er al verkennende gesprekken met enkele dorpen voor het opstellen van wijkuitvoeringsplannen.
GroenLinks	18	7	7.2	Wat gaan we ervoor doen: Riolering & Water	42	Is er op het gebied van waterbesparing ook communicatie (Bewustwording) richting inwoners/bedrijven? **Antwoord:** Ja, onder andere via het Groen Klimaatplein. Zie ook: https://www.ooststellingwerf.nl/groen-klimaatplein
GroenLinks	19	7	7.2	Wat gaan we ervoor doen: Afval	43	Zijn er ook projecten rond(om) zwerfafval bij CSG Liudger? Zo nee, waarom niet? **Antwoord:** CSG Liudger is wel benaderd, maar heeft aangegeven daar in de planning dit jaar geen tijd voor te hebben.
GroenLinks	20	Nieuw Beleid	2. Kwaliteit wegen		104	Kan worden aangegeven hoe de verdeling tussen weg, fiets- en voetpad is? **Antwoord:** Van de extra investering van € 1.400.000 is ongeveer € 250.000 bestemd voor de fietspaden. Het overige deel is voor onderhoud aan de wegen. Daar waar bij onderhoud aan een weg het voetpad aanliggend is wordt deze ook meegenomen in het onderhoud. De rest van de voetpaden wordt na afronding van de aanleg van de glasvezelkabels beoordeeld en daar waar nodig verbeterd. Dit wordt deels betaald vanuit de vergoeding die de gemeente ontvangt van de partij die de glasvezelkabel heeft aangelegd.
GroenLinks	21	Bijlagen	Bloemrijke bermen		117	Het aantal hectares bloemrijke bermen is in 2022 – 2023 afgenomen. Hoewel er voor 2024 een kleine stijging gepland staat, is de vraag toch wel: waarom de afname? **Antwoord:** In de jaarrekening 2022 en de begroting 2023 is aangegeven dat er 17 ha aan bloemrijke bermen is. Het huidige areaal aan bloemrijke bermen is 20 ha. Dit is een toename van ruim 17%.
GroenLinks	22	Bijlagen	Bijlage D		125	De trend in Nederland is minder verwijzingen naar HALT. In Ooststellingwerf zien we een behoorlijke toename, die blijft stijgen. Is hiervoor een verklaring? **Antwoord:**

Partij	Nr	Hoofdstuk (tegel)	Paragraaf (onderdeel)	Titel (subonderdeel)	Pagnr	Vraag
						Tot 2021 was HALT van de radar bij ons basis team van de politie. Door HALT opnieuw onder de aandacht te brengen heeft dit geleid tot meer aanmeldingen.
D66	23					De begroting 2024 kent conform verzoek van de gemeenteraad nu de BBV-indeling. Dat maakt dat we geen financieel-technische vragen hebben. **Antwoord:** Bedankt.
D66	24	Paragrafen	10 Visie op Samenleven		95-99	Op ons verzoek is deze paragraaf nu toegevoegd. Onze indruk is dat deze het gewenste inzicht geeft, en dat daarmee de begroting zelf overzichtelijker en inzichtelijker is geworden. Dank daarvoor! **Antwoord:** Graag gedaan.

gemeente ooststellingwerf

Mededeling aan de raad

Van	:	Burgemeester en wethouders
Datum B&W	:	9 oktober 2023
Onderwerp	:	Septembercirculaire 2023
Portefeuillehouder	:	Jan van Weperen
Domein	:	Planning & Control

Kennis te nemen van

de gevolgen van de septembercirculaire 2023 (bijlage A, verschenen op Prinsjesdag) voor het jaar 2023 en de Programmabegroting 2024-2027.

Kernboodschap

Het jaar 2023

Het budgettair gevolg van de septembercirculaire 2023 voor 2023 is € 468.000 positief. In bijlage B staat een toelichting. De prognose van het resultaat over het jaar 2023 na verwerking van de najaarsnota is € 620.000 negatief. Rekening houdende met de gevolgen van de septembercirculaire 2023 wordt nu de prognose van het resultaat over 2023 € 152.000 negatief.

Begrotingsperspectief 2024-2027

Het bijgestelde begrotingsperspectief 2024-2027 na het verwerken van de septembercirculaire 2023 is:

	bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
	Structureel begrotingsperspectief				
a	Primitief begroting 2024-2027	1.942	2.935	-1.304	-1.648
b	Voorgesteld nieuw beleid begroting	-784	-715	-15	-15
c	Structureel gevolg septembercirculaire	716	681	596	1.694
		1.874	2.901	-723	31

a. Structureel perspectief begroting primitief
Dit is het gepresenteerde structurele begrotingsperspectief van de primitieve programmabegroting 2024-2027 (dus zonder de gevolgen van het nieuw beleid).

b. Voorgesteld nieuw beleid structureel
Dit is het totaal van het voorgestelde nieuw beleid bij de programmabegroting 2024-2027.

c. Structureel gevolg septembercirculaire 2023
Dit is het resultaat van de berekening van de septembercirculaire 2023 afgezet tegen de berekening van de meicirculaire 2023. Het structureel gevolg van de septembercirculaire 2023 is voor de eerste drie jaar nagenoeg gelijk en vanaf 2027 een miljoen hoger. De eerste drie jaar is het gevolg van bijgestelde ramingen voor de loon- en prijsontwikkelingen. Voor 2027 is de nieuwe financieringssystematiek door het Rijk uitgewerkt, dat betekent een miljoen meer. In de bijlage B worden de verschillen toegelicht.

Na verwerking van de cijfers van de septembercirculaire 2023 is het structureel begrotingsperspectief 2024-2027 over de hele linie verbeterd.

Energietoeslag
De middelen voor de energietoeslag in 2023 zijn niet verwerkt in de septembercirculaire 2023. Op het moment van verschijnen van de circulaire is de besluitvorming nog niet afgerond. Op dit moment heeft de Tweede kamer ingestemd met het wetsvoorstel.

Wel is inmiddels inzicht gegeven over de verdeling van de middelen. Ooststellingwerf ontvangt totaal € 1,99 miljoen voor de energietoeslag 2023. Een deel daarvan hebben we via de decembercirculaire 2022 al ontvangen en is via de bestemming van het resultaat over 2022 weer in 2023 beschikbaar gekomen. Ook is aangegeven dat we nog een compensatie ontvangen op grond van een verdeelherstelactie voor de energietoeslag over 2022. In de jaarstukken 2022 hebben wij ook aangegeven dat er een nadelig verschil zat tussen het uitgekeerde en de ontvangen vergoeding vanuit het Rijk. Dat nadelig verschil was € 313.000. De nu te ontvangen compensatie bedraagt € 104.000.

We hebben al wel gebruik gemaakt van de mogelijkheid om alvast € 500 uit te keren als voorschot voor 2023. Dit geldt dan voor de doelgroep tot 140% van het wettelijk sociaal minimum. Zodra de besluitvorming door de Eerste Kamer is afgerond kunnen we de energietoeslag 2023 verder afronden.

Tot slot

In de aanbieding van de programmabegroting 2024-2027 staat dat wij graag, bij de Kaderbrief 2025, met u in gesprek willen waar we mogelijkheden zien om te bezuinigen of inkomsten te verhogen. De uitkomsten van deze circulaire zijn voor de gehele periode positief en leidt zelfs in 2027 tot een gering positief structureel begrotingsresultaat. Dit betekent niet dat nu het tij is gekeerd. Er zijn nog teveel onzekerheden, zoals verdere invulling van de nieuwe financieringssystematiek gemeentefonds, invulling maatregelen hervormingsagenda jeugd en Rijks bezuinigingen.

De gevolgen van de septembercirculaire 2023 voor begrotingsjaar 2023 nemen we mee bij de jaarrekening 2023. En de gevolgen voor begrotingsjaren 2024-2027 worden via een aparte begrotingswijziging verwerkt.

Bijlagen

A. Septembercirculaire 2023
B. Bijlage B bij de mededeling aan de raad septembercirculaire 2023

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Gemeentefonds

Septembercirculaire 2023

de gemeentebesturen, ter attentie van de raden en de colleges van B&W

DGBRW/ Bestuur, Financiën en Regio's

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon
eventuele vragen per e-mail
postbus.gf@minbzk.nl

Datum
19 september 2023

Kenmerk
2023-0000570821

circulaire

Onderwerp	septembercirculaire gemeentefonds 2023
Doelstelling	bekendmaking van beleid en het geven van informatie
Juridische grondslag	
Relaties met andere circulaires	meicirculaire 2023 (2023-0000285703); decembercirculaire 2022 (2022-0000678404); septembercirculaire 2022 (2022-0000522394); meicirculaire 2022 (2022-0000259109)
Ingangsdatum	19 september 2023
Geldig tot	1 juli 2024

Voorwoord

Voor u ligt de septembercirculaire gemeentefonds 2023.

Via de meicirculaire 2023 zijn gemeenten over de financiële kaders voor hun begrotingen geïnformeerd. De septembercirculaire 2023 geeft zoals gebruikelijk een geactualiseerd beeld, gebaseerd op de Miljoenennota 2024 van het Rijk.

In het algemeen geldt voor de informatie uit de circulaires het voorbehoud van parlementaire besluitvorming. Dat geldt dit jaar uiteraard ook.

De politiek-bestuurlijke zaken worden in hoofdstuk 1 belicht. De circulaire is in belangrijke mate een financieel-technisch document. Vooral de latere hoofdstukken richten zich op de doelgroep van financieel specialisten.

Ik wens u veel succes toe bij de uitvoering van uw taken.

Mede namens de Staatssecretaris van Financiën - Fiscaliteit en Belastingdienst,
De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

Hugo de Jonge

Inhoud

1 Hoofdpunten 7
1.1 Inleiding 7
1.2 Algemene uitkering 7
1.3 Belangrijkste mutaties 8
1.4 Decentralisatie- en integratie-uitkeringen 8
2 Algemene uitkering 9
2.1 Inleiding 9
2.2 Wijzigingen in de omvang van de algemene uitkering 9
1. Accres 2024 10
2. Afrekening ruimte onder plafond BCF 2023 13
3. Financieringssystematiek 14
4. Knelpunten verdeelproblematiek 14
5. Re-integratie 14
6. Wet Visueel beperkten 15
7. Bijzondere bijstand en vroegsignalering 15
8. Hulpmiddelen thuis laten staan 15
9. Rijksvaccinatieprogramma 15
10. Loon- en prijsbijstelling jeugdzorg 16
11. Europese richtlijn energieprestatie gebouwen (EPBD III) 16
2.3 Verdeling mutaties algemene uitkering 16
2.4 Maatstaven, bedragen per eenheid, uitkeringsfactoren en overige uitkeringsonderdelen 17
3 Decentralisatie- en integratie- uitkeringen 21
3.1 Inleiding 21
3.2 Omvang en verdeling decentralisatie- en integratie-uitkeringen 21
1. Faciliteitenbesluit opvangcentra 22
2. Knelpunten verdeelproblematiek 23
3. Vrouwenopvang i.v.m. Wet Seksuele Misdrijven (a) en Specialistische functies (b) 23
4. Indexatie voogdij bijzondere functies 23
5. Outreachend werken 24
6. Regionale Energie Strategieën 24
7. Compensatie Wsw voor bijzondere WML-verhoging 24
8. Begeleiding jongeren naar werk 24
9. Veilig wonen 25
10. A58 Goes 26
11. Versterken arbeidsmarktregio's 26
12. Regionale doelgroepen specifieke aanpak 27
13. Verkeersveiligheid 27
14. Veilige steden 27
15. LHBTI beleid Regenboogsteden 28

3.3 Verdeling bestaande decentralisatie- en integratie-uitkeringen en overige mededelingen 28
3.3.1 Beschermd wonen ... 28
4 Overige mededelingen ... 29
4.1 Inleiding ... 29
4.2 Gemeentefondstotalen, bevoorschotting en nominale ontwikkelingen ... 29
4.3 Energietoelage ... 30
4.4 Actualisatie decentralisatie-uitkeringen Vrouwenopvang en Maatschappelijke Opvang ... 30
4.5 Intensivering beschut werk ... 30
4.6 Wegbeheer ... 31
4.7 Aanpak laaggeletterdheid ... 31
4.8 Stand van zaken onderzoeksagenda verdeelmodel algemene uitkering ... 31
4.9 Integraal overzicht financiën gemeenten ... 32
4.10 Website gemeentefinanciën: www.findo.nl ... 32
4.11 Jaarlijkse weging decentralisatie- en integratie-uitkeringen ... 32
Bijlagen ... 34
Bijlage 2.1.1 Bedragen per eenheid en uitkeringsfactor 2023 ... 35
Bijlage 2.1.2 Bedragen per eenheid 2023 per cluster ... 37
Bijlage 2.1.3 Bedragen per eenheid en uitkeringsfactor 2024 ... 39
Bijlage 2.1.4 Bedragen per eenheid 2024 per cluster ... 41
Bijlage 2.2.1 Opbouw algemene uitkeringen 2023-2028 ... 43
Bijlage 2.4.1 Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten ... 44
Bijlage 2.4.2 Aanvullende informatie uitkeringsfactor ... 52
Bijlage 2.4.3 Volumina maatstaven 2023-2028 ... 54
3.2-2 Decentralisatie-uitkering Knelpuntenverdeelproblematiek ... 57
3.2-6 Decentralisatie-uitkering Regionale Energie Strategieën ... 58
3.2-8 Decentralisatie-uitkering Begeleiding jongeren naar werk ... 59
3.2-9 Decentralisatie-uitkering Veilig Wonen ... 60
3.2-11 Decentralisatie-uitkering Versterken arbeidsmarktregio's ... 68
3.2-12 Decentralisatie-uitkering Regionale doelgroepen specifieke aanpak ... 69
3.2-13 Decentralisatie-uitkering Verkeersveiligheid ... 70
3.2-14 Decentralisatie-uitkering Veilige steden ... 71
3.2-15 Decentralisatie-uitkering LHBTI-beleid Regenboogsteden ... 72
4.4 Decentralisatie-uitkering Maatschappelijke opvang ... 73
4.7 Decentralisatie-uitkering Aanpak Laaggeletterdheid ... 74

1 Hoofdpunten

1.1 Inleiding

Deze circulaire informeert gemeenten over de gemeentefondsuitkeringen. Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron van de gemeenten. Daarnaast bepalen factoren als belastingopbrengsten, gemeentelijke rentelasten, dividendopbrengsten en grondexploitatie mede de financiële ruimte van gemeenten. Zij vallen echter buiten het bestek van deze circulaire.

Gemeenten ontvangen in principe op drie tijdstippen in het jaar informatie over de gemeentefondsuitkeringen: in mei op basis van de Voorjaarsnota, in september op basis van de Miljoenennota en in december, ter afronding van het lopende jaar, op basis van de Najaarsnota. De mededelingen zijn steeds onder het voorbehoud van parlementaire goedkeuring.

De indeling van de circulaire is afgestemd op de soorten uitkeringen die het gemeentefonds kent: de algemene uitkering en de decentralisatie- en integratie-uitkeringen.

1.2 Algemene uitkering

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de totale rijksuitgaven (accresrelevante uitgaven; ARU). Volgens de reguliere normeringssystematiek (trap-op-trap-af) hebben wijzigingen in de ARU direct invloed op de ontwikkeling van de algemene uitkering en daarmee op de omvang van het gemeentefonds. De jaarlijkse toe- of afname van het gemeentefonds, voortvloeiend uit de normeringssystematiek, wordt het accres genoemd.

Het kabinet heeft vorig jaar de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Interprovinciaal Overleg (IPO) het voorstel gedaan om het volumedeel van het accres voor 2022–2025 vast te zetten op stand Voorjaarsnota 2022. De VNG heeft met dit voorstel ingestemd. Het IPO heeft niet met dit voorstel ingestemd. Het accres voor het provinciefonds wordt daarom tot en met 2025 op de reguliere wijze berekend. De accresraming voor het jaar 2023 en verder is in deze circulaire opgenomen.

Het kabinet heeft, als uitwerking van het coalitieakkoord, besloten dat het gemeente- en provinciefonds vanaf 2027 geïndexeerd worden op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). Uitgangspunt is dat de fondsen (gemeente- en provinciefonds) meerjarig de ontwikkeling van het nominaal bbp volgen. De volumeontwikkeling van de fondsen wordt gebaseerd op het 8-jarig historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bbp, waardoor de fondsen minder schommelen. De indexatie voor inflatie volgt de prijs van het bbp van het lopende jaar, waardoor de fondsen reëel ‘op niveau’ blijven. De grondslagen waarover deze indexatie berekend wordt, worden op gelijke wijze bepaald als de huidige grondslagen, waarover vanaf 2026 de huidige loon- en prijsindexatie wordt berekend.

Een toelichting op de accresontwikkelingen is opgenomen in paragraaf 2.2.1 en meer in detail in bijlage 11 van de Miljoenennota 2024.

Plafond BTW-compensatiefonds
Verder informeert deze circulaire over de ruimte onder het plafond van het BTW-compensatiefonds (BCF). Ten opzichte van de septembercirculaire 2022 is de ruimte onder het plafond van gemeenten voor het jaar 2023 gestegen met € 38,45 miljoen. De totale ruimte onder het plafond voor gemeenten in 2023 bedraagt € 359,367 miljoen wat bij deze circulaire aan de algemene uitkering van het gemeentefonds is toegevoegd. Ten opzichte van de septembercirculaire 2022 is ook voor 2024 tot en met 2028 de verwachte ruimte onder het plafond gestegen met name door het hoger totaal plafond als gevolg van de intensiveringen uit het Coalitieakkoord die doorwerken op een hoger accres.

1.3 Belangrijkste mutaties

Bijzondere bijstand en vroegsignalering
Het kabinet stelt in totaal € 200 miljoen voor de jaren 2022 tot en met 2024 beschikbaar om een stapeling van sociale en maatschappelijke problemen als gevolg van de hoge inflatie te voorkomen. Van dit bedrag is er in 2023 in totaal € 50 miljoen via het gemeentefonds aan gemeenten beschikbaar gesteld. In 2024 zal eveneens € 50 miljoen via het gemeentefonds aan gemeenten beschikbaar worden gesteld.

Loon- en prijsbijstelling Jeugd
In deze circulaire worden de middelen voor de loon- en prijsbijstelling 2022 over de reserveringen jeugdzorg op de Aanvullende Post (AP) toegekend. Deze overboeking heeft betrekking op 2024 (€ 45,2 miljoen) en 2025 (€ 27,1 miljoen), omdat voor die jaren de middelen van de AP zijn vrijgegeven.

Rijksvaccinatieprogramma
Vanaf 1 januari 2024 wordt de uitvoering van de maternale kinkhoestvaccinatie formeel overgedragen aan de gemeenten. Bij deze septembercirculaire worden de bijbehorende middelen, circa € 4 miljoen per jaar, voor de uitvoering van de maternale kinkhoestvaccinatie aan het gemeentefonds toegevoegd.

1.4 Decentralisatie- en integratie-uitkeringen

Hoofdstuk 3 van deze circulaire bevat voor uitkeringsjaar 2023 en verder ook een aantal andere wijzigingen in de decentralisatie- en integratie-uitkeringen. Het gaat zowel om de aanpassing van bestaande als om nieuwe uitkeringen.

2 Algemene uitkering

2.1 Inleiding

Binnen het gemeentefonds is de algemene uitkering de grootste component. Het bedrag aan algemene uitkering wordt verdeeld over de gemeenten via maatstaven, zoals het inwonertal en de oppervlakte van een gemeente, een aan de maatstaven gekoppeld gewicht (bedrag per eenheid) en de uitkeringsfactor (de voor alle gemeenten gelijke vermenigvuldigingsfactor). Die drie componenten zijn aan wijzigingen onderhevig. Dit hoofdstuk geeft informatie over de aanleiding voor die wijzigingen en over de uitwerking ervan. In paragraaf 2.2 worden de wijzigingen in de omvang van de algemene uitkering behandeld en in paragraaf 2.3 worden de consequenties daarvan voor de verdeling aangegeven. Paragraaf 2.4 informeert de gemeenten over een aantal gegevens voor de berekening van de algemene uitkering, te weten: maatstaven, gewichten en uitkeringsfactoren. Het totaal van alle wijzigingen vindt zijn neerslag in de bijlagen 2.1.1 tot en met 2.1.4, die overzichten bevatten van maatstaven, bedragen per eenheid en uitkeringsfactoren.

De algemene uitkering is vrij besteedbaar voor gemeenten. Eventuele opmerkingen over de algemene uitkering die in deze circulaire worden gemaakt, zijn niet meer dan voorbeelden die illustreren met welke kosten gemeenten geconfronteerd worden. Dit inzicht is ook van belang voor de Tweede Kamer. Met de betreffende teksten wordt niet beoogd het bestedingsdoel nader te omschrijven, of op welke wijze dan ook de middelen te oormerken.

2.2 Wijzigingen in de omvang van de algemene uitkering

Tabel 2.2.1 bevat de wijzigingen in de omvang van de algemene uitkering over de periode 2023 tot en met 2028 ten opzichte van de meicirculaire 2023. Het betreft achtereenvolgens:

1. Algemene mutaties
   Deze mutaties hebben betekenis voor de financiële ruimte van de gemeenten, zonder veranderingen in het takenpakket.
2. Taakmutaties
   Deze mutaties hebben betrekking op taakmutaties bij gemeenten en hebben corresponderende gevolgen voor inkomsten of uitgaven. De mutaties zijn geordend volgens de clusterindeling van het gemeentefonds om gemeenten een overzicht te bieden per beleidsterrein. De clusterindeling, naar gelijksoortige gemeentelijke beleidsvelden, is een hulpmiddel bij het onderhoud van de verdeling. Het staat gemeenten vrij de indeling al dan niet voor eigen doeleinden te hanteren. De clusterindeling heeft geen gevolgen voor de bestedingsvrijheid van de algemene uitkering.

Tabel 2.2.1 geeft een totaalbeeld van de mutaties in de omvang van de algemene uitkering van circulaire op circulaire. De mutaties hebben betrekking op 2023 en verder en worden onder de tabel toegelicht. In bijlage 2.2.1 zijn de mutaties uit tabel 2.2.1 samengenomen met de mutaties uit eerdere circulaires. Deze bijlage geeft een totaalbeeld van de mutaties van jaar op jaar.

Tabel 2.2.1 Ontwikkeling algemene uitkering, mutaties ten opzichte van de meicirculaire 2023 (in duizenden euro's)

		2023	2024	2025	2026	2027	2028
	stand meicirculaire 2023	**35.180.736**	**37.858.978**	**39.944.720**	**38.018.899**	**39.142.390**	**40.314.906**
	algemene mutaties						
1)	Accres 2024		433.854	370.846	338.789	1.057.937	1.448.097
2)	Afrekening ruimte onder plafond BCF 2023	359.367					
3)	Financieringssystematiek					-76.000	-76.000
4)	Knelpunten verdeelproblematiek						-100
	taakmutaties						
	cluster Participatie						
5)	Re-integratie						-20.000
6)	Wet Visueel beperkten		-900	-940	-980	-1.010	-1.050
7)	Bijzondere bijstand en vroegsignalering		50.000				
	cluster Individuele voorzieningen Wmo						
8)	Hulpmiddelen thuis laten staan	200	500	700	800	800	1.000
	cluster Sociale basisvoorzieningen						
9)	Rijksvaccinatieprogramma		4.427	4.427	4.162	4.162	4.162
	cluster Individuele voorzieningen Jeugd						
10)	Loon- en prijsbijstelling jeugdzorg		45.174	27.092			
	cluster Infrastructuur, ruimte en milieu						
11)	Europese richtlijn energieprestatie gebouwen (EPBD III)	1.797	1.797	1.797	1.797	1.797	1.797
	stand deze circulaire	**35.542.100**	**38.393.830**	**40.348.642**	**38.363.467**	**40.130.076**	**41.672.812**

Toelichting tabel 2.2.1

1. *Accres 2024*

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van het accres. In deze circulaire is een nieuwe accresraming opgenomen voor het jaar 2024 en verder.

In de Startnota 2022 van het kabinet Rutte IV zijn twee belangrijke wijzigingen in de indexering van de algemene uitkering van de fondsen toegelicht. Ten eerste is in het coalitieakkoord besloten dat de fondsen vanaf 2026 niet langer via de normeringssystematiek geïndexeerd worden. Daarmee vervalt de koppeling aan de rijksuitgaven. Het gereserveerde accres vanaf 2026 wordt wel bijgesteld als gevolg van de jaarlijkse loon- en prijsontwikkeling zoals deze door het Centraal Planbureau (CPB) wordt geraamd. Ten tweede is er besloten dat tot en met 2025 het accres op basis van de bestaande koppeling aan de rijksuitgaven wordt berekend. Nieuw daarbij waren de uitzondering op de ARU voor een aantal investeringsfondsen.

Daarnaast heeft het kabinet aangegeven om nader te bezien of het wenselijk is om het accres stabieler te maken. Het kabinet heeft vorig jaar daarom het voorstel aan de VNG en het IPO gedaan om het volumedeel van het accres voor 2022–2025 vast te zetten op de stand van de Voorjaarsnota 2022. De VNG heeft met dit voorstel ingestemd. Het IPO heeft laten weten niet met dit voorstel in te stemmen. Het volumedeel van het accres is voor de periode 2022-2025 dan ook alleen voor de gemeenten vastgezet. Dit betekent dat de accresstanden voor de jaren 2022 tot en met 2025 voor gemeenten slechts nog wijzigen als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen. Door het vastzetten van het volumedeel van het accres voor gemeenten zijn bij zowel het Rijk als de gemeenten veel minder budgettaire schommelingen dan voorheen. Voor een uitgebreide uitleg van de berekening van het accres wordt verwezen naar bijlage 11 (Accres Gemeentefonds en Provinciefonds) van de Miljoenennota 2024.

In de Voorjaarsnota 2023 is besloten om het gemeente- en provinciefonds vanaf 2027 te indexeren op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product. Uitgangspunt is dat de fondsen (gemeente- en provinciefonds) meerjarig de ontwikkeling van het nominaal bruto binnenlands product volgen. De indexatie wordt gesplitst in een volumedeel en een prijsdeel. In de Miljoenennota 2024 is deze indexering uitgewerkt. De volumeontwikkeling van de fondsen wordt gebaseerd op een 8-jaars (t-9 t/m t-2) historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bbp, waardoor de fondsen minder schommelen. De indexatie voor inflatie volgt de prijs bbp van het lopende jaar, waardoor de fondsen reëel 'op niveau' blijven. De grondslagen waarover deze indexatie berekend wordt, worden op gelijke wijze bepaald als de huidige grondslagen, waarover vanaf 2026 de huidige loon- en prijsindexatie wordt berekend. Ten slotte wordt de tranche van het lopend jaar bij Voorjaarsnota definitief. De bbp groei (zowel voor volume als prijs) is daarbij gebaseerd op de CEP-raming (Centraal Economisch Plan) van het CPB.

Tabel 2.2.2 toont de indices voor het accres van het gemeentefonds. Tot en met 2026 is het volume accres vastgezet en vindt bijstelling plaats op basis van loon- en prijsontwikkeling (LPO) zoals deze door het CPB wordt geraamd. De loon- en prijsontwikkeling in het accres wordt bijgesteld met een gecombineerde index op basis van de CPB-indices voor de loonvoet sector overheid, de prijsontwikkeling materiele overheidsconsumptie (IMOC) en de prijsontwikkeling bruto overheidsinvesteringen (IBOI). Hierbij wordt een verdeling van 60/20/20 tussen loon, consumptie en investeringen aangehouden. De individuele indexen worden in procenten met één cijfer achter de komma bijgehouden, de gecombineerde index wordt bijgehouden met twee cijfers achter de komma. De indices worden bijgesteld op basis van het CEP-raming van het CPB in het voorjaar en op basis van de MEV-raming (Macro Economische Verkenning) in september.

Bij de meicirculaire is ook voor 2027 en 2028 LPO-bijstelling toegepast in afwachting op de bbp-indexatie. Daarnaast was er een reservering voor de bbp-indexatie gemaakt, deze was nog niet in het accres verwerkt. In deze septembercirculaire zijn de indices van de nieuwe bbp-systematiek opgenomen, wat leidt tot meer accres.

Tabel 2.2.2 Indices LPO en bbp MEV-raming

	2024	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Loonvoet sector overheid (60%)	6,7%	5,3%	4,7%	n.v.t	n.v.t
Index prijs materiele overheidsconsumptie (IMOC, 20%)	3,5%	2,0%	2,0%	n.v.t	n.v.t
Index prijs overheidsinvesteringen (IBOI, 20%)	3,0%	1,9%	1,9%	n.v.t	n.v.t
8-jaars historisch gemiddelde bbp (t-2 t/m t-9)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	1,8%	1,6%
Prijs bbp	n.v.t.	n.v.t	n.v.t	2,8%	2,4%
Gecombineerde index	**5,3%**	**4,0%**	**3,6%**	**4,7%**	**4,1%**
CPB-raming meicirculaire (LPO)	4,2%	4,2%	3,6%	3,2%	3,2%
Mutatie	**1,1%**	**-0,2%**	**0,0%**	**1,5%**	**0,9%**

De onderstaande tabellen tonen de tranches van de loon- en prijsontwikkeling en volumeontwikkeling op basis van de Miljoenennotastand en de MEV-raming (tabel 2.2.3). Daaronder is de raming uit de Voorjaarsnota weergegeven (tabel 2.2.4) en de mutaties als gevolg van de verschillen tussen de twee ramingen (tabel 2.2.5). Door de uitwerking van de bbp-indexatie verschuift een deel van het accres van de prijs-tranches naar de volume-tranches in 2027 en 2028, per saldo is het accres hoger ten opzichte van LPO.

Tabel 2.2.3 Accres Miljoenennota 2024 (bedragen in miljoenen)

	2024	2025	2026	2027	2028
tranche 2024 volume	1.135	1.135			
tranche 2024 prijs	2.026	2.026	1.842	1.838	1.832
tranche 2025 volume		920			
tranche 2025 prijs		1.557	1.444	1.441	1.436
tranche 2026 volume			1.464	1.464	1.464
tranche 2026 prijs			1.365	1.362	1.358
tranche 2027 volume				706	703
tranche 2027 prijs				1.117	1.114
tranche 2028 volume					670
tranche 2028 prijs					997
Totaal accres	**3.161**	**5.639**	**6.114**	**7.928**	**9.575**

Tabel 2.2.4 Accres Voorjaarsnota 2023 (bedragen in miljoenen)

	2024	2025	2026	2027	2028
tranche 2024 volume	1.135	1.135			
tranche 2024 prijs	1.592	1.592	1.460	1.418	1.418
tranche 2025 volume		920			
tranche 2025 prijs		1.620	1.507	1.464	1.464
tranche 2026 volume			1.464	1.464	1.464
tranche 2026 prijs			1.345	1.306	1.306
tranche 2027 volume (reservering)				150	150
tranche 2027 prijs				1.217	1.217
tranche 2028 volume (reservering)					150
tranche 2028 prijs					1.256
Totaal accres	**2.727**	**5.268**	**5.775**	**7.020**	**8.427**

Tabel 2.2.5 Mutatie sinds Voorjaarsnota

	2024	2025	2026	2027	2028
tranche 2024 volume					
tranche 2024 prijs	434	434	382	420	414
tranche 2025 volume					
tranche 2025 prijs		-63	-63	-23	-28
tranche 2026 volume					
tranche 2026 prijs			20	56	51

tranche 2027 volume				556	553
tranche 2027 prijs				-100	-104
tranche 2028 volume					520
tranche 2028 prijs					-259
Totaal accres	**434**	**371**	**339**	**908**	**1.148**

2. *Afrekening ruimte onder plafond BCF 2023*

Het plafond van het BTW-compensatiefonds (BCF) is sinds 2015 gekoppeld aan de accrespercentages zoals die volgen uit de normeringssystematiek voor het gemeentefonds en provinciefonds. Het plafond wordt daarnaast aangepast voor taakmutaties (zoals decentralisaties) die gepaard gaan met toevoegingen of onttrekkingen aan het BCF. Als het plafond overschreden wordt, komt het verschil ten laste van het gemeentefonds en het provinciefonds. Bij een realisatie lager dan het plafond komt het verschil ten gunste van het gemeentefonds en provinciefonds. Hierdoor zijn het BCF en het gemeente- en provinciefonds communicerende vaten.

Tot en met de meicirculaire 2022 werd de toevoeging of uitname over het gemeente- en provinciefonds verdeeld conform de gerealiseerde aandelen van de gezamenlijke gemeenten en provincies in het BCF. Echter doordat de VNG heeft ingestemd met het voorstel van het kabinet om het volumedeel van het accres voor de periode 2022-2025 vast te zetten en het IPO niet, worden het gemeente- en provinciefonds per 2022 op verschillende wijze geïndexeerd. Het volume-accres 2022-2025 voor het gemeentefonds is vastgesteld bij de Voorjaarsnota 2022 en wordt alleen nog gewijzigd naar aanleiding van de LPO-ontwikkeling, terwijl het accres voor het provinciefonds meebeweegt met de Rijksuitgaven.

Door de verschillende wijze van indexering van het gemeente- en provinciefonds zal de indexering van het gemeentefondsdeel van het BCF-plafond verschillen van de indexering van het provinciefonds-deel van het BCF-plafond. Daarom wordt de afrekening van de ruimte onder het BCF-plafond apart verrekend met respectievelijk het gemeente- en provinciefonds.
Daartoe zullen de taakmutaties vanuit het Rijk naar het gemeente- en provinciefonds apart worden bijgehouden.

In deze circulaire is een geactualiseerde raming voor de jaren 2023 tot en met 2028 opgenomen. De ruimte onder het plafond voor gemeenten is voor 2023 geraamd op € 359 miljoen. Dit is € 211 miljoen lager dan geraamd bij de septembercirculaire 2022.

De ontwikkeling van de uitgaven wordt vlak doorgetrokken. Hierbij is rekening gehouden met de jaarlijkse toevoegingen (taakmutaties) aan het BCF. Bij deze aanname blijft voor alle jaren sprake van ruimte onder het BCF-plafond. De ruimte onder het plafond is in alle jaren, behalve 2027, afgenomen ten opzichte van de ramingen bij de septembercirculaire 2022.

Tabel 2.2.6 Geraamd plafond BCF (bedragen in miljoenen euro)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
BCF Plafond totaal	**4.458**	**4.815**	**5.124**	**5.156**	**5.391**	**5.612**
Plafond aandeel gemeenten VJN23	3.944	4.241	4.528	4.513	4.566	4.714
Taakmutaties	13	2	2	1	76	76
Toevoeging accres sinds voorjaarsnota	-	24	16	39	118	165
Plafond aandeel gemeenten MN24	3.957	4.268	4.547	4.553	4.760	4.955
Uitputting gemeenten	3.598	3.598	3.598	3.598	3.598	3.598
Ruimte onder plafond gemeenten	**359**	**671**	**949**	**955**	**1.163**	**1.358**

3. *Financieringssystematiek*

Bij Voorjaarsnota 2023 heeft het kabinet vanaf 2027 structureel € 1 miljard beschikbaar gesteld aan gemeenten. Zoals reeds in de meicirculaire 2023 (paragraaf 2.2.3) aangekondigd dient van dit bedrag een deel te worden afgestort in het BCF. Die afstorting wordt in deze circulaire verwerkt. Het gaat concreet om een bedrag van € 76 miljoen per jaar.

4. *Knelpunten verdeelproblematiek*

Dit betreft een mutatie die samenhangt met de decentralisatie-uitkering Knelpunten verdeelsystematiek. Deze decentralisatie-uitkering houdt verband met btw-aspecten ten aanzien van wegen die in beheer zijn van waterschappen. Gemeenten zijn op grond van de Wet herverdeling wegenbeheer verplicht om het onderhoud aan hun wegen te bekostigen. Doorgaans kunnen gemeenten de voor het onderhoud van de wegen afgedragen btw declareren bij het BCF. Als het beheer van de wegen is uitbesteed aan de waterschappen is dat echter niet mogelijk. De hogere kosten voor de gemeenten waar het onderhoud aan de wegen wordt verricht door waterschappen, worden met deze uitkering gecompenseerd (zie ook paragraaf 3.2-2 van deze circulaire). De meerjarenraming strekt zich met ingang van deze circulaire uit tot en met het jaar 2028. Daardoor wordt in de tabel het onderwerp Knelpunten verdeelsystematiek voor het jaar 2028 zichtbaar met een bedrag van structureel € 0,1 miljoen. Deze middelen worden binnen de gemeentefondsbegroting overgeheveld naar het onderdeel Decentralisatie-uitkeringen.

5. *Re-integratie*

Met de Voorjaarsnota 2023[1] heeft het kabinet besloten om vanaf 2028 het re-integratiebudget voor gemeenten structureel met € 20 miljoen te verlagen (cluster Participatie). Deze maatregel is onderdeel van de ombuigingen die de Rijksbegroting op orde houden. Het Rijk realiseert zich dat gemeenten hierdoor mogelijk minder bijstandsgerechtigden kunnen ondersteunen.

[1] *Kamerstukken II*, 2022-2023, 36 350, nr. 1, p.127

6. *Wet Visueel beperkten*

De Tweede Kamer heeft het wetsvoorstel aangenomen dat tot doel heeft om de uitvoering van technische werkvoorzieningen voor mensen uit de doelgroep Participatiewet met een visuele beperking over te dragen aan het UWV. Op dit moment ligt het wetsvoorstel bij de Eerste Kamer. Als het wetsvoorstel ook door de Eerste Kamer wordt aangenomen is het de bedoeling dat de middelen voor de werkvoorzieningen en de structurele uitvoeringskosten budgettair neutraal worden overgeheveld van het cluster Participatie in het gemeentefonds naar de begroting van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). Voor 2024 gaat het om € 0,9 miljoen, oplopend naar circa € 1,05 miljoen in 2028. De structurele hoogte bedraagt € 2,3 miljoen per jaar. De incidentele uitvoeringskosten zullen worden opgevangen binnen de begroting van het ministerie van SZW.

7. *Bijzondere bijstand en vroegsignalering*

Het kabinet stelt in totaal € 200 miljoen voor de jaren 2022 tot en met 2024 beschikbaar om een stapeling van sociale en maatschappelijke problemen als gevolg van de hoge inflatie te voorkomen.[2] Van dit bedrag is er in 2023 in totaal € 50 miljoen via het gemeentefonds aan gemeenten beschikbaar gesteld (zie ook paragraaf 2.2-5 van de meicirculaire 2023). Voor 2024 wordt ook in totaal € 50 miljoen via het gemeentefonds aan gemeenten beschikbaar gesteld (cluster Participatie).[3]

8. *Hulpmiddelen thuis laten staan*

De motie Westerveld (GroenLinks) en Bikker (Christen-Unie)[4] verzoekt de regering om met betrokken partijen landelijke afspraken te maken over het behoud van hulpmiddelen thuis voor cliënten die verhuizen naar een instelling in de zin van de Wet langdurige zorg (Wlz) en aangeven thuis te willen logeren. Naar aanleiding van deze motie heeft het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) bestuurlijke afspraken gemaakt met de VNG, Ieder(in), Firevaned (brancheorganisatie van leveranciers van deze hulpmiddelen) en de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN). Onderdeel van deze bestuurlijke afspraken is dat de hulpmiddelen die vanuit de Wmo zijn verstrekt thuis blijven staan en gemeenten de financiering daarvan voortzetten. Gemeenten worden hiervoor gecompenseerd. Vanaf 2023 wordt jaarlijks een bedrag toegevoegd aan de algemene uitkering (cluster Individuele voorzieningen Wmo), oplopend tot € 1 miljoen per 2028.[5]

9. *Rijksvaccinatieprogramma*

Vanaf december 2019 krijgen zwangere vrouwen maternale kinkhoestvaccinatie aangeboden door de Rijksoverheid. Vanaf 1 januari 2024 wordt de uitvoering van deze maternale kinkhoestvaccinatie formeel overgedragen aan de gemeenten. De maternale kinkhoestvaccinatie wordt dan toegevoegd aan de opsomming van vaccinaties in het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) zoals genoemd in artikel 11, tweede lid, in het Besluit publieke gezondheid. Bij deze septembercirculaire worden de

[2] *Kamerstukken II*, 2022-2023, 36 200 XV, nr. 2, p.68
[3] *Kamerstukken II*, 2022-2023, 24 515, nr. 654
[4] *Kamerstukken II*, 2021-2022, 24 170, nr. 255
[5] *Kamerstukken II*, 2022-2023, 24 170, nr 286

bijbehorende middelen, circa € 4 miljoen per jaar, voor de uitvoering van de maternale kinkhoestvaccinatie aan het gemeentefonds toegevoegd aan het cluster Sociale basisvoorzieningen.

10. *Loon- en prijsbijstelling jeugdzorg*

In de meicirculaire 2023 (zie paragraaf 2.2.8) is de loon- en prijsbijstelling 2023 voor jeugdzorg, voor zover deze betrekking heeft op de reserveringen voor jeugdzorg op de AP, aan het gemeentefonds toegevoegd voor de jaren 2024 en 2025. In deze circulaire worden de middelen voor de loon- en prijsbijstelling 2022 over de reserveringen jeugdzorg op de AP toegekend. Ook deze overboeking heeft nu betrekking op 2024 (€ 45,2 miljoen) en 2025 (€ 27,1 miljoen), omdat voor die jaren de middelen van de AP zijn vrijgegeven (zie paragraaf 2.2.7 van de meicirculaire 2023). De middelen worden toegevoegd aan het cluster Individuele voorzieningen Jeugd.

11. *Europese richtlijn energieprestatie gebouwen (EPBD III)*

De algemene uitkering wordt vanaf 2023 structureel met circa € 1,8 miljoen verhoogd in verband met de tweede herziening van de Europese richtlijn energieprestatie van gebouwen (EPBD III). De regeling is op 10 maart 2020 geïmplementeerd en heeft als doel om de energie-efficiëntie van gebouwen te verbeteren. Naar aanleiding van EPBD III is er een verplichting geïntroduceerd voor het documenteren van de energieprestatie van een installatie, voor het installeren van zelfregulerende apparatuur per verblijfsruimte en voor laadinfrastructuur voor elektrische auto's. Ook zijn de eisen voor de energieprestatie van technische bouwsystemen en de keuring van verwarmingsinstallaties en airconditioningssystemen aangepast. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het toezicht en de handhaving. Meer informatie over EPBD III is beschikbaar via de website van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. De middelen worden uitgekeerd via het cluster Infrastructuur, ruimte en milieu.

2.3 Verdeling mutaties algemene uitkering

De verdeelwijze van de mutaties uit paragraaf 2.2 is in tabel 2.3.1 weergegeven. De verdeelwijze bestaat uit een wijziging in de uitkeringsfactor of het gewicht (bedrag per eenheid) van één of meer maatstaven van het cluster waaronder de mutatie valt. De cijfermatige uitwerking is opgenomen in paragraaf 2.4.

Tabel 2.3.1 Verdeelwijze mutaties algemene uitkering

Nummer	Mutatie	Verdeelwijze
	algemene mutaties	
1)	Accres 2024	uitkeringsfactor
2)	Afrekening ruimte onder plafond BCF 2023	uitkeringsfactor
3)	Financieringssystematiek	uitkeringsfactor
4)	Knelpunten verdeelproblematiek	uitkeringsfactor
	taakmutaties	
	cluster Participatie	
5)	Re-integratie	via maatstaven cluster
6)	Wet Visueel beperkten	via maatstaven cluster
7)	Bijzondere bijstand en vroegsignalering	via maatstaven cluster
	cluster Individuele voorzieningen Wmo	
8)	Hulpmiddelen thuis laten staan	via maatstaven cluster
	cluster Sociale basisvoorzieningen	
9)	Rijksvaccinatieprogramma	via maatstaven cluster
	cluster Individuele voorzieningen Jeugd	
10)	Loon- en prijsbijstelling jeugdzorg	via maatstaven cluster
	cluster Infrastructuur, ruimte en milieu	
11)	Europese richtlijn energieprestatie gebouwen (EPBD III)	via maatstaven cluster

2.4 Maatstaven, bedragen per eenheid, uitkeringsfactoren en overige uitkeringsonderdelen

De berekening van de algemene uitkering bestaat uit de vermenigvuldiging van het aantal eenheden van alle maatstaven met het bijbehorende gewicht per maatstaf (bedrag per eenheid). De som van deze producten, de zogenaamde uitkeringsbasis, wordt vervolgens vermenigvuldigd met de uitkeringsfactor (zie uitleg verderop in deze paragraaf). De verkregen uitkomst moet daarnaast worden opgehoogd met enkele uitkeringsonderdelen binnen de algemene uitkering die buiten het format van aantal eenheden en bedragen per eenheid vallen. Hierna wordt achtereenvolgens ingegaan op de maatstaven, de bedragen per eenheid, de uitkeringsfactor en de overige uitkeringsonderdelen.

Maatstaven

Er is in deze circulaire geen sprake van wijzigingen in de definities van de verdeelmaatstaven. Meer informatie over de berekeningswijze van de verdeelmaatstaven van de algemene uitkering kunt u vinden in de toelichting op de berekening van de uitkering uit het gemeentefonds 2023[6].

Begin juli 2023 zijn de actuele gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) ontvangen over twee onderdelen van de maatstaf woonruimten, te weten het aantal uitwonende studenten en het aantal personen in zorginstellingen (onderdeel van het aantal personen in institutionele huishoudens). Deze zijn opgenomen in bijlage 2.4.1 en zullen voor uitkeringsjaar 2022 en 2023 worden toegepast. Het aantal uitwonende studenten blijft voor 2023 een voorlopig cijfer, het aantal personen in zorginstellingen is definitief en wijzigt niet meer.

[6] 'Toelichting op de berekening van de uitkeringen uit het gemeentefonds', Rijksoverheid.nl.

Bedragen per eenheid

De informatie uit de tabellen 2.2.1 en 2.3.1 is verwerkt. Hierdoor is een aantal bedragen per eenheid voor 2023-2028 ten opzichte van de meicirculaire 2023 gewijzigd.

Uitkeringsfactor

De uitkeringsfactor is de voor alle gemeenten gelijke vermenigvuldigingsfactor die wordt berekend door de som van de algemene uitkering, de ozb-maatstaven en de overige uitkeringsonderdelen (circa € 40 miljard) te delen door de uitkeringsbasis (circa € 29,5 miljard). De – landelijke - uitkeringsbasis is berekend door van alle maatstaven de aantallen te vermenigvuldigen met het bijbehorende bedrag per eenheid; er is ook een uitkeringsbasis voor elke gemeente (het product van de gemeentelijke aantallen en de bedragen per eenheid). De uitkeringsfactor verschilt per uitkeringsjaar. Zie voor meer toelichting op het begrip uitkeringsfactor bijlage 2.4.2 van deze circulaire.

De volgende aspecten zijn bij de raming van de uitkeringsfactor van belang:

- de informatie uit de tabellen 2.2.1 en 2.3.1 met betrekking tot de mutaties in het gemeentefonds en de verdeling van deze mutaties;
- de ontwikkeling van de uitkeringsbasis als gevolg van nieuwe aantallen. Bijlage 2.4.3 bevat informatie over de raming van de maatstaven met een groot aandeel in de uitkeringsbasis.

Ten opzichte van de meicirculaire 2023 zijn er geen wijzigingen in de uitkeringsfactoren voor 2021 en 2022. Deze blijven ongewijzigd, respectievelijk 1,689 en 1,824. De ontwikkeling van de uitkeringsfactor voor 2023 en verder is hieronder onder de verticale toelichting nader toegelicht.

De nieuwe raming van de uitkeringsfactor in de jaren 2023-2028 is opgenomen in tabel 2.4.1.

Tabel 2.4.1 Uitkeringsfactor 2023-2028

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Uitkeringsfactor	1,311	1,406	1,480	1,441	1,489	1,532
één punt uitkeringsfactor (in miljoenen)	29.749	29.968	29.873	29.324	29.584	29.778

De uitkeringsfactoren in tabel 2.4.1 zijn in lopende prijzen.[7] Gemeenten die in constante prijzen ramen dienen zelf de loon- prijsontwikkeling te verwerken. Om gemeenten hierbij te faciliteren, is in de gemeentefondsrubriek op internet zoals gebruikelijk een rekenmodel in constante prijzen gepubliceerd. In dit rekenmodel is een hulpmiddel opgenomen waarin gemeenten hun eigen prijsindexen kunnen invullen en/of loon- en prijsindicatoren die het CPB onderscheidt. Op basis van de MEV 2024 zijn in het rekenmodel en in paragraaf 4.2 ook de ramingsgegevens van een aantal indicatoren van het CPB gepresenteerd. Na het invullen van de indexatiecijfers berekent het model automatisch de uitkering in het gemeentefonds in constante prijzen.

Om gemeenten inzicht te geven in de ontwikkeling van de uitkeringsfactoren volgt hieronder een

[7] De algemene uitkering is via het accres afhankelijk van de ontwikkeling van de totale rijksuitgaven (ARU) waarin rekening is gehouden met loon- en prijsontwikkelingen. Daarmee is de algemene uitkering uitgedrukt in het prijspeil van het betreffende jaar ofwel in lopende prijzen.

tabel waarin de ontwikkeling is opgenomen ten opzichte van de meicirculaire 2023 (verticale toelichting).

Verticale ontwikkeling uitkeringsfactor
Onderstaande tabel laat de ontwikkeling van de uitkeringsfactor zien ten opzichte van de stand meicirculaire 2023.

Tabel 2.4.2 Ontwikkeling uitkeringsfactor 2023-2028

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
stand meicirculaire 2023	**1,304**	**1,395**	**1,471**	**1,433**	**1,460**	**1,490**
mutaties deze circulaire						
algemene mutaties	0,012	0,014	0,012	0,011	0,033	0,046
uitkeringsbasis/OZB	-0,005	-0,003	-0,003	-0,003	-0,004	-0,004
overig	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
uitkeringsfactor stand deze circulaire	**1,311**	**1,406**	**1,480**	**1,441**	**1,489**	**1,532**

De uitkeringsfactoren vallen voor de jaren 2023–2028 hoger uit ten opzichte van de meicirculaire 2023. Deze stijgingen worden voornamelijk veroorzaakt door de algemene mutaties die in deze circulaire zijn verwerkt. Het betreft de nieuwe accresstanden in 2024-2028 (met name de indexaties in 2027 en 2028) en de ruimte onder het BCF-plafond in 2023. Verder zijn de uitkeringsfactoren ook gewijzigd als gevolg van aanpassingen in de ramingen van de volumina van de verdeelmaatstaven en de belastingcapaciteit (OZB-maatstaven). Hier spelen onder andere de actualisatie van het aantal bijstandsontvangers, inwoners 75+ met drempel, regionale en landelijke centrumfunctie, leerlingen voortgezet onderwijs en de omvang van de OZB-maatstaven een rol. Per saldo is in alle jaren sprake een neerwaartse invloed op de uitkeringsfactoren.

Op basis van de MEV 2024 zijn de prognoses van het aantal bijstandsontvangers in deze circulaire geactualiseerd. Hieronder staat een overzicht van de ramingen van de maatstaf bijstandsontvangers stand meicirculaire 2023 en de stand van deze circulaire.

Bijstandsontvangers

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand meicirculaire 2023	405.675	401.992	408.094	416.907	423.517	430.912
Stand septembercirculaire 2023	405.786	400.647	406.297	416.586	425.111	433.252

Overige uitkeringsonderdelen
Onder de algemene uitkering vallen ook de volgende uitkeringsonderdelen, die niet de vorm hebben van maatstafaantallen die met een bedrag per eenheid worden vermenigvuldigd:

- Een beperkt aantal gemeenten ontvangt middelen op grond van de maatstaf herindeling of ontvangt een artikel 12-uitkering.
- Eveneens ontvangt een beperkt aantal gemeenten een suppletie-uitkering Bommenregeling vanwege de kosten die zij hebben gemaakt met betrekking tot het opsporen en ruimen van conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog.
- Vanaf 2023 geldt voor gemeenten een ingroeipad als gevolg van de invoering van

het nieuwe verdeelmodel van de algemene uitkering. Dit ingroeipad is verwerkt in een suppletie-uitkering (zie paragraaf 2.5-2 van de meicirculaire 2022).

- Vòòr 2023 hadden alle gemeenten te maken met de suppletie-uitkering IUSD (integratie-uitkering Sociaal domein). In verband met de invoering van de nieuwe verdeling van de algemene uitkering is deze suppletie-uitkering komen te vervallen. In de decembercirculaire 2020 paragraaf 2.4.1 is de suppletie-uitkering doorgetrokken naar 2022 in verband met de uitgestelde invoering van de nieuwe verdeling gemeentefonds (zie septembercirculaire 2021 paragraaf 2.4). De suppletie-uitkering voor 2022 is in deze circulaire nagecalculeerd en daarmee eveneens definitief geworden. De definitieve bedragen van de suppletie-uitkering 2022 zijn opgenomen in de internetbijlage bij deze circulaire.

3 Decentralisatie- en integratie- uitkeringen

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat mededelingen over de decentralisatie- en de integratie-uitkeringen. Deze uitkeringen maken net als de algemene uitkering deel uit van het gemeentefonds, maar hebben een eigen verdeling over de gemeenten.

Decentralisatie- en integratie-uitkeringen zijn net als de algemene uitkering beleids- en bestedingsvrij en er vindt geen verantwoording naar het Rijk plaats, zoals bij specifieke uitkeringen wel het geval is. Eventuele opmerkingen die over decentralisatie- en integratie-uitkeringen gemaakt worden in deze circulaire, zijn dan ook niet meer dan voorbeelden die illustreren met welke kosten gemeenten geconfronteerd worden. Dit inzicht is ook van belang voor de Tweede Kamer. Met de betreffende teksten wordt niet beoogd het bestedingsdoel nader te omschrijven, of op welke wijze dan ook de middelen te oormerken.

Paragraaf 3.2 informeert over de decentralisatie- en integratie-uitkeringen en over de omvang en de verdeling ervan. Paragraaf 3.3 bevat overige mededelingen over de decentralisatie- en integratie-uitkeringen.

3.2 Omvang en verdeling decentralisatie- en integratie-uitkeringen

Tabel 3.2.1 bevat de mutaties in de decentralisatie- en integratie-uitkeringen ten opzichte van de meicirculaire 2023 over de periode 2023 tot en met 2028. De mutaties hebben betrekking op 2023 en verder en worden onder de tabel toegelicht.

Tabel 3.2.2 bevat het complete overzicht van de decentralisatie- en integratie-uitkeringen en de daarmee gemoeide bedragen.

Tabel 3.2.1 Mutaties decentralisatie- en integratie-uitkeringen 2023-2028 (bedragen in duizenden euro's)*

		2023	2024	2025	2026	2027	2028
	stand meicirculaire 2023	**4.796.011**	**4.421.367**	**4.344.513**	**4.262.571**	**4.190.071**	**4.117.359**
1	Faciliteitenbesluit opvangcentra	144					
2	Knelpunten verdeelproblematiek						100
3a	Vrouwenopvang ivm Wet Seksuele Misdrijven		882	896	1.023	990	990
3b	Vrouwenopvang ivm Specialistische functies	-1.003	-781	-781	-781	-781	-781
4	Indexatie voogdij bijzondere functies	-381	-381	-381	-381	-381	-381
5	Outreachend werken	143					
6	Regionale Energie Strategieen		8.781	8.781	8.781	8.781	8.781
7	Compensatie Wsw voor bijzondere WML-verhoging	26.584	25.076	23.420	21.793	20.197	19.235
8	Begeleiding jongeren naar werk		14.895				
9	Veilig wonen	2.415	2.415	2.415	2.415		
10	A58 Goes	1.243					
11	Versterken arbeidsmarkt regio		42	631	631	631	631
12	Regionale doelgroepen specifieke aanpak	2.392					
13	Verkeersveiligheid	95	95	95	95	95	95
14	Veilige steden	360	360	360	360		
15	LHBTI beleid Regenboogsteden	679	679	679	679		
	stand deze circulaire	**4.828.682**	**4.473.430**	**4.380.628**	**4.297.186**	**4.219.603**	**4.146.029**

*Alle bedragen betreffen decentralisatie-uitkeringen (DU) tenzij in de tabel vermeld dat het een integratie-uitkering (IU) betreft.

Tabel 3.2.2 Decentralisatie-en integratie-uitkeringen 2023-2028 (in duizenden euro's)*

Uitkeringsjaar	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Vindplaats
- IU Participatie	1.933.969	1.870.593	1.805.402	1.741.146	1.676.953	1.613.279	september 2023, § 3.2-7
- IU Beschermd wonen	1.641.470	1.642.005	1.642.644	1.643.312	1.643.312	1.643.312	mei 2023, § 3.2-18
- IU Voogdij/18+	61.642	32.124	32.124	32.124	32.124	32.124	september 2023, § 3.2-4
- Maatschappelijke opvang	385.057	385.057	385.057	385.057	385.057	385.057	december 2022, § 3.2-21 en 23
- Vrouwenopvang	229.725	230.829	230.843	210.970	210.937	210.937	september 2023, § 3.2-3
- Inkomstenderving 2021 (covid-19)	132.526						mei 2023, § 3.2-14
- Armoedebestrijding kinderen	85.000	85.000	85.000	85.000	85.000	85.000	mei 2020, § 3.3.8
- Nationaal Actieplan Dakloosheid	55.000						mei 2023, § 3.2-10a
- Vergunningverlening, toezicht en handhaving	46.700	46.700	46.700	46.700	46.700	46.700	mei 2017, § 4.2
- Voorschoolse voorziening peuters	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	september 2022, § 3.2-4
- Jeugd	21.700	21.700	21.700	21.700	21.700	21.700	juni 2012, § 6.9
- Leerlingenvervoer Oekraine	21.400						mei 2023, § 3.2-8
- Taal voor ontheemden uit oekraine	15.000						mei 2023, § 3.2-4
- Versterking arbeidsmarktregio's	14.541	14.583	14.582	14.582	14.582	14.582	september 2023, § 3.2-11
- Beeldende kunst en vormgeving	13.500	13.500	13.500	13.500	13.500	13.500	september 2015, § 4.2-1
- Extra capaciteit BOA's	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000	mei 2022, § 3.2-11
- Maatschappelijke begeleiding	12.855						mei 2023, § 3.2-15
- Wet kwaliteitsborging bouw	10.068	10.076	10.076	10.000			september 2022, § 3.2-3
- Versterking dienstverlening gemeenten: personen met verwa	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	0	mei 2023, § 3.2-19
- Wet goed verhuurderschap	9.188						mei 2023, § 3.2-1
- RES regio's	8.781	8.781	8.781	8.781	8.781	8.781	september 2023, § 3.2-6
- Bodembescherming	8.583						mei 2023, § 3.2-9
- Begeleiding jongeren naar werk	7.895	14.895					september 2023, § 3.2-8
- Veiligheidshuizen	7.699	7.699	7.699	7.699	7.699	7.699	juni 2012, § 6.11
- Pilot EU burgers	7.000						mei 2023, § 3.2-10b
- Aanpak laaggeletterdheid	6.650	7.300					september 2019, § 3.2-7
- Uitstapprogramma prostituees	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000	september 2022, § 3.2-6
- Jeugdhulp aan kinderen in een AZC	5.100	5.100	5.100	5.100	5.100	5.100	december 2019, § 3.3.1
- BRP: centralisering inschrijving vergunninghouders	4.731	4.731	4.731	4.731	4.731	4.731	mei 2020, § 3.3.7
- Aanpak lerarentekort G4	4.000						mei 2023, § 3.2-6
- Knelpunten verdeelproblematiek	3.956	4.047	4.140	4.235	4.332	4.432	september 2023, § 3.2-2
- Versterking omgevingsveiligheidsdiensten	3.825	3.825					september 2020, § 3.2-15
- Veilig wonen	2.415	2.415	2.415	2.415			september 2023, § 3.2-9
- Regionale doelgroepen specifieke aanpak	2.392						september 2023, § 3.2-12
- Einde lening inburgeringsplichtig (ELIP)	1.649						mei 2023, § 3.2-2
- Experiment gesloten coffeeshopketen	1.378	1.378					mei 2022, § 3.2-20
- A58 Goes	1.243						september 2023, § 3.2-10
- Slavernijverleden	958	958					mei 2021, §3.2-15
- LHBTI beleid Regenboogsteden	679	679	679	679			september 2023, § 3.2-15
- Veilige steden	360	360	360	360			september 2023, § 3.2-14
- Outreachend werken	353						mei 2023, § 3.2-3
- Jeugdcontributie bibliotheken	312						mei 2023, § 3.2-7
- Faciliteitenbesluit opvangcentra	144						september 2023, § 3.2-1
- Outreachend werken	143						september 2023, § 3.2-5
- Verkeersveiligheid	95	95	95	95	95	95	september 2023, § 3.2-13
Totaal	**4.828.682**	**4.473.430**	**4.380.628**	**4.297.186**	**4.219.603**	**4.146.029**	

*Alle bedragen betreffen decentralisatie-uitkeringen (DU) tenzij in de tabel vermeld dat het een integratie-uitkering (IU) betreft.

Toelichting

1. *Faciliteitenbesluit opvangcentra*

In het faciliteitenbesluit is geregeld dat aan gemeenten die een opvangcentrum voor asielzoekers hebben jaarlijks door het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) een uitkering wordt verstrekt. De uitkering wordt gebaseerd op het aantal door asielzoekers permanent te bezetten capaciteitsplaatsen verminderd met het op 1 januari van het uitkeringsjaar aantal in de basisregistratie personen ingeschreven bewoners van het opvangcentrum (zie paragraaf 3.2-3 van de decembercirculaire 2022). Het bedrag van € 143.925 voor 2023 betreft een nabetaling aan de gemeenten Harderwijk (€ 138.630) en Eijsden-Margraten (€ 5.925 ten behoeve van het opvangcentrum in Cadier en Keer) over 2021 om hun werkzaamheden in en voor de opvangcentra te kunnen vergoeden.

2. *Knelpunten verdeelproblematiek*

Dit betreft een overheveling van € 0,1 miljoen vanuit het onderdeel algemene uitkering van de gemeentefondsbegroting. Deze decentralisatie-uitkering houdt verband met btw-aspecten ten aanzien van wegen die in beheer zijn van waterschappen. Gemeenten zijn op grond van de Wet herverdeling wegenbeheer verplicht om het onderhoud aan hun wegen te bekostigen. Doorgaans kunnen gemeenten de voor het onderhoud van de wegen afgedragen btw declareren bij het BCF. Als het beheer van de wegen is uitbesteed aan de waterschappen is dat echter niet mogelijk. De hogere kosten voor de gemeenten waar het onderhoud aan de wegen wordt verricht door waterschappen, worden met deze uitkering gecompenseerd (zie ook paragraaf 2.2-4 van deze circulaire). De meerjarenraming strekt zich met ingang van deze circulaire uit tot en met het jaar 2028. De middelen voor 2028 worden binnen de gemeentefondsbegroting overgeheveld en toegevoegd aan deze decentralisatie-uitkering. De middelen worden verdeeld op basis van een historisch verdeelmodel. Het budget en de verdeling worden jaarlijks naar rato geïndexeerd.

De verdeling over de gemeenten voor de decentralisatie-uitkering is opgenomen in bijlage 3.2-2 van deze circulaire.

3. *Vrouwenopvang i.v.m. Wet Seksuele Misdrijven (a) en Specialistische functies (b)*

a. *Wet Seksuele Misdrijven*

In de meicirculaire 2023 (paragraaf 3.3.6) is gecommuniceerd dat de invoering van de Wet Seksuele Misdrijven (a), naar verwachting, zal leiden tot een verhoogde instroom bij de Centra voor Seksueel Geweld (CSG). De Tweede Kamer heeft het wetsvoorstel aangenomen. Op dit moment ligt het wetsvoorstel bij de Eerste Kamer. Als het wetsvoorstel ook door de Eerste Kamer wordt aangenomen zullen gemeenten vanaf de datum van inwerkingtreding van deze wet gecompenseerd worden via de decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang. Voor 2024 en 2025 gaat het om circa € 0,89 miljoen, voor 2026 om circa € 1,02 miljoen en voor 2027 en 2028 om € 0,99 miljoen.

b. Specialistische functies

Op verzoek van de VNG, na consultering van de betrokken wethouders van de centrumgemeenten vrouwenopvang, wordt met ingang van 2023 een structureel bedrag van € 781.000 uitgenomen uit de decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang. Daarnaast wordt in 2023 een incidenteel bedrag uitgenomen van € 222.000. Het betreft een voortzetting van de uitname in voorgaande jaren. Het genoemde bedrag wordt overgeboekt naar de begroting van het ministerie van VWS. Het bedrag wordt gebruikt voor het ophogen van de specifieke uitkering Specialistische functies aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling in 2023 en verder voor een drietal onderdelen:

- Hulp aan slachtoffers eergerelateerd geweld seksuele uitbuiting
- Het Landelijk Centrum Seksueel Geweld
- Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating

4. *Indexatie voogdij bijzondere functies*

In de meicirculaire 2023 (paragraaf 3.2-13) is structureel € 5,4 miljoen overgeheveld naar de

begroting van het ministerie van VWS. Het betrof de middelen vanuit de integratie-uitkering Voogdij/18+ voor 'PC Gesloten jeugdzorg' en 'Academische component Kinder- en Jeugdpsychiatrie'. Besloten is om deze twee onderwerpen landelijke functies in het vervolg te financieren via een specifieke uitkering. Voor deze twee onderwerpen is nog een bedrag van € 381.000 aan loon- en prijsontwikkeling toegekend. Dit bedrag wordt nu ook structureel overgeheveld naar de begroting van het ministerie van VWS.

5. *Outreachend werken*

Het ministerie van SZW draagt bij aan het preventieve deel van het 'breed offensief tegen ondermijnende criminaliteit' en het 'Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV)'. Beide richten zich op de gestapelde problematiek in dezelfde 20 focusgebieden. Naar aanleiding van een werkbezoek in 2022 is gebleken dat de gemeente Schiedam slecht(er) scoort op een aantal sociaal-economische indicatoren. Via deze decentralisatie-uitkering ontvangt de gemeente Schiedam in 2023 een bedrag van € 143.000 om een extra inspanning te kunnen doen voor de kwetsbare gebieden in de gemeente.

6. *Regionale Energie Strategieën*

Een belangrijke mijlpaal in het Klimaatakkoord op weg naar 2030 is het opstellen, beleidsmatig verankeren en uitvoeren van de Regionale Energie Strategieën (RES). Voor de ondersteuning van dit belangrijke proces zijn destijds door het Rijk middelen beschikbaar gesteld aan de RES-regio's voor drie jaar tot eind 2021 (zie paragraaf 3.2-4 van septembercirculaire 2019). Voor 2022 is afgelopen jaar een aanvullend bedrag beschikbaar gesteld (zie paragraaf 3.2-12 van de meicirculaire 2022). Voor 2023 heeft het kabinet eerder voor de gemeenten eenmalig € 8,8 miljoen aanvullend beschikbaar gesteld (zie paragraaf 3.2-11 van de meicirculaire 2023). Aangezien het RES-traject nog een doorlooptijd kent tot 2030 is er ook voor de komende jaren geld gereserveerd voor de ondersteuning van dit proces. Vanaf 2024 wordt er structureel € 8,8 miljoen beschikbaar worden gesteld. De middelen zijn op basis van een aantal criteria (aantal deelnemende overheden, landoppervlak en inwoners) verdeeld over de regio's.

De verdeling over de gemeenten voor de decentralisatie-uitkering is opgenomen in bijlage 3.2-6 van deze circulaire.

7. *Compensatie Wsw voor bijzondere WML-verhoging*

Bij Voorjaarsnota[8] heeft het kabinet besloten om gemeenten te compenseren voor de bijzondere verhoging van het wettelijk minimumloon voor medewerkers in de Wet Sociale werkvoorziening (Wsw). Dit betreft een meerjarige reeks die toegevoegd wordt aan het Wsw-onderdeel in deze integratie-uitkering. De bedragen in de reeks lopen af met de afbouw van de Wsw tot 2048 en worden naar rato verdeeld via het verdeelmodel IU Participatie.

8. *Begeleiding jongeren naar werk*

Met de Aanpak Jeugdwerkloosheid zetten gemeenten, scholen en hun partners zich in om

[8] Zie voetnoot 1

kwetsbare jongeren te ondersteunen naar vervolgonderwijs of werk. Hiervoor waren in het kader van het corona steun- en herstelpakket en het Nationaal Programma Onderwijs tot en met 2022 extra financiële middelen beschikbaar (zie paragraaf 3.2-2 van de decembercirculaire 2020). De jongeren op wie de Aanpak Jeugdwerkloosheid zich primair richt hebben echter een structurele achterstand op de arbeidsmarkt. Het kabinet heeft derhalve besloten de tijdelijke maatregelen om te zetten in structurele wet- en regelgeving. Totdat het wetsvoorstel in werking is getreden (naar verwachting in 2025) worden de middelen, net als voorgaande jaren, gelijkelijk verdeeld over de arbeidsmarktregio's en verstrekt via een decentralisatie-uitkering (zie ook paragraaf 3.2-5 van de meicirculaire 2023). In 2024 zijn de middelen (€ 14,9 miljoen) als volgt onderverdeeld:

Coördinatie van regionale aanpak jeugdwerkloosheid (€ 2.520.000)
De centrumgemeenten van de arbeidsmarktregio's ontvangen middelen voor het coördineren van de aanpak in de regio. Hierbij kunnen centrumgemeenten partners betrekken, zoals regiogemeenten, (contact)scholen, Regionale Meld- en Coördinatiepunten (RMC), Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV), het regionale mobiliteitsteam, het regionale werkgeversservicepunt. Elke centrumgemeente van de arbeidsmarktregio's ontvangt voor dit onderdeel € 72.000.

Ondersteunen naar werk van kwetsbare aankomend mbo-gediplomeerden (*€ 5.252.044)*
Daarnaast ontvangen centrumgemeenten middelen voor het ondersteunen naar werk van aankomend mbo-gediplomeerden die naar verwachting een moeilijke start zullen hebben op de arbeidsmarkt. Aangezien mbo-studenten uit de beroepsopleidende leerweg niveau 2 en mbo-studenten met een niet-westerse migratieachtergrond het meest kwetsbaar zijn, is 80 procent van de verdeling van deze middelen over de centrumgemeenten gebaseerd op het relatieve aantal studenten met deze achtergrondkenmerken die in de betreffende arbeidsmarktregio wonen. Omdat ook andere studenten kwetsbaar kunnen zijn voor jeugdwerkloosheid, is de overige 20 procent van de middelen verdeeld op basis van op het totale aantal mbo-studenten dat in de arbeidsmarktregio woont.

Ondersteunen naar werk van voortijdig schoolverlaters (€ 7.122.956)
Ook ontvangen centrumgemeenten middelen voor het ondersteunen naar werk van voortijdig schoolverlaters. Het gaat om jongeren zonder startkwalificatie tot 23 jaar van wie het Regionale Meld- en Coördinatie (RMC) heeft vastgesteld dat terugkeer naar het initieel onderwijs geen optie meer is. Elke centrumgemeente ontvangt een budget op basis van de in de afgelopen jaren gehanteerde verdeelsleutel van de RMC-functie. Deze verdeelsleutel is gebaseerd op het aantal volwassen inwoners van de gemeente, het relatieve aandeel volwassenen met ten hoogste een vmbo-diploma en het aantal volwassen inwoners met een migratieachtergrond.

De verdeling over de gemeenten voor de decentralisatie-uitkering is opgenomen in bijlage 3.2-8 van deze circulaire.

9. *Veilig wonen*

De veiligheid van decentrale bestuurders is een vereiste voor het goed functioneren van het

openbaar bestuur. Per 1 oktober 2023 wordt de werkgeversverantwoordelijkheid voor hun veiligheid daarom geëxpliciteerd met een wijziging van de Regeling rechtspositie decentrale politieke ambtsdragers. Ten behoeve van een veilige woonplek krijgen decentrale bestuurders een beveiligingsadvies op maat aangeboden. Bij de advisering zal een breder pakket van preventieve maatregelen worden gehanteerd, waaronder fysieke, elektronische en digitale maatregelen. Gemeenten dienen op basis van de nieuwe regeling het beveiligingsadvies altijd over te nemen en de uitvoering van de veiligheidsmaatregelen te bekostigen. Vanuit het programma Weerbaar Bestuur wordt hier een tegemoetkoming van € 2,4 miljoen per jaar tegenover gesteld voor de periode 2023-2026.

De verdeling van de middelen (vast bedrag per gemeente circa € 7.000 per gemeente) is opgenomen in bijlage 3.2-9.

10. *A58 Goes*

Aan de gemeente Goes wordt in 2023 éénmalig een bedrag verstrekt van € 1,2 miljoen vanwege een correctie op de btw-component en het BTW-compensatiefonds voor de eerder verstrekte decentralisatie-uitkering Aansluiting A58 (zie paragraaf 4.2-6 van de decembercirculaire 2016).

11. *Versterken arbeidsmarktregio's*

Per 1 januari 2021 heeft deze decentralisatie-uitkering als doel om de regiefunctie van de centrumgemeente voor de samenwerking en de gezamenlijke publieke werkgeversdienstverlening in de arbeidsmarktregio's structureel te ondersteunen en te versterken. Deze middelen worden deels ingezet voor de landelijke ondersteuning van de arbeidsmarktregio's die is ondergebracht bij de gemeente Den Bosch en worden deels via de centrumgemeenten van de arbeidsmarktregio's uitgekeerd (zie ook paragraaf 3.2-9 van de meicirculaire 2020). De landelijke ondersteuning betreft:
1) de dienstverlening aan landelijke werkgevers voor de gemeentelijke doelgroepen;
2) het beter toegankelijk maken van matchingsgegevens;
3) het beter ontsluiten van regionale arbeidsmarkt- en sturingsinformatie.

De decentralisatie-uitkering is in 2023 geëvalueerd door het ministerie van SZW en de VNG met als doel of voor een vervolg de doelomschrijving en uitkeringsvorm nog volstaat. Beide partijen stellen vast dat de regierol van de centrumgemeenten van de arbeidsmarktregio's per 1 januari 2021 is versterkt, en hebben besloten de huidige uitkeringsvorm en de huidige verdeelwijze (elke centrumgemeente ontvangt hetzelfde budget) in 2024 en verder te continueren[9]. Voor 2024 is aanvullend op de reeds beschikbare middelen € 42.000 beschikbaar gesteld (gelijkelijk verdeeld over alle centrumgemeenten). Vanaf 2025 gaat het jaarlijks aanvullend om circa € 0,63 miljoen structureel, waarvan € 0,59 miljoen voor Den Bosch in verband met de landelijke ondersteuningstaken en € 42.000 gelijkelijk verdeeld over alle centrumgemeenten. De afspraken worden eind 2024 verder geëvalueerd in het kader van de hervorming arbeidsmarktinfrastructuur.

[9] Brief '*Toelichting decentralisatie-uitkering Versterken Arbeidsmarktregio's*', Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (2020).

De verdeling van de middelen is opgenomen in bijlage 3.2-11.

12. *Regionale doelgroepen specifieke aanpak*

Het plan van aanpak 'Statushouders aan het werk' en de hervorming van de arbeidsmarktinfrastructuur van het ministerie van SZW beogen om de doelgroep statushouders en andere kwetsbare doelgroepen extra te ondersteunen om kansen die de arbeidsmarkt biedt te benutten. Doelstelling van de decentralisatie-uitkering is om de doelgroep statushouders te ondersteunen door middel van de aanstelling van regionale verbinders in elke arbeidsmarkregio. Beoogde effecten zijn onder meer opschaling en nieuwe inzet van (start)banen en leerwerktrajecten/duale trajecten waarin (vak)taal, werk en opleiding gecombineerd worden, mogelijkheden van Praktijkleren in het mbo (gecombineerd met jobcarving) verbeteren en meer inzet van jobcoaching voor statushouders.
Voor de andere kwetsbare doelgroepen kan binnen de arbeidsmarktregio's ingezet worden op coördinatie en verbinding tussen partijen waar extra actie op nodig is om deze kwetsbare groepen te begeleiden naar werk.

De decentralisatie-uitkering wordt verstrekt aan de centrumgemeenten van de arbeidsmarktregio's, waarbij elke centrumgemeente in 2023 éénmalig een gelijk bedrag ontvangt. Het totale bedrag bedraagt € 2,4 miljoen, waarvan € 108.471 wordt toegevoegd aan het BCF. Per centrumgemeente wordt circa € 68.300 uitgekeerd.

De verdeling is opgenomen in bijlage 3.2-12.

13. *Verkeersveiligheid*

De Wet tot wijziging van de Wegenverkeerswet 1994 is in 2023 in werking getreden. De wet bepaalt dat lidstaten procedures moeten uitvoeren op autosnelwegen en autowegen ter verbetering van de verkeersveiligheid van weginfrastructuur. Een aantal gemeenten hebben wegen in beheer die onder deze scope vallen. Met deze decentralisatie-uitkering worden deze gemeenten in staat gesteld tot het uitvoeren van deze verkeersveiligheidsprocedures ter bevordering van de verkeersveiligheid op auto(snel)wegen. Zij ontvangen hiervoor vanaf 2023 structureel circa € 95.000. De verdeling van de decentralisatie-uitkering vindt plaats op basis van het areaal in aantal kilometers autosnelweg en autoweg in beheer bij een gemeente.

De verdeling van de middelen is opgenomen in bijlage 3.2-13.

14. *Veilige steden*

De negen gemeenten die participeren in het programma Veilige Steden van het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (OCW) ontvangen voor de periode 2023-2026 een bijdrage van circa € 0,36 miljoen. Het programma heeft als doel de sociale veiligheid van vrouwen en meisjes in de publieke ruimte te vergroten. De middelen worden volgens bestaande afspraken met de deelnemende gemeenten verdeeld. De G4 ontvangt jaarlijks € 50.000 en de overige gemeenten € 30.000.

Een overzicht met de totaalbedragen per gemeente voor 2023 tot en met 2026 is opgenomen in bijlage 3.2-14.

15. *LHBTI beleid Regenboogsteden*

Regenboogsteden zetten zich in voor de gezamenlijke doelstelling de veiligheid, weerbaarheid en sociale acceptatie van Lesbische vrouwen, Homoseksuele mannen, Biseksuelen, Transgenderpersonen en intersekse personen (LHBTI) verder te bevorderen (zie ook paragraaf 3.2-5 van de decembercirculaire 2022). In totaal ontvangen 32 gemeenten een bijdrage van € 0,68 miljoen voor de samenhangende aanpak van de Regenboogsteden voor lokaal LHBTI-beleid voor de periode 2023 tot en met 2026.
Als onderdeel van het Programma Regenboogsteden is er naar aanleiding van de motie Bergkamp een speciaal traject binnen Regenboogsteden dat zich richt op veiligheid in wijken voor LHBTI personen. De middelen worden volgens bestaande afspraken met de deelnemende gemeenten verdeeld. De G4 ontvangt jaarlijks € 50.000 en de overige gemeenten € 20.000.

Een overzicht met de totaalbedragen per gemeente voor 2023 tot en met 2026 is opgenomen in bijlage 3.2-15.

3.3 Verdeling bestaande decentralisatie- en integratie-uitkeringen en overige mededelingen

Deze paragraaf licht de wijzigingen in de decentralisatie- en integratie-uitkeringen toe die niet gepaard gaan met een wijziging in het macrobudget van de betreffende uitkering. Daarnaast bevat de paragraaf overige mededelingen die betrekking hebben op de decentralisatie- en integratie-uitkeringen.

3.3.1 Beschermd wonen

De gemeente Bergen op Zoom ontvangt in 2024 net als in de periode 2018 tot en met 2023 een maximale aanvullende bijdrage van € 4,24 miljoen (zie voor meer informatie paragraaf 3.3.2 van de decembercirculaire 2018 en paragraaf 3.3.4 van de septembercirculaire 2022). In paragraaf 3.3.4 van de septembercirculaire 2022 is aan de gemeente Bergen op Zoom eerder een maximale aanvullende bijdrage van € 4,24 miljoen toegekend voor 2023. Op basis van de jaarrekeningcijfers over 2022 is deze bijdrage voor 2023 definitief vastgesteld op € 0,86 miljoen. De gewijzigde verdeling over de gemeenten voor de integratie-uitkering Beschermd wonen is gepubliceerd in de gemeentefondsrubriek op internet.

4 Overige mededelingen

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat diverse mededelingen over de gemeentefinanciën. Paragraaf 4.2 bevat mededelingen over het gemeentefonds die zowel betrekking hebben op de algemene uitkering als op de integratie- en decentralisatie-uitkeringen. Vervolgd wordt met mededelingen op het terrein van de gemeentefinanciën.

4.2 Gemeentefondstotalen, bevoorschotting en nominale ontwikkelingen

Gemeentefondstotalen

Tabel 4.2.1 bevat een overzicht van de gemeentefondstotalen 2023-2028. In de tabel zijn de bedragen uit de hoofdstukken 2 en 3 bij elkaar gebracht.

Tabel 4.2.1 Gemeentefondstotalen 2023-2028 (in duizenden euro's)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Algemene uitkering	35.542.100	38.393.830	40.348.642	38.363.467	40.130.076	41.672.812
DU/IU	4.828.682	4.473.430	4.380.628	4.297.186	4.219.603	4.146.029
Totaal	**40.370.782**	**42.867.260**	**44.729.270**	**42.660.653**	**44.349.679**	**45.818.841**

Bevoorschotting

De bedragen 2023 uit de tabel zullen worden verwerkt in de bevoorschotting vanaf 3 oktober 2023. Op 3 oktober zullen ook eventuele verrekeningen plaatsvinden als er voor 2023 te veel of juist te weinig voorschot is verstrekt. Verrekeningen over het uitkeringsjaar 2022 worden ook in oktober uitgevoerd.

De voorschotbetalingen op de algemene uitkering over 2024 zullen in beginsel gebaseerd worden op de uitkeringsfactor en de bedragen per eenheid die in deze circulaire zijn vermeld. Daarnaast worden de meeste basisgegevens overgenomen van het jaar 2023. Gemeenten worden over de voorschotbetalingen geïnformeerd via de maandelijkse specificatieoverzichten.

Voor de volledigheid: aan de berekening van de voorschotten kunnen geen rechten worden ontleend voor de definitieve vaststelling van de uitkeringen.

Nominale ontwikkelingen

De algemene uitkering is via het accres afhankelijk van de ontwikkeling van de totale ARU waarin rekening is gehouden met loon- en prijsontwikkelingen. Daarmee is de algemene uitkering in de meerjarenraming uitgedrukt in het prijspeil van het betreffende jaar ofwel in lopende prijzen. De decentralisatie-uitkeringen kennen geen correctie voor loon- en prijsontwikkelingen en betreffen nominale bedragen. De decentralisatie-uitkeringen tellen wel mee in de grondslag voor de berekening van het accres. De integratie-uitkeringen worden wel ieder jaar opnieuw geïndexeerd volgens de voor dat jaar van toepassing zijnde loon- en prijsontwikkeling (constante prijzen).

Het is van belang dat gemeenten in hun ramingen rekening houden met de loon- en prijsontwikkelingen. Om gemeenten, die niet beschikken over eigen loon- en prijsindexen, te

faciliteren bij het omgaan met loon- en prijsontwikkelingen is tabel 4.2.2 opgenomen. De tabel bevat een aantal loon- en prijsindicatoren die het CPB onderscheidt voor de overheidssector. De cijfers zijn ontleend aan de meest recente publicaties van het CPB. Voor nadere informatie verwijzen wij naar de regelmatig bijgestelde prognoses op de website van het CPB.

Tabel 4.2.2 Prijsindexen CPB* MEV 2024 en CEP 2023**

mutaties per jaar in %	2023	2024	2025	2026	2027	2028***
Prijs bruto binnenlands product (pbbp)	6,2	3,3	2,8	2,7	2,5	2,5
Prijs nationale bestedingen (pnb)	6,1	3,4	2,5	2,4	2,3	2,3
Nationale consumentenprijsindex (cpi)	3,0	3,4	2,5	2,4	2,3	2,3
Loonvoet sector overheid	4,0	6,7	5,8	4,8	4,2	4,2
Prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers	3,5	6,3	5,4	4,5	3,9	3,9
Prijs bruto overheidsinvesteringen (iboi)	4,8	3,0	1,9	1,9	1,9	1,9
Prijs overheidsconsumptie, netto materieel (imoc)	5,9	3,5	1,6	1,6	1,6	1,6

* toelichting/ verduidelijking bij de kerngegevens is te vinden op: https://www.cpb.nl/artikel/toelichting-bij-kerngegevenstabel
** 2024 is op basis van de MEV 2024, 2023 en 2025 - 2027 is op basis van de CEP 2023
*** cijfers 2027 zijn doorgetrokken naar 2028

4.3 Energietoelage

De resterende middelen voor de energietoelage 2023 (€ 900 miljoen) kunnen nog niet worden uitgekeerd doordat de noodzakelijke wijziging van de Participatiewet nog niet is goedgekeurd door de Tweede en Eerste Kamer.

4.4 Actualisatie decentralisatie-uitkeringen Vrouwenopvang en Maatschappelijke Opvang

De verdeelmodellen decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang (DUVO) en decentralisatie-uitkering Maatschappelijke Opvang (DUMO) maken gebruik van maatstaven uit het oude verdeelmodel voor de algemene uitkering van het gemeentefonds. Met de herijking van het verdeelmodel voor de algemene uitkering is een aantal maatstaven gewijzigd. In deze circulaire worden de maatstaven in de verdeelmodellen van DUVO en DUMO in lijn gebracht met de maatstaven zoals deze nu in het herijkte verdeelmodel voor de algemene uitkering worden gebruikt. Concreet gaat het om de maatstaf ‘klantenpotentieel regionaal’ die wordt vervangen door ‘regionale centrumfunctie’ en de maatstaf ‘minderheden’ die wordt vervangen door ‘inwoners met een migratieachtergrond’.

De actualisatie heeft een technisch en beleidsarm karakter. Als uitgangspunt bij de actualisatie van de modellen is dan ook uitgegaan van het constant houden van de onderlinge verhoudingen tussen de maatstaven.

De verdeling over de gemeenten is opgenomen in bijlage 4.4 De geactualiseerde rekenmodellen voor de DUVO en DUMO worden als internetbijlage bij deze circulaire gepubliceerd.

4.5 Intensivering beschut werk

In de kamerbrief van 6 juli jl. heeft de minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen (APP) aangekondigd voornemens te zijn per extra middelen beschikbaar te stellen voor de financiering van beschut werk.[10] Aanleiding hiervoor is een recent onderzoek[11] waaruit blijkt dat

[10] *Kamerstukken II*, 2022-2023, 34 352, nr. 300
[11] De kosten en uitvoering van beschut werkplekken in Nederland, Rijksoverheid.nl

gemeenten per beschutte werkplek geld moeten bijleggen wegens de lage netto toegevoegde waarde van medewerkers. De extra middelen zijn onderdeel van een breder pakket aan maatregelen en bestuurlijke afspraken om beschut werk te stimuleren.

Het gaat in 2024 om een intensivering van € 23,1 miljoen (het is de bedoeling dat het bedrag per plek structureel wordt verhoogd met € 2.157 (prijzen 2023)). Deze intensivering stijgt vervolgens mee met het aantal plekken tot € 64,7 miljoen in de structurele situatie. Het is de verwachting dat de bedragen zullen worden verwerkt bij de eerste suppletoire begroting voor het gemeentefonds van 2024 en in de meicirculaire 2024.

4.6 Wegbeheer

Het groeipercentage voor de bijdragen van gemeenten aan het beheer van gemeentelijke wegen door waterschappen bedraagt voor de jaren 2023 en 2024 respectievelijk 4,65% en 4,73%.

Sinds 1993 dient een aantal gemeenten op grond van de artikelen 22 en 24 van de Wet herverdeling wegenbeheer (WHW) een uitkering te verstrekken aan een waterschap voor het beheer van wegen. De hoogte van de uitkering is vastgelegd in het Besluit bijdrage vergoeding wegenzorg. Jaarlijks wordt zij bijgesteld op basis van gegevens van het CPB.

Voor het jaar 2023 wordt het groeipercentage definitief vastgesteld op 3,3% (niet afgerond: 3,32 %). Dit is het saldo van de raming voor 2023 (naar huidig inzicht 4,65%) en de nacalculatie over 2022 (-1,33%). Voor het jaar 2024 wordt het groeipercentage voorlopig vastgesteld op 4,73 %. Dit komt overeen met de huidige raming van de prijsstijging van de overheidsconsumptie in het jaar 2023.

4.7 Aanpak laaggeletterdheid

In bijlage 4.7 is de verdeling voor de decentralisatie-uitkering aanpak laaggeletterdheid opgenomen voor 2024.

4.8 Stand van zaken onderzoeksagenda verdeelmodel algemene uitkering

De verdeling van de middelen uit het gemeentefonds dient rekening te houden met de objectieve kenmerken van gemeenten. Om te bekijken of dat goed gebeurt, wordt in het Periodiek Onderhoudsrapport (POR) geanalyseerd of de uitkomsten van het verdeelmodel van het gemeentefonds aansluiten bij het actuele uitgavenpatroon van gemeenten. Het POR is opgenomen als bijlage in de Ontwerpbegroting 2024 van het gemeentefonds. Bij de invoering van het nieuwe verdeelmodel deelden de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) en VNG in hun adviezen de visie dat het nieuwe model een verbetering is ten opzichte van het oude model, maar benadrukten dat verder onderzoek nodig is. De ROB heeft daartoe een onderzoeksagenda voorgesteld, die door de fondsbeheerders is onderschreven. Het model is geen eindstation en zal continu onderhoud vragen. De onderzoeksagenda bevat onderzoeken naar de maatstaf centrumfunctie (stapeling problematiek sociaal domein), naar de Overige Eigen Middelen (OEM) en naar de maatstaf eenpersoonshuishoudens.

- De eerste twee onderzoeken (centrumfunctie/stapeling problematiek sociaal domein en de

Overige Eigen Middelen) zijn inmiddels opgestart en de uitkomsten worden in 2024 verwacht. Bij het onderzoek naar de stapeling van de problematiek in het sociaal domein zal expliciet aandacht zijn voor het feit dat deze stapeling ook in niet-stedelijke gebieden voorkomt. In het onderzoek naar de overige eigen middelen wordt onderzocht of een meer gedifferentieerde benadering van de overige eigen middelen meer recht doet aan de diverse aard van de eigen inkomsten.

- De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties (BZK) heeft op 27 juni 2023 in de antwoorden op de schriftelijke Kamervragen bij de eerste suppletoire begroting gemeentefonds 2023 aangegeven dat het onderzoek naar de maatstaf eenpersoonshuishoudens door de fondsbeheerders zelf wordt onderzocht en dat de resultaten daarvan in het POR opgenomen worden. De analyse naar de maatstaf eenpersoonshuishoudens is opgenomen in paragraaf 4.1 van het POR (opgenomen in bijlage 5 van de Ontwerpbegroting van het gemeentefonds 2024).

Tot slot loopt er nog een onderzoek naar de grootstedelijkheid. Tijdens het traject is gezamenlijk met de G4 en de 100.000+ gemeenten besloten om het onderzoek niet te baseren op de gegevens van één jaar maar uit te breiden met gegevens van andere jaren om een zo'n goed mogelijk en betrouwbaar mogelijk beeld te krijgen.

4.9 Integraal overzicht financiën gemeenten

In oktober zal de minister van BZK het jaarlijkse Integraal Overzicht Financiën Gemeenten naar beide Kamers sturen. Het overzicht zal ingaan op de financiële positie, inkomsten, uitgaven en de getrouwheid en rechtmatigheid van de verantwoording van gemeenten over 2022.

4.10 Website gemeentefinanciën: www.findo.nl

De gegevens in de online database met informatie over de financiën van decentrale overheden (www.findo.nl) worden op regelmatige basis geactualiseerd.

De Iv3-data, zoals die door gemeenten en provincies zijn aangeleverd bij het CBS, en informatie over de financiële kengetallen zijn bijgewerkt tot en met de begroting van 2023 en de jaarrekening van 2022. De originele begrotingen en jaarstukken van gemeenten en provincies tot en met 2021 (jaarrekeningen) en 2023 (begrotingen) zijn aan de website toegevoegd. In het najaar worden de originele jaarrekeningen over 2022 toegevoegd. Door deze informatie en openbare documenten op één plaats beschikbaar te stellen, wil het ministerie van BZK bijdragen aan de transparantie en openbaarheid van de financiën van decentrale overheden.

Het Iv3-informatievoorschrift 2023 voor gemeenten is hier te downloaden.

4.11 Jaarlijkse weging decentralisatie- en integratie-uitkeringen

In artikel 13, lid 5, van de Financiële-verhoudingswet wordt bepaald dat jaarlijks, in overleg met de ministers die het aangaat, wordt bezien of een decentralisatie- en/of integratie-uitkering kan worden overgeheveld naar de algemene uitkering.

Het gemeentefonds kent nog enkele integratie-uitkeringen.

Binnen de IU Voogdij 18+ resteert nog de reservering voor de compensatieregeling. In overleg met het ministerie van VWS zal gekeken worden hoe hiermee in de toekomst wordt omgegaan.
De invoering van het woonplaatsbeginsel en het nieuwe objectieve verdeelmodel beschermd wonen (BW), eerder voorzien voor 1 januari 2023, is uitgesteld (zie paragraaf 4.4 van de meicirculaire 2023).
Van de IU participatie blijven de onderdelen WSW en Nieuw begeleiding beschut werk vooralsnog bestaan. In overleg met het ministerie van SZW zal gekeken worden hoe hiermee in de toekomst wordt omgegaan.

Voor de decentralisatie-uitkeringen is in tabel 3.2.2 te zien dat de meeste niet structureel zijn. Omzetting naar integratie-uitkering of algemene uitkering is voor die uitkeringen dan ook niet aan de orde.
Voor de overige (structurele) decentralisatie-uitkeringen geldt dat deze niet aan alle gemeenten worden uitgekeerd en/of nu nog niet kunnen worden verdeeld via de maatstaven van de algemene uitkering. Van de nog niet eerder in een begroting opgenomen decentralisatie-uitkeringen wordt bij ontwerpbegroting 2025 bezien of ze kunnen worden omgezet naar een integratie-uitkering of algemene uitkering.

Bijlagen

Bijlage 2.1.1 Bedragen per eenheid en uitkeringsfactor 2023

Verdeeltabel 2023 (bedragen in euro's in basis)

maatstaven en uitkeringsfactor	b.p.e. 2023 stand mei 2023	wijzigingen volgens deze circulaire	b.p.e. 2023 stand september 2023
bedrijven	134,78	-	134,78
bewoonde oorden 1930	42,27	-	42,27
historische woningen in bewoonde oorden 1930	79,48	-	79,48
bijstandsontvangers	5.168,82	-	5.168,82
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	1.045,55	-	1.045,55
éénpersoonshuishoudens	166,53	0,01	166,54
extra groei jongeren	766,20	-	766,20
extra groei leerlingen voortgezet onderwijs	628,55	-	628,55
grote woonkernen	75.166,66	-	75.166,66
huishoudens met een laag inkomen met drempel	3.792,90	0,02	3.792,92
inwoners	375,94	-	375,94
inwoners 75+ met drempel	1.329,35	0,06	1.329,41
inwoners waddengemeenten (<2500 inwoners)	269,09	-	269,09
inwoners waddengemeenten (>7500 inwoners)	47,34	-	47,34
inwoners waddengemeenten (2500 tot 7500 inwoners)	209,89	-	209,89
jongeren	566,90	-	566,90
kernen	114.582,95	1,02	114.583,97
laag opleidingsniveau met drempel	264,37	0,01	264,38
leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	528,66	-	528,66
leerlingen voortgezet onderwijs	384,90	-	384,90
loonkostensubsidie	5.168,82	-	5.168,82
migratieachtergrond	386,50	-	386,50
landelijke centrumfunctie	45,41	-	45,41
lokale centrumfunctie	10,86	-	10,86
regionale centrumfunctie	155,44	-	155,44
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	13,42	-	13,42
oeverlengte*bodemfactor gemeente	31,40	-	31,40
omgevingsadressendichtheid	86,41	-	86,41
onderwijsachterstand	150,84	-	150,84
oppervlak bebouwing buitengebied *	7.900,96	24,14	7.925,10
oppervlak bebouwing buitengebied * bodemfactor buitengebied	2.935,95	-	2.935,95
oppervlak bebouwing woonkern	6.810,69	7,82	6.818,51
oppervlak bebouwing woonkern * bodemfactor woonkern	10.743,51	-	10.743,51
oppervlak binnenwater	126,10	-	126,10
oppervlak buitenwater	39,89	-	39,89
oppervlak historische kern < 40 ha	33.745,44	-	33.745,44
oppervlak historische kern > 65 ha	33.745,44	-	33.745,44
oppervlak historische kern 40 tot 65 ha	33.745,44	-	33.745,44
oppervlak land * bodemfactor gemeente	25,72	-	25,72
oppervlak land	39,00	-	39,00
ozb niet-woningen eigenaren	-0,280%	-	-0,280%
ozb niet-woningen gebruikers	-0,213%	-	-0,213%
ozb woningen eigenaren	-0,086%	-	-0,086%
vast bedrag	980.357,93	-	980.357,93
vast bedrag Amsterdam	74.175.269,15	-	74.175.269,15
verkiezingen Den Haag	1.508.703,68	-	1.508.703,68
vast bedrag Rotterdam	27.064.336,61	-	27.064.336,61
woonruimten *	11,81	-	11,81
woonruimten * bodemfactor woonkern	52,99	-	52,99
uitkeringsfactor	1,304	0,007	1,311

Mutaties 2023 ten opzichte van stand mei 2023 (bedragen in euro's in basis)

maatstaven	totaal	Wmo	Infrastructuur, ruimte en milieu
éénpersoonshuishoudens	0,01	0,01	-
huishoudens met een laag inkomen met drempel	0,02	0,02	-
inwoners 75+ met drempel	0,06	0,06	-
kernen	1,02	1,02	-
laag opleidingsniveau met drempel	0,01	0,01	-
oppervlak bebouwing buitengebied	24,14	-	24,14
oppervlak bebouwing woonkern	7,82	-	7,82

Bijlage 2.1.2 Bedragen per eenheid 2023 per cluster

Bedragen per eenheid stand septembercirculaire 2023 uitkeringsjaar 2023

	Totaal	Sociale basisvoor-zieningen	Participatie	Wmo	Jeugd	Bestuur en ondersteuning	Orde en veiligheid	Onderwijs	Sport, cultuur en recreatie	Infrastructuur, ruimte en milieu	Overig	Overige Eigen Middelen	OZB
bedrijven	134,78	-	-	-	-	-	84,44	-	-	50,34	-	-	-
bewoonde oorden 1930	42,27	-	-	-	-	-	-	-	-	42,27	-	-	-
historische woningen in bewoonde oorden 1930	79,48	-	-	-	-	-	-	-	79,48	-	-	-	-
bijstandsontvangers	5.168,82	-	5.168,82	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	1.045,55	-	1.045,55	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
éénpersoonshuishoudens	166,54	-	-	166,54	-	-	-	-	-	-	-	-	-
extra groei jongeren	766,20	-	-	-	-	-	-	766,20	-	-	-	-	-
extra groei leerlingen voortgezet onderwijs	628,55	-	-	-	-	-	-	628,55	-	-	-	-	-
grote woonkernen	75.166,66	-	-	-	-	-	75.166,66	-	-	-	-	-	-
huishoudens met een laag inkomen met drempel	3.792,92	-	355,17	524,59	2.607,35	-	128,93	176,88	-	-	-	-	-
inwoners	375,94	130,86	-	-	-	205,28	11,53	-	146,16	-	-	-117,89	-
inwoners 75+ met drempel	1.329,41	-	-	1.329,41	-	-	-	-	-	-	-	-	-
inwoners waddengemeenten (<2500 inwoners)	269,09	-	-	-	-	-	-	-	-	-	269,09	-	-
inwoners waddengemeenten (>7500 inwoners)	47,34	-	-	-	-	-	-	-	-	-	47,34	-	-
inwoners waddengemeenten (2500 tot 7500 inwoners)	209,89	-	-	-	-	-	-	-	-	-	209,89	-	-
jongeren	566,90	-	-	-	306,55	-	-	260,35	-	-	-	-	-
kernen	114.583,97	5.579,71	-	23.670,91	-	-	-	-	-	85.333,35	-	-	-
laag opleidingsniveau met drempel	264,38	-	-	264,38	-	-	-	-	-	-	-	-	-
leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	528,66	-	-	-	-	-	-	528,66	-	-	-	-	-
leerlingen voortgezet onderwijs	384,90	-	-	-	-	-	-	384,90	-	-	-	-	-
loonkostensubsidie	5.168,82	-	5.168,82	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
migratieachtergrond	386,50	151,91	-	-	-	-	150,18	84,41	-	-	-	-	-
landelijke centrumfunctie	45,41	-	-	-	-	-	-	-	45,41	-	-	-	-
lokale centrumfunctie	10,86	-	-	-	-	-	5,39	-	5,47	-	-	-	-
regionale centrumfunctie	155,44	29,08	-	49,99	45,77	-	-	-	30,60	-	-	-	-
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	13,42	-	-	-	-	-	-	-	-	13,42	-	-	-
oeverlengte*bodemfactor gemeente	31,40	-	-	-	-	-	-	-	-	31,40	-	-	-
omgevingsadressendichtheid	86,41	17,54	-	-	-26,30	3,66	18,26	-	-	73,25	-	-	-
onderwijsachterstand	150,84	-	-	-	-	-	-	150,84	-	-	-	-	-
oppervlak bebouwing buitengebied	7.925,10	-	-	-	-	-	-	-	-	7.925,10	-	-	-
oppervlak bebouwing buitengebied bodemfactor buitengebied	2.935,95	-	-	-	-	-	-	-	-	2.935,95	-	-	-

(voortzetting op de volgende bladzijde)

Bedragen per eenheid stand septembercirculaire 2023 uitkeringsjaar 2023

	Totaal	Sociale basisvoor-zieningen	Participatie	Wmo	Jeugd	Bestuur en ondersteuning	Orde en veiligheid	Onderwijs	Sport, cultuur en recreatie	Infrastructuur, ruimte en milieu	Overig	Overige Eigen Middelen	OZB
oppervlak bebouwing woonkern	6.818,51	-	-	-	-	-	-	-	-	6.818,51	-	-	-
oppervlak bebouwing woonkern bodemfactor woonkern	10.743,51	-	-	-	-	-	-	-	-	10.743,51	-	-	-
oppervlak binnenwater	126,10	-	-	-	-	-	-	-	-	126,10	-	-	-
oppervlak buitenwater	39,89	-	-	-	-	-	-	-	-	39,89	-	-	-
oppervlak historische kern < 40 ha	33.745,44	-	-	-	-	-	-	-	18.619,46	15.125,98	-	-	-
oppervlak historische kern > 65 ha	33.745,44	-	-	-	-	-	-	-	18.619,46	15.125,98	-	-	-
oppervlak historische kern 40 tot 65 ha	33.745,44	-	-	-	-	-	-	-	18.619,46	15.125,98	-	-	-
oppervlak land * bodemfactor gemeente	25,72	-	-	-	-	-	-	-	-	25,72	-	-	-
oppervlak land	39,00	-	-	-	-	-	-	25,26	-	13,74	-	-	-
ozb niet-woningen eigenaren	-0,2796%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,2796%
ozb niet-woningen gebruikers	-0,2127%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,2127%
ozb woningen eigenaren	-0,0857%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,0857%
vast bedrag	980.357,93	-	-	-	-	529.200,02	-	-	-	401.336,28	-	-	49.821,63
vast bedrag Amsterdam	74.175.269,15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	74.175.269,15	-	-
verkiezingen Den Haag	1.508.703,68	-	-	-	-	1.508.703,68	-	-	-	-	-	-	-
vast bedrag Rotterdam	27.064.336,61	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27.064.336,61	-	-
woonruimten *	11,81	-	-	-	-	82,83	56,12	-	-	-65,05	-	-	-62,09
woonruimten bodemfactor woonkern	52,99	-	-	-	-	-	-	-	-	52,99	-	-	-

Bijlage 2.1.3 Bedragen per eenheid en uitkeringsfactor 2024

Verdeeltabel 2024 (bedragen in euro's in basis)

maatstaven en uitkeringsfactor	b.p.e. 2023 stand september 2023	wijzigingen volgens deze circulaire	b.p.e. 2024 stand september 2023
bedrijven	134,78	-	134,78
bewoonde oorden 1930	42,27	-	42,27
historische woningen in bewoonde oorden 1930	79,48	-	79,48
bijstandsontvangers	5.168,82	-40,82	5.128,00
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	1.045,55	-8,25	1.037,30
éénpersoonshuishoudens	166,54	-0,50	166,04
extra groei jongeren	766,20	-	766,20
extra groei leerlingen voortgezet onderwijs	628,55	-	628,55
grote woonkernen	75.166,66	-	75.166,66
huishoudens met een laag inkomen met drempel	3.792,92	-13,92	3.779,00
inwoners	375,94	0,04	375,98
inwoners 75+ met drempel	1.329,41	-3,98	1.325,43
inwoners waddengemeenten (<2500 inwoners)	269,09	-	269,09
inwoners waddengemeenten (>7500 inwoners)	47,34	-	47,34
inwoners waddengemeenten (2500 tot 7500 inwoners)	209,89	-	209,89
jongeren	566,90	-1,13	565,77
kernen	114.583,97	-71,68	114.512,29
laag opleidingsniveau met drempel	264,38	-0,79	263,59
leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	528,66	-	528,66
leerlingen voortgezet onderwijs	384,90	-	384,90
loonkostensubsidie	5.168,82	-40,82	5.128,00
migratieachtergrond	386,50	-0,26	386,24
landelijke centrumfunctie	45,41	-	45,41
lokale centrumfunctie	10,86	-	10,86
regionale centrumfunctie	155,44	-0,32	155,12
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	13,42	-	13,42
oeverlengte*bodemfactor gemeente	31,40	-	31,40
omgevingsadressendichtheid	86,41	0,11	86,52
onderwijsachterstand	150,84	-	150,84
oppervlak bebouwing buitengebied *	7.925,10	-	7.925,10
oppervlak bebouwing buitengebied bodemfactor buitengebied	2.935,95	-	2.935,95
oppervlak bebouwing woonkern *	6.818,51	-	6.818,51
oppervlak bebouwing woonkern bodemfactor woonkern	10.743,51	-	10.743,51
oppervlak binnenwater	126,10	-	126,10
oppervlak buitenwater	39,89	-	39,89
oppervlak historische kern < 40 ha	33.745,44	-	33.745,44
oppervlak historische kern > 65 ha	33.745,44	-	33.745,44
oppervlak historische kern 40 tot 65 ha	33.745,44	-	33.745,44
oppervlak land * bodemfactor gemeente	25,72	-	25,72
oppervlak land	39,00	-	39,00
ozb niet-woningen eigenaren	-0,2796%	-0,0137%	-0,2933%
ozb niet-woningen gebruikers	-0,2127%	-0,0104%	-0,2231%
ozb woningen eigenaren	-0,0857%	-0,0033%	-0,0890%
vast bedrag	980.357,93	-	980.357,93
vast bedrag Amsterdam	74.175.269,15	-	74.175.269,15
verkiezingen Den Haag	1.508.703,68	-181.798,24	1.326.905,44
vast bedrag Rotterdam	27.064.336,61	-	27.064.336,61
woonruimten *	11,81	-	11,81
woonruimten bodemfactor woonkern	52,99	-	52,99
uitkeringsfactor	1,311	0,095	1,406

Mutaties 2024 ten opzichte van uitkeringsjaar 2023 stand meicirculaire 2023 (bedragen in euro's in basis)

maatstaven	Totaal	Sociale basisvoor-zieningen	Participatie	Wmo	Jeugd	Bestuur en ondersteuning	OZB
bijstandsontvangers	-40,82	-	-40,82	-	-	-	-
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	-8,25	-	-8,25	-	-	-	-
éénpersoonshuishoudens	-0,50	-	-	-0,50	-	-	-
huishoudens met een laag inkomen met drempel	-13,92	-	-2,82	-1,56	-9,55	-	-
inwoners	0,04	-0,55	-	-	-	0,59	-
inwoners 75+ met drempel	-3,98	-	-	-3,98	-	-	-
jongeren	-1,13	-	-	-	-1,13	-	-
kernen	-71,68	-0,84	-	-70,84	-	-	-
laag opleidingsniveau met drempel	-0,79	-	-	-0,79	-	-	-
loonkostensubsidie	-40,82	-	-40,82	-	-	-	-
migratieachtergrond	-0,26	-0,26	-	-	-	-	-
regionale centrumfunctie	-0,32	-	-	-0,15	-0,17	-	-
omgevingsadressendichtheid	0,11	0,01	-	-	0,10	-	-
ozb niet-woningen eigenaren	-0,014%	-	-	-	-	-	-0,014%
ozb niet-woningen gebruikers	-0,010%	-	-	-	-	-	-0,010%
ozb woningen eigenaren	-0,003%	-	-	-	-	-	-0,003%
verkiezingen Den Haag	-181.798,24	-	-	-	-	-181.798,24	-

Bijlage 2.1.4 Bedragen per eenheid 2024 per cluster

Bedragen per eenheid stand septembercirculaire 2023 uitkeringsjaar 2024

	Totaal	Sociale basisvoor-zieningen	Participatie	Wmo	Jeugd	Bestuur en ondersteuning	Orde en veiligheid	Onderwijs	Sport, cultuur en recreatie	Infrastructuur, ruimte en milieu	Overig	Overige Eigen Middelen	OZB
bedrijven	134,78	-	-	-	-	-	84,44	-	-	50,34	-	-	-
bewoonde oorden 1930	42,27	-	-	-	-	-	-	-	-	42,27	-	-	-
historische woningen in bewoonde oorden 1930	79,48	-	-	-	-	-	-	-	79,48	-	-	-	-
bijstandsontvangers	5.128,00	-	5.128,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	1.037,30	-	1.037,30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
éénpersoonshuishoudens	166,04	-	-	166,04	-	-	-	-	-	-	-	-	-
extra groei jongeren	766,20	-	-	-	-	-	-	766,20	-	-	-	-	-
extra groei leerlingen voortgezet onderwijs	628,55	-	-	-	-	-	-	628,55	-	-	-	-	-
grote woonkernen	75.166,66	-	-	-	-	-	75.166,66	-	-	-	-	-	-
huishoudens met een laag inkomen met drempel	3.779,00	-	352,35	523,03	2.597,80	-	128,93	176,88	-	-	-	-	-
inwoners	375,98	130,31	-	-	-	205,87	11,53	-	146,16	-	-	-117,89	-
inwoners 75+ met drempel	1.325,43	-	-	1.325,43	-	-	-	-	-	-	-	-	-
inwoners waddengemeenten (<2500 inwoners)	269,09	-	-	-	-	-	-	-	-	-	269,09	-	-
inwoners waddengemeenten (>7500 inwoners)	47,34	-	-	-	-	-	-	-	-	-	47,34	-	-
inwoners waddengemeenten (2500 tot 7500 inwoners)	209,89	-	-	-	-	-	-	-	-	-	209,89	-	-
jongeren	565,77	-	-	-	305,42	-	-	260,35	-	-	-	-	-
kernen	114.512,29	5.578,87	-	23.600,07	-	-	-	-	-	85.333,35	-	-	-
laag opleidingsniveau met drempel	263,59	-	-	263,59	-	-	-	-	-	-	-	-	-
leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	528,66	-	-	-	-	-	-	528,66	-	-	-	-	-
leerlingen voortgezet onderwijs	384,90	-	-	-	-	-	-	384,90	-	-	-	-	-
loonkostensubsidie	5.128,00	-	5.128,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
migratieachtergrond	386,24	151,65	-	-	-	-	150,18	84,41	-	-	-	-	-
landelijke centrumfunctie	45,41	-	-	-	-	-	-	-	45,41	-	-	-	-
lokale centrumfunctie	10,86	-	-	-	-	-	5,39	-	5,47	-	-	-	-
regionale centrumfunctie	155,12	29,08	-	49,84	45,60	-	-	-	30,60	-	-	-	-
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	13,42	-	-	-	-	-	-	-	-	13,42	-	-	-
oeverlengte*bodemfactor gemeente	31,40	-	-	-	-	-	-	-	-	31,40	-	-	-
omgevingsadressendichtheid	86,52	17,55	-	-	-26,20	3,66	18,26	-	-	73,25	-	-	-
onderwijsachterstand	150,84	-	-	-	-	-	-	150,84	-	-	-	-	-
oppervlak bebouwing buitengebied	7.925,10	-	-	-	-	-	-	-	-	7.925,10	-	-	-
oppervlak bebouwing buitengebied bodemfactor buitengebied	2.935,95	-	-	-	-	-	-	-	-	2.935,95	-	-	-

(voortzetting op de volgende bladzijde)

Bedragen per eenheid stand septembercirculaire 2023 uitkeringsjaar 2024

	Totaal	Sociale basisvoor-zieningen	Participatie	Wmo	Jeugd	Bestuur en ondersteuning	Orde en veiligheid	Onderwijs	Sport, cultuur en recreatie	Infrastructuur, ruimte en milieu	Overig	Overige Eigen Middelen	OZB
oppervlak bebouwing woonkern	6.818,51	-	-	-	-	-	-	-	-	6.818,51	-	-	-
oppervlak bebouwing woonkern bodemfactor woonkern	10.743,51	-	-	-	-	-	-	-	-	10.743,51	-	-	-
oppervlak binnenwater	126,10	-	-	-	-	-	-	-	-	126,10	-	-	-
oppervlak buitenwater	39,89	-	-	-	-	-	-	-	-	39,89	-	-	-
oppervlak historische kern < 40 ha	33.745,44	-	-	-	-	-	-	-	18.619,46	15.125,98	-	-	-
oppervlak historische kern > 65 ha	33.745,44	-	-	-	-	-	-	-	18.619,46	15.125,98	-	-	-
oppervlak historische kern 40 tot 65 ha	33.745,44	-	-	-	-	-	-	-	18.619,46	15.125,98	-	-	-
oppervlak land * bodemfactor gemeente	25,72	-	-	-	-	-	-	-	-	25,72	-	-	-
oppervlak land	39,00	-	-	-	-	-	-	25,26	-	13,74	-	-	-
ozb niet-woningen eigenaren	-0,293%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,293%
ozb niet-woningen gebruikers	-0,223%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,223%
ozb woningen eigenaren	-0,089%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,089%
vast bedrag	980.357,93	-	-	-	-	529.200,02	-	-	-	401.336,28	-	-	49.821,63
vast bedrag Amsterdam	74.175.269,15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	74.175.269,15	-	-
verkiezingen Den Haag	1.326.905,44	-	-	-	-	1.326.905,44	-	-	-	-	-	-	-
vast bedrag Rotterdam	27.064.336,61	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27.064.336,61	-	-
woonruimten *	11,81	-	-	-	-	82,83	56,12	-	-	-65,05	-	-	-62,09
woonruimten bodemfactor woonkern	52,99	-	-	-	-	-	-	-	-	52,99	-	-	-

Bijlage 2.2.1 Opbouw algemene uitkeringen 2023-2028

Bijlage 2.2.1 Opbouw algemene uitkering 2023-2028 (in duizenden euro's)

clusterindeling van het nieuwe verdeelmodel	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Vindplaats
Algemene uitkering voorafgaand jaar	34.126.138	35.542.100	38.393.830	40.348.642	38.363.467	40.130.076	
algemene mutaties							
- accres	2.412.629	2.410.752	2.115.747	-2.301.476	1.081.885		mei 2022, § 2.2-1
- accres bijstelling tranches 2022 en verder	-701	-111.257	-30.695	916.022	-3.366		mei 2023, § 2.2-1
- accres bijstelling tranches 2023 en verder	533.963	861.587	392.416	115.600	687.275	1.646.519	mei 2023, § 2.2-1
- opschalingskorting (coalitieakkoord)				-675.000			mei 2022, § 2.2-2
- plafond BTW-compensatiefonds	-440.407						september 2022, § 2.2-2
- Plafond BTW-compensatiefonds (afrekening 2022)	-2.929	2.929					mei 2023, § 2.2-2
- plafond BTW-compensatiefonds 2023	359.367	-359.367					september 2023, § 2.2-2
- Eenmalige rijksbijdrage				924.000	-924.000		september 2022, § 2.2-4
- Financieringssystematiek					924.000		september 2023, § 2.2-3
- knelpunten verdeelproblematiek	-89	-91	-93	-95	-97	-100	september 2023, § 2.2-4
- bevolkingsdaling	11.245						september 2022, § 2.2-3
- kennisscentrum explosieven WOII			908				mei 2021, § 2.2-5
- volkshuisvestingsfonds	-150.000			150.000			mei 2022, § 2.2-4
- woningbouwimpuls	-100.000			100.000			mei 2022, § 2.2-5
cluster Participatie							
- Participatie: Wajong overheveling vanuit IU	56.175	1.152	1.047	1.518	11.084		mei 2022, § 2.2-13
- Participatie: Regulier werk overheveling vanuit IU	53.384	2.987	4.857	4.172	14.936		mei 2022, § 2.2-13
- loon- en prijsbijstelling	6.464	2	361	-7.316			mei 2023, § 2.2-4
- IPS-trajecten	-10.750	10.750					september 2022, § 2.2-10
- energietoeslag	-1.904.000						december 2022, § 2.2-1
- aanvullende pakket re-integratie	-14.740						september 2021, § 2.2-9
- gemeentelijk schuldenbeleid	-30.000						september 2021, § 2.2-10
- bijzondere bijstand	-50.000						december 2022, § 2.2-2
- Breed Offensief	-9.138						december 2022, § 2.23
- Uitvoeringskosten bijzondere bijstand zelfstandigen	-4.613						december 2022, § 2.2-4
- impuls re-integratie	-43.438						september 2021, § 2.2-9
- Flankerend armoedebeleid	50.000		-50.000				september 2023, § 2.2-7
- Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden	40.000	-40.000					mei 2023, § 2.2-6
- Re-integratie						-20.000	september 2023, § 2.2-5
- Wet Visueel beperkten		-900	-40	-40	-30	-40	september 2023, § 2.2-6
cluster Individuele voorzieningen Wmo							
- wmo 2015 m.u.v. Beschermd Wonen	-3.343						mei 2019, § 2.2-7
- abonnementstarief Wmo	-3.000						maart 2018, § 2.2-7
- loon- en prijsbijstelling	-185	-261					september 2019, § 2.2-8
- uitvoeringskosten SVB PGB trekkingsrechten	-21						september 2022, § 2.2-11
- geen aanspraak op begeleiding		-9.000	-9.000	-9.000			mei 2021, § 2.2-11
- overgangsrecht levenslang		1.157	1.157	1.157	1.158	1.157	mei 2023, § 2.2-14
- mobiliteitshulpmiddelen	-1.500	-1.000					december 2020, § 2.2-4
- continuiteit van zorg: meerkosten wmo	-10.900						december 2022, § 2.2-7
- nacalculatie mobiliteitshulpmiddelen Wlz	1.500	1.000					september 2021, § 2.2-7
- eigen bijdrage huishoudelijke hulp (coalitieakkoord)			-95.000				mei 2022, § 2.2-14
- Terugdraaien eigen bijdrage huishoudelijke hulp (coalitieakkoord)			95.000				mei 2023, § 2.2-13a
- Herinvoering eigen bijdrage Wmo				-225.000			mei 2023, § 2.2-13b
- Integraal Zorgakkoord (Wmo abonnementstarief)			110.000				mei 2023, § 2.2-12
- Hulpmiddelen thuis laten staan	200	300	200	100	-	200	september 2023, § 2.2-8
cluster Sociale basisvoorzieningen							
- toezicht voorschoolse educatie	1.909	-1.020					mei 2023, § 2.2-15
- landelijke vreemdelingenvoorzieningen	4.400						september 2022, § 2.2-6
- Asiel (inburgering)	20.000	-10.000	-30.000				september 2022, § 2.2-7
- versterking ondersteuning wijkteams				5.000		-50.000	mei 2023, § 2.2-16
- impuls integraal werken	-3.000	-3.000					december 2021, § 2.2-3
- Inburgering: overheveling vanuit IU	76.571	-2.134	-2.370	-1.077	-423		mei 2022, § 2.2-18
- valpreventie bij ouderen (coalitieakkoord)	-10.000	-5.000		-833	-834		mei 2022, § 2.2-19
- rijksvaccinatieprogramma meningokokken en informed consent	42	42					september 2018, § 2.2-7
- prenataal huisbezoek door de jeugdgezondheidszorg	2.252						mei 2021, § 2.2-14
- Rijksvaccinatieprogramma		4.427		-265			september 2023, § 2.2-9
cluster Individuele voorzieningen Jeugd							
- jeugdzorg	137.200	-82.000	-504.000	-859.000			mei 2023, § 2.2-7
- loon- en prijsbijstelling jeugdzorg		126.806	-50.941	-75.865			september 2023, § 2.2-10
- loon- en prijsbijstelling voogdij 18+	50.638			-50.684			mei 2023, § 2.2-9
- Voogdij 18+: overheveling vanuit IU	736.676						mei 2022, § 2.2-17
- Werkdrukverlaging jeugdbescherming	-10.000	10.000					mei 2023, § 2.2-11
- ketensystemen jeugd		338					mei 2018, § 2.2-10
- uitvoeringskosten SVB PGB trekkingsrechten	-37						september 2022, § 2.2-11
- jeugdhulp	-291.100						mei 2022, § 2.2-9
- verhoging leeftijdsgrenzen gezinshuizen	1.900						mei 2019, § 2.2-16
- compensatieregeling Voogdij/18+	-59.518	29.518					mei 2023, § 2.2-10
- continuïteit van zorg: meerkosten jeugd	-8.200						december 2022, § 2.2-7
cluster Sport, cultuur en recreatie							
-							
cluster Infrastructuur, ruimte en milieu							
- Europese richtlijn energieprestatie gebouwen (EPBD III)	-						september 2023, § 2.2-11
- handhaving energielabel C kantoren	504			-2.351			mei 2023, § 2.2-21
- Wet Goed Verhuurderschap	12.404						december 2022, § 2.2-12
cluster Bestuur en ondersteuning							
- GDI voorzieningen 2022	-7.993	7.993					mei 2023, § 2.2-20
- Bijdrage centrale financiering GDI	-7.583						september 2022, § 2.2-9
- handelsregister	806						mei 2018, § 2.2-15
- Wet nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslag	3.300						mei 2023, § 2.2-17
- permanente registratie en briefstembureau kiezers buitenland	-						mei 2023, § 2.2-18
- extra bijdragen BRP	1.540						september 2022, § 2.2-8
- robuust rechtsbeschermingssysteem	2.000					-25.000	mei 2023, § 2.2-13
- Wet Open Overheid (structureel)	5.258	5.257	5.258	5.258			mei 2021, § 2.2-18
- Wet Open Overheid (incidenteel)					-24.979		mei 2021, § 2.2-18
- raadsledenvergoeding kleine gemeenten	9.776						mei 2022, § 2.2-6
- Toegankelijkheid verkiezingen	-2.700						december 2022, § 2.2-8
- Aanpassing software burgerlijke stand	-95						december 2022, § 2.2-9
- Opstartkosten kiescollege	-450						december 2022, § 2.2-10
- Kiescollege verkiezingskosten	-948						december 2022, § 2.2-11
- Kiescollege niet ingezetenen	237	-237					mei 2023, § 2.2-19
- systeemleren monitoring	5.000					-10.000	mei 2023, § 2.2-16
Algemene uitkering	35.542.100	38.393.830	40.348.642	38.363.467	40.130.076	41.672.812	

Bijlage 2.4.1 Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2023**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2023***	**Aantal uitwonende studenten 2022****	**Aantal uitwonende studenten 2023 *****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2022******	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2023**
Aa en Hunze	536	21	164	122	202	213
Aalsmeer	373	11	157	165	39	41
Aalten	452	17	123	111	132	105
Achtkarspelen	250	9	165	149	41	37
Alblasserdam	158	8	95	93	24	23
Albrandswaard	678	26	134	131	361	348
Alkmaar	1.140	10	1.180	1.051	295	263
Almelo	1.059	14	605	563	249	181
Almere	1.904	9	2.455	2.310	614	578
Alphen aan den Rijn	1.481	13	877	800	219	200
Alphen-Chaam	104	10	32	31	8	8
Altena	747	13	207	211	52	53
Ameland	38	10	24	23	6	6
Amersfoort	2.112	13	2.355	2.216	589	554
Amstelveen	784	8	3.599	3.400	900	850
Amsterdam	10.402	11	50.133	46.856	12.533	11.714
Apeldoorn	3.768	23	1.589	1.406	1.753	1.816
Arnhem	2.978	18	6.403	5.998	2.330	2.194
Assen	1.638	24	872	793	922	879
Asten	257	15	70	69	18	36
Baarle-Nassau	153	22	23	23	68	62
Baarn	1.163	47	175	151	820	856
Barendrecht	422	9	315	298	79	75
Barneveld	891	14	377	304	115	117
Beek	157	10	95	92	24	23
Beekdaelen	408	11	190	195	48	49
Beesel	97	7	47	39	12	10
Berg en Dal	863	24	331	309	489	452
Bergeijk	156	8	88	68	22	17
Bergen L	136	10	52	46	13	12
Bergen NH	763	25	112	112	409	376
Bergen op Zoom	1.430	21	413	422	596	587
Berkelland	698	16	222	204	112	142
Bernheze	503	16	150	140	87	93
Best	85	3	183	149	46	37
Beuningen	189	7	165	143	41	36
Beverwijk	549	13	314	306	79	77
Bladel	254	12	89	84	22	21
Blaricum	108	9	44	41	11	10
Bloemendaal	697	29	115	109	270	394
Bodegraven-Reeuwijk	276	8	200	204	50	51
Boekel	286	26	44	39	168	142
Borger-Odoorn	248	10	151	133	38	33
Borne	287	12	159	159	40	40
Borsele	251	11	88	94	22	24

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2023**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2023***	**Aantal uitwonende studenten 2022****	**Aantal uitwonende studenten 2023 *****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2022********	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2023**
Boxtel	699	21	258	241	220	294
Breda	2.513	13	7.076	6.691	1.769	1.673
Brielle			94		86	
Bronckhorst	544	15	138	114	35	73
Brummen	395	19	110	93	132	127
Brunssum	422	15	163	129	99	73
Bunnik	126	8	180	181	45	45
Bunschoten	324	14	129	111	37	42
Buren	161	6	91	90	23	23
Capelle aan den IJssel	651	10	864	846	216	212
Castricum	461	13	244	203	74	51
Coevorden	467	13	152	157	38	39
Cranendonck	265	13	80	67	20	17
Culemborg	244	8	253	223	63	56
Dalfsen	234	8	147	127	37	32
Dantumadiel	374	19	121	135	140	143
De Bilt	695	16	545	494	242	214
De Fryske Marren	679	13	313	278	78	70
De Ronde Venen	286	6	249	219	62	55
De Wolden	449	18	129	112	118	138
Delft	1.184	11	15.842	15.630	3.961	3.908
Den Helder	1.413	25	345	328	619	716
Deurne	677	21	155	149	231	260
Deventer	1.425	14	1.968	1.823	492	465
Diemen	259	8	2.456	2.076	614	519
Dijk en Waard	1.051	12	511	539	128	135
Dinkelland	446	17	105	98	79	102
Doesburg	92	8	78	61	20	15
Doetinchem	1.354	23	456	392	608	636
Dongen	416	15	136	128	123	73
Dordrecht	1.945	16	1.187	1.132	532	555
Drechterland	197	10	88	76	22	19
Drimmelen	505	18	95	105	160	145
Dronten	304	7	626	573	157	143
Druten	475	24	98	77	252	225
Duiven	192	8	160	147	40	37
Echt-Susteren	647	20	147	129	281	238
Edam-Volendam	299	8	153	147	38	37
Ede	1.899	16	1.985	1.898	665	693
Eemnes	80	8	45	47	11	12
Eemsdelta	712	16	260	253	155	149
Eersel	430	21	81	78	184	174
Eijsden-Margraten	346	13	163	156	41	39
Eindhoven	3.010	12	13.725	12.818	3.431	3.205
Elburg	414	17	154	136	105	117

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2023**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2023***	**Aantal uitwonende studenten 2022****	**Aantal uitwonende studenten 2023 *****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2022******	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2023**
Emmen	1.520	14	818	826	307	228
Enkhuizen	261	14	115	112	44	29
Enschede	2.879	18	11.121	10.595	3.298	3.306
Epe	498	15	140	123	93	70
Ermelo	1.310	48	164	168	990	973
Etten-Leur	465	10	231	244	58	61
Geertruidenberg	341	15	131	105	88	62
Geldrop-Mierlo	312	8	292	289	73	72
Gemert-Bakel	235	7	133	109	33	27
Gennep	733	41	66	74	501	507
Gilze en Rijen	278	10	156	131	39	33
Goeree-Overflakkee	1.048	20	232	213	412	390
Goes	913	23	270	256	375	434
Goirle	324	13	135	128	72	32
Gooise Meren	657	11	479	437	120	109
Gorinchem	564	15	321	307	80	111
Gouda	1.173	16	1.040	1.002	375	386
Groningen	2.547	11	36.776	34.064	9.194	8.516
Gulpen-Wittem	269	19	65	68	96	90
Haaksbergen	388	16	130	138	82	85
Haarlem	2.230	13	3.082	2.784	771	696
Haarlemmermeer	1.425	9	1.252	1.205	313	301
Halderberge	472	15	136	126	101	76
Hardenberg	930	15	375	363	144	160
Harderwijk	602	12	373	316	93	79
Hardinxveld-Giessendam	218	12	98	106	25	27
Harlingen	277	17	130	112	69	82
Hattem	166	13	88	75	22	19
Heemskerk	639	16	219	221	134	151
Heemstede	595	21	157	145	264	248
Heerde	292	15	97	90	24	50
Heerenveen	777	15	516	470	157	183
Heerlen	1.314	15	970	894	377	337
Heeze-Leende	355	21	79	63	154	142
Heiloo	267	11	130	118	33	30
Hellendoorn	806	22	200	178	197	351
Hellevoetsluis			201		50	
Helmond	637	7	627	583	157	146
Hendrik-Ido-Ambacht	296	9	177	156	44	39
Hengelo	877	11	1.415	1.360	354	340
Het Hogeland	734	15	372	309	193	145
Heumen	237	14	156	150	39	43
Heusden	442	10	229	188	57	47
Hillegom	310	14	120	116	40	30
Hilvarenbeek	176	11	72	53	18	13

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2023**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2023***	**Aantal uitwonende studenten 2022****	**Aantal uitwonende studenten 2023 *****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2022********	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2023**
Hilversum	1.161	12	1.213	1.175	303	294
Hoeksche Waard	1.016	11	368	335	92	84
Hof van Twente	482	14	195	176	63	44
Hollands Kroon	530	11	202	184	51	46
Hoogeveen	1.102	20	332	347	383	411
Hoorn	797	11	537	496	134	124
Horst aan de Maas	594	14	177	154	46	39
Houten	425	8	393	395	98	99
Huizen	677	16	208	201	162	159
Hulst	599	22	73	70	198	237
IJsselstein	301	9	245	219	61	55
Kaag en Braassem	193	7	169	153	42	38
Kampen	858	15	526	498	246	217
Kapelle	116	9	46	53	12	13
Katwijk	930	14	416	370	104	105
Kerkrade	925	20	274	244	340	357
Koggenland	302	13	79	73	20	18
Krimpen aan den IJssel	293	10	174	163	44	41
Krimpenerwaard	608	11	319	288	80	72
Laarbeek	254	11	102	98	26	25
Land van Cuijk	1.517	17	544	504	373	383
Landgraaf	825	22	214	201	382	363
Landsmeer	70	6	72	60	18	15
Lansingerland	511	8	381	366	95	92
Laren	488	42	36	37	339	336
Leeuwarden	1.779	14	7.091	6.636	1.828	1.687
Leiden	1.153	9	14.217	13.882	3.554	3.471
Leiderdorp	228	8	379	337	95	84
Leidschendam-Voorburg	898	12	972	937	243	234
Lelystad	851	10	693	694	173	174
Leudal	616	17	117	142	142	154
Leusden	405	13	203	185	51	46
Lingewaard	606	13	291	223	73	56
Lisse	133	6	109	116	27	29
Lochem	628	18	158	143	242	191
Loon op Zand	333	14	89	94	22	29
Lopik	123	8	50	58	13	15
Losser	497	21	143	128	226	207
Maasdriel	241	9	79	75	20	19
Maasgouw	937	39	105	94	543	626
Maashorst	786	13	274	258	69	65
Maassluis	257	7	234	233	59	58
Maastricht	1.720	14	14.565	13.673	3.669	3.447
Medemblik	777	17	171	159	137	183
Meerssen	313	17	131	132	88	90

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2023**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2023***	**Aantal uitwonende studenten 2022****	**Aantal uitwonende studenten 2023*****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2022******	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2023**
Meierijstad	887	11	342	344	86	86
Meppel	614	17	624	558	324	265
Middelburg	664	13	979	1.146	245	287
Midden Drenthe	516	15	187	197	105	97
Midden-Delfland	105	5	162	156	41	39
Midden-Groningen	1.171	19	447	440	444	433
Moerdijk	346	9	153	164	38	41
Molenlanden	397	9	202	170	51	43
Montferland	455	12	177	173	44	43
Montfoort U	53	4	65	65	16	16
Mook en Middelaar	69	9	65	61	16	15
Neder-Betuwe	264	10	87	94	22	24
Nederweert	198	11	69	65	17	16
Nieuwegein	414	6	710	651	178	163
Nieuwkoop	583	20	115	107	230	204
Nijkerk	382	8	242	239	61	60
Nijmegen	2.460	13	17.501	17.278	4.375	4.320
Nissewaard	838	10	584	532	146	133
Noardeast-Fryslân	648	14	304	294	94	91
Noord-Beveland	108	14	32	26	8	7
Noordenveld	352	11	171	177	43	44
Noordoostpolder	703	14	267	258	102	83
Noordwijk	990	22	289	272	466	435
Nuenen c.a.	125	5	151	126	38	32
Nunspeet	644	22	152	146	284	285
Oegstgeest	380	15	432	419	201	130
Oirschot	254	13	64	65	35	16
Oisterwijk	663	20	178	152	273	247
Oldambt	652	17	232	210	161	167
Oldebroek	236	10	111	115	28	29
Oldenzaal	442	14	244	186	65	49
Olst-Wijhe	394	21	109	95	174	161
Ommen	356	19	108	90	104	118
Oost Gelre	877	29	148	140	334	501
Oosterhout	484	8	364	344	91	86
Ooststellingwerf	633	24	112	121	318	307
Oostzaan	77	8	42	34	11	9
Opmeer	94	8	34	35	9	9
Opsterland	656	22	197	166	294	284
Oss	923	10	615	583	154	146
Oude IJsselstreek	864	22	196	176	330	362
Ouder-Amstel	133	9	236	187	59	47
Oudewater	125	12	38	40	10	10
Overbetuwe	622	13	310	313	78	78
Papendrecht	194	6	180	185	45	46

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2023**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2023***	**Aantal uitwonende studenten 2022****	**Aantal uitwonende studenten 2023 *****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2022********	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2023**
Peel en Maas	712	16	154	152	89	126
Pekela	118	10	67	60	17	15
Pijnacker-Nootdorp	704	12	594	566	149	142
Purmerend	1.449	15	585	600	332	304
Putten	304	12	117	124	29	31
Raalte	734	19	181	183	163	249
Reimerswaal	187	8	76	84	19	21
Renkum	876	28	265	242	565	503
Renswoude	6	1	36	36	9	9
Reusel-De Mierden	73	5	45	53	11	13
Rheden	944	22	706	653	484	507
Rhenen	356	18	149	133	130	109
Ridderkerk	539	11	293	292	73	73
Rijssen-Holten	481	12	168	168	42	42
Rijswijk	643	11	946	881	237	220
Roerdalen	282	14	78	77	20	19
Roermond	771	13	535	467	134	117
Roosendaal	1.318	17	490	459	186	363
Rotterdam	10.110	15	30.525	29.242	8.248	8.272
Rozendaal	9	5	15	18	4	5
Rucphen	201	9	60	75	15	19
Schagen	601	13	225	230	56	58
Scherpenzeel	131	13	52	45	13	11
Schiedam	960	12	1.064	1.011	266	253
Schiermonnikoog	0	0	6	4	2	1
Schouwen-Duiveland	401	12	139	144	35	36
's-Gravenhage	8.692	15	19.772	18.507	5.921	5.563
's-Hertogenbosch	2.252	14	3.306	3.055	930	828
Simpelveld	79	8	77	60	19	15
Sint-Michielsgestel	412	14	157	143	40	36
Sittard-Geleen	1.412	15	930	942	361	377
Sliedrecht	954	36	166	169	609	635
Sluis	293	13	65	55	16	14
Smallingerland	1.023	18	466	423	401	356
Soest	556	12	335	330	84	83
Someren	251	13	90	85	23	21
Son en Breugel	256	14	107	100	33	33
Stadskanaal	549	17	137	128	116	138
Staphorst	108	6	76	83	19	21
Stede Broec	255	12	101	103	25	26
Steenbergen	261	11	98	105	25	26
Steenwijkerland	563	12	281	248	70	62
Stein	194	8	125	112	31	28
Stichtse Vecht	543	8	444	432	111	108
Sudwest Fryslan	1.286	14	650	588	285	181

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2023**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2023***	**Aantal uitwonende studenten 2022****	**Aantal uitwonende studenten 2023 *****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2022********	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2023**
Terneuzen	680	12	195	195	49	49
Terschelling	49	10	384	343	96	86
Texel	265	19	50	55	119	86
Teylingen	395	10	278	273	70	68
Tholen	306	11	104	104	26	26
Tiel	683	16	287	262	209	162
Tilburg	3.806	17	12.956	12.333	4.030	3.751
Tubbergen	213	10	83	78	21	20
Twenterand	373	11	122	126	31	32
Tynaarlo	930	27	207	190	512	501
Tytsjerksteradiel	622	19	237	205	180	226
Uitgeest	54	4	98	90	25	23
Uithoorn	255	8	190	189	48	47
Urk	292	13	105	115	26	29
Utrecht	3.437	9	29.397	27.897	7.349	6.974
Utrechtse Heuvelrug	1.455	29	363	321	785	840
Vaals	132	13	101	94	25	24
Valkenburg aan de Geul	408	25	121	126	108	214
Valkenswaard	370	12	158	151	40	38
Veendam	314	11	178	173	45	43
Veenendaal	843	12	559	538	140	135
Veere	295	13	72	83	18	21
Veldhoven	704	15	291	260	168	129
Velsen	741	11	415	369	104	92
Venlo	1.149	11	1.216	1.171	304	293
Venray	955	21	199	191	390	388
Vijfheerenlanden	834	14	348	344	87	92
Vlaardingen	1.138	15	687	679	251	273
Vlieland	10	8	26	20	7	5
Vlissingen	679	15	834	736	209	241
Voerendaal	131	11	67	79	17	20
Voorne aan Zee	747	10		350		88
Voorschoten	248	10	319	274	80	69
Voorst	739	29	115	117	418	421
Vught	866	27	204	196	444	472
Waadhoeke	738	16	313	299	121	169
Waalre	126	7	94	91	24	23
Waalwijk	528	11	254	242	64	61
Waddinxveen	261	8	207	188	52	47
Wageningen	794	19	7.407	7.123	2.026	2.011
Wassenaar	378	14	181	151	45	43
Waterland	118	7	100	97	25	24
Weert	756	15	334	304	128	131
West Betuwe	618	12	191	177	48	44
West Maas en Waal	268	13	93	79	24	20

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2023**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2023***	**Aantal uitwonende studenten 2022****	**Aantal uitwonende studenten 2023 *****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2022********	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2023**
Westerkwartier	1.064	16	481	424	326	275
Westerveld	564	28	89	73	295	308
Westervoort	152	10	100	101	25	25
Westerwolde	388	15	81	70	20	40
Westland	1.399	12	507	491	127	123
Weststellingwerf	506	19	153	141	180	176
Westvoorne			60		15	
Wierden	194	8	119	111	30	28
Wijchen	453	11	273	247	68	62
Wijdemeren	212	9	103	116	26	29
Wijk bij Duurstede	163	7	121	129	30	32
Winterswijk	544	19	157	154	167	180
Woensdrecht	267	12	54	53	14	13
Woerden	595	11	410	354	103	89
Wormerland	100	6	97	91	24	23
Woudenberg	310	22	88	91	121	135
Zaanstad	1.529	10	1.356	1.363	339	341
Zaltbommel	292	10	134	128	34	32
Zandvoort	398	23	120	114	135	185
Zeewolde	119	5	140	140	35	35
Zeist	2.001	30	1.726	1.617	1.576	1.487
Zevenaar	475	11	272	258	68	65
Zoetermeer	709	6	1.170	1.107	293	277
Zoeterwoude	418	44	78	77	300	307
Zuidplas	524	11	295	255	74	64
Zundert	409	18	83	75	147	118
Zutphen	926	19	437	402	410	359
Zwartewaterland	295	13	99	101	25	25
Zwijndrecht	453	10	295	280	74	70
Zwolle	2.057	16	4.232	3.999	1.203	1.232

* het landelijk gemiddelde per 1000 inwoners is 13,780416. Per gemeente dient het meerdere boven het landelijke gemiddelde te

** Het aantal dient te worden vermenigvuldigd met de wegingsfactor van 25%. Bron: CBS, stand 31-12-2020, afgerond op

*** het aantal dient te worden vermenigvuldigd met de wegingsfactor van 25%. Bron: CBS, stand 31-12-2021, afgerond op

**** inclusief de ophoging aantal personen in zorginstellingen bevoorschotting uitkeringsjaar 2022, stand september 2022 (zie

Bijlage 2.4.2 Aanvullende informatie uitkeringsfactor

Het begrip uitkeringsfactor
Op diverse plaatsen in deze circulaire wordt de term uitkeringsfactor genoemd, de voor alle gemeenten gelijke vermenigvuldigingsfactor. De berekening van de uitkeringsfactor is gebaseerd op twee grootheden. De eerste is globaal genomen de som van de algemene uitkering en de ozb-maatstaf, een bedrag van ongeveer € 40 miljard[12]. De tweede is de zogenaamde uitkeringsbasis, ongeveer € 29,5 miljard[13]. Dat bedrag wordt verkregen door van alle maatstaven de aantallen te vermenigvuldigen met het bijbehorende bedrag per eenheid (de uitkomst hiervan heet de - landelijke – uitkeringsbasis; er is ook een uitkeringsbasis voor elke gemeente: het product van de gemeentelijke aantallen en de bedragen per eenheid). Beide grootheden worden op elkaar gedeeld om uit te komen op de uitkeringsfactor, die nu ongeveer 1,300 à 1,490 bedraagt[14]. Afronding op drie decimalen is gebruikelijk. Bij definitieve vaststelling van de uitkeringsfactor wordt afgerond op vier decimalen.

De uitkeringsfactor speelt bij de verdeling van bedragen steeds een rol en is daardoor aan veranderingen onderhevig. Die ontstaan – meer bijzondere oorzaken als veranderingen in het verdeelstelsel buiten beschouwing latend - door twee oorzaken:

1. Mutaties in de algemene uitkering
Sommige mutaties in de algemene uitkering worden over de gemeenten verdeeld naar rato van de gemeentelijke uitkeringsbasis. Dit gebeurt door de uitkeringsfactor te verhogen (bij een toevoeging) of te verlagen (bij een uitname). Deze verdeelwijze illustreert ook het praktische nut van de uitkeringsfactor. Het alternatief om hetzelfde effect voor de verdeling te bereiken zou zijn om alle bedragen per eenheid met een gelijk percentage te verhogen of te verlagen.

2. Veranderingen in het aantal eenheden van de maatstaven
Door de groei van bijvoorbeeld het aantal inwoners neemt de uitkeringsbasis toe. Door een verlaging van de uitkeringsfactor wordt ervoor gezorgd dat niet meer algemene uitkering wordt uitgekeerd dan beschikbaar is. Opnieuw geldt dat zonder uitkeringsfactor alle bedragen per eenheid zouden moeten worden verlaagd om hetzelfde effect te bereiken. Verlaging van het bedrag per inwoner zou even eenvoudig zijn als verlaging van de uitkeringsfactor, maar die verdeelwijze doet geen recht aan de beoogde dynamiek van de verdeling.

Berekening uitkeringsfactoren in constante prijzen
Om gemeenten die hun begroting in constante prijzen willen opstellen te faciliteren, is in de

[12] Voor uitkeringsjaar 2023 stand septembercirculaire 2023.
[13] Voor uitkeringsjaar 2023 stand septembercirculaire 2023.
[14] Uitkeringsfactor 2023-2028 stand septembercirculaire 2023.

gemeentefondsrubriek op internet zoals gebruikelijk een rekenmodel in constante prijzen gepubliceerd. In dit rekenmodel is een hulpmiddel opgenomen waarin gemeenten hun eigen prijsindexen kunnen invullen en/of loon- en prijsindicatoren die het CPB onderscheidt. Op basis van de CEP of de MEV worden in het rekenmodel en in hoofdstuk 4 van de circulaires, als service, de ramingsgegevens van een aantal indicatoren van het CPB gepresenteerd. Na het invullen van de indexatiecijfers berekent het model automatisch de uitkering in het gemeentefonds in constante prijzen

Bijlage 2.4.3 Volumina maatstaven 2023-2028

Volumina maatstaven 2023-2028 (ramingen september 2023)

maatstaven	2023	2024	2025
bedrijven	2.358.580	2.478.658	2.617.999
bijstandsontvangers	405.786	400.647	406.297
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	121.243	128.214	137.452
éénpersoonshuishoudens	3.266.042	3.254.301	3.291.369
extra groei jongeren	8.101	8.148	8.160
huishoudens met een laag inkomen met drempel	1.471.525	1.486.369	1.498.609
inwoners	17.811.291	17.998.922	18.130.127
inwoners 75+ met drempel	587.831	612.422	634.691
jongeren	3.313.102	3.332.329	3.336.887
laag opleidingsniveau met drempel	1.757.911	1.752.371	1.745.007
leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	379.277	381.527	383.706
leerlingen voortgezet onderwijs	695.552	690.655	689.724
loonkostensubsidie	29.488	34.307	39.126
migratieachtergrond	2.640.225	2.654.107	2.725.648
landelijke centrumfunctie	17.811.280	17.998.911	18.130.116
lokale centrumfunctie	17.811.240	17.998.870	18.130.075
regionale centrumfunctie	17.811.200	17.998.830	18.130.034
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	14.972.055	14.972.055	14.972.055
oeverlengte*bodemfactor gemeente	1.156.634	1.156.634	1.156.634
omgevingsadressendichtheid	17.427.416	17.603.878	17.978.857
onderwijsachterstand	941.959	939.333	938.613
oppervlak bebouwing buitengebied	28.380	28.483	28.546
oppervlak bebouwing buitengebied bodemfactor buitengebied	30.028	30.137	30.205
oppervlak bebouwing woonkern	87.634	88.555	89.460
oppervlak bebouwing woonkern bodemfactor woonkern	95.435	96.410	97.396
oppervlak binnenwater	196.961	196.961	196.961
oppervlak buitenwater	308.557	308.557	308.557
oppervlak land * bodemfactor gemeente	3.579.452	3.579.452	3.579.452
oppervlak land	3.363.129	3.363.129	3.363.129
ozb niet-woningen eigenaren	309.717.100.000	319.066.018.411	331.299.570.508
ozb niet-woningen gebruikers	298.761.750.000	307.779.977.360	319.580.802.801
ozb woningen eigenaren	2.392.878.000.000	2.489.275.578.959	2.568.811.580.705
woonruimten	8.389.748	8.474.699	8.655.218
woonruimten bodemfactor woonkern	9.277.706	9.371.647	9.571.273

(voortzetting op volgende bladzijde)

Volumina maatstaven 2023-2028 (ramingen september 2023)

maatstaven	2026	2027	2028
bedrijven	2.743.435	2.885.216	3.035.063
bijstandsontvangers	416.586	425.111	433.252
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	148.192	158.451	170.040
éénpersoonshuishoudens	3.327.862	3.363.591	3.398.734
extra groei jongeren	8.177	8.183	8.196
huishoudens met een laag inkomen met drempel	1.510.304	1.521.409	1.531.946
inwoners	18.240.737	18.330.378	18.418.013
inwoners 75+ met drempel	655.437	674.802	695.378
jongeren	3.344.195	3.346.617	3.351.677
laag opleidingsniveau met drempel	1.729.847	1.720.598	1.710.138
leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	385.311	387.344	389.302
leerlingen voortgezet onderwijs	689.582	687.607	686.594
loonkostensubsidie	41.716	44.307	46.959
migratieachtergrond	2.795.616	2.863.691	2.929.889
landelijke centrumfunctie	18.240.726	18.330.367	18.418.002
lokale centrumfunctie	18.240.685	18.330.326	18.417.960
regionale centrumfunctie	18.240.644	18.330.284	18.417.919
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor			
	14.972.055	14.972.055	14.972.055
oeverlengte*bodemfactor gemeente	1.156.634	1.156.634	1.156.634
omgevingsadressendichtheid	18.106.021	18.234.113	18.363.140
onderwijsachterstand	934.860	932.507	930.243
oppervlak bebouwing buitengebied *	28.603	28.678	28.743
oppervlak bebouwing buitengebied bodemfactor buitengebied			
	30.265	30.344	30.413
oppervlak bebouwing woonkern *	90.375	91.284	92.226
oppervlak bebouwing woonkern bodemfactor woonkern			
	98.375	99.391	100.401
oppervlak binnenwater	196.961	196.961	196.961
oppervlak buitenwater	308.557	308.557	308.557
oppervlak land * bodemfactor gemeente	3.579.452	3.579.452	3.579.452
oppervlak land	3.363.129	3.363.129	3.363.129
ozb niet-woningen eigenaren	335.517.462.874	339.790.001.532	344.117.899.792
ozb niet-woningen gebruikers	323.649.499.378	327.770.909.291	331.945.720.621
ozb woningen eigenaren	2.596.065.290.339	2.623.614.252.115	2.651.461.686.084
woonruimten	8.716.436	8.778.101	8.840.216
woonruimten bodemfactor woonkern	9.638.970	9.707.161	9.775.850

Gewijzigde volumina 2023 ten opzichte van stand meicirculaire 2023

bedrijven	oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor
bijstandsontvangers	omgevingsadressendichtheid
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	onderwijsachterstand
éénpersoonshuishoudens	oppervlak binnenwater
extra groei jongeren	oppervlak land
extra groei leerlingen voortgezet onderwijs	oppervlak land * bodemfactor gemeente
huishoudens met een laag inkomen met drempel	inwoners waddengemeenten (<2500 inwoners)
inwoners	inwoners waddengemeenten (>7500 inwoners)
inwoners 75+ met drempel	inwoners waddengemeenten (2500 tot 7500 inwoners)
jongeren	woonruimten *
kernen	woonruimten bodemfactor woonkern
laag opleidingsniveau met drempel	ozb niet-woningen eigenaren
leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	ozb niet-woningen gebruikers
leerlingen voortgezet onderwijs	ozb woningen eigenaren
loonkostensubsidie	
migratieachtergrond	
landelijke centrumfunctie	
lokale centrumfunctie	
regionale centrumfunctie	

Raming groeifactoren: inwoners en woonruimten 2023-2028

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
inwoners	1,013	1,011	1,007	1,006	1,005	1,005
woonruimten	1,010	1,010	1,021	1,007	1,007	1,007

3.2-2 Decentralisatie-uitkering Knelpuntenverdeelproblematiek

Decentralisatie-uitkering Knelpuntenverdeelproblematiek			
Gemeente	**Bedrag 2028**	**Gemeente**	**Bedrag 2028**
Alblasserdam	5.637	Middelburg	50.900
Albrandswaard	19.057	Molenlanden	190.605
Alkmaar	86.884	Nissewaard	82.392
Amsterdam	60.219	Noord-Beveland	91.874
Barendrecht	12.801	Oostzaan	16.156
Bergen (NH.)	49.058	Opmeer	38.801
Borsele	143.501	Papendrecht	2.805
Castricum	22.821	Purmerend	87.361
Den Helder	47.872	Reimerswaal	105.490
Drechterland	56.532	Ridderkerk	21.979
Edam-Volendam	56.739	Rotterdam	5.488
Enkhuizen	12.481	Schagen	111.161
Goeree-Overflakkee	330.021	Schouwen-Duiveland	263.173
Goes	92.111	Sliedrecht	12.992
Gorinchem	12.350	Sluis	278.378
Hardinxveld-Giessendam	11.851	Stede Broec	15.655
Hendrik-Ido-Ambacht	6.093	Terneuzen	256.945
Hoeksche Waard	322.439	Tholen	160.818
Hollands Kroon	59.580	Uitgeest	20.927
Hoorn	15.921	Veere	150.685
Hulst	196.060	Vijfheerenlanden	148.962
Kapelle	36.475	Vlissingen	37.355
Koggenland	74.852	Voorne aan Zee	130.576
Krimpen aan den IJssel	4.728	Waterland	55.153
Krimpenerwaard	140.137	Wormerland	45.241
Landsmeer	27.902	Zwijndrecht	20.296
Medemblik	125.723	**Totaal**	**4.432.013**

3.2-6 Decentralisatie-uitkering Regionale Energie Strategieën

Decentralisatie-uitkering Regionale Energie Strategieën	
Gemeente	**Bedrag 2024 en verder**
Alphen aan den Rijn	423.374
Amersfoort	276.667
Barendrecht	570.000
Bernheze	406.434
Breda	490.082
Brummen	297.737
Cranendonck	574.671
Culemborg	281.176
Doetinchem	303.978
Dordrecht	274.187
Goeree-Overflakkee	146.634
Goes	376.059
Gorinchem	159.769
Heerlen	454.883
Het Hogeland	397.208
Hoeksche Waard	153.189
Leeuwarden	493.820
Nijkerk	330.169
Nijmegen	510.387
Oldebroek	256.127
Tilburg	347.526
Utrecht	562.946
Venlo	428.487
Zuidplas	265.721
Totaal	**8.781.231**

3.2-8 Decentralisatie-uitkering Begeleiding jongeren naar werk

Decentralisatie-uitkering Begeleiding jongeren naar werk	
Gemeente	**Bedrag 2024**
Alkmaar	479.205
Almere	465.504
Amersfoort	275.088
Amsterdam	1.104.923
Apeldoorn	474.696
Arnhem	384.383
Breda	530.202
Doetinchem	262.211
Dordrecht	281.903
Ede	267.579
Eindhoven	401.215
Emmen	266.701
Enschede	567.020
Goes	313.002
Gorinchem	170.081
Gouda	208.570
Groningen	595.530
Haarlem	313.979
Heerlen	444.233
Helmond	247.909
Hilversum	222.005
Leeuwarden	499.676
Leiden	368.946
Nijmegen	288.625
Roermond	222.492
Rotterdam	1.466.163
's-Gravenhage	820.624
's-Hertogenbosch	459.546
Tiel	233.579
Tilburg	402.742
Utrecht	582.831
Venlo	276.748
Zaanstad	319.823
Zoetermeer	293.113
Zwolle	384.151
Totaal	**14.894.998**

3.2-9 Decentralisatie-uitkering Veilig Wonen

Decentralisatie-uitkering Veilig wonen				
Gemeente	**Bedrag 2023**	**Bedrag 2024**	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**
Aa en Hunze	7.062	7.062	7.062	7.062
Aalsmeer	7.062	7.062	7.062	7.062
Aalten	7.062	7.062	7.062	7.062
Achtkarspelen	7.062	7.062	7.062	7.062
Alblasserdam	7.062	7.062	7.062	7.062
Albrandswaard	7.062	7.062	7.062	7.062
Alkmaar	7.062	7.062	7.062	7.062
Almelo	7.062	7.062	7.062	7.062
Almere	7.062	7.062	7.062	7.062
Alphen aan den Rijn	7.062	7.062	7.062	7.062
Alphen-Chaam	7.062	7.062	7.062	7.062
Altena	7.062	7.062	7.062	7.062
Ameland	7.062	7.062	7.062	7.062
Amersfoort	7.062	7.062	7.062	7.062
Amstelveen	7.062	7.062	7.062	7.062
Amsterdam	7.062	7.062	7.062	7.062
Apeldoorn	7.062	7.062	7.062	7.062
Arnhem	7.062	7.062	7.062	7.062
Assen	7.062	7.062	7.062	7.062
Asten	7.062	7.062	7.062	7.062
Baarle-Nassau	7.062	7.062	7.062	7.062
Baarn	7.062	7.062	7.062	7.062
Barendrecht	7.062	7.062	7.062	7.062
Barneveld	7.062	7.062	7.062	7.062
Beek	7.062	7.062	7.062	7.062
Beekdaelen	7.062	7.062	7.062	7.062
Beesel	7.062	7.062	7.062	7.062
Berg en Dal	7.062	7.062	7.062	7.062
Bergeijk	7.062	7.062	7.062	7.062
Bergen (L.)	7.062	7.062	7.062	7.062
Bergen (NH.)	7.062	7.062	7.062	7.062
Bergen op Zoom	7.062	7.062	7.062	7.062
Berkelland	7.062	7.062	7.062	7.062
Bernheze	7.062	7.062	7.062	7.062
Best	7.062	7.062	7.062	7.062
Beuningen	7.062	7.062	7.062	7.062
Beverwijk	7.062	7.062	7.062	7.062
Bladel	7.062	7.062	7.062	7.062
Blaricum	7.062	7.062	7.062	7.062
Bloemendaal	7.062	7.062	7.062	7.062
Bodegraven-Reeuwijk	7.062	7.062	7.062	7.062
Boekel	7.062	7.062	7.062	7.062
Borger-Odoorn	7.062	7.062	7.062	7.062
Borne	7.062	7.062	7.062	7.062
Borsele	7.062	7.062	7.062	7.062

Decentralisatie-uitkering Veilig wonen				
Gemeente	**Bedrag 2023**	**Bedrag 2024**	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**
Boxtel	7.062	7.062	7.062	7.062
Breda	7.062	7.062	7.062	7.062
Bronckhorst	7.062	7.062	7.062	7.062
Brummen	7.062	7.062	7.062	7.062
Brunssum	7.062	7.062	7.062	7.062
Bunnik	7.062	7.062	7.062	7.062
Bunschoten	7.062	7.062	7.062	7.062
Buren	7.062	7.062	7.062	7.062
Capelle aan den IJssel	7.062	7.062	7.062	7.062
Castricum	7.062	7.062	7.062	7.062
Coevorden	7.062	7.062	7.062	7.062
Cranendonck	7.062	7.062	7.062	7.062
Culemborg	7.062	7.062	7.062	7.062
Dalfsen	7.062	7.062	7.062	7.062
Dantumadiel	7.062	7.062	7.062	7.062
De Bilt	7.062	7.062	7.062	7.062
De Fryske Marren	7.062	7.062	7.062	7.062
De Ronde Venen	7.062	7.062	7.062	7.062
De Wolden	7.062	7.062	7.062	7.062
Delft	7.062	7.062	7.062	7.062
Den Helder	7.062	7.062	7.062	7.062
Deurne	7.062	7.062	7.062	7.062
Deventer	7.062	7.062	7.062	7.062
Diemen	7.062	7.062	7.062	7.062
Dijk en Waard	7.062	7.062	7.062	7.062
Dinkelland	7.062	7.062	7.062	7.062
Doesburg	7.062	7.062	7.062	7.062
Doetinchem	7.062	7.062	7.062	7.062
Dongen	7.062	7.062	7.062	7.062
Dordrecht	7.062	7.062	7.062	7.062
Drechterland	7.062	7.062	7.062	7.062
Drimmelen	7.062	7.062	7.062	7.062
Dronten	7.062	7.062	7.062	7.062
Druten	7.062	7.062	7.062	7.062
Duiven	7.062	7.062	7.062	7.062
Echt-Susteren	7.062	7.062	7.062	7.062
Edam-Volendam	7.062	7.062	7.062	7.062
Ede	7.062	7.062	7.062	7.062
Eemnes	7.062	7.062	7.062	7.062
Eemsdelta	7.062	7.062	7.062	7.062
Eersel	7.062	7.062	7.062	7.062
Eijsden-Margraten	7.062	7.062	7.062	7.062
Eindhoven	7.062	7.062	7.062	7.062
Elburg	7.062	7.062	7.062	7.062
Emmen	7.062	7.062	7.062	7.062

Decentralisatie-uitkering Veilig wonen				
Gemeente	**Bedrag 2023**	**Bedrag 2024**	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**
Enkhuizen	7.062	7.062	7.062	7.062
Enschede	7.062	7.062	7.062	7.062
Epe	7.062	7.062	7.062	7.062
Ermelo	7.062	7.062	7.062	7.062
Etten-Leur	7.062	7.062	7.062	7.062
Geertruidenberg	7.062	7.062	7.062	7.062
Geldrop-Mierlo	7.062	7.062	7.062	7.062
Gemert-Bakel	7.062	7.062	7.062	7.062
Gennep	7.062	7.062	7.062	7.062
Gilze en Rijen	7.062	7.062	7.062	7.062
Goeree-Overflakkee	7.062	7.062	7.062	7.062
Goes	7.062	7.062	7.062	7.062
Goirle	7.062	7.062	7.062	7.062
Gooise Meren	7.062	7.062	7.062	7.062
Gorinchem	7.062	7.062	7.062	7.062
Gouda	7.062	7.062	7.062	7.062
Groningen	7.062	7.062	7.062	7.062
Gulpen-Wittem	7.062	7.062	7.062	7.062
Haaksbergen	7.062	7.062	7.062	7.062
Haarlem	7.062	7.062	7.062	7.062
Haarlemmermeer	7.062	7.062	7.062	7.062
Halderberge	7.062	7.062	7.062	7.062
Hardenberg	7.062	7.062	7.062	7.062
Harderwijk	7.062	7.062	7.062	7.062
Hardinxveld-Giessenda	7.062	7.062	7.062	7.062
Harlingen	7.062	7.062	7.062	7.062
Hattem	7.062	7.062	7.062	7.062
Heemskerk	7.062	7.062	7.062	7.062
Heemstede	7.062	7.062	7.062	7.062
Heerde	7.062	7.062	7.062	7.062
Heerenveen	7.062	7.062	7.062	7.062
Heerlen	7.062	7.062	7.062	7.062
Heeze-Leende	7.062	7.062	7.062	7.062
Heiloo	7.062	7.062	7.062	7.062
Hellendoorn	7.062	7.062	7.062	7.062
Helmond	7.062	7.062	7.062	7.062
Hendrik-Ido-Ambacht	7.062	7.062	7.062	7.062
Hengelo	7.062	7.062	7.062	7.062
Het Hogeland	7.062	7.062	7.062	7.062
Heumen	7.062	7.062	7.062	7.062
Heusden	7.062	7.062	7.062	7.062
Hillegom	7.062	7.062	7.062	7.062
Hilvarenbeek	7.062	7.062	7.062	7.062
Hilversum	7.062	7.062	7.062	7.062
Hoeksche Waard	7.062	7.062	7.062	7.062

Decentralisatie-uitkering Veilig wonen				
Gemeente	**Bedrag 2023**	**Bedrag 2024**	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**
Hof van Twente	7.062	7.062	7.062	7.062
Hollands Kroon	7.062	7.062	7.062	7.062
Hoogeveen	7.062	7.062	7.062	7.062
Hoorn	7.062	7.062	7.062	7.062
Horst aan de Maas	7.062	7.062	7.062	7.062
Houten	7.062	7.062	7.062	7.062
Huizen	7.062	7.062	7.062	7.062
Hulst	7.062	7.062	7.062	7.062
IJsselstein	7.062	7.062	7.062	7.062
Kaag en Braassem	7.062	7.062	7.062	7.062
Kampen	7.062	7.062	7.062	7.062
Kapelle	7.062	7.062	7.062	7.062
Katwijk	7.062	7.062	7.062	7.062
Kerkrade	7.062	7.062	7.062	7.062
Koggenland	7.062	7.062	7.062	7.062
Krimpen aan den IJssel	7.062	7.062	7.062	7.062
Krimpenerwaard	7.062	7.062	7.062	7.062
Laarbeek	7.062	7.062	7.062	7.062
Land van Cuijk	7.062	7.062	7.062	7.062
Landgraaf	7.062	7.062	7.062	7.062
Landsmeer	7.062	7.062	7.062	7.062
Lansingerland	7.062	7.062	7.062	7.062
Laren	7.062	7.062	7.062	7.062
Leeuwarden	7.062	7.062	7.062	7.062
Leiden	7.062	7.062	7.062	7.062
Leiderdorp	7.062	7.062	7.062	7.062
Leidschendam-Voorbu	7.062	7.062	7.062	7.062
Lelystad	7.062	7.062	7.062	7.062
Leudal	7.062	7.062	7.062	7.062
Leusden	7.062	7.062	7.062	7.062
Lingewaard	7.062	7.062	7.062	7.062
Lisse	7.062	7.062	7.062	7.062
Lochem	7.062	7.062	7.062	7.062
Loon op Zand	7.062	7.062	7.062	7.062
Lopik	7.062	7.062	7.062	7.062
Losser	7.062	7.062	7.062	7.062
Maasdriel	7.062	7.062	7.062	7.062
Maasgouw	7.062	7.062	7.062	7.062
Maashorst	7.062	7.062	7.062	7.062
Maassluis	7.062	7.062	7.062	7.062
Maastricht	7.062	7.062	7.062	7.062
Medemblik	7.062	7.062	7.062	7.062
Meerssen	7.062	7.062	7.062	7.062
Meierijstad	7.062	7.062	7.062	7.062
Meppel	7.062	7.062	7.062	7.062

Decentralisatie-uitkering Veilig wonen				
Gemeente	**Bedrag 2023**	**Bedrag 2024**	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**
Middelburg	7.062	7.062	7.062	7.062
Midden-Delfland	7.062	7.062	7.062	7.062
Midden-Drenthe	7.062	7.062	7.062	7.062
Midden-Groningen	7.062	7.062	7.062	7.062
Moerdijk	7.062	7.062	7.062	7.062
Molenlanden	7.062	7.062	7.062	7.062
Montferland	7.062	7.062	7.062	7.062
Montfoort	7.062	7.062	7.062	7.062
Mook en Middelaar	7.062	7.062	7.062	7.062
Neder-Betuwe	7.062	7.062	7.062	7.062
Nederweert	7.062	7.062	7.062	7.062
Nieuwegein	7.062	7.062	7.062	7.062
Nieuwkoop	7.062	7.062	7.062	7.062
Nijkerk	7.062	7.062	7.062	7.062
Nijmegen	7.062	7.062	7.062	7.062
Nissewaard	7.062	7.062	7.062	7.062
Noardeast-Fryslân	7.062	7.062	7.062	7.062
Noord-Beveland	7.062	7.062	7.062	7.062
Noordenveld	7.062	7.062	7.062	7.062
Noordoostpolder	7.062	7.062	7.062	7.062
Noordwijk	7.062	7.062	7.062	7.062
Nuenen, Gerwen en Ne	7.062	7.062	7.062	7.062
Nunspeet	7.062	7.062	7.062	7.062
Oegstgeest	7.062	7.062	7.062	7.062
Oirschot	7.062	7.062	7.062	7.062
Oisterwijk	7.062	7.062	7.062	7.062
Oldambt	7.062	7.062	7.062	7.062
Oldebroek	7.062	7.062	7.062	7.062
Oldenzaal	7.062	7.062	7.062	7.062
Olst-Wijhe	7.062	7.062	7.062	7.062
Ommen	7.062	7.062	7.062	7.062
Oost Gelre	7.062	7.062	7.062	7.062
Oosterhout	7.062	7.062	7.062	7.062
Ooststellingwerf	7.062	7.062	7.062	7.062
Oostzaan	7.062	7.062	7.062	7.062
Opmeer	7.062	7.062	7.062	7.062
Opsterland	7.062	7.062	7.062	7.062
Oss	7.062	7.062	7.062	7.062
Oude IJsselstreek	7.062	7.062	7.062	7.062
Ouder-Amstel	7.062	7.062	7.062	7.062
Oudewater	7.062	7.062	7.062	7.062
Overbetuwe	7.062	7.062	7.062	7.062
Papendrecht	7.062	7.062	7.062	7.062
Peel en Maas	7.062	7.062	7.062	7.062
Pekela	7.062	7.062	7.062	7.062

Decentralisatie-uitkering Veilig wonen				
Gemeente	**Bedrag 2023**	**Bedrag 2024**	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**
Pijnacker-Nootdorp	7.062	7.062	7.062	7.062
Purmerend	7.062	7.062	7.062	7.062
Putten	7.062	7.062	7.062	7.062
Raalte	7.062	7.062	7.062	7.062
Reimerswaal	7.062	7.062	7.062	7.062
Renkum	7.062	7.062	7.062	7.062
Renswoude	7.062	7.062	7.062	7.062
Reusel-De Mierden	7.062	7.062	7.062	7.062
Rheden	7.062	7.062	7.062	7.062
Rhenen	7.062	7.062	7.062	7.062
Ridderkerk	7.062	7.062	7.062	7.062
Rijssen-Holten	7.062	7.062	7.062	7.062
Rijswijk	7.062	7.062	7.062	7.062
Roerdalen	7.062	7.062	7.062	7.062
Roermond	7.062	7.062	7.062	7.062
Roosendaal	7.062	7.062	7.062	7.062
Rotterdam	7.062	7.062	7.062	7.062
Rozendaal	7.062	7.062	7.062	7.062
Rucphen	7.062	7.062	7.062	7.062
Schagen	7.062	7.062	7.062	7.062
Scherpenzeel	7.062	7.062	7.062	7.062
Schiedam	7.062	7.062	7.062	7.062
Schiermonnikoog	7.062	7.062	7.062	7.062
Schouwen-Duiveland	7.062	7.062	7.062	7.062
's-Gravenhage	7.062	7.062	7.062	7.062
's-Hertogenbosch	7.062	7.062	7.062	7.062
Simpelveld	7.062	7.062	7.062	7.062
Sint-Michielsgestel	7.062	7.062	7.062	7.062
Sittard-Geleen	7.062	7.062	7.062	7.062
Sliedrecht	7.062	7.062	7.062	7.062
Sluis	7.062	7.062	7.062	7.062
Smallingerland	7.062	7.062	7.062	7.062
Soest	7.062	7.062	7.062	7.062
Someren	7.062	7.062	7.062	7.062
Son en Breugel	7.062	7.062	7.062	7.062
Stadskanaal	7.062	7.062	7.062	7.062
Staphorst	7.062	7.062	7.062	7.062
Stede Broec	7.062	7.062	7.062	7.062
Steenbergen	7.062	7.062	7.062	7.062
Steenwijkerland	7.062	7.062	7.062	7.062
Stein	7.062	7.062	7.062	7.062
Stichtse Vecht	7.062	7.062	7.062	7.062
Súdwest-Fryslân	7.062	7.062	7.062	7.062
Terneuzen	7.062	7.062	7.062	7.062
Terschelling	7.062	7.062	7.062	7.062

Decentralisatie-uitkering Veilig wonen				
Gemeente	**Bedrag 2023**	**Bedrag 2024**	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**
Texel	7.062	7.062	7.062	7.062
Teylingen	7.062	7.062	7.062	7.062
Tholen	7.062	7.062	7.062	7.062
Tiel	7.062	7.062	7.062	7.062
Tilburg	7.062	7.062	7.062	7.062
Tubbergen	7.062	7.062	7.062	7.062
Twenterand	7.062	7.062	7.062	7.062
Tynaarlo	7.062	7.062	7.062	7.062
Tytsjerksteradiel	7.062	7.062	7.062	7.062
Uitgeest	7.062	7.062	7.062	7.062
Uithoorn	7.062	7.062	7.062	7.062
Urk	7.062	7.062	7.062	7.062
Utrecht	7.062	7.062	7.062	7.062
Utrechtse Heuvelrug	7.062	7.062	7.062	7.062
Vaals	7.062	7.062	7.062	7.062
Valkenburg aan de Geu	7.062	7.062	7.062	7.062
Valkenswaard	7.062	7.062	7.062	7.062
Veendam	7.062	7.062	7.062	7.062
Veenendaal	7.062	7.062	7.062	7.062
Veere	7.062	7.062	7.062	7.062
Veldhoven	7.062	7.062	7.062	7.062
Velsen	7.062	7.062	7.062	7.062
Venlo	7.062	7.062	7.062	7.062
Venray	7.062	7.062	7.062	7.062
Vijfheerenlanden	7.062	7.062	7.062	7.062
Vlaardingen	7.062	7.062	7.062	7.062
Vlieland	7.062	7.062	7.062	7.062
Vlissingen	7.062	7.062	7.062	7.062
Voerendaal	7.062	7.062	7.062	7.062
Voorne aan Zee	7.062	7.062	7.062	7.062
Voorschoten	7.062	7.062	7.062	7.062
Voorst	7.062	7.062	7.062	7.062
Vught	7.062	7.062	7.062	7.062
Waadhoeke	7.062	7.062	7.062	7.062
Waalre	7.062	7.062	7.062	7.062
Waalwijk	7.062	7.062	7.062	7.062
Waddinxveen	7.062	7.062	7.062	7.062
Wageningen	7.062	7.062	7.062	7.062
Wassenaar	7.062	7.062	7.062	7.062
Waterland	7.062	7.062	7.062	7.062
Weert	7.062	7.062	7.062	7.062
West Betuwe	7.062	7.062	7.062	7.062
West Maas en Waal	7.062	7.062	7.062	7.062
Westerkwartier	7.062	7.062	7.062	7.062
Westerveld	7.062	7.062	7.062	7.062

Decentralisatie-uitkering Veilig wonen				
Gemeente	**Bedrag 2023**	**Bedrag 2024**	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**
Westervoort	7.062	7.062	7.062	7.062
Westerwolde	7.062	7.062	7.062	7.062
Westland	7.062	7.062	7.062	7.062
Weststellingwerf	7.062	7.062	7.062	7.062
Wierden	7.062	7.062	7.062	7.062
Wijchen	7.062	7.062	7.062	7.062
Wijdemeren	7.062	7.062	7.062	7.062
Wijk bij Duurstede	7.062	7.062	7.062	7.062
Winterswijk	7.062	7.062	7.062	7.062
Woensdrecht	7.062	7.062	7.062	7.062
Woerden	7.062	7.062	7.062	7.062
Wormerland	7.062	7.062	7.062	7.062
Woudenberg	7.062	7.062	7.062	7.062
Zaanstad	7.062	7.062	7.062	7.062
Zaltbommel	7.062	7.062	7.062	7.062
Zandvoort	7.062	7.062	7.062	7.062
Zeewolde	7.062	7.062	7.062	7.062
Zeist	7.062	7.062	7.062	7.062
Zevenaar	7.062	7.062	7.062	7.062
Zoetermeer	7.062	7.062	7.062	7.062
Zoeterwoude	7.062	7.062	7.062	7.062
Zuidplas	7.062	7.062	7.062	7.062
Zundert	7.062	7.062	7.062	7.062
Zutphen	7.062	7.062	7.062	7.062
Zwartewaterland	7.062	7.062	7.062	7.062
Zwijndrecht	7.062	7.062	7.062	7.062
Zwolle	7.062	7.062	7.062	7.062
Totaal	**2.415.204**	**2.415.204**	**2.415.204**	**2.415.204**

3.2-11 Decentralisatie-uitkering Versterken arbeidsmarktregio's

Decentralisatie-uitkering Versterking arbeidsmarktregio's	
Gemeente	**Bedrag 2024 en verder**
Alkmaar	400.077
Amersfoort	400.077
Amsterdam	400.077
Apeldoorn	400.077
Arnhem	400.077
Breda	400.077
Doetinchem	400.077
Dordrecht	400.077
Ede	400.077
Eindhoven	400.077
Emmen	400.077
Enschede	400.077
Goes	400.077
Gorinchem	400.077
Gouda	400.077
Groningen	400.077
Haarlem	400.077
Heerlen	400.077
Helmond	400.077
Hilversum	400.077
Leeuwarden	400.077
Leiden	400.077
Lelystad	400.077
Nijmegen	400.077
Roermond	400.077
Rotterdam	400.077
's-Gravenhage	400.077
's-Hertogenbosch	989.664
Tiel	400.077
Tilburg	400.077
Utrecht	400.077
Venlo	400.077
Zaanstad	400.077
Zoetermeer	400.077
Zwolle	400.077
Totaal	**14.592.282**

3.2-12 Decentralisatie-uitkering Regionale doelgroepen specifieke aanpak

Decentralisatie-uitkering Regionale doelgroepen specifieke aanpak	
Gemeente	**Bedrag 2023**
Alkmaar	68.329
Amersfoort	68.329
Amsterdam	68.329
Apeldoorn	68.329
Arnhem	68.329
Breda	68.329
Doetinchem	68.329
Dordrecht	68.329
Ede	68.329
Eindhoven	68.329
Emmen	68.329
Enschede	68.329
Goes	68.329
Gorinchem	68.329
Gouda	68.329
Groningen	68.329
Haarlem	68.329
Heerlen	68.329
Helmond	68.329
Hilversum	68.329
Leeuwarden	68.329
Leiden	68.329
Lelystad	68.329
Nijmegen	68.329
Roermond	68.329
Rotterdam	68.329
's-Gravenhage	68.329
's-Hertogenbosch	68.329
Tiel	68.329
Tilburg	68.329
Utrecht	68.329
Venlo	68.329
Zaanstad	68.329
Zoetermeer	68.329
Zwolle	68.329
Totaal	**2.391.515**

3.2-13 Decentralisatie-uitkering Verkeersveiligheid

Decentralisatie-uitkering Verkeersveiligheid	
Gemeente	**Bedrag 2023 en verder**
Alkmaar	5.610
Almelo	2.404
Amsterdam	15.228
Capelle aan den IJssel	4.809
Diemen	3.206
Eindhoven	3.206
Enschede	6.412
Groningen	7.213
Helmond	2.404
Nijmegen	1.603
Rotterdam	30.456
's-Gravenhage	4.007
Tilburg	4.007
Utrecht	4.809
Totaal	**95.374**

3.2-14 Decentralisatie-uitkering Veilige steden

Decentralisatie-uitkering Veilige steden				
Gemeente	**Bedrag 2023**	**Bedrag 2024**	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**
Almelo	30.000	30.000	30.000	30.000
Almere	30.000	30.000	30.000	30.000
Amsterdam	50.000	50.000	50.000	50.000
Arnhem	30.000	30.000	30.000	30.000
Dordrecht	30.000	30.000	30.000	30.000
Enschede	30.000	30.000	30.000	30.000
Groningen	30.000	30.000	30.000	30.000
's-Gravenhage	50.000	50.000	50.000	50.000
Utrecht	50.000	50.000	50.000	50.000
Zaanstad	30.000	30.000	30.000	30.000
Totaal	**360.000**	**360.000**	**360.000**	**360.000**

3.2-15 Decentralisatie-uitkering LHBTI-beleid Regenboogsteden

Decentralisatie-uitkering LHBTI-beleid Regenboogsteden				
Gemeente	**Bedrag 2023**	**Bedrag 2024**	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**
Amstelveen	18.700	18.700	18.700	18.700
Breda	20.000	20.000	20.000	20.000
Dordrecht	20.000	20.000	20.000	20.000
Ede	20.000	20.000	20.000	20.000
Eindhoven	20.000	20.000	20.000	20.000
Enschede	20.000	20.000	20.000	20.000
Goes	20.000	20.000	20.000	20.000
Gouda	20.000	20.000	20.000	20.000
Groningen	20.000	20.000	20.000	20.000
Haarlemmermeer	20.000	20.000	20.000	20.000
Heerlen	20.000	20.000	20.000	20.000
Helmond	20.000	20.000	20.000	20.000
Hengelo	20.000	20.000	20.000	20.000
Hilversum	20.000	20.000	20.000	20.000
Hoorn	20.000	20.000	20.000	20.000
Leidschendam-Voorburg	20.000	20.000	20.000	20.000
Lelystad	20.000	20.000	20.000	20.000
Middelburg	20.000	20.000	20.000	20.000
Nijmegen	20.000	20.000	20.000	20.000
Nissewaard	20.000	20.000	20.000	20.000
Oss	20.000	20.000	20.000	20.000
Roermond	20.000	20.000	20.000	20.000
Roosendaal	20.000	20.000	20.000	20.000
Rotterdam	50.000	50.000	50.000	50.000
's-Gravenhage	50.000	50.000	50.000	50.000
Sittard-Geleen	20.000	20.000	20.000	20.000
Velsen	20.000	20.000	20.000	20.000
Venlo	20.000	20.000	20.000	20.000
Zaanstad	20.000	20.000	20.000	20.000
Zoetermeer	20.000	20.000	20.000	20.000
Zwolle	20.000	20.000	20.000	20.000
Totaal	**678.700**	**678.700**	**678.700**	**678.700**

4.4 Decentralisatie-uitkering Maatschappelijke opvang

Decentralisatie-uitkering Maatschappelijke opvang		
Gemeente	**Bedrag 2022**	**Bedrag 2023**
Alkmaar	3.858.664	3.597.871
Almelo	3.218.745	3.018.261
Almere	9.134.380	8.580.906
Amersfoort	4.718.814	4.383.662
Amsterdam	73.284.005	64.893.204
Apeldoorn	4.514.506	4.230.876
Arnhem	9.135.131	8.477.724
Assen	4.904.945	4.623.130
Bergen op Zoom	3.216.189	3.051.283
Breda	6.650.111	6.204.361
Delft	2.766.625	2.653.716
Den Helder	1.925.687	1.786.882
Deventer	4.111.565	3.845.636
Doetinchem	4.058.217	3.913.503
Dordrecht	5.763.708	5.427.247
Ede	3.752.276	3.631.978
Eindhoven	12.247.864	11.610.051
Emmen	3.384.159	3.200.999
Enschede	9.692.176	9.038.842
Gouda	2.321.313	2.178.246
Groningen	18.932.097	17.593.234
Haarlem	8.129.986	7.745.734
Heerlen	6.327.003	5.846.853
Helmond	3.202.923	3.042.290
Hilversum	2.408.938	2.287.298
Hoorn	2.454.460	2.259.991
Leeuwarden	15.327.987	14.758.097
Leiden	8.378.042	8.042.702
Maastricht	6.538.489	6.057.283
Nijmegen	11.034.376	10.431.739
Nissewaard	2.834.267	2.639.974
Oss	3.375.879	3.183.745
Purmerend	1.610.691	1.499.859
Rotterdam	47.003.426	40.912.356
's-Gravenhage	34.171.881	29.810.221
's-Hertogenbosch	5.479.214	5.177.801
Tilburg	9.126.932	8.885.938
Utrecht	27.619.988	25.858.716
Venlo	8.677.086	8.199.426
Vlaardingen	2.500.793	2.271.543
Vlissingen	7.010.395	6.990.649
Zaanstad	2.772.180	2.548.339
Zwolle	10.811.236	10.665.180
Totaal	**418.387.349**	**385.057.346**

4.7 Decentralisatie-uitkering Aanpak Laaggeletterdheid

Decentralisatie-uitkering Aanpak laaggeletterdheid	
Gemeente	**Bedrag 2024**
Almere	209.102
Amersfoort	158.461
Amsterdam	521.777
Apeldoorn	209.407
Arnhem	193.490
Breda	231.951
Doetinchem	145.493
Dordrecht	166.099
Ede	151.666
Eindhoven	207.521
Emmen	149.573
Enschede	227.505
Goes	177.693
Gorinchem	124.986
Gouda	142.732
Groningen	249.703
Haarlem	173.174
Heerlen	224.564
Helmond	146.222
Hilversum	141.457
Leeuwarden	220.610
Leiden	190.119
Nijmegen	167.233
Roermond	142.145
Rotterdam	550.185
's-Gravenhage	378.014
's-Hertogenbosch	201.908
Tiel	140.518
Tilburg	195.306
Utrecht	270.060
Venlo	150.637
Zaanstad	176.222
Zoetermeer	174.997
Zwolle	178.695
Totaal	**7.300.000**

Deze brochure is een uitgave van:
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
BFR/Bekostiging Binnenlands Bestuur
Postbus 20011 | 2500 EA Den Haag

September 2023

Bijlage B mededeling aan de raad “Septembercirculaire 2023”

1. Toelichting structurele effecten septembercirculaire 2023

	bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026	2027
	Meicirculaire 2023	56.922	59.684	60.437	55.834	55.222
	Septembercirculaire 2023	57.397	60.481	61.125	56.437	56.916
		475	797	688	603	1.694
	Correctie incidentele baten AU	7	81	7	7	0
	Structureel gevolg baten AU	468	716	681	596	1.694
	Analyse structurele baten					
a	Volume accres	0	0	0	0	1.011
b	LPO accres	0	703	663	530	586
c	BCF	529				
d	Rijksvaccinatieprogramma	0	5	5	4	4
e	Participatie	42	38	34	32	29
f	Overige- en hoeveelheidsverschillen	-103	-30	-21	31	-130
g	Jeugdmiddelen				-1	194
		468	716	681	596	1.694

De toelichting van de incidentele baten bij de septembercirculaire 2023 staat verderop.

1a. Volumeaccres
Sinds de meicirculaire 2022 is het volumedeel bevroren tot en met 2025. Vooruitlopend op een financieringssystematiek heeft het kabinet in de septembercirculaire 2022 eenmalig € 1 miljard extra beschikbaar gesteld in 2026. Bij de Voorjaarsnota 2023 is dit bedrag vanaf 2027 structureel gemaakt (verwerkt in de meicirculaire 2023) en is besloten om de volumeontwikkeling vanaf 2027 te indexeren op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). Deze nieuwe financieringssystematiek is in de Miljoenennota 2023 uitgewerkt en verwerkt in deze septembercirculaire 2023. De indexatie voor het volumedeel wordt vanaf 2027 gebaseerd op een 8-jaars (t-9 t/m t-2) historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product.

1b. Loon- en prijsontwikkelingenaccres (LPO accres)
Voor de jaren tot en met 2026 wordt de index voor loon-prijsontwikkeling berekend op basis van de Centraal Planbureau-raming van de loonvoet Overheid, index materiele consumptie en overheidsinvesteringen. Hierbij wordt een verdeling van 60/20/20 tussen ;loon, consumptie en investeringen aangehouden. Vanaf 2027 volgt de indexatie voor de loon-prijsontwikkeling de prijs bbp van het lopend jaar. Nu in de septembercirculaire 2023 zijn de LPO accressen vanaf 2024 bijgewerkt op basis van de laatste ramingen.

1c. BTW-compensatiefonds (BCF)
Het BCF-plafond bedraagt € 3,9 miljard voor gemeente in 2023. Als de gezamenlijke declaraties onder het plafond blijven wordt het verschil in het gemeentefonds gestort. Bij overschrijding van het plafond volgt een uitname. Door de bevriezing van het volume-accres in 2023 tot en 2025 is het plafond in die jaren ook gefixeerd. Bij de septembercirculaire wordt jaarlijks een voorschot verstrekt op de verwachte onderschrijding van dat kalenderjaar. In de meiciruclaire volgend op het kalenderjaar volgt dan de definitieve afrekening. In deze circulaire bedraagt het voorschot € 359 miljoen.

1d. Rijksvaccinatieprogramma
Vanaf december 2019 krijgen zwangere vrouwen maternale kinkhoestvaccinatie aangeboden door het Rijk. Vanaf 1 januari 2024 wordt de uitvoering van deze vaccinatie formeel overgedragen aan de

gemeenten. Het wordt dan toegevoegd aan het nationale vaccinatieprogramma. Bij deze septembercirculaire worden de bijbehorende uitvoeringsmiddelen toegevoegd aan het gemeentefonds. Wij stellen voor om deze middelen weer beschikbaar te stellen. Zie ook onderdeel 3. Compensaties.

1e. Participatie
Bij de Voorjaarsnota heeft het kabinet besloten om gemeenten te compenseren voor de bijzondere verhoging van het wettelijk minimumloon voor medewerkers in de Wet Sociale werkvoorziening (Wsw). Dit betreft een structurele compensatie. De bedragen in de reeks lopen wel af met de afbouw van de Wsw. In de programmabegroting 2024-2027 hebben we reeds de actuele cijfers voor de Wsw opgenomen.

1f. Overige- en hoeveelheidsverschillen
De maatstaven zijn geactualiseerd naar de laatst bekende gegevens. Dit leidt tot hoeveelheidsverschillen.

1g. Jeugdmiddelen
De Hervormingsagenda Jeugd is definitief vastgesteld, ondertekend en aangeboden aan de Tweede Kamer en Eerste Kamer. Cliëntenorganisaties (MIND en Ieder(in)), professionals (Samenwerkende Beroepsverenigingen Jeugd), aanbieders (Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd), de gemeenten (VNG) en het Rijk hebben de afspraken over fundamentele verbetering van de jeugdzorg in de afgelopen weken voorgelegd aan hun achterban. Dat proces heeft geleid tot instemming van alle achterbannen.

De Hervormingsagenda Jeugd bevat een groot pakket afspraken om de jeugdzorg te verbeteren en financieel houdbaar te krijgen. Er zal structureel worden geïnvesteerd in de landelijke kwaliteit en effectiviteit van jeugdhulp. Ook komt er een aanpassing van de Jeugdwet, waardoor duidelijker wordt waarvoor kinderen en ouders hulp kunnen krijgen. Gemeenten worden verplicht bepaalde specialistische zorg regionaal in te kopen om beschikbaarheid en continuïteit van zorg beter te organiseren.

Vanaf 2025 zijn de extra jeugdmiddelen nog gereserveerd op de zogenaamde aanvullende post (AP) van de Rijksbegroting. Het is nog niet toegevoegd aan het gemeentefonds. De provinciaal toezichthouder heeft toestemming gegeven om voor de jaren 2026 en 2027 een stelpost op te nemen van 100% voor de ‘nog te ontvangen rijksbijdrage jeugdzorg’. In onze programmabegroting 2024-2027 hebben we voor het jaar 2027 de stelpost nog op 75% staan. Dat verklaart het verschil in 2027.

2. Incidentele baten septembercirculaire 2023

	bedragen x € 1.000			2023	2024	2025	2026	2027
	Incidentele baten							
a	Veilig wonen			7	7	7	7	0
b	Bijzondere bijstand			0	74	0	0	0
				7	81	7	7	0

2a. Veilig wonen
De veiligheid van decentrale bestuurders is een vereiste voor het goed functioneren van het openbaar bestuur. Per 1 oktober 2023 wordt de werkgeversverantwoordelijkheid voor hun veiligheid daarom geëxpliciteerd met een wijziging van de Regeling rechtspositie decentrale politieke decentrale politieke ambtsdragers. Ten behoeve van een veilige woonplek krijgen decentrale bestuurders een beveiligingsadvies op maat aangeboden. Bij de advisering zal een breder pakket van preventieve maatregelen worden gehanteerd, waaronder fysieke, elektronische en digitale maatregelen. Gemeente dienen op basis van de nieuwe regeling het beveiligingsadvies altijd over te nemen en de uitvoering van de veiligheidsmaatregelen te bekostigen. Vanuit het programma Weerbaar Bestuur wordt hier een tegemoetkoming van € 2,4 miljoen per jaar tegenover gesteld voor de periode 2023-2026.

Wij stellen u voor deze middelen ad € 7.000 voor de periode 2023-2026 weer beschikbaar te stellen (zie ook onderdeel “Compensatie” hierna).

2b. Bijzondere bijstand
Het kabinet stelt in totaal € 200 miljoen voor de jaren 2022 tot en met 2024 beschikbaar om een stapeling van sociale en maatschappelijke problemen als gevolg van de hoge inflatie te voorkomen. In 2023 is van dit bedrag al € 50 miljoen beschikbaar gesteld (meicirculaire 2023). Voor 2024 wordt nu ook € 50 miljoen beschikbaar gesteld. Dit gaat dan om € 74.000 in 2024.

Wij stellen u voor deze middelen ad € 74.000 in 2024 weer beschikbaar te stellen (zie ook onderdeel “Compensatie”hierna).

3. Voorgestelde compensatie (verhoging van lasten)

	bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026	2027
	Compensatie					
a	Rijksvaccinatieprogramma	0	-5	-5	-4	-4
b	Veilig wonen	-7	-7	-7	-7	0
c	Bijzondere bijstand	0	-74	0	0	0
		-7	-86	-12	-11	-4
	Uitgesplitst naar structureel en incidenteel					
	Compensatie structureel	-7	-12	-12	-11	-4
	Compensatie incidenteel	0	-74	0	0	0
		-7	-86	-12	-11	-4

3a. Rijksvaccinatieprogramma
Zie het gestelde onder 1d.

3b. Veilig wonen
Zie het gestelde onder 2a.

3c. Bijzondere bijstand
Zie het gestelde onder 2b.

gemeente ooststellingwerf

Mededeling aan de raad

Van	:	Burgemeester en wethouders
Datum B&W	:	9 oktober 2023
Onderwerp	:	Verduidelijking tabel begrotingsperspectief
Portefeuillehouder	:	Jan van Weperen
Domein	:	Planning & Control

Kennis te nemen van
De verduidelijking van de tabel begrotingsperspectief op pagina 8 van de programmabegroting 2024-2027.

Inleiding
Op 27 september 2023 is in de auditcommissie besproken dat de tabel over het begrotingsperspectief in de programmabegroting 2024-2027 lastig leesbaar is (pagina 8 in de begroting en raadsvoorstel). De auditcommissie heeft gevraagd naar een gesplitste tabel.

Kernboodschap
Hieronder staat de tabel met het totale begrotingsperspectief (voor en na nieuw beleid). Daaronder staat de tabel met het structurele begrotingsperspectief (voor en na nieuw beleid). Het verschil tussen deze twee tabellen is het saldo incidentele baten en lasten. Een positief saldo incidentele baten en lasten betekent dat er meer incidentele lasten dan baten zijn. Voor het bepalen van het structureel begrotingsevenwicht is de onderste tabel van belang.

x € 1.000

Totaal begrotingsperspectief	Begroting 2024	MJB 2025	MJB 2026	MJB 2027
Begrotingsresultaat				
Saldo baten en lasten	-68	982	-2.815	-1.911
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	568	862	862	264
Begrotingssaldo na bestemming	**500**	**1.844**	**-1.953**	**-1.648**
Voorgesteld nieuw beleid (incidenteel en structureel)	-794	-783	-83	-15
Totaal begrotingsperspectief na nieuw beleid	**-294**	**1.061**	**-2.036**	**-1.663**

x € 1.000

Structureel begrotingsperspectief	Begroting 2024	MJB 2025	MJB 2026	MJB 2027
Totaal begrotingssaldo na bestemming	500	1.844	-1.953	-1.648
Waarvan incidentele baten en lasten	1.442	1.091	649	-
Structureel begrotingsperspectief	**1.942**	**2.935**	**-1.304**	**-1.648**
Voorgesteld nieuw beleid (structureel)	-784	-715	-15	-15
Totaal structureel begrotingsperspectief na nieuw beleid	**1.158**	**2.220**	**-1.319**	**-1.663**

Vervolg
Bij de volgende begroting gebruiken we deze aangepaste formats voor de tabellen.

MOTIE

053

De raad van de gemeente Ooststellingwerf in vergadering bijeen d.d. 7 november 2023

Agendapunt: 5 Programmabegroting, thema 0.3 Financiën

Onderwerp motie: Controle subsidies

Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf,

Constaterende dat;

- De raad een controlerende en kaderstellende functie heeft.
- De raad in controle wil komen en blijven en hiervoor een verbetertraject heeft ingezet.
- Er 3,5 miljoen euro wordt uitgetrokken voor verschillende subsidies in de begroting van 2024.
- Maatschappelijke organisaties met verschillende subsidies ondersteund moeten worden.
- Er door de raad niet volledig inzicht is ten aanzien van de maatschappelijke effecten/waarden bij sommige van deze subsidies.
- Monitoring kan helpen bij keuzes maken voor verlening, verhoging/verlenging en heroverwegingen.
- Niet alle jaarrekeningen inzichtelijk zijn voor de raad.

Van mening dat;

- Effecten van de subsidies voor onze inwoners duidelijk inzichtelijk moeten zijn voor de raad.
- Een jaarlijks evaluatiemoment hieraan kan bijdragen.
- Bij grotere subsidiebedragen, meer dan 100.000 euro, moet de raad in staat worden gebracht om het ter beschikking gestelde subsidiebedrag te evalueren zowel op effect als op bestedingsniveau.

Verzoekt het college:

- Het overzicht van subsidieontvangers (bijlage E) jaarlijks als een beknopt overzicht aan de raad te sturen met de te behalen doelstellingen per subsidie en de behaalde effecten/resultaten.
- Als bijlagen bij dit overzicht, jaarstukken aan te leveren van subsidieontvangers, die een gemeentelijke subsidie ontvangen boven de 100.000 euro.

En gaan over tot de orde van de dag

Ondertekening en naam:

Vrije Partij Ooststellingwerf, Ben Oostra

De motie is overgenomen / aangenomen / verworpen in de vergadering van 7 november 2023

Mevr. A. Hensen , griffier

MOTIE

064a

De raad van de gemeente Ooststellingwerf in vergadering bijeen d.d. 7 november 2023

Agendapunt: 5. Programmabegroting 2024 – Programma 3 Economie

Onderwerp motie: Visie op Balans bedrijventerreinen en buitengebied

Ondergetekenden, leden van de raad van de gemeente Ooststellingwerf,

Constaterende dat;

- De raad in de samenwerkingsagenda heeft verzocht om actiever in te zetten op de uitbreiding van bedrijventerreinen en deze bedrijventerreinen waar mogelijk groen en divers in te vullen;
- De raad de omgevingsvisie heeft vastgesteld waarin wordt gesteld dat er wordt gewerkt aan een visie op bedrijventerreinen. Deze visie moet inzicht geven in de gewenste ruimte voor bedrijvigheid en de meest geschikte plekken;
- In de begroting 2024 genoemd staat dat er een plan wordt opgesteld voor (her)ontwikkeling van bedrijventerreinen in Oosterwolde, Haulerwijk en Donkerbroek;
- In de begroting 2024 genoemd staat dat de mogelijkheden onderzocht gaan worden om het bedrijventerrein Venekoten uit te breiden.

Overwegende, dat;

- (Her)ontwikkeling van de bedrijventerreinen kansen biedt voor de multifunctionaliteit van de gebieden;
- (Her)ontwikkeling en uitbreiding ook negatieve effecten kunnen hebben op de leef kwaliteit van onze inwoners en onze flora en fauna;
- We moeten streven naar een juiste balans tussen gezonde (economische) groei en het behoud van ons (cultuur)landschap.

Verzoeken het college;

- In 2024 met een voorstel te komen voor een visie op bedrijventerreinen, waarin in ieder geval bovenstaande belangen worden meegenomen.

en gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening en naam:

GroenLinks, Lisa Edema

ChristenUnie, Berend Leistra

GroenLinks, Marcel Moes

De motie is
overgenomen
aangenomen in de vergadering van 7 november 2023
verworpen

Mevr. A. Hensen, griffier

MOTIE

064

De raad van de gemeente Ooststellingwerf in vergadering bijeen d.d. 7 november 2023

Agendapunt: 5. Programmabegroting 2024 – Programma 3 Economie

Onderwerp motie: Visie op Balans bedrijventerreinen en buitengebied

Ondergetekenden, leden van de raad van de gemeente Ooststellingwerf,

Constaterende dat;

- De raad in de samenwerkingsagenda heeft verzocht om actiever in te zetten op de uitbreiding van bedrijventerreinen en deze bedrijventerreinen waar mogelijk groen en divers in te vullen;
- De raad de omgevingsvisie heeft vastgesteld waarin wordt gesteld dat er wordt gewerkt aan een visie op bedrijventerreinen. Deze visie moet inzicht geven in de gewenste ruimte voor bedrijvigheid en de meest geschikte plekken;
- In de begroting 2024 genoemd staat dat er een plan wordt opgesteld voor (her)ontwikkeling van bedrijventerreinen in Oosterwolde, Haulerwijk en Donkerbroek;
- In de begroting 2024 genoemd staat dat de mogelijkheden onderzocht gaan worden om het bedrijventerrein Venekoten uit te breiden.

Overwegende, dat;

- (Her)ontwikkeling van de bedrijventerreinen kansen biedt voor de multifunctionaliteit van de gebieden;
- (Her)ontwikkeling en uitbreiding ook negatieve effecten kunnen hebben op de leef kwaliteit van onze inwoners en onze flora en fauna;
- We moeten streven naar een juiste balans tussen gezonde (economische) groei en het behoud van ons (cultuur)landschap.

Verzoeken het college;

- In 2024 met een visie op bedrijventerreinen te komen, waarin alle belangen worden meegenomen.
- In deze visie de balans tussen groei van onze bedrijventerreinen en het versterken van ons (cultuur)landschap te borgen.

en gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening en naam:

GroenLinks, Lisa Edema
ChristenUnie, Berend Leistra

De motie is overgenomen / aangenomen / verworpen in de vergadering van 7 november 2023

Mevr. A. Hensen, griffier

Motie

#055a

De raad van de gemeente Ooststellingwerf, in vergadering bijeen d.d. 07 november 2023

Agendapunt: 5 Programmabegroting, programma 6 Sociaal Domein

Onderwerp motie: Monitoring Sociaal Domein

Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf:

Constaterende dat;

- De wijze van monitoren van het sociaal domein de gemoederen in de raad al jaren bezig houdt;
- Er wel regelmatig gepraat wordt over de financiën, maar te weinig over het beleid gebaseerd op de doelenboom;

Overwegende dat;

- Ondergetekende vindt dat verbetering van de monitoring nodig is, ook om de raad meer te betrekken bij het sociaal domein.

Verzoekt het college;
Te onderzoeken of het mogelijk is om met ingang van 2024 ieder kwartaal in de commissie samenleving de voortgang van één van de vier hoofdthema's van de doelenboom te bespreken.

En gaan over tot de orde van de dag

Ondertekening en naam:

Lokaal Sociaal Ooststellingwerf, Simon ter Heide

GroenLinks, Rik Berends

De motie is overgenomen / aangenomen / verworpen in de vergadering van 7 november 2023

Mevr. A. Hensen, griffier

Motie

#055

De raad van de gemeente Ooststellingwerf, in vergadering bijeen d.d. 07 november 2023

Agendapunt: 5 Programmabegroting, programma 6 Sociaal Domein

Onderwerp motie: Monitoring Sociaal Domein

Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf:

Constaterende dat;

- De wijze van monitoren van het sociaal domein de gemoederen in de raad al jaren bezig houdt;
- Er wel regelmatig gepraat wordt over de financiën, maar te weinig over het beleid gebaseerd op de doelenboom;

Overwegende dat;

- Ondergetekende vindt dat verbetering van de monitoring nodig is, ook om de raad meer te betrekken bij het sociaal domein.

Verzoekt het college;
Te onderzoeken of het mogelijk is om met ingang van 2024 ieder kwartaal in de commissie samenleving de voortgang van één van de vier hoofdthema's van de doelenboom te bespreken.

En gaan over tot de orde van de dag

Ondertekening en naam:

Lokaal Sociaal Ooststellingwerf, Simon ter Heide

De motie is overgenomen / aangenomen / verworpen in de vergadering van 7 november 2023

Mevr. A. Hensen, griffier

MOTIE

#056a

De raad van de gemeente Ooststellingwerf in vergadering bijeen d.d. 7 november 2023

Agendapunt: 5 Programmabegroting – programma 6 Sociaal Domein

Onderwerp motie: Prijs compensatie

Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf,

Constaterende dat:

- De directeur-bestuurder van Scala heeft ingesproken bij de Programmabegroting 2024 – 2027 tijdens de raadscommissie P&C.
- Na de cao onderhandelingen van afgelopen zomer Scala te maken heeft met een loonsverhoging van 15%.
- Vanuit de gemeente krijgt Scala voor 2024 een indexering over de geleverde diensten van 6,1%.

Overwegende dat:

- De directeur-bestuurder van Scala heeft aangegeven dat zij deze verhoging van loonlasten niet in hun bedrijfsvoering kunnen opvangen.
- Scala voornemens is, om doelen die wij als raad op gebied van bewegen, positieve gezondheid en het bestrijden van overgewicht stellen, niet meer uit te voeren.

Verzoekt het college;

- Om met Scala en wellicht ook met andere partijen die diensten voor ons als Gemeente uitvoeren in gesprek te gaan om te kijken of hier een oplossing voor gevonden kan worden.
- De raad te in het eerste kwartaal van 2024 via een mededeling aan de raad te informeren over de uitkomst van de gesprekken.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening en naam:

ChristenUnie, Berend Leistra

Lokaal Sociaal Ooststellingwerf, Marcel Moes

GroenLinks, Rik Berends

De motie is
- overgenomen
- aangenomen in de vergadering van 7 november 2023
- verworpen

Mw. A. Hensen, griffier

MOTIE

#056

De raad van de gemeente Ooststellingwerf in vergadering bijeen d.d. 7 november 2023

Agendapunt: 5 Programmabegroting – programma 6 Sociaal Domein

Onderwerp motie: Prijs compensatie

Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf,

Constaterende dat:

- De directeur-bestuurder van Scala heeft ingesproken bij de Programmabegroting 2024 – 2027 tijdens de raadscommissie P&C.
- Na de cao onderhandelingen van afgelopen zomer Scala te maken heeft met een loonsverhoging van 15%.
- Vanuit de gemeente krijgt Scala voor 2024 een indexering over de geleverde diensten van 6,1%.

Overwegende dat:

- De directeur-bestuurder van Scala heeft aangegeven dat zij deze verhoging van loonlasten niet in hun bedrijfsvoering kunnen opvangen.
- Scala voornemens is, om doelen die wij als raad op gebied van bewegen, positieve gezondheid en het bestrijden van overgewicht stellen, niet meer uit te voeren.

Verzoekt het college;

- Om met Scala en wellicht ook met andere partijen die diensten voor ons als Gemeente uitvoeren in gesprek te gaan om te kijken of hier een oplossing voor gevonden kan worden.
- De raad te in het eerste kwartaal van 2024 via een mededeling aan de raad te informeren over de uitkomst van de gesprekken.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening en naam:

ChristenUnie, Berend Leistra

Lokaal Sociaal Ooststellingwerf, Marcel Moes

De motie is
overgenomen
aangenomen in de vergadering van 7 november 2023
verworpen

Mw. A. Hensen, griffier

Motie

M057

De raad van de gemeente Ooststellingwerf, in vergadering bijeen d.d. 07 november 2023

Agendapunt: 5 Programmabegroting – thema 6.1 Samenleven

Onderwerp motie: Eenzaamheid

Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf,

Constaterende dat;

- Het bestrijden van eenzaamheid op het moment terecht volop in de aandacht staat.
- Er in Ooststellingerf is gekozen voor een integrale benadering.
- Er in onze gemeente door deze aanpak geen beleidsstuk bestaat over hoe om te gaan met dit hardnekkige vraagstuk.

Overwegende dat;
Ondergetekende dit als een gemis ervaart, ook in verband met de controlerende functie van de raad en de steeds hoger wordende urgentie, zowel bij ouderen als bij de jeugd.

Verzoekt het college;
In het eerste halfjaar van 2024 een degelijk beleidsstuk over de bestrijding van eenzaamheid aan de raad voor te leggen.

En gaan over tot de orde van de dag

Ondertekening en naam:

Lokaal Sociaal Ooststellingwerf, Simon ter Heide

ChristenUnie, Berend Leistra

De motie is overgenomen / aangenomen / verworpen in de vergadering van 07 november 2023

Mevr. A. Hensen, griffier

Motie

M058

De raad van de gemeente Ooststellingwerf, in vergadering bijeen d.d. 7 november 2023

Agendapunt: 5. Programmabegroting – paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen

Onderwerp motie: Nanningawerf

Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf:

Constaterende dat;

- De nieuwbouw casu quo verbouw aan de Nanningaweg is door de regels rond stikstof nog niet in gang gezet en tot nader order uitgesteld;
- De gelden voor de nieuwbouw casu quo verbouw worden geparkeerd;
- Of de oorspronkelijke plannen kunnen worden uitgevoerd, moeten worden uitgesteld dan wel geheel moeten worden afgeblazen is koffiedik kijken.

Overwegende dat:

- Het volgens ondergetekende, gezien alle onzekerheden, logischer is om niet over te gaan tot parkeren van de gelden.

Verzoekt het college;

- De financiële verwerking van het toenmalige raadsbesluit terug te draaien.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening en naam:

Lokaal Sociaal Ooststellingwerf, Simon ter Heide

VPO, Ben Oostra

De motie is overgenomen / aangenomen / verworpen in de vergadering van 7 november 2023

Mevr. A. Hensen, griffier

Motie

#059

De raad van de gemeente Ooststellingwerf, in vergadering bijeen d.d. 07 november 2023

Agendapunt: 5 Programmabegroting – Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen

Onderwerp motie: Aula

Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf:

Constaterende dat;

- In de vorige raadsperiode de aula is aangekocht om strategische redenen die nu niet meer aan de orde zijn;
- LSO in het voorjaar heeft geïnformeerd of er al ideeën waren over de bestemming;
- Toen werd aangegeven dat we aan het eind van het jaar meer zouden horen over dit onderwerp;
- Tot nu toe informatie over dit onderwerp is uitgebleven.

Verzoekt het college;
Voor 1 april 2024 met een voorstel aan de raad te komen met goed onderbouwde opties voor een mogelijke bestemming van deze gemeentelijke accommodatie.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening en naam:

Lokaal Sociaal Ooststellingwerf, Simon ter Heide

De motie is
overgenomen
aangenomen in de vergadering van 07 november 2023
verworpen

Mevr. A. Hensen, griffier

Motie

#M060a

De raad van de gemeente Ooststellingwerf, in vergadering bijeen d.d. 07 november 2023

Agendapunt: 5. Programmabegroting

Onderwerp motie: Subsidiologisch

Ondergetekenden, leden van de raad van de gemeente Ooststellingwerf:

Constaterende dat;

- Er problemen ontstaan bij de inkoop/ inhuur van personeel;
- Er in de samenwerking tussen de verschillende OWO afdelingen een slag gemaakt kan worden in de inzet van personeel en onderzoeken naar projecten;
- Het college deelneemt aan het Europapact en er daardoor de Friese gemeenten gezamenlijk subsidies in Europa kunnen aanvragen;
- Het college aangegeven heeft dat om die reden een eigen, dan wel OWO subsidioloog niet rendabel is.

Verzoeken het college;
Periodiek mogelijkheden tot co-financiering (o.a. Europees) te onderzoeken en de raad daarover te informeren via de P&C- cyclus. Dit in ieder geval te onderzoeken voor de volgende onderwerpen:

- Inkoop/ inhuur externe kennis;
- Onderzoeken grote projecten.

En gaat over tot de orde van de dag

Ondertekening en namen:

Lokaal Sociaal Ooststellingwerf, Marcel Moes

D66, Ignas Minnema
GroenLinks, Lisa Edema

De motie is overgenomen / aangenomen / verworpen in de vergadering van 7 november 2023

Mevr. A. Hensen, griffier

Motie

#M060

De raad van de gemeente Ooststellingwerf, in vergadering bijeen d.d. 07 november 2023

Agendapunt: 5. Programmabegroting

Onderwerp motie: Subsidioloog

Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf:

Constaterende dat;
- Er problemen ontstaan bij de inkoop/ inhuur van personeel;
- Er in de samenwerking tussen de verschillende OWO afdelingen een slag gemaakt kan worden in de inzet van personeel en onderzoeken naar projecten;
- Het college deelneemt aan het Europapact en er daardoor de Friese gemeenten gezamenlijk subsidies in Europa kunnen aanvragen;
- Het college aangegeven heeft dat om die reden een eigen, dan wel OWO subsidioloog niet rendabel is.

Verzoekt het college;
In het eerste kwartaal van 2024 de raad te informeren naar het gebruik van de mogelijkheid tot subsidies middels het Europapact op de volgende onderwerpen:
- Inkoop/ inhuur externe kennis;
- Onderzoeken grote projecten.

En gaat over tot de orde van de dag

Ondertekening en naam:

Lokaal Sociaal Ooststellingwerf, Simon ter Heide

De motie is overgenomen / aangenomen in de vergadering van 7 november 2023 / verworpen

Mevr. A. Hensen, griffier

MOTIE

#061

De raad van de gemeente Ooststellingwerf in vergadering bijeen d.d. 7 november 2023

Agendapunt: 5 Programmabegroting 2024-2027 Programma 5 en 6

Onderwerp motie: Uitleg over fiscale zaken

Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf,

Constaterende dat;
Verenigingen en dorpshuizen in Ooststellingwerf mogelijk geld mislopen doordat fiscale zaken niet altijd optimaal worden opgepakt.

Overwegende dat;
Kennis van fiscale zaken bij verenigingen en dorpshuizen niet tot beperkt aanwezig is.

Verzoekt het college;
Eén of meer bijeenkomsten te organiseren voor besturen van verenigingen en dorpshuizen, waarbij fiscale expert(s) nadere uitleg geeft/geven over fiscale zaken (bijv. BTW) die hen aan kunnen gaan.

De kosten hiervan dekken uit programma 5: Sport, Cultuur en Recreatie en/of Programma 6: Sociaal Domein.

En gaat over tot de orde van de dag.

Ondertekening en naam:

D66, Ignas Minnema

VVD, Sierd van Weperen

VPO, Ben Oostra

overgenomen
De motie is aangenomen in de vergadering van 7 november 2023
verworpen

Mevr. A. Hensen, griffier

Motie

#054

De raad van de gemeente Ooststellingwerf, in vergadering bijeen d.d. 7 november 2023

Agendapunt: 5 Programmabegroting – Programma 5 - thema 5.1 Sport en cultuur

Onderwerp motie: Cultuur

Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf:

Constaterende dat;
- Een goed cultuurbeleid door ondergetekende wordt gezien als een belangrijke pijler voor het welbevinden van onze burgers;
- Het college al meermaals via de portefeuillehouder heeft laten blijken het met deze zienswijze eens te zijn;
- De raad al maanden in afwachting is van nadere mededelingen over een te realiseren bruisend centrum;

Overwegende dat;
- Ondergetekende bij toeval via hun netwerk informatie binnen krijgt over de door het college gewenste invulling van de plannen om te komen tot een bruisend centrum;
- De binnengekomen informatie bij ondergetekende nogal wat vragen oproept.

Verzoekt het college;
Inzake de genoemde ontwikkelingen geen onomkeerbare besluiten te nemen voordat de raad wordt geïnformeerd.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening en naam:

Lokaal Sociaal Ooststellingwerf, Simon ter Heide

De motie is overgenomen / aangenomen / verworpen in de vergadering van 7 november 2023

Mevr. A. Hensen, griffier

MOTIE

GROEN LINKS OOSTSTELLING-WERF

Lokaal Sociaal Ooststellingwerf

062a

De raad van de gemeente Ooststellingwerf in vergadering bijeen d.d. 7 november 2023

Agendapunt: 5 Begroting – paragraaf 10 Visie op Samenleven

Onderwerp motie: Op naar buiten!

Ondergetekende, leden van de raad van de gemeente Ooststellingwerf,

Constaterende dat;

- We zien dat steeds meer mensen, met name jongeren, kampen met mentale problemen en eenzaamheid;
- Jongeren steeds minder buiten komen en dat dit effect heeft op hun (mentale) gezondheid[1];
- Veel ouderen minder buiten komen dan ze zouden willen en dat juist naar buiten gaan veel invloed heeft op de fysieke en mentale gezondheid[2];
- Een veilige, goed ingerichte buitenruimte cruciaal is om mensen naar buiten te laten gaan;
- Door buiten te komen, mensen elkaar kunnen ontmoeten;
- De buitenruimte soms grote uitdagingen kan hebben voor mensen met een beperking.

Overwegende dat;

- Om mensen naar buiten te laten gaan kindvriendelijke straten, (natuurlijke) speeltuinen, sportveldjes en bankjes noodzakelijk zijn;
- Zogenaamde ‘ommetjes’ aantrekkelijker worden door rustplekken op regelmatige afstand.

Verzoeken het college;

- Blijvend zorg te dragen voor een aantrekkelijke buitenruimte die uitnodigend is voor alle leeftijdsgroepen, ongeacht beperkingen;
- Om de komende jaren bij herinrichting (en aanleg) van wijken en straten volop aandacht te hebben voor kind vriendelijkheid;
- Straten in wijken waar mogelijk zo in te richten dat de auto te gast is;

[1] Onderzoek buitenspelen 2022 Een onderzoek onder ouders en kinderen (jantjebeton.nl)
[2] Om gezond te blijven is het voor oudere mensen beter om buiten te lopen (zorgkrant.nl)

- Te inventariseren wat de staat is van onze speeltuinen en hoe we die kunnen verbeteren;
- Te zorgen voor mogelijkheden voor mensen die minder goed ter been zijn om tijdens een wandeling regelmatig te rusten en dit op te pakken in samenwerking met inwoners;
- Deze acties in de komende jaren geleidelijk uit te voeren en ieder jaar in de jaarstukken aan de Raad terug te koppelen welke stappen er gezet zijn.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening en naam:

GroenLinks, Rik Berends
Lokaal Sociaal Ooststellingwerf, Marcel Moes

De motie is overgenomen / aangenomen / verworpen in de vergadering van 7 november 2023

Mevrouw A. Hensen, griffier

MOTIE

GROEN LINKS OOSTSTELLING-WERF

062

De raad van de gemeente Ooststellingwerf in vergadering bijeen d.d. 7 november 2023

Agendapunt: 5 Begroting – paragraaf 10 Visie op Samenleven

Onderwerp motie: Op naar buiten!

Ondergetekende, lid van de raad van de gemeente Ooststellingwerf,

Constaterende dat;

- We zien dat steeds meer mensen, met name jongeren, kampen met mentale problemen en eenzaamheid;
- Jongeren steeds minder buiten komen en dat dit effect heeft op hun (mentale) gezondheid[1];
- Veel ouderen minder buiten komen dan ze zouden willen en dat juist naar buiten gaan veel invloed heeft op de fysieke en mentale gezondheid[2];
- Een veilige, goed ingerichte buitenruimte cruciaal is om mensen naar buiten te laten gaan;
- Door buiten te komen, mensen elkaar kunnen ontmoeten;
- De buitenruimte soms grote uitdagingen kan hebben voor mensen met een beperking.

Overwegende dat;

- Om mensen naar buiten te laten gaan kindvriendelijke straten, (natuurlijke) speeltuinen, sportveldjes en bankjes noodzakelijk zijn;
- Zogenaamde ‘ommetjes’ aantrekkelijker worden door rustplekken op regelmatige afstand.

Verzoeken het college;

- Blijvend zorg te dragen voor een aantrekkelijke buitenruimte die uitnodigend is voor alle leeftijdsgroepen, ongeacht beperkingen;
- Om de komende jaren bij herinrichting (en aanleg) van wijken en straten volop aandacht te hebben voor kind vriendelijkheid;
- Straten in wijken waar mogelijk zo in te richten dat de auto te gast is;

[1] Onderzoek buitenspelen 2022 Een onderzoek onder ouders en kinderen (jantjebeton.nl)
[2] Om gezond te blijven is het voor oudere mensen beter om buiten te lopen (zorgkrant.nl)

- Te inventariseren wat de staat is van onze speeltuinen en hoe we die kunnen verbeteren;
- Te zorgen voor mogelijkheden voor mensen die minder goed ter been zijn om tijdens een wandeling regelmatig te rusten en dit op te pakken in samenwerking met inwoners;
- Deze acties in de komende jaren geleidelijk uit te voeren en ieder jaar in de jaarstukken aan de Raad terug te koppelen welke stappen er gezet zijn.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening en naam:

GroenLinks, Rik Berends

De motie is overgenomen / aangenomen / verworpen in de vergadering van 7 november 2023

Mevrouw A. Hensen, griffier

gemeente ooststellingwerf

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr. 5

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 19 september 2023;

besluit

1. De Programmabegroting 2024 en het meerjarenperspectief 2025-2027 vast te stellen.

   En daarmee:

2. Voor 2024 € 69.000 beschikbaar te stellen voor personele uitbreiding bij burgerzaken.
3. Voor 2024 en 2025 € 700.000 per jaar beschikbaar te stellen om zo de kwaliteit van de wegen, fiets- en voetpaden te verbeteren.
4. Het onderhoudsbudget dorpshuizen structureel met € 15.000 te verhogen.
5. Voor 2024 € 10.000 en voor 2025 en 2026 € 67.500 per jaar beschikbaar te stellen voor het voortzetten van de uitvoering van de buurthuiskamer en de inzet van het Leger des Heils in het Haerenkwartier (€ 145.000 totaal).
6. Paragraaf 9 Strategische projecten toe te voegen aan de begroting.
7. Paragraaf 10 Visie op Samenleven toe te voegen aan de begroting.
8. De besluitpunten 2 tot en met 5 als eerste wijziging te verwerken in de Programmabegroting 2024-2027

Besloten in de openbare vergadering van 7 november 2023.

, griffier.

, voorzitter.